

חדושי הלכות על מסכת סוטה פרק ראשון דף ב' א' גמ' פי הנה פתח ר"ל בסוטה אמר הכי אין מזונגין לו לאדם אשה אלא לפי מעשיו שנאמר פי לא ינוח כו' בא להורות שאם יקשה לה אשר זאת היא נגד טבע היצירה לעזוב אשה את אישה בעל נעוריה ותקח את זרים הלא בראשית יצירתם ממקור אחד יצאו לזה אמר פי יש זיווג לפי מעשיו ובחירתו ואם בחירתו טובה להתרפק באהבת התורה אילת אהבים נותנין לו אשה טובה להיות לו מעיר לעזר ואם בחירתו לא טובה היא לחבק חיק נכריה דעות זרות מזמינין לו אשה ג"כ לפי מעשיו ואיהו בקרי כו' וכאמור זכה נעשה לו עזר לא זכה כנגדו כו'.

ע"כ אשה פי תשטה תחת אישה מעשיו ג"כ גרמו לזה ושניהם אהבים לקחת זרים וזיווג כזה קשה בקריעת ים סוף. פי הקנשי אשר בקריעת ים סוף הייתה מפני מה"ד אשר קיטרגה מה נשתנו אלו מאלו ולא חויב להעשות להם הנס הגדול הזה כ"א מפני רצון הבורא לתברך ויתעלה כמו כן החיבור הזה מצד הדין והמשפט המושג היה להם להפרד פועלי און אף ברצון העליון יתחברו לא ישיג כל מדע סיבת ותכלית הדבר והוא לבדו פעל את כל זאת וכמאמרם ז"ל באגדה במטרונה שישאלה על מעשיו של יוצר הפל ב"ה והשיבו לה פי מזונג זויגים פי הענין הזה ממעשי ופלאי היוצר הוא ועוד אחת אמרו ז"ל פי הוא ממעשי היוצר ב"ה ועושה סולמות ברקיע מעלה ומוריד.

פי מזון האדם ג"כ קשה הוא דוגמת קריעת ים סוף כמ"ש ז"ל. וזה ג"כ מפני שע"פ הדין והמשפט מקפח כל אחד פרנסתו בסיבת מעשיו אשר לא טובים אשר ע"ז יסוגר אוצר הטוב להשפיע טובה אבל הוא לבדו ית' בחסדו הגדול ייטיב לברואיו ולא ימנע מהם מזונם וחייתן.

וסדר ההנהגה בזה הענין לזה והענין לזה ג"כ אינו מושג לפי הדין והמשפט פי על הרוב העוני מצוי בין הפשירים והעושר להיפך ומאוד עמקו מחשבותיו ית' והוא המסבב את כל הפל לטוב הצפון: תוס' בד"ה אבל בטומאה כו' והקשו מנ"ל למידק הכי דילמא איפכא הוא פיון דאוסרתה איסור עולם לכ"ע בעיני שנים ותי' דעדיפא ליה טומאה מקינוי כו' דרגלים לדבר ולא הבנתי דהא לקמן פ' מי שקינא אמרינן במשנה שם להדיא דאיפכא למימר איפכא דעדות אחרונה תיבועי שנים בק"ו מעדות ראשונה ע"ש אבל בלא"ה א"ש דע"כ מוכח ממתניתין דבטומאה סגי בעד אחד דאל"ה מאי טעמא דר"א בסתירה דסגי לה בעד אחד.

וע"כ טעמיה משום דאייתקש לטומאה וכדאמרינן לקמן וש"מ דבטומאה לכ"ע סגי בע"א ומש"ה פריה מנ"ל וק"ל וילקמן בגמרא משמע דמסברא הוי אמרינן דעד א' סגי בטומאה משום דרגלים לדבר ולא ילפינן לה בק"ו מעדות ראשונה וילקמן יתבאר עוד בזה: ע"ב גמ' זה בנה אב כו' ואמר רחמנא תרי לית בה אלא חד.

והיא לא נתפשה כו' יש לדקדק תינח ע"א דשמעין מקרא דמהימן בטומאה אבל ע"פ עצמו מנ"ל דמהימן וע"כ ע"פ עצמו נמי נאמן כמו בסתירה לר"א דנאמן ע"פ עצמו משום דאייתקש לטומאה שמע מינה דבטומאה נמי נאמן ע"פ עצמו ומנ"ל וצ"ל דס"ל להש"ס דכל היכא דעד אחד נאמן ולא בעינן בזה עדות גמורה ה"ה דנאמן ע"פ עצמו וע"פ עבד ושפחה ועד מפי עד ובירושלמי יליף מפי עצמו מקרא דנמעלה בו מעל ומיבועי ליה התם בעד מפי עד ולפ"ז א"ש דכתיב קרא בהדיא בקינוי או סתירה למר כדאית ליה

וּלְמַר כְּדָאִית לִיה דְּאָפִי מְפִי עֲצָמוּ אָבֵל לְשִׁיטַת תְּלִמוּדֵינּוּ דְיִלְפִינּוּ מְדַאֲתִקְשׁ לְטוֹמָאָה ע"כ
צ"ל כמש"כ דמסבֵּר פְּשִׁיטָא לָן דה"ה ע"פ עֲצָמוּ אָלָא דְלֹא מְצֵאתִי כְּעַת מְבוֹנָאָר הַדְּבָר
גְּבִי טוֹמָאָה אִי נֶאֱמַן ע"פ עֲצָמוּ וְנִהִי דְלֶאֱוֹסְרָה עָלָיו וְנִדְאִי נֶאֱמַן דְּשׁוֹנִיָּה אֲנִפְשִׁיָּה חַד"א
אָבֵל לְהַפְסִידָה כְּתוּבָתָהּ מִי מְהִימֵן וְעוֹד דַּע"י ע"א בְּטוֹמָאָה נַעֲשִׂית זוֹנָה גְּמוּרָה לְחַיִּיב
כִּהֵן הָבָא עָלֶיהָ מְשׁוּם זוֹנָה כְּמְבוֹנָאָר בִּירוּשְׁלָמִי וּבַד' הֶרְמֵב"ם ו"ל וַע"י עֲצָמוּ מֵאִי
וְהֶרְמֵב"ם ו"ל לֹא כְּתֹב אָלָא פְּלִשׁוֹן הַמְּשֻׁנָּה דַּפ' מִי שְׁקִינָא דְאָפִילוּ עָבֵד וְשִׁפְחָה נֶאֱמָנִים
וְעַד מְפִי עַד ג"כ לֹא בִּינָא מַה דִּינוּ וּכ"ז יִתְבָּאָר יוֹתֵר בְּמַכִּילֵתִין בַּס"ד וְכֵן אִם נֶאֱמָנוֹת
ע"א בְּטוֹמָאָה הוּא דְוּוֹקָא מֵאוֹתָהּ סְתִירָה אִי לֹא יִתְבָּאָר ג"כ: תוּס' בַּד"ה מ"ט דר"י כו'
מ"ט דר"א כצ"ל וַע"י מְהִרְשָׁא ו"ל וְכֵן מְבוֹנָאָר הַדְּבָר בִּירוּשְׁלָמִי עַיִן שָׁם: בַּא"ד עָבֵר
נֶקְנָא כו' אָמַר ר' מְנָא אֲתִיָּא כְּהָדָא כָּל מְקוּם שְׁנֶאֱמָר חֻקָּה תוֹרָה מְעַכְבּ וּמִשְׁמַע דְּלִמְסַקְנָא
אִין קִינּוּיָהּ קִינּוּי דְכְּתִיב בָּהּ תוֹרָה וְהֶרְמֵב"ם ו"ל כְּתֹב דְּקִינּוּיָהּ קִינּוּי.

וַע"י בַּכ"מ שָׁם וּבְבֵאָה ג' בַּש"ע ס' קַע"ח וְיָפָה כְּתֹב בְּזָה בַּעַל פ"מ בִּירוּשְׁלָמִי דְּלִמְסַקְנָא
דַּש"ס דִּילָן בְּמִנְחֹת דָּף י"ח מְבוֹנָאָר דְּתוֹרָה לְחוּד לַכ"ע לָאו לַעֲכָב הוּא וְעוֹד נִרְאָה דְּלִמְאִי
דְּדִיִּיקִינּוּ בְּשִׁמְעֵתִין מִמִּתְנִי דְאָסוּר לְקִנְאוֹת וְהִינּוּ מְשׁוּם דַּס"ל דְּרוּחַ קִנְאָה הִינּוּ רוּחַ
טוֹמָאָה וְנִדְאִי לִיכָא נַפ"מ אִם דְּרָף שְׁחוּק וְקִלוֹת רֹאשׁ אוּ דְרָף אִימָה וְה"ה לְמֵאֵן דְּאָמַר
רוּחַ טְהָרָה דְּהֵדִין כֵּן דְּלֹא אֲשַׁכְּחֵן דְּפִלְיָה בְּזָה לַעֲנֵן דִּינָא וַאֲע"ג דְּהֶרְמֵב"ם ו"ל כְּתֹב
דְּמַצְוָה לְקִנְאוֹת וּכְר"ע' לֹא כְּתֹב בְּזָה אָלָא מְצוֹת חֲכָמִים וּמְדַרְכֵי הַמוֹסֵר אָבֵל לֹא ד"ת הוּא
וְעוֹד נִרְאָה מְדַבְּרִי ו"ל דְּהָא דְּדִיִּיק מִמִּתְנִי דְאָסוּר לְקִנְאוֹת לֹא פְּלִיגִי אֲהֵי תַנְאִי דְאָמְרִי
רְשׁוֹת וְחוּבָה אָלָא אָסוּר לְקִנְאוֹת תְּחִלָּה בְּפִנֵי שְׁנַיִם אָלָא יֶקְנָא תְּחִלָּה בֵּינוּ לְבֵין עֲצָמוּ
וַאֲע"ג דְּלֹא מִשְׁמַע הָכִי לְקַמֵּן בְּפִלּוּגָתָא דַּר"ל וְרַב יִימַר מ"מ מִשְׁמַע לִיה הָכִי מְהָא
דְאָמְרִינּוּ לְקַמֵּן דְּמִסְתַּבְּרָא כְּרַב אֲשִׁי דְאָמַר רוּחַ טְהָרָה מַר"ע וְר' יִשְׁמַעְאֵל דַּס"ל רְשׁוֹת
וְחוּבָה וְאִמְאִי לֹא קָאָמַר דְּמִסְתַּבְּרָא כְּרַבֵּן דְאָמְרִי רוּחַ טוֹמָאָה מִמִּתְנִי דַּס"ל דְאָסוּר
לְקִנְאוֹת אָלָא ש"מ דְּלֹא פְּלִיגִי כָּלֵל וְהָאִסוּר הוּא לְקִנְאוֹת בְּפִנֵי שְׁנַיִם תְּחִלָּה אָלָא דְהֵתֵם
לַר' יִשְׁמַעְאֵל אָמְרִינּוּ דְּמִסְתַּבְּרָא מִדִּידָהּ אֲדִידָהּ: לְדַבְּרֵי רִיבְר"י אָף לְמִשְׁנֵתֵנוּ אִין לְדַבְּרֵי
סוּף פִּי דְרִיבְר"י ס"ל דְּגַם לַר"א דְּמִתְנִיִּיתִין תִּיקְשִׁי דַּאִין לְדַבְּרֵי סוּף דְּזִימְנִין דְּלֹא אִיִּסְתַּתֵּר
וְאָמַר אִיִּסְתַּתֵּר וּמַש"ה מִסְתַּבְּרָא לִיה לְמִימַר אִיִּפְכָא דְּקִינּוּי הָנִי בַּע"א אוּ ע"פ עֲצָמוּ מְשׁוּם
דְאִיִּתְקַשׁ לְטוֹמָאָה וְלִיכָא לְאוּקְמָא הִיקְשָׁא לְמִילְתָא אַחְרִיתָא כְּמוּ בְּסְתִירָה אָבֵל תַּנְא
דְּמִתְנִיִּיתִין ס"ל דְּמִסְתַּבְּרֵי דְּקִינּוּי ע"פ שְׁנַיִם וְאִיכָא עִיקָר אָבֵל לְרִיבְר"י לִיכָא עִיקָר כָּלֵל
וּמ"מ לֹא נִיחָא לִיה לְהַש"ס לְפָרֵשׁ דְּהַשִּׁיבּוּ כֵּן לְרִיבְר"י מְשׁוּם דַּאִין זוּ תְּשׁוּבָה נְצַחַת
דְאִיכָא לְהַשִּׁיבּ דַּלְת"ק נְמִי אִין לְדַבְּרֵי סוּף וְהִינּוּ דְּלֹא קָאָמַר הַש"ס לְעֵיל דַּמַּש"ה מוּקִי
ת"ק לְמִיעוּטָא דְּכָהּ לְקִינּוּי וְהִיקְשָׁא דְּטוֹמָאָה לְסְתִירָה מְהָא טַעְמָא דַּאִי אִיִּפְכָא אִין לְדַבְּרֵי
סוּף מְשׁוּם דַּאִין זוּ מְכַרְעַת כ"כ וְלִהְכִי קָאָמַר דְּסְתִירָה עֲדִיפָא דְּאִתְחַלְתָּא דְּטוֹמָאָה הִיא
וְכַתְּבִיתִי זֹאת מְפִנִי שְׁרֵאִיתִי לְמִהֲרָשׁ"א ו"ל שְׁכ' מְכָאֵן לִישַׁב ד' רַש"י ו"ל בְּחוֹמַשׁ שְׁכ'
דְּלְסְתִירָה בְּעֵינֵן ב' עֲדִים דַּאִין לְדִיִּיק הָא לְקִינּוּי סְגִי בַּע"א מְשׁוּם דִּי"ל דַּכַּש"כ קִינּוּי
בְּעֵינֵן ב' עֲדִים דַּאֲל"ה אִין לְדַבְּרֵי סוּף כִּינּוּ דַּאִין לוּ עִיקָר וְלֹא יִדְעֵתִי לְמַה הִנְצַרְף לְזָה
וְאִמְאִי לֹא נִיחָא לִיה סְבַרְתַּת הַש"ס דְּמַה סְתִירָה דְּאִתְחַלְתָּא דְּטוֹמָאָה הִיא בְּעֵינֵן ב' עֲדִים
כַּש"כ קִינּוּי דְּבְעֵינֵן ב' עֲדִים אָבֵל סְבַרְתָּא זוּ דַּאִין לְדַבְּרֵי סוּף לֹא מְכַרְעָא כָּלֵל וּבִירוּשְׁלָמִי
אִיתָא לְהָאִי שְׁמַעְתָּא בְּאַנְפָּא אַחְרִיתָא דְּמִיִּיתִי הֵתֵם נְמִי הָא דְּהַשִּׁיבּוּ לְרִיבְר"י א"כ אִין

לדבר סוף פל הימנו לקנאות לה ע"פ שנים ולהביא עדים שנסתתרה כצ"ל ופריד עליה דמאי קושיא מה טיבה להסתר ולמה אנו חוששין לתקנת זו שעברה ונסתתרה בפני עדים אלא אתיא על מתניתין דלמתניתין תיקשי יותר דאין לדבר סוף דלא כל הימנו לקנאות לה ע"פ שנים ולומר שנסתתרה כיון דהוא עצמו מהימן אסתירה ור' מנא משני דאריבר"י נמי תיקשי וכמ"ד דיכול לקנאות לה מאביה ומבנה דמותרת להסתר עמהם ויאמר שקינא לה וישקנה ועיין מ"מ ז"ל ריש הלכות סוטה: אמר ר"ח מסורא לא לימא אינש כו' דילמא קי"ל כריבר"י כו' והרמב"ם ז"ל השמיט בהלכותיו להא דר"ח ונראה דס"ל דר"ח מסורא מספקא ליה כמאן הילכתא אי כריבר"י אליבא דר"א אי כר' יהושע דמתניתין אבל לקמן פשיטא ליה לרב יומר בר שלמיא משמיה דאבבי דהלכה כר' יהושע דקינוי ע"פ שנים ליכא למיחש להא מילתא ואפילו לימא להו לאו פלוגה הוא וקצת קשה מ"ט דר"ל דס"ל דהלכה כריבר"י דקינוי ע"פ עצמו דהא ריבר"י אליבא דר"א קאמר לה ור' יהושע פליג עליה ובכל דוקתא קי"ל כר"י לגבי ר"א ואולי מסתבר להו טעמיה דריבר"י: שוב ראיתי בדברי הרמב"ם ז"ל בפכ"ד מהלכות אישות שכתב שם הלכה כ"ה אמר לה בינו לבינה אל תסתרי עם איש פלוני וראה אותה ונסתתרה עמו הרי זו אסורה עליו בזמן הזה ויוציא ויתן כתובה ואם הודית שנסתתרה תצא בלא כתובה מבואר מזה דחש להא דריבר"י ואע"ג דבהלכות סוטה פסק כר' יהושע דקינוי ע"פ שנים היינו לענין השקאת מי סוטה אבל להפסיד כתובה מספקא לן דילמא הלכה כריבר"י ואסורה עליו ומפסדת כתובה אם הודית או יש עדים פן כתבו הפ"מ והכ"מ ז"ל ולדידי צ"ע טובא דמדבריו ז"ל שם בהלכה כ"ד לא משמע פן שכתב שם האומר לאשתו בפני שנים אל תסתרי כו' ונכנסה ליסתר בפני שנים כו' והיום שאין שם מי סוטה אסורה עליו איסור עולם ולמה ליה שקינא לה בפני שנים אפילו בינו לבינה נמי אסורה כיון דאיכא עדים שנסתתרה ועוד דכבר דקדק הכ"מ ז"ל מאי אריא בזמן הזה אפילו בזמן הבית נמי אינו יכול להשקותה והתו"ט ז"ל דקדק פן על דברי ר"ח מסורא מאי אריא דקאמר לא לימא אינש בזמה"ז אפילו בזמן הבית נמי לא לימא דילמא קי"ל כריבר"י ונאסרה עליו ולהשקותה אינו יכול ותירץ שם דבזמן שיש מי סוטה כיון דיכול להיות שהסתר בפני שנים ואז יועיל הקינוי שלפניו להשקותה לפיכך לא נמנעו מלקנאות לה ע"ש ולא הבנתי דבריו ז"ל דאפילו אם תסתר בפני שנים אינו יכול להשקותה ע"י זה הקינוי כיון דבינו לבינה הנה ודילמא הלכה כר' יהושע דבעינן קינוי ע"פ שנים ואכתי אפילו בזמן שיש מי סוטה לא לימא הכי דילמא תסתר ותאסר עליו לעולם ובא"ע סי' קט"ו כתב הח"מ ז"ל דבזמן הבית איכא תקנה שישחזר ויקנא לה בפני שנים ותסתר בפני שנים וישקנה ויגלגל עליה גם סתירה ראשונה והומר לו עי"ז וגם זה אינו מוכן דכיון דנאסרה לו ע"י סתירה ראשונה היכי יכול עוד לקנאות לה הא הוי אשה שאינה ראויה לו אם לא שישקנה בתנאי או משום קינוי הראשון או משום קינוי האחרון דממ"נ מחד מינייהו יכול להשקותה אבל לא ע"י גלגול ומ"מ אין תקנה זו מבוררת דילמא לא תסתר שנית אבל לדברי ר"ח מסורא בלא"ה לא תיקשי כ"כ דבזמן שהיו מי סוטה היינו בזמן הבית לא שנינו למימר דלא ליקני לה בינו לבינה דאפשר לא הוי מספקא להו פלל הילכתא כמאן והשתא קאמר לא מיבעי דלא ליקני לה בזמן הזה בפני שנים דודאי תסתר עליה לעולם אלא אפילו בינו לבינה נמי לא לימא לה דילמא קי"ל כריבר"י ואין לה תקנה אבל על דברי הרמב"ם

ז"ל תיקשי פיון דבספק הילכתא פמאן מחזיק ליה א"כ אפילו בזמן הבית נמי אין לה תקנה אם קינא לה בינו לבינה ועוד קשה לי מדבריו ז"ל בהלכות סוטה פ"א הלכה ח' קינא לה בפני שנים וראה אותה שנסתרה כו' הרי זו אסורה עליו ויוציא ויתן פתובה ולפי ה"ל מאי אריא קינא לה בפני שנים אפילו בינו לבינה נמי אסורה עליו ועוד קשיא לי מדבריו ז"ל בפ"ו מהלכות שבועות דאם פפרו עידי קינוי פטורים משום דהני דבר הגורם לממון ולאו פממון דמי ואי נימא דע"פ עצמו ג"כ מקנא להפסיד פתובה אם יש עדים בפתיחה או הודית א"כ בלא"ה לא שיקף שבועת העדות בזה פיון דהוא עצמו נאמן על הקינוי אם לא שנאמר דאינה מפסדת פתובה ע"י קינוי בינו לבינה אלא אם היא מודה בקינוי אבל אם אינה מודה לא תפסיד פתובה וא"כ שפיר איצטריו עדים לזה.

ומפשטא דשמעתין משמע דלריבר"י הוא נאמן שקינא לה פדאמרי ליה דלדבריו אין לדבר סוף וכן צ"ל במש"כ בפכ"א מהלכות עדות דעידי קינוי שהוזמו לוקין ואי מספקא לן דילמא ע"פ עצמו ג"כ הני קינוי אמאי לוקין הא עדותן לא נצרה כלל אם לא שנאמר כנ"ל והרמב"ם ז"ל פתב שם דעידי קינוי וסתירה שהוזמו לוקין והוא מדברי הירושלמי בריש מכילתין אע"ג דבירושלמי בעי לה בעידי סתירה אם ישלמו היינו אי נימא דדבר הגורם לממון פממון דמי אבל למאי דקי"ל לאו פממון דמי פשיטא דאין משלמין כי היכי דפטורין משבועת העדות ועי' מש"כ הפ"מ ז"ל ואין צורך לזה: ועוד יקשה אמאי לא פתב הרמב"ם ז"ל להאי דינא בהלכות סוטה דע"י הקינוי שבינו לבינה ג"כ נאסרת מספיקא ולא עוד אלא שכתב דלא יקנא לה תחלה בפ"ש אלא בינו לבינה וכמו שכ' בסוף הלכות סוטה ולפי ה"ל הוא מכניס עצמו לידי ספק דאולי תסתר ולא יהיה לה תקנה ועוד דאם חש להא דר"ח מסורא אמאי לא פתב ג"כ לעיקר מימריה דלא לימא אינש ומסתפינא לומר ולהגיה בדברי הרמב"ם ז"ל קינא לה בפני שנים וראה אותה שנסתרה ואפשר היה פתוב בב' ר"ל בפני ב' והגיהו בינו לבינה ובטלה דעתי נגד דעת הראשונים ז"ל: דף ג תוס' בד"ה ר' ישמעאל אומר רשות כו' והקשו ממנין המצות מספר תר"ג וכי נחלקו בזה ר"י ור"ע ות"י דפליגי בשאר מצות דלר"י מקראי נפקא לן ולר"ע אסמכתא הם ולא מצינו מפנרש פלוגתא דר"י ור"ע באיזה שאר מצות וי"ל דלא באו אלו בכלל מנין המצות דטונמאת קרובים בכלל המצוה להדמות בדרכיו ולעסוק בגמ"ח ומת מצוה וקרובים הכל בכלל זה ועבודת עבד ג"כ לא נחשב בכלל שאר מצות משום דעיקר החיוב בה הוא שלא להסיר עול העבדות מעבד פנעני ואין זו מצוה בפועל וכן הקינוי גם כן מצוותה להסיר מכשול מביתו ואין מצוותה מצד עצמה וכבר באו הראשונים ז"ל למנין המצות ורבו הדעות בהם ולא נתבררו עד יבא ויורה צדק והרמב"ם ז"ל חשיב להני תרתי עבודת עבד וטונמאת קרובים במנין המצות והקינוי לאשתו משמע מדבריו בהלכות סוטה דלא הני אלא מצות חכמים ולא ד"ת כמו שכתב הכ"מ ז"ל שם בסוף הלכות סוטה ולפי מש"כ לעיל בדברי הרמב"ם ז"ל דהא דדייקינן ממתניתין דאסור לקנאות היינו לכתחלה בפני שנים ומצוה להוכיחה בינו לבינה תחלה א"ש קצת דמזה משמע דלאו חיוב ד"ת הוא אלא מצות חכמים מדרכי המוסר ומש"ה לא יצא לריב מהר לקנאות לה פדין אלא תחילה יקנא לה בינו לבין עצמו וא"ש בזה נמי מה שדקדקו התוס' ז"ל היכי דייקנין ממתניתין דאסור לקנאות הא ר"א סבירא ליה בירושלמי דחובה לקנאות ולפי ה"ל ניחא דלר"א נמי נהי דחובה לקנאות לה מ"מ אל יקנא לה תחלה קינוי אשר תאסר

ע"י אלא יוכיחנה תחלה בדברים בעלמא דעיקר החיוב הוא ליסרה לדרה הישרה ויש לישב בזה גמי מה שדקדקו התוס' ז"ל לדברי הירושלמי דפלוגתא דרשות וחובה תליא בפלוגתא דב"ש וב"ה בגט אי בעינו דווקא ערות דבר ונהרי ר"ע ס"ל דיכול לגרש אפילו מצא אחרת נאה הימנה ולפי הנ"ל ניתא קצת דלשיטת תלמודין דאין החיוב הזה אלא מדרכי המוסר אפילו אי יכול לגרשה טוב יותר דרה התוכחה מלגרשה מיד אלא דקשה קצת פיון דבהני תלת פליגי ר"י ור"ע מ"ש דבהני תרתי עבודת עבד וטומאת קרובים מצוה גמורה היא לר"ע.

ובקינוי לא הוי אלא מצות חכמים וגם הני קראי בחד טעמא דרשינו בכולהו ומ"ש דבהני תרתי דרשא גמורה הם ובההו אין זה אלא אסמכתא וי"ל דבשאר דוכתי משמע דהני תרתי ד"ת הם כמו שאמרו ז"ל המשחרר עבדו עובר בעשה וכן טומאת קרובים משמע בזבחים דמצוה מה"ת היא גבי מעשה דיוסף הפהו אבל בקינוי מסתבר ליה דאין בזה אלא מצות חכמים וכנ"ל: בא"ד וה"נ אמרינו בפ"ק דקדושין וגאל את ממכר אחיו ר"א אומר חובה לא הבנתי מה ענין זה לכאן דהתם בקראי אחרני פליגי ולר"א לא שמעינו חובה מוגאל אלא מגאולה תתנו פדאיתא שם בקידושין דף כ"א ואדרבא איפכא קשה קצת דהתם משמע דלר"י משמע מקרא דוגאל לחובה ומקרא אחרניא יליף דלא הוי אלא רשות מואיש פי לא יהיה לו גנאל ולר"א משמע קרא דוגאל דלא הוי אלא רשות ואיצטריך קרא דגאולה תתנו לקובעו חובה.

הכא הוי איפכא דר"י דריש וקנא לרשות ור"א דריש ליה לחובה. לר"א ניתא דהכא מקינוי יתירא דריש לחובה אבל ר"י משמע התם דמשמענתא דוגאל הוי לחובה ואמאי ס"ל הכא דוקנא לא הוי אלא רשות אבל גם זה לא תיקשי דהכא איצטריך לרשות משום דה"א דאיסורא איפא משום לא תשנא כו' ועי' בא"ר דס"ל לר' יהושע דטומאת קרובים מצוה היא אע"ג דגבי קינוי ס"ל רשות: בד"ה לא נשנית כו' והקשו אמאי לא דרשינו היכא דאיפא למידרש כו' ונראה דר"י ס"ל דסגי אם משמע לן קרא דרשות הוא בכל הני אע"ג דאי לא קרא הנה אמינא דאיפא איסורא קמ"ל קרא דרשות הוא אבל לעשותן מצוה לא מסתבר ליה למידרש קרא להכי וק"ל: תוס' בד"ה לה יטמא מצוה ונפקא מינה לעוסק במצוה כו' עי' מהרש"א ז"ל שביאר פנונתם ז"ל דלא מסתבר למימר דמצוה לטמאות היכא דיש לו מתעסקים אחרים דבהכי מיירי דאי אין לו מתעסקים אחרים מת מצוה הוא ולכ"ע חובה הוא אלא ע"כ יש לו מתעסקים וא"כ ליכא למימר דמצוה על הפהו לטמא דהא אפילו אחר שאינו פהו אינו מחויב לטמאות לקרוביו אם יש מתעסקים אחרים ואמאי קרי לה מצוה לזה פתבו דנפקא מינה לעוסק במצוה דנהי דאין לכופו לטמאות מ"מ אי מיטמא לקרובו מיקרי עוסק במצוה ופטור מן המצוה: שם ולטמאותו בע"כ פנונדא דיוסף הפהו דהיה בע"פ דאז לא היו לה מתעסקים אחרים כצ"ל שם במהרש"א ז"ל ויוסף הפהו דאיפא מצוה בו משום הכי טמאהו בע"כ ויש לזקדק בדבריו ז"ל דמאי דפשיטא ליה היכא דאיפא מתעסקים אחרים אין הקרוב מחויב אין זה פשוט כ"כ והרבה מהראשונים ז"ל ס"ל דאפילו יש מתעסקים מצוה היא וכדאיתא בש"ע י"ד סי' שע"ג עינין שם בטור וש"ע ז"ל ואפילו שלא לצורך פלל מצוה איפא וכדמשמע גמי מהא דתניא באשתו ארוסה לא מיטמאה לו דפירש רש"י ז"ל דאינה מחויבת לטמא לו אבל נשואה מחויבת וע"כ בינש לו מתעסקים מיירי דבאין לו גם ארוסה מחויבת לטמא

דהגוי מת מצנה גם מש"כ דענבדא דיוסף הפהו שטימאווהו בע"כ היינו משום דע"פ הנה דאז לא היו מתעסקים אחרים מפני שלא רצו להטמאות מפני הפסח ג"כ אינו מוכן.

דא"כ היכי מייתי ראיה מזה דמצנה היא הא בכה"ג אפילו רשות היא שפיר טימאווהו בע"כ דעליו מוטל יותר מעל אחרים אלא נדאי גם שם היו מתעסקים אחרים דקונדם חצות כולם מותרים לטמאות אע"פ שיידחו מן הפסח וכדאיתא בנבחים שם דף ק' אלא דיוסף הפהו רצה להחמיר על עצמו שלא להטמאות וטימאווהו בע"כ משום דמצנה היא והתוס' ז"ל נראה דלא נתפוננו לזה ולא כתבו אלא הנפ"מ בין רשות למצנה דאפילו עושה הוא מ"מ נפ"מ לעוסק במצנה ועוד דאם לא רצה כופין אותו כמו בכל מ"ע וכהא דיוסף הפהו ודוקא שלא לצורך המת כלל הוא דיש אומרינן דאפילו איסורא איפא וכמו שכתבו התוס' ז"ל בריש פסחים גבי ענבדא דשפחתו של מציק אבל לצורך המת אפילו יש לו מתעסקים אחרים מצנה בו יותר מבאחרים ודו"ק: ע"ב ור"ע כו' תימא כו' עי' מה שכתבתי שם בנזיר בחי' ועיין בבבאורי הגאון הר"א ז"ל בספר ניקרא שם בפ' אמור: בד"ה פתיב כו' וא"ת כו' ויש לדקדק עוד הא איצטריך להא דדריש שמואל לעולם בהם תעבודו לעבודה ניתנו ולא לבושית ושמואל גופיה ס"ל דהמשחרר עבדו עובר בעשה כדאיתא בבבבכות וגיטין וצ"ל דזה ג"כ לאו דרשא גמורה היא ואפילו אי לא פתיב לעולם בהם תעבודו ג"כ הוי ידעינן דאסור לביישן והשתא נמי קאמר דלא נאמר בהן אלא עבודה אבל לא הותרו לבושית ועיין בדברי הר"ן ז"ל פ"ק השולח שכתב דלאו מצנה גמורה היא מדהתירוה במקום מצנה דרבנן כגון תפלה וא"ש בזה דלא מייתינן לה בשמעמא דתמורה גביפלוגתא דכל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני.

ואמאי מהני גט שחרור פינן דאסור לשחררו וי"ל פינן דע"י הפקר בעלמא הוא יוצא מרשות רבו גבי הפקר לא שייך אי עביד לא מהני דסלוקי רשות בעלמא הוא עוד כתב הר"ן ז"ל שם דאפילו אי עשה גמורה היא מ"מ לצורך מצנה קצת שרי לשחררו דעיקר איסורא משום לא תחנם לא תתן להם מתנת חנם וכל שהוא עושה משום מצנה שרי ולפ"ז אם הפקירו תחלה מותר לשחררו פינן דכבר יצא מרשותו ואין צריך ג"ש אלא להתירו בבת ישראל לא שייך בזה לא תחנם ובתחלת ההפקר ג"כ נראה דלא שייך ביה עשה דלעולם בהם תעבודו פינן דלא יצא לחירות עדיין וא"כ איפא גונוי לשחררו שלא ע"י איסור.

וגבי ר"א לא אמרינן דעבד הכי וצ"ל דמ"מ איפא איסורא או בשעת הפקר או בשעת שחרור ואין פאן מקומו בזה: רש"י בד"ה ביה ולא בקינוי כו' וכינן דכתיב ביה מיעוטא הוא ולא גמרינן שאר עדיות דאשה מינה וקמו להו במילתייהו ככל עדיות שבתורה עכ"ל נראה מדבריו ז"ל דבלא גז"ש דדבר דבר מסברא שמעינן דבעינן שנים בעדות אשה וכמש"כ דקמו לה במילתייהו ככל עדיות שבתורה והשתא אפתי לא ידעינן מגז"ש דדבר דבר אלא מסברא הוי ככל עדיות שבתורה דבעינן שנים ועד אחד לא קם אלא לשבועה וכש"כ ה"א דאשה מכחישתו דנדאי ע"א לאו כלום הוא וגז"ש דדבר דבר לא איצטריך אלא לטומאה בעלמא דסד"א למילף מטומאה דסוטה וכמש"כ רש"י ז"ל לקמן ריש פ' מי שקינא ומשמע ליה הכי מהא דתנן ומה עדות הראשונה כו' אינה מתקימת בפחות משנים ומנ"ל הא אפתי לא ידע משום דרשא אלא ש"מ מסברא בעלמא נמי שמעינן

דְּבַעֲיִנוּ שְׁנַיִם כָּל עַדוֹת שְׁבַתוֹרָה אֶלָּא דְּבַקִּינוּי קָשָׁה לִי מִנִּי לְדְבַעֲיִנוּ שְׁנַיִם הָא עַדוֹת זֹו
לָאוּ בְּהַכְחָשָׁה הִיא דְּאָפִי' אִם הָאֵשָׁה מוֹדָה שְׁקִינָא לָהּ לָאו קִינּוּי הוּא כָּל שְׁלֵא הִיָּה בְּפִנֵי
שְׁנַיִם וּמִנִּי לְמִילָף בְּהָא מַעֲדוֹת דְּעֵלְמָא אֶלָּא ע"כ מִמְיַעוּטָא דְּבָה שְׁמַעֲיִנוּ דְּבִשְׂאָר עַדוֹת
אֵשָׁה זֹו בְּעֵינֵי שְׁנַיִם וּא"כ לְעֵינֵי סְתִירָה נְמִי גִימָא דְּמַבָּה שְׁמַעֲיִנוּ וּלְעֵינֵי מַאי פְּתַב דְּקָמוּ
לְהוּ בְּמִילְתֵייהוּ כָּל עַדוֹת שְׁבַתוֹרָה דְּמִשְׁמַע דְּמַעֲלָמָא שְׁמַעֲיִנוּ דְּבַעֲיִנוּ שְׁנַיִם וּי"ל דְּמִשְׁמַע
לִיָּה דְּבָה לָא הָוֵי מְיַעוּטָא אֶלָּא דְּלָא גִיגְמַר מַעֲדוֹת אַחְרוּנָה וּמ"מ אִי מְסַבְּרָא דְּעֵלְמָא הָוֵי
סְגִי בְּעַד אַחַד גַּם בְּעַדוֹת רֵאשׁוּנָה הָוֵי אֶזְלִינוּ בְּתַר סְבָרָא דְּעֵלְמָא וְסְגִי בַע"א לְהִכִּי פְּתַב
דְּקָמוּ לְהוּ בְּמִילְתֵייהוּ כּו' וְעִי' מְהַרְשָׁ"א ו'ל שִׁכ' בְּכִנּוּנַת רִש"י ו'ל דְּמַבָּה יִלְפִינוּ לְכָל
עַדוֹת אֵשָׁה דְּבַעֲיִנוּ שְׁנַיִם וְהַקָּשָׁה דְּאִמָּאי לָא פְּתַב דְּשְׂאָר עַדוֹת אֵשָׁה מִגִּז"ש דְּדָבָר דְּבָר
יִלְפִינוּ וּלְפַמְש"כ גִּיחָא דְּלָאו מַבָּה יִלְפִינוּ אֶלָּא מְסַבְּרָא יְדַעֲיִנוּ מִיַּדִּי דְּהָוֵי אַכֵּל עַדוֹת
שְׁבַתוֹרָה וּגִז"ש דְּדָבָר דְּבָר לָא אִיצְטְרִיף אֶלָּא לְטוֹמָאָה דְּעֵלְמָא דְּלָא גִילָף מְטוֹמָאָה
דְּסְתִירָה אֶלָּא דְּלִקְמוֹן פ' מִי שְׁקִינָא פִּי' רִש"י ו'ל בְּעֵצְמוֹ הָא דְּאִמְרִינוּ מָה עַדוֹת הָרֵאשׁוּנָה
אִינָה מְתַקְיָמַת פְּחוֹת מְשֻׁנִּים מְשׁוּם דְּיִלְפִינוּ בְּגִז"ש דְּדָבָר דְּבָר וְכֵן פִּי' כָּאֵן בְּשְׁמַעֲתִין
מְשַׁמַּע דְּמְסַבְּרָא לָא קִים לָן דְּבַעֲיִנוּ שְׁנַיִם וּי"ל דְּכַתְּבֵן לְפִי מְשַׁמַּעוֹת לִישְׁנָא דְּמַתְנִיתִין
דְּמִגִּז"ש יִלְפִינוּ דְּעַדוֹת רֵאשׁוּנָה בְּשְׁנַיִם אֶבֶל לְמַאי דְּמְסַבְּרִינוּ דְּמַבָּה שְׁמַעֲיִנוּ דְּלָא יִלְפִינוּ
מַעֲדוֹת אַחְרוּנָה וּגִז"ש דְּדָבָר דְּבָר אִיצְטְרִיף לְטוֹמָאָה בְּעֵלְמָא מְשַׁמַּע לִיָּה דְּשְׂאָר עַדוֹת
אֵשָׁה מְסַבְּרָא יְדַעֲיִנוּ דְּבַעֲיִנוּ שְׁנַיִם אֶבֶל בְּכָל דְּוִקְתָּא מְשַׁמַּע דְּעִיקָר עַדוֹת אֵשָׁה דְּבַעֲיִנוּ
שְׁנַיִם מִגִּז"ש דְּדָבָר דְּבָר יִלְפִינוּ כְּדִאִיתָא בְּרִישׁ גִּיטִין וּבִיבְמוֹת רִישׁ פ' הָאֵשָׁה רַבָּה וּלְזָה
י"ל דְּהִתָּם אִין כָּאֵן הַכְחָשָׁה בְּשִׁלְיַח הַמְּבִיא אֶת הַגִּט אוֹ הַעֵד שְׂאוּמֵר שְׁמַת הַבַּעַל וּבַכַּה"ג
אִי לָאו גִז"ש ה"א דְּעַד אַחַד נְאֻמֵן לְהִכִּי אִיצְטְרִיף גִּז"ש מְמָמוֹן דְּאֶפִּילוּ בְּלֵא הַכְחָשָׁה ע"א
לָאו כְּלוּם הוּא וְכֵן אִיתָא בְּקִדוּשֵׁי פ' הָאוּמֵר דְּמִקְדָּשׁ בַּע"א לָא הָוֵי קִדוּשֵׁי אֶפִּי' שְׁנֵיהֶם
מוֹדִים מְשׁוּם דְּיִלְפִינוּ דְּבָר דְּבָר מְמָמוֹן וְאֵע"ג דְּעִיקָר גִּז"ש אִיצְטְרִיף לְטוֹמָאָה בְּעֵלְמָא
וְאֶפִּי' הִיא מְכַחֶשֶׁת דְּלָא גִילָף מְטוֹמָאָה דְּסוּטָה וּא"כ מִנִּי לְמִילָף הִיכָא דְּלִיכָא הַכְחָשָׁה
יֵשׁ לוֹמֵר פִּינוּ דְּיִלְפִינוּ מְמָמוֹן לְכָל מִילֵי יִלְפִינוּ אֶפִּילוּ הִיכָא דְּלִיכָא הַכְחָשָׁה: וְכֵן גִּרְאָה
מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' ו'ל בַּד"ה נְאֻמֵר כָּאֵן דְּבָר כּו' שְׁהַקְשׁוּ לְמָה לִי גִז"ש הָא מְטוֹמָאָה דְּסוּטָה
לִיכָא לְמִילָף דְּאִיכָא רַגְלִים לְדָבָר וּא"כ מְסַבְּרָא בְּעֵינֵי שְׁנַיִם דְּוָקָא הָרִי דְּס"ל דְּבִלָּא גִז"ש
ג"כ מְסַבְּרָא דְּבַעֲיִנוּ שְׁנַיִם בְּעַדוֹת אֵשָׁה וְכִי אִיצְטְרִיף גִּז"ש בְּגוֹנוֹא דְּלִיכָא הַכְחָשָׁה.

דְּה"א דְּבַכֵּלל אִיסוּרִין הוּא דַע"א מְהִימֵן וְאִיצְטְרִיף נְמִי לְטוֹמָאָה בְּעֵלְמָא דְּלָא גִילָף
מְטוֹמָאָה דְּסוּטָה וְשִׁפִּיר הַקְשׁוּ לְמָה לִי גִז"ש לְזָה וּלְפִי הַנִּי' לִישׁ לִישׁב קוֹשְׁיָתֶם קֶצֶת פִּינוּ
דְּגִז"ש אִיצְטְרִיף לְעַדוֹת אֵשָׁה שְׂאִין בְּהֵן הַכְחָשָׁה דְּדוּוֹקָא בְּשְׁנַיִם מִש"ה מִיַּתִּי מַתְנִיתִין
הָךְ גִּז"ש לְמִיְדָחֵי יִלְפוּתָא דְּטוֹמָאָה דְּעֵלְמָא מְטוֹמָאָה דְּסוּטָה אַע"ג דְּבִלָּא"ה אִיכָא פִּירְכָא
אֶלָּא דְּאֶפְתִי תִיקְשִׁי מְהָא דְּאִמְרִינוּ לְעֵיל דָּרַב' ע"ב דְּאֶפִּילוּ לָא פְּתַב רַחֲמֵנָא קִרָא דְּוַעַד
אִין בְּה"ה דְּבַעֲיִנוּ שְׁנַיִם פִּינוּ דְּיִלְפִינוּ דְּבָר דְּבָר מְמָמוֹן וְלְמָה לִי גִז"ש הָא בִּלָּא"ה נְמִי
מְסַבְּרָא אִמְיָנָא דְּבַעֲיִנוּ בְּטוֹמָאָה שְׁנַיִם פִּינוּ דְּהִיא מְכַחֶשֶׁת וּי"ל דְּלִרְוּחָא דְּמִילְתָא מִיַּתִּי
מִגִּז"ש וּנְפ"מ לְהִיכָא דְּאִינָה מְכַחֶשֶׁתוּ דְּמַצַּד הַסְּבָרָא הִיָּה ע"א נְאֻמֵן לְהַתְזִיקָה בְּזוֹנָה
גְּמוּרָה לְמִילְקֵי כְּהֵן עֲלֵיהָ מְשׁוּם זוֹנָה אֶבֶל הַשְׁתָּא דְּיִלְפִינוּ דְּבָר דְּבָר מְמָמוֹן אֶפִּילוּ אִינָה
מְכַחֶשֶׁתוּ אִין הַעֵד נְאֻמֵן וְכְהֵן הַבָּא עֲלֵיהָ אִינוּ לוֹקָה מְשׁוּם זוֹנָה דְּעַל פִּי הוֹדָאת עֲצָמָה
אִינָה מוֹחֲזֶקֶת בְּזוֹנָה לְחַיִּיב כְּהֵן הַבָּא עֲלֵיהָ וְעֵינֵי תוֹס' גִּיטִין שְׁם בַּד"ה הָוֵי דְּבָר שְׁבַעֲרוּהָ

והדברים ארנפים בזה בדין ע"א באיסורין לאסור ולהתיר וכבר מבוארים הדברים
באנרף בדברי הראשונים והאחרונים ז"ל ועיין בתוס' חדשים בפרק מי שקינא מש"כ
בשם הגאון מוהר"ש אב"ד דק"ק אמשטרך על קושית התוס' ז"ל בדבור הנ"ל: תוס'
בד"ה מה עדות אחרונה כו' תימא כו' עי' תוי"ט פ' מי שקינא מש"כ בזה: בד"ה ת"ל נעד
אין בזה כו' תימא כו' והקשו לאבני דאמר דעד א' נאמן אם הבעל שותק כמו בשאר
איסורין א"כ ל"ל קרא הקא דמסתמא שתיק פינן דקינא לה ונסתרה ותי' דאיצטריף
להיקא דמכחיש ליה ולי נראה לישיב דע"כ לא קאמר אבני דע"א נאמן אם הבעל שותק
אלא היקא דהאשה ג"כ שותקת אבל אם מכחישתו אין שתיקת הבעל ראיה דע"כ טעמא
דאבני משום דס"ל שתיקה פהודאה דמיא והיקא דהאשה מכחישתו לא שייך בזה שתיקה
פהודאה וכמו שפכתתי בזה באריכות ביבמות פרק האשה שם ולהכי איצטריף קרא הקא
דאפ"ה ע"א נאמן וכן מבואר במל"מ ז"ל פ' כ"ד מהלכות אישות בשם הרשב"א ז"ל
דהתם מייירי ונקא דאין האשה מכחישתו ולהכי לרבא אי מהימן ליה כבי תרי אסורה
אבל אי מכחישתו ע"א בהכחשה לאו פלום הוא ואע"ג דד' הרשב"א ז"ל צ"ע דכיין דכבי
תרי מהימן ליה נראה דאפי' מכחישתו אסורה וכן הניח המל"מ ז"ל שם ד' הרשב"א ז"ל
בצ"ע אבל לאבני ודאי יש לומר פן דאם מכחישתו לא מייחשב שתיקתו פהודאה אבל
אם הבעל מכחישו צ"ע אי עד אחד מהימן אפילו בעד סוטה פינן דע"א בהכחשה לאו
פלום הוא ולקמן גבי ע"א אומר נטמאת וע"א אומר לא נטמאת וכו' יתבאר יותר בזה
בס"ד: דף ד אי הכי היינו ר"א וה"ה כו' א"נ יתרו דבן עזאי פדי למזוג ולשתות קאמר
עי' מהרש"א ז"ל וביאור דבריו מ"ש דניחא ליה למיפרך היינו ר"א משום דאבן עזאי
יכול לתרוץ דלמזוג ולשתות קאמר ועיקר הפירכא היינו ר"א הא מר"א ג"כ ליפא
למיפרך דאיפא למימר דר"א דאמר בפרייתא קמיייתא פדי מזיגה היינו פדי למזוג
ולשתות וכמו שפי' רש"י ז"ל דסתם מזיגה לשתיה עומד אלא דתיקשי לפ"ז ר' יהושע
היינו פן עזאי וא"כ אפתי מ"ש דניחא ליה להש"ס למיפרך היינו ר"א מלמיפרך היינו
פן עזאי דכי היקא דאיפא לתרוץ אבן עזאי וישאר הפירכא היינו ר"א ה"נ יכול לתרוץ
אר"א וישאר הפירכא היינו פן עזאי להכי כתב דהתוס' ז"ל ס"ל דליפא לפרש פדי מזיגה
פדי למזוג ולשתות אלא לר"י דסמך אפרייתא קמיייתא דאמר פדי לשתות אבל לר"א
פדי מזיגה לחוד משמע וישפיר פריף היינו ר"א אבל לכן עזאי אפטר לתרוץ דלשתות
אחר מזיגה קאמר דמוסיף אדר"י דאמר פדי מזיגה פכתתי זאת מפני שראיתי רבים נבוכו
בכוננתו והניחו דבריו ז"ל בצ"ע ודבריו ברורים כמ"ש: ע"ב אמר ר"י כ"א בעצמו שיער
יש לדקדק דא"כ משמע דלא פליגי פלל ומאי נפ"מ בהא דמר אמר בהכי הוי ביעורא
ומר אמר בהכי ולפי סדר פרייתא פתרייתא נראה דכל חד להחמיר בא ולמעט בשיעור
ר"א אמר פדי חזרת דקל ור"י אמר דכדי מזיגה ג"כ סגי וכל חד מחמיר ואמר דאפטר
לשער בזמן קצר ובסתירה פזו ג"כ נאסרת על בעלה אבל א"א לומר פן לפי מסקנה
הש"ס דר"י אומר שיעור סתירה מרובה מר"א דלר"א סגי בכדי מזיגה לחוד ולר"ע פדי
מזיגה ושת' וכן בפרייתא קמיייתא ר"י מיקל מר"א ור"ע מיקל מב"ע וי"ל דדוקא בהני
פרתי דחד מילתא הוא הוסיף ר"י לשתותו ג"כ וכן ר"ע הוסיף גמיעה אצליה אבל כל
אינף תנאי באים להחמיר ולמעט בשיעור סתירה ובזה יש לישיב הך בעיא דרב אשי
דמיבעי ליה באינף תנאי דמרחק כו' דמהדק כו' ואינף בעיא משום דקי"ל פהני תנאי

דאָמרי שיעור מועט וּשפיר מיבעי ליה האי שיעורא היכי הוא והינינו דלא מיבעי ליה בהקפת דקל דהך שיעורא הוא שיעור גדול וליכא נפ"מ בהאי שיעורא פנין דאפילו בשיעור מועט איכא פדי סתירה והא דמיבעי ליה לרב אשי אתלתא תנאי בתראי משום דמספקא ליה בהני תנאי איזה שיעור מועט מחבריה אבל כללא דמילתא דיש להחמיר פשיעור המועט מפולן ומש"כ התוס' ז"ל בד"ה דמרחק כו' דהא דלא מיבעי ליה בחזרת דקל בגדול או בקטן משום דידע שיעוריה פדי מזיגת הפוס ק"ק דא"כ מאי מיבעי ליה לרב אשי חזרה פי היכי דאזיל ואתי או אזיל ואתי והדר הא ידע שיעוריה ממזיגת הפוס אבל הרמב"ם ז"ל פסק כר"ע דכדי סתירה הוא פדי לצלות ביצה ולגומעה נראה דס"ל דכל חד פליג אחבריה ופסק כר"ע מחביריו וקצת צ"ע למה השמיט ד' הירושלמי דכולהו לאחר התרת סינר אמרו: דרש רבי עזריא פל האוכל בלא נט"י פאילו בא על אשה זונה שנגאמר פי בעד כו' יכנין פי ענין נט"י קודם אכילה הוא לטהר ידיו אשר המה פלל פל הפעולותו לישא אותם השמימה להורות פי לא יאכל להנאת עצמו ולא ירים ידו וזלת ברצון בוראו ולעשות רצון בוראו באכילתו במחשבה הפשוטה לחזק פחו לעבודתו או מי שחננוה במחשבות יותר פנימיות וזכות ויתרון בזה חטא הקודם אשר פשטו יד בעץ הדעת בשביל התגברות החמדה כמש"נ ותרא פי כו' וכי נחמד כו' ע"כ צריף לטהר ידיו בכל עת אשר יפשוט אותם לאכילה אשר היא בחינת עץ הדעת פאמרם ז"ל אילו כו' חטה היה למען לא יתגבר עליו פח המתאנה לזאת אם הוא אוכל בלא נט"י זה יורה על פח המתאנה אשר גבר עליו ולמלאות נפש תאנה פי הרעב הוא אוכל ע"כ סופו ליפול ברשת התאנה המרה והזרה וכאילו בא על אשה זונה פי סופו לבא לידי פה ורכא לא ניקח ליה לפרש הכי פי בעד פכר לחם עד אשה זונה מיבעי ליה אלא דרש הכי פל הבא על אשה זונה לסוף מבקש פכר לחם והוא ג"כ פנ"ל אם הוא פריץ גדר ולתאנה יבקש נפרד יצא חוץ לגבולו לחבק חיק נכריה סופו ומשפטו פי לא ישיג עוד די תאנתו גם הצריכיות ויבא עד פכר לחם ולזה סמוך מאמר ר' זריקא פל המזולזל בנט"י נעקר מן העולם והוא פנ"ל פי שב הוא אל חטא הקודם והוא אכילת עץ הדעת ונעקר מן העולם כמש"ש פי ביום אכלה כו' ע"כ שומר נפשו יזהר במצוה זו וכל עוד שיזהר בה יוסיפו לו ברכה: גמ' אמר רב פל הבא על אשת איש כו' ע' מהרש"א ז"ל בח"א וחשב פאן פל ג' העמודים אשר העולם עומד עליהם עבודה מאברהם אבינו שהקנה שמים וארץ להקב"ה בעבודתו והוא הראשון לבעלי העבודה כמ"ש בבנין מנבחותיו לה' ומשה רבינו הוא הראשון בעמוד התורה ומתן בסתר הוא הראשון בעמוד ג"ח פל אלו לא יועילו להציל גבה לב מדינה של גיהנם ועונה חמור פכל ג' העבירות החמורות ע"א וג"ע פמו שאמרו ז"ל ושל"ד הוא פכלל בונה במה פי לשפרכת דם יחשב פל קרבנותיו: דף ה' אזהרה לגסי רוח מנין כו' שמעו והאזינו כו' ורם לבכה ושכחת אמרו ז"ל שני אזהרות על ב' מיני גסי הרוח הא' פנגד חכמים ותלמידיהם מי שיגבה לבו לומר עמי תמות חכמה ואיני נצרך לקול מורים לז"א אזהרה מקרא דשמעו והאזינו ואל תגבהו והב' עבודת המקום ב"ה בגסות רוח ובגבהות לב בחשבו פי יצא ידי העבודה עד פלי די וזה מביא לידי שכחה אלא מחויב להיות לבו נשבר בכל עת אולי מיעט בעבודה פי מי יאמר זפיתי לבי בכל עתיו ורגעיו: שם ומסתברא כמ"ד אני את דכא הוא על דרף אמרם ז"ל אקרא קרוב ה' לנשברי לב שלא פמדת הקב"ה מדת פשר ודם פי מדת פשר ודם השפל מקרב עצמו אל

הגבוה והגבוה מתרחק ממנו ומדת הקב"ה הוא מתקרב אל השפל ומתפאר בו כמו שנאמר קרוב ה' לנשברי לב וזהו אני את דבא כי גם זה אם היה מקרבו אליו לחסד יחשב שלא כמדת בו"ד אלא עוד יוסיף חסדו להתקרב אל השפל ולהתפאר בו וכן אמר ר' אלעזר לקמן: גמ' ת"ח צריך שיהא בו אחד משמנה בשמינית נראה לכונן בזה כי מקור מדה הזאת לטובה הוא מבחינת מלוכה ומלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול וכל ישראל בני מלכים הם פי שרשם ממדה זו והיא מקורם אבל מדת ענוה גדולה מפולם וממדה זו למדה מלכות בחינת מלכות היא התורה וידוע שכל המדות הקדושות פולן בלולות זו מזו כמו הענוה בלולה מפולן אלא שהיא עיקרית וכן פולם ובחינת מלכות ג"כ בלולה מפולן וא"כ שיעור פעולת המדה הזו הוא אחד משמנה בשמינית בכללות כל המדות הטובות ע"כ ת"ח שיש בו כל המדות הטובות צריך שיהא בו אחד משמנה בשמינית ממדה זו ולהכי אמרו ז"ל בשממא דלית ביה כי בלעדה לטוב חסר מדות הוא ורנב"י אמר לא מיןא ולא מקצתה כי מי הוא אשר שקל בפלס מדותיו לפעול בה שיעור ההכרחי וגם אולי לא תהיה בכללות כל המדות הטובות ח"ו והוא מפריד אלוף ח"ו והבן וה' הטוב יכפר בעד: אמר ר"י אדם אפר דם מרה בפשר בוישה סרוחה רמה.

כונן כי מי שהוא משים עצמו כפשר שהוא רף היינו מסבת הסתפלותו בשלשה דברים שאין מניחים אותו לידי עבירה בוישה היינו ידיעתו לפני מי הוא עתיד ליתן דין וחספון ותכסהו בוישה מאימת יוצרו ית' סרוחה הוא ידיעתו מאין הוא בא מטפה סרוחה.

רמה הוא ידיעתו לאן הוא הולך למקום עפר רמה ותולעה. ובהשים אל לבו כל אלו הג' דברים ישפיל דעתו ויהיה רף כפשר אבל אדם שהוא קשה כאדמה בגבהות לבו הוא להיפך מפל אלו כי אפר הוא שאינו מצמיח וכמש"א ז"ל אין עפרו נער בשביל שלא שכן לעפר בחייו ושלא נסתכל לאן הוא הולך דם הוא היפוך הבוישה כי הבוישה ממעטת הדמים העכורים המזיקים את האדם וזה שאין לו בוישה מתרבה דמו להזיק לו וביריש כל מרעין הן חולי הנפש הן חולי הגוף פולן באין מריבוי דם כי פח הנפש המתאנה מתגברת בו ונופל הוא בחלאים רעים חולי הנפש והגוף מרה הוא נגד מיעוט ההסתפלות מאין הוא בא כי המסתכל בזה ומשפיל דעתו גם כי מתחלתו מקורו נבאש אבל סופו מתמתק וגם בשרו ישכון לבטח ע"י חניטת הבשמים הטובים מדותיו הטובים אבל הגס רוח מרה יהיה גם באחרונה וגם נפשו תהיה דחוייה ממחיצתה כמש"א ז"ל שכינה מיללת עליו וידוע דרשת הזוה"ק במקרא קראן לי מרה הרחמן יצילנו מפל המדות הרעות ונזפה להדבק בו ית' ובמדותיו הקדושות: ע"ב תוס' בד"ה הא גופא קשיא והקשו אמאי לא פריף פיצד אין מקנא לה איבעי ליה ועי' מהרש"א ומהרש"ל ז"ל ול"נ דהתם שפיר פריף פיצד אין העדים נעשים זוממין מיבעי ליה דחידוש הוא אע"פ שהוזמו אין מקיימין בהם הזמה אבל הכא לא שייף למיתני פיצד אין מקנא לה דזה פשוט הוא דאם לא מיתה בינדה הסתירה אין פאן קינוי וק"ל: בא"ד דבר כו' אין סתירתה פלום בתמיה ול"נ לפרש בניחותא סוף דבר שתדברי עמו דלא קאמר לה אלא אל תדברי וא"כ אם נסתרה עמו ולא דברה אין סתירתה פלום ואמאי תני בסיפא נכנסה לבית הסתר אסורה לבעלה ומשני דיבורה אתא מימר לה דאפי' דברה עמו אם לא נכנסה לבית הסתר מותרת אבל אם נסתרה אסורה דלשון נקי קאמר אל תדברי היינו אל תתיחדדי.

ועיקר פנונתו לסתירה אבל תלמודין ס"ל דצריף שיקנא לה בפירוש על סתירה ולא בלשון נקי דיכולה היא לומר דלא מיקח בה אלא הדיבור ולא הוי קינוי: בד"ה לאחר ולא ליבם כו' אבל קשיא מפרק האומר כו' דלא תפסי קדושין באחות אשה אימא דאיצטריף קרא דוקא ליבם משום דרמיא עליה ליבומי עי' מהרש"א ו"ל שפתב דאיצטרכו להכי דמש"ה ניחא טפי למעוטי יבם מקרובים דלא תפסי בהו קדושין וגם לזה לא הוי צריכי דבלא"ה קושיא אלימתא היא דמנ"ל למעוטי קרובים ולאשמעין דיעבד דלא תפסי קדושין פיון דאיצטריף לאחר למעוטי יבם דלכתחלה לא ומנ"ל למידרש תרתי וי"ל דלזה נתפנונו ג"כ ונראה לישב דרב יוסף דיליף יבם מלאחר ס"ל פרב אחא בר יעקב שם בקדושין דיליף לה בק"ו מיבמה דלא תפסי בה קדושין ודלא כמ"ש התוס' ו"ל דלראב"י ג"כ צריף להיקשא דאחות אשה ורבא יליף מהאי טעמא הקא וגם מק"ו משום דס"ל דרשא דלאחר ולא לקרובים וליבם לא איצטריף דיליף בק"ו אם פמוטר לה כו' או מאינף טעמי ועיין בקדושין דר' יוחנן אמר לדרשא דלאחר ולא לקרובים וביבמות פ"ק לחד לישנא מספקא ליה אי אלים ק"ו במקום מצנה: בא"ד ועוד תיקשי דהקא ממעטינן יבם אע"ג דכתיב איש אחר ובערכין מרבינן מאיש יבם היינו אח ומאחר ממעט בן דוקא ולדידי הא לא קשיא פלל דהתם בערכין שפיר דרשינן תרנונייהו לאיש לרבוני אח ולאחר למעוטי משום דהוי מצי למכתב חדא מינייהו ומכר את השדה לאיש או ומכר כו' לאחר דאי פתיב לאיש לא הוי ממעטינן אפילו בן ואי פתיב לאחר הוי ממעטינן אפי' אח והשתא דכתיב תרנונייהו על פרוח מלאיש מרבינן אח ומלאחר אימעוט בן אבל הקא לאיש אינו מותר פלל דגבי נשואי אשה אורחיה דקרא למכתב הכי והיתה לאיש ולא מייתרי אלא אחר שפיר ממעטינן אפי' יבם היינו אח דגם הוא לא מיקרי אחר: בד"ה לאחר כו' אי קשיא כו' תריץ דלאחר לא איצטריף אלא לסוטה ספק דסוטה נדאי נפקא מטומאה דכתיב בה ובירושלמי ריש מכילתין יליף מגז"ש דדבר דבר לקינוי וסתירה דבעינן שנים ע"ש ולא מדרשא דבה ואיכא למימר דרב יוסף ס"ל הכי ועיין תוס' יבמות דף י"א שהקשו מאי קאמר הקא ותתייבם יבומי.

פיון דסוטה נדאי פטורה גם מן החליצה פערונה סוטה ספק דין הוא שתהיה חולצת ולא מתניבמת ועי' מש"כ שם בחי' בד' הרא"ש והראב"ד ו"ל באריכות ועי' מל"מ ו"ל בפ"ו מהל' יבום שהצריף בנה ועי' בד' הרמב"ם ו"ל שם שפתב טומאה דכתיב בסוטה היינו ונסתרה והיא נטמאה וביבמות שם לא משמע פן ועי' במש"כ בחי' נזיר ריש פ' ב' נזירים לענין ספק טומאה ברה"י אי הוי פנודאי טמא ומהכא משמע דסוטה ספק לאו פנודאי היא לכל מילי מדאיצטריף לאתווי מקרא או מסברא דאינה מתניבמת וה"ה ספק טומאה ברה"י דמינה גמרינן דלאו פנודאי טומאה היא ולקמן במכילתין יתבאר יותר בס"ד: אילו איתא לבעל כו' עיין תוס' ו"ל שהקשו מסוטה נדאי.

והראב"ד ו"ל כ' דבאמת פליגא הך סוגיא אסוגיא דיבמות והתוס' ו"ל חילקו בין סוטה נודאי דהנה פערונה ובין סוטה ספק. ובהרא"ש ו"ל ביבמות ביאר הדברים יותר דוקא סוטה נדאי דכתיב בה טומאה בלשון לאו הוי פערונה ע"ש ומ"מ קשה לי בתחלה מאי קסבר ולבסוף מאי קסבר פיון דפריף אלא מעתה חליצה לא תיבעי ע"כ מסתברא ליה ממיעוטא דלא ליבם לפותרה לגמרי ומאי משני ליה אילו איתא לבעל כו' הא אין זה הכרח פיון דאשפחן דכונתה בסוטה נדאי.

אע"ג דאי איתא לבעל צריכה גט מ"מ מיכבם אפי' חליצה לא בעיא ה"נ בספק סוטה וי"ל דהא דפריה אלא כו' חליצה נמי לא תיבעי היינו מסברא דכל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה ולהך סברא שפיר אהני הא דאילו איתא לבעל כו' ומסתברא דליבעי עכ"פ חליצה מיכבם משא"כ סוטה ונדאי דהוי פערנה ומדברי הרמב"ם ז"ל בפיהמשנה נראה דדרשינו לדרשא דלאחר ולא ליכבם גם בסוטה ונדאי שכ' שם לפי שאמרה תורה באיש שמצא באשתו ערות דבר דמורה לזה הענין והיתה לאיש אחר ולא ליכבם ומש"ה לא תתייבם משמע דאיצטרף הך דרשא גם בסוטה ונדאי וי"ל דעיקר איסור ליכבם מהאי קרא דלאחר ולא ליכבם שמעינן אפי' בסוטה ונדאי אלא לפונטרה מחליצה אמר רב להך סברא דטומאה פתיב בה פעריות אבל אי לאו האי קרא דלאחר גם סוטה ונדאי לא היתה אסורה ליכבם וע"כ צ"ל הכי דמסוטה ונדאי ילפינן לסוטה ספק לאידך שינויא דרב יוסף רחמנא אמר ויצאה מביתו דלא ליסתריה לביתה וזה נאמר בסוטה ונדאי וסוטה ספק מנ"ל דהא לאו מיתורא דקרא דריש אלא סברא בעלמא מדאמר רחמנא להוציאה מביתו אלא ש"מ דסוטה ספק ג"כ בכלל זה וכן לאידך שינויא הפתוב קראו אחר כו' דכ"ז מיירי בסוטה ונדאי משמע דכל הני קראי וסברא גם לסוטה ונדאי איצטריוכו וממילא שמעינן נמי סוטה ספק וביבמות שם הארכתי בזה: דף ו' רש"י בד"ה מי קא רמינן כו' וממילא שמעינן דאסור ליבמה והוי פאשת אח שלא במקום מצוה.

נראה מדבריו ז"ל דביבום כזה איכא איסור אשת אח וביבמות הארכתי בזה בכל הני דחולצות ולא מתנייבמות ד"ת אי איכא גבייהו איסור אשת אח וכש"כ בכה"ג דמתניתין דהא דלא מתנייבמת הוא רק מסברא בעלמא דלא לסתריה לביתה פשיטא די"ל דאם עבר ויכבם דקנה ולפי הנהך שינויי מסתברא דצרתה שפיר מתנייבמת פינן דליכא בהדה גופא איסור מפורש וממילא דלכולהו שינויי צרתה מותרת וכמ"ש הרמב"ם ז"ל וגם בזה פתבתי ביבמות בחי': בד"ה סוטה שיש לה עדים אין המים בודקין עדים שראו שנטמאה מזה עכ"ל מדבריו משמע דוקא שיש עדים על טומאה זו שמשקה אותה וכפשטא דקרא והיא נטמאה ועד אין בה היינו על טומאה זו שאחר הסתירה לזה באו המים לבדוק אותה ואם יש עדים על טומאה זו אין צורך למים לבדוקה פי יכול להתברר על ידי העדים אבל עדים על טומאה אחרת אין מבטלין בדיקת המים שעל סתירה זו וא"כ הא דתנן במתניתין שפאו לה עדים שהיא טמאה היינו ג"כ מסתירה זו וקמ"ל דלא אמרינן סהדי שיקרי הם אבל אם באו עדים על טומאה אחרת ע"כ סהדי שיקרי הם דאל"ה אמאי לא בדיקה מיא על טומאה ראשונה דהא מגלגל עליו מאיש אחר ג"כ.

ואי משום דאיכא עדים על טומאה ראשונה הא לד' רש"י ז"ל אפ"ה בדיקו לה מיא וזו שלא נבדיקה ונדאי סהדי שיקרי הם אלא די"ל דע"כ לא פתב רש"י ז"ל דבעינן עדים שנטמאה מזה דאי ליכא עדים בטומאה זו אע"ג דאיכא עדים בטומאה אחרת שפיר בדיקו לה מיא אם נטמאה בסתירה זו אבל אם טהורה היא בסתירה זו ואין המים בודקים אותה אלא בטומאה ראשונה בזה ג"כ איתא להאי דינא דאם יש עדים על טומאה ראשונה אין המים בודקים וכלל דמילתא לא נאמר בדיקת המים אלא על טומאה דליכא דינע בה ואע"ג דאיכא עדים במדינת הים על טומאה אחרת בדיקו לה מיא על טומאה דליכא דינע בה וא"כ אפי' באו עדים שהיא טמאה מאחר אסורה לאכול בתרומה ולא סהדי שיקרי הם ושפיר דיניק רב ששת ממתניתין דאין המים בודקין דאי בדיקו לה מיא אפי' בטומאה

דאיכא עדים סהדי שיקרי הם אלא ש"מ דלא בִּדְקוּ לָהּ מִיָּא וְרֵאִיתִי בַּמַּל"מ ו"ל פ"א מהל' סוטה שְׁהָאֲרִיף בְּזוּה וְנִרְאָה מְדַבְּרִי דס"ל בד' רש"י ו"ל דעל טוּמְאָה אַחֲרֵת בִּדְקוּ לָהּ מִיָּא אִפִּי אִיכָּא עֵדִים עָלֶיּוּ וְאִפִּי ה' כָּתַב דְּשָׁבָאוּ עָלֶיּוּ דְּמִתְנִיתִין הֵינּוּ אִפִּי טוּמְאָה אַחֲרֵת וְלֹא תִּיקָשִׁי הָא וְנִדְאִי סִהְדִי שְׁיִקְרִי הֵם מְדַלָּא בִּדְקוּ לָהּ מִיָּא מְשׁוּם דְּאִיכָּא לְמִימַר דַּמְש"ה לֹא בִּדְקוּ לָהּ מִיָּא דְּאִיכָּא עֵדִים בְּמִדְּיַנְתָּ הֵימָּן עַל טוּמְאָה זוּ שְׁהוּא מְשַׁקָּה אוֹתָהּ וְלֹא תְּלִינּוּ בְּסִהְדִי שְׁיִקְרִי ע"ש שְׁהָאֲרִיף בְּזוּה וְלַעֲנִיד דְּחֻק הוּא דְּאִי לֹא חִינְשִׁינּוּ לְסִהְדִי שְׁיִקְרִי מְשׁוּם דְּתְּלִינּוּ בְּעֵדִים שְׁמָא יֵשׁ עֵדִים א"כ אִיכָּא לְמִיפְרִיף אַעֲיָקֵר הוֹכְחָה דַּר"ש דִּילְמָא לְעוֹלָם בִּדְקוּ לָהּ מִיָּא וּמָה שְׁלֹא נִבְדְּקָה הֵינּוּ מְשׁוּם דְּהוּא אֵינּוּ מְנוּקָה מְעוֹן דְּהָא עֵדִים בְּמִדְּיַנְתָּ הֵימָּן נְמִי מִיְלְתָא דְּלֹא שְׁכִיחָא הִיא וְאִפִּי ה' תְּלִינּוּ בְּזוּה וְלֹא מְחֻזְקִינּוּ בְּסִהְדִי שְׁיִקְרִי ה"נ אִיכָּא לְמִיְתְּלִי בְּאֵינּוּ מְנוּקָה מְעוֹן אֲלֵא וְנִדְאִי בְּמִיְלְתָא דְּלֹא שְׁכִיחָא לֹא תְּלִינּוּ: וְרֵאִיתִי בַּד' הֶרְמֵב"ם ו"ל בַּפ"ג מֵהַל' סוֹטָה הִלְכָה כ"ג שֶׁכ' דָּאִם בָּאוּ עֲדֵי טוּמְאָה אַחֲרָא שְׁשֻׁקְתָּה אֲסוּרָה לְבַעֲלָהּ וְאִפִּי לֹא בִּדְקוּהָ הַמִּים שְׁאִין הַמִּים בּוֹדְקִין אֲלֵא מִי שְׁאִין לָהּ עֵדִים שְׁמוֹדִיעִין וְנוֹתָהּ וְעוֹד שְׁמָא בַּעֲלָהּ אֵינּוּ מְנוּקָה מְעוֹן וְלִכְאוּרָה הוּא נִגְדַד ד' הַש"ס ו"ל דַּא"כ מָה הוֹכִיחַ רַב שְׁשֵׁת מִמִּתְנִי דְּאִין הַמִּים בּוֹדְקִין מְדַלָּא מְחֻזְקִינּוּ לָהּ בְּסִהְדִי שְׁיִקְרִי אֲפִילוּ אִם הַמִּים בּוֹדְקִין לָאוּ סִהְדִי שְׁיִקְרִי הֵם דְּשְׁמָא הוּא אֵינּוּ מְנוּקָה מְעוֹן וְגַם זֶה מְצֵאתִי בַּד' הַמַּל"מ ו"ל בַּפ"ב מֵהַל' סוֹטָה שְׁהַקְשָׁה כֵּן עַל דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם ו"ל ע"ש בְּאַרְיִכוֹת וְנִרְאָה כִּינּוּן דְּלִיכָא נַפ"מ לְדִינָא בְּהָד מִיְלְתָא אִי הַמִּים בּוֹדְקִין אִי לֹא אַע"ג דַּמַּד' ר"ש נִרְאָה דַּס"ל בְּפִשְׁטוֹת דְּאִין הַמִּים בּוֹדְקִין לֹא חָשׁ לְהֵאִי וְהֶרְמֵב"ם ו"ל אֲתִי לְאַשְׁמַעֲיָנּוּ עֵיָקֵר הַדִּין דְּעֵדִים נְאֻמְנִים אַחֲרָא הַשְׁתִּיָּה ג"כ אִי מְשׁוּם דְּאִין הַמִּים בּוֹדְקִין אוּ מְשׁוּם דְּאִיכָּא לְמִיְתְּלִי בְּאֵינּוּ מְנוּקָה מְעוֹן.

וְעֵיָקֵר מִימְרָא דְּרַב שְׁשֵׁת ג"כ ע"כ הָא אֲתִי לְאַשְׁמַעֲיָנּוּ דְּאִין הַמִּים בּוֹדְקִין אִם יֵשׁ עֵדִים בְּמִדְּיַנְתָּ הֵימָּן וּמְש"ה כִּי בָּאוּ אַח"כ נְאֻמְנִים וְלֹא סִהְדִי שְׁיִקְרִי הֵם וְרַב יוֹסֵף נְמִי מוֹדָה בְּזוּה מְסַבְּרָא בַּעֲלָמָא דְּלֹא מְחֻזְקִינּוּ לָהּ בְּסִהְדִי שְׁיִקְרִי מְשׁוּם דְּתְּלִינּוּ בְּזָכוֹת וְלַרַב שְׁשֵׁת אִיְצְטְרִיף קָרָא לְהַכִּי לְאַשְׁמַעֲיָנּוּ דְּאִין הַמִּים בּוֹדְקִין וְהַעֲדִים נְאֻמְנִים וְלַרַב יוֹסֵף מְסַבְּרָא בַּעֲלָמָא נְאֻמְנִים וְלִיכָּא נַפ"מ לְדִינָא בִּינֵייהוּ וְהֶרְמֵב"ם ו"ל כָּתַב ג"כ מְסַבְּרָא לְהֵאִי דִינָא וְהוֹסִיף טַעַם דְּשְׁמָא אֵינּוּ מְנוּקָה מְעוֹן אֲלֵא דְּקָשָׁה לְפִי הַמְּסַבְּרָא דִּילִיף מְטַהוֹרָה הִיא וְלֹא שְׁיֵשׁ לָהּ עֵדִים בְּמִדְּיַנְתָּ הֵימָּן וְלִמְאִי אִיְצְטְרִיף קָרָא לְהַכִּי פְּשִׁיטָא דָּאִם יְבוֹאוּ הַעֲדִים נְאֻמְנִים כִּינּוּן דְּאִיכָּא לְמִיְתְּלִי בְּאֵינּוּ מְנוּקָה מְעוֹן וּבְשֻׁלְמָא לְסַבְּרָא דְּרַב יוֹסֵף דְּנְאֻמְנִים מְשׁוּם דְּאִיכָּא לְמִיְתְּלִי בְּזָכוֹת.

מ"מ י"ל דְּאִיְצְטְרִיף קָרָא דְּאִין הַמִּים בּוֹדְקִין וּנַפ"מ לְעַנְיָן מְנַחְתָּה דְּתַצָּא לְחַוְלִין דְּהוּי הַקְדָּשׁ טַעוֹת כִּינּוּן דְּלֹא חֻזָּא לְשִׁתְּיָה כָּלֵל אַבְּל לְסַבְּרֵת הֶרְמֵב"ם ו"ל דְּתְּלִינּוּ שְׁהוּא אֵינּוּ מְנוּקָה מְעוֹן מִמִּילָא ג"כ אִיגְלָאִי מִיְלְתָא לְמַפְרַע דְּהַקְדָּשׁ בְּטַעוֹת הוּא וְעַיִן תּוֹס' לְקַמּוֹן דָּף כ"ב שֶׁכ' דְּלֹא הַקְדָּשׁ טַעוֹת הוּא וְלָמָּה לִי קָרָא לְהֵאִי וְרֵאִיתִי בִּירוּשְׁלַיִם פ"ג דְּמִיְתִי הֵתָם לְהָד דְּרָשָׁא דְּטַהוֹרָה הִיא וְלֹא שְׁבָאוּ לָהּ עֵדִים שְׁהִיא טְמֵאָה אָמַר ר' יִצְחָק כֵּן אֲנִי קִיָּיִמִין כְּשִׁשְׁתָּתָהּ וְלֹא בִּדְקוּ אוֹתָהּ הַמִּים שְׁלֹא תֵּאמַר עֲדֵי שְׁקָר הֵם אֲתָא מִימַר לָהּ שְׁאִין הַמִּים בּוֹדְקִין בְּאַשְׁהָ שְׁהִיא אֲסוּרָה לְבֵיתָה הָרִי דְּעֵיָקֵר קָרָא אֲתִי לְאַשְׁמַעֲיָנּוּ דְּהַעֲדִים נְאֻמְנִים וְלֹא אָמְרִינּוּ עֲדֵי שְׁקָר הֵם אָמַר ר' יוֹדָא וְאֲתֵיָא כַּמ"ד הַזְנוֹת תּוֹלָה וְנִיכְרֵת לְהַכִּי אִיְצְטְרִיף לְאַשְׁמוּעֵינּוּ דְּלֹא עֲדֵי שְׁקָר הֵם אַע"ג דְּלֹא הוֹפְרָה כָּלֵל בְּרַם כַּמ"ד הַזְנוֹת תּוֹלָה וְאִינָהּ

ניכרת ולמה לא הופרה מפני שתלה לה זכות ופשיטא דעדים נאמנים ולא איצטריף קרא להכי פו נראה להגיה בדברי הירושלמי ע"ש ומבואר הדבר דעיקר צריכותא דקרא הוא לאשמענו דלאו עדי שקר הם וא"כ לדברי הרמב"ם ז"ל דתלינו באינו מנוקה מעון למה לי קרא להכי ויתבאר עוד בזה לקמן בס"ד ועי' בד' הר"מ ובדברי הרע"ב ז"ל שכתב לדרשא דר"ש : ושבועלה בא עליה בדרך עי' בירושלמי דפריף עליה מהא דתני דהמים בודקין אותה על כל ביאה שבא עליה הבעל אחר הבעל אלמא דהמים בודקין אפילו בא עליה בעלה.

ומשני פאן בידע פאן באינו יודע דאם הבעל לא ידע שנסתרה בשעה שבא עליה המים בודקין אותה ועי' מל"מ ז"ל שם בפ"ב שהאריף בזה אי ביאת שוגג חשיב מנוקה מעון וגם זה יבואר לקמן אי"ה וכל הני דתנו במתניתין דאסורות בתרומה אם אכלה אינו לוקה פיון דאינה אסורה אלא מספק אבל באו עדים שהיא טמאה אם אכלה לוקה דזונה היא: תוס' בד"ה ושבאו לה עדים כו' ונסתפקו אי דוקא נקט עדים שנים אבל ע"א לא מהימן לאחר שתיה ורב ששת נמי דקאמר דאין המים בודקין אותה היינו אם יש שני עדים אבל בע"א שפיר בדקי לה מיא פיון דלא מהימן אחר שתיה עדותו לאו פלום היא או דילמא ע"א נמי מהימן אפילו אחר שתיה ולא בדקי לה מיא וכ' דמסתברא דה"ה עד אחד כדעולא כו' פ"י דאחי לישובי לישנא דמתניתין דתנו עדים דמשמע שנים לזה פתבו דל"ד עדים ולהכי נקט עדים משום דכ"מ שהאמינה כו' הרי פאן שנים ומש"ה נקוט לה בלשון עדים: אבל הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהל' סוטה כ' דדוקא ב' עדים הוא דנאמנים אחר שתיה אבל ע"א לא מהימן אחר שתיה שיעתה בכלשרות וחרזה לחזקתה ונהי דיש לומר דאין פאן חזקה בשתייתה פיון דלא בדקילה מיא אם יש עד ונהרי היא פאילו לא שתתה פלל מ"מ פי הכי דלרב יוסף דס"ל דנאמנות העדים אחר שתיה הוא משום דתלינו בזכות ודאי נראה דדוקא ב' עדים בעינו אבל ע"א לא מהימן לאורועי חזקתה שיעתה טהורה בשתייתה ה"נ לרב ששת דדוקא עדים וראיתי במל"מ ז"ל שם שבאר טעמו של הרמב"ם ז"ל משום דנאמנות העד לא מהני אלא למנוע השתיה וממילא אסורה מפני שלא שתתה לא מפני העד ולא ידענא מי הכריחו לזה וגם מבואר הדבר להיפך בד' הרמב"ם ז"ל שכ' דע"י ע"א בסוטה מוחזקה היא כזונה גמורה וכהן לוקה עליה הרי דאסורה משום נאמנות העד ולא מפני מניעת השתיה אלא דאפ"ה ס"ל להרמב"ם ז"ל דאחר שתיה שיעתה בחזקת טהורה אין ע"א נאמן וכש"כ לפי מה שלא כתב בפשיטות הא דאין המים בודקין אותה אלא צירוף עוד טעם דשמא אינו מנוקה והיינו דדוקא בב' עדים דאחזקי סהדי בשקרא לא מחזקינן אבל ע"א דמה שנאמן קודם שתיה גזה"כ הוא מפני שרגלים לדבר והיינו דדוקא קודם שתיה אבל לא לאחר שתיה: אבל התוס' ז"ל ס"ל פיון דאין המים בודקין אם יש עד ממילא לא בטל עדיין הרגלים לדבר ואפילו לאחר שתיה ע"א מהימן ג"כ וגם בעד אחד אין צורך למים לבדקה פיון דע"י עדותו יתברר ג"כ דע"א בסוטה הוי פשני עדים בעלמא והמל"מ ז"ל שם כתב גם לד' התוס' ז"ל דהא דאמר ר"ש דאין המים בודקין היינו דוקא אם יש ב' עדים אלא דמהאי טעמא ע"א נאמן ג"כ ולא מחזקינן ליה בשקרא דלא בדקו המים משום דאיכא למיתלי דיש לה עדים במדינת הים וגם בזה לא הבנתי דבריו ז"ל הא מסקינן דעדים במדינת הים לא שכיחי וא"כ מנ"ל להאמין ע"א מפני חשש זו דשמא יש עדים במדינת הים וגם אין שום הכרח לזה דמה שדקדק מנ"ל

לרב ששית דבע"א ג"כ אין המים בודקין פְּכָר פְּתַבְתִּי דְקָרָא קמ"ל היכא דאיכא עדים
בְּדָבָר וְסוּפּוֹ לְהַתְּבַרְרַי ע"י עדים אין המים בודקין וְנֶאֱמָנוּת הַעֲדִים בְּמִקּוּמָה עוֹמְדָת וְלֹא
מִחֲזָקִינוּ לְהוּי בְּשִׁקְרֵי מִפְּנֵי מְגִיעַת הַבְּדִיקָה וְא"כ מִמִּילָא שְׁמַעִינוּ פִּינוּ דע"א גַּם כּוֹן נֶאֱמָן
אִין הַמִּים בּוֹדְקִין וְאִין שׁוּם סְבָרָא לְחַלְקַי בְּזָה בֵּין ע"א ל'ב' עֲדִים וְמָה שֶׁהֵבִיא רֵאשִׁי לְדָבְרֵי
מִדְּבָרֵי הַתּוֹס' ו"ל בְּשָׁבוּעוֹת בְּהָא דְאֶמְרִינוּ הָתָם הַכֹּל מוֹדִים בְּעַד טוֹמְאָה אע"ג דִּיכּוֹל
הָעֵד לֹמַר בְּלֹא עֲדוּת ג"כ תַּפְסִיד הַפְּתוּבָה ע"י שְׁתַּשְׁקָנָה וְתַמּוֹת מְשׁוּם דִּישׁ זְכוּת תּוֹלָה
וְאִי נִימָא דבע"א ג"כ אין המים בודקין אוֹתָהּ א"כ בלא"ה אין הָעֵד יְכוֹל לֹמַר כּוֹן דְּהַמִּים
לֹא בְּדָקוּהָ גַּם זֶה יִפְלֹא בְּעֵינֵי דע"כ לֹא אֶמְרִינוּ דְאִין הַמִּים בּוֹדְקִין אֲלֵא הֵיכָא דְסוּף יְכוֹל
לְהַתְּבַרְרַי ע"י הָעֲדוּת אֲבָל עַד הַזֶּה שְׁפָפֵר וְנִשְׁבַּע פְּכָר בְּטֹלָה עֲדוּתוֹ וְאִינוּ יְכוֹל לְהַעֲיֵד עוֹד
פְּשִׁיטָא דְחֻזְרָה בְּדִיקַת הַמִּים לְמִקּוּמָה פִּינוּ דְהַשְׁתָּא לִיכָא עֲדוּת כְּמוֹ אִם מַת הָעֵד שְׁרָאָה
הַטּוֹמְאָה קוֹדֵם שְׁתִּיָּה דְנֻדְאֵי נִרְאָה דְהַמִּים בּוֹדְקִין אוֹתָהּ פִּינוּ דְהַשְׁתָּא לִיכָא דִּישׁ בְּהַ
וְעִיקָר בְּעֵינֵי דְבִשְׁעַת הַשְׁקָאָה יְהִיָּה עֲדִים וְהַדְּבָרִים בְּרוּרִים: וְמִיָּהוּ בלא"ה נִרְאָה דְלֹא
נִחְתִּי הַתּוֹס' ו"ל הָתָם לְדָבְרֵיהֶם דְּהָכָא דְלְדָבְרֵיהֶם הָכָא מְצִינוּ לְמִימַר דְּהַכֹּל מוֹדִים בְּעַד
טוֹמְאָה הֵינּוּ לְאַחַר שְׁתִּיָּה דְהוּא ג"כ נֶאֱמָן וי"ל דְּמִשְׁמַע דְּעַד טוֹמְאָה חֲזִיב בְּכָל גּוֹנוֹנָא אִפִּי
קוֹדֵם שְׁתִּיָּה לְהַכִּי הַנְּצָרְכוּ לְזֶה דְזְכוּת תּוֹלָה וְאֶדְרָבָה לְדָבְרֵי הַמְּשַׁל"מ ו"ל קִשָּׁה דְלְדָבְרֵי
הָא דְהַכֹּל מוֹדִים בְּעַד טוֹמְאָה צ"ל דְּנֻקָא קוֹדֵם שְׁתִּיָּה אֲבָל לְאַחַר שְׁתִּיָּה פְּטוּר הָעֵד פִּינוּ
דע"כ אִיכָא עֲדִים אַחֲרֵים מְדָלָא בְּדָקוּהָ הַמִּים וְהֵיכָא דְאִיכָא עֲדִים אַחֲרֵים הִרְאִישׁוֹן פְּטוּר
וְכַדְאֶמְרֵי בְּשָׁבוּעוֹת דָּף ל"ג שֵׁם' הָא קִינְיָא שְׁנִיָּה נֶאֱפִי' לְמֵאִי דְאִתּוֹתֵב רַבָּה הָתָם וְהֵיכָא
דְּכַפֵּר בְּמִלּוּהָ שִׁישׁ עֲלֵיהָ עֲדִים וְלִיתְנָהוּ קָמֵן חֲזִיב הֵינּוּ מְשׁוּם דְּעַבְדֵי דְמִינֵי פְּדָאֶמְרִינוּ
הָתָם אֲבָל הָכָא דְלֹא בְּדָקוּהָ הַמִּים בְּשִׁבְלֵי זֶה נֻדְאֵי סוּפֵן לְבָא וְלְהַעֲיֵד וְאע"פ שְׁאִין דְּבָרִים
אִלוּ מְוַכְרְחִים כ"כ מ"מ נִרְאָה עִיקָר כַּמ"ש בְּדַעַת הַתּוֹס' ו"ל דְּאֶפִּי' ע"י עַד אֶחָד אִין הַמִּים
בּוֹדְקִין אוֹתָהּ: וּבְאוּתוֹ עֲנִין אֶכְתוּב מָה שִׁישׁ לְהוֹכִיחַ מִשְׁמַעְתָּא דְּשָׁבוּעוֹת דְּאֶמַר אֲבִי הָתָם
הַכֹּל מוֹדִים בְּעַד טוֹמְאָה דְּחֲזִיב דְּרַחֲמָנָא הִימְנִיָּה מִקְרָא דְנוֹעַד אִין בְּהַ הַרִי מוֹכַח דְּלֹאֲבִי
ג"כ אִיצְטְרִיף קְרָא דְנוֹעַד אִין בְּהַ אִפִּי' אִם אִין הַבְּעַל מְכַחֲשִׁישׁוּ וְזֶה דְלֹא כַּמ"ש הַתּוֹס' ו"ל
לְעִיל דָּף ג' ע"ב בד"ה ת"ל דְּלֹאֲבִי לֹא אִיצְטְרִיף קְרָא אֲלֵא הֵיכָא דְמְכַחֲשִׁישׁוּ הַבְּעַל וְעִינֵן
מַש"כ שֵׁם: וְעִינֵן מַל"מ ו"ל בַּפ"ח מַהֲל' תְּרוּמוֹת שְׁחָקֵר שֵׁם בְּאוּמְרַת טְמָאָה אֲנִי לָהּ אַחַר
שְׁתִּיָּה אִי מְהִימְנָא וְרָצָה לְבָאָר בְּזָה דְּבָרֵי הַתּוֹס' ו"ל לְעִיל בד"ה הַאוּמְרַת טְמָאָה אֲנִי לָהּ
וְלַעֲנֵן דְּפִשׁוּט דְּאִינָה נֶאֱמָנָת פִּינוּ דְלֹא בְּדָקוּהָ הַמִּים וְעֲדִים בְּמַדִּינַת הַיָּם לֹא שְׁכִיחֵי וְאֶפִּי'
לְמִשְׁנָה רֵאשׁוֹנָה לֹא הִיָּתָה נֶאֱמָנָת וְדָבְרֵי הַתּוֹס' ו"ל לְעִיל א"ש כְּפִשְׁטֵן דְּלְמִשְׁנָה אַחֲרוֹנָה
שְׁבִיטְלוּ דְּבָרֵיהָ אִי אוּמְרַת טְמָאָה אֲנִי לָהּ ה"נ הַגִּי ס"ד דְּאִין דְּבָרֵיהָ פְּלוּם וְיִשְׁקָנָה וְאִם
לֹא נְבִדְקָה תְּהִיָּה מְוַתְרַת בְּתְרוּמָה וְלְבַעֲלָהּ וּמַש"כ שֵׁם דְלֹא מְסַתְּבַר לְכוּפָה לְשִׁתוֹת
בְּאוּמְרַת טְמָאָה אֲנִי לָהּ יוֹתֵר מְאוּמְרַת אִינֵי שׁוֹתָה אִינוּ מְוַכְרַח דְּהָא תְּנֵן אִינֵי שׁוֹתָה לְחוּד
וְטְמָאָה אֲנִי לָהּ לְחוּד וּמִיָּרֵי אִפִּי' רוּצָה לְשִׁתוֹת פִּינוּ שְׁאֶמְרָה טְמָאָה אֲנִי לָהּ תוּ אִין צְרִיף
לְהַשְׁקוּתָהּ וְלְהַכִּי בְּעֵי לְאוּקְמֵי כְּמִשְׁנָה רֵאשׁוֹנָה דְּנֻקָא וּמְסִיק פִּינוּ דְּאִיכָא רַגְלִים לְדָבָר
אִפִּי' לְמִשְׁנָה אַחֲרוֹנָה מְהִימְנָא וְאִין מְשַׁקִּין אוֹתָהּ אִפִּי' אִם הִיא רוּצָה וְעֵי' מַש"כ שֵׁם בְּסוּף
נְדָרִים בְּזָה: גַּמ' אֲלֵא אִי אֶמְרַת אִין הַמִּים בּוֹדְקִין תִּגְלִי מִקְלֵתָא לְמַפְרַע כו' לְכַאוּרָה הִיָּה
נִרְאָה דַּה"נ מִיָּרֵי שְׁבָאוּ עֲדִים אַחַר הַשְׁקָאָה.

וכהאי תנא דמשקא ואח"כ מקריב ואפי' קידוש פלי אחר השקאה הוא לפי סידרא דמתני' לקמן וא"ש בזה דלא מוקי לה בע"א לדברי הרמב"ם ו"ל דבע"א המים בודקין משום דאחר השקאה ע"א לא מהימן ואפי' גימא דקידוש פלי הוא קודם השקאה וכמ"ש הרמב"ם ו"ל מ"מ ביאת עדים ע"כ אחר השקאה הוא דאל"ה מאי קמ"ל הא שמעינן מכ"ש מאומרת טמאה אני וא"ש נמי הא דלא מוקי לה שבאו עדים שנטמאה מאחר דבשביל זה ראויה היא להשקאה על סתירה זו ומנחה שפיר איקדוש משום דעדים אלו עדי שקר הם מדלא בדקוה המים על טומאה זו אבל מדתנן שבעלה בא עליה בדרך ואמרה אני שותה אלמא דמייירי שקידוש פלי הנה קודם השקאה ומש"כ דבאו עדים ע"כ מייירי לאחר השקאה דאל"ה מאי קמ"ל ג"כ אינו מוכרח דהא למאי דמשגי רב יהודה ורב אשי שזינתה אחר קידוש פלי ג"כ לאו רבותא היא וי"ל דקמ"ל בזה אע"ג דבשעת קידוש ראויה היתה למנחה דהא טהורה היתה.

ה"א דיקריב מנחתה קמ"ל דכל שנגאסרה לבעלה אפי' מפאן ולהבא מנחתה נשרפת והמל"מ ו"ל האריף בזה ע"ש שפכת לד' רש"י ו"ל דאם באו עדים על טומאה אחרת דמקריב את מנחתה. והא דמוקי לה שזינתה בעזרה היינו ממי שקינא לה הדבר פלאי דהא מוקי לה מפרחי פהונה המלוין אותה ולא ממי שקינא לה ועוד דעזרה לאו מקום סתירה היא ומה לי אם זינתה מזה או מאחר כל שאסורה לבעלה אין מקריבין מנחתה דלא באת אלא להזכיר עון וזו כבר נזכר ונתגלה עונה ואין הדברים ברורים עדיין וצ"ע: גמ' נטמאה מנחתה כו' קדש הקומץ ולא הספיק להקריבו עד שמת כו' הרי היא פכל המנחות ותשרף קרב הקומץ כו' הרי היא פכל המנחות ותאכל שעל הספק באה באו לה עדים שהיא טמאה מנחתה נשרפת וכתבו התוס' ו"ל דקאי ג"כ אקדש הקומץ ולא הקריבו אבל אחר הקרבה הוי כמת הוא כו' וכיפרה ספיקה ותאכל והביאו ראיה לזה מחטאת העוף שנודע לה אחר מיצוי שילדה דאסורה בהנאה ואין ראיה זו מכרחת דהתם משום גזירה בעלמא אסורה בהנאה שפא יאמרו חטה"ע הבעה"ס נאכל ומן הדין היתה מותרת באכילה דמייירי התם שנודע לו אחר מליקה קודם מיצוי אבל נודע לו אחר מיצוי ליתא התם פלל ולכ"ע אסורה בהנאה.

וכמ"ש התוס' ו"ל שם דף כ"ב ועדיפא הוי להו להביא מאשם תלוי שנודע לו אחר זריקה שלא חטא דהבשר יאכל וה"ה אם נודע לו שחטא ומ"מ קשה דלפי מאי דמסקינן דהא דאינו יוצא לחולין הוא משום גזירה בעלמא אבל מן הדין חולין גמורים הם א"כ הוי חולין בעזרה ואפילו קרב הקומץ לא יאכל ובתוספתא תני לה בהאי לישנא באו עדים שהיא טמאה בין כה ובין כה נשרפת משמע דאפילו קרב הקומץ נשרפת ובירושלמי פרוק הנה נוטל מיייתי להך ברייתא דבין כה ובין כה ופליגי התם אמוראי ח"א בין כה כו' אפילו לאחר הקטרה תשרף וח"א בין קודם קמיצה בין אחר קמיצה אבל אחר הקטרה השיריים יאכלו כמו במת הוא דכיפרה ספיקה וטעמא דמ"ד דאפילו אחר הקטרה לא יאכל י"ל פנ"ל דבאו עדים דהוי הקדש טעות ומדרבנן הוא דאסירי אפילו לאחר הקטרה אסור דהוי חולין בעזרה אלא דא"כ דוקא בבאו עדים הוא דאיכא למימר הכי אבל בכל אינך דמתניתין לאחר הקטרה השיריים נאכלין ובמתניתין תני להו בהדדי משמע דחד דינא לכולהו ועוד דלמאי דמוקי לה שזינתה בעזרה ליכא שום טעם לחלק בין באו עדים שהיא טמאה לאומרת טמאה אני לה או איני שותה או שאר מילי דמתניתין וי"ל דלא נחלקו

בירושלמי אלא אם באו עדים על סתירה זו דאינה ראוייה למנחה כלל בהא הוא דס"ל לחד מ"ד דאפילו אחר הקטרה תשרף אבל באו עדים שזיננה אחר הקטרה לכ"ע השיריים נאכלין דכיפרה ספיקה: ועוד נראה דלהכי לא תני בתוספתא ובירושלמי אלא באו עדים משום דבא לאשמענו דאפי' אחר קידוש הקומץ או אחר הקטרה ג"כ תשרף וזה הוא אחר שתיה ג"כ דמשקה ואח"כ מקריב ואח"כ תו ליכא למיתני אומרת איני שותה או טמאה אני לה דלאחר השקאה אמירתה לאו כלום היא אבל בביאת עדים שפיר קמ"ל אפי' לאחר השקאה אלא דלעיל גבי קרב הקומץ ומת הוא כו' משמע דמיתני שקרב קודם השקאה וכמו שפירש"י ז"ל דאל"ה מאי קמ"ל פשיטא דהשיריים נאכלין: והרמב"ם ז"ל בפ"ד מה"ס הלכה י"ד פתב בטמאת המנחה אחר קידוש בכלי תשרף וכן אם אמרה טמאה אני קודם שתקמץ המנחה או שאמרה איני שותה או שלא רצה להשקותה או שבאו עדי טומאה או שמת הוא או היא המנחה כולה נשרפת ואם אינרע אחד מפל אלו אחר שקרב הקומץ אין השיריים נאכלים ועי' כ"מ ז"ל שם וכל דבריו ז"ל אינם מובנים שם מש"כ דבאו עדים לא גרע מאומרת טמאה אני לא ידעתי למה הוצרכו לזה הא בהדיא תנינן לה במתניתין והכא בבבביתא וכו' עוד שם או שמת הוא כו' בירושלמי פ' הנה נוטל כו' ומסקנת דבריו ז"ל דהרמב"ם ז"ל פסק כת"ק דאפי' אחר הקרבה אין השיריים נאכלים והדבר תמוה דהא פתב ואם אינרע אחד מפל אלו כו' וגם מת הוא או היא בכלל.

ובהא תני בהדיא דאחר שקרב הקומץ השיריים נאכלין וכבר תמה ע"ז הפ"מ בירושלמי ויפה פתב דנראה להגיה בד' הרמב"ם ז"ל השיריים נאכלין ופסק כו' אילא בירושלמי ולפ"ז לכל הני מילי חד דינא להו דאחר הקרבת הקומץ השיריים נאכלין אלא דמבאו עדים שהיא טמאה קשה כיון דמסקינן דחולין היא ומשום גזירה דשמא יאמרו כו' תשרף א"כ אפי' קרב הקומץ גמי דליכא למימר בזה כיפרה ספיקה ועי' בתוי"ט פ' הנה נוטל ובתוסח"ד שם אם לא שנאמר דמיתני בעדי טומאה שזיננה בעזרה דמנחה שפיר קדיש אלא דהוי ליה לבאר ולחלק בזה ועוד י"ל דלא שייך איסור חולין בעזרה בשירי מנחה ודוקא בשחיטה הוא דנאסרה בעזרה ויתבאר לקמן: גמ' נמצאו עדיה זוממין מנחתה חולין וכתבו התוס' ז"ל דלא קאי אלא אקידשה בכלי לחוד אבל לאחר קמיצה אסור מדרבנן כמו בחטאת העוף שנמלק אע"ג דנודע לה שלא ילדה תקבר מדרבנן ובתוספתא תני בין כף ובין כף מנחתה חולין משמע דאפילו אחר קמיצה מנחתה חולין ודווקא לפרש בין כף ובין כף היינו בין שקידשה בכלי בין שלא קידשה דדומיא דבין כף ובין כף דבאו עדים קתני וכי היכי דהתם מיתני בקודם קמיצה ולאחר קמיצה ה"נ כן והא דבבביתא העוף תקבר היינו שמא יאמרו דנהגין מחטאת העוף וכמ"ש רש"י ז"ל אבל הכא בעדים זוממין דקלא אית להו אפי' לאחר קמיצה תצא לחולין ואיסור חולין בעזרה ליכא הכא וכן משמע בבבביתא ריש פרק המביא דהא דאשם ונדאי יקבר אם נודע לו משנשחט משום דהוי חולין בעזרה והכא דליכא חולין בעזרה תצא לחולין אלא דהא דתנו בבבביתא העוף בנודע לו משנמלקה תקבר צ"ע הא התם משום חולין בעזרה ליכא כמ"ש רש"י ז"ל שם וע"כ משום גזירה דיאמרו שנהגין מחטאת העוף א"כ הנה לה לישורף כיון דמשום סרף קדשים פסולים היא דאסיר ועוד מ"ש דאמרינן באשם ונדאי דיקבר משום

חולין בעזרה בלא"ה יקבר כמו בחטאת העוף אע"ג דליכא חולין בעזרה ועוד יש לדקדק מ"ש דבאשם ונדאי וחסטאת העוף יקברו אפי' נודע אחר מליקה.

ולעיל גבי מנחה משום גזירה ישרף הא לא עדיף קידוש פלי דמנחה משחיטה ומליקה בנבחים דסגי להו בקבורה: ובכריתות דף כ"ד משמע קצת פשיטת התוס' ו"ל דאינו יוצא לחולין אלא בקידוש בכלי לחוד דרב יהודה אמר רב התם דמודים חכמים באשם תלוי שהוזמו עדיו דיצא וירעה בעדר משמע דלא מודו אלא בנודע לו קודם שחיטה דבהא פליגי: אבל לאחר שחיטה אפי' הוזמו עדיו אסור ומאן דס"ל הכי הוא משום דמדמי לה למנחת קנאות פדאיתא התם ואי במנחת קנאות אפי' לאחר קמיצה תצא לחולין היכי מדמי לה למנחת קנאות הא באשם תלוי לאחר שחיטה אפי' בהוזמו עדיו אסור אף אין זו ראיה דבאשם תלוי לאחר שחיטה אסור משום חולין בעזרה ועיין לקמן דף כ"ג בתוס' ו"ל שהביאו בשם הירושלמי דמנחה שקידשה בכלי מדמי לה לאשם תלוי שנשחט דיצא לבית השריפה וא"כ משמע דע"י עדים זוממין אפי' לאחר שחיטה יצא לחולין כמו אחר קידוש בכלי וא"כ אין ראיה מהא דנודע לה אחר שנגמלקה דהא קידוש פלי דומה לאחר מליקה ואפ"ה תצא לחולין ולקמן יתבארו יותר דברי הירושלמי בזה בס"ד ועיין תוס' יו"ט ו"ל: דף ז מתני' ומוסרין לו ב' ת"ח כו' עי' בפירוש המשנה להרמב"ם ו"ל ובדברי הרע"ב ו"ל שכ' פדי שידעו להתרות בו ולא הוי צריכי לזה לפי האמת דקי"ל דבעינן שלשה וכשרים דווקא ולהכי בעינן שנים ות"ח משום יחוד וכמ"ש בחיבורו פ"ג שם: גמ' ורפנן היא הנותנת כו' יש לדקדק למה ליה להש"ס לחדושי פירכא אחריתא הא מבואר לקמן בפרייתא דפרכיה רפנן מחמת שאין לה היתר והיה נראה לומר דבהא דתנו ומוסרין לו שני ת"ח איכא לספוקי אי ד"ת קאמרי דייחוד עריות ותייבי לאוין ד"ת היא פמבואר בב"ש ו"ל סי' כ"ב בשם הפרישה ו"ל אלא דנדה יצאה מן הכלל מפני שיש לה היתר כמ"ש התוס' ו"ל ועוד שפכר הפיר בה ונדאיתא בריש פתובות דחתן שפירסה נדה אסור להתניחד ובסוטה פליגי הכא לת"ק אסור להתניחד עמה ורבי יהודה בעי למילף מק"ו מנדה דמותר בה ביחוד או ס"ל לת"ק גמי דמה"ת מותר בה ביחוד אלא דרבנן החמירו בזה לאסור היחוד ונראה דלת"ק איכא הני תרי טעמי לת"ק דבפרייתא דאמר מן התורה האיש מביא את אשתו אבל אמרו חכמים כו' משמע דאין יחוד אסור בה אלא מדרבנן ומהא דאמר ר' יהודה מן התורה האיש מביא את אשתו משמע דאיכא מ"ד דאסור בה ביחוד ד"ת דאל"ה ממאן אתי לאפוקי הא כ"ע מודו בזה דמן התורה שרי אלא ש"מ דאיכא חכמים דס"ל דד"ת אסור ולזה קאמר הני תרתי פירכי פירכא דהיא הנותנת לדין תורה ודאי לאו פירכא היא דע"פ דין תורה פל שאיסורו חמור ונדאי חמור הוא לענין יחוד ג"כ ולא איתמר הך פירכא אלא אי גזירת חכמים היא וחכמים ראו להחמיר פאן מפני קלות האיסור שלא יבא להקל יותר ופירכא דאמרו לו בפרייתא מה לנדה שפן יש לה היתר הוא להך טעמא דמן התורה אסורה ביחוד פינן דאין לה היתר כמו בכל העריות ואי משום דאיכא בנדה קולא אחריתא מפני שפכר רגיל בה וה"נ בסוטה לז"א ואומר מים גנובים ימתקו פינן דאין לה היתר עוד מה שהיה רגיל בה לא אהני פינן דהשתא מים גנובים היא וכמ"ש התוספות ו"ל והיחוד אסור בה ככל עריות ד"ת פן היה נראה נכון לכאורה: אבל בתוספתא ראיתי דבפרייתא עצמה תני להני תרתי פירכי אמרו לו כש"כ הואיל ואין חייבין על ביאתה פרת לא יהא בעלה נאמן עליה ד"א

לא אם אמרת בנדה שכן יש לה היתר תאמר בסוטה שאין לה היתר וכן הוא אומר מים גנובים ומתקו ומד' התוספתא נראה דמייתי קרא לסיועי הך סברא דאין לה היתר דכיון שאין לה היתר מים גנובים היא משא"כ אם יש לה היתר.

ומ"מ בברייתא עצמה י"ל פן דתיתי קאמרי ליה חדא דאיפא לאחמורי עליה מדרבנן מפני קלות האיסור ועוד דאפי' ד"ת אסור מפני שאין לה היתר ור' יהודה נמי תיתי קאמר דעל גזירת חכמים קאמר ק"ו דמ"מ לא מסתבר להחמיר באיסור קל יותר מאיסור חמור ואי משום פירכא דאין לה היתר ובעיתו למימר דמה"ת אסור להתניחז לז"א התורה האמינתו עליה וגזה"כ היא פדאימא בירושלמי וא"ש לפ"ז ג"כ תמיהת התוס' ז"ל לר' יוסי וכמ"ש מהרש"א ז"ל דתחלה אמר קרא נאח"פ ק"ו משום דאיתי לאפוקי בק"ו מגזירת חכמים פנ"ל: ומ"מ שמעינן משמעתינן דאיסור יחוד בסניבי לאוין ג"כ ד"ת הוא וכמ"ש בפרישה מדאיצטריך לר"י קרא דנהביא האי שאת אשתו להתיר ש"מ דשאר ח"ל אסורין ביחוד ד"ת אבל לד' הרמב"ם ז"ל שפתי דבכל פנויה איפא איסור לאו דלא תהיה קדשה נאפ"ה לא נאסר היחוד ביה אלא בב"ד של דוד המלך ע"ה משמע דח"ל אינו בכלל עריות והיחוד בהם אינו אסור אלא מדרבנן וא"כ קשה משמעתינן למה ליה לר' יהודה קרא דנהביא האי שאת אשתו הא בכל ח"ל מותר היחוד בהם מה"ת וי"ל דהכא אי לא קרא ה"א דאסור היחוד פיון שהיה רגיל ביה ותו אין לו היתר איפא למימר בכה"ג אסור להתניחז קמ"ל קרא ועוד י"ל דבאמת ליפא איסור יחוד בח"ל ד"ת אלא מדרבנן נאפ"ה שפיר מייתי ר' יהודה ראיה מקרא דנהביא ד"ת פיון דהאמינתו התורה בפירוש לא מסתברא לאסור מדברי חכמים וכמו שפתי ה"ט ז"ל האי סברא בדוקתא אחריתא ונאמרה ונשנית בד' האחרונים ל אלא דלשון גזירת הפתוב היא איתמר בירושלמי משמע דרבנן מה"ת אסרי ביה היחוד והשיב להם ר"י דגזה"כ היא להתיר עוד היה נראה לומר דיחוד דח"ל תליא בפלוגתא דר' יהודה ורבנן לר"י ה"ה דמותר בכל סניבי לאוין פיון דגלי רחמנא הכא דמותר להתניחז אע"ג דאין לה היתר וילרבנן אסור היחוד בכל ח"ל אלא דמלישנא דאמר ר"י גזה"כ היא משמע דמודה בשאר ח"ל דנאסרו ביחוד והכא גזה"כ היא אבל לד' הרמב"ם ז"ל אפתי קשה דא"כ למה הוצרכו לאסור היחוד בפנויה פיון דיש ביה לאו ואולי י"ל דפנויה חשיבא כיש לה היתר פיון דיכול לקדשה ולבא עליה בהיתר ולהכי שרי היחוד ביה ד"ת אע"ג דאית ביה איסור לאו אבל שאר ח"ל בכלל עריות הם ולא נמצא בדי ס' הפרישה לעיין בו וצ"ע בד' האחרונים ז"ל בזה: ע"ב תוס' בד"ה מה להלן בב"ד של ע"א כו' וגראה דאיום לא מעכב כו' משמע מדבריו ז"ל דב"ד הגדול אינו מעכב כלל בהשקאת סוטה והרמב"ם ז"ל בפ"ג פתב דאין משקין את הסוטה אלא בב"ד של ע"א משמע קצת דלעכובא הוא ועיקר השקאה צריך להיות ע"פ ב"ד הגדול והאיום מילתא אחריתא היא ומסברא בעלמא צריך לאיים עליה קודם המחיקה שלא תשתה נאחר המחיקה מאימין שתשתה אבל מד' התוס' ז"ל נראה דלא היה בפני ב"ד הגדול אלא האיום ואם לא היו מאימין כלל ג"כ היתה שותה ואי נימא דעיקר השקאה דווקא בפני ב"ד של ע"א תיקשי קושית התוס' ז"ל למה לא חשיב לה במתניתין דסנהדרין בהדי הני דבעי ב"ד של ע"א ובתוספתא ריש סנהדרין חשיב התם זמן ממרא ג"כ והשקאת סוטה לא תני התם ועוד מוסיף התם שריפת הפרה ג"כ בב"ד של ע"א ולא מצאתי פעת בד' הרמב"ם ז"ל בהל' פרה שפתי פנ: גמ' ורמינהו

פְּדָרָה שְׁמַאֲיִמִין כּו' לְשׁוֹן וּרְמִינָהוּ אִינִי מְדוּקְדָק דְּבַרֵּיִתָא גּוּפָא הִכִי קְאָמַר דְּמַאֲיִמִין
עָלֶיהָ שְׁלֵא תִשְׁתַּה פְּדָתְנָן וּע"כ צָרִיף לְשׁוֹנֵי בְּרֵיִתָא פְּאָן קוֹדֵם שְׁנִמְחָקָה כּו' וּמְתַנִּיתִין
נְמִי א"ש וְאִי קִשְׂיָא לִיה אֲמַאי לֹא תִנּוּן בְּמְתַנִּיתִין הִךָ אִיוֹם שְׁתִּשְׁתַּה הָא ע"ז לֹא מְשַׁנִּי
פְּלָל: אִם אָמְרָה טְמָאָה אָנִי כּו' עִי' בּוּד' הֶרְמֵב"ם ו"ל שִׁכ' אִם אָמְרָה נְטִמָּאת אִינִי שׁוֹתָה
יּוֹצֵאת בְּלֹא פְתוּבָה עֵינָן שָׁם בְּכ"מ ו"ל מִש"כ בְּזָה וְלֹא הוֹצֵרָה לְזָה דְּמִשְׁנָה מְפּוֹרְשַׁת הִיא
לְקַמְן דְּאוּמְרַת אִינִי שׁוֹתָה יּוֹצֵאת בְּלֹא פְתוּבָה: דָּר ח' הֵתֵם קִינִמָּא וּפִי' רִש"י ו"ל דְּמַעְמִידָה
רֵאשׁוּנָה פְּרִיף וְהִינּוּ לְשִׁכַת הַגְּזִית וּמְשַׁנִּי דְּמַחְתִּינּוּ לֵה אַחַר הָאִיוֹם אָבֵל מְלִשׁוֹן הֶרְמֵב"ם
ו"ל נִרְאָה דְּתַחֲלָה הִבִּיאוּהָ מְלִשְׁכַת הַגְּזִית לְשַׁעַר הַמְּזוּרָח וְשָׁם הָיוּ מִיַּגְעִים אוֹתָהּ מִמְּקוֹם
לְמְקוֹם וְאִם עוֹד עֲמִידָה בְּדִיבּוּרָה מַעְמִידִים אוֹתָהּ שָׁם וְנִרְאָה שְׁפָא לְפָרֵשׁ מִש"כ ב' פְּעֻמִּים
וְהַעְמִידָה כּו' וְלָקַח כּו' וְהַעְמִיד כּו' וְכֵן פִּי' רִש"י בְּחֻמְשׁ שָׁם אֲלֵא דְלִקְמָן בְּגִמְרָא דְקְאָמַר
שְׁשָׁם מְשַׁקִּין אֶת הַסּוֹטוֹת דְּכְתִיב וְהַעְמִיד הִפְהוּן אֶת הָאִשָּׁה וְלֹא מִיִּתִי קִרָּא דְוְהַעְמִידָה
לְפָנֵי ה' מְשַׁמַּע דְּקִרָּא דְוְהַעְמִידָה קִרָּא אֶתְהַרְבָּה לְפָנֵי ב"ד הַגְּדוֹל דְּזָה נְמִי לְפָנֵי ה' וְעֵינָן
לְקַמְן בְּמִהְרָשׁ"א ו"ל בּוּד"ה ח"ב רוֹתַתָּת שְׁפַתְבּ דְּמִוְהַקְרִיב אוֹתָהּ הִפְהוּן יְלִיף דְּאִין לְפָרֵשׁ
דְּאִמְנָחָה קִרָּא כּו' ע"ש: וְהַמְל"מ ו"ל הַקְּשָׁה עָלֶיהָ הָא כְּתִיב בְּתֵר הִכִי וְהַעְמִיד הִפְהוּן אֶת
הָאִשָּׁה וְלֹא יְדַעְנָא מַאי קִשְׂיָא לִיה הָא כְּבָר פְּתַב רִש"י ו"ל דְּאִתִּי לְאִשְׁמַעֲיָנָן דְּמַסִּיעִין
אוֹתָהּ מִמְּקוֹם לְמְקוֹם וְהֵם דְּבָרֵי הַסְּפָרִי אֲלֵמָא דְּמַפְרֵשׁ בְּהִדְיָא קִרָּא דְוְהַעְמִידָה קִרָּא עַל
הָאִשָּׁה וְכֵן מְבִנְיָר בִּירוּשַׁלַּיִם בְּשַׁמְעֵתִין: אִין מְשַׁקִּין ב' סוֹטוֹת כּו' עֵינָן מִש"כ בְּזָה בְּחִי
נְדָרִים דָּר ע"ג בְּאִנְרָה קִצַּת בְּסוּגִיָּא דְשַׁמְעֵתִין: ת"ר וּפְרַע כּו' עֵינָן בְּדָבְרֵי הֶרְמֵב"ם ו"ל
שְׁפַתְב דְּהַפְרִיעָה הִנָּה אַחַר מְחַק הַמְּגִילָה וְאַחַר הַשְּׁבֻעָה וּלְפ"ז אִין מְקוֹדֵם וּמְאִנְחָר
בְּסִינְדְרָא דְּמְתַנִּיתִין דְּהַפְרִיעָה בְּשַׁחֲוִרִים שְׁנִשְׁנָה אַחַר אַחֲזִיזוֹת הִפְהוּן בְּבַגְדֵיהָ הִנָּה קוֹדֵם מִיָּד
בְּהַעֲלוֹתָהּ לְשַׁעַר הַמְּזוּרָח וְהַפְרִיעָה וְהַפְרִיעָה הָיוּ לְאַחַר הַשְּׁבֻעָה וּמְחִיקַת הַמְּגִילָה וְעֵינָן
בְּכ"מ ו"ל שָׁם וְנִרְאָה דְּמִשְׁמַע לִיה הִכִי מְסַדֵּר הַמְּקִרָּא וּפְרַע כּו' וְנָתַן עַל כְּפִיָּה כּו' וּבִיָּד
הִפְהוּן יְהִיוּ מִי הַמְּרִים הַמְּאָרְרִים מְשַׁמַּע דְּהַפְלָה הִנָּה בְּמַעְמָד אַחַד: וּש"מ דְּכָבֵר נַעֲשׂוּ הַמִּים
הַמְּאָרְרִים כְּמַצְוֹתָן בְּשַׁעַת פְּרִיעָה וּכְמִש"כ שָׁם דְּכָל שְׁעַת הַפְרִיעָה וּנְתִיבַת הַמְּנָחָה עַל
כְּפִיָּה הָיוּ הַמִּים בִּיָּד הִפְהוּן אֲלֵא דְּמַמַּאי דְּאִמְרִינּוּ לְקַמְן ר"פ הִנָּה מְבִיא דְּנוֹתָן אֶת הַמְּנָחָה
עַל יְדֵיהָ כְּדִי לִיַּגְעָה לֹא מְשַׁמַּע הִכִי וְשָׁם יִתְבָּאָר יוֹתֵר בְּס"ד: תוּס' בּוּד"ה וְיִתְגַּרוּ בָּהּ כּו'
וְהַקְּשׁוּ יִתְלוּ סְדִין שְׁל בּוּץ כּו' וְהִכִי תִנְיָא בְּסַפְרֵי וְתִירֵץ דְּלֵר"י אִם הִנָּה פּוֹרֵשׁ סְדִין שְׁל
בוּץ לֹא הִנָּה נִיּוּל כ"כ בְּפָנֵי הַנְּשִׁים מְשַׁמַּע מְדַבְּרֵיהֶם ו"ל דַּע"י סְדִין שְׁל בּוּץ אִין פְּאָן
הִרְהוּר א"כ מנ"ל דְּפִלִּיגִי בְּהִרְהוּר פְּלָל הָא ת"ק נְמִי חִינֵישׁ לְהִרְהוּר אֲלֵא דְּס"ל דְּפּוֹרְשִׁין
סְדִין שְׁל בּוּץ וְנִרְאָה דְּתַנָּא דְּמְתַנִּיתִין וְדַאי לֹא ס"ל דְּפּוֹרְשִׁין סְדִין שְׁל בּוּץ וּכְדַתְנּוּן פֵּל
הַרוּצָה לְרֵאוֹת יְבוּא וְנִרְאָה אֲלֵא דְּשָׁם בְּסַפְרֵי אִיכָּא ר' יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָא דְּס"ל דְּאִין מְנַוְלוּן
בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מְדַאי אֲלֵא לְפָנֵי ה' אָבֵל בֵּין הָעַם פּוֹרְשִׁין סְדִין שְׁל בּוּץ וְחַכְמִים פְּלִיגִי
עָלֶיהָ וְאִמְרֵי כְּשֵׁם שְׁלֹא חָסָה עַל כְּבוֹד הַמְּקוֹם כְּדֵי אִין חָסִין עַל כְּבוֹדָהּ וּמְנַוְלוּהָ כָּל מַה
שְׁיִכּוֹל וְלִהְכִי הַקְּשׁוּ הַתּוּס' ו"ל מ"ט דְּר"י דְּאָמַר מְבַטְלִין מַצְנַת פְּרִיעָה לְגַמְרֵי מְפָנִי חֲשִׁשׁ
הִרְהוּר הָא אֲפָשֵׁר לְקַיָּים ע"י סְדִין שְׁל בּוּץ לְזָה תִּירְצוּ דַּע"י סְדִין אִין פְּאָן נִיּוּל בְּעֵינֵי
הַנְּשִׁים וְהַתּוּרָה אָמְרָה וְנִנְסְרוּ פֵּל הַנְּשִׁים אֲלֵא דְּאִכְתִּי אִין תִּירוּץ זֶה מוּבָן קִצַּת דְּאִטּוּ עֲדִיף
שְׁלֹא לְנוּוְלָהּ פְּלָל דְּהַשְׁתָּא וְדַאי אִין פְּאָן יְסוּר לֹא לְנָשִׁים וְלֹא לְאִנְשִׁים וְצ"ל דְּמ"מ אִיכָּא
יְסוּר בְּשַׁאֲרֵי דְּבָרִים לְעֵין פֵּל: ע"ב גַּמ' וְכִי תִימָא לִיעֲבַד בַּה תְּרַתִּי אָמַר קִרָּא וְאֶהְבֵּת

לרעה כמות ויש לדקדק לפי מש"כ התוס' לעיל דליכא מיעוט באשה דאינה נסקלת ערומה א"כ מנ"ל לחלק בין איש לאשה בזה ואי משום ואהבת כו' הא חזינו באיש דאמרה תורה שיסקל ערום ולא חיישינו לבזיונה וצ"ל דדווקא באשה חיישינו לבזיונה דבזיונה גדול משל איש ועליה נאמר ואהבת לרעה לברור מיתה יפה ור"י ס"ל דצעררא דגופה עדיף ואין לחוש לבזיונה ועיין מהרש"א ו"ל: מהו דתימא בהני אית ליה בזיון טפי דהוי שליח ערטיל כו'.

משמע מכאן דהסרת התכשיטין הנה אחר פריעת בגדיה. ולפי סדר הרמב"ם ו"ל הנה זה קודם הפריעה אלא בשעה שכיסו אותה בשחורים וי"ל דגם זה חשיב שליח ערטיל מאחר שלבשה בגדים בזויים וק"ל: תוס' בד"ה ואח"כ מביא חבל מצרי בירושלמי אמרי' דחבל מצרי וכפיפה מצרית באין משירי לשפה וקצת הנה נראה דהירושלמי לטעמא דס"ל דחבל מצרי וכפיפה מצרית מעפבי מש"ה הביאום משל ציבור אבל למאי דמסקינן בתלמודין דאין מעפבין י"ל דאין צריף להביאן משל צבור והכי משמע קצת לשון הירושלמי דבמת דאמר ר' ירמיה דמעפבין קאמר משל מי הם באין ואע"ג דאייתא התם ר"י בעי חבל מצרי מעפב לאו לשון בעיאה היא אלא פן הוא דעתו ויש הרבה פיוצא בזה בדברי הירושלמי ומ"מ אין זה מוכרח לומר דבעיפובא תליא מילתא: דף ט' בד"ה מנימין כו' אמר ליה ר"ע כו' אלא עמון נושא מצרית ומצרי נושא עמונית ק"ק מאי קמ"ל בהא דעמון נושא מצרית דזה לכ"ע מותר פינן דשניהם אסורין לבא בקהל ומצרי נושא עמונית י"ל דקמ"ל דעמונית אע"ג דמותרת בקהל וס"ל קהל גרים איקרי קהל אפ"ה מותרת במצרי אבל עמון במצרית פשיטא דמותרין זב"ז אפי' אם ילשבו במקומם וי"ל דקמ"ל דכולן לאו בתוקמון הם ולא אמרי' דמצרי לא מראשונים הוא ועמון שמה הוא מראשונים ואסורין זב"ז קמ"ל דכולם נתבלבלו וכבר נחלקו הראשונים ו"ל במצרים אי אזלינן בתר פשיטא דתלמודין או בתר דברי התוספתא: ע"ב תחלת קלקולו בענה פירש"י ו"ל דשל תמנת הנה בנשואין וכן אייתא בהדיא בירושלמי דשמעתין ומהרש"א ו"ל בח"א הקשה הא דרף נשואין חמיר יותר דעבר משום לא התחתן כו'.

ובירוי הקשו פנ"ל על מקרא ואביו ואמו לא ידעו פי מה' היא והא ז' פעמים הנהירה התורה לא תתחתן כם והכא הוא אמר הכין אמר ר' יצחק אם ללצים הוא יליץ וי"ל דאפ"ה זנות חשיב קלקול יותר אבל הרמב"ם ו"ל כתב בהל' א"ב דשמשון גיירן לנשים האלו אלא דלא הוי גירות גמור פינן דלא לשם שמים נתגיירו וכ"כ מהרש"א ו"ל שם: דף י גמ' אסא ברגליו צדקיהו בעיניו וכתב רש"י ו"ל לא ידענא מנ"ל ובמדרש למדוהו מסמיכות המקרא ואת בני צדקיהו שחט לעיניו ואת עיני צדקיהו עור שלא הנה יכול לעור את עיניו עד ששחט את בניו ומפני הכי נתעוורו ותני התם בלשון אחר דאלו נבראו פדוגמא של אדם הראשון ולזה נתפנונו נמי בתלמודין מעין דוגמא של מעלה היינו דוגמת אדם הראשון שהנה יציר כפול של הקב"ה ועי' מהרש"א ו"ל בח"א ויש ליתן טעם קצת על אלו שנבראו כ"א במדתו מעין דוגמא של מעלה שמשון בכחו כמשאז"ל פי נקרא מעין שמו של הקב"ה להגן על ישראל ע"כ נברא בכח שלם כפי שלימות הבריאה הראשונה כדי להגן על ישראל מול שונאיהם כאשר יראו מכחו גם אחרי מותו עשרים שנה כמבואר בירושלמי וזה שאמר יעקב אבינו ע"ה לישועתך קויתי פי יעקב הנה מעין שופרה דאדם ושמשון בכחו הנה ג"כ מעין דוגמא זו: שאול בצנארו זה מפני

שהוא הִיָּה הַמֶּלֶךְ הַרְאִשׁוֹן בְּיִשְׂרָאֵל ע"כ הִיָּה בּוֹ דְּוִגְמַת אָדָם מִלְפָּא קַדְמָאָה וּמִפְּנֵי הַחֲטָא הַרְאִשׁוֹן נִתְמַעֲטָה קוּמְתוֹ וְנִשְׂאוֹל בְּמִלְכוּתוֹ נִתְקַן קֶצֶת הַחֲטָא הַרְאִשׁוֹן וְהִיָּה בּוֹ מִדְּוִגְמַת הַרְאִשׁוֹנָה בְּגִידוֹל קוּמָה וּבְמִוֶּרְאוֹ עַל כָּל בְּרִיָּה כְּטַבַּע הַרְאִשׁוֹנָה וּמוֹרְאָכֶם כּו' ע"כ נֶאֱמַר בְּעֵת אֲשֶׁר נִלְקָה שְׁנַפֵּל עַל חֲרָבוֹ אַרְצָה.

וְזֶה מִפְּנֵי אֲשֶׁר לֹא קָיָים הַחֲפִיץ לְבַעַר הַרְשָׁעִים זָרַע עֲמֶלֶק מִן הָאָרֶץ: אַבְשָׁלוֹם בִּשְׁעָרוֹ כִּי בֶן יִפֶּת תְּנֹאֵר הִיָּה וּמִחֲשֻׁבֶת דָּוִד מִלְכָּנוּ ע"ה לְטוֹב הִיָּתָה לְהַכְנִיעַ בְּמַלְכוּתוֹ כָּל מַמְלָכוֹת הָאָרֶץ וְלְהַחֲזִיר לְטוֹב הַחֵיל אֲשֶׁר נִבְלַע בְּתוֹכֶם כְּמִבְּנוֹאֵר בְּדַבְּרֵי הָאָר"י ז"ל עֲנִין שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ ע"ה בְּרִיבּוּי הַנְּשִׁים לְזֶה יָצָא מִמֶּנָּה בֶּן בְּדוּגְמָא עֲלִיוֹנָה שְׁנֶאֱמַר רַאשֵׁי עֲלִיָּה כּו' אֲבָל לֹא נִשְׁלַם הַתִּיקוֹן בְּזֶה וּבִשְׁעָרוֹ נִתְגָּאָה לְמָרוֹד בְּמַלְכוּת שְׁמַיִם מַלְכוּת דָּוִד אָבִיו וְזַש"נ הַנְּגִי מְקִים עֲלִיָּה רַעָה מִבֵּיתָה כְּמִבְּנוֹאֵר בְּדַבְּרֵי הַזוּה"ק ע"פ חִיָּה רַעָה אֲכַלְתָּהּ וְשֶׁהוּא כִּינּוּי לְמַלְכוּת הַרְשָׁעָה וְכ"כ בְּאַבְשָׁלוֹם גָּבַר כַּח הַטּוֹמָאָה וְנִהְפָּךְ לְאוֹיֵב וּמִתְנַגֵּד מוֹל מַלְכוּת דָּוִד אָבִיו וְלְזֶה רָמְזוּ ז"ל בְּסִמְכּוֹת פְּרָשִׁיּוֹת הַרְאִשׁוֹנוֹת שְׁבִתְהֵלִים כְּלוּם יֵשׁ עֶבֶד שְׁמוֹרֵד בְּרַבּוֹ וְכָלוּם יֵשׁ בֶּן שְׁמוֹרֵד עַל אָבִיו כִּי קוֹטֵב אֶחָד לְשָׁנֵי הַמַּעֲשִׂים כִּי בְּרַאשִׁית הַגְּלוּת מִדַּת מַלְכוּת שְׁמַיִם עַל דָּוִד מִלְכָּנוּ ע"ה קָם עֲלָיו לְאוֹיֵב בְּנוֹ כ"כ בְּאַחֲרִית נְסוּף הַגְּלוּת מַלְכוּת שְׁמַיִם לְעוֹלָם יָקוּם עֶבֶד הַמּוֹרֵד בְּרַבּוֹ כִּי מִלְחָמָת גּוֹג תִּהְיֶה אַחֲרֵי הַגְּלוּת כְּבוֹד מַלְכוּת שְׁמַיִם לְעֵין כָּל וְעכ"ז יַעוּז פְּנָיו לְמָרוֹד בְּרַבּוֹ אֲבָל יוֹשֵׁב בְּשְׁמַיִם יִשְׁחַק וְכ"נ בְּדוֹד מְזַמּוֹר לְדוֹד בְּבָרְחוֹ כּו': אֶסָּא בְּרַגְלָיו.

כִּי אָמְרוּ ז"ל בְּמִדְרָשׁ כִּי בִימֵי אֶסָּא עֲתִיד הִיָּה לְחַזֵּר מַלְכוּת ב"ד עַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְכַמֶּש"נ לְיַרְבְּעָם אִף לֹא כָּל הַיָּמִים וּמִפְּנֵי זֶה נִבְרָא בְּרַגְלָיו דְּוִגְמָא שְׁל מַעְלָה כִּי קוּשְׁטָא קָאֵי וְלִסְיָמָן וְלֵאוֹת כִּי יִתְחַזַּק בְּבִטְחוֹן שְׁמַיִם כ' יִהְיֶה לוֹ לְעוֹזֵר וְלִתְנוּמָה לְהַקִּים מַלְכוּתוֹ לְעַד.

וְכֵן הִתְחַזַּק בְּבִטְחוֹנוֹ כַּמ"ש בְּמַלְחָמַת זָרַח הַכּוּשִׁי כִּי עֲלִיָּה נִשְׁעָנוּ וְהִתְחַלָּה מַלְכוּתוֹ לְהִתְפַּשֵּׁט עַל יִשְׂרָאֵל כַּמֶּש"נ כִּי רַבִּים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל כּו' אֲבָל גֵּרָם הַחֲטָא בְּהִשְׁעָנוּ עַל מְלָךְ אֲרָם וְגַם עָשָׂה אֲנַגְרִיא בַת"ח וְלֹא דֵי שְׁלֵא תִמְכֵּן אֱלֵא שְׁעָשָׂה בְּהֵן אֲנַגְרִיא וְזֶה גֹרָם רַפְיוֹן לְרַגְלָהּ וּמַעֲמַד הַקְּדוּשָׁה וּמְחַזַּק רַגְלֵי הַנְּחָשׁ וְהַשְׁטָן כְּמִבְּנוֹאֵר בְּדַבְּרֵי הַזוּה"ק.

ע"כ חָלָה בְּרַגְלָיו לְעַת זַקְנָתוֹ: צְדָקָהּוּ בְּעֵינָיו כַּמֶּש"נ ל כִּי נִקְרָא שְׁמוֹ שְׁלוֹם שְׁהִיָּה שְׁלָם בְּמַעֲשָׂיו וְנִבְרָא בְּעֵינָיו דְּוִגְמָא שְׁל מַעְלָה. כִּידְעָ אֲמָרָם ז"ל אֲשֶׁר מַלְכוּת ב"ד נִמְשָׁל לְיִרְחָ וּשְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ ע"ה הִיָּה הַדּוֹר הַט"ו דְּקִיָּיָמָא סִיְהָרָא בְּאַשְׁלֻמוּתָא וְצְדָקָהּ הִיָּה הַדּוֹר הַט"ו מַחֲסְרוֹנָה וְנִיתָן בּוֹ כַּח הַעֵין מִדְּוִגְמָא הַרְאִשׁוֹנָה כִּי הַמֶּלֶךְ הוּא עַל כָּל הָעֵדָה וְאוֹלֵי יִהְיֶה בִּיכְלָתוֹ לְהַחֲזִיר אֶת דּוֹרוֹ לְמוֹטֵב וְהִיָּה שָׁב מִיָּד אֶל הַמִּילּוּי אַחַר הַחֲסָרוֹן וְלֹא הִיָּה נִחְרַב בֵּית קַדְשָׁנוּ וְזֶה שְׁבִיקָשׁ יִרְמִיָּהוּ הַנְּבִיא ע"פ ה' מֵאֲתוֹ לְהַכְנִיס צְוָאָרוֹ בְּעוֹל מְלָךְ בְּכָל כִּי כָּבַר נִגְזְרָה גְּזִירָה שְׁתַּחֲסַר אֲבָל מִיָּד אַחַר הַשְׁלָמַת הַחֲסָרוֹן הִיָּה חוֹזֵר וּמִתְמַלֵּא אֲבָל כַּח הַשְׁטָן הַצְּלִיחַ וְלֹא שָׁמַע אֶל דַּבְּרֵי הַנְּבִיא וְחָרַב בַּה"ק בְּעוֹנֵינוּ וְנִסְתַּלַּק הָאוֹר לְמַעְלָה וְנִכְבְּהָ נֵר יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר וְאֵת עֵינֵי צְדָקָהּוּ עוֹר וְנִעְדְרוּ כָּל כְּלֵי מְקַבְּלֵי הָאוֹר עַד עַתָּה קִי אֲשֶׁר יִהְיֶה ה' לְאוֹר לָנוּ עַד עוֹלָם: וְיִטַּע אֲשֶׁל חַד אֲמַר פְּרָדָס וְחַד אֲמַר פְּנוֹדֵק נִרְאָה דְּפִלְגִי בְּאוֹפֵן הַתִּיקוֹן אֲשֶׁר עָשָׂה אַבְרָהָם אָבִינוּ ע"ה בְּאוֹרוֹ הַטוֹב אֲשֶׁר הָאִיר בְּעוֹלָם כִּי בְּדוֹרוֹת הַרְאִשׁוֹנִים הַחֲשֵׁךְ כִּסָּה אֶרֶץ וְאַבְדָּה הָאֲמוּנָה עַד שְׁפָא אַבְרָהָם אָבִינוּ ע"ה וְעָשָׂה פְּרִי כְּמוֹ נִטַּע לְהַשְׁרִישׁ שְׁרָשֵׁי הָאֲמוּנָה וְלִיָּמַד דַּעַת אֶת הַבְּרִיּוֹת לְהַפְּיֵר אֶת בּוֹרְאָם לְמַעַן

תמצא הקדושה מקום ומשכן בעוה"ז להשפיע מטובו לבריותיו כרצונו הטוב וכמו שארז"ל הדיגמא למלה שהיה מהלה במבואות האפלים ובא אהבו והאיר לו פי הוא במעשיו האיר העולם ומחשבתו למען יגלה כבוד מלכו של עולם וטובו וזהו שנאמר כי ידעתיו למען אשר יצוה כו' לעשות צדקה כו'.

למען הביא ה' על אברהם את אשר דבר עליו והוא פדונו הנ"ל כי יאירו במעשיהם בפני המלה ויגלה כבוד מלכותו לעין כל וכולם יתענגו בטוב וזו כבודו אשר זה הוא תכלית חפץ ורצון המלה הטוב ואברהם אבינו ע"ה הוא הראשון אשר ההחיל לפנות מקום ומשכן לקדושה וע"ז נאמר ויטע אשל בבאר שבע כינוי שם באר שבע נודע אשר ירמזו על כבוד מלכות שמים והתחיל לנטוע בה נפשות הבריות ועשה בזה פעולות טובות האחת שנגלה בעולם ניצוצי אור של מעלה לענג בהם נפשות דורשי ה' וזה הוא דוגמת הפרדס עם כל מיני מגדים אשר תתענג נפש מתהלה בו ככה ע"י מעשיו הטוב נגלה בעולם חלק מטובו ית' והארץ האירה מפבורו תתענג בזה נפש כל דורשי ועוד פעל ועשה לקרב לבות בני אדם ולהטותם הדרך לידע ולרדוף אחרי ה' וזה הוא דוגמת הפונדק כי עשה מקום לכל באי עולם לבוא ולחסות בצל עליון ולקבל טובו ואלו ואלו דברי חיים הם: דף יא גמ' חז אר חדש ממש וח"א שנתחדשו גזירותיו י"ל דשניהם לדבר אחד נתפוננו כי מלה ב"ו לא יעשה דבר כ"א בכחו העליון וכמבואר בדברי הזוה"ק ויאמר אל עמו דקאי על שר העליון והוא האומר לעשות דבר והמלה המתחנן מוציא אל הפועל ועל פרעה איכא למימר חדש ממש אבל בכחו העליון צריף לומר שנתחדשו גזירותיו אחר מיתת הדור ההוא.

כי בעודן חיים ידע את יוסף ולא היה יכול להרים ראש מפני זכות יוסף וכל אחיו אבל אח"כ הוי דמי כמאן דלא ידע ליה ויתיישב בזה הא דמייתי לקמן דהוא לקה תחלה מקרא דויבכה ובעמיה כו' ולא מייתי מרישא דקרא ועלו ובאו בביתו כו' וכמו שדקדק מהרש"א ז"ל בח"א וזה משום דרישא דקרא קאי על פרעה ממש וברייתא אתי לאשמעינן דהוא לקה תחלה יכוין על השר ומושל העליון וע"ז חזר ונאמר ויבכה כו' כי המכות ג"כ התחילו בפשר שלו וכמו שאמרו ז"ל כשהוא נפרע מן האומה כו': הבה נתחכמה באו ונתחכם למושיעין של ישראל כו' מזה משמע דעצה הראשונה היה לדונם במים ובמקרא מבואר כי תחלה עינה אותם בסבלותם ואח"כ גזר על המילדות אם בן הוא והמתן אותו ואח"כ גזר להשליף היאור אבל כ"ז נעשה בחכמת רשע מפני אשר עלה על ראשם מורא מושיעין של ישראל פן ישיב להם גמולם בראשם ע"כ התחכמו לענותם בפה רף והוא הכניס צנארו תחלה בעול העבודה ודיקה כי לא ימצא אותו חטא ועון בזה וגזירה זו היתה מעין דין אש אשר נתיראו לדונם בזה בעצמם ע"כ עשו בחכמה ובערמה להרתיחם ולשרפם בעינוי העבודה.

וכאשר ראה כי לא נעשתה עצתו בזה וכאשר יענו אותו בן כו'. התחכם בעצה מדין חרב ולא הוא בעצמו אלא צוה למילדות אם בן הוא כו' ובכ"ז לא צוה לעמו לעשות דבר מפני היראה ממושיעין של ישראל אבל בהשלכת היאור נאמר ויצו פרעה לכל עמו: והוא פנ"ל כי זה היתה עצה הראשונה מה שאמר לעמו לעשות.

וּכְמוֹ שֶׁנֶאֱמַר וַיֹּאמֶר אֵל עֲמוּ כו' כִּי דִימָה בְּזֶה כִּי בַמַּיִם לֹא יִגִיעֵנוּ הָעֲנָנִים מִפְּנֵי הַשְּׁבוּעָה שֶׁלֹּא לְהֵבִיא מִבּוֹל לְעוֹלָם וּבִסְבָּלֹתָם דִּימּוּ כִּי כְּבִיכּוֹל יֵצֵא מִיְכוּלָתוֹ עֲנָנֵי הַמַּיִם אֲבָל סְכָלִים הֵמָּה וְלֹא יָדְעוּ כִּי שְׁבוּעָתוֹ הִיטָה בְּחִסְדּוֹ הַגָּדוֹל שֶׁלֹּא לְהַתְּרִיב עוֹלָמוֹ עוֹד' אֲבָל לְעֲשׂוֹת בָּהֶם מִשְׁפָּט אֲנִימָה אַחַת הוּא עֲנִישָׁה וְלֹא זֶה בְּלִבָּד אֲלָא גְדוּלָה מְזַאת הוּא עוֹשֶׂה כִּי מֵבִיא אֶת מִקְבַּל הָעֲנָנִים אֵל הָעֲנָנִים כִּי הַמְצָרִים הִלְכוּ בְּעֲצָמָם אֵל הַיָּם וְזֶה מִפְּנֵי אֲשֶׁר בָּיְדוּ ית' הוּא וְהוּא גּוֹזֵר עַל הַחוּטָא שֶׁהוּא יִקְבַּל עַל עֲצָמוֹ עֲנָנָיו וּמִשְׁפָּטוֹ כִּי שָׂרֵשׁ הָעֲלִיּוֹן שֶׁל הַמֶּלֶךְ אוֹ אֲדָם פְּרָטִי הַכֹּל בָּיְדוּ ית' הוּא וְהוּא מְצַוֶּה לְהוֹבִילוֹ אֵל מְקוֹם הָעֲנָנִים וְהַמִּשְׁפָּט כְּמוֹ שֶׁנֶאֱמַר פִּלְגֵי מַיִם לֵב מֶלֶךְ בָּיְדוּ ה' יְכוּיֵן כִּי הַלֵּב מֶלֶךְ הוּא שָׂרֵשׁ הָעֲלִיּוֹן בָּיְדוּ ה' הוּא ע"כ אֵל אֲשֶׁר יַחְפֹּן יִטְנוּ כִּי לֵב הַמֶּלֶךְ בְּעֲצָמוֹ מוֹלִיכוֹ לְקַבֵּל עֲנָנָיו וְכֵן נֶאֱמַר גִּבֵּי יְרִידַת פְּרֻעָה אֵל הַיָּם וְחִזְקִיתִי אֶת לֵב פְּרֻעָה וְרָדַף כו' כִּי לֵבּוֹ וְשָׂרֵשׁוֹ חִזְקָה אוֹתוֹ וְעֲשֶׂה בָהֶם רְצוֹן לִירֵד אֵל הַיָּם וּבְזֶה יוֹבְנוּ דְבָרֵי יְתָרוֹ עִתָּה יִדְעִיתִי כִּי גְדוֹל ה' מְכַל הָאֱלֹהִים כִּי בַדְּבָר אֲשֶׁר זָדוּ עֲלֵיהֶם וְהוּא כַּנ"ל כִּי רָאָה בְּזֶה כִּי הִקַּב"ה הוּא גְדוֹל עַל שָׂרֵי מַעְלָה ג"כ כִּי הוּא בְּעֲצָמוֹ הִיָּה מוֹכֵר לְהוֹלִיף אֶת עֲמוֹ אֵל הַמִּשְׁפָּט וְהָעֲנָנִים וְזֶה כִּי בַדְּבָר אֲשֶׁר זָדוּ כִּי בָכַח הִיָּה אֲשֶׁר בִּיקְשׁוּ לְהִרְעֵ לְיִשְׂרָאֵל שָׁב עֲלֵיהֶם וְהוּא בְּעֲצָמוֹ מוֹכֵר לְהוֹלִיף אֶת עֲמוֹ אֵל הָרֶעָה.

וְזֶהוּ שֶׁאֵמַר בְּקִדְיָה שֶׁבִּישְׁלוֹ בָּהּ נִתְבַּשְׁלוּ וְכֵן הִיָּה סוּף בְּלַעַם הַיּוֹעֵץ הָרַע. כִּי נִהְרַג בְּחֶרֶב שְׁלוֹ כְּמִבְּנֵי בַדְרִיז"ל אֲבָל יְתָרוֹ שֶׁבָּרַח מֵעֲצָה הַנְּבָעָרָה הַזֹּאת וְכֵן בָּנָיו לִישָׁב בְּלִשְׁכַּת הַגְּזִית לְעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט בְּרִשְׁעִים וּמוֹרְדִים בְּאֶמֶת וְצָדֵק וְלִנְקוּם נִקְמַת ה' ב"ה וְע"פ הַנ"ל יֵשׁ לְכוּיֵן מִש"נ וַיֹּאמֶר מְצָרִים אֲנוּסִים כו' כִּי ה' נִלְחַם לָהֶם בְּמִצְרַיִם יְכוּיֵן כִּי רָאוּ שֶׁנִּלְחַם אִתָּם בְּמִצְרַיִם עֲצָמוֹ הֵינּוּ בָכַח עֲלִיּוֹן שֶׁלָּהֶם אֲשֶׁר זָדוּ בְּכַחוֹ לְהִרְעֵ לְיִשְׂרָאֵל עִתָּה הִיָּה לְהִיפֹף וְשָׁב לְהִרְעֵ לָהֶם וְעַי' זוּה"ק מִש"כ ע"פ וַיִּסַּר אֶת אֲנָפִן מִרְכַּבְתּוֹ וְהִבִּין: וַיִּבֶן עָרֵי כו' ח"א שֶׁמִּסְכָּנוֹת כו' עַי' מְהִרְש"א ז"ל בַּח"א שֶׁדִּקְדַּק לָמָּה הוֹצִיאָה הַלְשׁוֹן הַזֶּה מִמִּשְׁמַעוֹת כָּל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁנֶאֱמַר פְּרֵי מִסְכָּנוֹת וְנִרְאָה דְלִפְרֻעָה מִיּוֹתֵר הוּא דְהָא וַיִּבֶן נֶאֱמַר עַל פְּרֻעָה וְתוֹ מִסְכָּנוֹת לְפְרֻעָה ל"ל לְזֶה דְרָשׁוּ כִּי הַבְּנִינָה הִיָּה הִיפֹף מִמִּחְשַׁבְתּוֹ כִּי פְרֻעָה חֲשָׁב לְבָנוֹת עָרֵי מִסְכָּנוֹת כְּפִשׁוּטוֹ לְמַעַן לֹא יַעֲלוּ יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצוֹ וְעוֹד אָמְרוּ ז"ל כִּי הִרְבֵּה נִתְמַעְכוּ בְּבָנֵי הַפְּנוּנָה כִּי חֲשָׁב שַׁע"י עֲבוֹדָתָם בְּבָנֵי הַזֶּה יְבַלְעֵם חַיִּים אֲבָל בְּסוּף הִיָּה לְרַע לוֹ כְּמִבְּנֵי בַדְרִיז"ל עַת אֲשֶׁר שָׁלַט הָאָדָם כו' לְרַע לוֹ וְנַעֲשׂוּ לְפְרֻעָה עָרִים הַמִּסְכָּנוֹת אוֹתוֹ וּמִמִּסְכָּנוֹת אוֹתוֹ וּשְׁנִיָּהֶם הָיוּ כְּמוֹ שֶׁפְּרֻעָה בְּתַחֲלָה רָצָה לְמַסְכֵּן אוֹתָם כְּמוֹ שֶׁנֶאֱמַר לְמַעַן עֲנוֹתוֹ לְשׁוֹן עוֹנֵי וְאַח"כ חֲשָׁב לְסַכֵּן אוֹתָם וְגִזַּר לְהַשְׁלִיף הַיָּאוֹר כֵּן הִיָּה בּוֹ בְּתַחֲלָה נִתְמַסְכֵּן כְּמוֹ שֶׁנֶאֱמַר וַיִּנְצְלוּ כו' אַח"כ נִסְתַּמְּן וְטָבְעוּ כְּפֹלֵם בַּיָּם וְכ"כ דְרָשׁוּ בְּשִׁמּוֹת הָעָרִים מֵר דְרִישׁ רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן מֵתְרוּסָס.

וּבְשִׁבִיל זֶה נִתְמַסְכֵּן וּמֵר דְרִישׁ פִּי תְהוֹם בּוֹלְעוֹ לְהוֹרוֹת עַל הַסְּכָנָה אֲשֶׁר כְּפֹלֵם תְּהוֹמוֹת יְכַסִּימוּ וְלַעֲנוֹת שְׁנֵי הַמִּחְשָׁבוֹת הָאֵלּוּ לְמַסְכֵּן וְלְסַכֵּן אֶת יִשְׂרָאֵל רִוַח הַקּוֹדֵשׁ מִבְּשֵׁר לְהִיפֹף כֵּן יִרְבֶּה וְלֹא דֵי בְרִיבּוּי לְבַד אֲלָא כֵּן יִפְרוּץ: בְּשַׁעֲה שֶׁהוֹלְכוֹת לְשֹׁאֵב מַיִם הַקַּב"ה מְזַמֵּן לָהֶם דְּגִים קִטְנִים כו': יֵשׁ לְכוּיֵן דְּבָרֵיהֶם לְמָה שֶׁדְרָשׁוּ ז"ל ע"פ וַיִּנְצְלוּ אֶת מְצָרִים ח"א שֶׁעֲשָׂאוּ כְּמִצְוֵה שְׂאִין בָּהּ דְּגִים וְח"א כְּמִצְוֵה שְׂאִין בָּהּ דְּגִין וְהַפְּנוּנָה כִּי עֵיקַר הַנִּצְלוֹת הִיָּה בְּהוֹצָאת בְּלַעַם מִפִּיהֶם נִיצוּצֵי נְפִשׁוֹת קוֹדֵשׁ אֲשֶׁר נִבְלְעוּ מֵאֵז קַלְקֵלֵי הַדְּוִרוֹת הֵרָאוּשׁוֹנִים וְעִתָּה בְּצִאתָם מִמִּצְרַיִם הָיוּ ב' אֲנָפֵי הוֹצָאָה הָאֶחָת אֶת אֲשֶׁר נִפְלוּ בְּתוֹכָם מִדוֹר דוֹר ע"י קַלְקוֹל הַמַּעֲשִׂים וְהַשְּׁנִית כִּי גַם מֵה שְׁנִיתָם בָּהֶם אֵז לְצוּרָה מְחִיתָם כְּנֹדַע

שָׂאִין לָהֶם מַחֲנֵה אֶלָּא בְּאֶמְצָעֵית מְעַט הַחַיּוֹת אֲשֶׁר מְקַבְּלִים הֵמָּה מִן הַקּוֹדֶשׁ גַּם זֶה נִיָּצְלוּ מֵהֶם וְעַ"ז נֶאֱמָרוּ ב' הַדּוֹגְמוֹת ח"א כְּמַצּוּלָה שָׂאִין בְּהַ דְּגִים יִרְמֹזוּ עַל רֹב נִיָּצוּצֵי קוֹדֶשׁ אֲשֶׁר יִרְדּוּ בְּמַצּוּלַת מִצְרַיִם מְדוּר דוּר וּח"א כְּמַצּוּדָה שָׂאִין בְּהַ דְּגָן.

כִּי מְעַט אֲשֶׁר הָיָה לָהֶם ג"כ הוֹצִיאוּ מִתּוֹכָהּ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּמִצְרַיִם לֹא תִסְיֹפוּ לִרְאוֹתָם עוֹד עַד עוֹלָם וּכ"ז נַעֲשֶׂה ע"י זְכוּת נָשִׁים צְדָקָנִיּוֹת ע"י מַעֲשֵׂיהֶם לְשֵׁם שְׁמַיִם וּבְהַלִּיכָתָן לְשֵׁאוֹב מַיִם הַקַּב"ה מוֹמִין לָהֶם דְּגִים קִטְנִים לְהַפְרוֹת וּלְהַרְבּוֹת בְּעַלְיָהֶן וּבְזָכוּת זֶה נִגְאָלוּ נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וְאַחַר לִיָּדָתָן נִבְלָעוּ עוֹד בְּקַרְקַע כְּדִי לְהוֹצִיא גַם אֶת שְׁלֹהֶם כְּטַבַּע צִמְח הָאֲדָמָה אֲשֶׁר מוֹצִיא כַח הַצּוֹמְחִים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ וּג"כ זָכוּ לְבִיּוֹת מִצְרַיִם בִּיָּזָה הַנִּגְלִית כִּי לְקַחוּ אֶת כָּל הַכֶּסֶף אֲשֶׁר נִתְקַבֵּץ בְּמִצְרַיִם מִכָּל הָעוֹלָם וְעוֹד זֹאת כִּי גַם אֶת שְׁלֹהֶם לְקַחוּ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְשִׁאֲלָה אִשָּׁה כו': דָּף יג תִּנָּא שְׁלֵשִׁים וְשִׁשָּׁה כְּתָרִים כו' יֵשׁ לְכוּיָן מְסַפֵּר הַזֶּה לְעֹמֶת ל"ו פְּרִיטוֹת הָאֲמוֹרוֹת בְּתוֹרָה אֲשֶׁר הֵמָּה גּוֹרְמִין לְהַפְרִד הַנֶּפֶשׁ מִמְּקוֹרָהּ אֲבָל הַמְּקַיָּמִן דְּבָקָה נִפְשׁוֹ בְּמִקְוֵה לְהִיּוֹת בְּזִיו הַשְּׂכִינָה בְּעֵטְרָה עַל רֵאשִׁי וְכִתְרָה הוּא הַיְפוּדָּה כְּרַת וְכַמְבּוּנָא בְּדַבְרֵי הָרֵאשׁוֹנִים ו"ל ע"כ יַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה אֲשֶׁר לֹא מֵת וְדַבְּקָה נִפְשׁוֹ בַחַיִּים לְעוֹלָם נִתְלוּ לוֹ כָּל הַשְּׁלֵשִׁים וְשִׁשָּׁה כְּתָרִים וְהֵבִין כִּי נִכּוֹן הוּא: אִיהוּ קְבָרָה לְלֵאָה הָאִי דְּפִיִּישׁ דִּידִי הוּא יְבוּנָא ע"פ דְּבָרֵי זוה"ק כִּי לֵאָה אֲמַנּוּ הוֹצִיאָה עֲצָמָהּ מִגּוֹרְלוֹ שֶׁל עֵשׂוֹ ע"י תְּפִלָּתָהּ וְדַמְעָתָהּ וְכֹאֲשֶׁר לֹא זָכָה בְּהַרְשָׁע בְּחַיּוֹ רָצָה לְזַכּוֹת בְּהַ מוֹתוֹ: וּמִפְּנֵי שֶׁנֶּתַן עֵינָיו בְּמָה שָׂאִינוּ שְׁלוֹ ע"כ מְחַיֶּה בְּקוֹלְפֵי וְנִתְרַן עֵינָיו וְצָדִיק יִשְׁמַח כִּי חַיָּה נִקְּם: וּמִלֵּאכִי הַשְּׂרַת אֶמְרוּ צְדָקַת כו' הַקַּב"ה אָמַר מִי יָקוּם לִי עִם מְרַעִים כו' שְׁמוּאֵל אָמַר מִי כְּהֻכָּם כו' ר' יוֹחָנָן אָמַר וְהַחֲכָמָה מֵאִין תִּמְצָא כו' ר"נ אָמַר וַיָּמַת שָׁם מִלְּשָׁה סִפְרָא רַבָּא דִּישְׂרָאֵל נִרְאָה דְּכָל הַגֵּי מֵאֶמְרִים סְמָכוּ אֶקְרָא שֶׁנֶּאֱמַר בְּמִשָּׁה וְלֹא קָם נְבִיא כו' אֲשֶׁר יָדְעוּ ה' פֶּא"פ לְכָל הָאֲנוּתוֹת כו' לְעֵשׂוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לְפָרְעָה כו' וּלְכָל הַיָּד הַחַזְקָה וּלְכָל הַמּוֹרָא הַגְּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה מִשָּׁה לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל מִלֵּאכִי הַשְּׂרַת אֶמְרוּ צְדָקַת ה' עָשָׂה וּמִשְׁפָּטוֹ עִם יִשְׂרָאֵל כִּי הוּא בְּזָכוּתוֹ עָשָׂה יְחוּד שְׁלָם בְּצָדֵק וּמִשְׁפָּט וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר אֲשֶׁר יָדְעוּ ה' פֶּא"פ וְרֵאוּי הַמֶּאֱמָר הַזֶּה לְמִלֵּאכִי הַשְּׂרַת: וְהַקַּב"ה אָמַר מִי יָקוּם לִי כו' זֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר לְכָל הָאֲנוּתוֹת כו' אֲשֶׁר עָשָׂה כו' לְפָרְעָה וּלְכָל מִצְרַיִם וְהוּא הָיָה הַצִּיר נֶאֱמַר נֶגֶד הַמְרַעִים לְהַכְנִיעֵן וּלְהַשְׁפִּילֵן וְלֹא קָם עוֹד כְּמוֹהוּ שְׁמוּאֵל אָמַר מִי כְּהֻכָּם וּמִי יוֹדֵעַ פֶּשֶׁר דְּבָר זֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר וּלְכָל הַיָּד הַחַזְקָה כִּי כְּמָה פְּעָמִים אַחַז יָדוֹ בְּמִשְׁפָּט וְעָשָׂה פֶּשֶׁר דְּבָר נֶגֶד הַדִּין וְהַמִּשְׁפָּט וְכֵמוֹ שֶׁאֶמְרוּ ו"ל בְּכֶסֶף וְעֵתָה הַנִּיחָה לִי מִלְּמַד שֶׁתִּפְשׁוּ כו' ר"י אָמַר וְהַחֲכָמָה מֵאִין תִּמְצָא סִפְיָה דְּקָרָא וְאִי זֶה מְקוֹם בִּינָה כִּי מִדַּת מִלְּשָׁה הוּא שְׂכִינְתָּא עֵילָאָה כְּמַבּוּנָא בְּדַבְרֵי הַזֶּה וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר וּלְכָל הַמּוֹרָא הַגְּדוֹל זֶה גִּילּוֹי שְׂכִינָה וּר"נ אָמַר וַיָּמַת שָׁם מִלְּשָׁה סִפְרָא רַבָּא דִּישְׂרָאֵל כִּי לֹא קָם כְּמוֹהוּ סוֹפֵר וְכוּתֵב דְּרָכֵי ה' בְּלִבּוֹת יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר אֲשֶׁר עָשָׂה מִשָּׁה לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל כִּי כָּל הַגְּדוּלוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה נִהַג בְּעֵינֵי יָפָה וּמְסַר הַכָּל לְיִשְׂרָאֵל לְמַעַן יָדְעוּ אֶת ה' כְּכֹל וְיִי"א כִּי לֹא מֵת מִשָּׁה וְעַד יִיָּן צְדָקָתוֹ עוֹמֶדֶת לְעַד וְעוֹמֵד וּמִשְׁמַשׁ לְעוֹלָם וְכֵמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ ו"ל ע"פ וְנִרְחַ הַשְּׁמַשׁ וּבֵא הַשְּׁמַשׁ כו' כִּי בְּכָל דוּר וְדוּר כְּכֹל הַנִּיָּן וּמְקַבְּלִים מֵאוּרוֹ הַטוֹב וּבְזָכוּתוֹ וּזְכוּת תּוֹרָתוֹ יִהְיוּ נִגְאָלִים בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ וְע"ז הַפְּנוּנָה לֹא נוֹדַע מְקוֹם קְבוּרָתוֹ אִם לְמַעְלָה אוֹ לְמַטָּה.

כי מי עלה שמים וירד פמשה והוא הכריח התיכון לחבר את אהל שמים וארץ להיות אחד: פרק שני דף יד ע"ב תוס' בד"ה אי משום מגילה כו' והקשו ז"ל היכי אמרי' הכא דלאחר שתיה מניגעין אותה שתודה ולא תבדק הא אמרי' לעיל דלאחר מחיקה מאימין עליה שתשתה ותירץ דר"א לא ס"ל איום שתשתה אפי' אחר מחיקה.

ובתוי"ט ז"ל כתב קושית התוס' ז"ל מהא דתנו לקמן דאם אמרה איני שותה מערערין אותה בע"כ ומקא ודאי לא תיקשי דאם אמרה איני שותה ולא הודית ודאי כופין אותה לשותות לכ"ע ומ"מ לר"א מניגעין אותה פדי שתודה ומשום חסה אבל מהא דמאימין עליה שתשתה ומדברין על לבה להשקותה קשיא להו למה מחזרין להשקותה אולי מאימת השתיה תודה ועי' תוי"ט ז"ל שכ' דגם מזה לא תיקשי כ"כ וכן נראה וכבר כתבתי לעיל דלדברי הרמב"ם ז"ל שכ' דהתחלת המנחה הוא אחר המחיקה לא א"ש שמעתין ומאי קאמר דלמא כי היכי דלא תמחק המגילה הא לכ"ע כבר נמחקה המגילה אפי' לדידן דקי"ל מקריב ואח"כ משקה וכמ"ש הרמב"ם ז"ל ועי' במל"מ ז"ל שכתב לעיל בס' קרבן חגיגה ואיננו בידי לעיין בו: והתוס' ז"ל מסקי עוד דמ"ד מאימין שתשתה ע"כ ס"ל דמקריב ואח"כ משקה דאל"כ אלא משקה ואח"כ מקריב למה נותן המנחה ע"י לאחר השקאה כיון דכבר נמחקה המגילה ואין צריך ליגעה עוד אבל לדברי הרמב"ם ז"ל א"ש דעיקר נתינת המנחה אחר המחיקה ולכ"ע איצטריך למימר טעמא משום חסה ובאמת דברי התו' ז"ל קשה קצת לעשות פלוגתא באיום אחר שתיה ולא משמע הכי לעיל דף ז' דפרי' בפשיטות מאיום שתשתה משמע דליכא מאן דפליג בהא: גמ' ונותנה בכ"ש ומקדשה כו' ש"מ כ"ש אין מקדשין אלא מדעת כו' משמע דבעי למימר דבעינו שיהא דעתו לקדשה דוקא ויש לדקדק דהא בריש זבחים מסקינן דלא בעינו מחשבה לשמה דוקא ומסתמא נמי פשר בכל העבודות בשחיטה וקבלה ואינן וה"נ גבי מנחה קידוש הקומץ בכלי דהוא כמו קבלת הדם בזבחים דכשר אפי' בסתם אלמא דלא בעינו מחשבה לקדש דוקא ויותר מזה אמרו דאפי' שחט וקיבל לשם חולין דכשר כדאיתא בריש זבחים ונהרי לא חשיב לקדשה בשעת קבלה כיון דמקבל לשם חולין ועוד דלמה לי קרא לשוחט משום חולין דפסול משום דהוי כמתעסק הא בלא"ה פסול משום דלא קידש הדם בספין כיון דסבור הנה שנה חולין ובמנחות בכמה דוכתי ובסנפך איתא להא מילתא דאין מקדשין אלא מדעת אבל מיירי התי' בפסולין או שלא בזמנו אבל בהכשרו הנה נראה דלא בעינו שכיבון לקדש והתוס' ז"ל בסנפך דף נ' וכן במנחות דף ז' כתבו לחלק כן כי היכי דלא תיקשי דר"י אדר' יוחנן דשם דף ז' אמר דאין מקדשין אלא מדעת ושם דף ע"ח איתא דר"י נמי מקדשין אפי' שלא לדעת ע"ש גבי תודה ששחטה על פ' חלות אלא דהתי' איכא אמוראי דאמרי דס"ל לר' יוחנן דאין מקדשין אלא מדעת (איי"ג דראוי לקדש לדעת): ועי"ל דהכא בתחלת קידוש המנחה בעינו דעת כיון דמתחלה לא הנה עליה אלא קדושת דמים כי נתנה בכלי שלא מדעת יש לומר דלא נחית עליה קדושת הגוף אבל בקידוש הקומץ בכלי דכבר קדשה קדושת הגוף וכן בקדושת ספין את הדם וקדושת פלי בשעת קבלה מסתברא דאפי' שלא מדעת שפיר קדשי ומקא דתודה ששחטה על פ' חלות דאיכא מ"ד דאין קדוש אלא מדעת יש לומר כיון דלא גופא דזיבחה הם לא קדשי אלא מדעת וגם לא מצינו דבר זה שכיבון לקדש הדם בשעת שחיטה בספין ובכלי בשעת קבלה כמו הכא במנחה בשעת קידוש המנחה וקידוש הקומץ וצ"ע יותר ועי'

בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם ז"ל בפ"ג מהל' פסח"מ ובמל"מ ז"ל שם וט"ס יש בְּדַבְרֵי שָׁם: גמ' ומקדשו לכ"ש כו' למה לי הא קדשה חָדָא זימנא מידי דהוי אדם כו' יש לדקדק מאי פריה אי פריה למה לי קידוש פלי פלל לקומץ יקטיר אותו בידו מפלי ראשון או פריה למה לי לקדשו שנית הא כבר נתקדש ונהי דלא בעינו דעת לקדשו מ"מ הפלי מקדשו שלא מדעתו ולמה לי האי קידוש פלל.

ומהא דמשני מידי דהוי אדם כו' משמע דפריה למה לי פלי שני פלל דאי קדושה שניה למה לי פריה א"כ מאי משני מידי דהוי אדם הא בדם גופא מנ"ל דבעינו קדושה שניה אלא כוליה חד מילתא היא אם צריכה פלי שרת ממילא דקדישי ועיין פי"ג מהל' מעה"ק שכ' הלח"מ ז"ל שם הלכה י"ב דרבא דמייבצי ליה במנחות דף ז' בקידוש קומץ אי ילפינו מדם לא שמיע ליה הוה ברייתא: ולפי הג"ל אין זה נראה דהוה מילתא דבעינו קידוש קומץ בכלי שרת תנו לה נמי במשנה מנחות ושפיר שמיע ליה לרבא דלהא מילתא ילפינו מדם דקומץ צריה קידוש פלי כמו הדם בקבלתו ולא מייבצי ליה אלא לענון קידוש ע"ג קרקע דילמא ילפינו לה ממנחה דמקדשין וקומצין מפלי שע"ג קרקע וזה פשוט ועי' מנחות דף כ"ו דפליגי ר"א ור"ש וס"ל דקומץ אין צריה קידוש פלי פלל: דף ט"ו בכלי שרת ס"ד ורש"י ז"ל לא גרס לה וכ' התוס' ז"ל ביומא דף ס"ז משום דלא פריה הכי בכמה דוכתי במנחות דתנו מעלה ומקטירו בכ"ש וזהם ז"ל פתבו שם לקיים גירסא זו דדוקא הוה פריה משום דתני לה בסדר המנחה דמשמע דחובה להקטירה בכ"ש ובאמת אינו כן אלא מעלהו ומקטירו בהמינו וכמש"כ שם בתוס' ישנים ואני תמה דהא אמרינו להדיא במנחות שם דף כ"ח דלרבנן אם הקטירן שלא בכלי שרת פסול ור"א ור"ש הוא דמקשרי שם והיכי כתבו בפשיטות דאפילו בהמינו ובמקדשה של חרס כשר וכן מבואר בד' הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהל' מעה"ק דאם הקטירו שלא בכלי שרת פסולה: תוס' בד"ה סבר לה כו' ועוד קשיא מפ' בתרא דכריתות כו' פי מיייתי קרבן לאחולי עליה גזירות טהרה א"נ למישרייה ביין כו'.

עיין מהרש"א ז"ל שכתב דהתם גרסינו לאשתרויני בקדשים הוא דאמא ונהדר פשוט דגירסא זו ט"ס היא דהא מותר בקדשים מיד אחר הנזאה ג' וז' וכ"כ שם הרש"ק ז"ל אלא דמש"כ א"נ לאשתרויני ביין משמע מדבריו דמספק נזיר טהור נמי פריה דלא לייתי וכן פתבו לקמן דלר"ש הוי מצי למיפרה מספק נזיר טהור ק"ק דהא ספק נזיר טהור לא מיייתי פלום וכמ"ש רש"י ז"ל שם דלא מיייתי אלא ע"י תנאי.

אבל על ספק לא מיייתי ובזה יש לישב קושית התוס' ז"ל דהתם בנזיר טמא שפיר משני דלאו לכפרה אתי דיש לו כפרה על צערו מן היין בקרבנות נזיר טהור אבל קרבן נזיר טמא לאחולי גזירות טהרה הוא דאתי והכא דפריה מחטאת נזיר טהור שפיר קאמר דלר"א הקפר חוטא הוא נאמי לכפרה אבל בשבועות דף ח' מסיק דבנזיר טמא נמי לר"א הקפר על חטא אתי ועיין תוס' ז"ל ומהרש"א ז"ל באורף שם וי"ל עוד דהוה מילתא אי קרבן נזיר טמא לכפרה אתיא תליא בפלוגתא דהגני תנאי דלריבר"י דאמר דגזירות טהרה משביעי הוא דחיילא א"כ ע"כ קרבן לא אתי אלא לכפרה דגזירות טהרה כבר חיילא קודם הבאת הקרבנות: ע"ב תנא פנילי של חרס חדשה דברי ר"י ובעי למימר דמגז"ש

גְּלִיף לָהּ רַ"י מְמַצֹרַע וְה"ה דְּבַעֲיָנוּ מִיָּם חַיִּים כְּמוֹ בְּמַצֹרַע וּפְרִיף הֵא אֵיפֵא לְמִפְרָף כּו'
וּמְסִיק מְדַכְתִּיב בְּכָלִי חֶרֶס הֵינְנוּ בְּכָלִי שְׁאֲמַרְתִּי לָהּ כְּבָר גְּבִי מַצֹרַע הֵינְנוּ חֲדָשׁ.

וְהַרְמַב"ם ז"ל פֶּסֶק כּר' יִשְׁמַעְאֵל דְּבַעֲיָנוּ כ"ח חֲדָשׁ וּמִיָּם חַיִּים לֹא בַעֲיָנוּ כּמ"ש בַּה"ל
בִּיאַת מְקַדָּשׁ דְּמִי מְקוּנָה כְּשִׁירִין לְפִיּוֹר וְהַקְשָׁה הַכ"מ ז"ל בּפ"ג מֵה"ל סוּטָה הֵנִי פִּיֶסְקִי
אֶהְדָּדִי וְכַתֵּב הַמַּל"מ ז"ל דְּלִמְסַקְנָא גְּלִיף מְבַכְלִי וְלֹא מַגּוּ"ש וְלֹא יִלְפִינָן אֶלְא לְכָלִי דְּבַעֲיָנוּ
חֲדָשׁ אֲבָל לֹא בְּמִיָּם וְלִכְאוּרָה הֵינָה נִרְאָה דְּטַעְמָא דּר"י דס"ל דְּכִיּוֹר הוּא מִי מַעֲיָיִן הֵינְנוּ
מֵהָאִי טַעְמָא דְּלִסוּטָה בַעֲיָנוּ מִיָּם חַיִּים דְּאִי גְּלִיף מְאִינָה לְיַמּוּד אַחַר א"כ לָמָּה לִּיה דְּרָשָׁא
דְּבַכְלִי שְׁאֲמַרְתִּי לָהּ כְּבָר תִּפּוּק לִּיה דְּוּמְיָא דְּמִיָּם דְּלִר' יִשְׁמַעְאֵל מִי מַעֲיָיִן הֵן וּמָה מִיָּם
שְׁלֹא נַעֲשָׂה בְּהֶם מְלָאכָה אִף כְּלִי שְׁלֹא נַעֲשָׂה בְּהָ מְלָאכָה וְכַדְאֲמַרִּינוּ לְקַמָּן מָה מִיָּם שְׁלֹא
נִשְׁתַּנּוּ כּו' וְלִשְׁיַטַּת הַרְמַב"ם ז"ל אֶלְיָבָא דּר' יִשְׁמַעְאֵל הוּא דְּאָמַר הֵכִי דְּבַעֲיָנוּ שְׁלֹא
נִתְאַפְּמוּ פְּנֵיהָ מְחַמַּת יְוִשְׁנָה אֶלְא ש"מ דְּמֵהָאִי טַעְמָא גּוּפָא ס"ל דְּבַעֲיָנוּ מִיָּם חַיִּים פִּיּוֹן
דְּכַתִּיב בְּכָלִי שְׁהֵינָה כְּבָר יִלְפִינָן נְמִי מָה הֶתֵּם מִיָּם חַיִּים כּו' דְּלֹא גָרַע דְּרָשָׁא זֹו דְּבַכְלִי
מַגּוּ"ש כְּלִי כְּלִי וְכִי הֵיכִי דַע"י גּוּ"ש דְּכָלִי כְּלִי יִלְפִינָן נְמִי לְמִיָּם.

ה"נ בְּדְרָשָׁא דְּבַכְלִי וְהַדְק"ל דְּהָא הֵנִי פִּיֶסְקִי סְתָרִי אֶהְדָּדִי וּלְפִי מַש"כ הַתּוֹס' ז"ל לְקַמָּן
דְּהָא הֵיִקְשָׁא דְּוּמְיָא דְּמִיָּם שְׁלֹא נִשְׁתַּנּוּ לֹא הֵנִי אֶלְא לְאַסְמַכְתָּא וּכ"כ רַמְל"מ ז"ל בּד'
הַרְמַב"ם ז"ל א"ש קֶצֶת דְּלֹא הֵנִי מְצִי לְמִיָּמַר דּר"י גְּלִיף חֲדָשָׁה נְמִי מְדוּמְיָא דְּמִיָּם פִּיּוֹן
דְּלֹא דְּרָשָׁא גְּמוּרָה הִיא וְשִׁפִּיר י"ל דְּהָא דְּמִי פִּיּוֹר מִי מַעֲיָיִן הוּא קִיָּם לִיה לר' יִשְׁמַעְאֵל
מְדוּקְתָא אַחְרִיתָא אֶלְא דְּהַתּוֹס' ז"ל לֹא כְּתַבּוּ כֵּן אֶלְא לְפִי שִׁיטְתוֹן דְּרָבָא לְרַבְּנָן קְאָמַר דְּמִי
מְקוּנָה הוּא וּמִי מְקוּנָה אֶפִּילוּ נִשְׁתַּנּוּ כְּשִׁרִים אֲבָל לְשִׁיטַת הַרְמַב"ם ז"ל דְּרָבָא אֶלְיָבָא דּר"י
קְאָמַר שִׁפִּיר י"ל דְּדְרָשָׁא גְּמוּרָה הִיא וּמַנ"ל דְּלֹא הֵנִי אֶלְא אֶסְמַכְתָּא פִּיּוֹן דְּמִי מַעֲיָיִן הוּא
הַשִּׁינּוּי פּוֹסֵל בּוּ וְלְקַמָּן יִתְבָּאֵר עוֹד בְּזוּה: אָמַר רָבָא ל"ש אֶלְא שְׁלֹא נִתְאַפְּמוּ פְּנֵיָו אֲבָל
נִתְאַפְּמוּ פְּנֵיָו פְּסוּל כְּבָר כְּתַבְתִּי דְּשִׁיטַת הַרְמַב"ם ז"ל דְּרָבָא אֶלְיָבָא דּר"י קְאָמַר דְּבַעֲיָ
חֲדָשׁ וּקַמ"ל רָבָא דְּאָם נִתְאַפְּמוּ פְּנֵיָו לֹא מְחַמַּת מְלָאכָה ע"י הָאוּר כְּמוֹ שִׁפִּי רַש"י ז"ל
אֶלְא נִתְאַפְּמוּ פְּנֵיָו ע"י יְוִשְׁנָו וְנִרְאָה כְּכָלִי שְׁכַלָּה דְּזוּה ג"כ לֹא חֲדָשׁ הוּא וּמִשְׁמַע לִיה הֵכִי
פִּיּוֹן דְּלַרְבָּנָן לֹא בַעֲיָנוּ חֲדָשׁ אִפִּי יִשְׁן דְּמַסְתְּמָא נִתְאַפְּמוּ פְּנֵיָו ע"י הָאוּר ג"כ כְּשֶׁר וּע"כ
לר"י הוּא דְּקְאָמַר הֵכִי וְלִשְׁיַטְתּוֹ קְשָׁה א"כ הֵיכִי פְּשִׁיט מר"א דְּאָמַר בְּאִזּוּב וְאִנּוֹפֶף
שְׁהַפְּשִׁיל בְּהֵן גּוּפְתּוֹ לְאַחֲוָרִיּוֹ פְּסוּל וְלִשְׁיַטְתּוֹ ע"כ צ"ל דס"ל לר"א דְּבַהֲנֵי ג"כ בַּעֲיָנוּ
חֲדָשִׁים דְּאִי אֶפִּילוּ יִשְׁנִים וְשִׁנְעֵשָׂה בְּהֶם מְלָאכָה כְּשִׁרִים אִפִּי נִשְׁתַּנּוּ ג"כ כְּשִׁרִים כְּמוֹ
לְרַבְּנָן הֵכִא דְּמַכְשָׁרִי בְּיִשְׁן בְּנִשְׁתַּנּוּ נְמִי כְּשֶׁר.

אֶלְא ע"כ ס"ל דְּחֲדָשִׁים בַּעֲיָנוּ וְכַדְאִיתָא בְּתוֹסְפָתָא וּא"כ בַּלֹּא"ה פְּסוּלִין מְשׁוּם דְּנַעֲשָׂה
בְּהֵן מְלָאכָה מָה שְׁהַפְּשִׁיל בְּהֶם גּוּפְתּוֹ לְאַחֲוָרִיּוֹ וְעוֹד דְּאִמְאִי לֹא בַעֲיָ לָהּ רָבָא לַכ"ע וּבְכָלִי
חֶרֶס דְּמַצֹרַע דַּלְכ"ע חֲדָשׁ בַּעֲיָנוּ אֲבָל מַד' הַרְמַב"ם ז"ל בּפִּי הַמְּשַׁנָּה נִרְאָה דְּהֵנִי גָרִיס
בְּמַתְנִיתִין פְּיָלִי שְׁל חֶרֶס חֲדָשָׁה וּכְנֻסְחָא בְּמַשְׁנִיּוֹת וְכֵן אִיתָא בִּירוּשְׁלַמִי וּלְפ"ז סְהָמָא
דְּמַתְנִיתִין כּר"י וְלֹא אֲשַׁכְּחֵן מֵאֵן דְּפְלִיג עַלְיָה וּבְתִיבַת חֲדָשָׁה תְּרַתִּי בְּמַשְׁמַע חֲדָא שְׁלֹא
נַעֲשָׂה בְּהָ מְלָאכָה וְעוֹד דְּלֹא נִשְׁתַּנּוּ מְרָאָיָה מִפְּנֵי יְוִשְׁנָה וְאִפִּי אִם לֹא נַעֲשִׂית בְּהָ מְלָאכָה
פְּסוּלָה וְעִי תוֹס' י"ט ז"ל וּפּר"ח בְּתוֹסְח"ד מַש"כ שָׁם: וְנִיְדוֹן קוֹשְׁיָא קְמִיִּיתָא מֵהָא דְּפְשִׁיט
הַש"ס מַעֲזָ אָרְזוּ וְאִזּוּב כּו' צ"ל דס"ל לְהַרְמַב"ם ז"ל דְּבַהֲנֵי דִּינָא דְּבַעֲיָנוּ שְׁלֹא נִשְׁתַּנּוּ

כ"ע מודו ביה אפי' מאן דמכשר בנעשה בהו מלאכה ולהכי פשיט לה מהא דאזוב דמלאכה לא פסל בהו דתנון במשנה בפי"א דפרה דאזוב שהנה בה לחטאת פשר למצורע ואפ"ה אם הפשיל בהו קנפתו פסול והיינו משום שנוי וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפי"א מהל' ט"ז דאזוב שטהר בהו מצורע זה מטהר בהם מצורעים אחרים והוא כמאן דפליג בתוספתא וס"ל דמלאכה לא פסל בהם כמו שהביא הר"ש ז"ל שם ואפ"ה שינוי דאיסקלף איקלופי פסולים הם וזה דלא כמש"כ הכ"מ ז"ל דלדעת הרמב"ם ז"ל לא פסל שינוי אלא למאן דבעי דווקא חדש שלא נעשה בהו מלאכה דז"א כדמוכח מעץ ארז ואזוב דמלאכה לא פסל בהם ושינוי פוסל בהם אלא דאפתי קשה מנ"ל דשינוי פוסל בעץ ארז ואזוב דליפא למימר מהיקשא דמים מה מים שלא נשתנו כו' דא"כ מלאכה נמי לפסל בהם ונימא מה מים שלא נעשה בהם מלאכה דהא מים חיים בעינו במצורעים אלא ע"כ לא מקשינו למים רק הפלי חרס וא"כ מנ"ל דשינוי פוסל בהם ולפי מש"כ התוס' ז"ל דפסול זה לא הוי אלא מדרבנן א"ש קצת: וראיתי בירושלמי בשמעתי הלכה זו בשיטתא אחריתא דאיתא התם תני חדשה מתניתא דר"א היא דתנינו תמן הנה מביא פלי של חרס חדשה גבי מצורע מאן תנא חדשה ר' אלעזר דהוא דריש אל פלי חרס על מים חיים מה מים שלא נעשה בהם מלאכה אף פלי חרס שלא נעשה בה מלאכה ומסיק ניהא תמן גבי מצורע דהוא דריש אל פלי חרס כו' הקא מאי אית לך אמר ר' יוחנן דו סבר כר' ישמעאל דאמר מי כיוור מי מעיין הם והיינו טעמא דר"א דהקא נמי מקיש פלי למים מה מים שלא נעשה בהם מלאכה אף פלי שלא נעשה בה מלאכה הרי מבואר דס"ל להירושלמי דהקא נמי טעמא דר"א דאמר דבעינו חדש הוא משום דמקיש הקא גופא למים וכמו שכ' ובחנמ הגיה שם הפ"מ פסוגית הש"ס בבלי דאין צורך לזה וקאמר עוד הא דר"א כר"י במים זה שמעינן דר"א ס"ל כר"י במי כיוור ר' ישמעאל כר"א בחדש אי ס"ל פנותיה אי לא אשכח תני ר"י אומר בכלי חרס חדשה הרי דר"י ס"ל נמי בחדש כר"א תו אומר התם אית תני בכלי חרס ולא במפוחם ואית תני אפי' במפוחם והוין בעי מימר הא ר"א הא רבנן ומסיק פוליה רבנן אפי' מאן דמר ולא במפוחם היינו משום דמפוחם גרע מפלי ישן דמכשרי רבנן והיינו מימרא דרבא בתלמודין דפוסל נתאכמו פניו לכ"ע והיינו מפוחם ודלא כמש"כ הפ"מ דהני תרי ברייתות אליבא דרבנן והא לכתחלה הא דיעבד אלא מר ס"ל לרבנן דמפוחם גרע מנעשה בו מלאכה ומר ס"ל דבמפוחם נמי מכשרי רבנן.

הרי דמבואר בירושלמי דמאן תנא דבעי חדש בין בסוטה בין במצורע ר"א היא אבל לרבנן במצורע ג"כ לא בעינו חדש ותו קאמר התם דהא דתנו בפרה פי"א אזוב שהנה בו על החטאת פשר למצורע הוא דלא כר"א דר"א ס"ל בכל הגי בין בכ"ח בין באזוב וכל אינה דבעינו שלא נעשה בהו מלאכה ושיטת תלמודין הוא דבכלי לכ"ע בעינו חדש במצורע ובאזוב ולכ"ע אין מלאכה פוסלת בהו אלא נשתנו לבד הוא דפסול בהם וכבר הקשו התוס' ז"ל בזה מדברי התוספתא וקצת יש לדקדק האי דינא דאזוב שהנה בו לחטאת פשר למצורע מה ענינו במס' פרה בנגעים הוי ליה למיתני ולא שמעינן דאין המלאכה פוסלת בהם וכן הרמב"ם ז"ל כתב להאי דינא בהל' פרה ולפ"ז לא הוי צריך לאשמעינן בהל' נגעים דאזוב שטהר מצורע אחד פשר למצורע אחר דהא איפא מ"ד בירושלמי בשמעתי דאפי' מאן דפסיל בהנה בהם לחטאת מכשרי מצורע למצורע: תוס' ומה מים שלא נשתנו תימא דמאחר דמי כיוור הו ומי כיוור פשירין כמי מקנה כו'

משמע מדבריהם ו"ל דדוקא משום דכיור הוא ממי מקנה הוא דכשר בהם אפי' נשתנו מראיהו אבל למ"ד מי מעיניו הו' פסול בנשתנו מראיהו ובהדיא תנו בפ"ח דפ"ה דבמעניו ג"כ אם נשתנו מראיהו מחמת עצמו פשר ודין אקד למקנה ולמעניו בזה פמבואר בד' הרמב"ם ו"ל בהל' פ"ה ובהל' מקנאות עיי"ש: בד"ה נתאפמו כו' תימא מ"ש דמיבועי ליה בנראה וחוור ונראה והא בפ' לולב וערבה מיבועי לן ולא איפשיטא כו' ול"נ דלא שייכא הך דשמעתין להך דלולב וערבה דהתם מיבועי ליה משום דיחוי אצל מצות ואי יש דיחוי במצות כמו בקדשים והכא לאו משום דיחוי מיבועי ליה דלא שייך הכא דיחוי כלל דכלי חרס זו לא היתה עומדת למצנה כלל ואם נתאפמו פניו אצל בעל הכלי אטו שייך בזה דיחוי ובלא"ה פנילי זו לית ביה לא מצנה ולא קדושה ולא מתורת דיחוי אמתא עלה אלא סברא בעלמא היא פניו דנדחית ונשתנה מצורתה אינה חוזרת עוד לתחלתה ולא חדשה היא וע"כ צ"ל פן מהא גופא שהקשו עוד מבגדי פהונה דאם הוגעו במים מכבסין אותן ולא אמרינן בהם דיחוי והיינו משום דלאו גוף המצנה הם אלא תשמישי מצנה והיה נראה עוד לומר דלפי מש"כ בשטת הרמב"ם ו"ל דמימרא דרבא הוא בין לר"י בין לרבנן ולכ"ע שינוי פוסל א"כ הו' דמיבועי ליה לרבא בהחזיר לכבשן ונתלבן לא מיבועי ליה אלא לר"י דבעי חדש וזה פניו שנשתנה לאו חדש הוא אע"ג דחזר ונתלבן אבל לרבנן ונדאי פניו דהדר הדר אלא דלא משמע הכי מהא דפשיט לה מאזוב ועץ ארז: ומהא דאמרינן הכא מה מים שלא נשתנו היה נראה להביא קצת ראיה לדברי הטור א"ח ו"ל בסי' ק"ס דפוסל בנט"י שינוי מחמת עצמן ג"כ דלפ"ז לא תיקשי קושית התוס' ו"ל דהו' שינוי אינו פוסל במקנה דהכא מי פירור הם לצורך רחיצת ידיים במקדש ובזה פוסל כל שינוי אפי' מחמת עצמן אבל אפתי אין לזה מקור ומהיכי נפק"ל לחלק בין נט"י לטבילה וכמ"ש הט"ז והמ"א ו"ל שם ותו איכא למידק דאפי' אי שינוי פוסל לנטילה בכה"ג אפתי מאי קמיבועי ליה בחזר ונתלבנו הו' במים כה"ג ונדאי חזרו לכשרותן אם הוחזרו למראיתן וכדתנו במקנאות פ"ז משנה ג' אם נשתנו מראיהם פיצד יעשה ימתין עד שיירדו גשמים ויחזרו מראיתן למראה מים.

ולא אמרינן הואיל ואדחו אדחו ועי' ז"א שכ' לענין נט"י דאם חזרו למראיתן פשיטה ורמז להא דשמעתין ולענ"ד לא שייכא כלל לבעיא דשמעתין וכ"ע מודו בזה כדמשמע ממשנה דמקנאות ה"ל ודוק בכל ה"ל: בא"ד אלא דמכבסין אותן ולא אמרינן דנדחו עכ"ל והקשה המהרש"א ו"ל דילמא הו' דאמרינן מטושטשין פסולין היינו שהוגעו בנתר ואהל דאינו יכול לכבסן כלל ולא הבנתי קושיתו דהו' בשעת טשטוש ונדאי אין לחלק ובין כף ובין כף פסולין דלא הו' לכבוד ולתפארת דאי פשר כף בלא כפוס אם הוגעו למים למה מכבסין אותו ואמאי קאמרי התם י"א דאין מכבסין אותן כלל פניו דעדיין פשרים הם לעבודה אפי' בשעת טשטוש אלא ונדאי בשעת טשטוש בכל גוונא פסולין וכן מוכח בזבחים דף ל"ה ע"י שם: דף טז תוס' לרבות שילה כו' וכתבו לקיים הגירסא נוב וגבעון דס"ל לאיסי בן יהודה פרבי יהודה דאמר כל שהציפור והיחיד כו' מקריבין באהל מועד שבגלגל ולכאורה לר"י נמי הו' אמר דאין מנחה בבמה ואפי' בבמה גדולה ועיין תוס' זבחים שם וי"ל דס"ל פנוותיה בחזקת ופליג עליה בחזקת וכתב מהרש"ל ו"ל דהתוס' ו"ל מקיימין גם גירסא שילה משום דשילה יותר לאו בכלל משכן הוא מבית עולמים ע"ש ולדבריו איצטריך לרבות פולהו משום דה"א דאינו נוהג אלא באהל מועד

שְׁבַמְדָּבָר וְאִין זֶה מוּבָן דְּבִלְשׁוֹן מְשָׁפָן וְנֻדְאֵי גַם שִׁילָה בְּכָלֵל וּבְאֵהָל מוּעַד הוּא דְה"א דְלֹא הוּי אֵלָא אֵהָל מוּעַד שְׁבַמְדָּבָר וּמַד' הַתּוֹסְפוֹת ו"ל לְקַמָּן בַּד"ה וּבֵית עוֹלָמִים מְשַׁמַּע דְלֹא צָרִיךְ אֵלָא לְנוּב וּגְבֻעוֹן אוֹ לְבֵית עוֹלָמִים מְשׁוּם דְהוּאֵי רְצָפָה אֲבָל לְשִׁילָה לֹא אֵינְצֻטְרִיךְ קָרָא וּלְמֵאֵי דְתַנּוּ בְּמִתְנִיתִין נִכְנָס לְהִיכָל כּו' מְשַׁמַּע דְצָרִיךְ דְוּוּקָא הִיכָל א"כ בְּנוּב וּגְבֻעוֹן לְכַאוּרָה לֹא הָיָה כָּל חִילוּק מְחִיצוֹת אֵלָא קְדוּשַׁת עֲזָרָה לְבַד אֲבָל ז"א דְוּוּדְאֵי הָיָה בְּהוֹן כָּל הַמְּחִיצוֹת וְכַמְבּוּרָא בְּדָבְרֵי הָרַמְבַּ"ם ו"ל בְּפ"א מֵהַל' בֵּית הַבְּחִירָה: גַּמ' פִּי תִיבְעֵי לָךְ אֵלֶיבָא דַב"ה דְאֲמַרֵי אֲפֹר קְרוּי עֶפֶר כּו' עֵי' תוּס' פ' פִּסְוֵי הַדָּם שְׁפָתָבוּ דַלְב"ה נְמִי מְרַבִּינוּ מוּכְסָהוּ וְאִי לָאוּ רִיבּוּיָא לֹא הוּי מְפָסִינוּ בְּאֲפֹר א"כ לַב"ה נְמִי הֵכָא דְלִיכָא רִיבּוּיָא מֵהִיכֵי תִיַתִּי לְמִימַר דְאֲפֹר בְּכָלֵל עֶפֶר אֵלָא וְנֻדְאֵי מְשַׁמַּע דַלְב"ה אֲפֹר נְפָקָא לָן מִמְשַׁמְעוּתָא דְעֶפֶר אֵלָא דְמֵהָא דְאֲמַרִינוּ לְקַמָּן וְלִיחְשָׁב נְמִי הָא דְהִלְכָה עוֹקְבַת מְקַרָא מְשַׁמַּע כְּדָבְרֵיהֶם בְּחֻלְיִן דְאֵי מִמְשַׁמְעוּתָא דְעֶפֶר נְפָקָא וְאֲפֹר נְמִי בְּכָלֵל עֶפֶר א"כ לָאוּ עוֹקְבַת הִיא וְכִמוֹ שְׁהִקְשׁוּ הַתּוֹס' ו"ל בַּד"ה וְאִם אֵינְתָא אֲבָל גַּם לְדָבְרֵי הַתּוֹס' ו"ל בְּחֻלְיִן דְמַרְיבּוּיָא דְוּכְסָהוּ נְפָקָא ג"כ קִשְׁיָא מֵאֵי פְרִיךְ וְלִיחְשָׁב נְמִי הָא מַנ"ל דַס"ל ל'ר' יִשְׁמַעְעָל הִלְכָה זֹו גְבִי עֶפֶר סוּטָה דִיְלָמָא לֹא ס"ל הִלְכָה זֹו דְבָכָל דְבָר אֵלָא גְבִי פִסְוֵי וְלֹא גְבִי סוּטָה וְעוֹד מ"ש דְמִיבְעֵי לִיָּה לְהַש"ס בְּאֲפֹר לְחוּד וְאִמֵאֵי לֹא מִיבְעֵי לִיָּה לְכָל שְׁאָר דְבָרִים דְמַרְבִּינוּ לְעַנְיָן פִּסְוֵי אוֹ פְשִׁירִים לְסוּטָה ג"כ פִּינּוּ דְאֲפֹר נְמִי לָאוּ מִמְשַׁמְעוּתָא דְעֶפֶר נְפָקָא אֵלָא מַרְיבּוּיָא דְוּכְסָהוּ.

א"כ שְׁאָר מִיְלֵי נְמִי וְהוּי מְצִי לְמִיבְעֵי גַם לַב"ש וַצ"ל דְבִשְׁאָר מִיְלֵי דְמַרְבִּינוּ לְכִסּוּי וְנֻדְאֵי לֹא יְלַפִּינוּ סוּטָה מְפִסְוֵי פִינּוּ דְלֹא כְּתִיב הֵכָא רִיבּוּיָא אֲבָל עֶפֶר נְהִי דְמַרְיבּוּי יְלַפִּינוּ מ"מ פִּינּוּ דְגִלֵי רַחֲמָנָא דְבְּכָלֵל עֶפֶר סִתָּם הוּי אֲפֹר ג"כ מִמִּילָא אֲמַרִינוּ דְלַעֲנִין סוּטָה ג"כ הוּי בְּכָלֵל עֶפֶר וְלִהְכִי לֹא מִיבְעֵי לִיָּה אֵלָא בְּאֲפֹר אֲבָל עֲדִינּוּ בְּמִקוּמָה עוֹמְדָת מֵה שְׁהִקְשִׁיתִי ל'ר' יִשְׁמַעְעָל דְאֲמַר דְגְבִי פִסְוֵי לָאוּ מַרְיבּוּיָא דְקָרָא יְלַפִּינוּ אֵלָא מֵהִלְכָה דְעוֹקְבַת הַמְקַרָא וְהִינּוּ מְשׁוּם דְאֲפֹר לָאוּ בְּכָלֵל עֶפֶר הוּא בְּמִשְׁמַעוּתֵיהָ א"כ מַנ"ל דְנִדְאֲמַרָה הִלְכָה ג"כ בְּסוּטָה וּמְפִסְוֵי לִיכָא לְמִילָף פִּינּוּ דְהִלְכְתָא הוּא וְעוֹד דְלָמָא לְהִכִי לֹא חָשִׁיב לָה מְשׁוּם דְלֹא הוּי דּוּמִיָא דְאֵינְךָ דְהִלְכָה בְּכָל דְבָר וְהֵכָא ע"כ לֹא נִדְאֲמַרָה הִלְכָה אֵלָא עֶפֶר וְלִזְהָ י"ל דַמ"מ עוֹקְבַת הִיא וְלַעֲנִין קוֹשְׁיָא קְמִיִתָא נִרְאָה דְהִכִי פִשְׁטִינוּ פִינּוּ דְאֲשַׁכְחֵן ל'ר"י דְלֹא חָשִׁיב לָה וְע"כ ס"ל לְעַנְיָן סוּטָה דְאֲפֹר לָאוּ בְּכָלֵל עֶפֶר מִמִּילָא לַב"ה ג"כ דִינָא הִכִי דְלֹא אֲשַׁכְחֵן דְפְלִיג ר"י אַב"ה גְבִי סוּטָה וְעִינּוּ בַד' מֵהַרְש"א ו"ל וּבַד' הָרַמְבַּ"ם ו"ל בְּפִי הַמְשָׁנָה בְּחֻלְיִן פ' פִּסְוֵי הַדָּם שִׁכ' שָׁם דְלַרְבִּנּוּ נְמִי כְּמָה דְבָרִים מְקַבְּלָה נַפְק"ל וַא"כ י"ל דַר"י לֹא פְלִיג כָּלֵל אֵהָד דְרִשָׁא דְחֻלְיִן פִינּוּ דְאֵינְצֻטְרִיךְ לְהִלְכָה לַכ"ע אֲבָל בִּירוּשְׁלָמִי קִידוּשִׁין פ"ק מְשַׁמַּע דְפְלִיגִי וְכָל הַנִי תִלְת מִיְלֵי כּוּלְהוּ חֲדָא הִיא וְכִסְהוּ בְּעֶפֶר מְשַׁמַּע דְוּוּקָא עֶפֶר וּמוּכְסָהוּ מְרַבִּינוּ כָּל דְבָר וְכּוּן וְכַתְּב לָה סִפֵּר מוּכְתָב מְרַבִּינוּ כָּל דְבָר וְרַצַּע כּו' בְּמַרְצַע מוּרְצַע מְרַבִּינוּ כ"ד וְאֲמַרִינוּ הֵתָם בִּירוּשְׁלָמִי עַד כַּדוֹן כַר"ע דְדַרְיִש פִי הֵאֵי לִישְׁנָא אֲבָל ל'ר' יִשְׁמַעְעָל דְלֹא דַרְיִש פִי הֵאֵי לִישְׁנָא וְדַבְרָה תוֹרָה כְּלִשׁוֹן בְּנֵי אָדָם מ"ט דְאֵינְתְרַבִי כָּל הַנִי בְּכָל מִיְלֵי וְקָאֵמַר דַר"י מֵהִלְכָה יְלִיף לָה וְעוֹקְבַת הַמְקַרָא וּלְפ"ז אִין צָרִיךְ לְמַש"כ רַש"י ו"ל דַר"י ס"ל דְוּכְתָב אֲתִי דְאִין מִתְגַּרְשֶׁת בְּכִסָּף אֵלָא דַצ"ל דַר"י ס"ל כַרִיָּה ג' דְבַסְפֵּר מְשַׁמַּע בְּסִפֵּר מְשִׁי דְאֵי כְּרַבְּנּוּ הֵאֵ אֲמַרֵי דְלַסְפִּירַת דְבָרִים הוּא דְאֲתִי וְלֹא אֵינְצֻטְרִיךְ הִלְכָה דְבָכָל דְבָר: רַש"י וְהִלְכָה כּו' וּבִירוּשְׁלָמִי כּו' וְהִיא נִרְאָה בְּעִינֵי מְאוּד דְהָדָּ דַמְעַר מוּסְפֵת הִיא עַכ"ל מְשַׁמַּע דַס"ל בְּדָבְרֵי הִירוּשְׁלָמִי דְלֹא חָשִׁיב אֵלָא הִלְכָה הָעוֹקְבַת וְלֹא

המוספת והרי התם בקידושין חשיב ר' ישמעאל גם הך דמצורע ובג' מקומות הלכה עוקבת מקרא ובמקום אחד הלכה עוקבת מדרש היינו הך דמצורע דע"י הדרש לא הנה לגלח אלא מקום פניו שער ונראה והלכה דמגלח פדלעת אלמא דחשיב גם מוספת והא דלא חשיב תער י"ל דלא חשיב אלא קום ונעשה אבל לא דבר שהוא בל"ת: תוס' ואם איתא כו' והא סבירא ליה כב"ש כו' לפי דבריהם ה"א דר"י ס"ל כב"ש דאפר לא איקרי עפר א"כ אמאי איצטריך דבר המגדל צמחים ה"א אפר לא איקרי עפר ולא מגדל צמחים ג"כ וכבר הבאתי לעיל ד' ה"ר"ן ו"ל בחולין שפכת לד' הרמב"ם ו"ל דלא בעינו מגדל צמחים וי"ל דר' ישמעאל הכי ס"ל והלכה בכל דבר אבל בירושלמי איתא בדברי ר"י והלכה בכל המגדל צמחים: מביא מים שדם ציפור ניפר בהם ומשמע בגמרא דרבנן פליגי וס"ל דלא בעינו שיהיה ניפר והרמב"ם ו"ל פסק בזה כר"י והוא דסתמא דמתניתין דפי"ד דנגעים פנותיה דתנן התם במים שיעור רביעית ולרבנן משמע דליכא שיעור מים כלל אלא דהתוס' ו"ל הקשו מהא דמשמע בנזיר דברביעית של מצורע ליכא פלוגתא וה"א תירצו דרבנן נמי סגי ברביעית אלא דלכתחלה מביא חצי לוג וכהאי גוונא דגרס דמתניתין דנגעים ונותן חצי לוג כו'.

אבל במנחות פתבו דברביעית לא פליגי ולרבנן נמי שיעורא בהכי אלא דלידהו לא בעינו שימצה עד שיהא ניפר בהם ולפ"ז ליכא ראיה מסתם מתניתין דנגעים דס"ל כר"י ועיין מל"מ ו"ל בפ"א מהל' טומאת צרעת מש"כ בזה: תוס' בד"ה מביא מים כו' והשתא לא תיקשי כו' והא ה"א הוי מין בשאינו מינו והדבר ידוע שהמים מרובים על הדם ואפ"ה פתיב בדם כפר כתבתי בזה בחי' נזיר דאדרבה פיון דהוי מין שלא במינו מש"ה לא בטיל ושפיר פתיב בדם וי"ל דס"ל דלענין שיהיה נקרא ע"ש דם לא מהני הא דמין בשאינו מינו לא בטיל דנהי דלא בטיל היינו משום טכ"ע אבל דם לא מיקרי ולהכי קשיא להו פיון דשמעין גבי דם פר ושעיר דדווקא משום דמב"מ לא בטיל הוא דמיקרי דם הפר ודם השעיר א"כ בשא"מ כל היכא דאיכא רוב מים תו לא מיקרי דם וע"כ צ"ל פיון דממשותו ניפר הרי הוא בעין והתוס' ו"ל בזבחים דף ע"ז ע"ב בד"ה רואין כו' פתבו דגבי דם פר ושעיר נמי לא איצטריך אלא היכא דדם הפר רבה כ"כ עד שדם השעיר נדחה ונעשה דיקה אבל בלא"ה אפילו מב"מ לא בטיל משום דרואין אותו כאלו הוא מים וכדתנן התם לענין דם קדשים ולפ"ז חלוק הוא הבטול בין דם קדשים ובין דם אסור דלענין דם קדשים אין חלוק בין מינו לשאינו מינו דבתרנוייהו לא בטיל כל שניפר הדם ואפי' במינו רואין אותו כאלו נתערב בשאינו מינו ואם אין ניפר מראה דם אפילו בשאינו מינו בטיל ולאו דם הוא ולענין דם אסור אם נתבטל במינו אפי' ברובו בטיל ולא אמרינן רואין ואם נתערב שלא במינו אסור כל שיש בו בנותן טעם וכבר תמהו התוס' ו"ל בזה בזבחים שם דף ע"ח ומ"מ נראה מדבריו ה"א ובזבחים דיש חלוק בין מראה דם למראה אדמומית בעלמא ולענין קדשים וכיסוי בעינו שיהיה ניפר ממשות הדם ולא חזותא בעלמא ולא מצאתי זאת מבואר בטוש"ע ב"ד האי דינא ובחולין שם אמר שמואל כל מראה אדמומית מכשיר ומכפר וחיוב בכיסוי משמע דלא בעינו אלא מראה אדמומית וצ"ע יותר בזה אבל אין כאן מקומו ומהא דאמרינן ה"א דרוק יבמה ג"כ צריך שיראה יש קצת סיוע לשיטת הרא"ש ו"ל בפ' מצות חליצה דאפילו רקקה דם כשיירה דאי משום צחצוחי רוק הא אינו נראה דנדו מפני הדה: גמ' הקדים עפר למים פסול ור"ש מכשיר

כו' ואמרנו בגמרא דטעמיה דר"ש משום דקרא דסוטה משמע שיתן המים תחלה וגבי אפר פרה תרי קראי פתיבי אַחַד מקדים אפר למים ואַחַד מקדים מים לאפר וילפינו מהדדי בגז"ש פרה מסוטה לענין מצוה דלכתחלה יקדים מים לעפר וסוטה מפרה לדיעבד דאם הקדים עפר למים ג"כ פשר ופריה הש"ס ורבנו כו' ולכאורה מאי פריה ורבנו מ"ט דילמא משום דלא ס"ל לה גז"ש.

ולהכי הקדים עפר למים בסוטה פסול אלא דא"ש דרבנו פליגי נמי באפר פרה וס"ל דהקדים אפר למים פסול וכדתנו במשנה תמורה דף י"ב וכן איתא בתוספתא פרה ולהכי פריה ורבנו מאי טעמייהו ומשני דבפרה נמי ס"ל לרבנו דאל פלי דווקא דצריה להקדים המים תחלה ועליה לערבן הוא דאמתא ופריה דילמא סיפא דוקא ודווקא עפר תחלה ומשני מה מצינו בכל מקום כו' מזה משמע דרבנו לא ס"ל לגז"ש פלל מדלא קאמר דמגז"ש ילפינו דרישא דוקא וי"ל דפליגי בפלוגתא דב"ש וב"ה אי אפר מיקרי עפר רבנו ס"ל כב"ה דאפר מיקרי עפר ואין פאן שינוי למילף גז"ש ור"ש ס"ל כב"ש דלא מיקרי עפר.

וע"כ שינה הפתוב למילף בגז"ש חדא מחבריה ועיין פסחים דף ל"ד דמיייתי הש"ס דרשא זו דאל פלי שתהא חיותו בכלי אע"ג דהכא משמע דלכ"ע לא דרשינו להו דרשא וירש"י שם נחא דמעלה בעלמא היא ולא דרשא גמורה היא אלא אסמכתא ועיקר קרא אחי להקדים מים תחלה אכל לדברי התוס' ז"ל התם משמע דקיימא הו דרשא גם למסקנא שתהא חיותו בכלי וצ"ל דתיתי ש"מ להקדים מים לעפר ושתהא חיותו בכלי ויש לישוב קצת בזה דברי הרמב"ן ז"ל בחנומש שתמה עליהם מהרש"א ז"ל ע"ש: רש"י הקדים עפר כו' וכתוב ועשה לה הפהו את כל התורה כו' דבעינו כסדר הפרשה ולא הוי צריה לזה דלא קדשים הוא דליבעי שינה הפתוב לעפכ: גמ' שינה הפתוב כו' תימא לרבי וכי שינוי הוא זה הא כתיב וישרוף אותו בנחל קדרון כו' ואכנת אותו טחון כו' ומסקנת דבריהם דכל שלא נעשה דק אלא ע"י פתישה פשיטא דמיקרי עפר ואפר הנעשה ע"י שריפה הוא דלא מיקרי עפר ולא משמע הכי בחולין שם בפ' פיסוי הדם דאמרנו דלא מיקרי עפר אלא זהב דכתיב ועפרות זהב לו ולא מיייתי הו קרא דוישרוף או קרא דואכות אותו כו' והיינו משום דלא משמע מהני קראי דמיקרי עפר ועד אשר דק לעפר קאמר ולא דמיקרי עפר אלא דאשכחן דמיקרי עפר דכתיב התם והשליף את] עפרה כו' ונשא עפרה וקצת קשה למה ליה לרבוני שחיקת אבנים מוכסוהו פינן דמיקרי עפר נתיצת הבמה שם והרמב"ם ז"ל בסוף הל' שחיקה פתב להאי קרא דעד אשר דק לעפר לענין שחיקת זהב ועיין בלח"מ שם גם מש"כ דאותן לא נעשו עפר אלא ע"י פתישה ג"כ צ"ע קצת דקרא דוישרוף באשרה פתיב והיא נעשית אפר ע"י שריפה ואפ"ה קרי לה עפר ודו"ק: דף יז גמ' ר"מ סבר האלות לרבות קללות הבאות כו' ולר' יהודה אמרינו האלות למעוטי קללות הבאות מחמת ברכות ויש לדקדק פינן דר"מ איצטריה ריבויא לזה משמע דאי לא ריבויא מאלות לחוד הוי ממעטינן קללות הבאות מחמת ברכות וא"כ לר"י למה ליה מעוטיא לזה ואי פתיב אלות לחוד ג"כ אימעטי קללות הבאות מחמת ברכות וי"ל דלר"מ דלית ליה מפלל לאו אמה שומע הן אלא משום דהנכי פתיב אי לאו לריבויא דה"א מאלות לחוד לא שמענו להו אכל לר"י דס"ל מפלל לאו אמה שומע הן ממילא בכלל אלות הוא אי לאו דכתיב מעוטי ה"א דהאלות וא"ש בזה קושית התוס' ז"ל בד"ה האלות דהכא דריש ר"י ה"א דהאלות למעוטי ובהוריות דריש הקהל לריבויא דהכא

איצטריוך למעוטי וקתם לא איצטריוך אלא לריבויא וק"ל: דרש רבא בשכר שאמר
אברהם אבינו ואנכי עפר ואפר זכו בניו לב' מצות אפר פרה ועפר סוטה כי מה שאמר
א"א ואנכי עפר ואפר היינו על ביטול פחות התומריות אשר יש בהם ב' בחינות אלו על
פחות אשר יש באדם מראשית יצירתו ולתאנה יבקש צריף השלם לשורפן ע"י אור
התורה והפרת בוראו ית' ולעשותן אפר ולא יצמיחו עוד כמו שאמרו ו"ל בן ג' שנה
הפיר אברהם את בוראו כי אחר שני הערלה מיז דנו בשריפה שלא יהנה בהם ועי"ז
הפיר את בוראו אבל פחות הנצרכים לצורף העבודה השלימה המה נשארים בחי' עפר
המצמיח פי באמת ע"י פחות תומריות אלו מתגדל מעשה הטוב יותר ובשביל זה מעלת
האדם גדולה ממעלת צבא מעלה כי אין ביניהם יצה"ר ובשכר זה זוכה לבניו אחריו
בשתי מצות אלו אפר פרה הוא ג"כ בחי' אפר הנ"ל כי עד שלא נעשית אפר היא מטמאה
כל העוסקים ואחר שנעשית אפר חוזרת לטהר כל טומאה ועפר סוטה הוא בחינת העפר
אשר אם זורעים בו מצמיחפך היא נקתה ונזרעה זרע ולכן מקדשין אותו בקרקע המשפן
וכמשאז"ל אם זכתה יוצא ממנה בן פאברהם אבינו כו': דרש רבא כו' אם מחוט כו' זכו
לחוט של תכלת כו' הוא ג"כ מדה במדה כי לא יקרב החול לגשת אל קדש כ"א מפני
איזה הנאה מן החול כמשאז"ל בחזקיה המלך ע"ה אשר מפני שהכניס לביתו שלוחי
בבל והראם כל בית נכותו בשביל זה נגזר עליו הנה ימים באים ונשא כו' לזאת בשכר
שלא רצה אברהם אבינו להנות ממלך סדום מחוט ועד שרוף נעל זיפה לבניו בב' מצות
אלו חוט של תכלת ורצועה של תפילין ושניהם סגולתן שמירת הקודש לכל יקרב זר
אליהם כמו שנאמר בתפילין וראו כו' ובחוט של תכלת ידוע סגולתה לגרש הזרים וזה
מפני השתוות הגוונא עד פסא הכבוד.

כי היא השולטת בכל בראי עולם בים ובעשבים אשר הם תולדות הארץ ולרקיע עד
פסא הכבוד ועז"נ ומלכותו בפל משלה: תוס' ד"ה לא על הלוח כו'. ע"ש שהקשו מה בין
זה לגט דמרבין ביה כל מילי ע"ש מה שתי' ומפאן נמי קשה להא דמדמי הש"ס לעיל
לר"י דילף מהלכה דמכסין בכל דבר ה"ה דבסוטה פן הוא א"כ אטו לענין ספר נמי נימא
הכי דלר"י דמהלכה ילפינן דבכל דבר כותבין אע"ג דכתיב ספר הלכה עוקבת המקרא
א"כ גבי סוטה נמי נימא דבכל דבר אלא ונדאי היכא דאיתמר איתמר והיכא דלא איתמר
לא איתמר וה"נ לענין אפר מנ"ל דלר"י בסוטה ג"כ סגי באפר וכבר פתבתי לעיל בזה:
בא"ד לא צריכא [דלא] הואיל וניתנו למחיקה עי' מהרש"א ו"ל פירושו ועי' פ"מ ול"נ
דה"ג לא צריכא דלא ניתנו למחיקה דמקבעי ליה אם לא ניתנו למחיקה פגון שאמרה
איני שותה וכנ"ל: ע"ב ד"ה שנאמר ומחה כו'.

דתנא אמר ר"מ כל ימי שהיינו למדים אצל ר"י לא היו נותנים קנקנתום כו' כצ"ל וכן
איתא בירושלמי וכן איתא בעירובין דף י"ד: ד"ה מה משפט ביום כו' כל מעשה סוטה
ילפינן מהכא בפ"ב דמגילה דהשקאה ביום קצת יש לדקדק לסידורו של הרמב"ם ו"ל
דהיה מקדשה בכלי שרת קודם השקאה א"כ למה לי קרא להשקאה דביום היא הא
ממילא א"א אלא ביום שאם ישקנה בלילה תפסל המנחה בלינה וי"ל דהך קרא איצטריוך
למ"ד לקמן דמקריב ואח"כ משקה אבל למ"ד משקה ואח"כ מקריב לא צריף קרא
דהשקאה ביום והרמב"ם ו"ל בפ"ד מהל' סוטה לא פתב להאי קרא דתורה תורה כו'
אלא משום שנאמר וכתב כו' והשקה והקריב מה קרבנה ביום כף פתיבה והשקאה ביום

ומש"כ התוס' ז"ל ונ"ל דכל דין סוטה בין גמר בין תחלה הפל ביום לא ידענא למה הווצרכו לזה הא גמר סוטה היא השקאתה ובהדיא תנו דביום וי"ל דכתבו פן לחזק דבריהם דמדיגי נפשות ילפינו לה ומש"ה ילפינו כל מעשה סוטה דהוי ביום דאי מדיגי ממונות ילפינו א"כ לא שמעינו אלא תחלת המעשה ולא הגמר והשקאה גופא מנ"ל דביום וכן נראה דבכלל השקאת סוטה דמתניתין דמגילה הוא כל מעשיה מראש ועד סוף דהפל ביום והא דאיצטריך רבא לאשמעינו דכתיבת המגילה ביום נראה משום דכתיבת המגילה אין סדרה מעפב ואפילו נכתבה בזמן מוקדם קודם הבאתה להשקות ג"כ פשיטה ומנא אמינא לה מהא דפליגי תנאי בעירובין אי פשר למחוק הפרשה מס"ת עצמה.

ומשמע אפי' מספר תורה שפבר נכתבה שלא לשם סוטה זו וכדאמרינו התם אלא דיקשה מהתם לדין פתיבה בלילה ג"כ דאטו מיירי התם דווקא שונכתב הספר תורה ביום ועוד לר"י דאוסר ליתן קנקנתום לכל כתב התורה משום דיליף בגז"ש מפרשת סוטה וכמו שכתבו התוס' ז"ל התם בעירובין א"כ פתיבת כל ספר תורה לא יוכשר בלילה מהאי טעמא ואין זה מוכרח מ"מ הנה נראה לי דהאי דינא דכתיבה בלילה תליא בפלוגתא דהני תנאי ולמ"ד דנעשה לה קאי אפתיקה לחוד הפתיבה פשיטה אפילו בלילה וא"ש בזה נמי מש"כ הרמב"ם ז"ל דכתיבתה ע"י פהו דוקא וע"י ישראל וכהו קטן פסול דג"כ קשה אטו ידעינו בספר תורה מאן כתביה ועוד אמאי אסר ר"י לר"מ להטיל קנקנתום משום דכתיב וכתב ומההא הא ר"מ לאו פהו הוא וממילא אין פרשה זו ראויה לסוטה ולפי הנ"ל ניחא דלהני תנאי דמכשרי פרשת סוטה שפתורה פשרה ע"י ישראל ג"כ.

והכי משמע בתוס' ז"ל התם בד"ה אבל תורה כו' ע"ש בסוף דבריהם ז"ל וכן ס"ל להאי תנא דכתיבה קודם השבועה פסולה. וא"כ הדק"ל מאי איריא דנקט רבא פתיבה בלילה פינן דהשבועה ג"כ נראה דלא הוי אלא ביום וכתבה קודם שבועה פסולה א"כ ממילא כל מעשיה בכלל הם ביום וצ"ע ועיין בכ"מ שם שפכתב אבל מה שפסל בכהו קטן כו' ולא סיגימיה למילתיה משמע דלא ניחא ליה בהא דכהו קטן פסיל וכבר פתבתי בחי' נזיר בפ' ב' נזירים דכל היכא דבעינן פהו קטן לאו פלום הוא דבקטנותו אין עליו מעלת פהוניה בכל מעשה דבעי פהוניה כמו לגלח מצורע ועי' תוס' ז"ל לקמן דף כ' בד"ה למחוק כו': תוס' ד"ה דכתיב וכתב את האלות האלה כו' והקשו לרבנן דברכות אמאי לא ילפי למפרע מהאלה ות' דע"כ והנה אתי למפרע פינן דכתיב שמע בכל לשון והאלה ע"כ אתי לדרשא אחריתי ואפתי תיקשי לרבי למה ליה להש"ס למימר דיליף מדברים הדברים ואמאי לא קאמר דיליף למפרע מהאלה גם מה שתי' דהאלה איצטריך לדרשא אחריתי הא בסוטה קבא ודאי איצטריך האלה לדרשא אחריתי פדאימא לעיל למעט קללות שבמשנה תורה. ואפ"ה ילפינו ממשמעויתא דלמפרע לא א"כ התם נמי גילף מינה. והנה נראה דהתם נמי עיקר דרשא מהאלה והיו הדברים האלה.

ומר דריש להונית הלשון דוקא בלשון הקודש ומר דריש שלא יקרא למפרע והונוייתו והנה פאלה כמו שהו למר בלשון הקודש ולמר פסדרו: תוס' ד"ה פתבה קודם שתקבל עליה השבועה פסולה כו' והביא פלוגתא דר"י ור"ל בירושלמי בזה.

ומבואר שם הטעם דפליגי אי חוקה ותורה מעפב הסדר ג"כ אי לא ויש לדקדק למאי דמסקינן במנחות בתלמודין דתורה לחוד לא ילפינו עיכובא מינה א"כ תיקשי פתבה

קוֹדֶם שֶׁתִּקְבַּל הַשְּׁבוּעָה אֲמַאי פְּסוּלָה וְעִיפוּבָא מִנ"ל וְנִרְאָה כְּמוֹ שֶׁכְּתַבְתִּי לְעִיל דַּע"כ לֹא אֲמַרְיֵנוּ דְּמִתּוֹרָה לֹא יִלְפִינּוּ עַיִם בָּא אֲלֵא לְעִנּוּן קְדָשִׁים דְּבַעֲיֵנוּ שְׁיִנָּה הַכְּתוּב לְעִיפוּבָא וְזֶה לֹא יִלְפִינּוּ מִתּוֹרָה לְחֹד אֲבָל בְּשַׁאֲר דִּינֵי הַתּוֹרָה דְּלֹא בְּעִינּוּ שְׁיִנָּה לְעַכְב שְׁפִיר יִלְפִינּוּ מִתִּירָה דְּהַמְצָנָה דְּנֻקָא פְּסֻדָּה הָאֲמֹר בְּפִרְשָׁה וְלֹא אֲמַרְיֵנוּ דְּאִין מְקַדָּם וּמְאֻחָר וְכִינּוּ דְּמַצָּנָה הִכִּי מְמִילָא אִם לֹא עָשָׂה כֵּן פְּסוּלָה דְּלֹא בְּעִינּוּ שְׁיִנָּה לְעַכְב וּמְדַבְּרֵי הַכ"מ ו"ל בַּפ"ד מֵהַל' סוּטָה נִרְאָה דְּלֹא הִיָּה לְפָנָיו בְּדַבְּרֵי הַרְמַב"ם ו"ל הַי דִּינָא דְּכְתָבָה קוֹדָם קְבֻלַּת הַשְּׁבוּעָה פְּסוּלָה וי"ל דְּמֵהַי טַעְמָא הוּא מְשׁוּם דְּלִשְׁיִטַּת תְּלַמוּדִין תּוֹרָה לֹא מְעַכְב וְיִוֹתֵר מְזָה כִּי הַרְמַב"ם ו"ל שְׁיִנָּה מְסֻדָּר הַפְּרָשָׁה בְּכַמָּה דְּבָרִים וְכְמוֹ שֶׁכְּתַבְתִּי לְעִיל בְּזֶה וּמ"ש דְּסֻדָּר הַשְּׁבוּעָה וְהַפְּתִיבָה מְעַכְב צ"ע: כְּתָבָה אִיגְרַת כּו' וְהַקְּשׁוּ הַתּוֹסֵף הָא בְּלֹא"ה אֲסוּר לְכַתְּבָה בְּלֹא שְׁרֻטוּט יוֹתֵר מִג' תִּיבּוֹת וְתִי' דְּהִכָּא קִמ"ל דְּהַמְגִילָה פְּסוּלָה אֲפִילוּ בְּדִיעְבַד וְאִינָה נְבֻדָּת ע"י.

וּמִסְפָּקָא לְהוּ אִם אַחַר כְּתִיבָה שְׁרֻטוּט בֵּין שְׁיִטָּה לְשְׁיִטָּה אִי הַמְגִילָה כְּשִׁירָה וְלֹא הַבְּנֵי הַסְּפָק בְּזֶה דְּהָא בְּסֻפָּר תּוֹרָה מְשַׁמַּע דְּבִלָּא שְׁרֻטוּט פְּסוּלָה וְלֹא מְהַי הַשְּׁרֻטוּט אַח"כ פִּינּוּ דְּכָבֵר נְכַתְּבָה בְּלֹא שְׁרֻטוּט וְה"ה מְגִילַת סוּטָה דְּבִסְפָּר אֲמַר רַחֲמֵנָא וְכֵן מוֹכַח מְהָא דְּפִרְיָהּ בְּמִנְחוֹת טַעְמָא דְּאִין מוֹרִידִין כּו'.

הָא בְּלֹא"ה תְּפִילִין הֵם בְּלֹא שְׁרֻטוּט וְאִי מְהַי שְׁרֻטוּט אַחַר כְּתִיבָה מֵאִי קוּשְׁיָא הָא אֲפֻשָׁר שְׁיִשְׁרֻטְט הַשְּׁתָּא אֲלֵא וְדֵאִי לֹא מְהַי שְׁרֻטוּט אַחַר כְּתִיבָה בַּס"ת וּמְזוּנָה. וְה"נ בְּמְגִילַת סוּטָה דְּלֹא מְהַי וְלִשְׁיִטָּה זֶה הָא דְּגַמְרֵי הִלְכָתָא בְּמְזוּנָה וּס"ת דְּבַעֲי שְׁרֻטוּט הִינּוּ ג"כ לְפִנְסָלָן בְּלֹא שְׁרֻטוּט אֲבָל לְכַתְּחֻלָּה בְּלֹא"ה כָּל פְּסוּקֵי תּוֹרָה בְּעִי שְׁרֻטוּט וְא"כ קוּשְׁיָא לְהוּ הָא דְּפִרְיָהּ מִתְּפִילִין הִכִּי יָכוֹל לְעַשׂוֹתָן מְזוּנָה הָא לֹא בְּעִי שְׁרֻטוּט וְאִי לְכַתְּחֻלָּה אִפִּי תְּפִילִין בְּעוּ שְׁרֻטוּט דִּילְמָא מְיִירֵי בְּמִשְׁוֹרְטָטִין לְהִכִּי כְּתָבוּ דְּהִכִּי אִיתְּמַר הִלְכָתָא דְּתְּפִילִין לֹא בְּעוּ שְׁרֻטוּט כָּלָל: אֲבָל ר"ת ו"ל כְּתָב דְּהָא דְּפְסוּקֵי תּוֹרָה צָרִיכִין שְׁרֻטוּט הִינּוּ שְׁרֻטוּט מִד' פְּאוֹת הַגְּלוּיָנִין אֲבָל לֹא בֵּין שְׁיִטָּה לְשְׁיִטָּה: וּמְזוּנָה לְחֹד הוּא דְּבַעֲי שְׁרֻטוּט בֵּין שְׁיִטָּה לְשְׁיִטָּה וְכֵן ס"ת לֹא בְּעִי בֵּין שְׁיִטָּה לְשְׁיִטָּה אֲלֵא מְשׁוּם זֶה אֲלֵי וְאִנְוָהוּ אֲבָל תְּפִילִין דְּמְכּוּסִין אִין צָרִיכִין שְׁרֻטוּט בֵּין שְׁיִטָּה לְשְׁיִטָּה וּלפ"ז א"ש הָא דְּלֹא מוֹקֵי בְּתְּפִילִין מְשׁוֹרְטָטִין מְשׁוּם דְּכָל הַפְּטוּר מִן הַדְּבָר וְעוֹשֵׂהוּ נִקְרָא הַדְּיוֹט וְאִין דְּרָךְ לְשְׁרֻטָּה כָּלָל וְכַתְּב דְּלִפְרֻשׁוֹ לֹא תִירָץ אֲמַאי פְּסוּלָה מְגִילַת סוּטָה בְּלִי שְׁרֻטוּט פִּינּוּ דְּאֲפִילוּ ס"ת לֹא בְּעִי שְׁרֻטוּט וְאִין כָּאֵן קוּשְׁיָא דְּר"ת לְשְׁיִטָּתוּ בְּזֶה בְּמִנְחוֹת דָּף ל"ב שְׁפִי הָא דְּכְתָבָה אִיגְרַת דְּמְזוּנָה הִינּוּ שְׁלֵא דְּקֻדְק בְּחֻסְרֹת וּיְתִירוֹת וְכַדְמְשַׁמַּע הֵתָם פְּשָׁטָא דְּשַׁמְעָתָא דְּלֹא בְּשְׁרֻטוּט מְיִירֵי וְה"נ נְפָרֵשׁ כֵּן וְכָבֵר נִתְאַרְכוּ הַדְּבָרִים בְּזֶה בְּדַבְּרֵי הַרְאִשׁוֹנִים ו"ל וְאִתְּרוּנִים ו"ל: וּמִש"כ לְשְׁיִטָּתָא קְמִיִיתָא דְּנִאֲמָרָה הִלְכָה בְּתְּפִילִין דְּלֹא בְּעוּ שְׁרֻטוּט ק"ק דְּהָא לְבַתֵּר הִכִּי הוּא דְּמַסִּיק הַש"ס הֵתָם בְּמִנְחוֹת וְהִילְכָתָא מְזוּנָה בְּעִי שְׁרֻטוּט וְתְּפִילִין לֹא בְּעוּ שְׁרֻטוּט.

וְאִפְתִּי מֵאִי פִרְיָהּ הָא מוֹרִידִים עוֹשִׂין הָאֲמַר רַבִּי מְנַיְמִין בַּר חֶלְקִיָּה דְּמְזוּנָה בְּלֹא שְׁרֻטוּט פְּסוּלָה אִין ה"נ דְּמְזוּנָה פְּסוּלָה אֲבָל לְכַתְּחֻלָּה גַּם תְּפִילִין בְּעוּ שְׁרֻטוּט וּמִנ"ל דְּרַב מְנַיְמִין ס"ל בְּתְּפִילִין דְּלֹא בְּעוּ שְׁרֻטוּט אִפִּי לְכַתְּחֻלָּה וְעִינּוּ בִירוּשְׁלָמִי דְּמִבְּעִי לִיָּה אִם כְּתָבָה מִפִּיו הִינּוּ שְׁלֵא מִן הַכְּתָב וְצ"ע מֵאִי מִבְּעִי לִיָּה הָא בַּס"ת ג"כ פְּשָׁרָה בְּדִיעְבַד אֲפִילוּ

כְּתִיבָה שְׁלֵא מִן הַפֶּתַח וְכִמוּ שֶׁפֶתַח הַכ"מ ו"ל בַּהַל' סוּטָה אֲבָל בִּירוּשָׁלַיִם מְגִילָה מִשְׁמַע דְּאִפִּי בְּדִיעֵבֶד פְּסוּל שְׁלֵא מִן הַפֶּתַח וְכִמוּ שֶׁהֵבִיא הָר"ן ו"ל דְּבָרָיו בַּפ"ב דְּמְגִילָה ע"ש: דָּף יח גְּמָרָא כְּתִיבָה עַל ב' דְּפִין פְּסוּלָה וּפִי רַש"י ו"ל בַּב' עֲמוּדִים אַע"ג דְּמַחְנֻפְרִים וְהַתּוֹס' ו"ל הָאֲרִיכוּ בְּזָה וְהוֹכִיחוּ מְהֵא דְּגִיטִין דְּאֵע"ג דְּבַגְט נְמִי בְּעֵינָן סִיש חַד וְלֹא ב' וּג' וְאִפִּי הַ פֶּשֶׁר בַּב' עֲמוּדִים פֶּן הוֹכִיחוּ מְהֵא דַב' דְּפִין בְּמִזְוָזָה פְּסִיל דַּג"כ מִשְׁמַע דְּאִינּוּן מְחֻנְפְּרִים וְזֶה רְאוּי לַב' סִיפִים וְה"נ לֹא מִיְקָרִי ב סְפָרִים אֲלֵא בַב' חֲתִיכוֹת וְלֹא מְהֵנִי הַתְּפִירָה אַח"כ וְכֹן בַּגֵּט אִם פְּתָבוּ עַל ב' חֲתִיכוֹת וְאַח"כ תְּפָרוּ פְּסוּל דְּבִשְׁעַת פְּתִיבָה ב' סְפָרִים הֵיזָה וְעַפ"ז פִּירְשׁוּ נְמִי הָא דְּלַרְבָּנָן שׁוֹפֵר שֶׁל פָּרָה פְּסוּל מִשׁוּם דְּהוּי כַב' וּג' שׁוֹפְרוֹת דְּאִית בֵּיהּ גִּילְדִי וְאַע"ג דְּהוּי מְחֻנְפְּרִים פִּינּוּ דְּלֹא נִתְחַבְּרוּ מִתְחַלַּת בְּרִייתָן מִיְקָרִי שְׁנִימִם וְשִׁלְשָׁה שׁוֹפְרוֹת כְּמוּ דִּיבְק שְׁבָרִי שׁוֹפְרוֹת דְּפְסוּל מְהֵאִי טַעְמָא וְעֵינָן רַש"י ו"ל וְתוֹס' ו"ל שֶׁם וְלֹא תִיקְשִׁי דְמַמָּה שֶׁפֶתַח אִם פֶּתַח עַל ב' חֲתִיכוֹת בַּגֵּט וְאַח"כ תְּפָרוּ פְּסוּל.

מִשְׁמַע דְּאִם תְּפָרוּ קוֹדֵם פְּתִיבָה מִיְקָרִי סְפָר אֶחָד וְגַבִּי שׁוֹפֵר לֹא מְהֵנִי הַדְּבָק קוֹדֵם עֲשִׂיתָ הַמְצָנָה דְּשׁוֹפֵר שְׁאִנִּי פִינּוּ דְּלֹא נִתְחַבְּרָה מִתְחַלַּת בְּרִייתוֹ שֶׁם ב' שׁוֹפְרוֹת עָלָיו וְלֹא מִיְקָרִי שׁוֹפֵר אֶחָד אֲלֵא בְּתַחֲלַת בְּרִייתוֹ אֲבָל בְּסִפְרָה דְּסוּטָה וְגַט דְּלֹא שִׁינְיָהּ בֵּיהּ תְּחַלַּת בְּרִייתוֹ כְּאַחַת כֹּל שֶׁנִּתְחַבְּרָה קוֹדֵם פְּתִיבָה מִיְקָרִי סְפָר אֶחָד פֶּן נִרְאָה לִי לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַתּוֹס' ו"ל אֲבָל בְּמִנְחוֹת שֶׁם נִסְתַּפְּקוּ הַתּוֹס' ו"ל וְכַתְּבוּ דִי"ל דְּנֻקָא בַּגֵּט הוּא דְּלֹא מִיְפְּסִיל אֲלֵא בַב' חֲתִיכוֹת דְּכַתִּיב סְפָר אֲבָל גַּבִּי סוּטָה דְּכַתִּיב בְּסִפְרָה אֲפִשֶׁר דְּמִיְפְּסִיל בַב' עֲמוּדִים ג"כ וְכֹן מִשְׁמַע לִיהּ מִדְּבָרֵי הַרְמְב"ם ו"ל דְּגַבִּי מְזוּזָה פֶּתַח דַּב' דְּפִין כְּשֶׁרָה וְלֹא מִיְפְּסִיל אֲלֵא בַב' עוֹרוֹת.

וְגַבִּי סוּטָה פֶּתַח דַּב' דְּפִין פְּסוּלָה מִשְׁמַע אֲפִילוּ כְּשֶׁהֵן מְחֻנְפְּרִין וְהָא דְּגַבִּי גַט בְּעֵינָן סְפָר אֶחָד וְלֹא ב' וּג' לֹא נִתְבָּאָר כֹּלל בְּחֻבּוּרָו: וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' ו"ל עוֹד דְּלֹא דְּנֻקָא פֶּתַח חֲצִי מְגִילָה עַל דָּף זֶה וְחֲצִי ע"ז הוּא דְּמִיְקָרִי ב' סְפָרִים אֲלֵא ה"ה אִם פֶּתַח ב' מְגִילוֹת וּמְחַקֵּן לְתוֹךְ פּוֹס אֶחָד אוֹ פֶּתַח ב' גִּיטִין וְנוֹתֵן לָהּ ג"כ שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִין מִשׁוּם סְפָר אֶחָד אֲמַר רַחֲמָנָא וְלֹא ב' וּג' וְנִרְאָה דְּכַתְּבוּ פֶּן ג"כ לְשִׁיטָתָם ו"ל דְּלֹא מִיְפְּסִיל אֲלֵא בַב' חֲתִיכוֹת דְּלִפְיָ רַש"י ו"ל דְּעֵיקָר הַפְּסוּל הוּא מִשׁוּם ב' דְּפִים לֹא שִׁינְיָהּ זֶה אֲלֵא מְקַצְתוּ ע"ז וּמְקַצְתוּ ע"ז דְּבְעֵינָן שִׁינְיָהּ נִכְתָּב כְּלוֹל כְּאַחַד אֲבָל לִפִּי הַתּוֹס' ו"ל דְּהַפְּסוּל הוּא מִשׁוּם ב' חֲתִיכוֹת ה"ה אִם מְחַק ב' מְגִילוֹת שְׁלִימוֹת אוֹ נִתֵּן ב' גִּיטִין שְׁלִימִים שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִין דְּהוּי שְׁנֵימִם אוֹ ג' סְפָרִים.

וְדְבָרֵיהֶם ו"ל צ"ע בְּזֶה דְּמָה שֶׁפֶתַחוּ לְעֵינָן מְחִיקָה מִב' מְגִילוֹת דְּמִיְפְּסִיל מִשׁוּם סְפָר אֶחָד וְלֹא ב' מִנ"ל הָא דִּילְמָא לֹא מִיְפְּסִיל מִשׁוּם סְפָר אֶחָד אֲלֵא בְּכַתִּיבָה לְחוּד אֲבָל לֹא בְּשִׁתְּיָהּ וְהֵכִי מִשְׁמַע מְהֵא דְּבְעִי רַבָּא לְקַמֵּן אִפִּי מְחַק ב' מְגִילוֹת שֶׁל ב' נָשִׁים לְתוֹךְ פּוֹס אֶחָד אִם כְּשֶׁר לְהַשְׁקוֹתָן אַע"ג דַּכ"א שְׁתֵּי מִב' סְפָרִים וְאִטוּ גְרַע אִם שְׁנֵיהֶם נִכְתְּבוּ לְשֶׁם אִשָּׁה אַחַת מִנְכְּתְּבוּ לְשֶׁם ב' נָשִׁים אִי נִימָא דְּפְסוּל דַּב' סְפָרִים אִשְׁתֵּיהּ נְמִי קָאִי דְּלֹא תִשְׁתָּהּ אֲלֵא מִסְפָּר אֶחָד א"כ אִפִּי מִב' נָשִׁים מ"מ לָאוּ מִסְפָּר אֶחָד קִשְׁתֵּיהּ וְאִי מִשׁוּם דְּהַמְגִילָה שֶׁל הָאִשָּׁה אַחֲרֵת כְּעַפְרָא בְּעַלְמָא הוּא ה"נ מְגִילָה הַשְּׁנֵייהּ שֶׁל אוֹתָהּ אִשָּׁה לֹא תִפְסֵל וְנִימָא דְּעַפְרָא בְּעַלְמָא הוּא וּמִש"כ אִם נִתֵּן לָהּ ב' גִּיטִין שֶׁתִּתְּגַרֵּשׁ בָּהֶם שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִין ג"כ צ"ע דְּאִטוּ הַגֵּט הַשְּׁנִי מְהֵנִי מִיְדֵי בְּגִירוּשִׁין דְּבַגְט אֶחָד סְגִי אֲלֵא דְּבִדְעַת הַבְּעַל הַדְּבָר תְּלוּי וְיָכוּל

להתנות בגירושין כמה שירצה וה"נ הוי פ'עין תנאי שלא תתגרש אלא ע"י קבלת ב' הגיטין ומ"מ לא מיגרשא אלא בחדא והשניה לאו פ'לום היא אלא תנאה בעלמא היא ואפשר דלאו תנאי הוא אלא דעתו שתתגרש דוקא ע"י ב' הגיטין וכ"א עושה מקצת גירושין ומש"ה בתרונניהו לא מיגרשא ובזה י"ל דרש"י ז"ל ג"כ מודה דלא הוי גירושין כיון דשייר בקל גט ולא משום דהוי ב' או ג' ספרים ומה שהביאו ראיה מפ'נפ'ר אחד אמר רחמנא ולא ב' או ג' פ'רות אינו מוכרח דהתם שפיר קאמרין דלא חייבה תורה אלא פ'ר אחד ואין לחייבו ב' פ'רים אבל הכא למיפסל משום דהוי ב' מנ"ל וגם מה שהביאו מהא דאמרין בסופה ל'נקוט תרתי תלת פ'רי אחד אמר רחמנא ולא ב' וג' ג"כ אין ראיה דהתם נמי לא קאמרין אלא דליכא לחיובי ב' או ג' דפ'רי אחד אמר רחמנא אבל אם לקח ב' או ג' ונדאי יצא ג"כ וכ"כ הרא"ש ז"ל להדיא בפ' לולב הגזול בפ'לוגתא דתנאי במגן המינים כמה ועי' ב"ר"ן ז"ל שם וי"ל דכוננת התוס' ז"ל היכא דמכנין שלא לצאת אלא בשנים למ"ד מצות צריכות פ'ונה לא יצא פ'לל דהתורה אמרה אחד ולא שנים ומ"מ מדברי הרא"ש וה"ר"ן ז"ל שם משמע דאפי' בכה"ג יצא אלא דאיכא מ"ד דעבר משום בל תוסיף אפי' במינו אבל לא שלא יצא פ'לל אבל הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהל' סופה ולולב כתב נמי דאם הוסיף על אחרוג ולולב פסול וכמו שכתב שם הה"מ ז"ל דפסול אפילו לדין דאין צריך אגד כמו המניח ב' תפילין דאמרין בעירובין ריש המוצא דעובר משום בל תוסיף והראב"ד ז"ל שם נראה דס"ל דליכא בל תוסיף פ'לל בכה"ג דהתורה אמרה דסגי באחרוג ולולב אחד אבל אם נטל ב' או ג' ליכא בל תוסיף ואין שיעור למעלה אבל מה שכתב דלדין דאין צריך אגד האי לחודיה קאי כו' נכונים בזה דברי הה"מ ז"ל דומיא דב' זוגי תפילין אם לובשן פ' אחד דעובר משום בל תוסיף אלא די"ל דס"ל להראב"ד ז"ל נהי דעובר על בל תוסיף כיון דשניהם שקולים הם מ"מ בחדא מינייהו יצא כיון דהאי לחודיה קאי ולא נגרע פ'לל המצוה והדברים ארופים בזה וצ"ע בדברי הראשונים והאחרונים ז"ל ואין ענינם פ'ה ועי' בזה בפ' הנחנקין בסנהדרין: והקשו עוד מהא דנתן שופ'ר בתוך שופ'ר אם קול פנימי שמע יצא וכתב דלא הוי כב' שופ'רות כיון דלא שמע אלא קול פנימי ולפ"ז הא דתני התם אם קול חיצון שמע לא יצא היא משום דהוי ב' שופ'רות ולא דווקא קול חיצון לחוד אלא אפי' שמע הקול משניהם לא יצא וא"כ אם שמע אחד קול אחד מב' תוקעים לא יצא דלענין שמיעתו הוי ב' שופ'רות ואחד אמר רחמנא ולא שנים.

ואין זה מוכרח ודו"ק: גמ' או דילמא פ'עי נמי מחיקה לשמה כו' משמע דמספקא ליה אי פ'עי מחיקה לשמה אי לא ובפ"ק דעירובין אמרין לר' אחי בר יאשיה דכתיבה לא פ'עין לשמה אלא מחיקה הוא דב'עין לשמה דוועשה לה כתיב ויעשה היינו מחיקה ועוד הא בכוס אחד נמי מוחק כ"א לשמה ומאי קאמר או דילמא פ'עין נמי מחיקה לשמה ורש"י ז"ל פי' מחיקה לשמה היינו לעצמה שיהא נ'כרת לשמה ונראה דמש"ה מ'פ'עי ליה אי פ'עין לשמה כה"ג שיהא נ'כר שיהא לשמה אבל ב' סוטות לכוס אחד אין נ'כר לשמה או דילמא לא פ'עין שיהא נ'כר ומסיק את"ל דב'עין לשמה מחקן לב' פוסות ודור ועירבן מהו האיכא מחיקה לשמה או דילמא הא לאו דידה שתיא והא לאו דידה שתיא משמע דבכוס אחד בלא"ה פסול משום דלא הוי לשמה ולא משום טעמא דהא לאו דידה שתיא אבל מדברי התוס' ז"ל בד"ה חזר ונחלקו כו' משמע דבכוס אחד נמי מהאי טעמא הוא

דמיפסיל דאיכא למימר פל חדא לאו דינדה שתיא כמבואר בסוף דברייהם אבל לתוך פוס
אחד כו' וכן משמע מלשון הרמב"ם ז"ל פ"ד הלכה י"א מחקן לכוס אחד או לב' ועירבן
פסולה לפי שכל אחת מהן לא שתתה מגילתה וצ"ל דבאמת פולהו חד טעמא הוא דבכוס
אחד ודאי אמרינן דלאו דינדה שתיא ולא משום ספיקא דשמא לאו דינדה שתיא אלא דאין
זה חשוב שתיית מגילתה פנין דמעורב הוא מתחלת המחיקה ואם נמחק לב' פוסות וחדור
ועירבן מיבעי ליה פנין דבתחלה נמחק לשמה פי שתיא דינדה שתיא או דילמא בהא נמי
אמרינן דלאו דינדה שתיא פנין דמעורב הוא ואינו ניכר כ"א לעצמה ומש"ה מיבעי ליה
בחזר וחקלן אי יש ברייה כו'.

וכמו שכתבו התוס' ז"ל דלא שייכא לברייה דעלמא אלא פנין דחדור וחקלן ניכר מעשה
כ"א לעצמה פנין דתחלת המחיקה הנה ניכר כ"א לעצמה ומיבעי ליה אי יש ברייה ולא
איפשיטא: וכתב הרמב"ם ז"ל אם השקה אותה פשר וכתב הכ"מ ז"ל דלקולא פסק
ולדידי צ"ע אמאי אזלינן לקולא ושרינן אותה לבעלה פנין דמספקא לן אי המים פשירים
או פסולין הדרא לספיקא ונהרי היא פאילו לא שתתה פלל דאסורה לבעלה וכש"כ ה"א
דאפשר להשקותה מגילה אחרת וכן כתב לקמן בבעיא דרב אשי נשפכו מהן ונשתיירו
מהן מהו דסלקא נמי בתיקו וכתב דבדיעבד פשר וכעת לא ידענא טעמא מאי: גמ' בעי
רבא השקה בסיב כו' הרמב"ם ז"ל השמיט לבעיא זו ואולי מהא דפסחים דאמר רבא
דאין דרף אכילה בכף ס"ל דה"ה דאין דרף שתייה בכף וכמו שכתבו התוס' ז"ל אלא
דרבא גופא הוא דאמר להני תרתי וע"כ צריף לחלק ביניהו: בעי רב אשי נשפכו מהן
ונשתיירו מהן מהו יש לדקדק מאי קמיבעי ליה בהא אי מיבעי ליה אי צריכה לשתות פל
החצי לוג דווקא או סגי במקצתו א"כ מאי אריא דמיבעי ליה בנשפף מקצתו ליבעי אי
לא שתתה אלא מקצת המים מהו אלא משמע דצריכה שתשתה פל החצי לוג א"כ מאי
מיבעי ליה בנשפף וצ"ל דלכתחלה צריף להשקותה פל הלוג אבל אם נשפף מיבעי ליה
אי סגי במה שנשתייר אי לא ועיקר טעמא דהאי מילתא דהמים נפסלין אם נשפכו אע"ג
דכול לאספן לא ידענא מהיכא נפקא לן ומבעיא דרב אשי לא מוכחי דיש לומר דמיירי
בנשפף ואינו יכול לאספן.

אבל אם יכול לאספן יאספנו וכשר אבל מלשון הרמב"ם ז"ל נראה דנפסלה ע"י שפיכה
וכמו שכתב הכ"מ ז"ל שם בפ"ד הלכה הנ"ל ועי' בירושלמי פ' הנה נוטל משנה ב': תוס'
בד"ה אמן שלא אטמא כו' ירושלמי לא שהיה ר"מ כו' לא ידענא מה חידשו בזה על
דברי תלמודין דתני נמי הכי לא פשאמר ר"מ כו' פדאיתא בגמרא: ע"ב בד"ה שומרת
יבם כו' וכתב דרב המנונא אפי' לרבנן קאמר דאסורה ליבמה משום דלא תפסי בה
קדושין אפי' לרבנן פרב דאמר דלית בה הנהי לזר וכן האריכו בזה לקמן בד"ה אמרי
במערבא דלית הילכתא פרב המנונא דאפ"ה קיי"ל פרב המנונא משום דרב ס"ל דאין
קדושין תופסין ושמואל נמי מספקא ליה ואין זה מוכרח דע"כ הני דאמרי במערבא נמי
מודו דאו פרב או פשמואל דליכא למ"ד דתפסי בה קדושין ונדאי ואפ"ה קאמרי דלית
הילכתא פרב המנונא משום דנהי דלא תפסי בה קדושין מ"מ לרבנן לא הוי פערונה דהא
לרבנן לא הוי ממזר מיבמה ודווקאלר"ע הוא דמשוי לכל ח"ל פערונה והוי ממזר וה"ה
לענן איסור על יבמה אע"ג דאין קדושין תופסין מ"מ לא נאסרה על יבמה.

ולכאורה סברת רב המנונא שייכא בפלוגתא דיש זיקה אי לא דלמ"ד יש זיקה פכנוסה מסתבר שתאסר עליו פכניסתו אבל למ"ד אין זיקה פנכרית היא לו ולמה תאסר עליו ומצאתי סעד לדברי מדברי הירושלמי בשמעתין דמיתתי התם פלוגתא בזה וכמו שהביאו התוס' ו"ל דר' אלעזר אומר מותרת לביתה וריב"ל אומר אסורה לביתה.

אמר ר' מנא לא פן אומר ר"א שומרת יבם שמתה מותר באמה. אלמא דאין זיקה ולמה תאסר לביתה פן נראה לפרש ודלא כמו שכתב הפ"מ ו"ל שם דפרידך לר"א דדוקא לאחר מיתה הוא דפקע זיקה אבל מחיים יש זיקה דביבמות שם מבואר איפכא דמ"ד דמותר באמה ס"ל אין זיקה ומשני בגין דתנינן כל שאינה אסורה עליו לא הנה מתנה וא"כ מוכח ממתניתין דאסורה לביתה ופרידך מאן תנא הך מתניתא לא רבנן ולא ר"ע דס"ד דמ"ד מותרת לביתה אפילו לר"ע קאמר דר"ע נמי ס"ל אין זיקה במתניתין דשומרת יבם בנדרים פ' נערה ע"ש ומסיק אלא פיני מאן דמר מותרת לביתה פרבנן ומאן דמר אסורה לביתה כר"ע: וכן נראה נמי איפכא דרב המנונא דאמר אסורה לבעלה מצי סבר נמי כשמואל דמספקא ליה בקדושין אי תפסי ואפ"ה אסורה לביתה משום דיש זיקה נהרי היא פכנוסה ונהכי משמע ביבמות דף צ"ו דפליגי רב ושמואל ביבמה רב אמר הרי היא פאשת איש.

ושמואל אמר אינה פאשת איש ומוקי לה דפליגי בדרב המנונא אי אסורה ליבמה לרב אסיר ולשמואל שרי א"נ לענן קדושין פליגי לרב לא תפסי קדושין ולשמואל מספקא ליה ולפי דברי התוס' ו"ל הא בהא תליא וכולהו חד הוא ומאי א"נ דקאמר אלא ש"מ דלאו הא בהא תליא אלא טעמא אחרינא הוא נאפ"ל למ"ד דתפסי קדושין איפכא למימר דאסורה ליבמה וכן איפכא אפי' אי לא תפסי קדושין איפכא למימר דמותרת ליבמה דלאו פאשת איש היא לענן זה ומש"ה אמרינן בלישנא קמא דלשמואל מותרת ליבמה אע"ג דשמואל מספקא ליה אי תפסי בה קדושין ודברי התוס' ו"ל אמאי אינה אסורה ג"כ מספק אלא ש"מ דלאו הא בהא תליא: ובאמת דברי התוס' ו"ל הכא נפלא ממני מה שהביאו ראיה לדבריהם מיבמות דף צ"ב ומהתם מוכח איפכא דאמימר ורב אשי ס"ל התם כשמואל וס"ל ג"כ דלא פרב המנונא כדאמר רב אשי התם נותן לה שני גט והותרה לראשון וכיון דלשמואל דמספקא ליה אי תפסי קדושין אפ"ה מותרת ליבמה ה"ה דאין הכרח לכל הני אמוראי דסברי דנדאי לא תפסי קדושין דמ"מ מותרת ליבמה ולא תליא הא בהא פלל וא"ש בזה דלא קשיא דר' ינאי אדר' ינאי וכמו שהקשו התוס' ו"ל דאע"ג דלא תפסי קדושין מ"מ ליבמה אינה נאסרת וכן הוא דעת הרמב"ם ו"ל בפ"ב מהל' יבום וגם התוס' ו"ל ביבמות פסקו דלית הילכתא פרב המנונא וכן מוכרח למאי דקיי"ל כשמואל דצריכה גט מספק דילמא תפסי בה קדושין א"כ ע"כ צריד לאוקמי מתניתין דילן כר"ע דלרבנן לא נאסרה אלא מספק דילמא לא תפסי בה קדושין ונהיכי מתנה מספיקא אם לא כמו שכתבתי דרב המנונא אמר למילתיה גם למ"ד דתפסי בה קדושין וכן"ל: בא"ד בירושלמי מפרש האיך קילס כו' אמר ר"ל יכול הוא פתר לה כר"ע והינינו הך דש"ס דילן ביבמות דמיתתי ר' יוחנן ראיה לר' ינאי דאין קדושין תופסין ביבמה ממתניתין דלאחר שיחלוק לה יבמיה ודחי ר"ל דמצינו לאוקמי כר"ע.

ותו דחי ליה התם מה איכפת ממזר גבי קינזי התורה אמרה וקנא את אשתו ואפי' מקצת אשתו עכ"ל ולא ביארו על מה קאי דחיה זו דעל דברי ר' יוחנן ליכא למימר דמה ענן קינזי לשם הא ר"י מלאחר שיחלוץ לה יבמיה הוא דפשיט אבל בירושלמי איכא הא שמעתא בבבאור יותר דר' בא בר ממל אמר התם מאן תנא שומרת יבם ר"ע דאמר יש ממזר מיבמה אמר ליה ר' אילי מה איכפת ליה ממזר גבי קינזי התורה אמרה וקנא את אשתו ואפי' מקצת אשתו פי' דר' אילי בעי למימר דלא תליא בממזרות כלל ואפי' לרבנן דלא הוי ממזר מ"מ התורה אמרה וקנא כו' ואפי' מקצת אשתו אמר רב שמי ולא כן א"ר יבאי נמנו כו' מנין שאין קדושין תופסין ביבמה כו' ואמר ליה ר"י לא מתניתא היא לאחר שיחלוץ כו' והוי ר' יבאי מקלס ליה כו' ואמר ר"ל יכול הוא פתר לה כר"ע ויהביניה מה איכפת ליה ממזר גבי קדושין כו' היא הגוססא בירושלמי לפנינו פי' דרב שמי פריה לר' אילי דלא ניחא ליה לאוקמי הא דשומרת יבם כר"ע משום דמה איכפת ממזרות לקינזי ה"נ יתביניה לר"ל מה איכפת ליה ממזר גבי קדושין אבל אין גוססא זו מוכנת דנודאי שייכא ממזרות לקדושין דמש"ה הוי ממזר משום דאין קדושין תופסין ע"כ הנה נראה יותר גירסת התוס' ז"ל וה"פ דרב אילי פריה מה איכפת ממזר לקינזי ואפילו לר"ע דמאחר הוי ממזר מנלן דנאסרת ליבמה אלא ע"כ התורה אמרה וקנא ואפילו מקצת אשתו ואפי' לרבנן נאסרה על יבמה וא"כ ש"מ דלרבנן נמי אין קדושין תופסין לעלמא וע"ז פריה רב שמי א"כ יתביניה ר"י לר"ל דמדחי למתניתין דלאחר שיחלוץ כו' כר"ע מה איכפת ליה ממזר גבי קינזי הא לענן קינזי לא מהני ממזרות דר"ע ס"ל דהוי ממזר מיבמה וע"כ מקרא דוקנא נפקא דאפילו מקצת אשתו וש"מ מהו מתניתין דאין קדושין תופסין ביבמה אלא נדאי דיחוי דרב אילי לאו דיחוי הוא ומתניתין דילן נמי מתוקמא כר"ע והכי סלקא מסקנא דדוקא לר"ע דמשני לה פערנה והנלד ממזר הוא דנאסרה על בעלה אבל לרבנן לא נאסרה אע"ג דלא תפסי בה קדושין ודברי הירושלמי עדיין לא ברירן לי ועי' מהרש"ל ומהרש"א ז"ל מש"כ בזה: בא"ד אף לא מפות אין בה ופי' מהרש"א ז"ל משום דאינו לוקה אלא דרף הניה ואישות פדכתיב לא תהיה אשת המת כו' ולפ"ז צ"ל דס"ל לר' יוסי דתפסי בה קדושין דאי לא תהיה אתי כרב דלאו יתא בהא הניה נדאי איכא לאו בזנות לחוד ג"כ.

ועי' תוס' סוף פרק החולץ וכן משמע מלשון הרמב"ם ז"ל בפ"ב מהל' יבום דאינו לוקה אלא אם נשאת ובעל ועי' בדבריו בהל' סנהדרין במנין הלאוין שלוקה עליהם וגם בדבריו ז"ל בפט"ו מהל' א"ב מש"כ בדין כל חייבי לאוין וא"כ הנה אפשר לחלק בין זנות לנישואין דאפי' לדברי רב המנונא דנאסרת ליבמה היינו דוקא בנישואין דעברה על לאו דלא תהיה אבל בזנות דלא עברה בלאו יש לומר דלא נאסרה ליבמה אלא דרב המנונא ע"כ למ"ד דאין קדושין תופסין ביבמה קאמר למילתיה וא"כ אין לחלק ועי' ביבמות דף צ"ב ועי' נימוק"י ז"ל שם שכ' בשם הריטב"א ז"ל דלדין נמי אסורה לבועל משום קנסא ולדברי הירושלמי דאפילו מפות אין בה י"ל דלא קנסינן ליה ועי' מל"מ ז"ל בהל' סוטה: גמ' ת"ש הפל שוין כו' נסתרה לאחר כו' ואח"כ יחזירנה כו': במתניתין גרסינן לה ואח"כ יחזירנה ומשמע דקמ"ל דאינו יכול להתנות על שעבר כה"ג והכא גרסינן ואח"כ יחזירנה ובלהבא מיירי וי"ל דזה קאי על תרתי דרישא לא קודם שהתארס ולא אחר שתתגרש.

ומשמע בין לשעבר בין להבא אינו מתנה על שעת גירושין אבל על נישואין הוא מתנה בין על הראשונים בין על האחרונים והרמב"ם ז"ל פסק כר"מ וכמו שפתיב הכ"מ ז"ל הטעם ע"ש ועי' תוס"ט ז"ל: תוס' בד"ה מהו שיתנה כו' אבל אם קינא ונסתרה וגירשה והסתירה ונסתרה ושהתה ולא בדרקו כו' לא הבנתי למה ליה הסתירה השניה הא על סתירה ראשונה מצי למיבעי אי מהני המים דאחר סתירה לא מהני מחילה או דילמא פינו דהסתירה שלא כדיו אין המים בודקין.

אזתה ועוד דמאי קמיבעי ליה אם בא עליה לאחר שהסתירה הא תנו בעלה בא עליה בדרקו אין המים בודקין ואי לא בא עליה אמאי אינו יכול להשקותה וי"ל דמש"ה מיבעי ליה אם חזרה ונסתרה דעל סתירה השניה אפשר דיבדקוה המים אבל לשיטת דבעינו שיהיה האיש מנוקה מעון ליכא למיבעי כלל ופשיטא דלא מהני לה בדיקה בשתייה: תוס' בד"ה ורבנן בתראי כו' והקשו מהא דדרשינן בכריתות מתורת דאדם מביא קרבן אחד בקינוי ע"י אנשים הרבה ותי' דהתם מיירי קודם שתייה והכא מיירי לאחר שתייה והתם מקנאות דרשינן והכא מתורת וקשה למה ליה קרא לרבנן ולר"י דמביא ע"י אנשים הרבה הא אפי' לאחר שתייה אינו חוזר ומביא על קינוי אחר וכש"כ קודם שתייה.

וכן הקשו התוס' ז"ל שם בכריתות ולת"ק א"ש דע"י ב' בועלים שותה ושונה ולר' יהודה גמי יש לומר דהא דאמר ר"י דאינה שותה ושונה באיש אחד היינו משום דנראה דקנטרו הוא וקינוי השני לאו קינוי הוא אבל אם קינא לה פאחת ע"י אנשים הרבה ה"א דמשקה אותה על כאו"א קמ"ל תורה אחת לכל הקנאות אבל אפתי תיקשי למה לי קרא הא בשתייה ראשונה מקבלת האשה עליה בין מאיש זה בין מאיש אחר ולמה ישקנה שנית ונראה דבדעת הבעל הדבר תלוי דהתורה אמרה דיכול הוא לגלגל עליה כל הני תנאי אבל אינו מחויב לגלגל וקמ"ל מתניתין דעל פמה בני אדם אינו משקה אותה אלא פעם אחד.

והיינו גמי דפליגי הכא תנאי אי אשה שותה ושונה באיש אחד. אפי' לר"מ דאמר דמתנה על להבא ג"כ וכבר נשבעה שלא תטמא ג"כ וכמו שהקשה המל"מ ז"ל בשם מהרימ"ט ז"ל ולפי הנ"ל ניחא דאינו מחויב להתנות.

אלא יכול להתנות ואם לא התנה פליגי ודו"ק: פירק שלישי תוס' בד"ה הנה נוטל בירושלמי כו' ומפשט המקרא ג"כ משמע דכל מעשיו ע"י פהן הוא וגזה"כ הוא וכן הוא משמעות לשון הרמב"ם ז"ל דהכל בכהן ע"ש בפ"ג: בד"ה וכהן כו' והביאו בשם הירושלמי דסוטה גידמת שני פהנים מניחין על ידיה והקשו מהא דלקמן פ' ארוסה דגידמתלא היתה שותה כלל ותי' דפליגי אי בעינו קרא פדכתיב ויש לדקדק מ"ש דגבי נזיר קיי"ל אע"פ שאין לו פנים יכול ליטהר פינו דעיקר תנופה אין מעכב והתם גמי פתיב ונתן על כפי הנזיר.

ומ"ש הכא דלא שותה אם היא גידמת וכבר הארכתי שם בנזיר בזה ועוד תבאר באנרף בס"ד שם סוף פ' ארוסה: וקצת צ"ע מה שהצריך ב' פהנים בגידמת ואמאי לא יגיה הכהן לבד כמו בכל התנופות: ע"ב גמ' ת"ר והשקה מה ת"ל צריך לבאר שיטת רש"י ז"ל בקצרה.

וְלִשְׁטָתוֹ ר"ע ור"ש תַּרְנוּנֵיהוּ ס"ל דְּמַקְרִיב וְאַח"כּ מִשְׁקָה אֶלָּא בְּהָא פְּלִיגֵי ר"ע מוּקִי
 וְהִשְׁקָה קִמָּא דְּמַעְרַעְרִין אַם נְמַחֲקָה הַמְּגִילָה וְאַפִּילוּ נְמַחֲקָה שְׁלֵא כְּדִין קוֹדֵם הַקְּרָבָה
 וְאַלְבִּיזָה לִיכָא קִרְא לְדִיעֵבַד לְהִשְׁקָה וְאַח"כּ הַקְּרִיב וּס"ל דְּאַפִּילוּ בְּדִיעֵבַד דְּוּקָא מְקַרִּיב
 וְאַח"כּ מִשְׁקָה וּר"ש מוּקִי וְהִשְׁקָה קִמָּא לְדִיעֵבַד דְּאַם הִשְׁקָה וְאַח"כּ הַקְּרִיב פְּשִׁירָה
 וְהִשְׁקָה בְּתָרָא מוּקִי לָהּ לְמַעְרַעְרִין אַם נְמַחֲקָה הַמְּגִילָה וְהָא דְּמִשְׁקָה וְאַח"כּ מְקַרִּיב מוּאַחֲרָה
 יִשְׁקָה נַפְק"ל וְלַר"ע צ"ל דְּוּאַחֲרָה יִשְׁקָה אֲתִי לְרִישׁוּמוֹ נִיפֵר כְּמוֹ לְרַבְּנָן וּכְמוֹ שְׁפַתְבּ רִש"י
 ו"ל וְרַבְּנָן דְּרִש"י וְהִשְׁקָה קִמָּא לְגוּפִיָּה דְּמִשְׁקָה וְאַח"כּ מְקַרִּיב וְאַחֲרָה יִשְׁקָה לְרִישׁוּמוֹ נִיפֵר
 וְהִשְׁקָה בְּתָרָא דְּמַעְרַעְרִין אוֹתָהּ וְהִנֵּה לַר"ע דְּדָרְיִשׁ וְהִשְׁקָה קִמָּא לְעַרְעוֹר שְׁפִיר שְׁמַעִינוּ
 דְּאַחֲרָה מְחִיקַת הַמְּגִילָה מְעַרַעְרִין אוֹתָהּ אַבְּל לַר"ש דְּיִלְיָף מוֹהֵשְׁקָה בְּתָרָא מִנ"ל דְּהַמְּחִיקָה
 גּוֹרְמַת הָעַרְעוֹר דְּיִלְמָא הַקְּרַבַּת הַקְּוֹמָץ גּוֹרְמַת הָעַרְעוֹר וְלְרַבְּנָן אַע"ג דְּנִפְקָא לְהוּ ג"כ
 מוֹהֵשְׁקָה בְּתָרָא מ"מ ע"כ קוֹדֵם הַקְּרָבָה קְאָמֵר וּכְמוֹ שְׁפַתְבּ רִש"י ו"ל אַבְּל לַר"ש מִנ"ל
 דְּמְחִיקַת הַמְּגִילָה גּוֹרְמַת וְצ"ל דְּמַסְבְּרָא פְּשִׁטָּא לְהוּ דְּעִיקָר הָעַרְעוֹר בְּמְחִיקַת הַמְּגִילָה
 תִּלְיָא וְהִשְׁתָּא בְּסֻדְרָה הַשְׁקָאָה אִיכָּא תִּלְתָּא תַּנְּאִי לְרַבְּנָן דְּוּקָא מִשְׁקָה וְאַח"כּ מְקַרִּיב
 וְלַר"ע דְּוּקָא מְקַרִּיב וְאַח"כּ מִשְׁקָה וְלַר"ש מְצָנָה לְכַתְּחִלָּה מְקַרִּיב וְאַח"כּ מִשְׁקָר וְבְּדִיעֵבַד
 מִשְׁקָה וְאַח"כּ מְקַרִּיב ג"כ כְּשֵׁר וּבְעַרְעוֹר לִיכָּא פְּלִגְתָּא אֶלָּא בֵּין ר"ע לַר"ש דְּלַר"ע אִפִּי
 נְמַחֲקָה קוֹדֵם הַקְּרָבָה מְעַרַעְרִין אוֹתָהּ אַע"ג דְּשְׁלֵא כְּדִין אִימְחִיקָא וְלַר"ש דְּוּקָא נְמַחֲקָה
 אַחֲרָה הַקְּטָרָה וְכַדִּינָה: וְהַתּוֹס' ו"ל בַּד"ה וְאַחֲרָה יִשְׁקָה כְּתִבּוּ דְּלְרִישׁוּמוֹ נִיפֵר לֹא צָרִיף קִרְא
 אֶלָּא קִרְא דְּוּאַחֲרָה יִשְׁקָה לְרַבְּנָן אֲתִי דְּבְדִיעֵבַד כְּשֵׁר מְקַרִּיב וְאַח"כּ מִשְׁקָה וְכַדִּינָה
 בְּירוּשְׁלַמִי דְּלֹא פְּלִיגֵי אֶלָּא לְמַצְנָה.

וּלפ"ז קִשָּׁה לַר"ע וְאַחֲרָה יִשְׁקָה לְמֵאִי אֲתִי דְּלְרִישׁוּמוֹ נִיפֵר לֹא אִיֶּצְטְרִיף וְעוֹד דְּמַדְבְּרִי
 הִירוּשְׁלַמִי מִשְׁמַע דְּלִיכָּא מֵאֵן דַּס"ל דְּהַסְדֵּר מַעֲכָב בְּדִיעֵבַד לְמַר כְּדִיאִית לִיהּ וְלְמַר כְּדִיאִית
 לִיהּ וְהָרִי לַר"ע ע"כ מַעֲכָב.

וְנִרְאָה דְּלִשְׁטָתָהּ זו ע"כ צָרִיף לְפָרֵשׁ כַּפִּי ר"ת ו"ל וְכַפִּי גִירְסַת הַמְּפָרָשִׁים דְּר"ע כְּרַבְּנָן
 ס"ל דְּוְהִשְׁקָה קִמָּא אֲתִי לְגוּפִיָּה וְהִשְׁקָה בְּתָרָא אֲתִי לְלַמֵּד דְּמַעְרַעְרִין וְאַחֲרָה יִשְׁקָה אֲתִי
 דְּאִיפְכָּא נְמִי כְּשֵׁר כְּמוֹ לְרַבְּנָן וּמ"מ מִפְּשִׁטָּא דְּשְׁמַעְתָּא מִשְׁמַע דְּלְרַבְּנָן דְּוּקָא מִשְׁקָה
 וְאַח"כּ מְקַרִּיב וּקִרְא שְׁפִיר אִיֶּצְטְרִיף לְרִישׁוּמוֹ נִיפֵר דַּע"ג דְּמִנְמַחָה שְׁמַעִינוּ דְּבַעִינוּ כְּתִב
 שְׁלֵא יְהִיָּה רִישׁוּמוֹ נִיפֵר לֹא שְׁמַעִינוּ אֶלָּא דְּבַעִינוּ יָכוֹל לְמַחֲוֹת אַבְּל לֹא שְׁמַעִינוּ דְּמַעֲכָב
 אַם הַשָּׂאֵר רִישׁוּמוֹ הַנִּיפֵר לְהַכִּי אִיֶּצְטְרִיף קִרְא דְּוּאַחֲרָה יִשְׁקָה אַבְּל הַרְמָב"ם ו"ל כְּתִב
 בְּפִשְׁטוֹת דְּלְרַבְּנָן נְמִי אַם הַקְּרִיב וְאַח"כּ הִשְׁקָה כְּשֵׁר וּכְשִׁיטַת הִירוּשְׁלַמִי תוֹס' בַּד"ה בִּפִּי
 ר"ח ו"ל כו' אֶלְמָא ס"ל מְחִיקָה וְהִשְׁקָאָה קוֹדֵם הַקְּרָבָה וְכ"ז שְׁלֵא נְמַחֲקָה מְצִי הַדְּרִי
 וְהָא תַּנְּי קוֹמָץ מַעֲכָבָא עכ"ל מְדַבְּרִיהֶם מִשְׁמַע דְּפָרִיף דְּבַקְמִיִּתָּא מְחִיקָה מַעֲכָבָא וְלֹא
 דְּבַר אַחֲרָה וּבְאִידָף מִשְׁמַע דְּקוֹמָץ לְחִוּד מַעֲכָבָא אַפִּילוּ בְּלֹא מְחִיקָה וְהַש"ס לֹא קְאָמֵר הָכָא
 אֶלָּא דְּלַר"ע דְּאִידָף בְּרִיִּיתָא תְּרַתִּי בְּעֵינוּ קְרַב הַקְּוֹמָץ וּמְחִיקָה אַח"כּ אַבְּל אַם לֹא נְמַחֲקָה
 הַמְּגִילָה אִפִּי קְרַב הַקְּוֹמָץ אִין מְעַרַעְרִין: בַּא"ד וְצָרִיף לְפָרֵשׁ כו' רוֹצִים לִיִּישַׁב סוּגָיַת
 הִירוּשְׁלַמִי עִם סוּגָיַת דְּשְׁמַעִתִּין דְּאַחֲרָה שְׁקַרְבַּת הַקְּוֹמָץ מְעַרַעְרִין אוֹתָהּ אִפִּי לֹא הַתְּחִילָה
 לְשִׁתּוֹת וְעַד שְׁלֵא קְרַב הַקְּוֹמָץ מְעַרַעְרִין אַם הַתְּחִילָה לְשִׁתּוֹת וְהִיָּנוּ אַם הִשְׁקָה אוֹתָהּ
 קוֹדֵם הַקְּרַבַּת הַקְּוֹמָץ דְּבְדִיעֵבַד כְּשֵׁר לְשִׁיטַת הִירוּשְׁלַמִי אוּ אִפִּי הִשְׁקָה אוֹתָהּ אַחֲרָה
 הַקְּרַבַּת הַקְּוֹמָץ פִּינוּ דְּנְמַחֲקָה שְׁלֵא כְּדִין אִין מְעַרַעְרִין אוֹתָהּ אֶלָּא אַם הַתְּחִילָה לְשִׁתּוֹת

אָבֵל מִשְׁקֵרֵב הַקְּוֹמֵץ וְאִחֲס"כ נִמְחָקָה הַמְּגִילָה מְעַרְעְרִין אוֹתָהּ אִפִּי' לֹא הִתְחִילָה לְשִׁתּוֹת
וְהוּא דְחוּק דַּמְנ"ל תִּרְתִּי דְהָא לִיכָא אֱלָא חֵד קִרָא לְעַרְעוֹר אָבֵל מְשִׁיטַת הִירוּשְׁלָמִי גִרָא
דְּלִרְבָּנָן מְעַרְעְרִין אוֹתָהּ אַחַר הַמְּחִיקָה וְלִר"ש אַחַר הַקְּרִבַּת הַקְּוֹמֵץ פְּדִי שְׂלֵא יִפְסֵל הַקְּוֹמֵץ
וְר"ע נְמִי כְּרַבָּנָן ס"ל וְס"ל דְּאִין מְעַרְעְרִין אֱלָא אִם הִתְחִילָה לְשִׁתּוֹת וְכֵן פְּתַב הַפ"מ וְ"ל
בִּירוּשְׁלָמִי שָׁם: דָּף כ גַּמ' אִיבְעִיָא לְהוּ אַמְרָה אִינִי שׁוֹתָה מְחַמַּת בְּרִיּוּתָא וְחִזְרָה וְאַמְרָה
שׁוֹתָה אִנִּי מְהוּ וּפִי' רִש"י וְ"ל דְּלִר"ע בְּעִי לְהַ דְּאוּמְרַת אִינִי שׁוֹתָה הָוִי כְּאוּמְרַת טְמֵאָה
אִנִּי וּמִש"ה מִיבְעִי לִיָּה אִם יְכוּלָה לְחַזְרוּר בְּהַ וְלְשִׁתּוֹת אָבֵל לְרַבָּנָן לִיכָא לְמִיבְעִי פִּינּוּ
דְּאוּמְרַת אִינִי שׁוֹתָה לָאו כְּאוּמְרַת טְמֵאָה אִנִּי אִפִּי' אַמְרָה מְחַמַּת בְּרִיּוּתָא א"כ פְּשִׁיטָא
דִּיכּוּלָה לְחַזְרוּר וְלְשִׁתּוֹת אִפִּילוּ אַמְרָה אִינִי שׁוֹתָה קוֹדָם שְׁנִמְחָקָה הַמְּגִילָה כִּי חִזְרָה וְאַמְרָה
אִינִי שׁוֹתָה מְשַׁקֵּין אוֹתָהּ וְאִין חִילּוּק בֵּין קוֹדָם הַמְּחִיקָה לְאַחַר הַמְּחִיקָה אֱלָא דְקוֹדָם
הַמְּחִיקָה אִין כּוֹפִין אוֹתָהּ וְלְאַחַר הַמְּחִיקָה כּוֹפִין אוֹתָהּ לְשִׁתּוֹת וְכִי חִזְרָה וְאַמְרָה אִינִי
שׁוֹתָה לְמָה לֹא יִשְׁקָנָה אָבֵל מְדַבְּרִי הַרְמַב"ם וְ"ל בַּפ"ד מֵהַל' סוּטָה מְשַׁמַּע דְּמַפְרָשׁ לְהַ
בְּעִיָא אֲלִיכָא דְרַבָּנָן אִם אַמְרָה אִינִי שׁוֹתָה מְחַמַּת בְּרִיּוּתָא קוֹדָם הַמְּחִיקָה אִי יְכוּלָה לְחַזְרוּר
בְּהַ וְלְשִׁתּוֹת וְלֹא מְשַׁמַּע הָכִי בְּגַמְרָא דְלֹא הוֹנָפֵר כְּלָל שׁוּם חִילּוּק לְרַבָּנָן בֵּין אַמְרָה מְחַמַּת
בְּרִיּוּתָא אוּ מְחַמַּת בִּיעֲתוּתָא דְאִי מְחַמַּת בְּרִיּוּתָא לְרַבָּנָן נְמִי הָוִי כְּאוּמְרַת טְמֵאָה אִנִּי א"כ
אִפִּי' מִשְׁנִמְחָקָה הַמְּגִילָה לְמָה מְעַרְעְרִין אוֹתָהּ הָרִי בְּדוּקָה וְעוֹמְדַת הִיא אֱלָא ע"כ לְרַבָּנָן
בְּאַמְרַתָּה אִינִי שׁוֹתָה לֹא מְחַזְקָא נְפִשָׁה בְּטְמֵאָה וְיִפְלָא בְּעִינֵי עַל הַכ"מ וְ"ל שְׂלֵא הִרְגִישׁ
בְּזָה דְשִׁיטַת רִש"י וְ"ל הוּא שְׂלֵא כְּדַבְּרִי הַרְמַב"ם וְ"ל וּמְסַתְּפֵר טַעְמִיָּה: שׁוּב רְאִיתִי
בִּיבְמוֹת פ' הָאִשָּׁה רַבָּה דָּף צ"ה גְּבִי הָא דְאַמְרִינּוּ הֵתָם מֵאִי אֲרִיָא בְּעַל דְּנֹאֲסָרָה לְבוּעַל
לְעוֹלָם אִפִּי' נִתְּן לָהּ גִּט אוּ אָמַר אִינִי מְשַׁקָּה נֹאֲסָרָה לְבוּעַל וְכִתְבוּ הַתּוֹס' וְ"ל הֵתָם דְּכִי
אָמַר אִינִי מְשַׁקָּה אִינוּ יְכוּל לְחַזְרוּר וְלְהַשְׁקוּתָהּ וְהִבִּיאוּ רְאִיָּה לְזָה מְהָא דְתַנּוּ וְאֵלוּ
שְׁמַנְחוּתִיהוֹן גְּשֻׁרְפוֹת אָמַר אִינִי מְשַׁקָּה מְשַׁמַּע דְּאִינָה רְאִוִּיָּה לְשִׁתּוֹת אִפִּי' אִם חִזְרוּ וְרָצָה
לְהַשְׁקוּתָהּ וְא"כ מְהָא גּוּפָא מוּכַח דְּאִי אַמְרָה אִינִי שׁוֹתָה דְּאִינָה יְכוּלָה לְחַזְרוּר וְלְשִׁתּוֹת
דְּאוּמְרַת אִינִי שׁוֹתָה נְמִי תַנּוּ הֵתָם בְּאֵלוּ שְׁמַנְחוּתִיהוֹן גְּשֻׁרְפוֹת וְע"כ הֵינּוּ כְּאוּמְרַת אִינִי
שׁוֹתָה מְחַמַּת בְּרִיּוּתָא וְכְּדַבְּרִי הַרְמַב"ם וְ"ל אֱלָא כְּדַבְּרִי הַתּוֹס' וְ"ל בִּיבְמוֹת אִינּוּ מוּבְנִים
דְּא"כ אִמְאִי לֹא פְּשִׁיטַת הַש"ס הָכִא לְבַעֲיִין מִמִּתְנִי' דְּלִקְמָן דְּמַנְחוּתִיהוֹן גְּשֻׁרְפוֹת וְש"מ
דְּאִינָה יְכוּלָה לְחַזְרוּר וְלְשִׁתּוֹת אֱלָא וְדִאִי לֹא מוּכַח מִיַּדִּי מִמִּתְנִי' דְּלִקְמָן וְאַפְתִּי תִיקְשִׁי הָא
גּוּפָא מְנ"ל דְּאִם בְּעַל אָמַר אִינִי מְשַׁקָּה דְּאִינוּ יְכוּל לְחַזְרוּר וְלְהַשְׁקוּתָהּ גַּם מִש"כ הֵתָם בְּנִתְּן
לָהּ גִּט דְּאִפִּי' חִזְרוּ וְכִנְסָה אִינוּ מְשַׁקָּה אוֹתָהּ ג"כ צ"ע דְּהָא אַמְרִינּוּ בִּירוּשְׁלָמִי גִירָשׁ כְּמוֹ
שְׁמַחַל וְאַחַר סְתִירָה דְּלֹא מְהַנִּי מְחִילָה כִּי חִזְרוּ וְכִנְסָה אִמְאִי לֹא יִשְׁקָנָה וְעִי' מִש"כ לְעִיל
דָּף י"ח ע"ב בְּתוֹס' וְ"ל בַּד"ה מְהוּ שְׁיִתְנָה כו' בְּדַבְּרִי הִירוּשְׁלָמִי שָׁם וְצ"ע עוֹד אִם אָמַר
הַבְּעַל אִינִי מְשַׁקָּה לְאַחַר מְחִיקַת הַמְּגִילָה מְהוּ דְּגַבִּי אִשָּׁה כּוֹפִין אוֹתָהּ מְפָנִי מְחַק הַמְּגִילָה
וְגַבִּי בְּעַל לֹא מְצִינּוּ שׁוּם כְּפִיָּה וְעִי' מִל"מ וְ"ל בַּפ"ב מֵהַל' סוּטָה הִלְכָה י"ב מִש"כ שָׁם
וְכְּדַבְּרִי הַח"מ וְהַב"ש וְ"ל: תוֹס' בַּד"ה נִמְחָקָה הַמְּגִילָה כו' כְּמָה יִמְחַק כו' וְכְּדַבְּרִי
הַרְמַב"ם וְ"ל לֹא נִתְבָּאָר הָאִי דִינָא וּפְשֻׁטָא דְּתַלְמוּדִין מְשַׁמַּע דְּבַעֲיִין שְׁנִמְחָקָה כְּנִלָּה: ע"ב
תוֹס' ד"ה אָבֵל תוֹרָה דְּסִתְמָא כְּתִיבָא כו' וְכִתְבוּ דְהָוִי מְצִי לְמִפְרָוּ מְהָא דְּגַבִּי גִט שְׁמַע
קוּל סוּפְרִין מְקָרִין כו' דְּפָסוּל וְתִי' מִשׁוּם דְּהָכִא סִתְמָא לְהַשְׁקוּתָהּ עוֹמְדַת וְאִין זָה מוּבָן דְּהָא
הֵתָם לְהַתְלַמֵּד כְּתָבוּן וְזָה וְדִאִי הָוִי שְׂלֵא לְשַׁמָּה אָבֵל בְּעִירּוּבִין כְּתָבוּ לְחַלְקָ בֵּין ס"ת לְהָא

דְּסוּפְרִין מִקְרִין וּבִכְה"ג בְּסוּטָה נְמִי פְּסוּל אֶלְא ס"ת פִּינּוּ דְרֵאוּיָהּ לְמַחֲוּק לֵה מִן הַתּוֹרָה סְתָמָא כּוֹתְבָהּ לְשִׁמָּה וּגְבִי גִט אִפִּי ס"ת פְּסוּל לְמַסְקֵנָת דְּבְרִיָּהֶם שְׁם מְשׁוּם דְּסְתָמָא לָאו לְגִירוּשֵׁין עוֹמְדָת וְלֹא נִיחָא לֵיהּ לְבַעַל שְׁיִכְתּוּב לְשִׁמָּה בְּלִי רְשׁוּתוֹ ע"ש בְּדְבְרֵיהֶם וּמִש"כ שְׁם בְּתַחֲלַת דְּבְרִיָּהֶם דְּגִט וְסוּטָה שְׁוִין הֵם בְּס"ת לְמַסְקֵנָא נִרְאָה דְלֹא צְרִיכִי לְזַה וְעֵי מִש"כ שְׁם בְּתוֹס' עִירוּבִין שְׁם: גַּמ' אֵינָה מְסַפְקַת לְשִׁתּוֹת כּו' עֵי בִירוּשְׁלָמִי דְפָרִיךְ הָא אֵין הַמֵּיִם בּוֹדְקִין עַד שְׁתַּשְׁתֵּה פּוֹלָן פְּדַכְתִּיב וּבָאוּ בָּהּ פּוֹלָן וְלֹא מְקַצְתוּן וּמִשְׁנֵי דְלִישְׁנָא בְּעֵלְמָא הוּא דְקָאֵמֵר בְּמִתְנִי' דְמִיד אַחַר שְׁתֵּינִתָּה הִיא נְתַמְלָאָה גִידִים וְעֵי מִש"כ לְעֵיל בְּבַעֲיָא דְרַב אֲשֵׁי נִשְׁפְּכוּ מִהֶן כּו': תּוֹס' בְּד"ה לֹא טְמֵא מֵת כּו' וְתוֹכֵן דְּבְרִיָּהֶם דְעַל מַת עֲצָמוּ פְטוּר הוּא וְעִיקָר הַחֲוֹמֵר הוּא מְשׁוּם אָדָם הַנוֹשֵׂא דְהוּי טַנְמָאָה בְּחִיבּוּרִין.

וּלפ"ז קָצַת קִשְׁיָה מֵאֵי קָאֵמֵר הַש"ס לְמִימְרָא דְמַת אָסוּר בְּמַחְנֵה לּוּיָהּ מִשְׁמַע דְּבְמַחְנֵה שְׁכִינָה פְּשִׁיטָא דְמַת אָסוּר. וְלְדְבְרֵיהֶם הָא אִפִּי בְּמַחְנֵה שְׁכִינָה לִיכָא אִיסוּרָא בְּגוּוֹנָא דְמִתְנִי' דְהָאִיסוּר הוּא מְשׁוּם מַת עֲצָמוּ וְאֵי מְשׁוּם דַּמ"מ אִיכָא אִיסוּרָא דְרַבְּנָן כְּמוֹ בְּשֶׁרֶץ דְּפִטוּר אֲבָל אָסוּר א"כ הָא בְּמַחְנֵה לּוּיָהּ הֵינּוּ עֲזַרְת נָשִׁים ג"כ אִיכָא אִיסוּר דְרַבְּנָן וּכְדַתְּנּוּ בַפ"ק דְכָלִים דְאִפִּי בְּחִיל טְמֵא מֵת אָסוּר לִיכְנֹס וּכְש"כ בְּעֲזַרְת נָשִׁים אֶלְא וְדֵאֵי מִשְׁמַע דְלִאִיסוּר דְרַבְּנָן לֹא חִיִּישִׁינּוּ וְש"מ דְּבְמַחְנֵה שְׁכִינָה מַת עֲצָמוּ ג"כ אָסוּר מַה"ת.

וְכֹן פְּתַבּוּ הַתּוֹס' ז"ל בְּמַנְחוֹת דָּף צ"ה דְמַת יֵשׁ בְּמֵינוּ טְהָרָה בְּמַקְוֵה ע"ש: וּמְסַקִּינּוּ דְמְשׁוּם חֲשֵׁשׁ שְׁמָא תְּפָרוֹס נִדָּה מוֹצִיאִין אוֹתָהּ וְא"כ צְרִיךְ לְהוֹצִיאָהּ אִפִּי מִהַר הַבַּיִת דְּזָבָה וְנִדָּה מִשְׁתַּלְחִין מִכָּל מַחְנֵה לּוּיָהּ וְאִמְאֵי תָנּוּ בְּמִתְנִי' הוֹצִיאוּהָ שְׁלֵא תְטַמֵּא הָעֲזָרָה מִשְׁמַע דְאֵין חוֹשְׁשִׁין אֶלְא לְטַנְמָאָת עֲזַרְת נָשִׁים לְחוּד וּי"ל דְלֹא חֲשֵׁשׁוּ מְשׁוּם סָפֵק נִדָּה אֶלְא בְּעֲזַרְת נָשִׁים דְאִיכָא נְמִי אִיסוּרָא דְרַבְּנָן מְשׁוּם טַנְמָאָת מַת וְכִינּוּ דְאִיכָא אִיסוּר דְרַבְּנָן וְדֵאֵי וְאִיסוּר תּוֹרָה סָפֵק.

מִש"ה מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִשְׁם אֲבָל בְּהַר הַבַּיִת דְלִיכָא אִיסוּר פְּלֵל מְשׁוּם טַנְמָאָת מַת לְסָפֵק נִדָּה לְחוּד לֹא חֲשֵׁשׁוּ וְעֵי מַל"מ ז"ל שְׁם בַפ"ג: וְהַתּוֹס' ז"ל הֵכָא יֵשׁ לוֹמֵר דְאֲזִלִי בְּשִׁיטַת ר"ת ז"ל בִּיבְמוֹת דָּף ז' שְׁכַתְּבוּ דְלִיכָא אִיסוּר דְרַבְּנָן בְּעֲזַרְת נָשִׁים אֶלְא שְׁלֵא יכְנֹס טְמֵא מַת אֲבָל אִם הִיָּה שְׁם לֹא גָזְרוּ לְצִאת אֶלְא דַּא"כ קִשְׁיָה יוֹתֵר דְבְמַת עֲצָמוּ נְמִי פִינּוּ דְלִיכָא אִיסוּר תּוֹרָה אִפִּי בְּמַחְנֵה שְׁכִינָה נִימָא נְמִי דְלֵהוֹצִיאֻ מִשְׁם לֹא גָזְרוּ פְּלֵל וְאִמְאֵי נִיחָא לֵיהּ לְהַש"ס בְּמַחְנֵה שְׁכִינָה וְלֹא קִשְׁיָא לֵיהּ אֶלְא מִמַּחְנֵה לּוּיָהּ וְעֵי תּוֹס' וְבָחִים דָּף ל"ב שְׁהָאֲרִיכוּ בְּזַה וְכַתְּבוּ שְׁם דְהָא דַתְּנּוּ בְּמִתְנִי' שְׁלֵא תְטַמֵּא הָעֲזָרָה לָאו דְנוֹקָא אֶלְא מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִחִיל וְהַר הַבַּיִת ג"כ ע"ש: דָּף כַּא גַּמ' פִּי נֵר מְצָנָה וְתוֹרָה אוֹר לְפָה תְּלָה הַפְּתוּב מְצָנָה בְּנֵר וְתוֹרָה בְּאוֹר.

לוֹמֵר לָהּ מַה נֵר אֵינּוּ מַגִּין אֶלְא לְפִי שְׁעָה פְּהָ מְצָנָה כּו' הַתּוֹרָה בְּאוֹר מַה אוֹר מַגִּין לְעוֹלָם כּו' וְאוֹמֵר בְּהַתְּלָכָה כּו' זֶה הָעוֹה"ז בְּשְׁכַבְּהָ כּו' זֶה מִיתָה וְהַקִּיצוֹת כּו' לְעַתִּיד לְבֹא מְשֻׁל לְאָדָם שְׁהִיָּה מְהַלְךְ בְּאִישׁוֹן לִילָה וְאֶפְלָה כּו' הַדְּבָרִים מְבִנְאָרִים פִּי יְרִידַת הָאָדָם לְעוֹה"ז הוּא מְקוֹם חֲשֵׁף וְאֶפְלָה מְכַסִּים אֶת עֵין הַשְּׁכָל מִהַבִּיט אֶל רוּמְמוֹת יוֹצֵר הַפֶּל ב"ה וְיִמְשׁ הַחֲשֵׁף הִנֵּה בְרוּב הַמְּסַכִּים עֲנִינֵי הָעוֹה"ז וְעֶסְקִיו וְהִבְלִיו וְהַמְהַלְךְ בְּאִישׁוֹן חֲשֵׁף נְבוּךְ הוּא בַּג' אֶלְא פִּי הַרְבֵּה מְכַשׁוּלִים לְפָנָיו הַקּוֹצִים וְהַפְּחָתִים וְהַבְּרָקִינִים יְפוּל הַנוֹפֵל בְּהֵם בְּלִי דַעַת אַךְ מְסִיבַת הַחֲשֵׁף וְעוֹד יוֹתֵר מְסוּפָן הוּא מְפָנֵי הַחֲסוּת רְעוּת וְהַלְסָטִים אֲשֶׁר יֶאָרְבוּ

לדם הולך בחשף ואחר כל אלה הילוכו לבטלה הוא כי נבוך הוא ואינו יודע אם יגיע למחוז חפצו וכל אלה הם מצויים יותר באדם המהלך בחשכת העוה"ז ועסקי ההבל כי המכשולות רבו כמו רבו ובכל פסיעה ופסיעה קרוב הוא להכשל בלא דעת כי הרשעים אין יודעים לעשות רע ובלא דעת יפלו באחת הפחתים מפני נפש הבקמית אשר.

תתאנה לכל רע והספנה היותר גדולה היא מחנה רעה ולסטים הוא פח היצה"ר וכל מחנהו אשר יארוך לדם הולך בחשף לבלעו לגמרי ועוד זאת כי נבוך הוא בהילוכו ובכל הילוכו ועמלו אשר יעמול לא יגיע לשום מחוז חפץ כי יחוג ויגוע פשפור פדרך המהלך בחשף ומי שברא החשף הזה הוא שברא אור וניקה את עמו באור התורה להנצל בה מפל אלה וילך לבטח דרכו להגיע אל מחוז החפץ השלימות וביאר הקדוש הזה הדרגת האור הטוב הזה בכל בחינותיו עד השלימות הגדולה תכלית בריאתו לשוב אל מקור העליון וְ נקי בלי שום מכשול והוא כי ב' בחינות אור יש בכלל האור הטוב הזה התורה ומצותיה ושיניהם נצרכים המה לסגולת הסרת החושף ואפלה חשכת מסכי העוה"ז אשר נשמת האדם סגורה בהם ותלה הפתוח המצנה בנר והתורה באור והוא מפני שידוע טבע יושבי חשף אשר לא יוכלו לקבל פתאום אור גדול ונצרו להרגילו בטבע האור מעט מעט ע"כ זיכנו במצותיו ית' הם דוגמת הנר מאור הקטן למען יתרגל האדם לקבלת האור הגדול הוא אור התורה ויפה היא גם לבדיקה בחורין וסדקים כי ע"י מצנה אחת יאירו עיני שכלו ונשמתו תוסיף אומץ להעיר לבבו ולהרים רגליו ללכת אל מחוז חפצו לעשות שליחותו אשר שולח ממרום ומפני שהאור הזה קטן הוא דוגמת הנר לא תספיק להסיר החשף כי אם מעט וגם סופו הוא להפכות.

וגם במעט מים אשר יבאו עליו יכבה הוא קודם עתו פן הוא האור מצנה כי לא יגין אלא לפי שעה וסוף החשף להתגבר כבראשונה הם פחות הרעים אשר הם באדם בטבעו בראשית בריאתו ועוד זאת כי עבירה מכבה מצנה כי נוחה היא להפכות מפני קטנות אורה ע"כ זיכנו ה' ברחמי במאור הגדול הוא אור התורה עצם אור העליון.

ולו ב' מעלות כי מאיר לעולם מפני שהוא עצם האור ולא יבא בו ההעדר מאליו וגם לא כנבזה אפילו במים רבים מפני אורו הגדול וסגולתו הוא בהדרגה כמו שאמרו ז"ל והראשונה במעלת התורה היא דוגמת אבוקה של אור כי בראשית לימודה לא יוסר החשף לגמרי מפני התגברותו מראשית ימי עלומיו אף יגבר בקרב האדם האור הזה כאבוקה של אור להצילו מן הקוצים כו' כי לא יבא לידי מכשול בלי דעת כי תאיר לו גתיבותיו להשמר מפל מכשול ויראה גם מרחוק איזה מכשול ויטה לצד שינצל ממנו ועדיין מתירא הוא מחנה ולסטים מפני אשר החשף משמש עדיין בטבעו וחנה רעה ולסטים לא יראו מאור האבוקה והתורה באורה יש לה סגולה להסיר החשף ולבטלו כי תתפשט אורה בכל חדרי לב האדם וכל פחותיו אף לטוב ותאוו ואז ניצול גם מחנה ולסטים דוגמת עמוד השחר אשר החשף חלף ועבר לגמרי ולא ישלנט בו היצה"ר המחשיף פני הבריות אבל בכ"ז יחסר עוד מדרגה לידע באיזה דרך הוא מהלך.

כי אחר כ"ז שאינו מתירא משום שטן ופגע רע לא ידע עדיין אם הגיע עדיין למחוז החפץ בדרך הסלולה להדבק במקור הקדושה אשר משם הנוצבה נשמתו הטורה וכאמרם ז"ל עולמה תראה בחייה יכוין כי שלימות נפש האדם שתתפשט מן הגשם

וּנְרָאָה עוֹלָמוֹ הֵיִינוּ מְקוּרוֹ הַקְדוּשׁ בְּחַיִּים חַיּוּתוֹ פִּי הַשְּׁלִימִים יִרְאוּ בַעוּה"ז בְּחִינַת עוּה"ב וְזוֹהוּ דְנוֹגְמַת פְּרֻשַׁת דְּרָכִים כְּאֲשֶׁר הִגִּיעַ ע"י מַעֲלַת הַתּוֹרָה לְזוֹהַּ הַמְדַרְגָּה אֲזִי הַשְּׁלִים שְׁלִיחוּתוֹ וְיִלְךְ לְבִטָּח דְרָכּוֹ לְבֵא אֶל מַחֲזוֹ הַחֲפֵץ וְתַכְלִית הַרְצוֹן הַקְדוּשׁ בְּשְׁלִימוֹת הָאָדָם וְג' מְדַרְיָגוֹת אֵלּוֹ מְכֻוֹנִים הֵם בְּקִרְאָה בְּהַתְלַכְּךָ כו' זֶה הַעוּה"ז פִּי הוּא מְלֵא קוֹצִים וּפְחָתִים וְאוֹר הַתּוֹרָה יִגַּן עָלָיו שְׁלֵא יִכְשַׁל בְּאַחַת מֵהֶם בְּשִׁכְבְּךָ כו' זֶה מֵיִתָּה פִּי אוֹר הַתּוֹרָה יִתְגַּבֵּר בְּקִרְבּוֹ עַד אֲשֶׁר לֹא יִירָא מִחֲרַב מְלֵאף הַמְּנָת הוּא שְׁטָן הוּא יִצָּה"ר וְהַקִּיצוֹת הֵיא תְּשִׁיחָף לַע"ל פִּי תוֹלִיכְנוּ בְּדֶרֶךְ הַטּוֹבָה אֶל אוֹר הַחַיִּים.

פִּי גַם אַחַר הַמִּיתָה יֵשׁ פְּמָה דְרָכִים וּכְמוֹ שְׁאָמַר הַקְדוּשׁ רִיב"ז וְלֹא עוֹד אֵלָּא שְׁאִינִי יוֹדַע בְּאִיזָה דְרָף כו' חֲבַל אוֹר הַתּוֹרָה תוֹלִיכְנוּ בְּטַח לַעוּה"ב לְחַזוֹת בְּנוֹעַם ה' וּפְלִיגִי לְקַמֵּן מָה הָאוֹת פִּי הִגִּיעַ לְפְרֻשַׁת דְּרָכִים.

רַב חֲסֵדָא אָמַר זֶה ת"ח נְיוֹם מֵיִתָּה יְכוּוֹן ע"ד אֲמָרָם ז"ל אִם רְצוֹנָךְ שְׁתַּחֲוֶה מוֹת עֲצָמָךְ בַּעוּה"ז וְהֵיִינוּ לְהַמִּית כָּל פְּחוֹת הַרְעִים וּכְמִשְׁאֵזוֹ לְאִין הַתּוֹרָה מִתְקַיְיֶמַת אֵלָּא בְּמִי שְׁמַמִּית עֲצָמוֹ עָלֶיהָ הֵיִינוּ בְּיָטוּל פְּחוֹתֵינוּ הַגְּשָׁמִיִּים וּבְבוֹאוֹ לְמִדָּה זֶה כְּבָר הִגִּיעַ לְפְרֻשַׁת דְּרָכִים וְלֹא יִתְעַה ח"ו מִן הַדְרָף הַטּוֹבָה רַב"י אָמַר זֶה ת"ח וְיִרְאֵת חֲטָא כְּמַבְנוֹאָר בְּדַבְרֵי הַרְאִשׁוֹנִים ז"ל פִּי יִרְאֵת חֲטָא מַעֲלָה גְדוֹלָה הֵיא וּמִדָּה עָלְיוֹנָה פִּי יִרָא לְנַפְשׁוֹ מִשׁוּם חֲסָרוֹן וְחֲטָא לְשׁוֹן חֲסָרוֹן הוּא וְאָף יִרְאָה בְּמִילּוּאָה וְטוֹבָה שְׁלֵא תִפְרַד כְּרַגַע מִמְקוּרָה גַם זֶה יִלְךְ דְרָכּוֹ לְבִטָּח לְמִקּוֹם הַחֲפֵץ מִרְזוּטָא אָמַר זֶה ת"ח דְסָלִיק שְׁמַעְתָּתָא אֵלְיָבָא דְהַלְכָתָא פִּי זָכָה לְקַדוּשָׁה עָלְיוֹנָה לְהִיּוֹת לַעֲזָר לּוֹ וּכְמוֹ שְׁאָמְרוּ ז"ל בְּדוֹד מְלַכְנוּ ע"ה וְה' עִמּוֹ דְסָלִיק שְׁמַעְתָּתָא אֵלְיָבָא דְהַלְכָתָא וְזֶה נִדְאִי הִגִּיעַ לְפְרֻשַׁת דְּרָכִים פִּי יוֹדַע הוּא דְרָף ה' וְהַלִּיכּוּתֵינוּ וּפְרִיף מֵהַאי בְּרִיָּיתָא דְמַצְנָה אֵינָה מְגִינָה אֵלָּא לְפִי שְׁעָה אֲמַתְנִי' דְזָכוּת מַצְנָה תוֹלָה שְׁנָה אוֹ ב' אוֹ ג' וְאָמַר רַב יוֹסֵף מַצְנָה בְּעֵידָנָא דְעָסִיק בְּהַ מַגְנָא וּמַצְלָא בְּעֵידָנָא דְלֹא עָסִיק בְּהַ מַגְנָא וְלֹא מַצְלָא וּפִי' רַש"י ז"ל מַגְנָא מִן הַפְּוֹרְעָנִיּוֹת וּמַצְלָא מִן הַחֲטָא תוֹרָה בְּעֵידָנָא דְלֹא עָסִיק בְּהַ ג"כ מַצְלָא וּלְפ"ז הֵיא דְמַצְנָה לְפִי שְׁעָה וְתוֹרָה לַעוֹלָם הֵיִינוּ לַעֲנִין הַצְלָה מִחֲטָא אֲבָל לְהַגִּין מִן הַיְסוּרִין מַצְנָה ג"כ מַגְנָא אֲפִי' בְּעֵידָנָא דְלֹא עָסִיק בְּהַ וְהֵיא דְמַגְנָא עֲבִירָה מְכַבָּה מַצְנָה ג"כ לֹא לַעֲנִין הַגְּנָת יְסוּרִים קָאָמַר דַּא"כ הַדָּק"ל אֲמַאי זָכוּת תוֹלָה אֵלָּא בְּשִׁכְרָ לַעֲתִיד קָאָמַר כֵּן פִּי' רַש"י ז"ל וְיֵשׁ לְדַקְדָּק הֵיא בְּמַתְנִיתִין מִשְׁמַע דְמַצְנָה אֵינָה מְגִינָה לַעוֹלָם אֵלָּא לְפִי זָכוּת הַמַּצְנָה יֵשׁ שְׁנָה וְיֵשׁ ב' אוֹ ג' אֲבָל לֹא לַעוֹלָם וְנִרְאָה דְרַב יוֹסֵף נָמִי מוֹדָה דְלַעֲנִין הַגְּנָה ג"כ יֵשׁ חִילּוּק בֵּין מַצְנָה לְתוֹרָה אֵלָּא דַּס"ד דְלְפִי שְׁעָה דְבְרִיָּיתָא הֵיִינוּ בְּעֵידָנָא דְעָסִיק בְּהַ וּמַש"ה פְּרִיף אֲמַתְנִיתִין וּמַשְׁנֵי רַב יוֹסֵף דְזָכוּת מַצְנָה ג"כ מַגִּין אֲפִי' בְּעֵידָנָא דְלֹא עָסִיק בְּהַ אֲבָל לֹא לַעוֹלָם אֵלָּא הַפֵּל לְפִי הַזָּכוּת וּכְדוֹגְמַת הַנֵּר אִם קִטְנָה הֵיא תִפְסֵק אוֹרָה מִהַר וְאִם גְּדוֹלָה הַמְשִׁשׁ יוֹתֵר כ"כ לְפִי עֲרַף הַמַּעֲשָׂה כֵּן הֵיא הַגְּנָתָה אֲבָל אוֹר תוֹרָה מַגִּין לַעוֹלָם וּס"ל לְרַב יוֹסֵף דַּאֲפִי' מַצְלָא לַעוֹלָם וּפְרִיף לִיהַ רְבָא מְדוּאָג וְאֲחִיתָנְפֵל דְלֹא הִגִּינָה עָלְיָהּ וּמַסִּיק רְבָא לַעֲנִין הַגְּנָה כְּרַב יוֹסֵף דְמַצְנָה נָמִי מַגְנָא אֲפִי' בְּעֵידָנָא דְלֹא עָסִיק בְּהַ אֲבָל לֹא לַעוֹלָם אֵלָּא לְפִי שְׁעָה וְזָמַן זָכוּתָהּ אֲבָל אֲצוּלִי לֹא מַצְלָא כָּלֵל וּכְדַבְרֵי רַמְבַּר"י דְלְהַצִּיל מִן הַקּוֹצִים כו' לֹא יוֹעִיל אֵלָּא אֲבוּקָה שְׁל אוֹר הֵיִינוּ אוֹר תוֹרָה וְגַם זֶה דוֹקָא בְּזָמַן שְׁהָאֲבוּקָה בְּיָדוֹ הֵיִינוּ בְּעֵידָנָא דְעָסִיק בְּהַ וּמִיְנוֹשֵׁב קָצַת קוֹשֵׁיַת הַתּוֹס' ז"ל בְּזֶה אֲרַבָּא בַד"ה מַצְנָה ע"ש אָמַר ר"י דְרַשְׁיָה ר' מְנַחֵם בַּר יוֹסִי לְהַאי קָרָא פְּסִינִי יְכוּוֹן פִּי הוֹדִיעַ מַעֲלַת הַתּוֹרָה בַּג' מְדַרְגוֹת אֵלּוֹ לְהַנְצִיל מִכָּל מְכַשׁוֹל וּמַחֲוֶה רַעָה

ומלסטים הם פל פחות היצה"ר ומחנהו כל הע' אַנְמוֹת בְּכָלֵל וְהַגְעָתוֹ לְפָרְשֵׁת דְרָכִים לְבֹא אֶל מְקוֹר הַקְדוּשָׁה וְהֵן הֵן הַדְּבָרִים הָאֲמוּרִים בְּסִינֵי בְּשֹׁכֵר הַתּוֹרָה וְהֵייתֶם לִי סִגְוֵלָה כּו' אוֹצֵר חֲבִיב לְשֹׁמְרוֹ מִכָּל נֶזֶק וְהַפְסֵד וְזוֹ הִיא הַהֲצֵלָה מִן הַקּוֹצִים כּו' וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְלַכֶּת פְּהִינִים שְׁלֵא תִירָאוּ מַחֲזָה רַעָה וּמְלִסְטִים כִּי יִהְיֶה מוֹרָאֲכֶם עַל כָּל וְגוֹי קְדוֹשׁ כִּי תִגִּיעוּ אֶל מְקוֹר הַקְדוּשָׁה חַיִּים וְקַיִמִים לְעוֹלָם כִּי"ר: שֵׁם גַּמ' לְסוּף אָמַר לִיה תָּא נַעְרוֹב לְכַאוּרָה אִינוּ מוֹבֵן דְּמָה עָלָה ע"ד שְׁבָנָא לְחִלּוֹק עִם הַלֵּל בְּתוֹרָתוֹ לְפִי מִשְׁמַעוֹת רַש"י ז"ל דְּהַלֵּל לֹא נִהְיָה מִשְׁבָּנָא כָּלֵל וְנִרְאָה דְאָרְף ע"ג דְּהַעוֹסֵק בְּפִרְקַמְטִיָּא בְּאַמוּנָה ג"כ עֲבוּדָה הִיא וּשְׂאֵלָה רֵאשׁוּנָה הִיא לְאָדָם נִשְׂאֵת וְנִתְתָּ בְּאַמוּנָה וְגַם בְּעַל הַעֲוֹשֵׁר בְּאַמוּנָה אֲפֹשֶׁר לוֹ לְקַיִם מִצְוֹת מַעֲשִׂיּוֹת יוֹתֵר קֶצֶת מִהַעוֹסֵק בְּתוֹרָה מִפְּנֵי זֶה עָלָה ע"ד שְׁבָנָא לְהַתְעַרֵּב וְלִפְלוֹג יִצְתָה ב"ק וְאַמְרָה אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ כּו' כְּמוֹ שְׂאֲמָרוֹ ז"ל וְכָל חֲפָצִים לֹא יִשׁוּוּ בָּהּ אִפִּי חֲפָצֵי שְׂמִים וְכִדְתָּנוּ וְת"ת כְּנֻגַד פְּנֻלָם: ע"ב תוּס' ד"ה יְתוּמִים שְׂמִכְרוּ וְנִרְאָה דְּנֻקָא לְעִנְיָן מְזוּן הַבְּנוֹת כּו' אֲבָל מְזוּן הָאִשָּׁה אֵינָן יְכוּלִים לְמַפְּוֹר מְדוֹר אֲלֻמְנָה כּו' וְעִי' בִּש"ע אֵה"ע ס' צ"ג דְּכַתֵּב בְּפִשְׁטוֹת דְּלִמְזוּן הָאִשָּׁה ג"כ אֵין מוֹצִיאִין אִפִּי מְכָרוּ וְשִׁעְבְּדוּ הָאֲחִים וְכָל דְּבָרֵיהֶם פָּאן אֵינָן מוֹבְנִים מִש"כ דֵּה"ה אִם מְכָרוּ בְּנֻכְסִים מְרֻנְבִים וְהָא דְנֻכְט נְכֻסִים מוֹעֲטִים אֲוִרְחָא דְמִלְתָּא נָקֻט לֹא יִדְעָנָא לְמָה הֵנְצִיכּוּ לְזֶה הָא רְבוּתָא קַמ"ל דְּאִפִּי בְּנֻכְסִים מוֹעֲטִים דְּהַפֵּל לְבָנוֹת וְסד"א דְּבָרְשׁוֹת בְּנוֹת הֵם קַמ"ל דְּבָרְשׁוֹת הַבְּנִים וְכִדְאִיתָא בְּכַתְּוּבוֹת וּבב"ב דָּף ק"מ: וְעִי' תוּס' שֵׁם בב"ב שְׁכ' לְחֻלְק בֵּין נְכֻסִים מְרֻנְבִים לְנְכֻסִים מוֹעֲטִים.

ומש"כ עוד דְּמִטְלֻטְלֵי לֹא מִשְׁתַּעֲבְדֵי לְמְזוּנוֹת לֹא יִדְעָנָא מָה עִנְיָן זֶה לְכָאן דְּכָל הַגִּי דִּינֵי בְּמִקְרָקֵי אֵינְרִינֵן אֲבָל מִטְלֻטְלֵי לֹא מִשְׁתַּעֲבְדֵי כָּלֵל גַּם מִש"כ דְּרַב אֲסִי יְכוּל לְסַבּוֹר נְמִי כְּאֲדָמוֹן וְכְמוֹ שְׁפִי מְהַרְש"א ז"ל לְדְבָרֵיהֶם שֵׁם בב"ב מוֹכַח דְּלֹא כֵן הוּא אֲלֵא כְּרַבְנֵן ס"ל מְדַפְשֵׁיט מִיָּנִיָּה לְמוֹעֲטִין וְנִתְרַבּוּ ע"ש: דָּף כב גַּמ' אֲתָמַר קָרָא וְשָׁנָה כּו' ר' יֵנְאִי אֲוִמַר ה"ז כּוֹתִי פִי רַש"י ז"ל דְּאָסוֹר לְאַכּוֹל פִּתּוֹ וְיֵינוּ.

ולא מְצִינּוּ חוֹמֵר זֶה בְּשׁוּם מְקוֹם לְאַסוֹר פִּתּוֹ וְיֵינוּ שֶׁל מִי שְׁלֹא שְׁיַמֵּשׁ ת"ח וְנִרְאָה דְּכָל הַגִּי אֲמוּרָאֵי הוֹדִיעוּ לָנוּ מַעֲלַת שְׁיַמּוּשׁ ת"ח הוּא לְיַמּוּד הַגְּמָרָא כִּי בְּלֹא שְׁיַמּוּשׁ יוֹכֵל לְבֹא לְכָל הַמְדוּת הַפְּחוּתוֹת הָאֵלָה וּד' מְדַרְיָגוֹת הֵם כ"א גְּרוּעַ מְחַבְּרֵי הָרֵאשׁוּנָה הִיא ע"ה וְכַאֲמָרֵם ז"ל בְּמִשְׁנָה וְלֹא ע"ה חֲסִיד וְאִפִּי קָרָא וְשָׁנָה אִם לֹא שְׁיַמֵּשׁ ת"ח ה"ז ע"ה כִּי אֵין לוֹ דַּעַת לְעִשׂוֹת דְּבָר שְׁלֹא כְּטַבַּע הָאֲרָץ וְלֹא יְבִין כִּי עֵינְקַר מַעֲלַת הָאָדָם עִם כָּל דְּרָכֵי הַמָּה רּוֹחֲנִיִּים כְּבָרוּאֵי שְׂמִים לְעִשׂוֹת חֲסֵד זַע"ז וְלֹא לְעִבּוֹד אֶת עֲצָמוֹ לְבַד וּר' שְׁמוּאֵל בַּר גַּחְמִנִי אָמַר כִּי קָרוֹב הוּא לְבֹא לְמַדָּה יוֹתֵר פְּחוּתָהּ וְה"ז בּוֹר וְהוּא גְּרוּעַ מִע"ה כִּי אֵין בּוֹר יִרָא חֲטָא כְּמוֹ שְׂדָה בּוֹר אֲשֶׁר עָלָה כְּלוֹ קַמְשׁוּנִים כֵּן הוּא זֶה שְׁלֹא שְׁיַמֵּשׁ ת"ח מְלֵא מְכֻשׁוּלִים הוּא ר' יֵנְאִי אָמַר ה"ז כּוֹתִי כִּי מִפְּנֵי חֲסָרוֹן דַּעַתוֹ יָבֵא בְּגִדְרֵי הַכּוֹתִים לְעִבּוֹד ע"ז ג"כ וְכְמוֹ שְׁנֵאֲמַר אֶת אֱלֹהֵיהֶם הָיוּ עוֹבְדִים וְזֶה מִפְּנֵי מִיעוּט לְיַמּוּדֵם תּוֹרַת ה' כְּמִבְּנוֹאֵר שֵׁם בְּמִקְרָא.

רב אַחָא בַר יַעֲקֹב אָמַר ה"ז מַגּוּשׁ וְהִיא הַמְדָּה הַיּוֹתֵר פְּחוּתָהּ מְכַוֵּן כִּי אֲמַגּוּשֵׁי הֵם הַמִּינִים הַהוֹלְכִים אַחֲרֵי סְכּוּתָם וְחֻכְמֵיהֶם הַמָּה בְּעֵינֵיהֶם וּמִלְעִיגִין בְּדְבָרֵי חֻכְמֵיהֶם כֵּן הוּא זֶה הוֹלְךְ אַחֲרֵי דַּעַתוֹ וְחֻכְמוֹ הוּא בְּעֵינָיו וְהֵינּוּ דְאָמְרֵי אֵינְשֵׁי רַטִּין מַגּוּשָׁא וְלֹא יִדַּע מָה כִּי הַמַּגּוּשׁ

יְדִמָּה בְּדַעְתּוֹ כִּי חָכֵם הוּא לְדַבֵּר גְּדוּלוֹת אֲבָל לֹא יָדַע מַה וְהַפֵּל הֶבֶל וְסִכְלוֹת פֶּן תִּגְי הַתַּנָּא וְיִגְלֶה אַחֲרֵי דַעְתּוֹ אֲבָל לֹא יָדַע מַה כִּי חָסַר דַּעְיָה הוּא וְהוֹלֵךְ אַחֲרֵי סִכְלוֹת לְבוֹ וּמֵר אֲמַר חָדָא כּו' וְלֹא פְּלִיגִי כִּי יֵשׁ מֵהֶם בְּגִדְרָה ע"ה וְיֵשׁ בְּגִדְרָה בּוֹר וְאִינְיָהּ.

כִּי כָּל שֶׁהוּא מוֹסִיף דַּעַת עֲצָמוֹ לְתוֹר אַחֲרֵי לְבָבוֹ וְעֵינָיו הוּא גְּרוּעַ יוֹתֵר עַד שְׂיִבְא לְכָלֵל מִגּוּוֹשׁ וּזְשׁוּדוֹ לְקַמְּן יִרְא אֵת ה' בְּנִי וְמִלְךָ וְעַם שׁוֹנִים אֵל תִּתְעַרֵּב אֵלֹו שְׂשׁוֹנִים הֶלְכוֹת כִּי הַפְּתוּב צָוָה לְיִרְא אֵת ה' וְמִלְךָ מָאֵן מְלָכֵי רַבְּנָן הֵם ת"ח וְכִמּוֹ שֶׁאֵז"ל בְּאַבּוֹת הָנּוּי מִתְאַבֵּק כּו' וְעַם שׁוֹנִים אֵל תִּתְעַרֵּב אֵלֹו הַשׁוֹנִים הֶלְכוֹת כִּי לֹא יִירְאוּ אֵת ה' וְגַם יִבְזוּ ת"ח וּפְרִיף פְּשִׁיטָא מֵהוּ דְתִימָא שׁוֹנִין בְּחֻטָּא כִּי מִי שְׂשׁוֹנָה בְּחֻטָּא ג"כ לֹא יִירְא אֵת ה' גַּם לֹא יִשְׁמַע לְדַבְרֵי חֻכְמִים אַחֲרֵי שֶׁהוֹתֵרָה לוֹ קמ"ל דְּאֵלֹו שׁוֹנֵי הֶלְכוֹת ג"כ בְּכָלֵל זֶה וּבְזֶה יֵשׁ לְיִשָּׁב קֶצֶת קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' ז"ל בַּד"ה ר' שְׁמוּאֵל וְדו"ק: ע"ב תּוֹס' ד"ה אֵלֹו שְׂמַנְחוּתִיהֶם נִשְׂרָפוֹת תִּימָא כּו' וְנִרְאָה דְלֹא אִיִּצְטְרִיף לְאִשְׁמַעֲיָנָן דְּבְכָלֵל אוֹמְרַת אִינִי שׁוֹתָה הוּא אוֹ אוֹמֵר בַּעֲלָה אִינִי מִשְׁקָה פִּינּוֹן דְּלִיתְנָהוּ פְּלָל וְלַעֲיִל אִיִּצְטְרִיף לְאִשְׁמַעֲיָנָן אַחֲרֵי קִידּוּשׁ הַקְּנוּמָן וְהוּא אַחֲרֵי שְׂתִיָּה ג"כ דְּמִשְׁקָה וְאִשְׁמַעֲיָנָן וְקמ"ל פִּינּוֹן שְׂמַתוֹ קוֹדֵם הַקְּרָבָה מִנְחָתָם נִשְׂרָפָת אֲבָל הַכָּא בְּמִתְנִיתִין דְּמִיָּרֵי קוֹדֵם שְׂתִיָּה פְּשִׁיטָא דְנִשְׂרָפָת וְעִי' מִש"כ לַעֲיִל דָּף ו' בְּזֶה וְק"ל: בַּד"ה וְשִׁבְעָלָה בָּא עָלֶיהָ כּו' תִּימָא פִּינּוֹן דְּבְדָרָה בָּא עָלֶיהָ.

הֵינּוּ קוֹדֵם שְׂתִיָּקֻדֵשׁ וְא"כ הָנּוּי הַקְּדָשׁ טְעוֹת כּו' וּבִירוּשְׁלַמִּי בְּפִיִּרְקִין הַל' ג' אִיתָא תַּנִּי ר' חֲזִיָּא עַד שֶׁהִיא בְּדָרָה מִנְחָתָה קְדָשָׁה אֲמַר ר' יוֹסִי בַר בּוֹן מִתְנִיתָא אֲמָרָה פֶּן שִׁבְעָלָה בַּעֲלָה בְּדָרָה וְאִפ"ה תַּנִּי דְנִשְׂרָפָת ש"מ דְּהַמְנַחָה נִתְקַדְּשָׁה כְּכָר בְּדָרָה.

הָרִי מְבוֹאֵר דְּמִתְנִי מִיָּרֵי דְּהַמְנַחָה כְּכָר נִתְקַדְּשָׁה וְכֵן מִסְתַּבֵּר דְּלֹאֲחֵר מִכּוֹן נִדְאִי לֹא קְדָשׁוֹ פְּלָל. דְּהַבְּעַל הוּא הַמְּבִיא הַמְּנַחָה וְכִינּוֹן שֶׁהוּא יוֹדֵעַ דְּלֹא חֲזִיָּא לְשְׂתִיָּה נִדְאִי אִין זֶה הַקְּדָשׁ פְּלָל וְזֶה הַקְּדָשׁ טְעוֹת הוּא יוֹתֵר מֵאִילּוֹ יֵשׁ לָהּ עֲדִים וּמ"מ יִפְּלֵא דְּהַתּוֹס' ז"ל בְּמַכִּילִתִּין רַגִּילִין לְהִבִּיא דְּבָרֵי הִירוּשְׁלַמִּי וְלֹא הִבִּיאוּ דְּבָרֵי הִירוּשְׁלַמִּי בְּזֶה דְּמוֹקִי לָהּ שְׂפָכָר נִתְקַדְּשָׁה הַמְּנַחָה בְּדָרָה וְכֵן בְּמֵאִי דְּפְשִׁיטָא לְהוּ בִּישְׂאוֹ וְיִתְנּוּ בָּהּ מוֹזְרוֹת בְּלִבְנָה דֹּאֵע"ג דְּלֹא חֲזִיָּא לְשְׂתִיָּה מ"מ הַמְּנַחָה קְדָשָׁה כְּכָר דְּקֻדְקָ מְהַרְשֵׁ"א ז"ל מִנ"ל הָא וּמִסְתַּבֵּר דְּכָל דְּלֹא חֲזִיָּא לְשְׂתִיָּה מְעִיקְרָא דְּהַמְנַחָה לֹא קְדָשָׁה וְצ"ע: דָּף כַּג תּוֹס' בַּד"ה פֶּל הַנְּשׂוֹאוֹת לְפָהֲגִים מִנְחָתִיהֶם נִשְׂרָפוֹת כּו' הֵאֲרִיכוּ בְּזֶה לְבָאֵר שִׁיטַת רַש"י ז"ל דְּאִפִּי מִנְחַת נְדָבָה שֶׁל אִשָּׁת פֶּהֵן נִשְׂרָפָת וְהַטְעַם מִשׁוּם דְּקִי"ל מַה שְׂקֻנְתָּה אִשָּׁה קָנָה בַּעֲלָה לְהַכִּי אַע"ג דְּהִיא מְבִיאָה הָנּוּי פִּיֵּשׁ לוֹ חֵלֶק בָּהּ וְנִשְׂרָפָת וְלִדְיָדִי קָשָׁה א"כ הִיכָא דְּהִיא מְבִיאָה מְשָׁלָה כְּגוֹן שְׂנִתְנוּ לָהּ ע"מ שְׂאִין לְבַעֲלָה רְשׁוּת בָּהּ תִּקְמוֹץ וְתֹאכֵל וְאִמָּי תִּנּוֹן סְתָמָא דְּכָל הַנְּשׂוֹאוֹת לְפָהֲגִים נִשְׂרָפוֹת וְעוֹד נִהִי דְּמַה שְׂקֻנְתָּה אִשָּׁה קָנָה בַּעֲלָה.

עכ"פ כִּי נוֹתֵן לָהּ מְשָׁלוֹ לְשֵׁלֵם נְדָבָתָה הָרִי הוּא נוֹתֵן לָהּ בְּמִתְנָהּ. וְאִין לוֹ עוֹד חֵלֶק בְּזֶה וְאִטּוֹ אִם פֶּהֵן נוֹתֵן לְיִשְׂרָאֵל מִנְחָה נְדָבָה יִחְשָׁב כְּאִילּוֹ יֵשׁ לְפָהֵן חֵלֶק בָּהּ וְלֹא תֹאכֵל וְכֵן הַקְּשׁוֹ הַתּוֹס' ז"ל בַּד"ה הַקְּנוּמָן קָרַב לְעֲצָמוֹ דְּאִמָּי לֹא שְׂדִינּוּ פּוֹלָה בְּתֵר דִּינָה פִּינּוֹן דְּהִיא מִתְכַּפֶּרֶת וְתִירוּצָם שָׁם לֹא שְׂיָיָה אֲלֵא גְבִי מִנְחַת סוּטָה דְּאִיכָא לְמִימֵר דִּישׁ לוֹ קֶצֶת חֵלֶק כְּגוֹף הַמְּנַחָה דְּלְבָרֵר עוֹן שְׂנִיָּהֶם אֲתִי אֲבָל בְּמִנְחַת נְדָבָה אִין לְפָהֵן שׁוּם חֵלֶק בָּהּ וְהִיא מִתְכַּפֶּרֶת לְבַד וְכִי הִיכִי דְּנִדְאִי אִשָּׁה עוֹשָׂה תְּמוּרָה בְּקָרְבָן שְׂנִתְנוּ לָהּ בַּעֲלָה מִשׁוּם דְּהִיא מִתְכַּפֶּרֶת ה"נ תִּקְמוֹץ וְתֹאכֵל: וְהַתּוֹס' ז"ל כְּתָבוּ בְּשֵׁם הִירוּשְׁלַמִּי דְּמִיָּרֵי בְּמִנְחַת סוּטָה

וכדַתְנִי ר' חֵיָא לְקָרַב כָּלִיל כּו' לְאָכּוֹל אִינוּ יְכוּל מְפָנִי שְׁוֹתְפוּתוֹ שֶׁל אִישׁ אֶלָּא הַקּוֹמֵץ קָרַב לְעֶצְמוֹ וְהַשִּׁירִים קָרִיבִים לְעֶצְמוֹ וְהֵנָּה בַגְמ' פְּרָכִינוּ קָרִי כָּאֵן פֶּל שְׁמַמְנוּ לְאִשִּׁים הָרִי הוּא בָּבֵל תִּקְטִירוּ וּבְעֵי לְמִימַר דְּמַסְיָק לְהוּ לְשֵׁם עֲצִים וּפְרִיָּה לְרַבְּנָן מֵא"ל אֶלָּא דְעֵבִיד לְהוּ כַר"א בַר"ש דְּמִתְפַּזְרֵת עַל בֵּית הַדְּשָׁן וּכ"ע מוֹדוּ הֶכָּא וּקְצַת קִשְׁיָה אֲמַאי לָא מוֹקִי לָהּ פֶּר"ש שֵׁם בְּמִנְחַת חוּטָא דְהַקּוֹמֵץ קָרַב לְעֶצְמוֹ וְהַשִּׁירִים קָרִיבִים לְעֶצְמוֹ ע"ג הַמְּזַבֵּחַ אֶבֶל לְשִׁיטַת רַש"י ו"ל דְּמִיָּרִי אֶפִּילוּ בְּמִנְחַת נִדְבָה נִחָא דְחֵלֶק הַבְּעַל בְּזָה הוּא רַק מִטְעַם מַה שְׁקִנְתָּה אִשָּׁה כְּנָה בְּעֵלָה וְזָה אִינוּ אֶלָּא מְדַרְבָּנָן א"כ מַד"ת מִנְחַתָּה הֵיטָה נֶאֱכַלְתָּ אֶלָּא מְדַרְבָּנָן יֵשׁ לְבַעֲלָה כֹּהֵן חֵלֶק בָּהּ וְאִינָה נֶאֱכַלְתָּ וְא"כ א"א לְהַקְטִירָה ע"ג מְזַבֵּחַ מִשּׁוּם פֶּל שְׁמַמְנוּ לְאִשִּׁים כּו' וְא"א אֶלָּא אוֹ כַר"א לְשֵׁם עֲצִים אוֹ כַר"א בַר"ש לְפָנֶיהָ עַל בֵּית הַדְּשָׁן: אֶבֶל הָא דְאָמַר ר' חֵיָא בִּירוּשְׁלַמִי הַקּוֹמֵץ קָרַב לְעֶצְמוֹ וְהַשִּׁירִים קָרִיבִים הֵינּוּ עַל הַמְּזַבֵּחַ וְכַדְאִיתָא בִּירוּשְׁלַמִי בְּפִירְקִין דַּס"ל כַר"ש בְּמִנְחַת חוּטָא ע"כ לָא מִיָּרִי אֶלָּא בְּמִנְחַת סוּטָה דְאִיכָּא לְבַעֲלָה כֹּהֵן חֵלֶק בָּהּ מַד"ת בְּזָה י"ל דְּהַשִּׁירִים קָרִיבִים עַל גְּבִי הַמְּזַבֵּחַ מִחֲמַת חֵלְקוֹ שֶׁל בַּעַל וְעֵי בִירוּשְׁלַמִי מְבֹנְאָרִין הַדְּבָרִים דְּפִלּוּגְתָּא דַר"ש עִם בְּנוֹ ר"א גְּבִי מִנְחַת חוּטָא אִיתָא נְמִי בְּמִנְחוֹת נְשִׁים הַנְּשׂוֹאוֹת לְפָנֶיהֶם וְסַתְמָא דְמִתְנִיתִין מוֹקִי לָהּ כַר"א בַר"ש דְּהַשִּׁירִים מִתְפַּזְרִין לְבֵית הַדְּשָׁן מִדְּתַנִּי לְשׁוֹן נְשִׁרְפָת מִשְׁמַע שְׁרִיפַת בֵּיה"ד וְר' חֵיָא דְאָמַר הַשִּׁירִים קָרִיבִין לְעֶצְמוֹ ס"ל כַר"ש דְּקָרִיבִים ע"ג הַמְּזַבֵּחַ וְכֵן מִשְׁמַע בְּתוֹסְפָתָא בְּמַכִּילֵתִין דַר"ש וּבְנוֹ ר"א פְּלִיגִי בְּהָךְ דְּמִתְנִיתִין לְמַר הַשִּׁירִים קָרִיבִים ע"ג מְזַבֵּחַ וּלְמַר מִתְפַּזְרִין עַל בֵּיה"ד אֶבֶל שִׁיטַת תְּלַמוּדִין גְּרָאָה דִּי"ל דְּלָא שְׁיִיכָא הֶכָּא פְּלוּגְתָּא דַר"ש וְר"א בְּנוֹ וְדוֹקָא בְּמִנְחַת חוּטָא הוּא דַס"ל לַר"ש הֵכִי וְכַדְלִיף מְקָרָא הֵתָם בְּמִנְחוֹת.

אֶבֶל הֶכָּא לִיכָּא לְמ"ד דִּיקָרַב ע"ג הַמְּזַבֵּחַ וְלֹא מִיָּבְעֵי בְּמִנְחַת נִדְבָה דְחֵלֶק הַבְּעַל קְלִישׁ הוּא אֶלָּא אִפִּי בְּמִנְחַת סוּטָה עֵיקָר בְּתַר דִּינְדָּה אֲזַלִּין וְשְׁיִיכָא בְּהָא פֶּל שְׁמַמְנוּ לְאִשִּׁים כּו' וְלִיכָּא לְמִימַר בְּהָא אוֹ דְּמַסְיָק לְהוּ לְשֵׁם עֲצִים כַר"א אוֹ עַל בֵּית הַדְּשָׁן כַר"א בַר"ש וְרַש"י ו"ל לְקַמְּן בַּד"ה כַר"א בַר"ש כּו' פְּתַב דַר"ש דְּמִנְחַת חוּטָא לָא ס"ל הָךְ דְּכָל שְׁמַמְנוּ לְאִשִּׁים כּו' וְלֹא יְדַעְנָא מִי הַכְּרִיחוּ לְזָה הָא ר"ש מְקָרָא גְּלִיף הֵתָם בְּמִנְחוֹת דְּצָרִיף לְקַמְּן וְהַשִּׁירִים קָרִיבִים ג"כ וְלֹא אֲשַׁפְחוּן מֵאֵן דְּפִלִּיג בְּהָא דְּכָל שְׁמַמְנוּ לְאִשִּׁים כּו' וְעוֹד דְּלַדְבְּרִי וְקִשְׁיָה אֲמַאי לָא מוֹקְמִינוּ מִתְנִיתִין פְּנוּתִיהָ דַר"ש אֶלָּא וְדִאי דוֹקָא בְּמִנְחַת חוּטָא הוּא דְקָאָמַר הֵכִי וְעֵינִן מְהַרְש"א ו"ל: וּמְדַבְּרִי הַרְמַב"ם ו"ל בְּפִי"ב מַה"ל מַעַה"ק ג"כ גְּרָאָה דְאִפִּי בְּמִנְחַת נִדְבָה שֶׁל נְשׂוֹאָה לְכַהֵן הַשִּׁירִים מִתְפַּזְרִים לְבֵיה"ד מְפָנִי חֵלֶק הַבְּעַל וְלֹא נִתְבָּרַר לִי טַעַם הַדְּבָר וְכִמוֹ שְׁכַתְבַתִּי וְעוֹד דַא"כ עֶבֶד פֶּהֵן שְׁהַתְנַדָּב מִנְחָה ג"כ גִּימָא דְהֵדִין הֶכָּא לְהַתְפַּזֵּר עַל בֵּיה"ד דְּקַנְיָן הָרַב בְּעֶבֶד גְּדוּל יוֹתֵר מְקַנְיָן הַבְּעַל בְּאִשָּׁה וְלְקַמְּן יִתְבָּאָר עוֹד בְּזָה: בַא"ד הָא יֵשׁ בּוֹ שְׁוֹתְפוּת אִינָה קָרִיבָה מִשּׁוּם דְּכַתִּיב נֶפֶשׁ וְהֵכִי אִיתָא בְּסַפְרֵי עַכ"ל וְהִיא מִתְנִיתִין בַּפ' הַמְּנַחֹת וְהַנְּסָכִים דְּמִנְחָה אִינָה בְּאָה בְּשׁוֹתְפוּת וְתִי דְעֵיקָר פְּפָרָה מִשּׁוּם דִּינְדָּה הוּא כּו' דְּמַסְיָק הֵתָם דְּקַנְיָא לְהוּ כּו' לְשׁוֹן זָה אִינוּ מְדוֹקְדֵק דְאֲדַרְבָּה מְסַקְנָא הֵתָם דְּלֹא קַנְיָא לְהוּ לְכַפְּרָה אֶלָּא מְקוֹפְיָא וְעֵיקָר דְּבַרְיָהֶם גְּכוּנִים הֵם דְּמוֹכַח הֵתָם דְּבַתֵּר פְּפָרָה אֲזַלִּין וְכִינוּן דְּהַיּוֹרְשִׁים אִין מִתְפַּפְרִים בּוֹ אֶלָּא מְקוֹפְיָא קָרִינּוּ בֵּיהָ נֶפֶשׁ וְלֹא שְׁוֹתְפִים הֵם ה"נ פִּינוּ דְעֵיקָר פְּפָרָה דִּינְדָּה הוּא לָא מִקְרִי שְׁוֹתְפוּת וּבִלֵּא"ה אִין פָּאֵן קוֹשְׁיָא כ"כ פִּינוּ דְהֶכָּא מְצוּתָה בְּכָף וְכָף הִיא בְּאָה חוּבָה אִין זֹו בְּכָלֵל מִנְחָה דְאִינָה בְּאָה בְּשׁוֹתְפוּת דְהֵתָם בְּמִנְחַת נִדְבָה מִיָּרִי: תוּס' בַּד"ה דְּמַסְיָק לְהוּ לְשֵׁם עֲצִים הִבִּיא וְד' רַש"י ו"ל שְׁכַתְב

דמתנה בלשון תנאי כו' ותמהו עליו איזה תנאי שינקו הכא אלא הוי כמו אברי עולה וחסאט שנתערבו דמסיק לשם עצים בלי שום תנאי וסיומו דרש"י ו"ל נקט לה אגב שיטפיה ולי נראה דרש"י ו"ל כתב פן בכונה דבשלמא באיברי עולה וחסאט שפיר אמרינו דמסיק לשם עצים משום חשש איברי חסאט אבל הכא השירינים אמאי קמסיק לשם עצים ממ"נ אי בתר דינדה אזלינו יאכלו ואי בתר דידיה יקריבו על המזבח מש"ה כתב ו"ל דספק הוא אי בתר דינדה אזלינו אי בתר דידיה והיינו נמי דמסיק לקמן אבל הכא דלאו בת הקרבה היא רבנו נמי מודו וכמו שפי' רש"י ו"ל שם דילמא בתר דינדה שדינו לה והתוס' ו"ל בד"ה הקומץ קרב לעצמו כו' פתבו בפענית הירושלמי אי מחשב על אלו השירינים ומסיק דאינו מחשב משום דאינו ראוי לא לאכילת אדם ולא לאכילת מזבח ולפי פ' רש"י ו"ל דספק הוא הנה מועיל בה מחשבה לפוסלה מספק וכש"כ במנחת נדבה שכ' לעיל דאינה מתפזרת על ביה"ד אלא מדרבנו דפשיטא דמחשב עליה אבל כבר כתבתי דשיטת הירושלמי דלר"ש השירינים קריבים ע"ג המזבח מה"ת ולר"א בר"ש מתפזרין על הדשן ג"כ מדין תורה כמו במנחת חוטא דילפי מקראי כל חד בטעמיה ומ"מ לאהבנתי פשיטות הירושלמי מר"א בר"ש לר"ש דלר"ש ונדאי נראה דאין קריבין בליה ולא לאחר מיתה פיון דגם השירינים בכלל כליל תקטר הם ולא הוקשו ממנחת ישראל אלא לקמיצה ודו"ק: ע"ב תוס' ד"ה פהו ולא פהנת ופריה בירושלמי מפהו פי יקנה נפש מעתה פהו ולא פהנת ומשני דהכא כתיב והפהו כו' ובחולין דף קל"ב משני דאהרן ובניו פתובים בפ' ואפתי תיקשי קושית הירושלמי למאן דאית ליה התם במתנות ג"כ פהו ולא פהנת משום דילמד סתום מן המפורש א"כ בכהו פי יקנה נפש נמי נימא הכי דלא פהנת וי"ל דלא פריה בירושלמי אלא אי נימא דממשמעוּתא דכהו ממעטינו פהנת א"כ בכהו פי יקנה נפש נמי נימא הכי אבל התם מסקינן דכ"ע ס"ל דממשמעוּתא דכהו לא ממעטינו פהנת ולהכי כתב רחמנא הכא אהרן ובניו אלא דס"ל לר' ישמעאל דילמד סתום מן המפורש וכי היכי דבמנחה פהו דווקא ולא פהנת ה"נ בנתינת המתנות לא יצא ידי נתינה אלא בכהו וע"כ לא יליף סתום מן המפורש אלא היכא דמסתבר קצת לחלק בין פהו לפהנת ודווקא לכהו צותה התורה ליתן ולא לכהנת אבל לענין קנין כספו לא מסתבר לחלק בין פהו לפהנת וכל שהפעלים אוכלין קנינו נמי אוכל ובלא"ה נראה דאיכא למשמע דאפי' פהנת שקנתה נפש דאוכלין מהא דמרבינו ביבמות אפילו אשת פהו שקנתה עבדים דאוכלין א"כ כש"כ פהנת עצמה ועי' תוס' בחולין שם שפכתו דהא דלא פהנת לר"י היינו דווקא בנשואה לישראל אבל פנויה נותנים לה ולא הבנתי דא"כ מאי קאמר וילמד סתום מן המפורש הא התם במתנות אפי' פהנת בכלל אם פנויה היא והיכי יליף ממנחה בנשואה לישראל הא במנחה אפילו פנויה אימעיט וצ"ע: תוס' בד"ה מה בין איש לאשה כו' ותימא אמאי לא חשיב נמי סמיכות כו' ולא קתני נמי שהעברי יוצא בשנים מפשט דבריהם נראה דקושיתם אמתניתין היא אלא דא"כ הני דחשיב בתוספתא ג"כ תיקשי להו אמאי לא חשיב לה במתניתין ולמה להו לאוסופי מילי אחרוני ע"כ נראה דאתוספתא קשיא להו פיון דמה ששיירו במתניתין חשיב להו בתוספתא.

א"כ אמאי לא חשיב נמי שהעברי יוצא בשנים כו' ואינך מילי אלא דקושיתם אמאי לא חשיב נמי סמיכות כו' אתוספתא לא תיקשי דהא קתני התם פהו עובד ואין פהנת עובדת וכל הני בכלל ואמתניתין ג"כ לא תיקשי דלא חשיב אלא מילי דלאו עבודה הם אבל

בְּאֵמֶת בְּמִתְנִיתִין וְגַם בְּתוֹסֶפֶת תְּנִי וְשִׁיר: רַש"י בַּד"ה וְרָגְמוּ אוֹתוֹ כּו' עֵינִין מְהֵרָשׁ"א ז"ל וְהַפ"מ בִּירוֹ נֶעְלַם מֵאִתּוֹ דְּבָרֵי הַמְהֵרָשׁ"א ז"ל ע"ש: פָּרָק רְבִיעִי תוֹס' בַּד"ה אֶלְמָנָה לְכַה"ג כּו' הָאֵי דְלֹא עָרִיב וְתָנִי לְהוּ כּו' מִיְהוּ תִימָא כּו' וְאִין זֶה תִימָא כ"כ פִּי מִתְנִיתִין סִידְרָא נֶקֶט בְּרִישָׁא דְאִינָה שׁוֹתָה מְפָנִי שְׁאִינָה אֲשֵׁתוֹ גְּמוּרָה כְּמוֹ אַרוּסָה וְשׁוֹמְרַת יָבָם אַח"כ נֶקֶט שְׁאִינָה שׁוֹתָה מִטְעַם דְּאִינָה רְאוּיָה לְאִישׁוֹת וְלִקְיִימָה כְּמוֹ אֶלְמָנָה כּו' וְאַח"כ תְּנִי אֵלּוּ שְׁאִינָן שׁוֹתוֹת מִטְעַם אַחַר בְּעֵלְמָא וּמְעוֹבְרַת וּמְנִיקָה וְאִילּוּנִית וְזִקְיָנָה תְּנִי לְהוּ בַּפ"ע מְשׁוּם דְּפָלִיגִי בְּהוּ תְּנָאֵי וְאִיכָא דַּס"ל דְּשׁוֹתוֹת וְהַרְמַב"ם ז"ל בַּפ"א וּבְחִיבּוּרוֹ פְּתַב טַעְמָא דְאֶלְמָנָה לְכַה"ג מְשׁוּם דְּאִינוּ מְגוֹקָה מְעוֹן וְכָל שְׂפָא בִּיאָה אַסּוּרָה מִיְמִיו חָשׁוּב אִינוּ מְגוֹקָה מְעוֹן וּלְפ"ז קִצְתָּ קִשָּׁה הָא דְתַנּוּן שְׂבַעְעָלָה בָּא עָלֶיהָ בְּדָרָךְ בְּבָבָא אַחֲרִיתָא הָא זֶה בְּכָלִּל הֵנִי דְרִישָׁא דְאִינוּ מְגוֹקָה מְעוֹן וְיִתְבָּאֵר לְקַמְן בְּזֶה בַּס"ד וּבַלֵּא"ה לֹא שׁוּוּ בְּדִינֵיהוּ דְאֶלְמָנָה לְכַה"ג כּו' לֹא נוֹטְלַת כְּתוּבָה אַע"ג דְּמַנִּיעַת הַשְׁתֵּיָה הוּא מְפָנִי שְׁאִינוּ מְגוֹקָה מְעוֹן מ"מ פִּינּוּ דְמִתְחַלְתָּה לֹא הֵיְתָה רְאוּיָה לְשׁוֹתוֹת לֹא הֵיְתָה לָהּ לְהַכְנִיס עֲצָמָה בְּסַפֵּק הֵיְתָה מִשָּׂא"כ בְּעֵלָה בָּא עָלֶיהָ דְהֵיְתָה רְאוּיָה לְשׁוֹתוֹת וְהוּא גְרַם לָהּ שְׂלֵא לְשׁוֹתוֹת נוֹטְלַת כְּתוּבָה וְאַפְּיֵלוּ לַב"ש בְּמִתּוֹ בְּעֵלֵיהֶם דְּנוֹטְלַת כְּתוּבָה הֵיְנוּ הִיכָא דְמַמְיֵלָא בְּטֵלָה שְׁתִּיתָה אֲבָל לֹא הִיכָא דְבְּנִטְלָה הוּא בְּיָדִים וְכִדְאִיתָא בִּירוּשְׁלַמִי וְעֵינִין מִשְׁנַל"מ ז"ל פ"ב מֵהַל' סוּטָה הֶלְכָה ח' בַּד"ה וְאִיכָא לְעִיּוּנֵי כּו' ע"ש מִש"כ וְאִין דְּבָרֵי ז"ל מוּבָנִים וְהַדְבָר בְּרוּר כְּמוֹ שְׂפַתְבַּתִּי דְאִינָה נוֹטְלַת כְּתוּבָה אֲלֵא אִם הוּא גְרַם שְׂלֵא לְשׁוֹתוֹת אַחַר סְתִירָה דְרְאוּיָה הֵיְתָה לְשׁוֹתוֹת וְלִיטְהָר אֲבָל אִם לֹא הֵיְתָה רְאוּיָה לְשׁוֹתוֹת בְּשַׁעַת סְתִירָה מְאִיזָה טַעַם שְׂיִהֵינָה אִינָה נוֹטְלַת כְּתוּבָה וְכִדְבָרֵי הִירוּשְׁלַמִי בְּאַרוּסָה יוֹדַעַת הֵיְתָה שְׁאִינָה שׁוֹתָה וְלָמָּה הַכְּנִיסָה לְסַפֵּק הֵיְתָה אֲלֵא כְּדִי לְפִנּוּסָה מִכְּתוּבָתָה: וּבִירוּשְׁלַמִי אֶמְרִינּוּ תְרִי טַעְמֵי הָא דְאֶלְמָנָה לְכַה"ג אִינָה שׁוֹתָה חֲדָא מְשׁוּם דְּכִתִּיב וְנִקְחָה וְנִזְרָעָה זָרַע זָרַע פָּשֵׁר וְלֹא זָרַע פְּסוּל וְעוֹד טַעְמָא אַחֲרֵינָא מְסַבְרָא פְלוּם הַמִּים בָּאִים לְהַתִּירָה לְבַעֲלָהּ וְהָכָא אוֹמְרִים לוֹ הוּצֵא וִי"ל דְּחַד טַעְמָא הוּא עַם דְרִשְׁתָּ הַסְפָּרִי שְׂפַתְב רַש"י ז"ל וְלֵהָאֵי טַעְמָא דְזָרַע כְּשֵׁר וְלֹא זָרַע פְּסוּל קִשָּׁה לְכַאוּרָה מְהָא דְתַנָּא לְקַמְן אִם שְׁנִיָּהֶם מְזוּרִים שׁוֹתָה וְאַמְאֵי הָא זָרַע פְּסוּל הוּא וִי"ל דְלֹא חָשִׁיב זָרַע פְּסוּל אֲלֵא אִם בְּעֵבְרָה הוּא אֲבָל בַּלֵּא"ה מִיקְרִי זָרַע אַע"ג דְּפְסוּל הוּא וְדו"ק: דָּף ס"ד מְשֻׁנָּה אֶמְרָ בְּעֵלָה אִינִי מְשָׁקָה כּו' עֵינִין בִּירוּשְׁלַמִי וּבְמִשְׁנֵיּוֹת דְגָרְסִינּוּ תַרְתִּי אֶמְרָ בְּעֵלָה אִינִי מְשָׁקָה וְשְׂבַעְעָלָה אִינוּ רוּצָה לְהַשְׁקוּתָה וִי"ל דְּמִשְׁנָה יִתִּירָא קַמ"ל דְּכִינּוּן שְׂאֶמְרָ אִינִי מְשָׁקָה תּוּ אִינוּ מְשָׁקָה אִפִּי אִם חֲזוּר וְרוּצָה וְכִמוֹ שְׂפַתְבוּ הַתּוֹס' ז"ל בְּהַאֲשָׁה רַבָּה כְּמוֹ שְׂהַבְּאִתִּי לְעֵיל אֲבָל מ"מ נִרְאָה כְּמִש"כ הַתּוֹס' יו"ט ז"ל מְדָלָא תַנּוּן לָהּ בְּשָׂאֵר דְּוָכְתִּי: תוֹס' ד"ה וְשָׂאֵר כָּל הַנְּשִׁים וְאוֹמֵר רַבִּי דְּוָקָא מְעוֹבְרַת כּו'.

אֲבָל נִשְׂאֵת תּוֹךְ ג' מְאִי דְהוּי הוּי וְתוּ לֹא קִנְסִינּוּ לִיָּה לְהוּצִיא עֵי' בִּיבְמוֹת שָׁם פָּרָק הַחוֹלֵץ וּבִש"ע אַה"ע ס' י"ג דְּרֹב הֵרָאשׁוּנִים ז"ל ס"ל דְּצָרִיךְ לְהוּצִיא אֲבָל לֹא עוֹלָמִית וּמִש"כ דְּבַכְהוּן אֶפְיֵלוּ לְרַבְּנָן אִינָה שׁוֹתָה דְלַרְבָּנּוּ נְמִי יוּצִיא בְּגֵט וְאַסּוּרָה עָלָיו לְעוֹלָם לְדַעַת הַרְמַב"ם ז"ל דַּס"ל דָּאִם בְּרַח עַד אַחַר זְמַן אִין צָרִיךְ לְהוּצִיא א"כ בְּכַהֵן נְמִי רְאוּיָה לוֹ ע"י בְּרִיחָה וְהַתּוֹס' ז"ל בִּיבְמוֹת כְּתוּבוֹ לְחַד תִּירוּצָא דְהָכָא שְׁנַאֲסְרָה עָלָיו אִין צָרִיךְ לְהוּצִיא פִּינּוּן שְׁנַאֲסְרָה עָלָיו מִחַמַּת קִינּוּי וְסְתִירָה לֹא יָבֵא עָלֶיהָ לְהַכִּי תְּנִי יָכוֹל הוּא לְהַפְרִישָׁה וְלֹא יוּצִיא דְקוֹדֵם שְׁתֵּיָה יָכוֹל הוּא לְהַפְרִישָׁה לְחוּד.

ומטעם זה פתבו שם דאם קינדש מעןפֿרַת חבירו ג"כ אין צריף להוציא אפילו לר"מ דאמר יוציא עולמית פֿינן דאסורה עליו בלא "ה דכלה בלא ברכה כו' ועי' מהרש"א ז"ל שם שהקשה הא לר"מ לא מהני הכא הא דאסורה עליו מחמת קינוי ואין פֿאן קונשיא דהכא שאני דמיד שנישא מעןפֿרַת חבירו קנסוהו רבנן להוציאה וכי בשביל שהיא חוטאת ונסתרה תהיה נשפֿרת והותרה לו אכל לרבנן שפיר מהני דהא אינה צריכה גט אלא שלא יבא עליה כל ימי עיבורה וכינן דאיכא עליו איסור אחר אין חוששין אכל בקינדש לחוד אפי' לר"מ לא קנסונו פֿינן דאין פֿאן חשש זה פֿלל מתחילת הקדושין ולפי דבריהם ביבמות אין חילוק בין פֿהן לישראל: ועוד נראה דלדברי הרמב"ם ז"ל בלא "ה אין חילוק בין פֿהן לישראל דהוא ז"ל פֿתב לשיטתו דטעמיה דר"מ הוא משום דבא ביאה אסורה פֿינן דאסורה היא עליו עולמית הוי כמו שנישא נתינה אכל לרבנן דמותרת היא לאחר זמן לא חשיב ביאה אסורה וא"כ אפי' פֿהן ג"כ לאו עבירה היא דמה שאסורה עליו לאחר גירושין הוא משום איסור גרושה ולא משום איסור מעןפֿרַת וזה ברור ומצאתי במשנל"מ ז"ל שפֿתב פֿן: שם משנה ר"א אומר יכול הוא לישא כו' דברי פֿי' המשנה להר"מ ז"ל בזה יתבאר לקמן בגמ' בס"ד וקצת קשה מפֿאן לשיטת הרמב"ם ז"ל דעיקוב השתיה הוא משום דאינו מנוקה מעון ואיילונית אין ביאתה אסורה והאיסור הוא משום ביטול עשה דפו"ר ועון אחר הוא וגם זה יתבאר לקמן: תוס' בד"ה ושאר פֿל הנשים כו' תימא משנה יתירא מאי קמ"ל וי"ל דקמ"ל דקונדם שנתמקה המגילה אין צריף לאיני עליה לשותות ומיד שאמרה איני שותה שומעין לה וק"ל ודברי התוסח"ד בזה נכונים: בד"ה ור' יונתן כו' האריכו לישב דברי הפנאים בהא דד"ת פֿלשון ב"א ומסקנתם דהא דאמרינו בעלמא הניחא למ"ד ד"ת פֿלשון ב"א הוא ר"י ומ"ד לא ד"ת פֿלשון ב"א הוא ר"ע וכדבריהם מבואר בירושלמי בכמה דוכתי דר"י ור"ע פֿליגי בהא: בא"ד ובלא קרא לא משמע לחייב קונם קונס כו' מדבריו ז"ל נראה דכינויים נמי אייתרבו מקרא ולא כן פֿתבו בנדרים שם דלכינויים לא איצטרף קרא אלא לידות ע"ש: גמ' מר אלימא ליה ארוסה ומר אלימא ליה שומרת יבם כו'.

ולכאורה נחלקו עוד בסברא בעלמא דלר' יאשיה אי לאו ריבויא דאיש איש הוי ממעטינן מתחת אישף לחוד לתרנוייהו ארוסה ושומרת יבם אע"ג דשומרת יבם עדיפא לי ולר' יונתן מתחת אישף לחוד לא הוי ממעטינן אלא מילתא דמסתבר כמו שומרת יבם לדידיה ולא ארוסה ומאי טעמיהו בזה וי"ל דתרנוייהו ס"ל דמתחת אישף לא הוי ממעטינן אלא חדא מילתא דמסתבר והא דאמר ר' יאשיה יכול שאני מוציא אף שומרת יבם על אינדף מיעוטא קאמר דאשה תחת אישה או י"ל לאינדף גיסא דלתרנוייהו מחדא מיעוטא אימעטו תרנוייהו והא דקאמר ר' יונתן ולא מוציא ארוסה היינו משום ריבויא דאיש איש: ע"ב תוס' ד"ה ור' יונתן כו'.

בהא נמי נימא דר"י לית ליה דאשת חרש שותה עכ"ל ואין זה מדוקדק דהא לאו לשתייה מרבי להו אלא לקינוי לבד לאנסרה לבעל ולבעל ולפוסלה מפתופתה ובירושלמי גליף הא דאשת חרש כו' מבני ישראל וקונא כו' וא"כ י"ל דר' יאשיה מהכא גליף והיקשא דאשה לאיש ואיש לאשה ג"כ משמע בירושלמי סוף פֿרק הנה מביא דלא ס"ל להאי היקשא ע"ש: גמ' פֿגון שפֿא עליה ארוס בבית אביה והרמב"ם ז"ל פֿתב דזהמיקרי אינו מנוקה מעון וכתב הרמב"ם ז"ל דלא משמע הכי בריש פֿרק ארוסה וכתב הכ"מ ז"ל דזהו

מהו דאמרינו הַכָּא דאיצטריף קרא למעוטי דאינה שותה ולדברי הרמב"ם ז"ל למה לי קרא הא אינו מְנוּקָה מְעוֹן ותמה עליו המל"מ ז"ל הא איסור זה דארוסה בבית אביה אינו אלא מדרבנן וא"כ שפיר איצטריף קרא להכי דמדין תורה אין פֶּאן עוֹן וַיֵּשׁ לַיֵּשֶׁב דְּבָרֵי הַכ"מ ז"ל דשפיר מוכח מהא דתנן במתניתין לארוסה בְּבֵּא בַּפ"ע וילדברי הרמב"ם ז"ל הא בכלל אלקנה לכה"ג הוא ולמה ליה למתניתין למיתני קרא דתחת איש וכן קשה על הרמב"ם ז"ל בעצמו דמיתני קרא דתחת איש לארוסה הא בלא"ה לא שתיא אי משום קדימת שכיבת בועל לבעל או משום דהבעל אינו מְנוּקָה מְעוֹן אי בֵּא עֲלֶיהָ בְּבֵית אָבִיהָ וַיֵּשׁ לַיֵּשֶׁב דְּבָרֵי ז"ל לפי מה שפסק דביאה ארוסין עושה א"כ משפחת לה ארוסה דבהיתר קדמה שכיבת בעל לבועל פגון שקידשה בביאה ולפ"ז א"ש גם מתניתין דנקט לקרא דתחת איש דאיצטריף האי מיעוטא אם קידשה בביאה דהוי מְנוּקָה מְעוֹן וקדמה כו' אפ"ה אינה שותה והא דרמי בר חמא מוקי לה הַכָּא שְׂבָא עֲלֶיהָ בְּבֵית אָבִיהָ צ"ל דס"ל דביאה נישואין עושה: אלא דאפתי תיקשי לדברי הרמב"ם ז"ל הא דמוקמינן נמי לשומרת יבם בין לר' יאשיה דמרבי לה ובין לר' יונתן דממעט לה ג"כ בְּבֵּא עֲלֶיהָ לְשֵׁם זְנוּת בְּבֵית חֲמִיהָ וְא"כ תיקשי לאבא שאול דאמר דהבא על יבמה לְשֵׁם זְנוּת פְּאִילוּ פּוֹגַע בְּעֶרְוָה וְנָהִי דְמוּדָה דְּדִיעֵבֵד קָנָה לָהּ וְכִמוּ שְׂכֵתְבִיתִי בְּזָה בַח' בִּיבְמוֹת מ"מ הִיכָא מְרַבִּינָן לָהּ אוּ לָמָּה לִיהָ לְמַעוֹטֵי הָא בְּלֵא"ה אִינוּ מְנוּקָה מְעוֹן דְּבִיָּאָה אֲסוּרָה הִיא פְּאִילוּ פּוֹגַע בְּעֶרְוָה וְאִיסוּר תוֹרָה הִיא לְאָבָא שְׂאֹוֹל כְּדִמוּכַח בִּיבְמוֹת בְּכִמָּה דוֹכְתִי וצ"ל דלֵאבָא שְׂאֹוֹל בְּאַמַּת לִיכָא לְשׁוֹמְרַת יָבָם לֹא מִיעוּטָא וְלֹא רִיבּוּיָא אֲלֵא אִישׁ אִישׁ לְאַשְׁתַּי חֲרַשׁ כּו' וְתַחַת אִישָׁה אֲתִי לְהַקִּישׁ אִישׁ לְאַשָׁה וּמִתַּחַת אִישָׁה לֹא אִימְעִיט אֲלֵא אַרוּסָה לְחוּד.

ועוד י"ל פגון שהערה בה היבם וכשמואל דלא קנה לכול פשיטת הרמב"ם ז"ל ומנוקה מעון גם לאבא שאול דלשם מצוה עשה: גמ' פשמואל דאמר לא קנה אלא לדברים האמורים בפירשה אי הכי לימא רב דאמר כר' יאשיה לכאורה פי פריף בֵּא עֲלֶיהָ יָבָם בְּבֵית חֲמִיהָ שׁוֹמְרַת יָבָם קָרִית לָהּ כּו' לְתַרְנוּנֵיהּ פְּרִיף בֵּין לר' יאשיה בֵּין לר' יונתן לְמַר לָמָּה לִיהָ לְאַבְיֵי וְלִמַר לָמָּה לִיהָ לְמַעוֹטֵי וְהִיכִי מְמַעַט לָהּ וְכִי מְשַׁנֵּי פְּשִׁמוּאֵל ע"כ תְּרַנּוּנֵיהּ פְּשִׁמוּאֵל ס"ל א"כ הִיכִי קָאָמַר רַב דְּאָמַר כּו' יאשיה הָא ר' יאשיה ג"כ ע"כ פְּשִׁמוּאֵל ס"ל דאל"ה למה ליה לרבויי אשתו מעלייתא היא ולפי מאי דגְּרַסִּינָן אִי הִכִּי כּו' הִכִּי פְּרִיף בֵּינָן דְּאוּמְרַת דְּלַרְב אֲשֶׁתּוֹ מְעַלְיֵיתָא הִיא א"כ ע"כ רב כר' יאשיה ס"ל וְלֹא מְטַעְמִיָּה אֲלֵא מְסַבְּרָא דְּאֲשֶׁתּוֹ מְעַלְיֵיתָא הִיא וּמְסִיק לָהּ רַב כּו' וְהִדּוּר בֵּינָהּ מְסַבְּרָא קְמִיֵּיתָא דְּשִׁפּוּר מִיְקָרְיָא שׁוֹמְרַת יָבָם אֲפִילוּ לְרַב אַע"ג דְּאֲשֶׁתּוֹ מְעַלְיֵיתָא הִיא דְּלֹא מִיְקָרְיָא תַּחַת אִישָׁה אִם בֵּא עֲלֶיהָ בְּזְנוּת וְא"כ שִׁפּוּר מְצִי סְבַר אֲפִי כּו' יוֹנָתָן וּמְדִאיצְטְרִיף קְרָא לְמַעוֹטֵי ש"מ דְּאֲשֶׁתּוֹ מְעַלְיֵיתָא הָוִי לְעַנְיָן קְנִיָּיָה: או י"ל דְּהָא דְּקָאָמַר לִימָא רַב כּו' יאשיה וּשְׁמוּאֵל כּו' יוֹנָתָן הִינּוּ דִּילְפִי לְמִילְתֵּיהּ מְהִי תַנְּאִי רַב ס"ל כּו' יאשיה וּמְדִמְרַבִּי לָהּ ש"מ דְּאֲשֶׁתּוֹ מְעַלְיֵיתָא הִיא וּמְהָכָא לְפִינָן לָהּ וּקְמ"ל רִיבּוּיָא דְּקָנָה לְכֹל וּשְׁמוּאֵל דְּאָמַר כּו' יוֹנָתָן דְּמְמַעַט לָהּ וְע"כ לֹא קָנָה לְכֹל וּלְפ"ז ג"כ א"ש הָא דְּפְרִיף לְעֵיל שׁוֹמְרַת יָבָם קָרִית לָהּ דְּהִינּוּ לְמֵאִי דַס"ד דְּרַב מְסַבְּרָא קִים לִיהָ דְּקָנָה לְכֹל שִׁפּוּר פְּרִיף שׁוֹמְרַת יָבָם קָרִית לָהּ אֲבָל הַשְׁתָּא קָאָמַר דְּרַב מְהָכָא יְלִיף וּמְסִיק דְּרַב אָמַר לָהּ אָנָּא כּו' יוֹנָתָן נְמִי ס"ל וּמְדִאיצְטְרִיף לְמַעוֹטֵי ש"מ דְּאֲשֶׁתּוֹ מְעַלְיֵיתָא הִיא דְּאִי לֹא קָנָה לְכֹל לֹא אִיִּצְטְרִיף לְמַעוֹטֵי פְּלֵל וְכִמוּ שְׂכֵתְבִיתִי לְעֵיל.

דְּהָא דְצָרִיף מְיַעוּט הוּא מְשׁוּם דְלֵא נְרַבִּי מְאִישׁ אִישׁ וְאִי לֹא קָנָה לְכָל מְסַתְפָּרָא יוֹתֵר
לְאוּקְמֵי רִיבּוּיָא דְאִישׁ אִישׁ לְאַשְׁתַּת חֲרַשׁ לְקִינּוּי וְלֹא לְיִכְתּוּב רַחֲמֵנָא מְיַעוּטָא פְּלֵל אֱלָא
מְדַאֲצְטְרִיף לְמַעוּטֵי ש"מ דְקָנָה לְכָל וּשְׁמוּאֵל אָמַר אֵיפְכָא אָנָא דְאַמְרֵי אֶפְיָלוּ לִר' יֵאֻשְׁיָה
מְדַאֲצְטְרִיף לְרִיבּוּיָא ש"מ דְלֵאוּ אֲשֵׁתוֹ הִיא וּלְפִי הַמְּסַקְנָא אִפִּי לְרַב שׁוּמְרַת יָבָם לֹא
שׁוּתָה אִפִּי בָּא עָלֶיהָ בְּבֵית חַמִּיהָ אַע"ג דְקָנָה לְכָל וּכְבָר הַקְּשׁוֹ הַתּוֹס' ו"ל אַמְאֵי אֲלִימָא
לִיה לִר' יוֹנְתָן אַרוּסָה מְשׁוּמְרַת יָבָם וּלְפִי דְבָרֵי הָרֵאשׁוֹנִים ו"ל בִּיבְמוֹת דְּמֵן הָאִירוּסִין
מוֹדָה רַב דְלֵא קָנָה לְכָל וְכִי קָנָה לְכָל מִן הַנִּישׁוּאִין א"כ י"ל דְאַרוּסָה עֲדִיפָא דְקִינְגוּ בְּעַצְמוֹ
הִיא מְשֵׁא"כ בִּיבְמָה דְעִיקָר קִינְגוּ מִחֲמַת קִנְגוּ אַחִיו הוּא וְעִי תוֹס' ו"ל בַּד"ה דְהָאֵמַר רַב
כו' וּכְבָר פְּתַבְתִּי בְּזָה בַחִי בִּיבְמוֹת שָׁם: וְעוֹד יִפְלֵא מְדוּעַ לֹא בִּינָר הָרַמְבַּ"ם ו"ל
בְּהַלְכוּתֵי לְהֵאֵי דִינָא דְאַפִּי בָּא עָלֶיהָ הֵיבָם בְּבֵית חַמִּיהָ אֵינָה שׁוּתָה וּמְסַתְיֵמוֹת דְּבָרֵי
ו"ל מְשֵׁמַע דְלֵא אִימְעֵיטָא אֱלָא בְּשַׁעַת זִיקָה לְחוּד וְעוֹד יֵשׁ לְדַקְדָּק אֵטוּ יָבָמָה פְּזוּ שְׂבָא
עָלֶיהָ יָבָם בְּבֵית חַמִּיהָ לֹא תִשְׁתָּה לְעוֹלָם דְּמָה יוֹעִיל אִם יָבֵא עָלֶיהָ לְשֵׁם מְצָנָה אַח"כ פִּינּוּ
דְכָבֵר קִנּוּיָה הִיא לְכָל וּלְזָה י"ל דְעִיקָר מְיַעוּטָא אִם בָּא עָלֶיהָ בְּבֵית חַמִּיהָ דְלֵא מִיקְרֵי
אִישָׁה עֲדִינּוּ אַבְל אִם פְּכָר הַבֵּיאָה לְבֵיתוֹ שְׁפִיר מִיקְרֵי תַחַת אִישָׁה אַע"ג דְכִנְסָה לְחִנּוּפָה
לִיתָא בִּיבְמָה מ"מ לֹא מִיקְרֵי תַחַת אִישָׁה אֱלָא פְּשָׁהִיא בְּבֵיתוֹ: וְאַפְתִּי אֵיפְכָא לְמִינְדָּק לְפִי
שִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם ו"ל דְלֵאוּ דְוּוּקָא בְּבֵיאַת שׁוּגַג פְּלִיגֵי רַב וּשְׁמוּאֵל אֱלָא בְּהַעֲרָאָה ג"כ פְּלִיגֵי
א"כ אַמְאֵי בַכָּה"ג ג"כ לֹא תִשְׁתָּה לְרַב דְקָנָה לְכָל וְאַמְאֵי הָא אֲשֵׁתוֹ הִיא לְגַמְרֵי וְהִיָּה נִרְאָה
דַּס"ל לְהָרַמְבַּ"ם ו"ל פְּשַׁמְעָתָא דִּיבְמוֹת דְאַמְרִינּוּ הַתָּם לְרַב לֹא מִיקְרֵי שׁוּמְרַת יָבָם וְכִמוֹ
שְׁהִבִּאוּ הַתּוֹס' ו"ל פְּאֵן בַּד"ה פְּשַׁמְוֵאל וְכִי בָּא עָלֶיהָ וְדֵאֵי אֲשֵׁתוֹ מְעַלְיָתָא הִיא לְרַב
שׁוּתָה.

וְהָא דְאַצְטְרִיף לְמַעוּטֵי שׁוּמְרַת יָבָם בְּזִיקָתָהּ לְכַד הָא בַּלֵּא"ה לֹא קְדָמָה שְׂכִיבַת בְּעַל
לְבוּעַל י"ל דַּס"ל פְּלִשׁוֹן שְׁנֵי שְׁבָרֵשׁ"י ו"ל שָׁם בִּיבְמוֹת דְּבִיבְמָה קְדָמָה שְׂכִיבַת אַחִיו
לְבוּעַל וְעֲדִינּוּ צ"ע וְעִי בַמִּשְׁכָּח שָׁם בַּחִי בִּיבְמוֹת וּבַלֵּא"ה לֹא אִיצְטְרִיף קְרָא לִיבְמָה
בְּזִיקָה לְכַד דְהָא אֵינָה אֲסוּרָה עָלָיו לְדִידוֹן דְקִי"ל דְלֵא פְּרַב הַמְּנוּנָא: וְיֵשׁ לְדַקְדָּק עוֹד
בְּשַׁמְעָתִין לְמֵאֵי דְמְסַקִּינּוּ דְמִיַּעוּטָא דְגַבִּי הַשְּׁקָאָה ע"כ מִיִּרֵי בְּבָא עָלֶיהָ בְּבֵית חַמִּיהָ א"כ
מִנ"ל דְרִיבּוּיָא דְקִינּוּי אִיִּתְרַבִּי אִפִּי בְּזִיקָה לְחוּד פְּהָא דְתַנְיָא לְקַמֵּן בְּשַׁמְעָתִין דִּילְמָא לֹא
אִיִּתְרַבִּי לְקִינּוּי ג"כ אֱלָא בַכָּה"ג שְׂבָא עָלֶיהָ בְּבֵית חַמִּיהָ וְכֵן מְסַתְפָּר דְשׁוּמְרַת יָבָם לְחוּד
לֵאוּ בַת קִינּוּי הִיא פִּינּוּ דְאֵינָה נְאַסְרַת עָלָיו.

וְכִמוֹ שְׂפַתְבוּ הַתּוֹס' ו"ל בְּרִישׁ פִּירְקִין וְהִיִּתֵּר קָשָׁה עַל לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם ו"ל בַּפ"ב דְחֻשִׁיב
לְשׁוּמְרַת יָבָם בֵּין הַנְּשִׁים דְלֹא שׁוּתוֹת וְיֵאָסְרוּ עָלָיו בְּעַלְיָהּ לְעוֹלָם וְהָא שׁוּמְרַת יָבָם אֵינָה
נְאַסְרַת עַל בְּעַלָּהּ בְּזוּנָה.

וְנִהֵי דְהָא דְלֵא נוֹטְלוֹת פְּתוּבָה י"ל כַּמ"ש רַש"י ו"ל בְּרִישׁ פִּירְקִין דְאַפִּי לְדִידוֹן הַפְּסִידָה
פְּתוּבָתָה אַבְל מַש"כ שָׁם וְיֵאָסְרוּ עַל בְּעַלְיָהּ לְעוֹלָם קָשָׁה כַּנ"ל וְאִי מִיִּרֵי בְּבָא עָלֶיהָ
בְּבֵית חַמִּיהָ הִיָּה לִיה לְפָרֵשׁ וְהַלְכָה זֹו עֲדִינּוּ רְפוּיָה הִיא בְּיָדֵי: תוֹס' בַּד"ה אָמַר לָךְ כו'
יְרוּשְׁלָמֵי כו' וְלֹא קִינָא לָהּ בְּעַלָּה וְנִפְלָה לְפָנֵי יָבָם וְקִינָא לָהּ וּמַת וְנִפְלָה לְפָנֵי הַשְּׁנֵי אֵינּוּ
מְשַׁקָּה אוֹתָהּ שְׂלֵא נִפְלָה אֱלָא מְאַחִיו הָרֵאשׁוֹן אַבְל אִם קִינָא לָהּ וְכִנְסָה כִי מְשַׁקָּה אוֹתָהּ
עַל קִינּוּי וְצ"ע מִנ"ל הִיא סְבָרָא דַע"י קִינּוּי הַבְּעַל מְשַׁקָּה אוֹתָהּ הֵיבָם וְגַם דִּין דְאִם מַת

קוּדֵם שְׁכֻנְסָה וְנִפְלָה לִפְנֵי הַשְּׁנִי שְׁפֹתָב דְּלֵא נִפְלָה אֶלָּא מֵאֲחִיו הִרְאִישׁוֹן בִּיבְמוֹת אִיפֵּא פְּלוֹגְתָּא בְּזָה וּבְדַבְרֵי הֶרְמֵב"ם ו"ל לֹא נִתְבָּאֵר הָאֵי דִינָא: דָּף פֶּה גַמ' לְמֵאֵי לֹא לְהִפְסִידָה פְּתוּבְתָה יֵשׁ לְדַקְדָּק הֵיכִי ס"ד דְּהִקְיֹנְוִי הוּא פְּדִי לְהִפְסִידָה פְּתוּבְתָה דֵּא"כ קֵרָא דְּנֹאמְרָה לְמָה לִי לְרִבּוֹת אַרוּסָה וְשׁוּמְרֵת יָבָם לְקִינּוּי בְּלֵא רִיבּוּיָא נְמִי מִפְּסֻדָּת פְּתוּבְתָה ע"י הִתְרָאָה אִם עֲבָרָה עַל דָּת וְע"כ לְמֵאֵי דֵס"ד לֹא מִקְרָא דְרִישׁ לְקִינּוּי וּכְמוֹ שְׁפֹתָבוֹ הַתּוֹס' ו"ל לְקַמֵּן לְעַנְנֵן אֲשֶׁת חֲרַשׁ דְּלֵא אִינְצֵטְרִיָּה קֵרָא מְשׁוּם פְּתוּבָה וּכְמוֹ שְׁיִתְבָּאֵר שָׁם: גַּמ' לֹא לְאַוּסְרָה לְבוֹעַל כְּבַעַל וְכַתְּבַּ מְהֵרָשׁ"א ו"ל גְּבִי מְמַזְרֵת נ"ל דְּהַבּוֹעַל נְמִי מְמַזְרֵת הוּא דֵאל"ה הָא אֲסוּרָה לְבוֹעַל ג"כ וַיֵּשׁ לְהִסְתַּפֵּק בְּכַה"ג אִם קִינָא לָהּ אִי חָל עָלֶיהָ אִיסוּר זָה ג"כ אִו לֹא שְׁיִיכָא בָּהּ קִינּוּי פְּלָל וְאִין עָלֶיהָ אִיסוּר סוּטָה וְנִרְאָה דִמ"מ שְׁיִיכָא בָּהּ קִינּוּי שְׁיַחּוּל עָלֶיהָ אִיסוּר סוּטָה ג"כ דְּהָא אֲלֻמְנָה לְכַה"ג גּוּפֵא ע"כ מְסַבְרָא קִים לִן דְּבַת קִינּוּי הִיא אַע"ג דְּאַסוּרָה עָלִיו בְּלֵא"ה ה"נ אִפִּי' אִם אֲסוּרָה לְשִׁנְיָהֶם שְׁיִיכָא בָּהּ קִינּוּי וּנְפ"מ לְהִפְסִידָה פְּתוּבְתָה אִם מְחַל לָהּ עַל קִינּוּיָהּ אַחַר סְתִירָה דְּאִי בַת קִינּוּי הִיא אִינוּ יָכוֹל לְמַחְוֹל וְהִפְסִידָה פְּתוּבְתָה אֶבֶל אִי לֹא בַת קִינּוּי הִיא נְהִי דְחֻשְׁבָּא הִתְרָאָה מ"מ הָא מְחַל לָהּ אֶלָּא דְּהֶרְמֵב"ם ו"ל כְּתַב בְּפ' כ"ד מְה"א דְּכַתּוּבָה אִינוּ נוֹתֵן לָהּ אִפִּי' אַחַר הַמְחִילָה וְהוּא רוּצָה בְּקִיּוּמָה: תּוֹס' בְּד"ה ש"מ בַּעַל שְׁמַחַל עַל קִינּוּי קִינּוּי מְחַל וְתַפְשׁוּט נְמִי עוֹבְרֵת עַל דָּת אִם רְצָה לְקִיּוּמָה מְקִיּוּמָה עַכ"ל וְלֹא הַבְּנֵתִי דְּבְרִיָּהֶם ו"ל דְּהָא לֹא אִיפְּשִׁיטָא דְּקִינּוּי מְחוּל אֶלָּא קוּדֵם סְתִירָה אֶבֶל לְאַחַר סְתִירָה אִינוּ יָכוֹל לְמַחְוֹל וְא"כ מִנ"ל לְמִיפְשִׁיט גְּבִי עוֹבְרֵת עַל דָּת אִם רְצָה לְקִיּוּמָה מְקִיּוּמָה וְלִשְׁיִטַת הֶרְמֵב"ם ו"ל דְּכָל אַת"ל פְּשִׁיטוּתָא אֲתִי שְׁפִיר דְּתַחֲזִילַת הַבְּעִיָּא אִי מוֹחַל עַל קִינּוּי הוּי מִיבְעֵי לִיהָ אִפִּי' אַחַר סְתִירָה וּבְדַרְדָּרָא אַת"ל כְּמוֹ שְׁפִי רִש"י ו"ל בְּד"ה שְׁמַחַל עַל קִינּוּי אֶבֶל הַתּוֹס' ו"ל נִרְאָה דְּלֵא ס"ל לְהָאֵי פְּלָלָא בְּכַמָּה דְּוִכְחֵי וְלְמִסְקָנָא לֹא אִיפְּשִׁיטָא אֶלָּא דְּקִינּוּי מְחוּל קוּדֵם סְתִירָה אֶבֶל לֹא לְאַחַר סְתִירָה וְא"כ יֵשׁ לוֹמַר נְמִי דְּעוֹבְרֵת עַל דָּת אֲסוּר לְקִיּוּמָה וִי"ל דְּמְפְלֹגְתָּא דְּרַב אַחָא וְרַבִּינָא ג"כ מוֹכַח דְּעוֹבְרֵת עַל דָּת יָכוֹל לְקִיּוּמָה דַּע"כ לֹא פְּלִיגִי אֶלָּא בְּקִינּוּי וּסְתִירָה דְּאוּרִייתָא אֶבֶל שְׁאָר עוֹבְרֵת עַל דָּת יָכוֹל לְקִיּוּמָה אִפִּי' אִם הִתְרָה בָּהּ: וְהָר"ן ו"ל בְּכַתּוּבוֹת פ' הַמְדִיר כְּתַב ג"כ בְּשֵׁם הֶרְשֵׁב"א ו"ל דְּאִיפְּשִׁיט דִּיכּוֹל לְקִיּוּמָה בְּק"ו מְהָא דְּאִיפְּשִׁיט דְּבַעַל שְׁמַחַל עַל קִינּוּי קִינּוּי מְחוּל וְהוּא ו"ל מִיַּרְי שָׁם בְּלֵא הִתְרָאָה וּבְזָה שְׁפִיר אִיפֵּא לְמִילָף פִּינּוֹן דְּאַפִּי' אַחַר הַקִּינּוּי יָכוֹל לְמַחְוֹל וְאִם נִסְתְּרָה אַח"כ מְקִיּוּמָה כַּש"כ עוֹבְרֵת עַל דָּת בְּלֵא הִתְרָאָה אֶבֶל ע"י הִתְרָאָה לִיכָּא לְמִילָף מְהָא דְּקִינּוּי מְחוּל.

דְּהָא אַחַר סְתִירָה לֹא מְצִי מְחִיל: אַף מִש"כ רִש"י ו"ל דְּבְדַרְדָּרָא אַת"ל מִיבְעֵי לִיהָ לְעַנ"ד אִינוּ מְוַכְרַח דְּאַפִּי' אִי נִימָא דְּאִינוּ יָכוֹל לְקִיּוּמָה בְּעוֹבְרֵת עַל דָּת הִינּוּ מְדַרְבְּנוּבְּעֵלְמָא וְהָא מִיבְעֵי לִן אִי מְחִיל לִיהָ לְקִינּוּיָהּ מִד"ת וְתוֹ לֹא מְשַׁקָּה לָהּ וְגַם אִינְהָ נִאָּסְרֵת עָלִיו מִד"ת אֶבֶל מְדַרְבְּנוּ אִינוּ יָכוֹל לְקִיּוּמָה כְּכָל עוֹבְרֵת עַל דָּת אֶלָּא דְּמְהָא דְּפְשִׁיט מֵאֲשֶׁת חֲרַשׁ כּו' עֲבָדִינוּ מִיַּדִּי דְּאֲתִי בַּעַל וּמְחִיל לָהּ מְשַׁמַּע דְּמַחְזִיל וְרִשְׁאִי לְקִיּוּמָה דֵאל"ה מֵאִי אַהֲנִי מְחִילָתוֹ: וְהָא דְּאַמְרִינוּ עֲבָדִינוּ מִיַּדִּי דְּאֲתִי בַּעַל וּמְחִיל לָהּ יֵשׁ לְדַקְדָּק קֶצֶת לְדַבְרֵי הֶרְמֵב"ם ו"ל דְּאַפִּילוּ אִם רְצָה לְקִיּוּמָה מ"מ פְּטוּר הוּא מִפְּתוּבְתָה וְא"כ אֶפִּילוּ יְמַחְוֹל לָהּ הַקִּינּוּי מ"מ פְּתוּבְתָה הִפְסִידָה כְּכָל עוֹבְרֵת ע"ד וִי"ל דְּמַחְזִילָה בְּפִירוּשׁ שְׁאֲנִי וַיֵּשׁ לָהּ פְּתוּבָה ג"כ וְלִפִּי דְּבְרֵי יֵשׁ מְהֵרָאשׁוּנִים דֵס"ל דְּצָרִיכָה הִתְרָאָה בְּפִירוּשׁ שְׁאֵם תַּעֲשִׂי כְּפֹד מְפִסִיד פְּתוּבָה א"כ הָא בְּקִינּוּי לֹא חֻשְׁבָּה הִתְרָאָה דְּאִין מְזַפִּירִין לָהּ הִפְסִיד פְּתוּבְתָה כְּכָל

קיננוי וכי מחיל לה הקינוי הוי כמו עוברת ע"ד בלא התראה דלא הפסידה פתובה ועיין בש"ע אה"ע סי' קט"ו: גמ' וחד אמר לאחר סתירה נמי מחיל יש לדקדק א"כ ד"כחול למחול אמאי אסורה לכהונה ולתרומה פ"נ דבדעת הבעל תליא מילתא וב"דו להתירה לעצמו א"כ לכהונה ולתרומה לא תיאסר פלל ואטו איסור תרומה וכהונה תליא ג"כ במחילת הבעל וכן איסור לבועל ולעיל תנן אלו אסורות בתרומה כו' וכן מוכח כוליה שמתא דפ' פ"ש דבספק נמי אסורה בכל אלו ומקראי דונטמא דלפינן דהספק אסור פונדאי והיכי ס"ד למימר ד"כחול לעוד דמאי פריד בהאשה רבה דף צ"ה מאי אריא בא עליה אפי' נתן לה גט נמי אסורה לבועל לעולם וכמו שכתבו התוס' ז"ל שם ומאי קושיא הא גירש הוי כמחיל הקינוי כמו שכתב הרמב"ם ז"ל והוא מהירושלמי ודילמא ס"ל לר"י כמ"ד דאחר סתירה ג"כ יכול למחול ואינה נאסרת על הבעל ג"כ ואע"ג דאיתותב האי מ"ד מדקא מהדרי ליה רבנן כו' עכ"ז קשה מאי דעתיך דהאי מ"ד דלקאורה מוכח מכמה משניות דאחר סתירה אסורה היא לעולם: שם במאי קמפילגי ב"ש סברי שטר העומד ליגבות פגבוי דמי יש לדקדק אפתי אמאי נוטלת פתובה אמאי לא יהיה דינה כעוברת ע"ד בהתראה דאבדה פתובה ובשלמא אמר בעלה איני משקה או בא עליה בדרך דהוא גרם לה שלא תשתה אין לה דין עוברת ע"ד פ"נ דהיה אפשר להתברר כי טהורה היא וכמו שכתב גם המשל"מ ז"ל בזה בפ"ב מה"ס אכל מתו בעליהם דממילא בטלה השתייה אמאי לא תיגויי פכל הנשים דלא שותות ולא נוטלות פתובה וגם עוברת ע"ד היא עכ"פ וצ"ל דס"ל לב"ש כל שהיתה ראויה לשתייה הפתובה היא בחזקתה ואפי' אינרע אונס שלא שתתה אח"כ מ"מ הפתובה בחזקתה וכמו שאמרו בירושלמי דיכולה היא שתאמר הבא לי בעלי ואשתה ולהכי לא הוי גם בכלל עוברת ע"ד פ"נ דהיתה ראויה לשתייה ולא הפסידה פתובה לב"ש אלא אם לא היתה ראויה לשתייה פלל או שהיא גרמה שלא לשתות פגון שאמרה איני שותה וקאו דוקא מתו בעליהן אלא אפי' שאר אונס פגון שנעשה הוא חזיר או סומא או היא לב"ש נוטלת פתובה ויתבאר לקמן בזה באונס פי האי שאינרע לאחר קינוי וסתירה אי מעבב השתייה.

וב"ה ס"ל דאפי' בטלה השתייה ע"י אונס ג"כ לא נוטלת פתובה דשטר העומד ליגבות לאו פגבוי דמי: והתוס' ז"ל ע"ב בד"ה בית הלל נסתפקו מאי קסברי ב"ה בנכסי צאן ברזל הקא והרי"ף ז"ל כתב שם בכתובות דאפי' זינתה נדאי לא הפסידה בלאותיה הקיימים בין בנכסי צ"ב בין בנכסי מלוג אבל התוס' ז"ל פאן ס"ל כפי' רש"י ז"ל שם דמה שבפניה היינו נכסי מלוג אבל נכסי צ"ב אבדה אפי' קיימים ומש"ה נסתפקו במתו בעליהם כו' והיה נראה דלב"ה לא נוטלות פתובה דהכא הוי בכלל לא נוטלות פתובה דתנן במכילתין דהוי בכלל יוצאת משום שם רע ועיין בש"ע אה"ע סי' קט"ו ודו"ק: ע"ב אמר ר"נ כו' מחלוקת בעקרה וזקנה אבל איילונית ד"ה לא שותה שנאמר ונקתה ומסקנא דשמעתין דס"ל כרשב"א דבריייתא דממעט איילונית מקרא דונקתה ונזרעה כו' אבל עקרה וזקנה משמע דחשובים ראוין להזריע ופלוגתיהו בהני הוא משום דאינה ראויה לאישות כשאין לו בנים וכבר רמזתי לעיל דברי פירוש המשנה להרמב"ם ז"ל שכ' דטעמיהו דרבנן בעקרי וזקנה ג"כ הוא מפני שאין ראוין להזריע והוא דלא כמשמעוהא דשמעתין.

ויכָּבַר כְּתוּב בְּזוֹהַ הַמְּשַׁל"מ ו"ל דְּאִיכָּא מ"ד בִּירוּשְׁלָמִי דְּטַעֲמָא דְּכָל הַגֵּי מְשׁוּם דְּאִין רְאוּיָן לְהַזְרִיעַ וּפ"ז פְּתַב דְּבָרָיו ו"ל בְּפִי הַמְּשַׁנֵּה וְנִיחָא לִיה בְּהִכִּי מְשׁוּם דְּלֹא מְסַתְּפַר לִיה בְּטַעֲמֵיהּוּ דְּחֻכְמִים מְשׁוּם דְּאִין רְאוּיָה לּוּ בִּינָן דְּאִיכָּא צַד הִיתְרָא לִיקָח עוֹד אִשָּׁה בֵּת בְּנִים.

פִּי הִיכִי דַס"ל לְרַבָּנָן לְתַקְנָתָא גַבִּי מְעוּבָרַת חֲבִירוֹ: אַבְל בְּחִיבּוּרוֹ פְּתַב פְּסוּגֵיָא דְּשִׁמְעֵתִין דְּכוּלְהוּ טַעֲמֵיהּוּ מְשׁוּם דְּאִין רְאוּיָן הֵם וְדוּוּקָא אִם אִין לּוּ אִשָּׁה וּבְנִים וְכַדְמֵיָא בְּבִרְיָתָא וּבִתּוּסְפָתָא וְכַתְבֵּי ג"כ דְּהָא דְּלֹא מְמַעֲטִין לְהוּ מוּנְקָתָה כּו' מְשׁוּם דְּאִתִּי לֹאִם יוֹלְדָת בְּצַעַר יוֹלְדָת בְּרִינּוּחַ אַבְל לֹא אִיזְטְרִיף שְׁתַּהֲיָה רְאוּיָה לִילְד וּלְאַפּוּקִי מְמ"ד בִּירוּשְׁלָמִי דְּאִימְעֵיטוּ מְפָנִי שְׁאִין רְאוּיָן לְהַזְרִיעַ וּקְצַת קָשָׁה שְׁם בִּירוּשְׁלָמִי דְּבִהֲלָכָה א' שְׁם אִיתָא תַּמָּן תַּנִּינָן אִינְלוֹנִית וְזַקְנָה וְשְׁאִינָה רְאוּיָה לִילְד לֹא שׁוֹתוֹת מְשׁוּם שְׁנַאֲמַר וְנִקְתָּה כּו' מְשִׁמַּע דְּמְפָרְשׁ לְטַעֲמֵיהּוּ דְּחֻכְמִים דְּמִתְנִיתִין בְּהִכִּי וּא"כ אֶפְיָלוּ יֵשׁ לּוּ אִשָּׁה וּבְנִים לֹא שׁוֹתוֹת וְשְׁם בְּהֲלָכָה ג' גַבִּי פְּלוּגָתָא דְּחֻכְמִים וּר"א אִיתָא וּמוֹדִים חֻכְמִים לִר"א בִּישׁ לּוּ אִשָּׁה וּבְנִים הָרִי דְּמְפָרְשׁ טַעֲמֵיהּוּ דְּחֻכְמִים מְשׁוּם דְּאִין רְאוּיָן לּוּ וְי"ל דְּשְׁם בְּהֲלָכָה א' ס"ל טַעֲמָא דְּאֶלְמָנָה לְכַה"ג מְשׁוּם וְנִזְרָעָה זָרַע פְּשֵׁר וְלֹא זָרַע פְּסוּל וּא"כ בְּאִינָה רְאוּיָה לִילְד דְּלֹא הָוִי זָרַע פְּסוּל ע"כ טַעֲמָא מְשׁוּם דְּאִינָה רְאוּיָה לִילְד אַבְל לְמֵאִי דְּמַסִּיק הֵתֵם טַעֲמָא דְּאֶלְמָנָה מְשׁוּם שְׁאוּמְרִים לּוּ הוּצָא א"כ בְּאִינָה רְאוּיָה לִילְד ג"כ מְהֵאִי טַעֲמָא הוּא אִם אִין לּוּ אִשָּׁה וּבְנִים וּבְאַמְתָּ קָשָׁה לְפִי טַעֲמוֹ שֶׁל הִירוּשְׁלָמִי בְּאֶלְמָנָה לְכַה"ג מְשׁוּם דְּהָוִי זָרַע פְּסוּל אִיף דְּפָרְשׁ הָא דְּמְעוּבָרַת חֲבִירוֹ וּמְנִיקַת חֲבִירוֹ וּע"כ מְשׁוּם שְׁאוּמְרִים לּוּ הוּצָא הוּא וְעֵי מְשַׁל"מ ו"ל שְׁהָאֲרִיף בְּזוֹהַ: דָּף כּו רַש"י בַד"ה אָנָּא דְּאִמְרִי פִּי הָאִי תַּנָּא כּו' אֶלְמָא כּו' ר"א ס"ל עֵי מְשַׁל"מ ו"ל בְּפ"ב שְׁם מְש"כ עַל דְּבָרָיו ו"ל גַּם עֵינָן מ"ש הַמְּשַׁל"מ ו"ל בְּדְבָרֵי הַתּוּסְפּוֹת ו"ל בַד"ה שְׁנַשְׂאָא כּו' תִּימָא כּו': תּוּס' בַד"ה לֹא יִשָּׂא כּו' הָיו לּוּ אִשָּׁה וּבְנִים וּמִתּוֹ בֵּין קִינּוּי לְסִתְרָה כְּבָר נִרְאִית לְשִׁתּוֹת וּלְקַמָּן בַד"ה מְעוּבָרַת כּו' כְּתוּבוּ לְאִידָךְ בְּבָא לֹא הָיו לּוּ אִשָּׁה וּבְנִים וְנוֹלְדוּ לּוּ בְנִים בֵּין קִינּוּי לְסִתְרָה כְּבָר נִרְאִית שְׁלֹא לְשִׁתּוֹת וְהִרְמַב"ם ו"ל בְּפ"ב כְּתוּב לְהָאִי דִּינָא פְּדָבְרֵי הִירוּשְׁלָמִי וְלַעֲנ"ד צ"ע טוּבָא דְּלְכָאוּר' אִיפְכָּא מְסַתְּפָרָא דָּאִם מִתּוֹ בֵּין קִינּוּי לְסִתְרָה הָרִי הִיא בְּשַׁעַת סִתְרָה אִשָּׁה שְׁאִינָה רְאוּיָה לּוּ וְלֹא תִשְׁתַּה וְאִם נוֹלְדוּ לּוּ קוֹדֵם סִתְרָה הָרִי הִיא אִשָּׁה הָרְאוּיָה לּוּ וְתִשְׁתַּה כְּמוֹ בְּאַרוּסָה דְּאִע"ג דְּהַקִּינּוּי הִנָּה בְּשַׁעַת אִירוּסִין דְּלֹא חֲזִינָא לְשִׁתְיָה מ"מ פִּי כְּנֶסֶה וְנִסְתְּרָה מְשַׁקָּה אוֹתָהּ וּמֵאִינָה טַעַם גִּיזִיל כְּתַר קִינּוּי.

הָא לְקַנְאוֹת לָהּ יְכוּל בְּאִינָה אִשָּׁה שְׁיִהֲיָה לְאַסְרָה עֲלֵיו וְאַפ"ה מְהֵנִי קִינּוּי זֶה לְכַשְׁתְּבָא שְׁעָה הָרְאוּיָה לְשִׁתְיָה וְתַסְתַּר יְכוּל לְהַשְׁקוֹתָהּ ע"י קִינּוּי זֶה וְאַפ"י קִינָא לָהּ בְּעוֹדָה שׁוּמְרַת יְבָם דְּאִינָה רְאוּיָה לְשִׁתְיָה כָּלֵל וְאִינָה נְאַסְרַת עֲלֵיו אַפ"ה אִם כְּנֶסֶה וְנִסְתְּרָה מְשַׁקָּה אוֹתָהּ וְה"נ אַפ"י הִיתָה בְּשַׁעַת קִינּוּי בְּאִיסוּר עֲלֵיו כָּל שְׁהוֹתְרָה לּוּ אַח"כ וְנִסְתְּרָה אַמְאִי לֹא יִשְׁקָנָה וּמַד' הַתּוּסְפָתָא מְשִׁמַּע דְּלִר' יוֹסִי לְקַמָּן לֹא דוּקָא לְכַשְׂיָצָא מִבֵּית הָאִסוּרִים יִשְׁקָנָה קְאָמַר אֶלָּא ה"ה אִם נִתְפַקַח הַחֲרָשׁ וְנִשְׁתַּפָּה הַשׁוּטָה יִשְׁקָנָה אֶלְמָא אֶפְיָלוּ לֹא הִנָּה רְאוּיָה לְהַשְׁקוֹתָהּ בְּשַׁעַת קִינּוּי אַפ"ה אִם חֲזַר וְנִרְאָה יִשְׁקָנָה וְה"נ דְּכּוּנְתָהּ: וְכֵן אִיפְכָּא אִם אַחַר הַקִּינּוּי נְאַסְרָה עֲלֵיו וְלֹא נִרְאִית לְשִׁתּוֹת מְסַתְּפַר דְּלֹא יִשְׁקָנָה כְּמוֹ בָּא עֲלֵיהּ בְּעֵלָה בְּדִרְדָּךְ אוֹ זִינְתָה עִם אַחַר קוֹדֵם שְׁתִּיָה דְּאִינָה שׁוֹתָה וְה"נ בִּינָן דְּאִינָה רְאוּיָה לּוּ הִשְׁתָּא לֹא יִשְׁקָנָה וְכ"ז לְפִי הָאִי טַעֲמָא דְּכָל אֱלוֹ הַנְּשִׂים אִינָן שׁוֹתוֹת מְפָנִי שְׁאִין רְאוּיָן לּוּ וְכַפְּי רַש"י ו"ל אַבְל לְטַעֲמוֹ שֶׁל הִרְמַב"ם ו"ל דְּמְשׁוּם דְּאִינוּ מְגוֹקָה מְעוֹן שְׁבָא בִּיאָה הָאִסוּרָה א"כ בְּלֵא"ה

אם מתו בין קינוי לסתירה אמאי לא תלשתה פנין דמגנקה הוא מעון ואפילו מתו קודם קינוי ולא בא עליה אח"כ אמאי לא יקנא לה וישקנה פנין דמגנקה מעון הוא ולזה י"ל דגם זה בכלל אינו מגנקה מעון בין שעשה עון קודם קינוי וסתירה או שעמיד לעשות עון עמה אם נתיקנה לו והכל בכלל אינו מגנקה מעון הוא ומש"ה אם היתה נאסרת עליו קודם קינוי לא היתה שותה אבל איך קנא אם היו לו בנים בין קינוי לסתירה דאינה שותה משום שלא נראית לשותות משמע דווקא אם נולדו לו הבנים אחר קינוי אבל אם נולדו לו קודם קינוי היתה שותה ואמאי הא קבר אינו מגנקה מעון קודם שנולדו לו הבנים וצ"ל דווקא בהאי דינא דנושא אשה שאין ראוייה לילד דמצד עצמה אין פאן עון כ"א מפני ביטול פו"ר.

ע"כ לא יחשב לו עון אם נשא עוד אשה בת בנים רק אם בשעת קינוי היתה אתו עדיין באיסור לא נראית עוד לשותות והוי אינו מגנקה מעון וכן אם בשעת קינוי היתה לו בהיתר גם שמתו הבנים אח"כ מ"מ נראית לשותות ולא חשיב אינו מגנקה מעון מה שהיא עתידה להיות תחתיו באיסור פנין דבתחלה בהיתר היתה לו וגם בשעת קינוי גם מה שיהיה אחר כך אין זה עון כ"כ וראוייה היא לשותות אבל בשאר איסורין נדאי כל שנאסרה לו אפי' אחר סתירה לאו בת שתיה היא משום דלא יהיה מגנקה מעון ואם היתה אסורה לו מכפר נדאי דאינה שותה אע"ג דהותרה לו אח"כ דאינו מגנקה מעון מכפר וכ"ז לטעמו של הרמב"ם ז"ל אבל לשיטת רש"י ז"ל דבעינו אשה הראוייה לו כל שנראתה לו קודם סתירה ישקנה וכבר האריך בזה המל"מ ז"ל ג"כ שם פ"ב הלכה י' וי"א ומה שנ"ל כתבתי: ומדברי התוס' ז"ל בד"ה מעופרת כו' נראה דס"ל דמעופרת חבירו לאו בת קינוי היא כלל דמעוט לה בספרי מפי תשטה אשתו והביאו ראיה לזה מדברי הירושלמי הנ"ל ואין זה מוכן דא"כ דאשתו שאינה ראוייה אימעיטא גם מקינוי פי נסתרה אמאי לא נוטלת פתובה פנין דקינוי אין פאן סתירה אין פאן אלא נדאי מקינוי לא אימעיטא וכמש"כ לעיל ולא אימעיט אלא מהשקאה ומש"כ דאם קנא לה פשהיא מעופרת והפילה דאינה שותה משום דלאו בת קינוי היתה לא ידענא למה הוצרכו לזה.

הא גם אחר שהפילה אינה ראוייה לו לר"מ דאמר יוציא עולמית. שוב ראיתי במל"מ ז"ל שהרגיש בזה ע"ש הלכה ז': ומ"מ לענני שתית מעופרת עצמו ראיתי בילקוט שהביא בשם ספרי זוטא דר"ג דריש ונקתה ונזרעה זרע פרט לזרועה מגיד שאין עופרה שותה הרי מבואר כדברי התוס' ז"ל דאינה שותה פשהיא מעופרת ואין לומר דאמעופרת חבירו קאי דהא אינה אסורה אלא מדרבנן: עוד ראיתי שם בילקוט בשם הספרי זוטא דאיפא תנא דמרבי מתחת אישה כל הפסולין כגון אלמנה לכה"ג כו' לשתיה: ור' אלעזר בר' שמעון פליג ואמר אין משקין את הפסולות ובתלמודין לא הובא מחלוקת בזה לא בבבלי ולא בירושלמי: גמ' בד"ה אשת גר ועבד משוחרר פשיטא מפאן קשה לפי רש"י ז"ל בבבלי בבבלי דהא דאמר עקביא בן מהללאל אין משקין הגיורת ופי' רש"י ז"ל שם דכתיב בני ישראל פרט לאשת גר ועבד משוחרר משמע דס"ל אליבא דעקביא דאין משקין לא הגיורת ולא אשת גר וא"כ מאי פריך הש"ס פשיטא.

כִּינּוּן דְּאִיכָּא תַנָּא דס"ל דְּאִין מְשַׁקִּין קמ"ל דְּלָא פְּהַאי תַנָּא אֶלְא וּדְאִי מְשַׁמַּע דְּבִגְיוּרְתָּא לְחוּד פְּלִיג עֶקְבִּיא וּבְגִלְקוּט אִיתָא וּכְדַבְרֵי עֶקְבִּיא בְּן מִהֲלָלָא אַף הִמְשִׁוּחֲרַת וְאַשְׁתָּא גֵר אִינְהוּ שׁוּתָהּ.

מְשַׁמַּע פְּדַבְרֵי רִשְׁ"י ו"ל דְּבִתְרֻנְיָהּ פְּלִיג בְּגִיּוּרְתָּא וּבְאַשְׁתָּא גֵר וּבִירוּשְׁלָמִי דְּמְכִילְתִּין מְשַׁמַּע דְּבִישְׂרָאֵל שְׁנַשְׂא גִיּוּרְתָּא כ"ע מוּדוּ דְּמְשַׁקִּין וּבְגֵר שְׁנַשְׂא בֵּת יִשְׂרָאֵל לְכ"ע אִין מְשַׁקִּין פִּי פְּלִיגֵי בְּגֵר שְׁנַשְׂא גִיּוּרְתָּא לְעֶקְבִּיא אִין מְשַׁקִּין דְּכִתִּיב בְּנִי יִשְׂרָאֵל וְלֹא גָרִים וּלְרַבְּנָן מְשַׁקִּין דְּמַרְבִּינוּ מוֹאֲמֶרֶת אֲלֵיהֶם וְלֹא מַרְבִּינוּ אֶלְא פְּשִׁשְׁנֵיהֶם שְׁוִין אֶבֶל לֹא גֵר שְׁנַשְׂא בֵּת יִשְׂרָאֵל וּכְבָר תָּמָה בְּזֵה הַמַּל"מ ו"ל שֵׁם בִּפ' הַנְּ"ל א"כ אֲמַאי נִקְט עֶקְבִּיא אִין מְשַׁקִּין אֶת הַגִּיּוּרְתָּא וְכֵן מַה שֶּׁהֵבִיאוּ חֲכָמִים רַאֲיָה מִפְּרַכְמִית שְׁפָחָה וּע"כ צ"ל דְּבַעֲלָה נְמִי גֵר הָיָה אוֹ עָבַד מְשִׁוּחֲרָר וְאַמַּאי לֹא אָמְרֵי רַבְּנָן עֵיקְרָא דְּמִילְתָּא דְּהוּא הָיָה גֵר אֶבֶל מְהֵא דְּפִרְיָהּ בְּשַׁמְעָתִין מְשַׁמַּע דְּלִיכָּא מֵאן דְּפְלִיג בְּגֵר וְאַתְרַבִּי מוֹאֲמֶרֶת וּע"כ לֹא פְּלִיגֵי עֶקְבִּיא וּרַבְּנָן אֶלְא בְּגִיּוּרְתָּא אוֹ מִטַּעַם שֶׁכ' הִרְע"ב ו"ל לְאֵלָה וְלִשְׁבֻעָה בְּתוּף עַמּוּף.

אוֹ מְפִי תִשְׁטָה אֲשֶׁתּוֹ יִצְתָה זֹו שְׁשֻׁטָתָהּ פְּכָר וּדו"ק: תוּס' בַּד"ה אָמַר לוֹ ר"י תִּימָא ר"י לִימָא לִיָּה לְנַפְשֵׁיהּ וּבִירוּשְׁלָמִי בְּמְכִילְתִּין חַד תַּנָּא הוּא דְּאָמַר לְכוּלְהוּ שְׁאֵם הָיְתָה עֶקְרָה כו' וְאֵם יְלָדָה בְּצַעַר וְכו' וּר"ש הוּא דְּפִרְיָהּ א"כ כָּל הַנְּשִׁים יִסְתְּרוּ אֶלְא ס"ל דְּלִית לְהוּ שְׁכָר פְּלָל וְנִזְרָעָה זָרַע אֲתִי לְזָרַע פֶּשֶׁר וְלֹא זָרַע פְּסוּל לְמַעוּטֵי אֶלְמָנָה לְכַה"ג וְכִמוּ שֶׁהֵבִיאוּ לְעִיל דְּרִשָּׂא זֹו בְּשֵׁם הַירוּשְׁלָמִי וְעֵינֵין בְּלִשׁוֹן הַרְמַב"ם ו"ל פ"ג ה'ל' כ"ב: בַּד"ה וְזוֹ הוּאִיל כו' תִּימָא אֲמַאי לֹא פִרְיָהּ וְאַימָא ה"נ כו'.

נִרְאָה דְּמִפְּרָשֵׁי כִפִּי רִשְׁ"י ו"ל דס"ד לְמַעוּטֵי אֲשֶׁת פְּהֵן מִמְשַׁמְעוּתָא דְּקִרָא דְּמִיָּירִי בְּיִשְׂרָאֵל וְלֹא בְּכַהֵן וּמִש"ה קִשְׂיָא לְהוּ לִיפְרוּף וְאַימָא ה"נ אֶבֶל לִפִּי שֶׁל הַרְמַב"ם ו"ל כִּפִּי הַמְשַׁנָּה דְּמִסְבָּרָא בְּעֶלְמָא ס"ד דְּאֲשֶׁת פְּהֵן לֹא תִשְׁתָּה מְשׁוּם דְּנִיחּוּשׁ שְׁמָא זִינְתָה בְּאֻנְסֵי וּמִש"ה לֹא בְּדָקוּהָ מִיָּא וְלִפְהֵן אִסוּרָה קמ"ל דְּלֹא חִיָּישִׁינוּ לְאֻנְסֵי וְאִין פְּאֻן קוֹשְׂיָא פְּלָל וְסִיפָא וּמִוִּתְרַת לְבַעֲלָה קמ"ל רְבוּתָא טְפִי דְּאִפִּי מִתְנַוְנָה דְּרָף אֲכָרִים ג"כ לֹא חִיָּישִׁינוּ לְאֻנְסֵי אֶבֶל בְּאַשְׁתָּא סְרִיס ע"כ צ"ל פְּתִירוּצָם ו"ל.

וּבִירוּשְׁלָמִי וּבְסַפְרֵי מַרְבִּינוּ מוֹאֲמָתָּ פִּי שְׁטִית תַּחַת אִישׁוֹ לְרַבּוֹת אֲשֶׁת סְרִיס ע"ש: רִשְׁ"י בַּד"ה קמ"ל דְּלִמְקִידָם כו' וּבְסְרִיס חֲמָה כו' וְעֵינֵין מְהַרְשֵׁ"א ו"ל שְׁעַמַּד עַל ד' רִשְׁ"י ו"ל בְּמִתְנִי שֶׁכ' דְּמִיָּירִי שְׁנַסְתְּרַס אַחַר שְׁנַשְׂאָהּ וְהַעֲיָקֹר כְּמוֹ שֶׁפְּתַב פְּאֻן כִּינּוּן דְּמִקְנָא לָהּ ע"י סְרִיס ה"ה דְּבַעֲלָה סְרִיס בַּר שְׁכִיבָה הוּא וְעִי' מַל"מ ו"ל מַה שֶּׁדִּקְדַּק עַל דְּבִרֵי רִשְׁ"י ו"ל דְּהָכָא וְעִי' תוּס' ו"ל וְלָזָה נִתְפַּוּיִן גַּם רִשְׁ"י ו"ל: ע"ב גַּמ' מַהוּ דְּתִימָא וְנִטְמָאָה כו' אֶבֶל הָא הוּאִיל וְאַסִּירָא וְקִיָּמָא כו' הָא דְּלֹא קָאֲמַר הַש"ס דְּקמ"ל דְּמִקְנִין אֶפִּילוּ ע"י אֵלוּ הַקְּרוּבִים דְּמִוִּתְרַת לְהַתִּיחַד עִמָּהֶם כְּמוֹ בְּנֵה וְאַבִּיָּהּ מְשַׁמַּע דְּלֹא חָשִׁיב לָהּ הַש"ס רְבוּתָא דְּפִשְׁטָא דְּמִקְנָא לָהּ אֶפִּילוּ אִי לִיכָּא אִיסוּר: יְחוּד וּבִירוּשְׁלָמִי פ"ק מְשַׁמַּע דְּאִיכָּא פְּלוּגָתָא בְּזֵה וּקְצַת קִשְׂיָה כִּינּוּן דְּתַנּוּ סְתָמָא ע"י כָּל עֲרִיּוֹת מְקַנִּין וּדְאִי כּוֹלֵן בְּכֻלָּל וְכֵן מְשַׁמַּע מְהֵא דְּתַנּוּ חוּזִין מִן הַקְּטָן וְשִׁאִינוּ אִישׁ וְהַיְחוּד מוֹתֵר בְּהֵם לִפִּי ד' הַרְמַב"ם ו"ל דְּקִטְוִן הִיָּינוּ פְּחוֹת מִכּוֹן ט' וְעִי' בַּמַּל"מ ו"ל רִישׁ פ"א מַה' סוּטָה וְהַדְּבָר פְּשׁוּט דְּבַכָּה"ג בְּקִפִּידַת הַבַּעֲלָה תִּלְיָא מִיְלְתָא: תוּס' בַּד"ה אֶבֶל כו' תִּימָא הָא שְׁמַעִינוּ לָהּ מִאֶלְמָנָה כו' וְאִין פְּאֻן תִּימָא כ"כ דְּהָא בְּמִתְנִי לֹא נִתְבָּאָר הָךְ דְּרִשָּׂא דְּכִי תִשְׁטָה אֲשֶׁתּוֹ וְאִי לֹא תַנּוּ הָךְ דַּע"י כָּל הַעֲרִיּוֹת מְקַנִּין

ה"א דטעמא דאלמנה ג"כ משום הכי הוא דבלא"ה אסורה לבעל להכי אשמעינן דלא משום האי טעמא הוא וע"י פל עריות מקנין אע"ג דאסורה לבעול בלא"ה וברישא טעמא מפי תשטה אשתו: בא"ד וכן על מה נאמר כו' עי' מהרש"ל שצידד לומר דבאלמנה לכה"ג ליפא קינוי פלל וכבר פתבתי לעיל דזה אינו מדלא נוטלת פתובה וע"כ יש פאן אינה חסרון או ט"ס בדבריהם ו"ל ובעיקר דבריהם ו"ל שכתבו דלא אימעט קטן אלא משתיה אבל לא מאיסור והיינו לשיטתם דקטן היינו שלא הגיע לגדלות ומ"מ ביאתו ביאה להאסר ע"י וא"כ מיעוטא דשאינו איש לאו בחד גוונא הוא עם קטן דקטן לא אימעט אלא משתיה ושאינו איש היינו בהמה אימעטיא לגמרי אפי' מקינוי ואיסור ולא ניחא להו לפרש קטן ממש ולא שייכא ביה קינוי פלל פינו דאין ביאתו ביאה לא איצטריף למעוטי אבל גם לדבריהם קשה מנ"ל הא דמשתיה אימעטי ומאיסור לא אימעטי פינו דכתוב איש ולא קטן אימא דאימעטי גם מקינוי וכינו דליפא קינוי ממילא דאינה נאסרת גם פן אף על גב דבעלמא ביאתו ביאה מפל מקום הקא לאו בר קינוי הוא ואי בר קינוי הוא אמאי לא תשטה על ידו: אבל הרמב"ם ו"ל פירש דקטן היינו פחות מכן ט' דווקא הוא דאימעטי ולא תיקשי למה לי קרא למעוטי פינו דבעלמא אין ביאתו ביאה דהקא שאני דבקפידא דבעל תליא רחמנא וה"א דע"י קטן ג"כ תיאסר קמ"ל וכי האי גוונא אמרינו לקמן דאיצטריף מיעוט אפי' לדרף אברים אע"ג דפריצותא בעלמא היא וס"ד פינו דבעל קפיד יש בזה פל דין סוטה ונאסרה לבעל ולבעול וה"נ ה"א בקטן פחות מכן ט' להכי איצטריף מיעוטא ולפ"ז תרנוייהו בחד גוונא הוא דקטן ושאינו איש אימעטי אפי' מקינוי ומותרת לבעלה וברישא בכלל דע"י פל עריות מקנין איפא למימר דקמ"ל רבותא אפילו באיסורא והיינו בעריות שאין היחוד אסור בהם וכדברי הירושלמי הנ"ל והוי פולא מתניתין בחד גוונא ועי' תוס' קדושין דף כ"ז שכתבו שם דלרב יליף גלגול מאמן מאיש אחר אפי' מקטן דלא חזי לשבועה ולדברי הרמב"ם ו"ל אין לומר פן דאין מגלגלין ג"כ בקטן פחות מכן ט': וראיתי במל"מ ו"ל בפ"א הלכה ג' שכ' שם דברים שאין מובנים לי דנראה מדבריו ו"ל שם בדעת התוס' ו"ל דע"י קטן לא חשיב קינוי גבי סוטה אע"ג דבעלמא האשה נאסרת ע"י הקא לאו קינוי היא ולא כן פתבו התוס' ו"ל אלא גם הקא נאסרת והוי קינוי רק משתיה אימעטי כמבואר בדברי התוס' ו"ל דומיא דעריות: ובדברי הרמב"ם ו"ל פתב פמו שכתבתי דאע"ג דקטן פחות מכן ט' לאו בר ביאה היא מ"מ איצטריף למעוטי דומיא דדרף אברים דאין האשה נאסרת ואפ"ה איצטריף למעוטי ומזה תמה על דברי התוס' ו"ל ריש פירקין שהקשו על רש"י ו"ל מדאיצטריף למעוטי שומרת יבם ש"מ דמיתסרא והרי בקנא דרף אברים אע"ג דלא מיתסרא מ"מ איצטריף למעוטי ואין הגדון דומה לראיה בדדרף אברים שפיר איצטריף קרא למעוטי פינו דאשה נאסרת לבעלה בזנות.

ה"א דהיכא דבעל קפיד נאסרת אפי' בדרף אברים לבד. דזה ג"כ מקרי שכיבה וע"י קינוי נאסרת לבעל ולבעול אע"ג דבעלמא אינה נאסרת ע"י זה אבל בשומרת יבם דאינה נאסרת בזנות פלל קפידא דיבם מאי אהני פינו דאינה נאסרת עליו ע"י זנות פלל ושפיר הקשו התוס' ו"ל למה לי קרא בשומרת יבם למעוטי וזה ברור: ולכולהו שיטתי בקטן יותר מכן ט' דלרמב"ם ו"ל שוטה ע"י.

וילדברי התוס' ו"ל נאסרת ע"י לבעל יש להסתפק אם נאסרה גם לו אע"ג דקטן הוא וכשוגג דמי ויתבאר בזה לקמן במכילתין בס"ד עוד יש לדקדק מ"ש דלענין בועל קטן לא ממעטינן מאיש אלא קטן פחות מכן ט' וסוטה קטנה אימעיטא מאשה פרט לקטנה פל שלא הגיעה לכלל גדלות אע"ג דנאסרת על בעלה לשיטת הרמב"ם ו"ל מ"מ משתיה אימעיטא וה"נ נשמעיט מאיש ולא קטן אפי' בן ט' שלא תשתה ע"י וכן כתב הרמב"ם ו"ל שם בפ"ב תחת אישה פרט לאשת קטן היינו ג"כ לא הגיע לכלל שנים וזה בלא"ה קשה למה לי מיעוטא פלל כיון דקטן הוא ואין לו קדושין בה פשיטא דלאו בת שתיה היא ואינה נאסרת עליו ג"כ כיון דאין לו קדושין אפילו מדרבנן אם לא שנאמר דאיצטריך לאשת יבם קטן שפא על יבמתו וכשיטת הרמב"ם ו"ל דיש לו קנין בה דבר תורה וכל אלו ההלכות יתבארו עוד לפנינו במכילתין בעזרת שמים: גמ' עובד כוכבים מקנין ע"י והרמב"ם ו"ל פתב עובד כוכבים או עבד דלעבד ג"כ אסירא וקנימא וביבמות פתב בזה דמוכח מפאן דיש איסור תורה אפי' בגייתו ע"ש וראיתי בגילקוט שהביא בשם הספרי זוטא דבר אל בני ישראל ע"י ישראל מקנין ואין מקנין ע"י תושבים יכול ג"כ ע"י גרים ת"ל איש לרבות את הגרים משמע דס"ל דאין מקנין ע"י עובדי כוכבים והוא פלאי דבתלמודין משמע דליפא מאן דפליג בהא ופריי פשיטא: תוס' ד"ה למעוטי בהמה תימא לרבא דאמר יש זנות לבהמה כו' והיינו הא דאמר רבא התם נתפנין להטיח בבהמה והטיח ביבמתו קנה דנתפנין לביאה ואין דבריהם מוכנים דלא אשפחון מאן דפליג על האי מילתא דאין זנות לבהמה ואינה נאסרת ע"י אלא ונדאי לענין זה לחוד הוא דקאמר רבא דחשיב נתפנין לביאה ועי' תוס' תמורה דף ל' וילפי שיטת התוס' ו"ל לעיל בקטן דאע"ג דביאתו ביאה אימעיט מאיש ולא קטן א"כ אפילו יש זנות לבהמה שפיר אימעיט מאיש ולא בהמה ולמה ליה להש"ס למימר דאין זנות לבהמה אבל לדברי הרמב"ם ו"ל ניחא דדווקא משום דאין זנות הוא דמעטינן לתרנייהו קטן ובהמה וזה שכ' בחיבורו איש למעוטי קטן ובהמה: גמ' אמר ליה אביי פריצותא בעלמא ופריצותא מי אסר רחמנא: קצת קשה מפאן לדברי הרמב"ם ו"ל שכ' דעל קריבות של עריות עובר בלאו דלא תקרבו א"כ מאי קאמר פריצותא מי אסר רחמנא אלא דמהא דניתא ליה לאביי דאתי למעט נשיקה.

אפי' למ"ד דאין זו העראה ש"מ דעכ"פ יש בזה לאו דלא תקרבו וה"נ שאר קריבות והא דקאמר פריצותא מי אסר רחמנא היינו לענין סוטה קאמר דלא מסתבר שתאסר ע"י זה ולא איצטריך קרא למעוטי ולנשיקה הוא דאיצטריך קרא אע"ג דבעלמא אינה נאסרת בזה מ"מ בהא ס"ל נמי לאביי דה"א דבקפידא דבעל תליא.

ועי' בד' הרמב"ם ו"ל בפכ"א מהל' א"ב ובדברי הה"מ שם שכ' שם דבנשיקה ליפא איסורא אלא כמו בשאר קריבות: והתוס' ו"ל בד"ה אלא הקשו דאיפכא מסתברא דלמ"ד העראה זו נשיקה איצטריך למעוטי וזה הכל לשיטתם ו"ל דלא איצטריך מיעוטא לקנין פחות מכן ט' אבל מסוגיא דשמעתין מוכח דכל דהוי ביאה בעלמא ליפא למעוטי גבי סוטה וכדפריי על שלא פדרפה משכבי אשה פתיב אלמא דלא שייי' הכא למעוטי מש"ז העראה ושא לא פדרפה אע"ג דגבי שפחה חרופה אימעיט להו וכי איצטריך למעוטי מילתא דלא חשיב ביאה בעלמא והכא משום קפידא דבעל איצטריך למעוטי ועי' מל"מ ו"ל פ"ג מהלכות סוטה הלכה כ"ד ודברי מהרש"א ו"ל כאן שכתב דלענין שפחה חרופה אין

חילוק בין פְּדֻרָפָה לְשֵׁלָא פְּדֻרָפָה תְּמוּהִים הֵם וְנִגְדַּד שְׁמַעְתָּא דְּכָרִיתוּת עִי"ש וְעִי' רִש"י ז"ל שפ"י דְּאִתִּי קָרָא לְמַעוּטֵי נְשִׁיקָה דְּלֹא תִימָא הֶעְרָאָה הִיא וּא"כ אֲמַאי לֹא קֶאָמַר בִּיבְמוֹת דְּרַף נ"ה דש"ז דְּאִשְׁתַּי אִישׁ אִתִּי לְמַעוּטֵי נְשִׁיקָה וְאִתִּי לְאִשְׁמַעִינָן דְּלֹאוּ הֶעְרָאָה הִיא אֲלֵא ע"כ הִיא דִּינָא מְסַבְרָא קִים לָן לְמַר פְּדֻרָאִית לִיהּ וּלְמַר פְּדֻרָאִית לִיהּ וְעִי' רִש"י ז"ל בִּיבְמוֹת שָׁם שְׁלֵא כְּתַב כּוֹן: דְּרַף כּוֹן רִש"י ד"ה וְזוּ בָּאָה מְטִיפָה פְּסוּלָה שְׁמָא מְפוּתֵי אוּ מְזוּר עכ"ל וְלֹא הָוִי צְרִיף לְזָה.

דְּמִשְׁמַע דְּפִלְגְּתִינְהוּ בְּבֵת דוּמָה שְׁיִישׁ לָהּ בְּעַל וּס"ל לְשִׁמּוּאֵל דְּהַדוּמָה מְוֹתֵר לִישָׂא וְלֹא חִיְיִשִּׁינָן שְׁתַּזְנָה תַּחְתִּי אֲבָל בֵּת הַדוּמָה לֹא יִשָּׂא דְשְׁמָא מֵאַחַר הִיא וּמְזוּרָת הִיא וּר' יוֹחָנָן ס"ל אִיפְכָא דְהַדוּמָה לֹא יִשָּׂא שְׁמָא תַּזְנָה תַּחְתִּי אֲבָל בֵּתָה מְוֹתֵר לִישָׂא דְרֹב בְּעִילוֹת אַחַר הַבְּעַל אֲבָל לְדַבְרֵי רִש"י ז"ל מִשְׁמַע דְּמִיָּרִי בְּפְנוּיָה דוּמָה וּא"כ אֲמַאי פְּלִיג ר' יוֹחָנָן וּמְכַשִּׁיר בֵּתָה אֲלֵא דְבִטְעָמִיהּ דְשִׁמּוּאֵל יֵשׁ לְדַקְדָּק כִּינּוּן דְּאוּסָר בֵּתָה אִם כּוֹן מְמִילָא דְהִיא נְמִי אֲסוּרָה וְצ"ל דְהִיא יֵשׁ לָהּ חֻזְקָת פְּשָׁרוֹת וְכִינּוּן דְּאִין כְּפֹאן עֵדוּת בְּרוּרָה אֲלֵא קֶלָא בְּעֻלְמָא אִין לְאִוְסָרָה.

אֲבָל בֵּתָה אִין לָהּ חֻזְקָת פְּשָׁרוֹת לֹא יִשְׁאָנָה שְׁמָא פְּסוּלָה הִיא וּר"י ס"ל דְּבֵתָה פְּשִׁירָה מְשׁוּם דְּרֹב בְּעִילוֹת אַחַר הַבְּעַל וּמִשְׁמַע פְּשָׁטָא דְשְׁמַעִתִּין דְּלֹא פְּסַק הַקּוּל וְדוּמַת הָעִיר עוֹלָה בָּהּ אִפִּי' פְּשִׁירָה תַּחַת בְּעֻלָּה אִפִּי' ה' יִשְׁאָנָה כִּינּוּן דְּאִין כְּפֹאן עֵדוּת בְּרוּרָה אֲלֵא קוּל בְּעֻלְמָא: וְהַתּוֹס' ז"ל בַּד"ה דוּמָה כְּתָבוּ דְלֹא מִיָּרִי הֵכָא בְּדוּמָה בְּקֶלָא דְלֹא פְּסַק דָּאִם כּוֹן אֲפִילוּ כּוֹס יוֹצִיא וְאֲמַאי יִשְׁאָנָה אֲפִילוּ יִשְׂרָאֵל כִּינּוּן דְּחִשּׁוּדָה הִיא כָּל יָמֶיהָ יִצְטָרֵף לְהוֹצִיאָהּ אִפִּי' אַחַר הַכְּנִיסָה וְכָל שְׁכָן שְׁלֵא יִשְׁאָנָה לְכַתְּחֻלָּה וְאִילוּ הֵכָא אִפִּי' ר' יוֹחָנָן לֹא אָמַר אֲלֵא שְׁלֵא יִשְׁאָנָה לְכַתְּחֻלָּה אֲבָל אִם כּוֹס לֹא יוֹצִיא אֲלֵא מִיָּרִי הֵכָא בְּקֶלָא דְפְּסִיק דְאִיפְסִיק בִּיבְמוֹת דְּלֹא תַצָּא וּמִש"ה שְׁרִי שְׁמוּאֵל לִישָׂא אוֹתָהּ אֲפִילוּ לְכַתְּחֻלָּה וּר"י אָמַר דְּלֹא יִשְׁאָנָה לְכַתְּחֻלָּה.

כִּינּוּן דְּכָבֵר הֵיטָה דוּמָה אֲלֵא דְבְּקֶלָא דְפְּסִיק לֹא א"ש הָא דְאָמַר שְׁמוּאֵל דְּלֹא יִשָּׂא בֵּתָה דְּבָאָה מְטִיפָה פְּסוּלָה כִּינּוּן דְּפְּסַק הַקּוּל בַּלֹּא"ה בֵּתָה ג"כ פְּשִׁירָה וְלָמָּה לִיהּ לִר"י טַעְמָא דְרֹב בְּעִילוֹת כּוֹן וְנִרְאָה דְּמִיָּרִי שְׁפִיר בְּקֶלָא דְלֹא פְּסִיק אוּ אִפִּי' בְּעֵדוּת בְּרוּרָה שְׁמוּזָנָה הִיא תַּחַת בְּעֻלָּה וְאִפִּי' ה' לְשִׁמּוּאֵל מְוֹתֵר לְיִשְׂרָאֵל אַחַר לְיִשְׁאָנָה שְׁמָא לֹא תַּזְנָה תַּחְתִּי אֲבָל בֵּתָה לֹא יִשָּׂא דְשְׁמָא מְטִיפָה פְּסוּלָה בָּאָה וּמְזוּרָת הִיא וְאִסוּרָה לְיִשְׂרָאֵל וְלִר"י הָוִי אִיפְכָא דְבֵתָה כְּשִׁירָה הִיא דְרֹב בְּעִילוֹת כּוֹן וְהִיא לֹא יִשָּׂא שְׁמָא תַּקְלָקֵל תַּחְתִּי ג"כ וְכּוֹן מִשְׁמַע בְּרוּשְׁלִמִי פ"ק דְּמְכִילְתִּין פּוֹרְשִׁין מִן הַמְּזוּנָה וְאִין פּוֹרְשִׁין מִבֵּת מְזוּנָה מִשְׁמַע דְּמִיָּרִי כּוֹן דְּאִי מְזוּנָה וְלֹא מִיָּרִי אֲלֵא בְּיִשְׂרָאֵל אֲבָל לֹא כְּכֹהֵן וְהַרְמַב"ם ז"ל בַּפְּט"ו מֵהַל' אִישׁוּת בְּיָאָר הַדְּבָר דְּמִיָּרִי ג"כ בְּקֶלָא דְלֹא פְּסִיק וְסִיָּים שָׁם דְּהִיא עֲצָמָה חוֹשְׁשִׁין לָהּ מְשׁוּם זוּנָה וְכַתּוּב הַמִּל"מ ז"ל שָׁם דְּכֹהֵן חוֹשֵׁשׁ לָהּ קֶאָמַר וְאִפִּי' ה' לֹא תִיקְשִׁי קוֹשֵׁיִת הַתּוֹס' ז"ל מ"ט דְשִׁמּוּאֵל דְאָמַר אִין חוֹשְׁשִׁין לָהּ כִּינּוּן דְּמִיָּרִי בְּקֶלָא דְלֹא פְּסִיק דְאִיהוּ לְשִׁיטְתִּיהּ דְּמִבְּעַל אִין מוֹצִיאִין אִפִּי' בְּקֶלָא דְלֹא פְּסִיק וְאִם כּוֹן י"ל דְּכֹהֵן אִין חוֹשֵׁשׁ לָהּ מְשׁוּם זוּנָה ג"כ וְעִי' בַּאֵה"ע ס' ד' בַּש"ע שָׁם וּבְדַבְרֵי הָאֲחֻרוֹנִים ז"ל וּכְבֵר נִתְאַרְכוּ הַדְּבָרִים בְּהַלְכָה זוּ בְּדַבְרֵי הָרַאשׁוֹנִים ז"ל ע"כ לֹא אֲאָרִיף בְּזָה: תּוֹס' ד"ה רֹב בְּעִילוֹת כּוֹן כְּתָבוּ דְּמִיָּרִי הֵכָא דְלִיתָא לְדוּמָה דְּלִישְׁיִלָּהּ אֲבָל אִיתָהּ קָמִן נְאֻמָּנָת כְּדָאֲמַרִּינָן בַּפ' עֲשָׂרָה יוֹחָסִין וְהִיא נִרְאָה דְּהַתָּם

אי בעית אימא הוא דקאמר לשמואל מאי שתוקי בדוקי דאי אומרת לכשר נבעלתי נאמנת ויהי שנינויא ס"ל פאבני דמוקי התם דפלוגתניהו בלא דיימא מעלמא אז היא נאמנת אבל אי דיימא מעלמא אפשר דלא מהימנא וכ"ש לפי מש"כ ממשמעות לשון הרמב"ם ו"ל דמיירי הכא בקלא דלא פסיק דמסתברא דלא מהימנא: בא"ד אבל לרבא תקשה דאפי' בארוסה היכא דדיימא מיניה בטר דידיה שדינו ליה וכל שפן הכא כבעל ועיין שם בתוס' ו"ל שפירשו דדיימא מיניה היינו שפא עליה ונדאי ולפ"ז לא תיקשי ובלא"ה מאי דפשיטא להו דלשמואל הכא בת דומה שתוקי היא אין זה מוכרח כ"כ דלא קאמר אלא דלכתחלה לא ישא בת דומה אבל אם נשא נשא כמו דומה עצמה לר' יוחנן דאם פנס לא יוציא ועי' מש"כ שם ביבמות בחידושי: גמ' ותסברא נושא לכתחלה כו' משמע מלשון רש"י ו"ל דלא ניחא ליה נושא לכתחלה דלכתחלה ונדאי אסור אלא אם נשא מותר וקא דפליגי ישא זו ולא ישא זו היינו אם אינו מוצא אלא אלו וא"כ משמע דלשמואל בת דומה ולר"י דומה עצמה אפי' בדיעבד אסור והתוס' ו"ל כתבו דלר"י דומה אם פנס לא יוציא ועוד דהרמב"ם ו"ל כתב לשון לכתחלה דמותר לישא בת דומה וצ"ל דהא דלא ניחא לשון לכתחלה לאו מצד הדין אלא מצד החומרא להתרחק מן הפיעור דילמא מקלקלת תחתיו אבל בבית דומה ליכא אפי' חומרא לכתחלה אבל לא משמע פן מהא דאמר רבא תני נמי בת דומה משמע דצריך להגיה תרתי אם נשא בת דומה מותר אבל לכתחלה לא וי"ל דה"ק תני נמי בת דומה ואינו צריך להגיה אם נשא אלא נושא נמי א"ש ועוד י"ל דלמסקנא דאמר רוב בעילות כו' אפי' לכתחלה שרי וצ"ע בזה בד' הראשונים ו"ל: רבי יוסי אומר אף להשקותה ולכשיצא בעלה מבית האסורים כו' פבר פתבתי לעיל דממשמעות דברי התוספתא לאו דוקא לכשיצא בעלה מבית האסורים אלא גם אם נתפסק החרש ישקנה וכן מבואר בלשון הרמב"ם ו"ל בפ"א והנה בתלמודין לא הוזכר פסול חרש לענין השקאה וקא דב"ד מקנין לה היינו מפני חסרון דעתו וא"כ י"ל דחשיב ראוייה לשתייה מעיקרא אבל הרמב"ם ו"ל כתב דחרש ג"כ אינו משקה כמו סומא וחגר וא"כ שמעינן מינה אע"ג דבשעת קינוי וסתירה לא היתה ראוייה לשתייה אפ"ה פי הדר חזי כגון שנתפסק החרש ישקנה וא"כ בחגר או סומא דמקנא לה לאוסרה עליו אם נתרפא אח"כ לכ"ע ישקנה אלא הא דתני התם בתוספתא נמי הגדיל הקטן לא הבנתי דע"י קינוי שקינו לו בית דין בקטנותו ודאי אינו משקה אותה בגדלותו וכמו שכ' לעיל דאין אישות לקטן וצ"ע ועיין תוס' י"ט ו"ל ובכ"מ ובמל"מ ו"ל בפ"ב מה"ם: תוס' ד"ה איש איש כו' אבל לפוסלה מפתובתה לא צריך קרא כו'.

פבר פתבתי לעיל דלפוסלה מפתובתה בלא"ה לא צריך קרא פכל עוברת על דת דיוצאת שלא בכתובה אלא די"ל דהא דיוצאת שלא בכתובה בעוברת ע"ד הוא מדרבנן וקנס בעלמא אבל זו מה"ת יוצאת שלא בכתובה להכי כתבו דליכא למ"ד דכהונה דאורייתא ואפי' מ"ד דאורייתא היינו דאית לה סמך מה"ת וסברא זו מחודשת היא דפשטא דשמעתא בכמה דוכתי משמע דמדאורייתא היא לגמרי וכן משמע מדבריהם ו"ל בכתובות ובגיטין שהקשו למ"ד כתובה דאורייתא אמאי לא יהיה דינה בעדות אלמא דס"ל דלגמרי מדאורייתא קאמר: תוס' ד"ה דכתוב וקעמיד כו' והקשו דהכא משמע דבעינן קרא פדכתיב ובפ' נגמר הדין משמע דס"ל לרב אשי דלא בעינן קרא פדכתיב וכתבו דבכל הני איכא קרא יתירא דוקעמיד נמי יתירא הוא דכתיב וקעמידה ולפ"ז לא

הוּי צָרִיכִי לַמִּשׁ"כ בַּד"ה רַב אֲשֵׁי דְגַבֵּי עֲרֻכִין רַבֵּי רַחֲמָנָא בְּן חוֹדֶשׁ דְּבַלְא"ה נִיחָא דְהִכָּא אִיכָּא קְרָא יַתִּירָא אַבְל הָא דְמַמְעֻטִּין גִּידְמִית לִיכָּא קְרָא יַתִּירָא וְע"כ מְשׁוּם דְּבַעֲיִנן קְרָא פְּדַכְתִּיב וְכַתֵּב דְּכֹן מְשַׁמַּע בְּנִזִיר דְּלִמָּאן דְּבַעֲי קְרָא פְּדַכְתִּיב אִין לֹו פְּפִים בְּנִזִיר אִין לֹו תַקְנָה וְכַבֵּר פְּתַבְתִּי דַּא"כ קִשְׁיָא הִילְכְתָּא אַהִילְכְתָּא דְגַבֵּי נִזִיר קו"ל דְּאַפִּי' אִין לֹו פְּפִים יֵשׁ לֹו תַקְנָה וְהִכָּא קו"ל דְּגִידְמִית אִינְה שׁוּתָה וי"ל דְּהִכָּא שְׁמַעֲיִנן מֵהָהּ הִיקְשָׁא גּוּפָא דְאַיְתְּקִשׁוּ אֲשֶׁה לְאִישׁ וְאִישׁ לְאֲשֶׁה ש"מ דְּכָל מְאִי דְכְתִיב גְּבִינְהוּ מְעַפְכָּא בְּהוּ וְלִהְכִי אִיְתְּקִשׁוּ דַּא"ל"ה לְמְאִי אִיְתְּקִשׁוּ וּבְכוּלְהוּ לִיכָּא יַתִּירָא וְכִינן דְּשְׁמַעֲיִנן מֵהִיקְשָׁא דְחַד מִיְנִינְהוּ דְּוּנְקָא: ע"כ כְּוִלְהוּ דְּוּנְקָא וי"ל עוֹד דְּמָר בַּר רַב אֲשֵׁי פְּלִיג אֲדַאבְוִהּ וּס"ל דְּלֹא מְעַפְכָּא אֲלֵא אֲלִמִית דְּבַעֲיִנן שְׁתַּקְפַּל הַשְּׁבוּעָה אַבְל חֲגֵרִית וְגִדְמִית לֹא מְעַפְכָּא דַּא"ל"ה מ"ט לֹא אָמְרִי תַרְוַנְיָהוּ לְכוּלְהוּ וְרַב אֲשֵׁי וּנְדָאֵי מוֹדָה בְּאַלְמִית אֲלֵא ש"מ דְּרַב אֲשֵׁי רַבּוּתָא קַמ"ל דְּאַפִּי' חֲגֵרִית וְגִדְמִית אִינְה שׁוּתָה וְכַש"כ אֲלִמִית וְאַתִּי מַר בַּר ר"א וְאָמַר דְּוּנְקָא אֲלִמִית הוּא דְּמְעַפְכָּא אַבְל הֶרְמֵב"ם ז"ל פְּסִיקִינְהוּ לְכוּלְהוּ: פְּרַק חֲמִישִׁי תוּס' בַּד"ה כְּשֵׁם כּו' יְרוּשְׁלָמִי כּו' כְּשֵׁם שְׁהֵמִים בּוּדְקִין אוֹתָהּ עַל כָּל בִּיאָה שְׁהִיא מְקַבְּלַת מִבְּעֻלָּה לְאַחַר הַבּוּעֵל כִּף הֵם בּוּדְקִין אוֹתוֹ עַכ"ל וְקִשְׁיָא לְהַבִּין דְּבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי בְּזָה חֲדָא מְאִי הִיא דְקָאֻמַר דְּהֵמִים בּוּדְקִין אוֹתָהּ עַל כָּל בִּיאָה שְׁהִיא מְקַבְּלַת מִבְּעֻלָּה לְאַחַר הַבּוּעֵל הָא אִם בָּא עֲלֵיהָ בְּעֻלָּה לְאַחַר הַבּוּעֵל אִין הֵמִים בּוּדְקִין אוֹתָהּ כְּלָל מִדְּתַנּוּ בָּא עֲלֵיהָ בְּעֻלָּה בְּדַרְדְּרָא וְעוֹד מְאִי כִף הֵם בּוּדְקִין אוֹתוֹ דְקָאֻמַר וְכִי עַל בִּיאָה שְׁבָא עֲלֵיהָ בְּעֻלָּה יִבְדַּק גַּם הוּא וְרֵאִיתִי בְּפִירְקָא קַמָּא בִירוּשְׁלָמִי בְּמַכִּילְתִּין עַל הָא דְתַנּוּ וְאֵלוּ אֲסוּרוֹת לְאַכּוּל בְּתַרוּמָה שְׁבָא עֲלֵיהָ בְּעֻלָּה בְּדַרְדְּרָא.

וְהִינּוּ מְשׁוּם דְּלֹא תַשְׁתָּה עוֹד פְּרִיף עֲלֵיהָ וְהָא תַנִּינן כְּשֵׁם שְׁהֵמִים בּוּדְקִין אוֹתָהּ עַל כָּל בִּיאָה שְׁבָא עֲלֵיהָ בְּעֻלָּה אַחַר הַבּוּעֵל כִּף בּוּדְקִין אוֹתוֹ אֲלֵמָא דְהֵמִים בּוּדְקִין אִפִּי' אִם בְּעֻלָּה בָּא עֲלֵיהָ וְיִמְשְׁנֵי ר' אַבִּין בְּשֵׁם ר' הִילָּא כָּאן בְּיודַע פִּי' מִתְּנִיתִין דְּתַנּוּ בָּא עֲלֵיהָ בְּעֻלָּה אִינְה שׁוּתָה הִינּוּ אִם יָדַע בְּעֻלָּה שְׁנִסְתְּרָה וּבָא עֲלֵיהָ בְּאִיסוּר כָּאן בְּשִׂאִינוּ יוֹדַע הָא דְתַנִּינָא דְנִבְדַּקְתָּ עַל בִּיאַת בְּעֻלָּה שְׁאַחַר הַבּוּעֵל.

הִינּוּ אִם הַבְּעֵל בָּא עֲלֵיהָ בְּשׁוּגַג שְׁלֹא יָדַע שְׁנִסְתְּרָה בְּזָה שְׁפִיר הֵמִים בּוּדְקִין אוֹתָהּ וְאִיפְשִׁיטָא לִי מְכָאן סְפִיקוֹ שֶׁל הַמִּל"מ ז"ל בַּפ"ב הִלְכָּה ח' אִם בָּא עֲלֵיהָ בְּעֻלָּה בְּשׁוּגַג אִי חֲשִׁיב מְנוּקָה מְעוֹן וְהָרִי מְבוֹאֵר הַדְּבָר בִּירוּשְׁלָמִי הַנֶּ"ל דָּאִם לֹא יָדַע שְׁנִסְתְּרָה הֵמִים בּוּדְקִין אוֹתָהּ וְיִוֹתֵר קִשְׁיָא עַל דְּבָרֵי הַתוּס' ז"ל בְּשְׁבוּעוֹת דָּף כ"ז דְּמַסְקֵי הֵתָם דָּאִם יָדַע בְּשַׁעַת הַשְּׁקָאָה שְׁבָא עֲלֵיהָ אִפִּי' בְּשׁוּגַג אִין הֵמִים בּוּדְקִין אוֹתָהּ וְזָה דְּלֹא כְּמִבּוֹאֵר בִירוּשְׁלָמִי הַנֶּ"ל וְדוּחַק לְפָרֵשׁ כָּאן בְּשִׂאִינוּ יוֹדַע הִינּוּ שְׁלֹא יָדַע אִם בָּא עֲלֵיהָ דְהִיָּה שְׁכוּחַ מְמַנּוּ וְתַמִּיָּה לִי עַל הַמִּל"מ ז"ל שְׁדַרְכּוּ לְהַבִּיא דְבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי בְּהִלְכוֹת אֵלוּ וְלִישָׂא וְלִיתַן בְּהֵם וְלֹא הִבִּיא דְבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי אֵלוּ דְמִבּוֹאֵרִים הַדְּבָרִים בְּהֵם: וְאַכְתִּי הָא דְאָמְרִינן הֵתָם כִּף בּוּדְקִין אוֹתוֹ אִינוּ מוּבָן אַבְל הַתוּס' ז"ל הֶעֱתִיקוּ דְבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי שְׁלֹא כְּסִדֵּר הַנְּסוּחָא אֲשֶׁר לְפָנֵינוּ בִירוּשְׁלָמִי וְהִכִּי אִיתָא הֵתָם כְּשֵׁם שְׁהֵמִים בּוּדְקִין אוֹתָהּ כִּף בּוּדְקִים אוֹתוֹ כְּשֵׁם שְׁאֲסוּרָה לְבַעַל כּו' כְּשֵׁם שְׁאֲסוּרָה לְאַחֵיו שֶׁל בַּעַל כּו' כְּשֵׁם שְׁהֵמִים בּוּדְקִין אוֹתָהּ עַל כָּל בִּיאָה כּו' כִּף בּוּדְקִין אוֹתוֹ הִיא שְׁדַרְכָּהּ לְהַאֲסֵר בֵּין לֹו בֵּין לְאַחַר הִיא נִבְדַּקָה אַבְל הוּא לְכַשְׁתְּשָׁתָה הוּא נִבְדַּק וְנִרְאָה דְבַלְשׁוֹן בְּעֵינָא הוּא דְקָאֻמַר כְּשֵׁם שְׁבוּדְקִין אוֹתָהּ עַל כָּל בִּיאַת אִיסוּר שְׁקַדָּם בֵּין שֶׁל בַּעַל בֵּין שֶׁל בּוּעֵל אַחַר כִּף בּוּדְקִין אוֹתוֹ עַל בִּיאַת אִיסוּר

מאחרות ומסיק דלא דמי בזה היא שדרכה להאסר כו' היא נבדקת גם על ביאות אחרות אבל הוא לכשתשמה הוא נבדק דאינו נבדק אלא על זה שמשקין אותו ע"י ולא על אחרות והא דבפירקא קמא מסיק כה בודקין אותו ותו לא הוא אגב גררא דהכא פדאשפחון הכי בכמה דוכתי בירושלמי: בא"ד בודקו אותו ולא אותה ומסיק דלמ"ד הזכות תולה ואינה נפרת תלינן אותה בזכות ולפ"ז היא אסורה לביתה ולמ"ד אין הזכות תולה בעי למימר דתלינן בדיקתו במים מגולים והיא מותרת וגם הוא מותר בה ופריה לא כן בעי מבדקונה דע"י שתיית מים מגולים לא היה נבדק כמו ע"י מי סוטה אלא אני אומר עם אחרות נסתר ובדקוהו המים על ביאות אחרות האסורות ופריה ולא כן סברין מימר לכשתשמה הוא נבדק ולא על ביאות אחרות תיפתר שיהיה הוא מזיד והיא שוגגת והיא מותרת לביתה והוא אסור בה בודקו אותה ולא אותו ג"כ קאמר דלמאן דאיכא למיתלי בזכות תלינן בזכות ולמאן דליכא למיתלי בזכות בעי למימר דתלינן בדיקתה בסתירה עם אחרים וא"כ אם גירש יהא זה מותר בה דהא לא בדקוהו מ"א ומסיק דגם בזה תלינן דהוא שוגג והיא מזיזה לפיכך לא בודקו אותו המים ומ"מ אסור בה אפי' אם הוא שוגג וכד מסיק פיון שיצאה ע"י וא"כ בהאי גוונא ליכא נפ"מ לדינא דאסורה היא לבעל ולבועל אבל באידך בבא נפ"מ לדינא דאם לא בודקו אותה אע"פ שבדקו אותו היא מותרת לביתה דונודאי היא שוגגת וא"כ אם אשת פהו היא אסורה היא לביתה אפי' אם לא בודקו אותה כל שבדקו אותו דונודאי בא עליה באונס או בשוגג וכבר דקדק המל"מ ו"ל אמאי לא ביאר הרמב"ם ו"ל להאי דינא ולדידי קשה לפ"ז הא דאמרינן לעיל גבי אשת פהו דמותרת לבעלה דקמ"ל דאפי' מתנוונה דרף אברים דס"ד דזנויני זנאי באונס ומש"ה לא בדקוהו מ"א פי אורחיה קמ"ל והשתא ממ"נ אי בודקו המים אותו ונודאי באונס זנאי ואסורה לכהן ואי לא בדקוהו א"כ ע"כ לא זנאי פלל מדלא בדקוהו לדידיה וי"ל דאין הבועל לפנינו ע"כ היה נראה דס"ל לתלמודין דכל שאין המים בודקין אותה גם הוא לא נבדק פלל דעיקר הבדיקה בשבילה היא וי"ל דכל חד לשיטתיה אזיל דהירושלמי ס"ל דאפי' היא שוגגת אסורה לבועל א"כ שפיר י"ל דהמים בודקין אותו שלא יותר בה ואם לא בדקוהו המים יבואו לידי מכשול אבל תלמודין ס"ל דאם היא שוגגת ומותרת לבעלה גם הבועל מותר בה וכדאיתא בריש פתובות ולהכי אין המים בודקים גם אותו וליכא לאשכוחי להאי דינא פלל אלא דאפתי יש לדקדק א"כ אשת פהו שגאנסה כמה ינודע שגאנסה לבעלה אם אין המים בודקין את שניהם וצ"ל דאין לאונס תקנה ולא חששה התורה לזה דאונס לא שכיח: אבל עוד צריף לעיוני בההו סברא לתלמודין דע"י אונס לא נאסרה לבועל ג"כ וא"כ משמע דאסור הבועל לא הוי אלא פעין קנס מפני שאסרה על בעלה וא"כ לעיל באלמנה לכה"ג דבלא"ה אסורה לבעלה אמאי נאסרה לבועל דהא לא עביד מידי דבלא"ה היתה יוצאה מת"י ויש לחלק ולמ"ד לעיל דבעלה יכול למחול לה הקינוי אפי' אחר סתירה ומותרת לו אבל לבועל מסתברא דאסורה וכמו שכתבתי לעיל א"כ משמע דאסורה לבועל אפי' אי מותרת לבעלה ועי' משל"מ ו"ל בזה באורף: בא"ד ומנין שהדבר תלוי בה ואל אשת עמיתה כו' לטמאה בה בה הדבר תלוי אם היתה מזיזה אסורה שוגגת מותרת עי' משל"מ ו"ל שהקשה אמאי לא יליף מוהיא לא נתפשה ובירושלמי לפינן אונס מנאת פי שטית תחת אישה מה אישה ברצון כו' והכא י"ל דאיצטרף קרא לשוגגת ומאונס לא ילפינן דאונס קיל וכן מבואר בדברי הרמב"ם ו"ל

דשוגג ילפינו מקרא אחריןא ותמעול מעל באישה פרט לשוגגת ע"ש בסוף פ"ג: דף פח גמ' אין האיש מגונה מעון כו' ופי' רש"י ז"ל בא עליה בעלה אחר שנסתרה וכן פי' רש"י ז"ל בכמה דוכתי וכבר האריך בזה המשל"מ ז"ל וכתב דרש"י פליג בזה עם הרמב"ם ז"ל שכ' דאפי' על איזה ביאה אסורה הוי אינו מגונה מעון והקשה שם דברי רש"י ז"ל אהדדי דבסוף מכילתין כתב בעצמו דאפי' ביאת איסור מאחרת הוי אינו מגונה מעון ונראה בדעת רש"י ז"ל דנדאי דרף גינאוף יחשב לו עון אפי' מאחרת וכדכתב קרא לא אפקוד על בנותיכם ואפי' בנותיו וכלותיו אם רגילים בזנות והוא לא פקה בהם ג"כ עון הוא וכמו שכ' הרא"ש ז"ל.

אבל אלמנה לכה"ג אע"ג דביאת איסור הוא מ"מ פינו דלא הוי דרף זנות אלא דרף אישות חשיב שפיר מגונה מעון ולהכי כתב בטעמא דאלמנה לכה"ג משום שכתוב כי תשטה אשתו הראויה לו וכדאיתא בספרי ובכה"ג אינו חשוב עון אלא אם בא עליה בדרף דאינו מגונה מאותו עון עצמו וזה שפי' בכל דוכתי אינו מגונה מעון שפא עליה בדרף ובהכי איירי פשטא דקרא והכא בלא"ה א"ש מה שפי' דווקא בא עליה בדרף משום דס"ד דבדקי ליה מיא ומיא ונדאי לא בדקי לבעל ולבועל אלא על עון זה לבד ולא על עון אחר וכמ"ש לעיל מדברי הירושלמי: גמ' מפלל דר"ע וו"י דריש ובירושלמי בפירקין מסיק איפכא דר"ע דריש באו באו ב' פעמים וכן נטמאה ונטמאה ותליא הא בפלוגתא דר"ע ור"י בעלמא דר"ע דריש לשונות פפולין וליף הכא מפאו באו ור' ישמעאל דלא דריש לשונות פפולין ליה הכא מו"י ואינו מוכן לפ"ז מאי הוסיף רבי על ר' עקיבא ומש"כ דר' יהושע אתי לסייעי לר"ע דר' זכריה בשם ר' דריש נמי הכי הוא תמוה דרבי הנה תלמיד תלמידו של ר' יהושע ולא הנה בנמיו כלל ובסנהדרין ריש פ' ד' מיתות דריש ר"ע נמי בת ובת מני"ו ותיירא ע"ש דמשמע דר"ע ור"י דריש וו"י ועיין במשל"מ ז"ל פ"ג שנסתפק אי המים בודקים לבועל בעתיד לר"מ דמשביעין אותה על העתיד ולכשתטמא מערערין אותה המים אי זה הבועל ג"כ נבדק ומסתברא ליה דנבדק גם הוא ויישב בזה הא דלא כתב הרמב"ם ז"ל דאי בדקו אותו ולא אותה דאסורה אם אשת פהו היא והיינו משום דאיכא למימר דנסתר עם אחרת שפכר שתתה והשביע אותה על העתיד ונבדק הוא עכשיו ואין זה מוכן דהא בדקו אותה ולא אותו דונדאי איכא למיתלי דנסתרה עם אחרים ואפ"ה אם גירש אסור בה ותלינו דהוא שוגג וה"נ לא תלינו באחרת להתיירא לבעלה או לבועל אם גירש אלא תלינו שהיא שוגגת והבועל אסור בה וגם בעלה פהו ליתסר וכבר כתבתי לעיל מה שנ"ל בזה: תוס' בד"ה מה ת"ל כו' וא"ת וכי איצטריך קרא למיסר ספיקא.

עי' מהרש"א ז"ל שהקשה הא איצטריך למיסר דלא נימא אוקמא אחזקת פשרות ונראה דלשון הש"ס קשה להו מגיד לה הפתוב שהספק אסורה משמע דאתי לאשמעינן דספיקא אסורה וזה לא איצטריך והוי ליה למימר דאתי לאשמעינן דספק הוא וממילא ידעינן דאסורה להכי כתבו דקרא אשמעינן דלאו מספק אסורה אלא ונדאי אסורה ועבר עליה בעשה ונדאית ולא דמילספק חלב או שומן דאסור ג"כ מה"ת וצריך פפרה דאיסור זה מספק הוא שפא חלב אכל אבל הכא אפי' אם היא טהורה עבר בעשה אם בא עליה קודם שהיה ולפי"ז אם אכלה תרומה קודם שתיה נאח"כ שתתה ונמצאת טהורה אפ"ה איסורא קעבדא ולא אמרינו איגלאי מילתא למפרע דטהורה היא ואילו בספק רה"י דילפינו מינה

ונדאי לא כן הדין דאי איגלאי מילתא דטהורה הווי אין עליה טומאה פלל ועי' תוס' ז"ל
במות דף י"א שפכתבו דלא אסרה תורה אלא משום שפא נטמאה וכבר הארכתי בזה
בסוף גזיר בחי' בעיקר הדין הזה אי ספק רה"י דגמרינו מסוטה הוי טומאה ונדאית
ובארתי שם מה שנ"ל מדברי הרמב"ם ז"ל דלא הוי אלא טומאת ספק מד"ת וכן סוטה
ספק איסור היא ויתבאר עוד בזה לקמן בשמעתי: תוס' בד"ה אינו דין כו' גזיר ועושה
כפא יוכיחו שלא עשה בהם ספק טומאת התהום פנודאי ותירוץ נכון בזה דאין לעשות
יוכיח ממידי דיליף מהלכה דביוכיח צ"ל אף אני אביא כו' ואין ללמוד מהלכה אבל
בלא"ה אין פאן קושיא דטומאת התהום לאו מטעם ספק הוא דמטהרינו אלא אפי' נודאי
נטמא כל שהיא טומאת התהום שלא ידע בה אדם מעולם הנתרה לגזיר ועושה פסח ולא
שייך למימר בזה לא עשה ספק פנודאי: בא"ד הקשו אמאי לא פריך הכא מה לסוטה
שפן יש רגלים לדבר וכדאמרינו בריש גדה הכי השתא התם יש רגלים לדבר ותמה
המהרש"א ז"ל הו' לר"ש אמרינו התם הכי בנדה שם ולר"ש באמת לא ילפינו ספק
טומאה ברה"י מסוטה כמו שפי' רש"י ז"ל ועי' בתוס' שם דר"י ז"ל לא פ'י כפי' רש"י
ז"ל.

אלא ר"ש ג"כ מודה בכל ספק טומאה ברה"י דשורפין והיינו כמו שכתב פאן דבסוטה
יש רגלים לדבר היינו דאיפא ריעותא וכן בשרץ איפא ריעותא דהשרץ קמן אצל
הטהרות אבל גבי מקנה ליפא ריעותא פלל: ומה שכתבו בסוף דבריהם אבל קודם העדאה
עדים לא היא שום ריעותא.

לא ידענא פנונתם בזה ואולי נתפוננו למה שהקשו לעיל דבעי למילף עדות הראשונה
מעדות אחרונה דע"א מהימן והיכי מציינו למילף הו' בעדות ראשונה ליפא רגלים לדבר
היינו דליפא שום ריעותא קודם העדאת עדים הראשונים ודו"ק ויש לדקדק קצת לפי
סברת התוס' דרגלים לדבר דסוטה לא הוי אלא ספק השקול כמו ספק נגע בשרץ א"כ
הו' דאמר רבי ישמעאל בריש מכילתין מפני מה אמרה תורה דע"א נאמן בטומאה מפני
שרגלים לדבר א"כ בכל ספק דבר שבפירוה היפא דאיפא ריעותא פגון זרק לה קדושין
ס' קרוב לה ס' קרוב לו דאיפא ריעותא דהבעל פאן וקדושין פאן דומיא דספק מגע שרץ
היה ע"א נאמן פמי בסוטה פינו דנה חשיב רגלים לדבר ובכתובות דף כ"ב מבואר דע"א
לא מהימן אפי' בכה"ג גבי ע"א אימר נתקדשה כו' וכדאיתא בתוס' שם דמירי בכה"ג
דספק קרוב לו כו' דאיתרע חזקתה ואמאי לא מהימן העד שאומר שנתקדשה כמו גבי
סוטה דנאמן העד שאומר שנטמאת אף שעד אחר מכחישו אלא ונדאי שאני רגלים לדבר
דסוטה דקרוב הוא לנדאי שנטמאה והדק"ל היכי ילפינו ספק מגע שרץ מהא וי"ל
דלעולם ע"י רגלים לדבר לא הוי אלא כספק מגע שרץ.

ואפ"ה ליפא למילף מינה בעלמא בדבר שבפירוה שיהיה ע"א נאמן כה"ג משום דהכא
שאני דבלא העד עשה התורה ספק פנודאי ולאו מספק היא אסורה וכמו שכתבו התוס'
ז"ל אלא דקיל איסורה.

ולאו אין בה להכי מהימן העד לאסור אותה לגמרי וכהו לוקה עליה משום זונה: ע"ב
תוס' ד"ה מפאן כו' רישלמי מ"מ יש רגלים לדבר לפלטיא בלילה כו' האי מ"מ יש
רגלים לדבר אין לו שייכות להא דלקמן ואדלעיל שם בירושלמי קאי דאפילו נכנסו

לְבֵית הַסֵּתֶר זֶה מִ"מ יֵשׁ רַגְלִים לְדָבָר וּלְפִלְטִיָּא בְּלִילָה הוּא מְקִלְתָּא בְּאַפִּי נְפִשָּׁה וְעִי תוּס' רִישׁ נִדְהָ וּבְגִלְיוֹן שָׁם וְהֶרְמַב"ם ו"ל לֹא בִינְאָר לְהֵאֵי דִינָא בְּאַיְזָה אֲנֹפֶן הֵנִי מְקוֹם סְתִירָה: בֵּא"ד שְׁאֵלוּ אֶת בֶּן זֹמְא כּו' מִפְּאֵן אֶתְהָ דֵּן לְשֶׁרֶץ כְּדִאֲמַרִּינֵן בְּתַלְמוּדֵינֵן מְקִלְהוֹן דְּרַבְּנֵן פְּלִיגִין דְּמַר ר"ז ור' יוֹסִי בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן קִטְנָה שְׂזִינְתָה אֵין לָהּ רְצוֹן לְהֶאָסֵר לְבַעְלָהּ הֶרִי דְהֶכָּא אִפִּי יֵשׁ בָּהּ דַּעַת לִישְׂאֵל סְפִיקוֹ טְהוֹר.

דְּהָא אִיכָּא קִטְנָה שְׂיֵשׁ בָּהּ דַּעַת לִישְׂאֵל וְאַפ"ה אֵין לָהּ רְצוֹן כּו' וּכְבָר הַקְּשָׁה הַפ"מ ו"ל דְּהָא לָאוּ מְשׁוּם סְפִק טְהוֹרָה הִיא אֲלָא מְשׁוּם דְּאֵין לָהּ רְצוֹן וְחֻשְׁבִּיב כְּאַנּוּסָה וְנִרְאָה דְּהֶכִי קְאָמַר הֵיכִי יִלְפִינֵן מִסּוּטָה דְּאֵין סְפִק טְמָא אֲלָא אִם יֵשׁ בּוֹ דַּעַת לִישְׂאֵל כְּמוֹ בְּסוּטָה הָא בְּסוּטָה לָא סְגִי בְּדַעַת זֶה.

וְכָל שְׂלֵא הַגִּיעָה לְגַדְלוֹת אֵין לָהּ דַּעַת וְרְצוֹן לְעַנְנֵן זֶה וּבְסִפְק טוֹמְאָה כָּל שְׂיֵשׁ בּוֹ דַּעַת לִישְׂאֵל טְמָא עַכ"פ מְבִנְאָר מַד' הִירוּשְׁלֵמִי דְקִטְנָה אֵין לָהּ רְצוֹן לְהֶאָסֵר עַל בְּעָלָהּ וְכֵן מְבִנְאָר בִּיבְמוֹת בְּתַרִּי דְּכֻתִּי דְּפִתּוּי קִטְנָה אֲנֹס הוּא וְהֶרְמַב"ם ו"ל בַּה'ל' סוּטָה לֹא כְּתִב כֵּן אֲלָא חֻשְׁבִּיב קִטְנָה בֵּין הַנְּשִׂימ דְּמִקְנִין לָהּ לְאַוְסְרָה אֲבָל לְשִׁתְּיָה לֹא דְכֻתִּיב אִשָּׁה פְּרִט לְקִטְנָה וְכֵן כְּתִב שָׁם לְהִדְיָא דְקִטְנָה שְׂזִינְתָה אֲסוּרָה עַל בְּעָלָהּ אִם קִיבֵל בָּהּ אֲבִיָּה קְדוּשִׁין אֲבָל בֵּת מִיֵּאוּן אֵין לָהּ רְצוֹן לְהֶאָסֵר עַל בְּעָלָהּ וְאַפ"ה אִם הוּא כְּהֵן מוֹתֵרֵת לוֹ וְהִשְׁיֵג עָלָיו הֶרְאָב"ד ו"ל מְהָא דְאֲמַרִּינֵן פִּתּוּי קִטְנָה אֲנֹס הוּא וְהֵה"מ בַּה'ל' א"ב הַקְּשָׁה מִהִירוּשְׁלֵמִי הַנְּ"ל אֲלָא דְהִבִּיא דְבָרֵי הִירוּשְׁלֵמִי דַּפ"ב קִטְנָה אֵין אֶתְהָ יְכוּל לְהַפְרִישׁ קְרַבֵּן בְּשִׁבְלָהּ דְּמַר ר"ז כּו' דְּאֵין לָהּ רְצוֹן כּו' וְלֹא מִיְיָתִי הֵתֵם בְּזָה שׁוּם פְּלוּגְתָּא אֲבָל לְדָבָרֵי הִירוּשְׁלֵמִי דְּפִירְקָא קְמָא וְכְמוֹ שְׁהִבִּיאוּ הַתּוֹס' ו"ל מוּכַח דְּבֵן זֹמְא פְּלִיג עָלֵיהּ וּס"ל דִּישׁ לָהּ רְצוֹן וּמִש"ה יְלִיף מִסּוּטָה לְדָבָר שְׂיֵשׁ בּוֹ דַּעַת לִישְׂאֵל וְסִתְמָא דְתַלְמִידֵין ג"כ ס"ל דְּמִסּוּטָה יִלְפִינֵן לִישׁ בּוֹ דַּעַת לִישְׂאֵל מִש"ה פְּסִק הֶרְמַב"ם ו"ל דִּישׁ לָהּ רְצוֹן לְהֶאָסֵר עַל בְּעָלָהּ וְעוֹד דְּהָא הוּא ו"ל הִבִּיא דְרִשְׂא דְקָרָא אִשָּׁה פְּרִט לְקִטְנָה וְאֵי אֵין לָהּ רְצוֹן לֹא צְרִיף קְרָא לְמַעוּטֵי אֲלָא דְלֹא מְצִאֲתִי לְדְרִשְׂא זֶה אֵיָה מְקוּמָה אֲבָל הֶרְמַב"ם ו"ל וְנֻדְאֵי לֹא כְּתִיבָה מְדַעַת עֲצָמוּ אֲלָא מְצִאָה בְּמַדְרֵשׁ חֲכָמִים וּש"מ דִּישׁ לָהּ רְצוֹן וּבְהִנֵּי תְרֵי דְּכֻתִּי בְּתַלְמוּדֵינֵן לֹא אָמְרוּ כֵּן בְּפִשְׁטוּת אֲלָא דְרַף קוֹשְׂיָא וְתִירוּץ ע"ש בִּיבְמוֹת פ' ד"א ופ' הַבַּע"י: אֲלָא דְאַפְתִּי קִשָּׁה מִש"כ בְּסִתְיִמוֹת דְּכָל קִטְנָה יֵשׁ לָהּ רְצוֹן מְשֻׁמַּע כָּל שְׁהִיא רְאוּיָה לְבִיאָה הִינּוּ מִבֵּת שְׁלֵשׁ וְאֵילָף וְהֵאִיכָּא קִטְנָה וְהֵאִיכָּא קִטְנָה שְׂאֵין בְּהֵם דַּעַת לִישְׂאֵל וְאַטּוּ גַם לְזוֹ יֵשׁ רְצוֹן לְהֶאָסֵר לְבַעְלָהּ וְהֵיכִי שְׂיֵיף בְּזוֹ קִינּוּי פִּינּוֹן דְּלָאוּ בֵּת דַּעָה הִיא כָּלָל וְעִי' בַּד' הֶרְאָב"ד ו"ל וי"ל דְּאֲדַרְבָּה מִפְּנֵי שְׁעָבְרָה עַל קִינּוּי וְהֵרִי יֵשׁ לָהּ רְצוֹן.

וּמְדַעַתָּה זִינְתָה וְלֶהֱכִי נְאָסְרָה לְבַעְלָהּ: וְרֵאִיתִי בִּילְקוּט שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם סְפָרֵי זֹטָא תַּחַת אִישׁוֹ לְרִבּוֹת בֵּת תַּשְׁע שָׁנִים וַיּוֹם אֶחָד שְׂיִקְנּוּ לָהּ וַיִּשְׁקוּ אוֹתָהּ ע"י וְהוּא פְּלֵאֵי דְלֶהֱשַׁקוֹת אֶת הַקִּטְנָה לִיכָּא לְמ"ד וְעוֹד דְּמָה עֲנִין זְמַן תַּשְׁע שָׁנִים לְאִשָּׁה הָא זְמַן זֶה נְאָמַר בְּאִישׁ דְּאָז בִּיאָתוּ בִיאָה וְנִרְאָה דְצְרִיף לְהַגִּיָּה לְהִבִּיא בֵּן תַּשְׁע שָׁנִים דְּמִשְׁקִין אוֹתָהּ עַל יְדוֹ וּכְדַעַת הֶרְמַב"ם ו"ל וְגַם זֶה קִשָּׁה קִצֵּת הֵיכִי מְרַבִּינֵן לִיהָ מִתַּחַת אִישׁוֹ וְצְרִיף לְעִינֵן בְּסִפְרֵי עֲצָמוּ וְאֵינְנוּ בְּיָדֵי: וְיִתֵּר דְבָרֵי הֶרְמַב"ם ו"ל ג"כ צְרִיף בִּיאוּר שְׁכֻתָּה אֲבָל הַקִּטְנָה בֵּת מִיֵּאוּן אֵין מְקַנִּין לָהּ שְׂאֵין לָהּ רְצוֹן לְהֶאָסֵר עַל בְּעָלָהּ וְאַפ"ה הִנֵּה בְּעָלָהּ כְּהֵן וְהִינּוּ מְהָא דְאִיתָא בְּגִנְדָה יֵשׁ לָהּ אַחֲרֵת שְׂאִפִּי' לֹא נִתְפָּשָׂה מוֹתֵרֵת וְאִיזוּ זֶה שְׂקִידוּשִׁיָּה קְדוּשִׁי טְעוֹת וְקִידוּשִׁי קִטְנּוֹת

ג"כ בכלל כמו שפתיב רש"י ז"ל וא"כ למה פתיב שאין לה רצון להאסר על בעלה הא אפי' ברצון אינה נאסרת כל שהיא בת מאיון וקצת נראה מלשונו דמפרש פן לדברי הירושלמי קטנה אין לה רצון כו'.

היינו בקידושי קטנות ובפירקא קמא אפשיב לפרש הכי דאשפחן בסוטה דספיקו טהור אפי' יש בו דעת לישאל ובכה"ג אבל בפ' הנה מביא א"א לפרש הכי. דא"כ אפתי יכול להפריש בשביל קטנה ע"י נישואי אביה דיש לה רצון להאסר על בעלה אבל גם זה ניקא דנהי דיש לה רצון להאסר מ"מ אינו יכול להפריש קרבן בשבילה דהא קטנה לאו בת שתייה היא ומ"מ אינו מתנישב לישנא דאין לה רצון דלאו משום דאין לה רצון הוא דמותרת אלא משום דאין לה קדושין: וראיתי בפ"מ שפתיב בשם הגאון מו"ה אריה ליב ז"ל אב"ד דק"ק אמשטרדם לישב דברי הרמב"ם ז"ל דמש"כ קטנה שזינתה נאסרה על בעלה אם קידשה אביה מיירי בקטנה שהגיעה לכלל שנים ולא הביאה שתי שערות דהוי ספיקא דאורייתא שפתיב הביאה סימנים וגדולה היא ויש לה רצון ע"ש באנרד ולא הבנתי דברים אלו דא"כ למה לי קרא למעוטי אשה ולא קטנה פשיטא דיכול להקנות לה מספק ואינו יכול להשקותה מספק דספק קטנה או גדולה היא ובלא"ה קשה להעמיד זאת בכוננת דברי הרמב"ם ז"ל ואמאי לא פתיב בבבאיור להאי דינא דקטנה ממש אינה נאסרת אפילו אם קידשה אביה וסברת הגאון הנ"ל נכונה היא לדין להני דס"ל דאין לקטנה רצון אבל גדולה בשנים אע"ג שלא הביאה ב' שערות נאסרת משום ספק שפתיב הביאה סימנים אבל לא פדעת הרמב"ם ז"ל: תוס' ד"ה ברשות הרבים כו' ונראה דלא חשבינו טומאה ברה"ר אלא היכא דספיקא יכול להיות גלוי לכל אבל בספק ראיתיה המקור מקום סתר הוא וכ"כ התוס' ז"ל ריש גדה דגבי ספק ראיה לא מקילינן ברה"ר אבל שם בריש גדה גבי מקנה שנמדד ונמצא חסר בעי הש"ס לחלק דהא דמטהרינן בעלמא הוא דבעינן מקום סתירה אבל לענין חסר מה לי רה"ר מה לי רה"י ומסיק וכי תימא הא כל ספק ברה"ר טהור משמע דלמסקנא אין לחלק בהא וכל ספק ברה"ר טהור ועיין בתוס' ז"ל ריש גדה שם שתירצו בע"א: בא"ד ובפ' מי שמת מפרש כו' לא שנו אלא שלא עברו עליו ימות הגשמים אבל עברו עליו ימות הגשמים רה"י לכאן ולכאן עי' שם בב"ב דף קכ"ג דפי' הרשב"ם ז"ל ב' פירושים בזה ולפי' קמא קשה ממשינה מפורשת בפ"י דטהרות מקום שהיה רה"י ונעשה רה"ר חזר ונעשה רה"י כשהוא רה"י ספיקו טמא כשהוא רה"ר ספיקו טהור אלמא דאע"ג דהיה רה"י חוזר ונעשה רה"ר היינובימות החמה והיינו אחר שעברו עליה ימי הגשמים חוזר ונעשה רה"ר בימות החמה וכמו שפי' הר"ש והרע"ב ז"ל ועוד פי' שם דבטומאה אחת מיירי וכי עברו עליה ימות הגשמים אפי' בימות החמה אח"כ הוי רה"י ואילו התם תנן בטומאה אחת ר"ש אומר רה"ר מפסקת אפי' בזמן שהיה רה"י למפרע טהור הרי דהספק רה"ר מבטל טומאת רה"י והקא אמרינן איפקא דרה"י הני הפסק לטמא אח"כ אפי' ברה"ר ומד' הרמב"ם ז"ל בפ"ב מהל' אה"ט משמע דבבקעה לחוד הוא דהוי דינא הקא אם עברו עליה ימות הגשמים הוי רה"י לעולם אבל לפירוש הר"ש והרע"ב ז"ל קשה.

ואמאי לא הביאו למימרא דרבא עליה דהאי מתניתין וצ"ע יותר: תוס' בד"ה ותו לר"ע כו' רש"י פי' דמק"ו לא יליף כו' ותימא אי לית ליה ק"ו כו' ואין תמיהתם מוכנת דהא

רש"י ז"ל פתב בהדיא דאית ליה לר"ע הק"ו ג"כ וכמו שכתב דהשתא לתרומה אסר לה לכהונה מיבעי וע"כ פנונתו לא יליף ר"ע פהונה בק"ו.

דאל"ה היינו ר' ישמעאל אלא ע"כ מאיזה קרא יליף לכהונה גם כן ומנ"ל וקא דאיצטריף קרא לכהונה היינו פדמסיק הש"ס לקמן: דף כט תוס' בד"ה שפן עשה כו' תימא אמאי לא אמר פיון דטמא הפתוב מספק מהיכי תיתי דמותרת בתרומה וכהונה כו' קושיתם ז"ל הוא למסקנא באמת למה לן קרא לתרומה וכהונה ולא אסרינו מטעם דספק זונה היא וממילא אסורה גם בתרומה וכהונה ותו' דה"א דלא החמירה התורה בספק זה אלא לבעלה דאיפא ספק חייבי מיתות על ידה אבל לתרומה וכהונה הוי מוקמינו אחזקה וכתב דבירושלמי ס"ל דלא צריף קרא לתרומה מהאי טעמא פיון דאסורה לביתה ממילא אסורה בתרומה וכי איצטריף קרא ליבם ולפי דבריהם ז"ל דסברת הירושלמי היא פיון דספק זונה היא ממילא אסורה בתרומה דבתרומה גם מספק אסורה וכ"ש דאסורה ליבם א"כ ליבם נמי לא צריף קרא פיון דסוטה ונדאי אסורה ליבם משום אשת אח דטומאה פתיב בה פעריות ממילא ספק סוטה נמי אסורה והתוספות ז"ל ביבמות דף י"א הקשו פן למה לי קרא לאסור ליבם ול"נ דמהא דאסורה לבעלה לא שמעינו לעלמא לא לתרומה ולא ליבם דהא איצטריף קרא לעיל למעוטי קטן ודרף אברים משום דה"א בקפידא דבעל תליא רחמנא אלמא דאי לאו מעוטיא היתה אסורה לבעלה אפי' ע"י דבר שאינו נאסרת לעלמא ודווקא הכא ע"י קינוי הוא דנאסרה וא"כ השתא נמי איפא למימר דדווקא לבעלה אסור משום דקפיד והיא עברה על קינויו אבל לתרומה וליבם אינה נאסרת להכי איצטריף קרא לתרומה וליבם וקא דס"ל להירושלמי דתרומה מסברא שמעינו היינו מהו סברא דלא מצינו אשה שאסורה לביתה ומותרת בתרומה: שם גמרא ודאי טמא הוא דלא יאכל הא ספק יאכל אימא סיפא ונדאי טהור הוא דיאכל כו' לכאורה הני קראי לא סתרי אהדדי דגבי פשר אית ליה חזקת טהרה מש"ה ונדאי טמא היינו שנגע בנדאי הוא דלא יאכל אבל אם נגע בספק טמא יאכל משום דמוקמינו לפשר בחזקת טהרה וסיפא ונדאי טהור הוא דיאכל היינו אם הנה טמא ונטהר ונדאי הוא דיאכל אבל ספק טהור היינו שספק אם נטהר לא יאכל משום דמוקמינו ליה בחזקת טומאה וצ"ל דהא לא איצטריף לאשמעינו וכבר שמעינו דאזלינו בתר חזקה אלא ע"כ אתי לאשמעינו אפילו ספק טהור היינו דספק אם נגע בטומאה אי לא ג"כ לא יאכל ויש לדקדק עוד לחד גוססא בדברי הרמב"ם ז"ל דבדבר שזדונו פרת ספק מה"ת לחומרא א"כ ג"כ לא קשיא קראי אהדדי דרישא דקרא מייירי בטומאת פשר דאינו אלא בלאו ספיקא לקולא וסיפא מייירי בטומאת הגוף דבכרת היא הוי ספיקא לחומרא אבל בלא"ה קשיא טובא על גוססא זו וכמו שהאריכו הראשונים ז"ל: גמרא דאי מדרב ה"א בין ברה"י בין ברה"ר והוי מצי למימר דאי מדרב לא שמעינו אלא דאזלינו לחומרא בספיקא אבל מ"מ לא הוי אלא ספק טומאה איצטריף למיגמר מסוטה דספק רה"י הוי פנודאי טומאה כמו בסוטה עשה הספק פנודאי וכדס"ל להתו' ז"ל בכמה דוכתי דס' רה"י הוי ודאי טומאה לחייב על ביאת מקדש וכבר הארכתי בזה בנזיר ובאמת גם לשיטת התוס' ז"ל קשה אמאי משוינו ס' רה"י פנודאי טומאה לגמרי הא גם בסוטה אפי' לדבריהם לא עשה הספק פנודאי לגמרי דהא ליפא מלקות בספק סוטה כמו שכ"ז ז"ל וכל אלו הספיקות בספיקן יעמדו עד יבא המורה

צָדֵק וַיְבָאֵר כָּל סְפִיקוֹת וַתְּעֹלֹמוֹת: גְּמָרָא וְאִי מְסוּטָה ה"א עַד דְּאִיכָא דַעַת נֹגַעַ וּמַגִּיעַ גַּם בְּזָה כְּבָר כְּתַבְתִּי בַחֲוֵי נְזִיר.

דְּהָא דְאָמַר הֵכָא דְמְסוּטָה ה"א דְבַעֲיִנְן דַעַת נֹגַעַ וּמַגִּיעַ לָאו מְשׁוּם דְבְסוּטָה בְּעִינְן הֵכִי דוֹנְקָא דְהָא מְקַנָּא לָהּ אִפִּי מִמֵּי שְׁאִין בּוּ דַעַת כְּמוֹ שׁוּטָה וְקָטָן כָּל שְׁהוּא בְּן ט' וְרֵאוּי לְבִיבָהּ אַע"ג דְּאִין בּוּ דַעַת אֱלָא מְשׁוּם דְסַתָּם סוּטָה אִית בָּהּ דַעַת נֹגַעַ וּמַגִּיעַ וּמֵאוּד צָדֵקוּ בְּזָה דְבָרֵי הֶרְמֵב"ם ז"ל דְנִרְאָה מְדַבְּרֵי דק"ו זֶה אֵינוֹ אֱלָא אֶסְמִכְתָּא בְּעֵלְמָא וְכַבֵּר הִקְשׁוּ הַתּוֹס' ז"ל דְּאִיכָא לְמִפְרָךְ מַה לְסוּטָה שְׁפָן רַגְלִים לְדַבֵּר וּמָה עֲנִין זל"ז דְּהֵכָא סְפִיקָא הוּא בְּדַבֵּר עֲרֹנָה וְאִין אֶפּוֹטְרוּפּוֹס כּו' וְסִתְרִתָּן מוֹכַחַת עֲלֵיהֶם וְהִכִּי מְצִינְן לְמִילָף מִינָהּ לְסְפִיקָא דְעֵלְמָא אֲשֶׁר אִין טַעַם גְּמוּר לְחֻלְק בֵּין רַה"י לְרַה"ר אֱלָא הַפֵּל מְדַבְּרֵיהֶם הוּא כְּמוֹ שְׁפַתְב הֶרְמֵב"ם ז"ל בַּפְט"ז מַהֵל' אַה"ט ע"ש וְדו"ק: ע"ב גַּמ' כְּלִי חֶרֶס יוֹכִיחַ כּו' עֵי מְהַרְשֵׁ"א ז"ל שֶׁכ' דְּהָא דְלָא קְאָמַר כְּלִי חֶרֶס יוֹכִיחַ אַחַר פִּירְכָא רַאשׁוֹנָה מַה לְטְבוּל יוֹם שְׁפָן אַב הַטְּוּמָאָה כְּלִי חֶרֶס יוֹכִיחַ מְשׁוּם דְּאִיכָא לְמִפְרָךְ מַה לַכ"ח שְׁפָן הוּא רַאשׁוֹן לְטְוּמָאָה וְלִיכָא לְמִמַר טְבוּ"י יוֹכִיחַ פִּינּוּ דְאַב הַטְּוּמָאָה הוּא אַבְל מְטְבוּ"י דְשֶׁרֶץ לִיכָא לְמִפְרָךְ מַה לַכ"ח שְׁפָן רַאשׁוֹן דְטְבוּל יוֹם דְשֶׁרֶץ יוֹכִיחַ עַכ"ל וְהַתּוֹס' ז"ל לְקַמֵּן בַּד"ה הָא אִינִיתִינָהּ כּו' לֹא כְּתָבוּ בְּן אֱלָא ר' יוֹסִי דִּילִיף רְבִיעֵי מִמְחֻסָּר כְּפּוּרִים יְלִיף נְמִי מְהָא דְאִיכָא לְמִמַר כְּלִי חֶרֶס יוֹכִיחַ וְאַמַּאי לֹא פִּירְכִינּוּ מַה לְכִלִּי חֶרֶס שְׁפָן רַאשׁוֹן וְלִיכָא לְמִמַר מְחֻסָּר כְּפּוּרִים יוֹכִיחַ דְהָא מְחֻסָּר כְּפּוּרִים לִיכָא אֱלָא אַב הַטְּוּמָאָה אֱלָא ש"מ דַס"ל דְּהָא דְאִמְרִינּוּ כְּלִי חֶרֶס יוֹכִיחַ אַרְיִשָׁא נְמִי קָאִי וְשִׁפִּיר מְצִינּוּ לְמִילָף מְטְבוּל יוֹם דְאַב הַטְּוּמָאָה וְלִיכָא לְמִפְרָךְ מַה לְכִלִּי חֶרֶס שְׁפָן רַאשׁוֹן דַמ"מ שְׁמַעֲינּוּ דְלָאו חוֹמֵר אַב הַטְּוּמָאָה גּוֹרֵם לְפִסּוּל אֶת הַתְּרוּמָה וְכַמ"ש רַש"י ז"ל בַּד"ה הַצַּד הַשְּׁנוּה כּו' אַע"ג דְכִלִּי חֶרֶס לֹא דְמִי לְטְבוּל יוֹם וּפְסוּל גַּם לְחֻלִּין וְהִינּוּ פִירְכָא זֹו שְׁהוּא רַאשׁוֹן אַפ"ה שִׁפִּיר קְאָמַר יוֹכִיחַ.

וּקְצַת תִּימָא עַל הַמְהַרְשֵׁ"א ז"ל שֶׁלֹא הִבִּיא ד' הַתּוֹס' ז"ל דְלְקַמֵּן וְעֵי תוֹס' ז"ל כְּתוּבוֹת דָּף ל"ב שְׁדַקְדָּקוּ הָא דְלָא קְאָמַר אֲנֹכֶל רַאשׁוֹן יוֹכִיחַ וּפִירְשׁוּ שֵׁם הַצַּד חֵמוּר הִינּוּ דְכּוֹלָם מִפְּחַ רַאשׁוֹן אָתוּ ע"ש: רַש"י בַּד"ה דִּין הוּא שְׁיַעֲשֶׂה רְבִיעֵי בְּקוּדָשׁ וְלֹא תִימָא דִּיּו כּו' דְהִיכָא דְמִפְרָךְ ק"ו לֹא אִמְרִינּוּ דִּיּו וְר"ט הוּא דַס"ל הֵכִי בַב"ק וְרַבֵּנּוּ פְּלִיגֵי עֲלֵיהֶּ וְהַתּוֹס' ז"ל בְּפִסְחִים דָּף י"ח כְּתָבוּ דְלָא אִמְרִינּוּ הֵכָא מְשׁוּם דִּילִיף בְּמָה מְצִינּוּ מִמְחֻסָּר כְּפּוּרִים דְהוּי כְּמוֹ שְׁלִישִׁי וְהֶרְמֵב"ם ז"ל בְּחֻבּוּרוֹ פִי"א מַהֵל' אַה"ט וּבְפִירּוּשׁוֹ בַפ"ב דְטְהָרוֹת כְּתַב דְשְׁלִישִׁי מְטְבוּל יוֹם בְּתְרוּמָה יְלַפִּינּוּ בְּמָה מְצִינּוּ דְטְבוּל יוֹם שְׁנִי הוּא כְּמוֹ טְבוּל יוֹם דְשֶׁרֶץ וּבַעַל קָרִי דְהוּי רַאשׁוֹן וְכִי טְבַל גְּפַחַת מִמְדַּרְגָּה אַחַת וְנַעֲשֶׂה שְׁנִי וְאַפ"ה פּוֹסֵל בְּתְרוּמָה שְׁנִי דְעוֹשֶׂה שְׁלִישִׁי בְּתְרוּמָה וְרְבִיעֵי בְּקוּדָשׁ כְּתַב דִּילִיף מִמְחֻסָּר כְּפּוּרִים בַּק"ו וְהִכִּי מְשַׁמַּע קְצַת לְשׁוֹן הִירוּשְׁלָמִי בְּשִׁמְעִתִּין הָרִי לְמַדְנּוּ רַאשׁוֹן וְשְׁנִי מִן הַכְּתוּב שְׁלִישִׁי מִן הַדִּין וְרְבִיעֵי מִק"ו מְשַׁמַּע דְשְׁלִישִׁי יְלַפִּינּוּ מִן הַדִּין הִינּוּ מַה מְצִינּוּ וּמ"מ טַעְמָא בְּעֵי מ"ש הָאִי מַהֵאִי וִי"ל דְשְׁנִי דְחֻלִּין לִיכָא ק"ו.

דְמַאי קְאָמַר וּמָה טְבוּל יוֹם שְׁמוֹתָר בְּחֻלִּין הִינּוּ דְמוֹתָר לְאַכּוֹל אוֹ לִיגַע בְּחֻלִּין שְׁנִי שְׁפִסּוּל בְּחֻלִּין. וּמַאי חוֹמֵר הוּא זֶה הָא שְׁנִי נְמִי מוֹתָר בְּחֻלִּין וְחֻלִּין שְׁנַגְעוּ בּוּ טְהוּרִים וּמָה שְׁהוּא עֲצָמוּ פְסוּל לֹא אֲשַׁכְּחֵן בְּזָה קוּלָא בְּטְבוּל יוֹם וְע"כ מַה מְצִינּוּ הוּא דְקְאָמַר מַשָּׁא"כ בְּשְׁלִישִׁי דְתְרוּמָה שִׁפִּיר יְלִיף בַּק"ו מִמְחֻסָּר כְּפּוּרִים דְמוֹתָר אִפִּילוּ בְּאַכִּילַת

תְּרוּמָה פּוֹסֵל קוֹדֵשׁ שְׁלִישֵׁי שְׁפֹסוּל בְּתְרוּמָה הֵינּוּ דְנִפְסָל בְּאֲכִילַת תְּרוּמָה ע"י אֲכִילַת שְׁלִישֵׁי וְכִדְאִיתָא בְּחֻלִּין וּבְדַבְרֵי הֶרֶמְב"ם ז"ל בְּפִי"א הַג"ל אֵינוּ דִּין שְׁיַעֲשֶׂה רַבִּיעִי בְּקוֹדֵשׁ וְאֵע"ג דְּהָא דְנִפְסָל גּוֹפּוּ מְאֻכִילַת תְּרוּמָה אֵין זֶה אֱלָא מַעֲלָה דְרַבְּנָן.

הָא פְּסוּל רַבִּיעִי גּוֹפִיָה ג"כ אֵינוּ אֱלָא מַעֲלָה וְכַפְשָׁטָא דְשִׁמְעָתָא דְחֻגִיגָה: וְעַפ"ו הִיָּה אֶפְשָׁר לִישָׁב לְמָאי דְמִסְקִינָן דְרַבִּי יוֹסִי כְרַבְּנָן ס"ל: דְטָבוּל יוֹם גַּם בְּקוֹדֵשׁ אֵינוּ אֱלָא פּוֹסֵל לְחֹד וְאֵפ"ה יְלִיף שְׁלִישֵׁי בְק"ו דִּיעֲשֶׂה רַבִּיעִי וְאֵמָאי לֹא פָרִיף כִּי הֵיכִי דְפָרִיף ר' יוֹחָנָן עָלֶיהָ אֲנֹכֶל הֵבֵא מַחְמַת טָבוּל יוֹם יוֹכִיחַ דְפְּסוּל בְּתְרוּמָה וְאֵינוּ פּוֹסֵל בְּקוֹדֵשׁ וְלִפִּי הַג"ל נִיחָא דְבְּאֲנֹכֶל הֵבֵא מַחְמַת טָבוּל יוֹם אֶפְשָׁר דְלִית בֵּיהּ הֵךְ מַעֲלָה שְׁיִפְסָל גּוֹפּוּ מְאֻכִילַת תְּרוּמָה וְא"כ לִיפָא לְמִילָף בְּק"ו מְמַחְסָר כְּפּוֹרִים מִשָּׂא"כ בְּשְׁלִישֵׁי דְתְרוּמָה דְאִית בֵּיהּ הֵךְ מַעֲלָה שְׁפִיר אִיפָא ק"ו מְמַחְסָר כְּפּוֹרִים אֱלָא דְלִקְמָן מִשְׁמַע דר' יוֹסִי מְדַאֲוֵרֵייתָא קְאָמַר בְּהָא דְפָרִיף אֵי כְּאֵבָא שְׂאוּל ס"ל לִילָף בְּק"ו מְאֲנֹכֶל הֵבֵא מַחְמַת טָבוּל יוֹם דִּיעֲשֶׂה שְׁלִישֵׁי וְאֵי מְדַרְבְּנָן קְאָמַר לִילָף דְשְׁלִישֵׁי יַעֲשֶׂה רַבִּיעִי וְחִמִּישֵׁי כְּמוֹ אֲנֹכֶל הֵבֵא מַחְמַת טָבוּל יוֹם דְמְדַרְבְּנָן מְטַמָּא אֶחָד וּפּוֹסֵל אֶחָד בְּקוֹדֵשׁ אֱלָא ע"כ מְדַאֲוֵרֵייתָא קְאָמַר וְהָא דְטָבוּל יוֹם מְטַמָּא שְׁנַיִם וּפּוֹסֵל אֶחָד אֵינוּ אֱלָא מְדַרְבְּנָן כְּמוֹ שְׁכַתְּב רש"י ז"ל וְכִבְר הָאֲרִיכוּ בְּזֵה הַתּוֹסֵף וְרש"י ז"ל בְּסוּגִיָּא דר"ח סָגַן הַפְּהֻגִים בְּפְסָחִים וְעִי' בְּתוֹסֵף מְעִילָה דָּף ח' ע"ב בַּד"ה לְאֵבָא שְׂאוּל מַעֲלָה עָשׂוּ בְּקֻדְשֵׁי כו' שְׁכַתְּבוּ שֶׁם דְסוּגִיָּין פְּלִיגָא אֵהָא דְאָמַר רַבָּא הֵתָם דְלֵאֵבָא שְׂאוּל מַעֲלָה הִיא מְדַרְבְּנָן דָּא"כ הֵיכִי יְלִיף מְאֲנֹכֶל הֵבֵא מַחְמַת טָבוּל יוֹם לְרַבִּיעִי בְּקוֹדֵשׁ כִּינּוּן דְאֵין זֶה אֱלָא מַעֲלָה אֱלָא ס"ל דְאֵבָא שְׂאוּל מַה"ת קְאָמַר כְּדָבְעֵי הַש"ס לְמִימַר דְמִתְנִיתִין דְהֵתָם רַבְּנָן הִיא וְאֵין דְבְרֵיהֶם ז"ל מְבַנְאֵרִים דְאֵי כְּנֻנְתָּם דְסוּגִיָּין ס"ל דְלָא"ש הָיוּ תַחֲלָה מַה"ת א"כ כִּי קְאָמַר נִילָף מְאֲנֹכֶל הֵבֵא מַחְמַת טָבוּל יוֹם דְשְׁלִישֵׁי עוֹשֶׂה רַבִּיעִי וְהָרִי לָא"ש עוֹשֶׂה גַם חִמִּישִׁידָזָה הָאוֹכֵל מְטַמָּא אֶחָד וּפּוֹסֵל אֶחָד אֱלָא ע"כ גַּם סוּגִין ס"ל דְתַחֲלָה הִיא מְדַרְבְּנָן בְּעֵלְמָא אֱלָא ע"כ כְּנֻנְתָּם ז"ל דְסוּגִין ס"ל דְלָא"ש עכ"פ מְטַמָּא אֶחָד וּפּוֹסֵל אֶחָד מַה"ת וְרַבָּא מִשְׁמַע דס"ל דְלִכּוּלְהוּ לָא הָיוּ אֱלָא מַעֲלָה בְּעֵלְמָא אֶפְיָלוּ לר"מ דְאָמַר מְטַמָּא אֶחָד וּפּוֹסֵל אֶחָד וְא"כ הָא דס"ד הֵתָם דְמִתְנִיתִין דְמְעִילָה כְּרַבְּנָן וְלֹא כְּאֵבָא שְׂאוּל הֵינּוּ בְּהָא דְמְטַמָּא אֶחָד וּפּוֹסֵל אֶחָד עכ"פ מַה"ת וְרַבָּא מְסִיק דְהָא נְמִי מְדַרְבְּנָן הִיא וְעִי' מַש"כ שֶׁם בְּחִי' דְהָא דְרַבָּא מִילְתָּא בְּאֵפִי נִפְשָׁה הִיא וְלֹא אֲתִי לְאוּקְמִי מִתְנִיתִין כְּכ"ע וְאַחַר כֹּל הַג"ל לֹא מְצִאתִי טַעַם נִכּוֹן לְחַלֵּק בֵּין שְׁלִישֵׁי לְאֲנֹכֶל הֵבֵא מַחְמַת טָבוּל יוֹם' מָאי שְׁנָא דְבְּהָא יְלִיף ר"י הַק"ו וּבְאֲנֹכֶל הֵבֵא מַחְמַת טָבוּל יוֹם לָא יְלִיף וְעִי' בְּתוֹסִי"ט פ"ב דְנִדְהָ שְׁהַקְשָׁה שֶׁם דְבְרֵי הֶרֶמְב"ם ז"ל אֵהָדְדִי וְגַם בְּזֵה כְּתַבְתִּי בְּמַעֲלָה שֶׁם לִישָׁב דְבְרֵי הֶרֶמְב"ם ז"ל: דָּף ל רש"י ד"ה שְׁלִישֵׁי הֵבֵא כו' דְהֵתָם מַעֲלָה דְרַבְּנָן הִיא וּבְקוֹדֵשׁ מִיָּרִי עכ"ל וְאֵין זֶה מוּבָן דְהָא חִמִּישֵׁי לֹא אֲשַׁכְחָן אֶפִי' בְּקוֹדֵשׁ מְקוֹדֵשׁ וְאֵמָאי לָא נִיחָא מְק"ו וְהָא אֲנֹכֶל קוֹדֵשׁ הֵבֵא מַחְמַת טָבוּל יוֹם מְטַמָּא אֶחָד וּפּוֹסֵל אֶחָד שְׁלִישֵׁי שֶׁל קוֹדֵשׁ אֵינוּ דִּין שְׁיִטַמָּא אֶחָד וְיִפְסָל אֶחָד בְּקוֹדֵשׁ אֱלָא ע"כ בְּטָבוּל יוֹם לְחֹד הִיא דְעֵבִיד מַעֲלָה וְצ"ל אַע"ג דְמַה"ת שְׁנֵי חֲמוּר מְטָבוּל יוֹם מ"מ לְעֻנִין מַעֲלָה דְרַבְּנָן הִתְחַמְרוּ בְּטָבוּל יוֹם יוֹתֵר לְעֻשׂוֹתוֹ תַחֲלָה וְעֵינָן רש"י חֻלִּין דָּף ל"ה: וְאֵיִדִי דְאֵיִרִינָן בְּהַלְכָה זֹו אֲבָאָר בְּזֵה הַלְכָה אַחַת בַּד' הֶרֶמְב"ם ז"ל בְּפִי"א מַה"ל אַה"ט וְהַשְּׁגַת הַרְאָב"ד ז"ל שֶׁם שְׁכַתְּב שֶׁם הַלְכָה י' הָאוֹכֵל רַבִּיעִי בְּקוֹדֵשׁ אֲסוּר לְאֲכֹל קוֹדֵשׁ וּמוֹתֵר לִיגַע וְאֶפִי' תַבְשִׁיל שְׁנַתְעָרַב בּוֹ הַקוֹדֵשׁ ה"ז לֹא יֵאכַל כְּרַבִּיעִי שֶׁל קוֹדֵשׁ אֱלָא בְּחִמִּישֵׁי שֶׁהוּא טְהוֹר וְכַתְּב הַרְאָב"ד ז"ל אוֹמֵר אֲנִי

שהחמישי אפילו עם קודש עצמו נאכל ושתי בבות אחרונות לא נאמר בהן נזיד אלא מפני הבבא ראשונה ודברי הראב"ד ז"ל מבוארים דמשמעות לשון הרמב"ם ז"ל דחמישי מותר לאכול נזיד הקודש אבל לא קודש עצמו.

וכלי' שגא דמתניתין שם פרביעי של תרומה ובחמישי של קודש דתנו בתרנונייהו נאכל בנזיד הקודש וע"ז כתב דל"ד תני נזיד הקודש אלא אפילו בקודש עצמו מותר ודברי הכ"מ ז"ל שם אינן מובנים ודברי הראב"ד ז"ל ברורים הם ואין בהם שום דוחק עד שפמצאתי פדבריו מבואר בירושלמי בשמעתי דרצה לדקדק ממתניתין הנ"ל דר"ע לא מטמא שלישי אפי' בחולין מדתנו השלישי שבחולין נאכל בנזיד הדמע הא לעשותו דמע אסור ש"מ דשלישי יש בחולין ומסיק א"כ אמר דבתרא.

רביעי שבתרומה נאכל בנזיד הקודש הא לעשותו קודש אסור והאמר רב דמותר לעשותו קודש ודחי פיו דבתרומה איירי אסור לעשותו קודש משום תקלה ומשמע מזה דלא כמו שפי' רש"י ז"ל בנזכים דף פ"ח דאסור להביא מנחות ונסכים מן התרומה משום דלאו משקה ישאל הוא דא"כ לא הוי צריך למימר משום תקלה ומסיק אמר דבתרא החמישי שבקודש נאכל בנזיד הקודש והא מותר אפי' לעשותו קודש דאין חמישי בקודש וע"כ את אמר לית פו ולא דייקנו הו דייקא נאפילו לעשותו קודש מותר ונזיד הקודש לאו דווקא ה"נ ברישא ליה פו ושלישי שבחולין ג"כ מותר לעשותו תרומה דליכא שלישי בחולין פלל והיינו לפי שיטתו אבל לשיטת תלמודין דרישא מייירי בחולין שנעשו על טהרת תרומה א"ש ברישא דלא נאכל אלא בנזיד הדמע שאין בו פזית בכדי א"פ אבל תרתי בבא דסיפא ל"ד הם וכמבואר בירושלמי דאפילו בקודש עצמו מותרים ועיין בזה בדברי הר"ש והרע"ב והתוס"ט ז"ל: תוס' ד"ה שלישי הבא כו' דאנכל הבא מחמת טבול יום גופא כו' שצריך למייתי שלישי גופא מק"ו דטבול יום כו'.

עיין מהרש"א ז"ל שדקדק דילמא ר"י סבר כר"ע דס"ל שלישי אפי' בחולין ות' דא"כ למה ליה למילף שלישי בקודש מוהבשר כו' פיו דאפילו בחולין איכא שלישי עכ"ל והוא פלאי הא בשמעתי אמרינו דר' יוסי לית ליה דר"ע מדלא יליף רביעי בתרומה וחמישי בקודש ולמה כתב הוא ז"ל הוכחה אחרת והתוס' ז"ל בפסחים כתבו דהוי מצי למימר ג"כ מדיליף שלישי בקודש מוהבשר ש"מ דלית ליה דר"ע אבל לשון מהרש"א ז"ל בזה דר' קושיא ותירוץ תמוה מאוד: תוס' ד"ה ספר הישר מסיק כו' וא"ת מגזירה שניה ומשום משקין כו'.

ותמה בזה מההרש"א ז"ל מה תיקנו הא השתא נמי תיקשי הא מותר לשותות משקה תרומה ולא יטמאנה פיו דהאוכל שלישי ובחולין דף ל"ד משמע דבכלל גזירה שניה היא. ובכלל דברי ר' יהושע דאמר אוכל אנכל שני שלישי שני לקודש ואין שני לתרומה אבל שלישי הוי וכיון דהוי שלישי ממילא נפסל גופו מלאכול בתרומה דאסור לאוכלה בטומאת הגוף וגזירה אחת גזרו שיהיה האוכל כמאכל שני שלישי שלישי ובשני פוסל תרומה במגע אבל אנכל שלישי נהי דנעשה שלישי לא נאסר אלא באכילה אבל לא במגע ראבר"צ אמר הרי הן בתרומה לטמא שנים כו' כצ"ל: בא"ד אלא א"כ נאמר רב בגזירת כו' איזה ט"ס יש כאן.

וכוננתם דבכלל גזירות ראשונות הוא מטעם גזירה לגזירה וק"ל ועיין תוסי"ט ז"ל פ"ב דטהרות בד"ה ולא שני לתרומה: גמ' ר"מ דתנן כל הטעון ביאת מים מד"ס כו' עיין תוס' חולין דף ל"ב שהקשו הא אמרינן התם דר"ע נמי לא אמר אלא בטומאה דאורייתא וא"כ היכי מוכח דר"מ ס"ל דלא כר"ע ע"ש.

וי"ל דמוכח ה"א דמתיר ר"מ אפי' במעשר ונהי דמחלקינן לר"ע בין טומאה דרבנן לדאורייתא היינו בחולין אבל במעשר מסתברא דאפילו בטומאה דרבנן יש שלישי לר"ע והיינו דקאמר ר"מ ולא בני מחלוקתו ובירושלמי ג"כ מחלק אליבא דרב דס"ל לר"ע בין בחולין בין בתרומה יש שלישי היינו דוקא בטומאה דאורייתא אבל בטומאת ידים גם לר"ע אין שלישי ומטעם זה מוקי למתניתין דפ"ד דטבול יום כר"ע ע"ש: גמ' ר"א דתניא ר"א אומר שלשתן שוין צ"ל דתנן דמשנה היא בפ"ב דטהרות והתם גרסינן ר' אליעזר וצ"ל ר' אלעזר כדמשמע ה"א ומש"כ רש"י ז"ל דת"ק דפליג עליה ס"ל דראשון של חולין לא אזיל עד רביעי בקודש ע"ש בר"ש ור"מ ז"ל מה שפי' בזה: ע"ב גמ' סבריה אידי ואידי כו' מאי לאו בהא קמיפליגי מר סבר כו' ופי' רש"י ז"ל דבהא קמיפליגי קאי אפלוגתא דר"א ורבנן ולא ניחא ליה לפרש דקאי אמתניתין ובריייתא.

דמתניתין דאמרה פחות מפביצה ס"ל דשני עושה שלישי בחולין ואם יקח פביצה יטמא העיסה ובריייתא ס"ל דאין שני עושה שלישי בחולין הילכף אפי' פביצה מותר דהפביצה שני הוא ואינו מטמא העיסה משום דא"כ פי חשיב לר"א בהני דס"ל דאין שני עושה שלישי הוא ר"א דבריייתא דווקא נזה לא משמע ליה ומש"ה פי' דקאי אפלוגתא דר"א ורבנן אבל הר"ש ז"ל שם בפ"ב דחלה מפרש דקאי אפלוגתא דמתניתין ובריייתא אליבא דר"א ונהרמב"ם ז"ל בפ"ז מהלכות בפורים פסק בהא הלכה כר"א דבריייתא דאפילו פביצה מותר והיינו משום דקי"ל בכל הני לקולא דאין שני עושה שלישי בחולין ומותר לגרום טומאה לחולין והטבולין לחלה לאו פחלה דמו וליכא למיחש למידי וכמו שכתב הכ"מ ז"ל שם ומה שהקשה הרמב"ד ז"ל מהא דלא הכריעו בירושלמי הלכה כמאן אין פאן קושיא כ"כ פיון דלמסקנת תלמודין בטעמא דפליגי קי"ל כר"א בכל הני טעמי ממילא דהלכה כר"א ובביאור לשון הרמב"ם ז"ל בפ"ז הנ"ל עי' בתו"ט ז"ל פ"ה דשבועות ופ"ב דחלה שם ובתוס' חדשים שם ודו"ק: גמ' במאי קמיפליגי מר סבר תחומין דאורייתא ומר סבר דרבנן לכאורה יקשה מאי קמ"ל הש"ס פשיטא דבהא פליגי ונראה דאתי לאפוקי משיטת הירושלמי דלכ"ע יש תחומין דאורייתא היינו י"ב מיל פנגד מחנה ישראל ובאלפים אמה הוא דפליגי דר"ע ס"ל דשיעור תחום הוא אלפים אמה וקליף מקרא דומדותם כו' את פאת קדמה אלפים באמה וקמ"ל קרא דאלפים אמה סביב העיר בפלל העיר הוא ולא דנפקא ליה מהכא עיקר איסור תחומין דמהאי קרא לא שמעין לא איסור לאו ולא עשה אלא עיקר תחומין מאל יצא איש ממקומו נפק"ל וכדאמרינן בעירובין ושיעור המקום הוא דנפק"ל מהאי קרא ונחכמים דפליגי אר"ע ס"ל דשיעור מקום הוא י"ב מיל במחנה ישראל דבהם נאמר קרא דאל יצא כו' להכי קאמר הש"ס דלאו בהא פליגי אלא בעיקר איסור תחומין פליגי דר"ע ס"ל תחומין דאורייתא מאזהרת אל יצא וגלי קרא ה"א בערי הלויים שיעור התחום והמקום ור"א בנו של ריה"ג ס"ל דתחומין דרבנן וליכא אזהרה בתחומין פלל ד"ת ומדרבנן הוא האיסור והשיעור וקליפי ליה מג"ש מקום במקום בתורת אסמכתא ובה מיושב קושית התוס' ז"ל בד"ה מר סבר

ועיין בפיה המשנה להר"מ ז"ל שפתיב דלמ"ד תחומין דרבנן אין להם גדר וזה קצת דלא כמו שפתיב בחיבורו דלכ"ע יש גדר תחום היינו י"ב מיל פשיטת הירושלמי וכבר האריכו הראשונים ז"ל בזה והביאו כמה הוכחות מתלמודין דלא ס"ל הכי: גמ' ר"ע ס"ל פגדול המקרא את ההלל היינו שישאל ענו על כל דבר אשריה לה' כמו בהלל שעונין הללויה ור"א בנו של ריה"ג ס"ל פקטן המקרא את ההלל שענו אחרי משה כל פסוק ופסוק ור' נחמיה ס"ל פסופר הפורס על שמע שהוא פותח תחלה לבד פה משה פתח אשריה לה' ואח"כ אמרו כולם יחד ברוה"ק.

וכדמפרש בגמ' טעמו של כל אחד והתוס' ז"ל הביאו בשם התוספתא דלר"נ הנה משה פותח כל פסוק ופסוק וישאל סיימו זה הפסוק אלא דמה שאמרו דמשה פתח באז ישיר משה אינו מוכן וכי היכי דאליבא דר"ע ור"א הפתיחה היא באשריה לה' ה"נ לר"נ וגם מש"כ משה אמר עזי וזמרה כו' וישאל אמרו זה אלי כו' משמע דמשה אמר פסוק אחד וישאל פסוק אחר ובאידך קרא קאמר דישאל סיימו סוף הפסוק אבל בי לקוט איתא דעה זו בשם ראב"ע משה פתח באשריה וישאל סיימו אשריה כו' פי גאה גאה משה פתח עזי וישאל אמרו כו' הפסוק וכן כולם ועי' מהרש"א ז"ל בח"א שפתיבדהתחלת השירה הוא אז ישיר ולא ידענא אמאי לא ניחא לי דאשריה הוי התחלת הפרק כמו הללויה בהלל: פרק ששי מי שקינא לאשתו ונסתרה אפי' שמע מעוף הפורס יוציא ויתן כתובה דברי ר"א ר' יהושע אומר עד שישאו ויתנו מוזרות בלבנה פה היא גירסת רש"י ז"ל ופי' דר"א קאמר אפי' שמע מעוף הפורס שנסתרה היינו עד אחד אפילו עבד כו' ולטעמיה אזיל דסתירה ע"י ע"א יוציא ויתן כתובה אם אינו רוצה להשקותה.

וקשה לפ"ז מאי קמ"ל מתניתין הא כבר אמר ר"א הכי בריש מכילתין דסתירה בע"א ומה שנותן כתובה אם אינו רוצה להשקותה ג"כ תנן לעיל בפרק ארוסה ור' יהושע אמר עד שישאו ויתנו כו' פי' ג"כ דר"י לטעמיה דמשקה ע"פ שנים דווקא ואינו מחויב להוציא ע"פ עוף הפורס שנסתרה אלא עד שישאו ויתנו בה מוזרות בלבנה בפריצותה ומכונער הדבר ותצא וע"ז דקדקו התוס' ז"ל היכי מייירי ר' יהושע אי לאתר עידי סתירה אמאי יתן כתובה פנין דאינה שותה הוי פארוסה ושומרת יבם דיוצאת בלא כתובה אלא ר"י מייירי דליכא עידי סתירה וכי נושאין ונותנין בה מוזרות בלבנה מחויב להוציא אפי' בלא עידי סתירה אבל יתן כתובה ולפ"ז קשה ג"כ במאי פליגי ר"א ור"י בעידי סתירה כבר אפליגו בריש מכילתין ובנושאין ונותנין בה מוזרות בלבנה בפריצותה היינו בטומאה בלא עידי סתירה כלל לר"א ג"כ יוציא ויתן כתובה ואמאי תנן לה במתניתין בלשון פלוגתא ותרנוייהו לאו חדא מילתא אמרי אלא מר אמר חדא כו' וכעין זה הקשה מהרש"א ז"ל ואין לפרש דעד שישאו כו' דר' יהושע היינו בסתירה לחוד אע"ג דליכא עדים מ"מ פנין שנושאין כו' בסתירתה יוציא ויתן כתובה דמשמע לר"י אי ליכא עדים בסתירה לא נאסרה עליו כלל ואין צריך להוציא וכן משמע מלשון רש"י ז"ל דעד שישאו כו' היינו פריצותא וטומאה: והתוס' ז"ל כתבו דלא גרסינן במשנה ונסתרה אלא מי שקינא לה לחוד ושמע מעוף הפורס שנסתרה יוציא ויתן כתובה דבכי האי גוונא שיש קצת רגלים לדבר מכונער הדבר ומצוה להוציאה ונותן לה כתובה ומש"כ דלב"ה מצוה ולב"ש חובה אינו מוכן קצת וצ"ל דכוננתם דלב"ש ע"כ חובה להוציאה דאליבייהו אסור להוציא אם לא ע"י ערות דבר וגם ע"י דברים פעורים אינו יכול להוציאה כמו שכ' לעיל דף ו' בשם

הירושלמי אבל הכא ע"י קינוי תחלה גרע יותר וחובה להוציאה ור' יהושע אומר דאינו מחויב להוציאה אלא עד שישאו כו' אבל ע"י עוף הפורח אינו צריך להוציא וגם לשיטתם קשה קצת אמאי יתן פתובה פניו דמחויב הוא להוציאה הוי פעוברת על דת דאין לה פתובה והתראה ג"כ איכא דקדם לה הקינוי אבל הרמב"ם ז"ל בפ"ה המשנה פ"ה למתניתין פגוסחא דילן שקינא לה ונסתרה ואח"כ שמע מעוף הפורח שנטמאה ס"ל לר"א דלא ישקנה עוד אלא מוציאה ונותן לה פתובה משום דהיא רוצה לשתות אלא דאין משקין אותה מקול עוף הפורח משום זה לא הפסידה פתובתה ועדיפא מארוסה דאינה יכולה לשתות ור' יהושע אומר דע"י עוף פורח לאו פלום היא ויכול להשקותה אלא עד שישאו כו'.

בזה הוא דאינו משקה אותה ויוציא ויתן פתובה דזה ג"כ לאו עדות גמורה היא והיא רוצה לשתות מש"ה לא הפסידה פתובתה וכן פתב בחיבורו פ"א הלכה ח' וכן אם שמע העם מרבניו אחריה אחר הקינוי וסתירה ה"ז אסור לקיימה ויוציא ויתן פתובה והינינו דאמר ר' יהושע והכ"מ ז"ל תמה שם על זה הא פתב ז"ל שם דבזמן שאין מי סוטה יוציא בלא פתובה ולמה יתן פתובה הכא ויכונשית התוס' ז"ל ות"י שם דאחר קינוי וסתירה היינו בסתירה ע"י ע"א וכפ"י רש"י ז"ל והוא דחוק וגם אין זה במשמע דברי הרמב"ם ז"ל והדבר ברור כמו שפתבתי וכמבואר בדברי בפ"ה המשנה דבהא פליגי דלר"א אפי' שמע מעוף הפורח שנטמאה אחר הקינוי וסתירה אינו יכול להשקותה ויוציא ויתן פתובה ור"י אומר עד שישאו כו' אז אינו משקה אותה ואינה מפסדת פתובתה וכפ"י זה מוכח בירושלמי בפירקין הלכה ב' דאמרין התם שמע מעוף הפורח שנטמאת אשתו ואח"כ בא עד אחד ואמר שנטמאת למאי הוא בא אם להשקותה כבר נראית שלא לשתות ע"י עוף הפורח הא אינו בא אלא להפסידה פתובתה.

וכי מפסדין ממון ע"פ עד אחד הרי מבואר כפי הרמב"ם ז"ל דשמע מעוף הפורח היינו שנטמאת וגם אחר קינוי וסתירה ואפ"ה אינה שותה גם ע"פ שמיעת עוף הפורח ומיבעי ליה אם ע"א שבא אחר כך מהימן להפסידה ממון לחוד ולפ"ז א"ש מה שתמהו התוס' ז"ל על סידרא דהאי פירקא דאין כאן מקומו ולפי הנ"ל גיחא דכל האי פירקא בעידי טומאה מיירי ורישא קמ"ל דע"י עוף הפורח ג"כ אינו משקה אותה: אלא דלשיטה זו יש לדקדק מה ענינו של עוף הפורח דלפירש"י ז"ל היינו עבד ושפחה ולפ"ה התוס' ז"ל ג"כ בלא סתירה עדות ע"א בפריצותה הוי פעוף הפורח דמעיקר הדין אין עדותו פלום אלא פניו דקצת רגלים לדבר איכא מכוון הדבר ויוציא אבל לפי הרמב"ם ז"ל ע"א בטומאה נאמן לגמרי ועוף הפורח מה הוא.

אבל מהא גופא משמע כפי הרמב"ם ז"ל דלפ"י רש"י ותוס' ז"ל אמאי קרי לה מתניתין לעדות ע"א פעוף הפורח פניו דעדות גמורה היא בסתירה לפי רש"י ז"ל ולפ"ה התוס' ז"ל ג"כ הא אפילו ע"א פשר קודם סתירה פליגי ר"א ור"י ואמאי קרי לה עוף הפורח ועוד קשה לשיטת התוס' ז"ל אטו עדיף לר"י משא ומתן מוזרות בלבנה יותר מעדות ע"א פשר בעדות ברויה דמשום ע"א קודם סתירה אין צריך להוציא ובמוזרות בלבנה יוציא אבל ביאור הדברים נאמרו בירושלמי מה אנו קיימין ר"י דאמר שישאו כו' במאי קמיירי אי פהו דשמע ולא ידע ממאן שמע מעוף הפורח הוא ואי פהו דשמע וידע ממאן

שָׁמַע עַד מִפִּי עַד הוּא וְעֵדוּת גְּמוּרָה הִיא אֲלֵא כֹן אֲנִי קִיַּיִמִין פְּלוֹנִי מְפֻלוֹנִי וּפְלוֹנִי מְפֻלוֹנִי מְלֵה דְלִית בְּהַ תְּמַלְיוּסִים הִיַּיִנו דְּאִין לְדַבֵּר סוֹף לְבַרֵּר מִמִּי שְׁמַע בְּבִירוֹר וְאַחַר כָּל הַגְּלִיל נִפְ"מ טוֹבָא לְדִינָא דְלִשְׁיטַת רַמְבַּ"ם וְ"ל לְמַשָּׂא וּמַתָּן שֶׁל מוֹזְרוֹת בְּלִבְנָה הִיַּיִנו דְּוָקָא אַחַר קִינּוּי וּסְתִירָה.

אַבְל אַחַר קִינּוּי לַחֹד אִין לַחֹשׁ וּלְדַבְרֵי הַתּוֹס' וְ"ל חִיַּיִשִּׁינֵן אֶפְיִלוּ אַחַר קִינּוּי לַחֹד וּבִש"ע אַה"ע סִי קַע"א פְּתַב הַמְחַבֵּר לְדַבְרֵי הַרַמְבַּ"ם וְ"ל כְּפִי פִירוּשׁוֹ דְּמִיַּיִרִי אַחַר סְתִירָה ע"י ע"א וּלְדִידִי צ"ע טוֹבָא וְכִמוּ שְׁבַרְרִתִי לְעִיל דְּדַעַת הַרַמְבַּ"ם וְ"ל לֹא כֹן הוּא כְּמִבְנוֹאֵר בְּדַבְרֵיו בְּפִי הַמְשַׁנֶּה וְעוֹד דַּע"א בְּסְתִירָה לֹא פְלוּם הִיא וְאַחַר קִינּוּי לַחֹד וְנִדְאִי לֹא חִיַּיִשִּׁינֵן לְרִינּוֹן דְּמוֹזְרוֹת בְּלִבְנָה פִינֵן דְּאֶפְיִלוּ עַד כְּשֶׁר אִינּוּ נֶאֱמָן אַחַר קִינּוּי לַחֹד לֹמַר שְׁנַטְמָאָה וְעַד אֶחָד עֲדִיף מְרִינּוֹן מוֹזְרוֹת כּו' כְּמִבְנוֹאֵר בִּירוּשְׁלַמִי לְעִיל וְכֹן מִבְנוֹאֵר בְּדַבְרֵי הַרַמְבַּ"ם וְ"ל שֶׁם הֶלְכָה ט' דְּאַחַר קִינּוּי ג"כ אִין ע"א נֶאֱמָן אֲלֵא אִם מֶאֱמִין לוֹ וְדַעַתוֹ סוֹמְכַת עָלָיו וְכַתֵּב כֹּן בְּסְתִירָה וְה"ה בְּטוֹמָאָה וְצ"ע בְּדַבְרֵי הַרַאשׁוֹנִים וְ"ל וּלְפִי הַגְּלִיל הָא דַּתְנָא לְעִיל בְּבַרְיָתָא הִיא וְלֹא שִׁישָׂאוּ וְיַתְנוּ בְּהַ מוֹזְרוֹת בְּלִבְנָה אֲתִיָּא כּו' יְהוֹשֻׁעַ דְּלַר"א אִפִּי עוֹף הַפּוֹרַח מְעַכֵּב שְׁתִּיטָה: וְקוֹשְׁיַת הַתּוֹס' וְ"ל שְׁהַקְשׁוּ מִיַּדִּי דְּהוּי אַאֲרוּסָה וְשׁוֹמְרַת יָכֵם כּו' אִינּוּ מוֹכְרַח מְהָא דַּתְנֵן בְּמַתְנִיתִין דְּחַמּוּתָה כּו' נֶאֱמַנְתָּ שְׁלֹא לְשַׁתּוֹת וְאִינּוּ נֶאֱמַנְתָּ לְהַפְסִיד פְּתוּבְתָה וְהִיַּיִנו דְּכָל דְּלִיכָא עֵדוּת בְּרוּרָה וְהִיא רוּצָה לְשַׁתּוֹת אִין לְהַפְסִיד פְּתוּבְתָה וְה"נ ע"י עוֹף הַפּוֹרַח לַר"א אִו מוֹזְרוֹת בְּלִבְנָה לַר"י דְּלֹאוּ עֵדוּת בְּרוּרָה הִיא אִין לְהַפְסִיד פְּתוּבְתָה וּבִירוּשְׁלַמִי אִיכָּא מ"ד דְּאֶפִּי עַד אֶחָד כְּשֶׁר אִינּוּ נֶאֱמָן לְהַפְסִיד פְּתוּבְתָה וְאִינּוּ נֶאֱמָן אֲלֵא לְטַמְאוּתָה וְתוּ מִיַּתִּי הַתָּם תִּנָּא דְּפִלִּיג בְּעַד טוֹמָאָה ג"כ וְס"ל דְּבַעֲיַנּוּ שְׁנִיִּים ע"ש: וּמַתּוּף דְּבָרִים הַגְּלִיל מִבְנוֹאֵר דְּהַקִּילוּ יוֹת בְּעֵדוּת אֲשֶׁה בְּמַת בַּעֲלָה מַעֲדוּת ע"א לְעַנּוֹן סוּטָה דְּהַתָּם מְשִׂיאִין אֶפְיִלוּ לֹא נוֹדַע בְּרוּר מִמִּי שְׁמַע אֲלֵא ע"פ ב"ק ג"כ מְשִׂיאִין וְהָכָא בְּעֵינּוּ דְּיַדַּע מְמָאן שְׁמַע וְדו"ק: מְשַׁנֶּה אָמַר ע"א אֲנִי רְאִיתִיהָ שְׁנַטְמָאָת לֹא הִיַּתָּה שׁוֹתָה פִּירֵשׁ רַש"י וְ"ל אֲנִי רְאִיתִי בְּאוּתָה סְתִירָה שְׁהִיא עַל פִּי שְׁנִיִּים מְשַׁמַּע מִדְּבָרֵיו וְ"ל דַּעַל סְתִירָה אַחֲרַת אִינּוּ נֶאֱמָן לֹמַר שְׁרָאָה שְׁנַטְמָרָה וְנַטְמָאָת עִמוּ אֲלֵא דְּוָקָא בְּאוּתָה סְתִירָה וּלְפִי"ז יֵשׁ לְדַקְדָּק שְׁנֵי עֵינֵי סְתִירָה ע"כ לֹא רְאוּ שְׁנַטְמָאָת וְא"כ הוּי כְּמוֹ הַכְּחָשָׁה שְׁמַכְחִישִׁין אֶת עַד הַטוֹמָאָה וְצ"ל דְּכָל שְׁלֹא אָמְרוּ בְּבִירוֹר שְׁלֹא נַטְמָאָה אִין זֶה הַכְּחָשָׁה דְּלֹא רְאִינוּ אִינּוּ רְאִיָּה וְא"כ הַעַד נֶאֱמָן אִפִּי תוּף כְּדִי סְתִירָה לְבַד וְ"ל עוֹד דְּשְׁנֵי עֵינֵי סְתִירָה רְאוּ שְׁנַטְמָרָה עִמוּ כְּדִי סְתִירָה וְעַד הַטוֹמָאָה אוֹמַר שַׁח"כ נַטְמָאָה בְּאוּתָה סְתִירָה עַצְמָה: וְהַרַמְבַּ"ם וְ"ל כְּתֵב בְּפ"א הֶלְכָה י"ד הָאֲשֶׁה שְׁקִינָא לָהּ כּו' וְנַסְתְּרָה עִמוּ כּו' וּבָּא עַד אֶחָד נֶאֱמַר שְׁנַבְעֵלָה בְּפִנּוּ עִם זֶה שְׁקִינָא לָהּ עִמוּ ה"ז אֲסוּרָה עַל בַּעֲלָה כּו' וְנֶאֱפִי הִנֵּה עַד טוֹמָאָה זֶה אֶחָד מֵעֵינֵי סְתִירָה עַכ"ל וְכ' הַמַּל"מ וְ"ל לְדַעַת הַרַמְבַּ"ם וְ"ל דְּאֶפְיִלוּ בְּסְתִירָה אַחֲרַת עַד אֶחָד נֶאֱמָן עַל זֶה שְׁקִינָא לָהּ מִמֶּנּוּ וְאִין לְזֶה הַכְּרַח כ"כ וְ"ל דְּלְדַבְרֵי הַרַמְבַּ"ם וְ"ל גַּם כֹּן צָרִיף שְׁיַעֲיַד עַל הַטוֹמָאָה דְּאוּתָה סְתִירָה וְא"ש בְּזֶה מַש"כ הַרַמְבַּ"ם וְ"ל וְנֶאֱפִי הִנֵּה עַד טוֹמָאָה זֶה אֶחָד מֵעֵינֵי סְתִירָה שְׁתַּמָּה הַכ"מ וְ"ל מֵאִי אֲתִי לֹאֲשַׁמְעִינּוּ בְּזֶה וּלְפִי הַגְּלִיל קַמ"ל טוֹבָא דַּה"א דַּעַד הַסְתִּירָה כְּשֶׁמְעִיד נְמִי שְׁנַטְמָאָה בְּאוּתָה סְתִירָה אַחֲרַת לֹא מְהִימֵן וְלֹא יִחַשֵׁב לְעַד סְתִירָה אֲלֵא לְעַד טוֹמָאָה וְלִיכָּא שְׁנִיִּים בְּסְתִירָה אֲלֵא אֶחָד בְּסְתִירָה וְאֶחָד בְּטוֹמָאָה וְאִין פֶּאֵן עֵדוּת פְּלִל קַמ"ל דְּמַצְטָרְפִי תַרְוּוּיָהוּ לְסְתִירָה וְהָאֶחָד נֶאֱמָן עַל הַטוֹמָאָה וּבְאֶמַת צ"ע לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּמַשְׁקָה אוּתָה ע"פ אֶחָד אִם אָמַר

אָחַד שְׁנֵטְמַאָת וְלִיפֹא עַד אַחַר אֱלָא הוּא אִי מְהִימֵן דְּהָא מְשַׁמַּע דְּנִאָמְנוֹת הַעֵד טְוִמְאָה הוּא מְשׁוּם דְּיֵישׁ רְגְלִים לְדַבְרֵי שְׁקִינְא לֵה וְנִסְתְּרָה וְהָא פְּשִׁעֵד מְעִיד עַל הַסְּתִירָה וְהַטְוִמְאָה אִין כְּאֵן עַד סְתִירָה אֱלָא עַד טְוִמְאָה לַחוּד וְקִינְוִי לַחוּד.

לֹא חֲשִׁיב רְגְלִים לְדַבְרֵי כ"כ וְאִמַּאי מְהִימֵן אֱלָא דִלְר"א ע"כ לֹא הוּי טְעַמָּא מְשׁוּם רְגְלִים לְדַבְרֵי דְקִינְוִי וְסְתִירָה דְּהָא ע"א מְהִימֵן גַּם בְּסְתִירָה אֲבָל לֹא אֲשַׁכְחֵן הָאִי חִידוּשָׁא לְר"א דַּע"א וְהִיא נִאָמֵן בְּטְוִמְאָה לְאַחַר קִינְוִי לַחוּד וּלְפִי הַנְּז"ל הָא דִתְנֵן בְּרִישָׁא דְמִתְנִיתִין מִי שְׁקִינְא לֵה וְנִסְתְּרָה אִפִּי שְׁמַע מְעוּף הַפּוֹרְחַת יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָה לְר"א ל"ד וְנִסְתְּרָה אֱלָא אַחַר קִינְוִי לַחוּד גַּם כֵּן יוֹצִיא ע"פ עוּף הַפּוֹרְחַת דָּאֵם הִיא עֵדוּת בְּרוּרָה אִפִּי ע"א הִיתָה מְפֻסְדָּת כְּתוּבָתָהּ הַשְּׁתָּא ע"י עוּף הַפּוֹרְחַת יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָה וְנִרְאָה דְלִזְהָ נִתְפָּוֵנוּ בִירוּשְׁלַמִי רִישׁ פִּירְקִין דְּאִיתָא הֵתָם ר' יוֹחָנָן בְּשֵׁם ר' יְנָאי ס"ל הֵהוּן פִּירְקָא מְשַׁקְינְא לֵה וְנִסְתְּרָה רִשְׁב"ל אֹמֵר אֲפִילוּ לֹא נִסְתְּרָה אֲמַר ר' זְעִירָא קוּמִי ר' יְנָאי לֹא דְרִשְׁב"ל פְּלִיג אֱלָא דְהוּא סְבַר כְּהֵהוּן תְּנִינָא וְהוּא מִיְקַל בְּעֵידי סְתִירָה וְהוּן הֵן הַדְּבָרִים שְׁפָתְבִיתִי דְר"ל אֲמַר דְּאִפִּי בְּלֹא סְתִירָה אִיתָא לְדִינָא דְמִתְנִיתִין דְּיוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָה וְלֹא מְשׁוּם דְּפְלִיג עַל ר' יוֹחָנָן אֱלָא מְשׁוּם דְּסְבַר ר"ל כְּהָאִי תְּנָא דְמִיְקַל בְּעֵידי סְתִירָה הִינְנוּ ר"א וְאֵלִיבִינָה מְהִימֵן ע"א לְטְוִמְאָה בְּלֹא עֵידי סְתִירָה אֱלָא אַחַר קִינְוִי לַחוּד וְכָל הַלִּין פִּירְקָא בְּעֵד טְוִמְאָה הוּא אִפִּי בְּלֹא סְתִירָה תְּחִלָּה וְזֵה בְּרוּר בְּכִנּוּנַת הִירוּשְׁלַמִי וְדְבָרֵי הַפ"מ אִינְן מוּבְנִים לְמַעֲיִין שֵׁם: אֲבָל אַחֲרֵי הָעִיוֹן רְאִיתִי עוֹד הִלְכָה אַחַת בְּדְבָרֵי הִירוּשְׁלַמִי בְּסוּף פִּירְקִין שְׁלֹא נִתְבָּאֲרָה בְּדְבָרֵי הַמְּפָרְשִׁים וּלְפִי דְבָרֵי הַנְּז"ל נִרְאָה לְבָאֵר בַּעֲזוּ"ה וְהָכִי אִיתָא הֵתָם אֲמַרִין בְּשֵׁם ר' שְׁמוּאֵל בְּסְתִירָה אַחֲרָת הִיא מִתְנִיתָא ר' זְעִירָא בְּעֵי קוּמִי ר' מְנָא מְהוּ בְּסְתִירָה אַחֲרָת הִיא מִתְנִיתָא אֲמַר לִיהָ כֵּן אֲמַר ר' יוֹחָנָן בְּשֵׁם ר' יְנָאי כֹּל הֵהוּן פִּירְקָא מְשַׁקְינְא לֵה וְנִסְתְּרָה פִּי דְכָל הָאִי פִּירְקָא בְּעֵד טְוִמְאָה אַחַר קִינְוִי וְסְתִירָה מִיָּרִי וְהִינְנוּ דְאֹמְרִי שְׁנֵטְמַאָה בְּסְתִירָה אַחֲרָת נִסְתְּרָה בְּפִנֵי שְׁנַיִם אֲמַר עַד אָחַד אֲנִי רְאִיתִי שְׁנֵטְמַאָת בְּתוּף כְּדִי סְתִירָה יֵישׁ כְּאֵן סְתִירָה וְיֵישׁ כְּאֵן סְתִירָה וְאִין כְּאֵן טְוִמְאָה שְׁלִשָּׁה אָחַד אֹמֵר אֲנִי רְאִיתִי שְׁנֵטְמַאָת בְּתוּף כְּדִי סְתִירָה יֵישׁ כְּאֵן סְתִירָה וְאִין כְּאֵן טְוִמְאָה לְאַחַר כְּדִי סְתִירָה אִין כְּאֵן סְתִירָה וְאִין כְּאֵן טְוִמְאָה וְדְבָרִים אֵלוּ סְתוּמִים הֵם וְאִין לֵהֶם הַבְּנָה וְהַפ"מ ז"ל כְּתִב שֵׁם לְפָרֵשׁ דְּהָא דְאֲמַר ר' שְׁמוּאֵל בְּסְתִירָה אַחֲרָת הִיא מִתְנִיתָא קְאִי עַל הַנִּי בְּכִי דְאָחַד אֹמֵר נְטַמְאָת וְשְׁנַיִם אֹמְרִים לֹא נְטַמְאָת.

הִינְנוּ דְאָחַד אֹמֵר שְׁנֵטְמַאָת אַחַר כְּדִי סְתִירָה וְהִינְנוּ בְּסְתִירָה אַחֲרָת דַּע"א לֹא מְהִימֵן וְכַמְּהָ דְחֻוּקִים דְּבְרִיָּה דַּא"כ מְאִי אֲרִיא דְשְׁנַיִם אֹמְרִים לֹא נְטַמְאָת הוּי לִיהָ לְאַשְׁמַעֲיָנָן הָא לַחוּד דַּע"א לֹא מְהִימֵן בְּסְתִירָה אַחֲרָת וּלְפִי דְרָפוּ כְּתִב שֵׁם לְהַגִּיהַ דְבָרֵי הִירוּשְׁלַמִי וְהַמְעִינִין יִרְאָה כִּי דְחֻוּקִים הֵם וְרְחֻוּקִים מְכֻנּוּנַת הִירוּשְׁלַמִי וְלַעֲנ"ד הָאָמַת יוֹרָה דְרָפוּ כַּמ"ש דְר' שְׁמוּאֵל אֲתִי לְאַשְׁמַעֲיָנָן דְּמִתְנִיתִין דְּוּוּקָא בְּסְתִירָה אַחֲרָת הִיא מִתְנִיתָא וְכַר' יוֹחָנָן דְאֲמַר כֹּל הֵהוּן פִּירְקָא מְשַׁקְינְא לֵה וְנִסְתְּרָה הִינְנוּ דַּעֲד טְוִמְאָה לֹא מְהִימֵן אֱלָא אַחַר עֵידי סְתִירָה.

אֲבָל לֹא שְׁיִהִיָּה עַד הַטְוִמְאָה מְעֵידי הַסְּתִירָה וְהִינְנוּ דְמְפָרֵשׁ נִסְתְּרָה בְּפִנֵי שְׁנַיִם אֲמַר אָחַד רְאִיתִי שְׁנֵטְמַאָת בְּתוּף כְּדִי סְתִירָה אִין כְּאֵן סְתִירָה וְאִין כְּאֵן טְוִמְאָה כַּז"ל וְהִינְנוּ מְשׁוּם דְּלִיכָא עַל הַסְּתִירָה אֱלָא אָחַד וְעַד הַטְוִמְאָה ג"כ לֹא מְהִימֵן בְּתוּף כְּדִי סְתִירָה וְאִין כְּאֵן לֹא

סתירה ולא טומאה לאחר פדי סתירה אם אמר שנטמאת אחר פדי סתירה היינו סתירה אחרת יש פאן סתירה ויש פאן טומאה כז"ל דעל סתירה איפא תרי עדים וכי קאמר אַחַד דאח"כ נטמאת הוי כמו סתירה אחרת דאחַד מהימן היו שלשה ואמר אַחַד ראייתי שנטמאת בתוך פדי סתירה יש פאן סתירה ואין פאן טומאה דעל הסתירה איפא שנים בלא זה השלישי אבל טומאה אין פאן דעד טומאה אינו נאמן אלא בסתירה אחרת או לאחר פדי סתירה לאחר פדי סתירה יש פאן סתירה ויש פאן טומאה כז"ל ובלאחר פדי סתירה דין אַחַד הוא אם היו שנים או שלשה ועיקר החילוק הוא בתוך פדי סתירה.

דבשנים אין פאן סתירה ואין פאן טומאה ובשלשה יש פאן סתירה ואין פאן טומאה ותו קאמר התם היו שלשה ואַחַד אמר בתוך פדי סתירה לא נטמאת אי אמרינן בזה עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה דעדות זה השלישי לאו כלום היא פיון דאמר שלא נטמאת אי בטלה כל העדות ומסיק דהכא תתקיים העדות בשאר פיון שיש רגלים לדבר וגם שלפי דברי נצרף להגיה עכ"ז נראין הדברים אמיתים לפי שיטת הירושלמי ולפ"ז שמעינן מינה תרתי חדא דעד טומאה נאמן אפילו בסתירה אחרת פיון שהיה תחלה קינוי וסתירה נרגלים לדבר ועוד שמעינן דעדות ראשונה אם אַחַד מהם מעיד שנטמאה לאו עדות היא כלל ואין פאן סתירה ואין פאן טומאה.

מעשה הלא תראה פי הרמב"ם ז"ל שכ' דאפי' עד הטומאה הוא אַחַד מעידי סתירה נאמן טובא קמ"ל ואדרבא מדברי הירושלמי לא משמע פן וכמו שכתבתי דאם על פדי סתירה שהעידו אמר אַחַד מהם שנטמאת לאו עדות היא ונפלאתי על המל"מ ז"ל שלא הביא דברי הירושלמי האלו ולבארם פדרכו בקודש בהלכה זו וזה ונדאי שמעינן מינה דאפי' בסתירה אחרת נאמן העד דמה שפי' הפ"מ ז"ל להיפך רחוק הוא מאוד ואין הבנה לדבריו כלל: וראיתי שם במל"מ ז"ל שהביא בשם הרשב"א ז"ל לחקור אם החשוד הודה ואמר שזינתה עמו אי נאמן הוא או אמרינן דאין אדם משים עצמו רשע ומסקנתו דפליגין דיבוריה ונקשה המל"מ דפליגין דיבוריה היינו דמקבלין עדותו שזינתה אבל לא עמו אלא עם אחר ועל אחר אין ע"א נאמן דלא הימניה תורה אלא על הבעל דרגלים לדבר אבל אין זה מוכרח למימר דפליגין דיבוריה היינו דעם אחר זינתה אלא הכי פירושא דפליגין דיבוריה דנאמן הוא לגבי דידה ואינו נאמן על עצמו וכתבנו בזה באורך במקום אחר ומ"מ היה נראה דלא גרע מעוף הפורח ונאמן הוא שלא תשטה אבל לא להפסידה פתובתה וצ"ע בגוף תשובת הרשב"א ז"ל: ע"ב משנה עד אומר נטמאת וב' אומרים לא נטמאת עי' פי' רש"י ז"ל שפי' לפי שיטתו דעדים אלו הם עידי סתירה ואומרים בפנינו לא נטמאת וברי היא בספיקא אם נטמאת קודם שבאו אלו ומצאום ולפירושו קשה דא"כ אין פאן עידי סתירה דבשעה שמצאום ראו שלא נטמאת וקודם שבאו שמה לא היה פדי סתירה יחד והוי ליה לפרש איפכא דבאותה שעה שאמה אומר נטמאת לא נטמאה ואח"כ שהו יותר מפדי סתירה ושמה נטמאת אז וע"כ מייירי שהם ראו אותם פדי ב' סתירות ועל אחת אומר העד שנטמאת והב' מכחישים אותו ומ"מ בספיקא היא שמה נטמאת בכדי סתירה אחרת.

אבל מש"כ רש"י ז"ל שמה נטמאת קודם שבאו אלו צ"ע: תוס' בד"ה פאן בבת אחת כו' מיהו תימא עולא גופיה כו' מאי דוחקיה כו' התוס' ז"ל נסתפקו פאן אליבא דעולא דאמר

לא היתה שוטה אי דווקא בזאח"ז ומגיה המלשנה משום דמתניתין סתמא קתני משמע דמייירי אפילו בזאח"ז וכתבו אי נמי דלעולא אפי' בבת אחת לא היתה שוטה משום דזה ש'האמינה לו תורה חשיב פשנים אפי' בכה"ג.

והא דהאשה זוטא מתרץ לה משום לזות שפתים ומאי דקשיא להו מהאשה רבה לא ידעתי פנונתם ע"ש ריש פ' האשה: ואי נימא דעולא אפי' בבת אחת ס"ל דלא היתה שוטה תיקשי אפי' למסקנא דמייירי בפסולי עדות סיפא דשנים אומרים בטמאת ואחד אומר לא בטמאת לא היתה שוטה מאי אריא שנים אפי' אחד אומר בטמאת לא היתה שוטה בשלמא לרבי חייא סיפא קמ"ל דגם בבת אחת לא היתה שוטה היכא דשנים אומרים בטמאת.

ומציעתא דשנים אומרים לא בטמאת דהיתה שוטה היינו אפי' בזאח"ז דחד בחד לא היתה שוטה אבל לעולא תיקשי מאי אריא שנים אפילו אחד אומר בטמאת נמי לא היתה שוטה וללישנא קמא אליבא דר' נחמיה דמתניתין קמשמע לן אפי' השנים פסולים והאחד פשר הולכיין אחר הרוב יש לומר הא חד בחד דזה שאומר לא בטמאת הוא הכשר היתה שוטה דגם ללישנא קמא אחד פשר נאמן יותר מאחד פסול ופסול לגבי פשר לא חשיב פשנים אבל ללישנא בתרא דבכולן פסולין איירי אפתי תיקשי ועוד משמע דהא בהא תליא דללישנא קמא דשון אנשים ונשים במקום שהאמינה תורה לכולם ה"ה דחד בחד ג"כ שוין הם וכדתני גידל בשם רב בירושלמי.

והארכתי בדינים אלו בחי' יבמות פ'ק האשה רבה ופ'ק האשה בתרא ע"ש: תוס' בד"ה הא חד בחד כו' תימא היכי הוי מתרץ ר' יצחק למתניתין דפ' אמרו לו כו' גם בזה הארכתי שם ביבמות וגם במשנה בטורות שנסנית גם כן כה"ג דמתניתין ע"ש באנרף: דף לב תוס' בד"ה מהו דתימא כו' וי"ל דהקא איצטריף דאפי' לקולא אע"ג דרגלים לדבר: והקשה מהרש"א ו"ל הא הך סברא דרגלים לדבר מסייע לקולא שלא לשמות ע"ש אבל צ"ע אמאי קרי הש"ס לקולא הא דאינו שוטה.

הא חומרא היא דמחוקינן לה בטמאה ונדאי ואינה צריכה לשמות ואפשר לומר דבאמת מציעתא משמעין לקולא דמהימנינן לאלו שלא בטמאה והא דאיצטריף למיתני בתר הכי לאשמעין דאזלינן בתר רוב דעות לחומרא היינו משום דאי לא תני הך סיפא לא הוי מוקמינן בפסולי עדות אלא בכשרים ולאשמעין דווקא דחד בחד לא היתה שוטה אבל השתא דקתני בבא תירא ע"כ בפסולי עדות איירי אבל לא משמע הכי בסוף מכילתין גבי עגלה ערופה וביבמות פ' האשה בתרא דהתם בבא דסיפא אשמעין קולא ומציעתא לחומרא ועי' בלשון הרע"ב ו"ל במתניתין ובדברי התוס' י"ט ו"ל שם.

ועיין עוד שם בתוס' י"ט ו"ל שדקדק מדוע השמיט הרמב"ם ו"ל הך בבא דאשה אומרת בטמאת כו' וכבר כתבו שם התוס' ד שנגאמר שם בדברי הרמב"ם ו"ל גבי פסולין מחצה על מחצה היתה שוטה והינו הך אלא הא דמשמע מדבריו דגבי פסולין לא איתמר האי חילוקא דבת אחת לזאח"ז ובכל גוונא היתה שוטה וכן פתב גבי עגלה ערופה הארכתי בזה ג"כ שם ביבמות והבאתי שם דברי האומר דלעת הרמב"ם ו"ל הפסולים שנגאמרו גבי סוטה ועגלה ערופה הוא מדבריהם ולא נראו לי דברים אלו כמו שהארכתי שם: ועוד צריף לדקדק בלשון הרמב"ם ו"ל שם פ"א הלכה כ' שכתבו כל סוטה שאמרנו

שאינה שותה מפני עידי טומאה הריזו אסורה על בעלה לעולם שהרי נאסרה בקינוי וסתירה והשתיל' שמתירה גמנעה שהרי יש בה עד עכ"ל משמע מדבריו דהיא אינה אסורה אלא מפני קינוי וסתירה ונאמנות העד לא מהני אלא למנוע השתיה ובאמת אין הדין פן דמחמת מגיעת השתיה לחוד לא הניא אלא ספק סוטה וע"פ העד הניא ודאי סוטה והיינו משום נאמנות העד על הטומאה עצמה וכבר כתבתי לעיל במקילתין פדברי המשל"מ ז"ל: פ"ק אלו נאמרים תוס' בד"ה אלו נאמרינן בלשונם פי' פל אדם בלשונו שהוא שומע ולא בלשון שאינו שומע כו' וכן הוא גירסת הירושלמי מדבריהם ז"ל משמע דאם אמר אחד מכל אלו בלשון שאינו שומע לא יצא ובשלמא בפרשת סוטה א"ש דאם אינה שומעת ומבינה אין פאן קבלת שבועה ושאר כל הדברים דאמרינן בגמרא שצריף לומר לה וכן שבועת העדות והפקדון צריף לקבל עליו שבועה בעינן דוקא שיהיה שומע ומבין אבל ק"ש ותפלה וברהמ"ז דמעיקר הדין פנונה לא מעכבא בהו לבד פסוק ראשון של ק"ש וברכת אבות בתפלה אמאי לא יצא בכל לשון אפילו למדי בלשון פ"רסי כי היכי דיוצאין בלשון הקודש אפילו מי שאינו מבין ובכל הני כל הלשונות שוין והתוס' ז"ל לקמן בד"ה ק"ש הקשו אמאי שייר הלל וקידוש וברכת הפירות וברכת המצות וכתבו לחלק דהני נאמרינן בכל לשון אפילו אינו שומע ומבין ולא דמי להני דמתניתין דבעינן שייבין הלשון דוקא ולא ידענא מנ"ל לחלק בזה ומה לי ברכת המזון וברכת הפירות וברכת המצות וקושיתם ז"ל אינו מוכרח דקידוש דבכלל תפלה הוא דעיקר קידוש היום הוא בתפלה וכיון דתנו סתמא בתפלה בכל לשון בכלל כל התפלות בין דחול בין דשבת וי"ט וברכת הפירות והמצות בכלל ברכת המזון היא וכיון דברכה דאורייתא נאמרה בכל לשון כש"כ שאר הברכות דאינו אלא דרבנן והלל ג"כ נראה דבכלל תפלה הוא דכל סיפור שבחו של מקום הוא בכלל תפלה ומ"מ נראה דבכל הני אע"ג דכוננה לא מעכבא בהו מ"מ אם אינו מבין הלשון לאו פלום קאמר דומיא דסוטה וכן אמרינן גבי ק"ש ששמע בכל לשון שאמה שומע וכן גבי ברהמ"ז ילפינן בירושלמי מן ברכת שיהא יודע למי מברך והא דיוצא אם אומר בלשון הקודש אע"ג דאינו מבין הלשון הוא משום נשים וע"ה אבל מדברי התוס' ז"ל שם בד"ה ק"ש משמע דגם בלה"ק לא יצא אם אינו מבין שכתבו דהא דלא חשיב מגילה היינו משום דבמגילה לועז ששמע אשורית יצא משמע דבהני דמתניתין לא יצא אפי' בלה"ק אם אינו מבין אלא דווקא בלשון שהוא מבין ומה יעשו נשים וע"ה בק"ש וברהמ"ז: ולפי דעת הרמב"ן ז"ל במגילה פ' הקורא ע"פ דבלעז לא יצא במגילה אלא אם אינו יודע בלה"ק וכמו שהביא הר"ן ז"ל שם דכן משמע בירושלמי א"ש בלא"ה דלא חשיב הקא מגילה דבהני דמתניתין יוצא בכל לשון אפי' יודע נמי לה"ק והא דבמגילה לא יצא הוא משום דאין הספרים נכתבים בכל לשון ולמי שאינו יודע בלה"ק התירו לכתוב בלשון שהוא מבין אבל לא למי שיודע בלה"ק וכמו שכ' הרמב"ן ז"ל שם ובירושלמי בפרקין משמע קצת דכל הני ג"כ לא הותרו בלשונם אלא אם אין יודעים בלה"ק דאיתא התם ר' לוי בר חייא אול לקיסרין שמע קלין קריין שמע אלונסתין (שמע אותן שקרו את שמע בלשון יון או באיזה לשון אחר) בעא מעכבתין (רצה לעכבן) שמע ר' יוסי איקפד אמר כף אומר אני מי שאינו יודע לקרות אשורית לא יקנה כל עיקר בתמיה (אלא יוצא בלשון שהוא יודע) השיב ר' ברכיה הרי מגילת אסתר היה יודע לקרותה אשורית ולעז אינו יוצא אלא אשורית אמר

ר' מנא מגילת אסתר הנה יודע לקרומה אשורית ולעז אינו יוצא אלא אשורית בלעז יוצא בה בלעז וכן יוצא בה בכל לשון שהוא יודע ופי' הפ"מ ז"ל דר' ברכני' השיב ממגילה דאינו יוצא בלעז ותי' לו ר' מנא דווקא אם יודע אשורית הוא דאינו יוצא בלעז אבל אם אינו יודע אלא בלעז יוצא בלעז וה"נ דכונתה דלא הותר בכל לשון אלא אם אינו יודע בלה"ק אלא דאין זה מוכן דהא ר' ברכניה גופיה נמי ה"ק דווקא אם יודע בלשון אשורית אינו יוצא בלעז ומה היתה תשובתו והנה נראה דה"ג השיב ר' ברכניה הרי מגילת אסתר דיוצא נמי בכל לשון ואמאי לא תשבה תנא דמתניתין ואמר לו ר' מנא דבמגילה אם הנה יודע אשורית אינו יוצא בלעז משא"כ בהגוי דמתניתין דיוצא בכל לשון אפי' יודע אשורית ג"כ אבל מהא דסיים התם ותפלה פדי שיהא יודע לשאול צרכיו וברכת המזון פדי שיהא יודע למי מברך משמע דמשום הכי התירו בלשונו פדי שיהא יודע למי מברך והיינו אם אינו יודע אשורית אחר כל הנ"ל דברי התוס' ז"ל צ"ע במה שחילקו בין הגוי דמתניתין להלל וברכת הפירות והמצות ואין שום טעם לחלק: שוב מצאתי בתוספתא דמכילתין פרק שביעי דתני בהדיא ברכת הלל שמע ותפלה נאמרים בכל לשון הרי מבואר דהלל ותפלה שוין הם בדין ודלא כמו שכ' התוס' ז"ל ועיין בש"ע א"ח סי' ס"ב במ"א ז"ל שהביא ד' התוס' ז"ל בפשיטות ולדידי צ"ע טובא וכנ"ל.

וכן משמע מלשון הרמב"ם ז"ל פ"א מהל' ברכות דכל הברכות דינו ע"ב גמ' דכתיב ואמר הפהו לאשה בכל לשון שהוא אומר ורש"י ז"ל גרס ואמר הפהו אל האשה בלשון שהיא שומעת דאל האשה משמע דברים הנכנסים בלבה שתהא מפרת בלשון ולפי גירסא זו לא איתרבי אלא אם אינה מבינה בלה"ק צריף שייאמר לה בלשון שהיא שומעת ומבינה אבל אם היא מבינה בלה"ק מנ"ל דבכל לשון ג"כ מותר אבל לגירסת הש"ס וכן הוא גירסת הרמב"ם ז"ל בכל לשון שהוא אומר אתי לרבות דבכל לשון מותר ולא ילפינו בק"ו מחליצה דבלה"ק וזה שתהא מפרת בלשון ממילא ידענא דכתיב ואמרה האשה אמן אמן אלמא דצריכה שתבין האלה והשבועה אלא דה"א דצריף שייאמר לה בלה"ק ואח"כ יפרש לה מה שהוא אומר להכי מרבי בכל לשון שהוא אומר דאין צריף לה"ק כלל אבל בירושלמי ובספרי משמע כפירוש רש"י ז"ל דר' יאשיה דריש התם ואמר כו' בכל לשון שהיא שומעת אמר לו ר' יונתן אינו צריף הרי הוא אומר ואמרה האשה אמן אמן שמע מינה דצריכה שתהא שומעת אלא ואמר הפהו לאשה איצטריף שלא יאמר לה ע"י תורגמן וי"ל לפי מש"כ לעיל לפי גירסת הירושלמי אלו נאמרים בלשונם דאתי לאשמעונו שנאמרים דוקא בלשון שמבינים לזה שפיר קאמר ר' יונתן דלא צריף קרא ומואמרה האשה כו' שמעונו אבל לפי ג' נוסחת תלמודין אלו נאמרים בכל לשון אתי לאשמעונו דלא בעינו דוקא לה"ק שפיר איצטריף קרא גבי סוטה להכשיר כל לשון אפילו מבינה בלה"ק ג"כ.

ועיין בתוי"ט ז"ל שפתיב דבספרי יליף מ"ד דבלשון הקודש מואמרה האשה כו' וכן העתיק הפ"מ וט"ס הוא אלא יליף מזה בספרי דאפילו בכל לשון ע"ש בספרי ובירושלמי: תוס' ד"ה ורבי שלא יקראנה למפרע כו' האריכו להקשות פאן למ"ד ק"ש דרבנן מפל הגוי דוכתי דמשמע בכולהו דק"ש דאורייתא וכבר נתארכו הדברים בזה בדברי הראשונים ז"ל וגם אני הארכתי בזה בחידושי ברכות ע"ש: תוס' בד"ה ורבנן סברי כו' ותמהו אמאי לא משני הש"ס הקא נמי דתרתמי שמע מינה כמו בברכות והנה

נראה לישיב קצת ע"פ ה"ל בחילוק גנוסחא דמתניתין אי גרסינו אלו נאמרים בכל לשון או בלשונם דלגנוסחא בלשונם אשמע לן מתניתין דצריה שיאמר בלשון שהוא מבין ודריש שמע לשון הבנה ולפ"ז ליכא למימר תרתי ש"מ דס"ל דאין צריה להשמיע לאזנו דשמע דקרא הוא לשון הבנה ולא שמיעה ממש והכי ס"ל לסוגיא דשמעתין אבל סוגיא דברכות ס"ל פה גנוסחא דאלו נאמרים בכל לשון ולא שמענו דבכל לשון שרי אע"ג דידוע בלה"ק ג"כ ולפ"ז דריש שמע פמשמעו שמיעה ממש ויליף משמע שיכול להשמיע בכל לשון וא"כ ממילא ש"מ נמי דצריה להשמיע לאזנו וגם בזה פתבתי שם סברת הראשונים ז"ל.

דקא דאמר תרתי ש"מ הוא דאי נימא דאין צריה להשמיע הוא הדין דבהרהור יוצא וכדמשמע ה"תם לא יברך אדם ברפת המזון בלבד ומה שיש לדקדק על סברא זו ע"ש: דף לג גמ' לימא קסבר רבי פל התורה בכל לשון נאמרה פירש"י ז"ל נאמרה לקרות בבית הפנסת והקשו התוס' ז"ל בברכות ריש פרק ה"ה קורא הא קריאת התורה לאו דאורייתא ומירצו שם דפרשת זכור דאורייתא היא ומש"כ שם דמקמי דאמי עזרא והיו למה לי אינו מוכן דאפילו לבתר תקנת עזרא וכי משום דעזרא תיקן לקרות בלה"ק להכי איצטריך קרא אלא ע"כ הא דינא דקריאה בצייבור בלה"ק מדין תורה הוא ומשה תיקן להם זמן הקריאה נא"כ פא עזרא והוסיף אבל עיקר האי דינא אי נאמרה לקרות בכל לשון או בלה"ק קשיא טובא הא זה תליא בכתיבת הספר תורה ולרבנן דוכתבתם בכל לשון י"ל דה"ה דניפתן לקרות בכל לשון ולרשב"ג דלא הותר אלא אשורית וינגית פשיטא דאין קורין בכל לשון והתוס' ז"ל הקא בשם ר"ח ז"ל פירשו פן הא דאמרינו לימא קסבר רבי בכל לשון היינו פרבנו דאי פרשב"ג דלא ניתן לכתוב אלא אשורית וינגית וה"ה דאין קורין בלשון אחר למה לי קרא בק"ש.

וכבר דקדקו התוס' ז"ל על פירוש זה ועוד הא גם לרשב"ג איצטריך קרא שלא יקרא ק"ש וינגית אע"ג דבס"ת ניתן לכתוב ולקרות וכדמשמע בירושלמי שהבאתי לעיל דאלו גוסתין פירש הערוך היינו לשון ינוני ועוד דקא גופא צ"ע אפילו לרבנן דניפתן לכתוב בכל לשון משמע דלקרותה בצייבור הוא דוקא בלה"ק וכדמשמע במתניתין דחשיב ברפת כ"ג ופרשת המלך בהני דבלה"ק ולא מפרש הש"ס שום קרא לנה שמע מינה דמסברא הכי קים להו דבצייבור אין קורין אלא בלשון הקודש וכ"כ התוי"ט ז"ל במתניתין לקמן ומשמע דאין פאן מחלוקת בזה פלל אלא דלפ"ז הא גופא צ"ע מ"ש דלא חשיב במתניתין אלא הני ב' קריאות מלך וכ"ג' ולא חשיב פל קריאות של צייבור בשלמא על פרשת המלך י"ל דלא חשיב אלא קריאה מדאורייתא דהקהל מ"ע מה"ת היא אבל קריאת כ"ג נראה דהיא פכל הקריאות של צייבור מדרבנן בעלמא ואמאי חשבה התנא לחודה ולא תני פל הקריאות ולמ"ד דזכור דאורייתא תיקשי לכו"ל עלמא אמאי לא חשיב פרשת זכור דקריאה דאורייתא היא: והרמב"ם ז"ל בפ"ג מהלכות חגיגה פתב דקריאת הקהל בלה"ק היא מדכתיב תקרא את התורה הזאת פמות שהיא מדבריו משמע דמקרא ילפינו לה וא"כ תיקשי קריאה של כ"ג מנ"ל דבלה"ק ועוד דלמה לי קרא לנה פינו דאינה נכתבת אלא בלשון הקודש וי"ל דוקא להקהל איצטריך קרא משום דמצותה לקרות באזני אנשים ונשים וטרף למען ישמעו ולמען ילמדו וה"א דלאו שאין מבינים בלה"ק יקרא להם בלעז קמ"ל קרא דלא יקרא אלא בלה"ק.

אָבֵל שְׂאֵר קַרְיָאוֹת בְּלֹא"ה פְּשִׁיטָא דְבִלְה"ק כְּמוֹ פְּרִשְׁתָּהּ כ"ג וְהַדְק"ל לְמָה הוֹצִיא הַתַּנָּא קַרְיָאוֹת כ"ג מִכָּלֵל כָּל הַקַּרְיָאוֹת שֶׁל צִיבוּר וְהִזְהָה נִרְאָה דְעֵיקָר רְבוּתָא דְמִתְנִיתִין עַל הַבְּרָכוֹת וְכַדְתֵּנוּ בְּרַפְתָּ כ"ג וּפְרִשְׁתָּהּ הַמְלִיךְ וּבְרַפְתָּ אַתְרֵנוּ וְהִזְהָה קָאִי וּבְרָכוֹת אֵלּוּ יֵצְאוּ מִכָּלֵל כָּל הַבְּרָכוֹת פִּינוּן שְׂנֵאמְרוּ בְּמִקְדָּשׁ תִּיקְנוּ לְאַנְמָרְן בְּלֹא"ק וְיִתְבָּאָר לְקַמְן בְּזָה בַס"ד וּמ"מ זֶה נִרְאָה בְּרוּר דְלִיפָא פְּלוּגְתָא כָּלֵל בְּקַרְיָאוֹת הַתּוֹרָה בְּצִיבוּר וּלכ"ע בְּלֹא"ק וְהִכִּי מִשְׁמַע מְקַרָא דְעֵזְרָא וְיִקְרָאוּ בְּסֵפֶר תּוֹרַת כּו' מִפְּנֵי שֶׁ זֶה תַּרְגּוּם וּמִזָּה נִהְגוּ בְּיָמִים רַאשׁוֹנִים לְקָרוֹת ע"י תּוֹרְגְמָן אָבֵל עֵיקָר הַקַּרְיָאוֹת וְדָאִי בְּלֹא"ק הִיא וְלֹא אֲשַׁפְּחוּ מֵאֵן דְּפִלְגִי בְּהָא: וְהַתּוֹס' ו"ל בְּמִגִּילָה ג"כ לֹא נִיחָא לְהוּ לְפָרֵשׁ בְּכָל לְשׁוֹן נְאֻמָּה אַקְרִיָאָה שֶׁל צִיבוּר פִּינוּן דְּלֹא אֲשַׁפְּחוּ קַרְיָאוֹת שֶׁל צִיבוּר אֲלֵא פ' זְכוּר בְּלִבְד וּלְפִי ר"ח ו"ל אֵין פֶּאֵן קוֹשְׁיָא דְבִאֲמַת לָאו דְּוָקָא אַקְרִיָאָה שֶׁל צִיבוּר קְאָמֵר אֲלֵא עַל כָּל קַרְיָאוֹת בְּתוֹרָה קָאִי אֵי נִתְנָה בְּכָל לְשׁוֹן וְכ' לְפָרֵשׁ דְּאָכַל קַרְיָאוֹת שֶׁבְּתוֹרָה קָאִי כְּגוֹן מְצֻנֹת חֲלִיצָה וּפ' עֲגִלָה עֲרוּפָה וּוִידוּי מַעֲשֵׂר וּבְפִוּרִים נִרְאָה בְּכּוֹנְנָתָם דֵּה"ק הַש"ס לִימָא רַבִּי דְּמַצְרִיף קְרָא גַבִּי ק"ש דְּבִלְה"ק, ש"מ דַּס"ל דְּשְׂאֵר קַרְיָאוֹת כְּנֹלְן בְּכָל לְשׁוֹן מְסַבְּרָא בְּעֲלָמָא לְבַר מִהְנִי דְּגִלִּי בְּהוּ קְרָא דְּבִלְה"ק דָּאִי מְסַבְּרָא בְּלֹא"ק לְמָה לִי קְרָא בַק"ש וְשֵׁם בַד"ה דָּאִי בְּלֹא"ק פְּתִיבּוּ דְּהָא דְּמַצְרִיבֵנוּ הֵבֵא בְּפִירְקִין קְרָא בִּין בְּהִנִּי דְּנֵאמְרוּ בְּכָל לְשׁוֹן בִּין בְּהִנִּי דְּנֵאמְרוּ בְּלֹא"ק וּמַמ"נ בְּחֹד מִינֵיהוּ לֹא צְרִיף קְרָא דָּאִי כָּל הַתּוֹרָה בְּכָל לְשׁוֹן נְאֻמָּה מְסַבְּרָא בְּהִנִּי דְּנֵאמְרוּ בְּכָל לְשׁוֹן לֹא צְרִיף קְרָא וְאֵי בְּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ נְאֻמָּה בְּהִנִּי דְּנֵאמְרוּ בְּלֹא"ק לֹא צְרִיף קְרָא.

וְתִי מְשׁוּם דְּבַעֵי לְאוּקְמִי רִיבּוּיָא אֲלִיבָא דַּכ"ע וְהִנִּי רִיבּוּיָא דְּקְאָמֵר בְּהִנִּי דְּנֵאמְרוּ בְּכָל לְשׁוֹן הִינּוּ לְמ"ד בְּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ נְאֻמְרוּ וּגַבִּי הִנִּי דְּנֵאמְרוּ בְּלֹא"ק דְּמַצְרִיף רִיבּוּיָא הוּא לְמ"ד דְּבְכָל לְשׁוֹן נְאֻמְרוּ וְדַבְרִיהֶם אֵלּוּ ג"כ צ"ע דַּא"כ בְּמִתְנִיתִין דְּתֵנוּ רִיבּוּיָא גַבִּי מְקַרָא בְּפִוּרִים וְחֲלִיצָה ע"כ ס"ל לְמִתְנִיתִין דְּכָל הַתּוֹרָה בְּכָל לְשׁוֹן נְאֻמָּה וַא"כ לְמָה לִּיהַ לְהַש"ס לֹמֵר כָּל הִנִּי רִיבּוּיָא בְּאֵלּוּ דְּנֵאמְרוּ בְּכָל לְשׁוֹן לְתַנָּא דְּמִתְנִיתִין פִּינוּן דְּתַנָּא דְּמִתְנִיתִין ס"ל דְּכָל הַתּוֹרָה בְּכָל לְשׁוֹן נְאֻמָּה וְעוֹד דְּהָא הוּא דְּרִשָּׁא דְּנֵאמֵר הַפְּהוּ אֵל הָאֲשֵׁה ג"כ דְּרִשָּׁי דְּתַנָּאִי הִיא בִּירוּשְׁלַמִּי וּבְסֵפֶרִי וְע"כ ס"ל דְּכָל הַתּוֹרָה בְּלֹא"ק נְאֻמָּה וְלֹא מְצִינוּ פְּלוּגְתָא דְּתַנָּאִי בְּזָה וְאֵמַאי לֹא דִּיִּיק הַש"ס הִכִּי אַתְנָא דְּמִתְנִיתִין דַּס"מ דַּס"ל דְּכָל הַתּוֹרָה בְּכָל לְשׁוֹן נְאֻמָּה מְדַאֲצְטְרִיף רִיבּוּיָא דְּבִלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ אֲלֵא וְנֵדָאִי כָּל הִנִּי מִיְלִי דְּמִתְנִיתִין לֹא שְׂיִיכִי כָּלֵל לְהָא וּלכ"ע בְּעֵינֵי רִיבּוּיָא בְּתַרְנוּיָהוּ פִי הִכִּי דְּלֹא לִיגְמֹר מְהִדְדִי וְכְמוֹ שְׂפִי רַש"י ו"ל בְּמִתְנִיתִין וְכֹן פְּתִיבוּ הַתּוֹס' ו"ל בְּפִירְקִין בְּכַמָּה דְּוָכְתִי: וְנִרְאָה דְּלֹא דִּיִּיק הַש"ס הִכִּי אֲלֵא גַבִּי ק"ש דְּעֵיקָר חִיּוּבָא הוּא מְמַצְנוֹת תְּלִמוּד תּוֹרָה וְכַדְאֲמַרִּינוּ אֲפִי לֹא קְרָא אֲלֵא ק"ש שְׁחַרִּית וְעַרְבִית קִיִּים מְצֻנֹת וְהִגִּית לְהִכִּי קְאָמֵר אֵי כָּל הַתּוֹרָה בְּלֹא"ק נְאֻמָּה ה"ה דְּמַצְנוֹתָה בְּלֹא"ק כָּל הַתּוֹרָה וְאֵי בְּכָל לְשׁוֹן נְאֻמָּה מְמִילָא דְּמַצְנוֹתָה ג"כ בְּכָל לְשׁוֹן אָבֵל כָּל הִנִּי דְּמִתְנִיתִין פְּרִשְׁתָּהּ סוּטָה וּוִידוּי מַעֲשֵׂר חֲלִיצָה וּמְקַרָא בְּפִוּרִים וּבְרָכוֹת כּו' כָּל הִנִּי לָאו בְּתוֹרַת לִימוּד הֵם נְאֻמְרִים אֲלֵא כ"א לְפִי עֵנִינוּ אֵין דוּמוֹת לְכָלֵל כָּל הַתּוֹרָה וְכָל אַחַד גַּלִּי בִּיהַ רַחֲמָנָא כְּדִינוּ יֵשׁ מִהֵן בְּכָל לְשׁוֹן וְיֵשׁ מִהֵם דְּוָקָא בְּלֹא"ק וּמִילְתָא דְּמִסְתַּבֵּר הוּא וְכ' הַתּוֹס' ו"ל בְּבְרָכוֹת דְּהָא דְּמִסְפָּקָא לָן אֵי כָּל הַתּוֹרָה בְּכָל לְשׁוֹן נְאֻמָּה הוּא מִהָא דְּאֲמַרִּינוּ בְּשֶׁבֶת פ' ר"ע ה' יִתְּן אֹנֶמֶר הַמְּבִשְׂרוֹת צָבָא רַב שְׂפֵל דִּיבוּר וְדִיבוּר שְׂיָצָא מִפִּי הַקַּב"ה נְחַלֵּק לְשַׁבְעִים לְשׁוֹן וְצ"ע לְפ"ז הִכִּי יִלְפִינוּ לְקַמְן קוּל קוּל מִהָאֵי קְרָא דְּמִשָּׁה יְדַבֵּר כּו' יַעֲנֵנוּ בְּקוּל אֲלָמָא דְּפְשִׁיטָא לָן דְּקוּל זֶה הִזְהָה בְּלֹא"ק וְעַדִּינוּ

לא נתברר לי מקור ספק הנה הא דכל התורה אי בכל לשון נאמרה אי בלה"ק היכן הוא ובמאי קמיירי והנה נראה לומר דלענין מצנות ת"ת קאמר דעיקר מצנות הלימוד הוא המקרא ולחד מ"ד אין מברכין אלא על המקרא כדאיתא בברכות פ"ק ומספקא לן בהא אי קנים המצנה בכל לשון או דווקא בלה"ק אלא דגם בנה אין לספק אלא בכתיבתה היכי היא דבע"פ אסור ללמוד מקרא ועדיין צ"ע בנה: גמ' ותפלה בכל לשון והאמר רב יהודה כו' לדברי הרא"ש ז"ל בברכות פרק הנה קורא דווקא לשון ארמי הוא דקאמר רב יהודה דאל ישאל כו' מאי פריה הש"ס ותפלה בכל לשון ועוד לגירסת התוס' ז"ל אלו נאמרים בלשונם דווקא לשון שהיא מבין אבל אם אינו מבין אינו יוצא אפי' בלשון הקודש כפי משמעות דבריהם ז"ל לעיל בד"ה ק"ש וכמ"ש שם וכן הוא מסקנת דבריהם ז"ל בפרק ג' שאכלו לענין נשים דאין יוצאות בשמיעת לה"ק א"כ זה שאינו מפיר אלא בלשון ארמי אל יתפלל כלל וזה יקשה גם לדברי הרי"ף ז"ל דיחיד אל ישאל בכל לשון א"כ מה יעשה היחיד שאינו מפיר בלה"ק ואמאי לא משני דהא דאמר רב יהודה היינו אם מבין בלה"ק דאז אל ישאל בלשון אחר אבל אם אינו מבין ע"כ ישאל בלשוננו שהוא מבין וע"ש בתוס' שכתבו ז"ל דבתפלה אפי' יחיד יתפלל בכל לשון: תוס' בד"ה ברפת המזון כו' וכתבו דגרסינו מנלן דסד"א גילף ברכה מברכת הר גריזים וקשה דלא דמי דהתם בברכת גריזים וברכת פהנים נאמר בתורה לשון הברכה שפיר שייך למילף שיאמר ככתבה בתורה אבל ברהמ"ז לא נאמר לשונה בתורה מש"ה מסבא נמי יכול לברך בכל לשון דווקא בלשון האמור בתורה איצטריך קרא לרבות דבכל לשון ולא ככתבה בתורה: אלא דלקמן בשבועת העדות מצריך קרא דבכל לשון כדי שלא גילף משבועת הר גריזים דבלה"ק אע"ג דלא נאמרה לשון השבועה בתורה.

ויש לחלק דבשבועת ה"א דכל שבועה אחת היא וכמו בהר גריזים הנה בלה"ק כן כל השבועות הם בלה"ק אבל הקא האי ברכה לחוד והאי ברכה לחוד: שם גמ' שבועת העדות כו' עיין תוס' ז"ל בשבועת שתמהו אמאי לא תני נמי שבועת הדיינין ושבועת ביטוי ות' דאיכא גוונא דאיתא בהני וליתא בהני ע"ש ולענ"ד לא מציינו שום חילוק בינייהו וכדמשמע בלשון הברייתא שם שבועת הדיינין אף היא בלשונה נאמרה ותוספתא הוא במקילתין ובמתניתין לא תנן לה משום דבכלל שבועת הפקדון היא וכמ"ש כ הרמב"ם ז"ל בהלכות שבועת והתוספתא מפרש יותר מאי דסתם במתניתין ומה שהקשו משבועת ביטוי אמאי לא תנן לה ג"כ אין פאן קושיא דלא איצטריך לאשמעין אלא שבועת העדות ופקדון דהוי ס"ד למילף מהר גריזים דבלה"ק היא אבל שבועת ביטוי דהיא שבועת הרשות לאסור דבר על עצמו פשיטא דיכול לאסור על עצמו בכל לשון כמו שנאמר בכל היוצא מפיו יעשה וגם כבר שמעין לה ממתניתין דריש גדרים כל פינויי שבעת כשבועת ונגדרים כנגדרים והיינו משום דשבועת ונגדרים נאמרים בכל לשון ועיין בד' הרמב"ם ז"ל מש"כ בהוראת רבותיו ובכ"מ ובלח"מ ז"ל שם ודו"ק: תוס' בד"ה וענית נאמרת כו' אין דבריהם ז"ל מיושבים בנה ועיין מהרש"א ומהרש"ל ז"ל מ"ש בנה והדבר פשוט דעניה נאמרה גמר דאי עניה לחוד למה ליה גז"ש דקול קול גילף עניה עניה דהכתיב יעננו בקול אלא נדאי משמע דתרונייהו בעינן עניה נאמרה וכן הא דאמרינן לקמן לר' יהודה דעניה עניה גמר היינו ג"כ עניה נאמרה וכדאמר שם בברייתא כל מקום כו' עניה נאמרה ובירושלמי אמרינן דבגין אב שבכולן האי קרא דמשה ידבר כו' ומשמע דאפי'

לר"י קאמר דענניה ואמירה הוי פמו דיבור וענניה ומהאי קרא ילפינו דלשון זה משמע דווקא לה"ק ופריף התם מקרא דויען לכן ובתואל דנאמר התם ענניה ואמירה ודיבור ואפ"ה לא בלה"ק דברו שנאמר ויקרא לו לכן יגר שהדויתא ומשני דזה הוי קודם מתן תורה ע"ש: תוס' בד"ה ור' יהודה כו' מסקנת דברייהם ז"ל דלר"י קריאה ג"כ מעפבא ואדרבא אילו פתיב בה לחוד לא הוי ילפינו עיפובא אלא לקריאה דמקרא נדרש לפניו לחוד וקשה לומר פן דר"י פליג אסתמא דמתניתין דיבמות דלכ"ע קריאה לא מעפבא ואמאי לא הונופר שם במקומו דברי ר"י דקריאה מעפבא.

וגם לא תירצו קושיתם לדין נמי נדרוש עיפובא דככה לפניו ולא תריו כדקי"ל בכמה דוכתי וקריאה נמי ליעפבא ע"כ נראה דוודאי פשטיה דקרא פכה קאי אלא תריו פכה יעשה לאיש כו' אלא דר' יהודה ס"ל דכה לחוד ג"כ עיפובא משמע וכתוב פכה דרשינו פאילו הוי פתיב תרתי וענתה ואמרה פה פה יעשה לאיש וכה דאמירה אתי לעיפובא דאמירה דווקא בלה"ק אבל בכל לשון לאו קריאה היא ומ"מ קריאה גופא לא מעפבא דכתיב פה יעשה לאיש דבר שהוא מעשה מעפב בעיקר החליצה ולא קריאה ועיין מש"כ ביבמות שם בזה: ע"ב רש"י בד"ה פדרף שהראה כו' שעתיד הענין לפסוק במיתת משה ולא ילף כו' עיין מהרש"א ז"ל בח"א שהוא כמסתפק אם חזר הענין בזכות משה.

והוא פלאי דהתם בתענית שאמרו שחזר הבאר בזכות אהרן ומשה. שם אמרו דחזר הענין בזכות משה ע"ש דף ט': תוס' בד"ה מול הגלגל כו' הביאו ד' הירושלמי דלר' ישמעאל דאמר כל ביאות שנאמרו בתורה לאחר י"ד שפכשו וחקלו ה"נ הברכות והקללות לא נאמרו אלא לאחר י"ד ומאי פתיב ונהיה בעברכם כו' תקימו את האבנים משמע מיד לאחר שעברו את הירדן היינו הקמת האבנים לכד ולכאורה קשה הא בפ' כי תבא נאמר ואלה יעמדו לברך את העם בעברכם את הירדן.

הרי שנאמר גם בברכות בעברכם את הירדן דמשמע מיד בעברכם ועוד דביהושע פ' ח' נאמר שם מיד אחר העברת הירדן עשו פכל אשר צנה משה לברך את העם בראשונה משמע שנאמרו הברכות והקללות מיד אחר שעברו הירדן וצ"ע וגירסת הירושלמי ק"כ מיל ועיין סנהדרין בתוס' פ' נגמר הדין: דף לד גמ' ואף רחב כו' ועיין מהרש"א ז"ל בח"א: שם גמ' מאי אותיכם אותי ואתכם ע' בע"י ומהרש"א ז"ל שם: תוס' בד"ה עודם בירדן ירושלמי אמר ר"ל בירדן קיבלו עליהם הנסתרות וזה דלא כפרש"י ז"ל שם בסנהדרין דאחר ברכות וקללות קיבלו עליהם הנסתרות אלא עודם בירדן קיבלו עליהם.

עוד כתב רש"י ז"ל שם דנקודת עי"ן שפצע אתי לאורו"י לר' יהודה שם דעונש הנסתרות ינהוג מעתה ועד עולם. והכא אמרינו דביבנה הותרה הרצועה ולא נענשו על הנסתרות אלא בהיותן בשלנה בארץ: ע"ב גמ' דבר זה מסורת בידינו מאבותינו מרגלים ע"ש מעשיהם נקראו ואנו לא עלתה כו' נראה דבאו לישיב בזה קושיא גדולה דהכתיב פולם אנשים ראשי בני ישראל המה ואמרו ז"ל אנשים צדיקים ואמרינו גמירי טבא לא הוי בישיא ואיך יצא מאת אנשים צדיקים מכשול גדול פנה עד אשר דבר גדול דברו המה לזה אמרו ז"ל פי יש ב' בחינות בדרכי הצדיקים הא' הוא צדיק מעיקרו פי טוב הוא מראשית תולדתו ויאהז בצדקות דרכו כל הימים מצד בחירתו הטובה ובחינה זו אינה עלולה שיבא מכשול ע"י ויש בחינה ב' פי מעיקרו ושרשו לא טוב הוא אף מצד בחירתו

הטובה משל ברוחו והלך בדרך טובה כל הימים וזה קרוב להפשל ח"ו בעת בואו לידי איזה נסיון כי יתגבר בו הכח הראשון להטותו מדרך הטובה וזשאו"ל במדרש יש ששמותן נאים ומעשיהם נאים ויש ששמותן נאים ומעשיהם פגורים ויש ששמותן פגורים ומעשיהם נאים והוא פנ"ל כי השם יורה על עצמות האדם מעיקרו וכדאשכחן בר' מאיר דהוי דייק בשמא.

ויש ששמותן נאים ומעשיהם נאים היינו כי טוב הוא מעיקרו וגם מעשיו היינו פח בחירתו נאה הוא ויש ששמו נאה כי מעיקרו טוב הוא אבל מעשיו אינם נאים כי בחירתו נטתה מדרך הטובה ויש ששמו פגור כי מעיקרו לא טוב הוא אבל מעשיו נאים שפחירתו טובה היא וזה שאמר רבי יצחק דבר זה מסורת בידינו כו' כי באמת פולם אנשים צדיקים היו אבל לא מעיקרן כי שמותן נקראו ע"ש סוף מעשיהם.

כי הליכה זו נסיון גדול היה ללכת באמונה שלימה ובחיזוק הבטחון הגם כי עז העם ובני ענק שם היו כאשר מצינו שהתפלל משה רבינו על יהושע להושיעו מעצת מרגלים וכי גם לדעת משה עצה רעה היה בזה הלא הוא הסכים ע"י בזה אלא התפלל עליו שינצל מעצת היצה"ר והשטן אשר יתגבר בזה להוציא שם רע על אה"ק.

כאשר נחתם ע"ז הגז"ד יותר מפל הנסיונות ומה שהתפלל על יהושע לבד ולא על כל המרגלים מבואר ע"פ האמור בדברי האר"י ז"ל פולם אנשים ראשי בני ישראל כו' כי נשמות השבטים הלכו עם האנשים להיות לעזר להם בשליחות הזו וזהו שנאמר למטה יוסף למטה מנשה כי יוסף נתלנה עם מנשה בכורו ויהושע משבט אפרים נשאר בלא עזר וסעד ע"כ התפלל עליו משה רבינו אבל מפני הנסיון הגדול נתגבר עליהם הכח הראשון מצד שמתם ונסתלקו מהם נשמות השבטים אשר הלכו לעזרתם ולא ניצולו מזה כ"א השנים שלוחים משבט יהודה ואפרים יהושע וכלב וכמו שנאמר ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו ולא עזב העזר מראש שבטו אשר היו אתו פי' דוע מדברי האר"י ז"ל ויש לומר בטעם הצלת ב' אלו כי מהם עתיד להיות גואלים להשיב ישראל לארץ באחרית הימים ע"י מב"ד ומב"י.

על פן היה עליהם עזר אלהי שלא להוציא דבה על ארץ הקדושה והבין דף לה גמ' נמצאת אהה אומר ג' מיני אבנים היו כו' מבואר משמעתין לפי דברי התוספתא דשל יהושע לא היו אלא ב' מיני אבנים הא' שהקים בירדן במים והב' אלו האבנים שהביאו להר עיבל וכו' מהם מזבח וכתבו עליהם דברי התורה בע' לשון ואח"כ קיפלו את האבנים והביאום למלון הוא גלגל ועיין רש"ל ברש"י בד"ה בגלגל שדקדק ממש"כ רש"י ז"ל לעיל דאבני גליל הם הם שהקימו בירדן לא ידעתי מקומו ברש"י ז"ל דמש"כ לעיל דף ל"ד בד"ה הם האבנים כו' הם שהקימו כו' לא לכה נתפנון אלא שאו מזה מתוך כו' כי הוא דיבור בפ"ע ואבנים אחרים היו פדמשמע שם בגמרא אבל התוס' ז"ל הביאו בשם הירושלמי דג' אבנים היו בימי יהושע א' שהקימו בירדן תחת מצב רגלי הפהגים ב' אבני המזבח בהר עיבל ועליהם פתבו את התורה חז מ"ד' ואבני המלון שהקימו בגלגל ואיפא מ"ד דעליהם נכתבה התורה ואבני המזבח לשעה היו ונגנזו ורש"י ז"ל ב' אבנים הם: תוס' הירושלמי ועיין מהרש"א ז"ל בח"א ועיין מהרש"ל ז"ל בד"ה ג' מיני אבנים הם: תוס' בד"ה על דבר זה נתחתם כו' וא"ה תיפוק ליה כו'.

ובירוּשְׁלַמִי אִיכָא מ"ד דְּמַחֲוֹרְב נָטְלוּ אִיפּוֹפְסִין שְׁלֵהֶם שְׁנָאֲמַר וְהַגּוֹיִם חָרוּב יַחֲרָבוּ וְכֹן דְּרַשִׁינָן בְּתַלְמוּדֵינָן פ' ר"ע בְּשֵׁם הַר חוֹרֵב עֵינָן שָׁם: תוּס' בּד"ה לְרַבּוֹת פְּנֻעֵנִים שְׁבַח"ל כּו' הָאָרִיכוּ כָּאֵן בְּקַבְלַת פְּנֻעֵנִים שְׁבַתּוּכָה מְסַקְנַתֶּם דְּקוֹדֵם מְלַחְמָה הָרַאשׁוֹנָה מְקַבְּלִין פְּנֻעֵנִים אִם הַשְׁלִימוּ וְלֹאֲחַר מְלַחְמָה הוּא דְנֶאֱמַר לֹא תַחֲזִיחַ כּו' אִפִּי' אִם חָזְרוּ בְּהֶם אֲבָל מַד' הֶרְמֵב"ם ו"ל בִּפ"י מֵהַל' מְלָכִים נִתְבָּאָר דְאִפִּי' אַחַר מְלַחְמָה הָרַאשׁוֹנָה מִי שְׁבָא וְהַשְׁלִים מְקַבְּלִין אוֹתוֹ וְהַגְבְּעוֹנִים פְּדִין קַבְּלוּם וְלֹא הָיוּ צָרִיכִין לְהַעֲרִים ע"ש בְּאַנְרָף וּקְרָא דִּיהוֹשֻׁעַ מְסִייעַ לִיהָ כִּמ"ש שָׁם וּא"כ יִקְשָׁה קֶצֶת מֵאִי קָאֲמַר לְרַבּוֹת פְּנֻעֵנִים שְׁבַח"ל אִם חָזְרוּ מְקַבְּלִין אוֹתוֹ הָא בְּכָל פְּנֻעֵנִים כֹּן הוּא וְכַבֵּר הָאָרִיכוּ בְּזֵה הָרַאשׁוֹנִים ו"ל הֶרְמֵב"ן וְהַרַא"ם ו"ל עַל הַתּוֹרָה וְהַלַּח"מ ו"ל שָׁם בַּהַל' מְלָכִים וְהָא דְמִשְׁמַע מְקַרָא דְאַסוּר לְקַנּוֹת עֶבֶד מִז' עֲמִין וְכִדְאִיתָא נְמִי בְּרִישׁ מְכִילְתִּין דְלֵהֲכִי אִיצְטְרִיף לְעוֹלָם בְּהֶם תַּעֲבֹדוּ עַל שְׂאָר אֲנָמוֹת אַע"ג דְּעֶבֶד מְקַבֵּל עָלָיו מִצּוֹת מ"מ כִּינּוּן דַּע"י כְּפִיָּה הוּא אֲסוּר לְקַנּוֹתוֹ דְקָרוּב הוּא לְחִזּוּר לְסוּרוֹ: וְיֵשׁ לְדַקְדָּק לְמֵאִי דְאָמְרִינָן בְּשִׁמְעֵתִין דְאַזְהַרְתָּ לֹא תַחֲזִיחַ לֹא נֶאֱמַר אֲלֵא בְּפְנֻעֵנִים שְׁבַתּוּכָה וְלֹא שְׁבַח"ל א"כ הִכִּי יִלְפִינּוּ בְּקַדוּשֵׁין דְבְּאַנּוֹמוֹת הַלֵּף אַחַר הַזְכָּר מֵהָא דֹא' מִן הָאֲנָמוֹת שְׁבָא עַל הַפְּנֻעֵנִית שְׂאֵתָה יְכוֹל לְקַיָּמוּ וְלְקַנּוֹתוֹ בְּעֶבֶד ש"מ דְהַלֵּף אַחַר הַזְכָּר וּמִנ"ל לְמִילָף מִיָּנָה לְעֵלְמָא לְעֵנִין מְצָרִי וְאַדוּמִי דְאִיסוּרִין מְגוּפִין מְכַנְעֵנִי דְאִין אִיסוּרוֹ מְגוּפִין אֲלֵא דוּוּקָא הַדְרִים בְּאַרְץ וְהֶרְמֵב"ם ו"ל יֵשׁ לוֹ בְּזֵה שִׁטָּה אַחֲרַת בְּהַד' דֹא' מִן הָאֲנָמוֹת שְׁבָא עַל הַפְּנֻעֵנִית הֵינּוּ עַל שְׁפָחָה פְּנֻעֵנִית שְׁלָנוּ דְהוּלַד עֶבֶד עֵינָן בִּפ"ט מֵהַל' עֶבְדִים וְגִירֵסַת הַש"ס בְּקַדוּשֵׁין מְסִייעַ לִי עֵי"ש וּמ"מ דְבָרֵינוּ ו"ל צ"ע דְלָמָּה לִי קְרָא דוּלַד שְׁפָחָה מִן הָאֲנָמוֹת עֶבֶד הוּא הָא מִישְׁרָאֵל ג"כ וְלַד שְׁפָחָה כְּמוֹהָ וְעֵינָן בּד' הָרַאב"ד ו"ל שָׁם וּבַד' הַלַּח"מ ו"ל: דָּף לוֹ תוּס' ד"ה כְּמֵאֵן כַּר"ש וּא"ת כּו' ע"ש בְּאַנְרָף וּל"נ דְּוָמְשִׁבִית שְׁבִיו דֵּיִיק דְמִשְׁמַע דְּמוֹתָר לִיקַח אוֹתָם בְּשִׁבִי וּבְכַנְעֵנִים נֶאֱמַר לֹא תַחֲזִיחַ וְכֹן כְּתַב רַש"י ו"ל בְּחֻמְשׁ דְּבְּמִלְחַמַת הַרְשׁוֹת הַפְּתוּב מְדַבֵּר מְדַכְתֵּב וְשִׁבִית שְׁבִיו וְעֵינָן מֵהַרְש"א ו"ל: גִּמ' אֲמַר רַב כְּהֵנָּא כְּדָרָף שְׁחֵלּוּקִין כָּאֵן כְּף חֵלּוּקִין בְּאַבְנֵי אֲפֹד וְהֵינּוּ שְׁמַעוֹן לוֹי יְהוּדָה יִשְׁשַׁכֵּר יוֹסֵף בְּנִימִין אַחַת רְאוּבֵן גַּד אֲשֶׁר זָבְלוֹן דִּן נְפֹתְלִי עַל הָאָבִן הַשְּׁנִית וּלפ"ז הָיוּ עַל אָבִן רַאשׁוֹנָה כ"ח אוֹתִיּוֹת דַּע"כ אוֹת הַחֲמִשִּׁים הוּא בְּיוֹסֵף אוּ בְּבִנְיָמִין א"כ עוֹלָה רַאשׁוֹנָה כ"ח וּבְשִׁנְיָה כ"ב וּבִירוּשְׁלַמִי הִקְשׁוּ כִּנ"ל אֲלֵא דְקָאֲמַר דְבְּאַבְּן רַאשׁוֹנָה הָיָה כ"ז וּבְאַבְּן שְׁנִיָּה כ"ג.

וְהֵינּוּ מִשׁוּם דַּס"ל דְּאוֹת הַחֲמִשִּׁים נִיתְּנוּסָף בְּזַבּוּלוֹן וּמִשְׁנֵי בִירוּשְׁלַמִי דְהָיָה כְּתוּב ב"נ עַל הָאָבִן הַשְּׁנִיָּה וַיִּמ"ן עַל הָרַאשׁוֹנָה וְזֵה מְוַכְרַח לְפִי הַנּוֹסְחָא בִירוּשְׁלַמִי כ"ז עַל הָרַאשׁוֹנָה וְאִי אוֹת הַחֲמִשִּׁים הוּא ה' בִּיהוֹסֵף אוּ י' בְּבִנְיָמִין א"כ הָיוּ כ"ח עַל הָרַאשׁוֹנָה וּכ"ב עַל הַשְּׁנִיָּה.

אֲבָל בְּאַמַת לִיכָא לְמ"ד דְּזַבּוּלוֹן מְלֵא וְגַם בִירוּשְׁלַמִי שָׁם לֹא אָמְרוּ אֲלֵא אוּ ה' דִּיהוֹסֵף אוּ י' בְּבִנְיָמִין וְאִיכָא כ"ח בְּרַאשׁוֹנָה וּכ"ב בְּשְׁנִיָּה וּלְפִי זֵה א"ש טְפִי דַב"נ כְּתוּב עַל הָרַאשׁוֹנָה וַיִּמ"ן עַל הַשְּׁנִיָּה: וְלַת"ק דְּבְּרִייתָא דְכְּתוּבִים הָיוּ כְּתוּלְדוֹתָם לְבַד בְּאַבְּן רַאשׁוֹנָה הָיָה יְהוּדָה תְּחִלָּה א"ש בְּפִשְׁטוֹת כ"ה ע"ז וּכ"ה ע"ז יְהוּדָה רְאוּבֵן שְׁמַעוֹן לוֹי דִּן נְפֹתְלִי עַל הָרַאשׁוֹנָה גַּד אֲשֶׁר יִשְׁשַׁכֵּר זַבּוּלוֹן יְהוֹסֵף בְּנִימִין אוּ יוֹסֵף בְּנִימִין אֲבָל לר"ח כֹּן גְּמִלְיָאֵל דְאֲמַר כְּדָרָף שְׁחֵלּוּקִין בְּחֻמְשׁ שְׁנֵי בּוּאֵלָה שְׁמוֹת רְאוּבֵן שְׁמַעוֹן לוֹי יְהוּדָה יִשְׁשַׁכֵּר זָבְלוֹן עַל הָרַאשׁוֹנָה מְסַפְּרָם כ"ח בְּנִימִין דִּן נְפֹתְלִי גַּד אֲשֶׁר יוֹסֵף מְסַפְּרָם כ"ב לְדִידְיָה ע"כ צ"ל

דבאמת לא הווי שוין וא"כ י"ל הא דאיצטריף למימר דבנימין מלא היינו לת"ק דאמר דהוי חמשים אותיות פדי שיהיה מספר אותיות ב' האבנים שוין אבל לר"ח בן גמליאל אפשר דלא הווי אלא מ"ט אותיות פיון דבלא"ה לא היה מספרם שנה: אבל הרמב"ם ז"ל נראה דס"ל דכ"ע מודו בהא דמספר שני האבנים היה שנה באותיות ומחמת זה פ"י דברי ר"ח בן גמליאל דלא כפי' רש"י ז"ל דעל אבן ראשונה היו כתובים בני לאה פסדון ועל השני בנימין בתחלה ויוסף בסוף ובני שפחות באמצע פסדון תולדותם דא"כ לא היו שוין באותיות אלא בני לאה פסדון.

היינו בשני האבנים יחד היו כתובים פסדון ראובן על ראשונה ושמעון על שניה וכן כולם בני רחל אחד מפאן ואחד מפאן היינו יוסף בסוף אבן ראשונה ובנימין בסוף אבן שניה ג"כ פסדון ובני השפחות באמצע ב' האבנים שנים ע"ז ושנים ע"ז ולא הקפיד על הסדר פאן נפתלי על ראשונה ודן על שניה גד על ראשונה ואשר על שניה וע"כ צ"ל אליבניה דאות החמשים הוא ה' דיהוסף דאל"ה לא יהיו שוין במספר ואותיות השניה יהיו כ"י וקראשונה כ"ד וא"כ הא דפריף רב נתמן על ר' יצחק פתולדותם בעינן והיינו לת"ק גיחא ליה יותר למימר דבנימין כתב מלא אבל לר"ח בן גמליאל.

ע"כ ה' דיהוסף משלים מנין החמשים וכנ"ל. והיינו דבירושלמי איפא תרי אמוראי ח"א ה' דיהוסף יחד אמר בנימין מלא ומר אמר חדא כו' לדעת הת"ק בנימין מלא ולדברי ר"ח דיהוסף כתיב וכן משמע בירושלמי דכ"ע מודים דכ"ה ע"ז.

וכ"ה ע"ז מדפריף למ"ד פדריף שחלוקים פאן בהר גריזים חלוקים כו' וקא הוי כ"ז על של הר גריזים כו' וכן מוכח דס"ל להאי מ"ד דיהוסף כתיב דאי בנימין מלא א"כ מאי משני ב"ן אחדא וימ"ן אחדא דאפתי חדא יתר על חברתה אות אחת והדברים סתומים עד עמוד הפהן לאורים ותומים ועיין בכ"מ ז"ל שם: גמרא חציו של הר גריזים מרובה כו' ע"י תוס' ז"ל שהביאו גירסת הירושלמי איפכא והאריכו בזה וע"י מהרש"א ז"ל וגם לפי מאי דאמרינן בתלמודין דהר גריזים מרובים משום דבני יוסף עמהם ג"כ קשה הא לא היה שנה שלמה ממספר האחרון עד שעברו את הירדן וכי בזמן כזה נתברו בני יוסף והא דמיייתי ראיה מקרא דנידברו בני יוסף הא זה היה לאחר ז' שפניבשו וע"י מהרש"א ז"ל בח"א דנראה מדבריו דבשנה ראשונה דברו בני יוסף ע"ש ילא נראה פן: דף לז ע"ב תוס' ד"ה ונשתלשו בערבות מאוב וא"ת כו' יש לומר משום סיפא כו' מדבריהם נראה דהא דאין לה דבר מצנה שלא נכרתו עליה מ"ח בריתות הוא סיומא דדברי ר"ע ולא כן הוא אלא סיומא דמילתא דר"ש הוא ר"ש מוציא כו' ואין לה דבר מצנה כו' פדאימא בתוספתא במכילתין: דף לח משנה ברפת פהנים פיצד כו' ראיתי לבתר דין מצנה זו דברפת פהנים אימתי הוא זמנה ומצנתה בגבולין אם מה"ת היא ואם יש לה שייכות לעבודה: ובשעת איזה עבודה נאמרה: והנה הרמב"ם ז"ל בהל' תפלה פתב דב' מצות אלו הם מחובבים בכל יום לעבוד את ה' בתפלה בכל יום ולברך פהנים את ישראל בכל יום משמע דב' המצות אלו הם בגדר א' אין להם זמן קבוע אלא זמן תמידי הוא וגבי תפלה אחת בכל יום יוצא די מצנה ד"ת וכמו שפכתתי בזה בחידושי ברכות ונחמדים תקנו ערב ובקר וצהרים ותקנה זו היא מאבותינו הראשונים וגם פנגד זמני עבודה ותפלה במקום קרבן ורשות הוא להתפלל בכל היום.

כמשאז"ל הלנואי כו' אבל מצנה זו דברכה ע"כ לא מסתבר דניתן להם רשות לברך פמה פעמים ביום לציבור אחד ואם פן הא דתנינו דהפנהים נושאין פניהם בכל תפלה ותפלה צריף לדקדק טעמא מאי: והתוס' ז"ל בד"ה וכתוב כו' כתבו דבמקדש היו הפנהים נושאין פניהם בעבודה תמיד וכדתנן אמר להם הממונה כו' וברכו את העם כו' וברפת פנהים וה"ה במוספין ובתמיד של בין הערבים מבואר מדבריהם ז"ל דבכל עבודת ציבור היו נושאין פניהם וא"כ י"ל דמש"ה נושאין פניהם בכל אלו התפלות שהם פנגד תמידים ומוספיים אבל מש"כ דברכת פנהים של אחר נתינת האברים על גבי הכבש היא ברפת פנהים של התמיד לא משמע פן במשנה תמיד שם ועיקר נשיאת פנים הנה לאחר הקטרה ובאו ועמדו על מעלות האולם.

כדתנן התם פ"ז וכ"כ התוס' ז"ל בברכות דף יא ע"ב דברכת פנהים דברקה ה לא הוי על הדוכן ולא בנ"כ אלא כמו שאנו אומרים וכ"כ הרע"ב ז"ל בתמיד שם אע"ג דהוכחת התוס' ז"ל בברכות מהא דתנו בתענית דכהנים נושאין פניהם ג' פעמים ביום ולא תנו ד' פעמים אחד לפני הקטרה ואחד לאחר הקטרה אינו מוכן דהתם לא איירי בנ"כ במקדש בשעת עבודה אלא בגבולין ובשעת תפלה מ"מ הדבר ברור כמו שפכתתי שהרי לא הי' על הדוכן כלל: ומה שכתבו דה"ה במוספין ובתמיד של בין הערבים הי' נשיאות פנים זה לא נתבאר בשום מקום וצ"ל דמשמע להו הכי מהא דנושאין פנים בגבולין בכל אלו התפלות ש"מ דבשעת עבודות אלו במקדש ג"כ נושאין פניהם אבל הרמב"ם ז"ל בכ"ד מהל' תפלה כתב דבמקדש לא היו נושאין פנים אלא פ"א ביום אחר תמיד של שחר בשעה שעומדין על מעלות האולם וכסתמא דתמיד וכן איתא בתוספתא ברפת פנהים במקדש בשעה שהפנהים עומדין על מעלות האולם אלא דמאי דסיים התם הפל פשרים לעלות במעלות האולם בין תמימים בין בע"מ קשה קצת דהא מעלות האולם היו בין האולם למזבח ובע"מ אסור ליכנס בין האולם למזבח.

כדתנן בפ"ק דכלים וכש"כ לדעת הרמב"ם ז"ל בפ"ו מהל' ביאת מקדש דאיסור זה ד"ת הוא ע"ש וי"ל דלא מיירי התם מאיסור פניסה אלא מדין נשיאות פנים דכשר אפילו בע"מ עכ"פ לשיטת הרמב"ם ז"ל קשה מ"ש דבמקדש לא הנה נשיאות פנים כ"א פ"א ביום ובגבולין נושאין פנים פמה פעמים בכל תפלה: ונראה בזה דוודאי ליכא איסורא לישא פנים אפילו פמה פעמים ביום אפילו בצבור אחד וכמו שכתבו התוס' ז"ל בר"ה דף כ"ח ע"ב דליכא בל תוסיף בהכי ולהכי תיקנו לברך בכל עת האסר הצבור לתפלה וזה דווקא בגבולין דאומרין השם בכינויו אבל במקדש שאומרין השם פכתבו מרוב קדושתו העמידו על ד"ת לברך פ"א ביום לבד אלא דלפ"ז יש לדקדק הא דאמרינו התם דחשיב בזמנו אפילו אחר הברכה משום דאי מתרמי לי' ציבורא אחריןא הדר ומברך ואמאי לא קאמר דזמנו הוא משום דרשות הוא לברך פמה פעמים ביום אפילו לחד ציבורא נאי משום דלציבורא אחריןא מצנה וחובה הוא לברך.

ז"א דהא משמע התם דאפילו לציבורא אחריןא ליכא חובה אי כפר בירך פ"א לאיזה צבור וכמש"כ התוס' ז"ל בד"ה הכא אי בעי מברך עי"ש אלא ש"מ דלחד צבורא איכא איסורא לברך פמה פעמים וא"כ הדק"ל היכי תקנו לברך בכל תפלות ומ"מ נראה עיקר דליכא איסורא אם יברכו פמה פעמים פיון דאין זמן חלוק בזה והחויב הוא תמידי ויוצאין

בפ"א ביום וְהִכִּי שִׁינָה בְּזֶה בַּל תוֹסִיף וְהָא דְקָרִי לִיה אַחַר הַבְּרָכָה פ"א שְׁלֵא בְּזַמְנוּ ע"כ הִינּוּ מְשׁוּם דְּאִין פֶּאן מְצֻנָה בְּשָׁנוֹת הַבְּרָכָה לְחַד צְבוּרָא פְּמָה פְּעָמִים בְּיוֹם דָּא כ"כ אִין לְדַבְרֵי סוּף אֲבָל בְּכָל עַת הַתְּפִלָּה תִּיקְנוּ חֻכְמִים לְבָרַךְ אֲפִילוּ אוֹתוּ צְבוּר עֲצֻמוּ אֲבָל בְּצְבוּר אַחַר וּנְדָאֵי אִיפָא מְצֻנָה דְכָשֵׁם שְׁמֻצָנָה עַל הַפְּהִיגִים לְבָרַךְ פְּה מְצֻנָה עַל יִשְׂרָאֵל לְשִׁמּוֹעַ הַבְּרָכָה וּבְאַמַּת דְּבָרֵי הַתּוֹסֵ' ו"ל שְׁפַתְבוּ דְלִיפָא חִיּוּבָא בְּצְבוּרָא אַחֲרֵינָא כָּל שְׁעָלָה פ"א בְּיוֹם צ"ע טַעְמָא מְאִי כִינּוּ דְאִין זְמַן לְמְצֻנָה זֹו אֲלֵא כָּל שְׁיִש צְבוּר מְחֻנְיָבִים לְבָרְכֵם וְעִי' בַש"ע ס' קכ"ח סְעִיף כ"ח ש"כ דָּאָם מְצָא צְבוּר אַחַר יְכוּל לִישָׂא כְּפִיו פְּעַם אַחֲרַת מְשַׁמַּע דְּקַמ"ל דְּלִיפָא מְשׁוּם בַּל תוֹסִיף כְּמוֹ שְׁפַתְבּוּ הַמ"א ו"ל שְׁם וְהָא לָא אִיזְטָרִיף לְאַשְׁמַעִינוּ דְּפִשְׁטָא דְלִיפָא בַּל תוֹסִיף בְּצְבוּרָא אַחֲרֵינָא וּמְצֻנָה אִיפָא וּבְסְעִיף ג' כ' שְׁם דָּאָם עָלָה פ"א אִינוּ עוֹבֵר עוֹד בְּיוֹם זֶה אִפִּי אִם אָמְרוּ לוֹ עָלָה.

וְכַתְּבֵהּ הַמ"א ו"ל דָּאָם עָלָה מְבָרַךְ אִפִּי בְּאוֹתוּ צְבוּר וְגַם זֶה לֹא הִבְנִיתִי מְאִי אֲתִי לְאַשְׁמַעִינוּ אִם עָלָה שְׁנִית הִינּוּ בְּתְפִלָּה אַחֲרַת פְּשִׁטָּא דְּמְבָרַךְ כִּינּוּ דְּחִיּוּבָא מְדַרְבְּנָן. עכ"פ לִישָׂא כְּפִים בְּכָל תְּפִלָּה לְמָה לֹא יְבָרַךְ וְעוֹד נִרְאֶה דְנֶהֱי דְאִינוּ עוֹבֵר בְּעֵשֶׂה מַה"ת אִם כְּבָר עָלָה פְּעַם אַחַת עכ"פ מְחֻנְיָבִים לְעֵלוֹת מִתְקַנְתּוּ חֻכְמִים כ"ז שְׁמֻחֻנְיָבִים הֵם בְּנ"כ אֲפִילוּ מְדַרְבְּנָן וְתִשׁוּבַת ר"מ מִינְיָן אִינוּ בְּיָדֵי לְעִינֵי בּוֹ: וְעוֹד אֲשׁוּב לְדוֹן בְּמְצֻנָה זֹו בְּאִנְפֵּן חִיּוּבָא בְּשִׁלְמָא בְּמַקְדָּשׁ יֵשׁ לוֹמֵר דְּזַמְנָה וְחִיּוּבָה אַחַר הַקְּרִבַת הַתְּמִיד.

וְכִמוֹ שְׁנֵאמַר יִרְדַּ מְעֻשׂוֹת כו' וְיִשָּׂא אֶהְרֵן כו' וְיִבְרַכֶּם אֲבָל בְּגִבּוּלִין אִיף הוּא חִיּוּבָא דְאִין לוֹמֵר דְּמְחֻנְיָבַת הִיא בְּשַׁעַת תְּפִלָּה דְּהָא תְּפִלָּה דְּרַבְּנָן וְאִפִּי' לְדַבְרֵי הַרְמַב"ם ו"ל דְּתְפִלָּה דְּאוֹרְיִתָא תְּפִלָּה בְּצְבוּר נִרְאֶה דְלֹא הָוִי אֲלֵא דְרַבְּנָן וְנ"כ א"א אֲלֵא בְּעֵשֶׂה וְא"כ לִיפָא לְמִימַר דִּישׁ לָה שְׁיִיכּוֹת עִם הַתְּפִלָּה מַה"ת וְעוֹד דְּנִרְאֶה דְעֵשֶׂה שְׁל תְּפִלָּה לְדַבְרֵי הַרְמַב"ם ו"ל נִרְאֶה דְיְכוּל לְקַיִּים אִפִּי פ"א בְּכָל לִילָה.

דְּזֶה מִיקְרֵי גְמִי בְּכָל יוֹם וּנְשִׂיאַת כְּפִים א"א אֲלֵא בְּיוֹם כְּמוֹ שְׁפַתְבוּ הַרְאִשׁוֹנִים ו"ל דְּאִיִּתְקַשׁ לְעִבּוּדָה וְאֲחִי הַגָּאוֹן מו"ה יַעֲקֹב ו"ל בְּסִפְרוֹ בַּא"ח תְּשׁוּבָה פ"ו כְּתִב מְזֶה לְסִיּוּעֵי לְדַבְרֵי הַרְמַב"ם ו"ל דְּתְפִלָּה דְּאוֹרְיִתָא דְנ"כ בְּמַקְדָּשׁ הוּא אַחַר הָעִבּוּדָה וְה"נ בְּגִבּוּלִין זְמַנָּה אַחַר עִבּוּדַת הַתְּפִלָּה ע"ש וְאִין זֶה מְסַפִּיק כְּמוֹ שְׁפַתְבִּיתִי דְנֶהֱי דְאוֹרְיִתָא הִיא מ"מ חִיּוּבָא הוּא עַל כָּל יְחִיד וְיְחִיד לְעִבְדוֹ בְּשַׁאֲלַת צְרָכֵי מְמַנּוּ ית' וְכִמוֹ ש"כ הַרְמַב"ם ו"ל וּמַה עֲנִין זֶה לְעִבּוּדַת הַמַּקְדָּשׁ שְׁהִיא עִבּוּדַת צְבוּר וּמַש"כ שְׁם דְּמַעְמָדוֹת ד"ת הֵם אִין ה"נ אֲבָל כ"ז בְּזַמַּן דְּאִיפָא קָרְבַּן מְצֻנָה מַה"ת לְעִמּוּד עַל קָרְבָּנָן אֲבָל חִיּוּב הַתְּפִלָּה מְצֻנָה אַחֲרֵינָא הוּא עַל כָּל יְחִיד וְיְחִיד וְכִינּוּ דְהָאֲסִיפָה לְהַתְּפַלֵּל בְּצְבוּר לֹא שְׁמַעְנוּ מַה"ת אִפִּיתִי תִיקְשִׁי מְתִי הוּא חִיּוּב נְשִׂיאַת כְּפִים דְלֹא מְסַתְּבַר לוֹמֵר דְּנִתְחַיִּיבוּ הַפְּהִיגִים וְהַצְבוּר לְהַתְּאַסֵּף לְקַבֵּל בְּרָכָה מִן הַפְּהִיגִים בְּלִי שׁוּם עִבּוּדָה אַחֲרַת וּלְכַאוּרָה מְהָא דְדַרְשִׁינוּ קָרָא דְּוּנְקַדְשִׁיתִי בְּתוֹף בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל דְּבָר שְׁבַקְדוּשָׁה לֹא יְהֵא פְּחוֹת מְעֵשְׂרָה: וְלֹא אֲשַׁכְּחֵן שׁוּם דְּבָר שְׁבַקְדוּשָׁה מְחֻנְיָב מַה"ת וּקְצַת מְשַׁמַּע מְזֶה דְּחִיּוּב מַה"ת הוּא לְהַתְּאַסֵּף לְקַדָּשׁ שְׁמוֹ ית' בְּרַבִּים וְזֶה ג"כ בְּכָל יוֹם דְּהַחִיּוּב הוּא תְּמִידִי אֲבָל לֹא מְצִינוּ גַם מְצֻנָה זֹו לְשׁוּם אַחַד מְהַרְאִשׁוֹנִים וְכ"כ הַר"ן ו"ל בְּמַגִּילָה גְבִי הָא דְתַנּוּ דְּבַרְכַת כְּהִנִּים בְּעֵשֶׂה מְשׁוּם דְּיִלְפִינוּ גַז"ש בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מוֹנְקַדְשִׁיתִי בְּתוֹף בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְזֶה שְׁמַעְנוּ בְּגַז"ש תוֹף תוֹף כו' וְסִיּוּם שְׁם

דאין זױ אַלא אַסמכתא דתפלה עצמה דרבנן היא ולדבריו ז"ל הא גופא תיקושי מנ"ל דנשיאת פנים דויקא בעשרה מה"ת.

כיון דדרשא זו אסמכתא היא ומה"ת מנ"ל דבעי עשרה ונראה דנודאי דרשא דונקדושי דרשא גמורה היא לענן קידוש השם דיהרג כו' היינו דווקא בעשרה כדאיתא בסנהדרין פ'ק בן סורר ה' דרשא וגו' ש דתו' תו' כו' א"כ שפיר מצינו למילף לנשיאת פנים בגזרה שנה דבני ישראל דאינה אלא בעשרה ומ"מ לא נתברר לי באיזה אופן נתחייבה מצוה זו בגבולין: והנה נראה קצת דחייב מצוה זו בגבולין לאו ד"ת הוא דכתיב ושמר את שמי כו' שמי המיוחד לי והיינו בבית הבחירה דווקא אבל לא בגבולין אבל מסתפינא לומר כן ומדברי הרמב"ם ז"ל נודאי לא נראה כן דכתב סתמא דמ"ע לברך את ישראל בכל יום ובגמרא נמי לא משמע כן מהא דאמרין בברייתא יכול אף בגבולין כן משמע דמצות נ"כ היא גם בגבולין אלא דאמרין אותה בכינוי ונהי דיש לדחות דהא בהא תליא כיון דילפינן בגו"ש דאין אומרין השם ככתבו בגבולין ממילא שמעינן דלא שייכא מצוה זו בגבולין דעיקרה בשם המיוחד אפתי לא משמע הכי מהא דאמר ריב"ל לקמן כל פהו שאינו עולה עובר בג' עשה ומשמע דבגבולין מייירי וכן מוכח מדברי הירושלמי שהביאו התוס' ז"ל לקמן בשמעתין פהו מהו שייטמא לנשיאת פנים משום דעשה ידחה ל"ת ובגבולין איירי התם וכן משמע בכולא שמעתא דכתובות פ' האשה שנתארמלה גבי מעלין מנשיאת פנים ליוחסין ע"ש: ובילקוט הביא בשם ספרי זוטא יכול אף בגבולין יהיו מברכים בשם המיוחד ת"ל ושמר את שמי ולהלן הוא אומר את שמי מה להלן מקדש כו' כדאיתא בברייתא ה"כא אי במקדש מברכין ואין מברכין בגבולין אמרת בכל מקום אשר אזכיר את שמי אף בגבולין מפל הג'ל משמע דבגבולין נמי מ"ע ד"ת היא ועוד יתבאר בזה בשמעתין: משנה ר"י אומר אף כה"ג מגביה כו' למעלה כו' שצאמר וישא אהרן את ידיו התוס' י"ט ז"ל הקשה א"כ אפילו בגבולין נמי ליבעי נשיאת פנים למעלה מראשיהם ופירש דארישא קאי נשיאת פנים מנ"ל שצאמר וישא כו' פוןנתו דאי נימא דר"י ממשמעותא דקרא יליף דבעי למעלה מהראש א"כ בגבולין נמי ליבעי הכי כיון דעיקר נשיאת פנים ילפינן מהאי קרא לזה פירש דר"י ות"ק בסכרא בעלמא פליגי ונשיאת פנים הוי אפי' כנגד כתפותיהם.

ובמקדש הא דמגביה ידיו למעלה מהראש ג"כ מסכרא הוא כמו שכ' רש"י ז"ל מפני כבוד השכינה ועי' מל"מ ז"ל בפ"ד מהלכות תפלה שפי' דר"י מיייתי ראיה דאהרן הגביה ידיו למעלה מהציץ.

ונראה ד' התוס' י"ט ז"ל דמהאי קרא מנ"ל שהגביה למעלה מהציץ: גמ' רבי נתן אומר אינו צריך הרי הוא אומר לשרתו ולברך בשמו מה משרת בעמידה כו' משמע דהיקוש גמור הוא ולא יצא ידי המצוה אם בירך בשיבה כמו לה"ק דמעכב בו וצריך לדקדק מ"ש דלא מקשינו ברכה לשירות לענן בעל מום ואפי' שתוי יין לא ילפינן מדאייתקש למשרת אלא מדאייתקש לנזיר כדאייתא בתענית פ' בג' פרקים וגם זה מדרבנן בעלמא ואמאי לא מקשינו לגמרי למשרת כמו ה"כא לענן עמידה וצ"ל דווקא לענן עמידה הוא דמקשינו למשרת דכתיב לעמוד לשרת אבל לשאר מילי לא מקשינו דלאו עבודה היא ובתענית שם פתבתי על דברי הרמב"ם ז"ל שכתב דשתויי יין ילפינן מדאייתקש לעבודה

ונה דלא פמשמעות הש"ס בתענית שם ועיין מ"א ס"ק נ"ד וגם נחלקו הראשונים ו"ל בכהן שהמיר אי יכול לישא פפיו אחר ששב וגם בזה דברי הרמב"ם ו"ל לחומרא מדאיתקש למשרת: ומשמע בשמעתין דיושב פסול אפי' בגבולין וק"ק אמאי הא בעבודה נמי יושב פשר בבמה כדאיתא בריש פ' ב' דזבחים לעמוד לשרת לפני ה' ולא בבמה וכי עדיף נשיאת פנים בגבולין משירות בבמה ואין לומר דלמקדש לא איצטריך הקישא.

דבלא"ה אין ישיבה בעזרה כו' דא"כ למה לי קרא למשרת בישיבה תיפוק ליה דבלא"ה אין ישיבה ועיין תוס' ו"ל שם בד"ה מנישב כו' בסוף הדיבור שם. וצ"ל דבנ"כ דלאו עבודה היא לא מסתבר ליה לחלק בין מקדש לגבולין ומ"מ קשה קצת אמאי קאמר אני צריך הא מגז"ש עדיף למילף דשמעינן נמי בגבולין: והאחרונים ו"ל הביאו בשם הפר"ח דאבל ואונן נהי דלכתחלה לא ישאו את פניהם אבל אם עלו לא ירדו משמע דמה"ת אונן נמי קנים המצנה ויוצאין בו וקשה לי ע"ז מהא דפ"ב דזבחים שם דיליף ר' ישמעאל פסול אונן בק"י מפסול יושב שאוכל אם עבד חילל כש"כ אונן ולפי הנ"ל איכא למיפרך מה ליושב שפן פסול לנשיאת פנים האמר באונן שפשר לנשיאת פנים ועיין במ"א שם סי' קכ"ח שכתב בשם הש"ך דאונן פסול מדאיתקש לעבודה.

והוא ו"ל חלק עליו דלאו לכל מילי איתקש לעבודה אלא פסולו הוא משום דאינו שרוי בשמחה כמו אבל ולפי זה אם קראו אותו צריך לעלות כמו שכתוב שם לענין אבל דעובר בעשה והדק"ל אמאי לא פריך מה ליושב שפן פסול לנשיאת פנים ומחמת זה מוכרח קצת לומר דעמידה גופא לא מעכבא בנשיאת פנים וצ"ע שוב ראיתי בפר"ח שכ' באונן אם עלה ירד: אמר אפיי נקטינן לשנים קורא פהנים לאחד אינו קורא פהן ואם פן אינו מחויב לברך כיון דאין אומרין לו עלה ולא משמע הכי במשנה ברכות פ' אין עומדין אם אין שם פהן אלא הוא לא ישא את פפיו ואם הבטחתו כו' וכתבו הראשונים דלא התירו אלא באין שם פהן אלא הוא שלא לבטל המצנה אלמא דכהן אחד ג"כ צריך לברך ועיין בתוס' מנחות דף מ"ד שכ' בשם ר"ת ו"ל דמדרבנן צריך לברך אבל מדברי הרמב"ם ו"ל בפ' י"ד הלכה ח' נראה דבעיקר החיוב אין חילוק וכהן אחד ג"כ מחויב לברך מעצמו וכן ס"ל לרב חסדא בירושלמי דלאחד נמי קורא פהנים ואלביה נודאי יחיד נמי מחויב מה"ת ועוד דהא עיקר נשיאת פנים ילפינן מקרא דנישא אהרן את ידיו כו' ומה אהרן יחיד אף בניו לדורות אפי' יחיד חייב.

אלא דיש לדחות דבאהרן לאו ברפת פהנים הוי וכמו שכ' הרמב"ן ו"ל בפ' התורה ולא ילפינן אלא דברכה היא בנשיאות פנים אבל לא לשאר דיני ברפת פהנים ולא משמע הכי מהא דקנייא ליה לר' יונתן לעיל ועי' בדברי הטור ו"ל סי' קכ"ח: לא קשיא הא דאישתייר בי עשרה כו' מפי' רש"י ו"ל משמע דהיכא דיש לשתייר עשרה לענות אמן טוב יותר שלא יעלו כולם אלא ישתיירו עשרה לענות אמן.

וא"כ צ"ל הא דתניא דכולן עולין היינו דליכא אלא עשרה בביהכ"נ דאי איכא אחד יותר הוא יברך וכולן יענו אמן אבל מלשון הרמב"ם ו"ל נראה לי דאין פאן מצנה יותר לחלוק ולענות אמן יתא דתנו דמקצתו עונין אמן היינו אם נשאר מקצתו ולא עלו לדוכן הם עונין אמן אלא דא"כ מאי קמ"ל ועוד מאי אריא נשתייר בי עשרה אפי' פחות מעשרה אם לא עלו אמאי לא יענו אמן והא דבעינו הכא שישתיירו עשרה דווקא וגבי ישראל

סגי עֲשָׂרָה עִם הַפְּהָנִים עִי' בַּכ"מ ז"ל: ע"ב פֶּל פֶּהוּן שְׁאִינוּ עוֹלָה בְּעִבּוּדָה שׁוּב אִינוּ עוֹלָה יֵשׁ לְדַקְדָּק בְּזֶה וְכִי מִשׁוּם שְׁלֵא עָלָה בְּעִבּוּדָה יִפְטָר מִעֲשֵׂה דְאוֹרְיִיתָא דְחִיּוּבָא ע"כ לֹא תִלְיָא בְּגִבּוּלִין בְּעִבּוּדָה דְעִבּוּדָה שְׁבִתְפִלָּה דְרַבְּנָן הִיא לַכ"ע וי"ל דְחֻכְמִים תִּיקְנוּ פֶּן דְּוִמְיָא דְמִקְדָּשׁ דְּהִיָּתָה בְּעִבּוּדָה: וּבְשָׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה מִצּו רַבְּנָן לְתַקּוּנֵי: דָּף לט גמ' אָמַר רַבָּא בַר רַב הוּנָא פִּינּוּן שְׁנִפְתַּח ס"ת אָסוּר לְסַפֵּר כּו' קִצַּת קִשָּׁה מֵאֵי עֲנִין מִימְרָא זֹו לְכָאן דְּכוּלִּיהּ שְׁמַעְתָּא בְּדִין נְשִׂיאַת פְּפִים מִיְיָרִי וּשְׁמַעְתָּא דְרִיבִי ל' סְדִיר הַש"ס וְאֶזְיֵל בְּרִישָׁא וּבְסִיפָא וְאִין שׁוּם שְׁיִיכוּת לְמִימְרָא דְרַבָּא בַר רַב הוּנָא לְכָאן וְגַם לֹא אֲשַׁכְּחֵן לְרַבָּא בַר רַב הוּנָא דְמִיְיָרִי הֵכָא בְּשְׁמַעְתִּין וי"ל דְאַגַּב ר' זִירָא אָמַר רַב חֲסֵדָא דְמִיְיָרִי לְקַמֵּן בְּשְׁמַעְתִּין מִיְיָרִי נְמִי לְהַף מִימְרָא דְאִיְיָרִי בָּה ר"ז אָמַר רַב חֲסֵדָא וּבְהַף מִימְרָא דְכָל פֶּהוּן שְׁלֵא נָטַל יָדִיו גְּרִיס בְּרִי"ף פ' הַקּוֹרָא בְּתָרָא אָמַר ר"ש בֶּן פִּזִּי וְלֹא אָמַר רִיבִי ל': תוּס' בַּד"ה פֶּל פֶּהוּן כּו' וְשִׁיעוּר תְּכִיפָה אִיפָא לְמִשְׁמַע כּו' אֲלֵמָא פְּדִי מְהֵלָּה כּו' נִרְאָה בְּכּוּוּנְתָם ז"ל דְּשְׁמַעִינוּ מִיָּנָה עכ"פ כִּי הֵאֵי שְׁיַעוּרָא וְנִדְאֵי לֹא מִיְיָרִי תִיכְף.

ואע"ג דְלִמְאֵי דַס"ד הֵתָם דְּבִיאָה בְּמִקְצַת שְׁמָה בִּיאָה מִשְׁעַר נְקִנוֹר לְעִזְרָה לֹא מִיְיָרִי תִיכְף לֹא קִיָּיָא הֵכִי לְמִסְקָנָא אָבֵל בְּאַמְתָּ לִיפָא טַעְמָא לְהֵאֵי שְׁיַעוּרָא דַכ"ב אָמָה וּכְבָר פֶּתַב הַמ"א ז"ל בְּדַבְרֵיהֶם בַּסִּי' קַס"ו בְּאַרְיִכוּת ע"ש וְכַתֵּב שֵׁם דְּהִילּוּף קִצַּת חֲשִׁיב הַפְּסִיק וְיוֹתֵר נִרְאָה דְאִין לְזָה שְׁיַעוּר כָּלֵל אֲלֵא מְצוּה לְתַפּוּף בְּכָל מֵאֵי דְאַפְשָׁר וְשְׁלֵא לְהַפְּסִיק בִּינֵיהֶם לֹא בְּדַבּוּר וְלֹא בְּמַעֲשֵׂה אַחֵר: גמ' וְלֹא נְשִׂאֵתִי פְּפִי בְּלֹא בְּרַכָּה יֵשׁ לְדַקְדָּק דְּמִשְׁמַע דְּמִדַּת חֲסִידוּת הִיא זֹו וּמ"ש מִכָּל הַמְצוֹת דְּצָרִיף לְבָרָף עֲלֵיהֶם מִן הַדִּין וּמֵאֵי אֲרִיָּא מְצוּה זֹו דְקָאֵר שְׁלֵא עֲשֶׂה בְּלֹא בְּרַכָּה וּמִשְׁמַע קִצַּת מְזוּה דְמְצוּה זֹו לֹא דְמִיָּא לְכָל הַמְצוֹת לְעֲנִין בְּרַכָּה לְפָנֵיהּ מִשׁוּם דְּמְצוּה זֹו עֲצָמָה בְּרַכָּה הִיא: ע"ב תוּס' בַּד"ה עַד שְׁיִכְלָה אָמֵן כּו' וְהֵאֲרִיכוּ פֶּאן וְתוֹכֵן דְּבִרֵיהֶם ז"ל דְּהֵא דְשָׁנֵי פֶּהָנִים נוֹשְׂאִין פְּפִיָּהֶם הֵיִינוּ מִשׁוּם דְּתָרֵי קְלִי מִשְׁתַּמְעֵי אִיְיָרִי דְחִבִּיבָא וּלְדִידֵי צ"ע דְּאִיְיָרִי דְחִבִּיבָא דְאַמְרִינוּ הֵתָם הֵיִינוּ בְּהַלֵּל וּמְגִלָּה דְבָאִים מְזֵמֵן לְזֵמֵן מִש"ה חִבִּיבָא וְכֵן פִּי' רַש"י ז"ל שֵׁם אִיְיָרִי דְחִבִּיבָא חֲדָשָׁה הִיא לְהֵם אָבֵל בְּרַפְת פֶּהָנִים דְּנוֹשְׂאִין פְּפִיָּהֶם בְּכָל יוֹם נִרְאָה דְלֹא שְׁיִיף לְמִימְרָא אִיְיָרִי דְחִבִּיבָא כּו' אָבֵל בְּלֹא"ה א"ש בְּבִרְכַת פֶּהָנִים דְּחִיּוּב הַשְּׁמִיעָה בְּזֶה לְצַבּוּר אִינוּ מִן הַדִּין כ"כ דְּמְצוֹת הַבְּרַכָּה עַל הַפְּהָנִים לְבַד מִשָּׂא"כ בְּהַלֵּל וּמְגִלָּה דְמוֹצִיא הַשּׁוֹמְעִין יָדֵי חוּבְתָן וּק"ל וְכֵן מִשְׁמַע מְהָא דְאָמַר ר' זִירָא גּוּפָא לְקַמֵּן דְּהָעָם אוֹמְרִים הֵנִי פְּסוּקֵי דְרַחֲמֵי בְּרַכּוּ כּו' אֲלֵמָא דְלִיפָא חִיּוּבָא כ"כ לְשִׁמּוֹעַ הַבְּרַכָּה: גמ' הָעָם מָה הֵן אוֹמְרִין כּו' נִרְאָה לְפָרֵשׁ קִצַּת כָּל הֵנִי פְּסוּקֵי שְׁל ד' תְּפִלוֹת שְׁחֲרִית מוֹסָף מְנַחֵה נְעִילָה דִּיה"כ וְהֵם רְמָזוּ ז"ל כָּל תְּפִלָּה לְפִי עֲנִינָה וְהוּא בְּהַקְדָּמָה אַחַת בְּעֲנִין בְּרַפְת פֶּהָנִים הָאֵמוּרָה בַּג' בְּרַכּוֹת יְבָרְכֵךָ יָאֵר יֵשׂא וְכָל אַחַת מְעוֹלָה מְחַבְּרָתָה ע"פ דְּבִרֵיהֶם ז"ל בְּמְגִלָּה הֵנִי ג' ה' ז' פְּנִינָה מִי ח"א פְּנִינָה בְּרַפְת פֶּהָנִים וְח"א פְּנִינָה ג' שׁוֹמְרֵי הַסֶּף ה' מְרֹאֵי פְּנֵי ז' רֹאֵי פְּנֵי הַמֶּלֶךְ.

וְהַעֲנִין פְּלֵאֵי מַה עֲנִין מְדַרְגוֹת אֵלוּ לְכָאן אָבֵל הָעֲנִין מְבֹאָר בְּהַדְרַת מַעֲלַת יִשְׂרָאֵל בְּקַבְּלָתָם אֹור וְזִיו שְׁכִינָתוֹ ית' בַּעוּה"ז וּמְדַרְגָּה הָרֵאשׁוֹנָה בְּקַלְלוֹת יִשְׂרָאֵל כִּי עֲבָדֵי ה' הֵם וּמִסְתּוֹפְפִים בְּצִלוֹ ית' וּמִתְמַיְדִים בְּעִבּוּדָתוֹ בְּתוֹרָה וּמְצוּה אִף לֹא פְּנִלָם זְכוּ לְחַזוֹת בְּנוֹעַם ה' וְלַהֲתַעֲנַג בְּזִיו פְּכוּדוֹ ית' בְּהַתְגַּלוֹת לְעֵינֵי הַשֶּׁכֶל כִּי הַעוּה"ז הוּא עוֹלָם הַהִסְתַּר לֹא כָּל אָדָם יִזְכֶּה לְהַעֲבִיר מֵעֵינֵי שְׁכָלוֹ כָּל הַמְסָפִים הַמְבַדִּילִים וְהַמְדַרְגָּה הַזֹּאת תִּקְרָא בְּשֵׁם שׁוֹמְרֵי הַסֶּף אֲשֶׁר מִסְתּוֹפְפִים הֵם בְּצִל הַמֶּלֶךְ אָבֵל לְחַדְרֵי הַמֶּלֶךְ לֹא יְבֹאוּ לְרֹאוֹת וְלַהֲתַעֲנַג

באור פני מלך המדרגה הגדולה מזו הם החכמים השוקדים על דלתי התורה וממעטין בעסקי העולם והם הוגמת שרי מלכותא דארעא אשר לעתים ידועים יראו את פני מלכם בחדריו ויתענגו בכבודו פן הם החכמים השלימים המוכדלים מעסקי העולם ישיגו לעתים השגה נפלאה בהאיר עליהם אור קדושה עליונה ע"י התבודדות רוחם ודביקות נפשם ליוצרים ויחזו ויתענגו בכבוד יוצרים ית' ולא יקרא מרואי פני המלך פי הם מרואי אור הכבוד אבל לא בתמידות מפני אשר בקצת עתים ישוב עליהם ענני הזמן ותשכת העוה"ז ונסתר מהם אור העליון והמדרגה היותר גדולה הם היחידים אשר העבירו מעליהם את כל הבגדים כו'.

ונודפכו ע"פ מעשיהם הטובים עד שלא יסתיר בפניהם כל ענן וחשף. ואף תתענג נפשם תמיד בזיו עליון והמה יושבים לפני ה' ורואים ומתענגים באר פני מלך חיים ולעומת אלו המעלות הם בחינת קוראי התורה אשר פוננת הקריאה הוא קריבות ודביקות נפשות ישראל באור התורה ואורייתא וקב"ה כולא חד וקבלת האור ביום החול וימי המעשה הוא הוגמת שומרי הסף וה' די"ט הוא הוגמת מרואי פני המלך פי קרואים הם לזמנים ידועים לקדושה עליונה כמו שנאמר מקראי קודש וז' דשבתא הם פנגד רואי פני המלך פי קדושת שבת היא קדושה עליונה ומזיו הקדושה ההיא יתענגו כל ימי השבוע כמו שנקראו החכמים השלימים בשם שבת ועתה הלא תראה פי שניהם לדבר אחד נתפוננו.

פי ג' הברכות של ברפת פהגים ג"כ רומזים לאלו הג' מעלות הברכה הראשונה יברכה כו' היא ברפת שומרי הסף אשר גם המה מקבלים פרכס וברכה מאת המלך ושמירתו עליהם הברכה השנייה מעולה הימנה יאר ה' כו' היא על בחי' הזאת אשר יזכו לחזות בנזעם ה' לעתים מיוחדים ישא ה' כו' היא הברכה הגדולה בגילוי אור עליון בתמידות וימי שיזפה לברכה זו הוא מבורך בברכת השלמים פי לאלו אין שטן ופגע רע ואף יתענגו בטוב כל הימים ובזה נבא אל ביאור המקראות אלו שהעם עונים ברכו ה' מלאכי ברכו ה' כל צבאיו ברכו ה' כל מעשיו.

וכולם יברכו את ה' לעומת קבלת ברכתם העליונה מלאכי הם נושאי פסא הכבוד והם מקבלים ברכה העליונה בתמידות באין מסו' מבדיל ברכו ה' כל צבאיו כו' הם צבא מעלה פי גם הם יקבלו אור עליון בהארת פני מלך ית' ברכו ה' כל מעשיו כו' היא הברכה הראשונה השפעת טובו בכל מעשיו וברואיו וברכות אלו מכווננים המה פנגד ג' עולמות בי"ע ומסיים ברכי נפשי את ה' פי קבלת ברכה כולם הוא ע"י הברכה אשר תברך נפש הישראלי פי הברכה מסורה להם כמו שנאמר ונהיה ברכה והבן: במוספי דשבתא מה הן אומרים הנה ברכו כו' כל עבדי כו'.

העומדים כו' בלילות שאו ידיכם קדש כו' ברוך ה' מציון כו' ג' ברכות אלו מכווננים נגד ג' ברכות של פהגים. הנה ברכו כו' כל עבדי כו' העומדים כו' בלילות הוא פנגד ברכה ראשונה ברפת שומרי הסף הם עבדי ה' אשר שומרים את הקדש בלילות אע"פ שהאור נסתר מהם עכ"ז המה בעבודתם עומדים ומתמידים שאו ידיכם קודש וברכו כו' הוא פנגד ברכה השנייה מקבלי הארה עליונה ע"י טהרת מעשיהם בקדושה וזהו שנאמר שאו ידיכם קדש פי כל פעולתם אף בקדושה היא ברוך ה' מציון כו' הוא פנגד ברכה הג' מקבלי אור פני מלך בלי הפסק וכ"כ ברכתם למעלה היא בלי הפסק לזה נאמר ברוך ה'

מציון כו': בַּמְנַחָה דַּתְעֵנִיתָא מֵאֵי אַמְרֵי אַם עֲוֹנֵינוּ עָנוּ כְּנוּ כו' מְקוּנָה יִשְׂרָאֵל ה' כו' לְמָה תְהִיָּה כְּגַר בְּאַרְצָא אֱלוֹ פְּסוּקֵי דְרַחֲמֵי מְכֻוֹנִים הֵמָּה ג"כ מְעִין הַג' בְּרַכּוֹת אַם עֲוֹנֵינוּ עָנוּ כְּנוּ כו' הַתְעֵנִיתָ בָּא עַל עַת צָרָה וְהִסְתַּר פְּנִים מִהַשְׁגָּחָה עֲלִיוֹנָה ח"ו וְזֶה מְסִיבַת חֲטָא וְעוֹן פְּרִיקָה עוֹל עֲבוֹדוֹת הַתּוֹרָה וְהַמְצָנָה לְזֹאת יִתְפַּלֵּל אַם עֲוֹנֵינוּ כו' וְלֹא הִשְׁלַמְנוּ עֲבוֹדָתְנוּ וְשִׁמֵּרַת הַקְּוֹדֶשׁ פְּרָאוּי לְעַבְדֵי ה' וְשׁוֹמְרֵי חֲצֵרוֹתָיו ה' עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמָךְ כִּי בֵּין כָּךְ כו' שְׁמָךְ נִקְרָא עֲלֵינוּ וְאַנְחָנוּ עֲבָדֶיךָ וּבֵל תִּמְנַע בְּרַכְתֶּךָ וְשִׁמֵּרַתֶּךָ מְעֲלֵינוּ וְזֶה עַל בְּרַכָּה רֵאשׁוֹנָה מְקוּנָה יִשְׂרָאֵל כו' וְאַם בְּעֲוֹנֵינוּ הִסְתַּרְתָּ אוֹר פְּנֵיךָ מִמֶּנּוּ הֲלֹא אַתָּה מְקוּנָה יִשְׂרָאֵל לְטַהַר אֵת בְּנֵיךָ כִּי בְנֵיךָ אֲנַחְנוּ וְאַל תִּסְתִּיר פְּנֵיךָ מִמֶּנּוּ וְהוֹשַׁע לָנוּ בְּעַת צָרָה וְיִתְפַּלֵּה זֶה הִיא עַל בְּרַכָּה הַשְּׁנִיָּה: לְמָה תְהִיָּה כְּגַר בְּאַרְצָא בְּזֶה יִתְפַּלְלוּ עַל בְּרַכָּה הַג' הַמְעוֹלָה בְּבְרַכּוֹת לְהַגְלוֹת כְּבוֹדוֹ וְזִיו שְׁכִינָתוֹ לְמַטָּה בְּאַרְצָא כְּמוֹ לְמַעְלָה בְּשָׁמַיִם וְלְמָה תְהִיָּה עֲתָה כְּגַר בְּאַרְצָא לְסַלֵּק שְׁכִינַת כְּבוֹדֶךָ מֵאַתָּנוּ וְלְמַעַנּוּ יַעַשׂ לְהַגְלוֹת כְּבוֹדוֹ בְּאַרְצָא וְיִפְרִי וְיִדְעוּ כָּל יוֹשְׁבֵי תַבַּל בְּכְבוֹדוֹ וְאַלְהוּתוֹ ית' וְיִתְעַלָּה: בְּנִעְלָה דְיוֹמָא דְכִיפּוּרֵי מֵאֵי אַמְרֵי הִנֵּה כִּי כֵן יְבִנְרָךְ גְּבַר כו'.

בְּרַכָּה ה' מְצִיּוֹן כו' וְרֵאָה בְּנִים לְבְנֵיךָ שְׁלוֹם כו' כִּי אַז הוּא שְׁעַת רַחֲמִים וְעַת רְצוֹן בְּחוֹתֵם הַחַיִּים וְהוּא שְׁעַת חִלּוֹת כָּל הַבְּרַכּוֹת בְּתוֹךְ מְקוֹרֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר אֲשַׁתָּה כו' בְּנֵיךָ כְּשִׁתְּלִי זֵיתִים סְבִיב לְשׁוֹלְחָנְךָ הִנֵּה כִּי כֵן יְבִנְרָךְ כו' כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ ז"ל 'בְּרַכָּה בְּבָנִים בְּרַכָּה ה' מְצִיּוֹן וְרֵאָה בְּטוֹב רְוִשְׁלִים שְׁיִזְכּוּ לְרֵאוֹת בְּאוֹר ה' כִּי טוֹב וְהוּא עֵינֵךְ טוֹב רְוִשְׁלִים מוֹל בְּרַכָּה הַב' וְרֵאָה בְּנִים כו' שְׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל: עַל הַבְּרַכָּה הַג' שְׁיִמַּת הַשְׁלוֹם לְעוֹלָם אָמֵן: דָּף ט' תוּס' ד"ה בְּנִעְלָה דְיוֹמָא דְכִיפּוּרֵי וְתִמְהוּ ז"ל אֲמַאי לֹא קָאָמַר בְּנִעְלָה דַּתְעֵנִיתָ עֵי בְּר"ן ז"ל סוֹף תְעֵנִית מִש"כ בְּזֶה וְהִיָּה נִרְאָה דְהַנִּי אֲמוֹרָאֵי דְאַמְרֵי כָּל הַנִּי פְּסוּקֵי בְּבִלְאֵי נִינְהוּ וְאִין תְעֵנִית צְבוּר בְּבָבֶל וְלִיכָא נְעִילָה אֱלֹא בְיוֹמָא דְכִיפּוּרֵי אַע"ג דְמִשְׁמַע לְקַמְן דְעֵינֵךְ הַנִּי פְּסוּקֵי בְּמִקְדָּשׁ בְּעֵי לְמִימְרֵינְהוּ מ"מ ע"כ מִיִּירֵי בּוֹמָה ז"ז הַאֲיִדְנָא דְפָרְסֵי דִיִּיְהוּ בְּמִנְחָה וְכְמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַתּוּס' ז"ל לְעִיל בַּד"ה בְּמִנְחָתָא כו' וְקִצַּת יֵשׁ לְדַקְדַּק בְּעֵינֵךְ נְשִׂיאת כַּפִּים שֶׁל נְעִילָה לְמ"ד בְּיְרוּשְׁלַיִם נְעִילַת שְׁעָרֵי שָׁמַיִם הִיָּינוּ עִם חֲשִׁיכָה הִיכִי פָרְסֵי דִיִּיְהוּ הָא אִין נוֹשְׂאִין כַּפִּים בְּלִילָה.

וְרֵאִיתִי בְּרֵא"ש ז"ל סוֹף יוֹמָא שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם הַיְרוּשְׁלַיִם תְעֵנִית לְדִיִּיק כֵּן מִמְשָׁנָה זֶה דְלֹא כְּרַב דְאָמַר דַּתְפַּלַּת נְעִילָה בְּלִילָה ע"ש: רַב אָמַר מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ עֲלֵינוּ לְהוֹדוֹת עַל שְׁזַכֵּינוּ בְּדַעָה וְהַשְׁכַּל לְהוֹדוֹת לָךְ שְׁמוּאֵל מוֹסִיף אֱלֹהֵי כָּל בְּשָׂר כִּי תַכְלִית בְּרִיאַת כָּל בְּשָׂר הוּא בְּשָׁבִיל יִשְׂרָאֵל שְׁנַבְרָאוּ לְהוֹדוֹת לְשֵׁמוֹ ית' ר' סִימַאי אָמַר יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית.

כִּי תַכְלִית כָּל הַיְצִירָה הִנֵּה בְּשָׁבִיל עָמוּ יִשְׂרָאֵל הַמוֹדִים לְשֵׁמוֹ נְהַרְדְּעֵי מוֹסִיפִין עוֹד בְּרַכּוֹת כו' עַל שְׁהַחֲיֵינוּ כִּי בְּדוֹרוֹת הָרֵאשׁוֹנִים קְוֹדֵם מִתֵּן תּוֹרָה כָּל הַדּוֹרוֹת הָיוּ מְכַעֲסִין וּבְאִין וְרִשְׁעִים בְּחֵיבָהֶם קְרוּאִים מִתִּים ע"כ נִוְדָה לְשֵׁמוֹ וְנִבְרַכוּ שְׁהַחֲיֵינוּ וְקִיִּימְנוּ הִיָּינוּ ע"י יצ"מ וּמִתֵּן תּוֹרָתוֹ וְנִתֵּן בְּלַבְנוּ חַיּוֹת לְהוֹדוֹת לְשֵׁמוֹ ר' אַחָא בְּר יַעֲקֹב מְסִיִּים כֵּן תַחֲיֵינוּ כו' כִּי עֲדִיִּין לֹא נִשְׁלַם כַּח הַחֲיּוֹנֵי הִנֵּה לְהוֹדוֹת לוֹ הוֹדָאָה שְׁלִימָה עַד עַת קִין בְּאַסְנוֹף גְּלִיּוֹתֵינוּ כו' וְנַעֲשֵׂה רְצוֹנוֹ בְּלִבְבֵי שְׁלָם אַז תְהִיָּה הַהוֹדָאָה בְּשְׁלִימוֹת: ע"ב מְשָׁנָה וְאוֹמַר יִתֵּר מִמָּה שְׁקִרִיתִי לְפָנֶיכֶם כו' צ"ל דְזֶה לֹא חֲשִׁיב הַפְּסִק בֵּין בְּרַכַּת הַתּוֹרָה שְׁלִפְנֵיהָ וְשְׁלֵאֲחֶרֶיהָ

ובמגן השמנה ברכות לפי משנתנו צ"ל דעל ישראל ושאר תפלה ברכה אחת היא דאל"ה ט' ברכות הם תורה א' עבודה ב' הודיה ג' מחילת העון ד' מקדש ה' על ישראל ו' על הפהנים ז על ירושלים ח' ושאר התפלה ט' אלא ש"מ דישאר התפלה ברכה א' היא וצ"ל דתנו לה שלא כסדרן ושאר התפלה סמוכה לברכת ישראל וכן תנו במתניתין ישראל קודם לפהנים ולקמן בבבביתא תנא ברכת הפהנים תחלה והרמב"ם ז"ל בפ"י המשנה פתב דח' ברכות הוא עם ברכת התורה לפניה דברכת ירושלים לא תשיב פלל ושאר התפלה בכלל ברכת ישראל היא וא"כ ליכא אלא ז' ברכות לאחריה: אבל בחיבורו בהל' עבודת יוה"כ ובהל' חגיגה פתב דח' ברכות פולם לאחריה הם ונחשיב ברכת ישראל לעצמה וברכה שאר התפלה לעצמה וברכת ירושלים לא קחשיב פלל לא לפי מה שפי' במשנה ולא לפי מה שכ' בחיבורו וגם פתב שם ברכת ישראל קודם לברכת פהנים וכסדר המשנה וקצת קשה בתרתי חדא הא דתנו במשנה ובבביתא על המקדש בפ"ע ועל ירושלים בפ"ע והוא ז"ל השמיט ברכת ירושלים לגמרי ועוד דמסתברא לקדם ברכת פהנים לברכת ישראל וכדמנא בבביתא על הפהנים בפ"ע ועל ישראל בפ"ע ועי' תוי"ט ז"ל ויפלא בעיני שלא העיר בזה וביומא פ' בא לו בבביתא שם לא תשיב ברכת ירושלים אלא מקדש וכהנים וישאר על שאר התפלה וזה כמו שכ' בחיבורו במגן הברכות לבד בהקדמת ברכת ישראל פתב בסדר המשנה דהקדמו ישראל לכהנים וכן הוא הסדר במשנה ירושלמית ובגמרא שם ברכת ישראל קודם לברכת פהנים וברכת ירושלים לא תני התם פלל ועי' במשנה דפ' בא לו בתלמודין דתני התם ברכת ירושלים וגם עי' סידרא אחרינא ישראל פהנים מקדש ושאר התפלה ועי' במשנה שבמשניות שם: שם גמ' והאמר מר אין ישיבה בעזרה כו' עיין תוס' ז"ל בשמעתין ותוס' יומא דף כ"ה ותוס' זבחים ריש פרק ב' מש"כ בזה: דף מא גמ' ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחלתו עי' תוס' ביומא שם ועי' מ"א סי' קמ"ד מש"כ בשם הכ"מ ז"ל ועי' פר"ח שם: שם גמ' ולכרעה לספר וליקרי עי' תוס' ישנים ביומא שם שהקשו דלעיל פריה היכי מדלג והכא פריה איפקא ע"ש ולענין קריאה ע"פ הקשו נמי התם הא דברים שבכתב אין אומרין בע"פ ותי' בשם הירושלמי דשאני הכא דהוי סידורו של יום והוי כמו פסוקי מוסף ועי' מ"א בסי' ה"ל מה שהקשה על הש"ע שם דאין חוששין לכבוד צבור וגוללין ואמאי לא יקראו בע"פ ולפי ה"ל לא שרינו לקרות בע"פ אלא בענינו של יום: רב הונא בר יהודה אמר משום פגמו של ראשון ור"ל אמר לפי שאין מברכין ברכה שאינה צריכה ולכאורה יש נ"מ בהני טעמי דלרב הונא אפ"י אם הביאו ב' הספרים פאחת אין לקרות בשני משום פגמו של ראשון ולר"ל פיון דהוי השני קמן אין צריה לברכה אחרת ועי' בזה בפר"ח סי' קמ"ח: רש"י בד"ה מכאן ואילך כו' דקסבר אין עירוב והוצאה ליוה"כ ואין זה מובן דהא מסקינן בכריתות דהא דרפרם בדותא היא וליכא מאן דס"ל הכי ועי' ברש"י שבת סוף פ' הזורק ובתוס' ז"ל שם והעיקר פהאי נמי דע"י עירוב הביאו או כמו שפי' ביומא דמערב יוה"כ הביאום ע"ש: בד"ה שמע והיה אם שמוע כו' ומשם חוזר למפרע וקורא פרשת המלך וזה דלא כסדר המשנה דתנו פרשת המלך קודם לברכות וקולות וכן פתב הרמב"ם ז"ל בפ"י המשנה דקורא על הסדר וברכות כו' לבסוף ועי' תוי"ט ז"ל שתמה על הרע"ב ז"ל שכ' כפי רש"י ז"ל דמקדים ברכות כו' לפרשת המלך וכ' דרש"י פי' כסדר המשנה ולא הבנתו דבררי הרע"ב ז"ל הן כדברי רש"י ז"ל ועי' שם בדברי

התו"ט ז"ל: שם גמ' פתב רחמנא בבא פל ישראל לראות אתחלתא דמועד ופי' רש"י ז"ל דבי"ט ראשון לא מפני הבימה דאינו דוחה י"ט וכ' דכן איתא בירושלמי מגילה בטעמא דמאחרין אותה אם חל בשבת והתו"ט ז"ל לא ניחא ליה בזה דבימה לא מעפכא ע"כ פתב דממועד נפק"ל דמשמע בתוך המועד וכן נחלקו בזה הרמב"ם ז"ל והראב"ד ז"ל בפ"ג מהל' תגיגה ומשמע מלשון הרמב"ם ז"ל דבמועד היינו בחוה"מ וכ"כ בפ"י המשנה והראב"ד ז"ל כ' פטעמו של רש"י ז"ל דמפני הבימה לא דחי יו"ט ועי' שם בכ"מ ובלח"מ ז"ל: ע"ב תוס' ד"ה מצנה שאני עי' בדבריהם ז"ל שחילקו בין מצנה דהכא ומצנה דחליצה ויבום שהם כבוד שמים למצנות כבוד פלה ות"ח שהן עצמן חייבים בכבוד המלך וע"כ צריך לחלק עוד בין מצנות חליצה ויבום למצנה דשמעתין דהתם פליגי רבנן עליה דר' יהודה וס"ל דאין שומעין לו משום דאין כבודו מחול והכא מודו כ"ע ולפי פי' הרמב"ם ז"ל ה"תם דבחליצה אינו יכול למחול משום דבזיון הוא לרוק בפניו וכיון שאינו עולה לחליצה אינו עולה ליבום א"ש דחליצה גנאי גדול הוא אבל לפי רש"י ז"ל שם דיבום נמי משום כבודו הוא דגנאי הוא לו לקום על שם אחיו אלמא דאפי' במקום מצנה אינו מחול ומ"ש הכא דמודו כ"ע דיכול למחול וצ"ל דהתם גנאי יותר הוא לו וי"ל עוד ה"תם פ"ן דמלך אין מצנות יבום עליו אלא אם רצה למחול על כבודו אבל אינו מחויב בדבר א"כ אמאי לא תהי' עליו באיסור אשת אח פ"ן דאין עליו חיוב מצנה זו ואין זה מוכרח ועי' שם בסנהדרין דפליגי רבנן ור' יהודה גם בהלכות המ"ת אי מלך יכול למחול על כבודו וא"כ לר' יהודה לכאורה יכול למחול על כבודו מפני כבוד פלה דמעבירין את המ"ת מלפני כלה אלמא דכבוד פלה עדיף: ומדברי הרמב"ם ז"ל שפתב דאינו מיבם משום דאינו עולה לחליצה וכל שאינו עולה לחליצה אינו עולה ליבום משמע כמו שפתבתי דהרי הוא עליו פאשת אח שלא במקום מצנה דאל"ה לא ה"ה בכלל פל שאינו עולה כו' וכן פתב ה"תם דאלמנתו של מלך אינה חולצת מפני שאינה ראויה ליבום דאין נושאין אלמנתו ג"כ משמע דאחיו הדיוט עבר עליה משום אשת אח ואין פאן מקומו בזה ועי' תו"ט ז"ל שם בסנהדרין: גמ' אמר ר"א פל אדם שיש בו חנופה מביא אף לעולם ואמר ר"א כו' אפילו עוברין שבמעו אמן מקללין אותו כו' נראה דכל הני מימרי דר"א אהאי קרא דוחפני לב ישימו אף קשיין דכ"כ הוא מגביר האף בעולם עד שמגיע גם לעוברין אע"פ שלא יצאו עדיין לאויר העולם ולהכי גם הם מקללין אותו ואמר עוד כי לבסוף נופל בגיהנום וזה ג"כ בכלל ישימו אף פי הגיהנום הוא האף הגדול מכל ועוד הוסיף פי הוא משים אף אפי' בזה שחנפו ומדמה פי יהי' לאוהב לו ונהפוך הוא ולבסוף נופל בידו והוסיף עוד בגודל עונשה של חנופה פי אפי' ענה היינו פי עשרה דשורה עליהם רוח קדושה כמו שאמרו ז"ל כל פי עשרה שכינתא שריא בעון החנופה מאוסה היא כנדה הנעזבת מבעלה פן הם נעזבים מקדושה של מעלה ולא די בזה שהם נעזבים מקדושה של מעלה אלא עוד הם גולים ומסורים תחת זרים ועונות אלו גברו בתוכנו בגלות המר הנה.

וכ"ז מסיבת חטא הראשון שנאת חנם להפרד איש מאחיו ואהבת איש את רעהו אינה אלא מסיבת החנופה ואינה אהבה שלימה: ומזה תצמח רשע כל הפיתות הליצנות והשקר והלה"ר אחרי שלא ייקר כבוד חברו בעיניו ע"כ ארץ קצנו ולא תשיגנו ישועה הרחמן יציל אותנו ואת כל עמו ישראל מכל אלה וישים בלבנו אהבתו ואהבת תורתו ועמו וישוב

לשכון כבודו ית' בתוכנו ובארצנו: תוס' ד"ה כל המתניף כו' יש לפרש כו' והביאו ראיה לזה מהא דעולא בנדריים ובלא"ה מוכח פן מהא דאמרין לעיל מותר להחניף לרשעים בעוה"ז וע"כ היינו מיראתם דאל"ה לא הוי שרינו: פ'ק שמיני תוס' בד"ה הכי קאמר כו' עד פדון כר"ע דאמר לשונות ריבויין הן ושפיר שמעינן מוענו ואמרו דגבי לוי' הוי בלה"ק ואיפא למילף בגז"ש דונגש מונגשו הלוי' ב'רם כר' ישמעאל דאמר לשונות פפולים הן לא שמעינן גבי לוי' גופא דבלה"ק: ומשני דילפינן מונגש אל הערפל וכן פי' הפ"מ ז"ל: בא"ד ומסתברא כו' עיין בירושלמי בזה: ע"ב גמ' גלית אמר ר' יוחנן שפא בגילוי פנים כו' הענין הזה הוא להודיע שבחו של דוד מלכנו פי' הוא הנה המלך הראשון ובהינתן אדם הראשון פידוע ובמלחמתו הראשונה פא לעונתו הרשע הזה והעיו מצחו מול מלכות שמים דוגמת הנחש הלוחם הראשון ודוד פן איש שמת בעטיו של נחש הוא המוכן לנקום נקמה בכל הרשעים המעינים מול מלכות שמים פי' לזה הוקם על להגדיל פבוד מלכות שמים ועול התורה והרשע הזה פא לבטל מהם עול מלכות שמים פמו שאמר ר"י השכם והערב כו' וכן נתיצב ארבעים יום מול ארבעים יום של התורה לבטל מן התורה אף הוא פא בנצחון שוא ודוד פא אליו בשם ה' פמבואר בד' הראשונים ז"ל פי' חמשה חלוקי אבנים הם החמשה תיבות של שמע ונטבע האבן במצחו של אותו רשע בשביל שהעיו מצחו ומוכן הוא לעז פנים פי' הנה מורכב ממאה פפי וחד כו' ירמז לכללות מרכבה הטמאה: והוא הנה איש הבינים מורכב מכללה ובנצחונו של הקב"ה הפילו דוד ומן אז והלאה נצמח קרן מלכות שמים ע"י דוד וזרעו עד עולם וזה שענו לו במחולות הפה שאול באלפיו ודוד ברבנותיו פמו שאמר ואנכי פא אליה בשם ה' צבאות אלהי מערכות ישראל והוא שבח של רבוא ישראל פדתן בפ' ג' שאכלו והבן: שם אמר ר"א כו' מפאן שאסור לספר כו' לכאורה מאי קמ"ל הא פתיב לא תחנם לא תמן להם חן וי"ל דקמ"ל אפילו בכה"ג פדי להודיע שבחו של דוד אסור להרבות הרבה בשבח רשע: תוס' בד"ה מפני שהשם כו' הביאו דברי התוספתא פי' ה' כו' זה השם שנתון בארון ויש אומרים בגדי כהונה זה דעת רבנו בירושלמי דס"ל שלא הנה אלא ארון אחד ולא זו מתוך המחנה כ"א פעם אחת בימי פלשתים.

ומפרש פלי הקדש דפנחס היינו בגדי כהונה פדאמרין בירושלמי זה הציץ. וריב"ל אמר דב' ארונות היו זה שיצא עמהם למלחמה היו בו שברי לוחות וזה שהיה עמהם הנה בו ס"ת שנאמר ויעפילו כו' בארון ברית ה' ומשה לא משו מקרב המחנה משמע שהיה מהלך עמהם במלחמה.

ועי' פ"מ שם ומש"כ בירושלמי אמרי ארון אחד הנה היינו הך דהתוספתא פנ"ל ומ"מ משמע ארון אחד הנה לא הי' מהלך במלחמה ונהרי בב"ב פ"ק משמע לשיטת תלמודין דארון אחד הנה והפל מונח בו לוחות ושברי לוחות וס"ת ואפ"ה תנן הךא במתניתין זה מחנה הארון משמע דהנה מהלך במלחמה וצ"ע בזה בד' הרמב"ן על התורה ועי' תוס' עירובין ריש פ' הדר שהאריכו בזה וכתבו שם דבבית עולמים היו מונחים הפל בארון אחד ואפתי תיקשי פנ"ל דהא מתניתין בבית עולמים קמייירי וקאמר זה מחנה הארון: מפני שהשם וכל פינויו מונחים בארון עי' מהרש"א ז"ל בח"א שכתב דכל פינויו לאו דווקא דהא לא היו בו רק הלוחות ולא הנה בו אלא שם אלהים ולא שאר הפינויים ולא משמע הכי בב"ב דף י"ז דיליף מקרא דאשר נקרא שם שם ה' צבאות מלמד שהשם וכל

כַּיְנוּנוֹ מְנוּחִים בְּאֶרֶן וְלֹד' מְהֵרָשׁ"א ו"ל דְּקָאֵי אֱלוֹחוֹת מַה בָּא לְלַמֵּד בְּזֶה: דָּף מַג מְשֻׁנָּה וְדַבְּרוּ הַשּׁוֹטְרִים כּו' וּמְסַקִּינָן דְּשִׁלְשׁ מִינֵי דְבוּר הֵיזָה מְנוּגָשׁ עַד וְדַבְּרוּ הַשּׁוֹטְרִים פֶּהוּ מְדַבֵּר וְכֵהוּ מְשֻׁמֵּעַ מְנוּדַבְּרוּ עַד וְיִסְפוּ פֶהוּ מְדַבֵּר וְשׁוֹטֵר מְשֻׁמֵּעַ: מְנוּסְפוּ וְאֵילָף שׁוֹטֵר מְדַבֵּר וְשׁוֹטֵר מְשֻׁמֵּעַ וּמְשֻׁמֵּעַ בְּשִׁמְעֵתִין דְּכָל הֵנִי דְבָרִים בְּלֵה"ק נְאֻמָּרִים אֶפִּילוּ הַשְּׁמַעַת הַשּׁוֹטְרִים דְּהָא גַם בְּהוּ פְתִיב דְבוּר וְיִלְפִינָן בְּגוֹ"שׁ מְמִשָּׁה יְדַבֵּר אֲבָל בִּירוּשְׁלַמִי אֲמַרִינָן דְּכֵהוּ מְדַבֵּר בְּלֵה"ק וְשׁוֹטֵר מְשֻׁמֵּעַ בְּכָל לְשׁוֹן וְכֵן מְסַתְפֵר פִּינָן דְּצָרִיף לְהַשְׁמִיעַ לְכָל הָעָם וְנִרְאָה דְהִירוּשְׁלַמִי לְטַעְמוֹ דִּילִיף בְּלֵה"ק וְנִגְשׁ הַפֶּהוּ מְנוּגָשׁ אֶל הָעֶרְפֵּל א"כ לֹא שְׁמַעִינָן אֲלֵא שְׁהַפֶּהוּ מְדַבֵּר בְּלֵה"ק אֲבָל שׁוֹטֵר מְשֻׁמֵּעַ בְּכָל לְשׁוֹן אֲבָל תְּלַמוּדִין דִּילִיף מְנוּדַבֵּר גַם הַשּׁוֹטְרִים צָרִיכִין לְדַבֵּר בְּלֵה"ק וְכֵן מְשֻׁמֵּעַ מְסַתְיַמַת לְשׁוֹן הֶרְמֵב"ם ו"ל בַּפ"ז מֵהַל' מְלָכִים וְהִירוּשְׁלַמִי לֹא נִיחָא לֵיהּ לְמִילָף מְלִשׁוֹן דְבוּר דְּהָא בַּק"ש פְתִיב וְדַבְּרֵת בָּם וּבְכָל לְשׁוֹן וי"ל דְּוַדַּבֵּר אֶל הָעָם מְנוּסְפוּר הוּא דְהִכְתִּיב וְאָמַר אֲלֵיהֶם כּו' אַתֶּם קָרְבִים כּו' אֲלֵא ע"כ אֲתִי לְמִילָף דְבֵלֵה"ק וְסֻדָּר הַדְּבָרִים לְמֵאֵי דְאֲמַרִינָן לְעִיל פְּעָמִים מְדַבֵּר עִמָּהֶם אַחַת בְּסֻפֵּר וְאַחַת בְּמִלְחָמָה מְשֻׁמֵּעַ דְּהַפְּסוּקִים נְאֻמָּרוּ שְׁלֵא עַל הַסֻּדָּר דְּהֵנִי ג' מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר בְּנָה נֹטַע אָרֶס מְדַבֵּר בְּסֻפֵּר וְאֵל יִרְוֹ לְבַבְכֶם כּו' מְדַבֵּר אַח"פ בְּמַעֲרָכֵי מְלָחָמָה אַע"ג דְּבִתְרוּהָ נְאֻמָּר תַּחֲלָה דְבוּר דְּאֵל יִרְוֹ לְבַבְכֶם אֲבָל הֶרְמֵב"ם ו"ל שָׁם כַּת' דְּבַעֲוֹרְכֵי הַמְּלָחָמָה דְבָר הַפֶּהוּ כּו' הַדְּבָרִים פְּסֻדָּר הָאֲמֹרִים בְּפִרְשָׁה וְגַם פְתִיב שָׁם הִלְכָה ב' דְּפַעְמַיִם הֵיזָה מְדַבֵּר אַחַת בְּסֻפֵּר אֹמֵר לָהֶם מִי הָאִישׁ כּו' וּבְמַעֲרָכֵי הַמְּלָחָמָה אֹמֵר לָהֶם אֵל תִּירְאוּ וְאֵל תַּחְפְּזוּ וְעִי' בַּכ"מ ו"ל וּבִלְח"מ שָׁם שַׁכ' דְּמִי הָאִישׁ כּו' דְבָר פְּעָמַיִם בְּסֻפֵּר וּבְמַעֲרָכֵי הַמְּלָחָמָה וְקִשָּׁה לַפ"ז הָא דְאָמַר בְּמִלְחָמָה מָה הוּא אֹמֵר אֵל תִּירְאוּ כּו' הָא גַם מִי הָאִישׁ כּו' חֲזַר וְדַבֵּר וְכ' הַלַּח"מ ו"ל דְּהִכְרִיחוּ לְהֶרְמֵב"ם ו"ל סֻדָּר הַמְּקַרְאוֹת דְּלַפְנֵי רַש"י ו"ל נְאֻמָּרוּ שְׁלֵא עַל הַסֻּדָּר.

וְע"ש שְׁדַקְדַּק עוֹד בְּלְשׁוֹן רַש"י ו"ל שַׁכ' הִזְרָא וְרַף הַלְבָב. וְזֶה לָאוּ דְבָרֵינוּ שֶׁל פֶּהוּ הֵם פְּלָל וְהֵיזָה נִרְאָה לְפָרֵשׁ לְשׁוֹן הַבְּרִיָּיתָא דְבְּסֻפֵּר אֹמֵר שְׁמַעוּ דְבָרֵי מַעֲרָכֵי הַמְּלָחָמָה וְחֲזוּר וּמְצֻוָּה אֹתָם לְשִׁמּוֹעַ פֶּל דְבָרֵי מַעֲרָכֵי מְלָחָמָה וְתַחֲזוּרוּ וּבְמַעֲרָכֵי הַמְּלָחָמָה אֹמֵר אֵל תִּירְאוּ כּו' הֵיזִינוּ פֶּל הַדְּבָרִים פְּסֻדָּר הַפִּרְשָׁה וְכֵן יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְבָרֵי רַש"י ו"ל אֲלֵא דַּמְש"כ לְקַמְּן אֲמַרִינָן דְּכֵהוּ אָמַר לָהּ לֹא מְשֻׁמֵּעַ הָכִי אֲבָל בְּתוֹסְפָתָא מְבֹאָר פְּמוֹ שְׁפַתְבְּתִי בְּסֻפֵּר מֵהוּ אֹמֵר יִלְוֹ וְיִשְׁמַע דְבָרֵי מַעֲרָכֵי הַמְּלָחָמָה וּבְמַעֲרָכֵי הַמְּלָחָמָה מֵהוּ אֹמֵר מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר בְּנָה כּו' וּבִירוּשְׁלַמִי אֲמַרִינָן דְּבִאָמַת לֹא נְאֻמָּרָה הַפִּרְשָׁה עַל הַסֻּדָּר ע"ש: מְשֻׁנָּה וְאַחַד הַנּוֹטַע ה' אֵילָנִי מְאָכַל וְאַפְּלִי מֵה' מִינִים פִּי רַש"י ו"ל ה' אֵילָנִי מְאָכַל דְּבִהָכִי הֵוִי פָּרֶם ב' פְּנִגָּד ב' כּו' מְשֻׁמֵּעַ מְדַבְּרֵינוּ ו"ל דֵּה"נ בְּעֵינָן דְּוִנְקָא ב' פְּנִגָּד ב' כּו' וּמְשֻׁמֵּעַ לֵיהּ הָכִי מְדַבְּעִינָן חֲמִשָּׁה אֵילָנִי מְאָכַל שְׁיִהֵיזָה נִקְרָא פָּרֶם מִמִּילָא בְּעֵינָן ב' פְּנִגָּד ב' פְּדִין הַפָּרֶם אֲבָל הֶרְמֵב"ם ו"ל לֹא בִינְאָר זֹאת וּמְסַתְיַמֹּת דְבָרֵינוּ ו"ל מְשֻׁמֵּעַ דְּלֹא בְּעֵינָן דְּוִנְקָא ב' פְּנִגָּד ב' כּו' וְכ"כ הַלַּח"מ ו"ל שָׁם וּמְצֻאֵתִי מְבֹאָר בְּתוֹסְפָתָא ה' אֵילָנִי מְאָכַל אֶפִּילוּ בְּחִמְשָׁה עֵינֵינָן הָרִי דְּלֹא בְּעֵינָן ב' פְּנִגָּד ב' כּו' וְי"ל דְּרַש"י ו"ל ג' כּו' לֹא פְתִיב דְּהִכָּא בְּעֵינָן ב' פְּנִגָּד ב' כּו' אֲלֵא דְאֲתִי לְפָרוּשֵׁי מ"ש דְּבַעֲינָן חֲמִשָּׁה אֵילָנוֹת הֵיזִינוּ מְשֻׁמֵּעַ דְּבַעֲלָמָא הֵוִי פָּרֶם בַּכֵּה"ג ב' פְּנִגָּד ב' כּו' מְש"ה בְּעֵינָן נְמִי הִכָּא ה' אֵילָנוֹת וְאַפְּלִי מֵה' מִינִים וְאַפְּלִי בַה' עֵינֵינָן וְכ"כ רַש"י ו"ל לְקַמְּן ע"ב בַּד"ה תְּלַמוּד לֹמֵר פָּרֶם כּו': שָׁם ר"י אֹמֵר אֵף הַבּוֹנָה בֵּית עַל מְכוּנֹו אֵינוּ חֲזוּר וְכ' הֶרְמֵב"ם ו"ל בְּפִי הַמְּשֻׁנָּה דָּאִין הִלְכָה כַּר"י וְתַמָּה הַמְּשַׁל"מ ו"ל דַּמְנ"ל דַּת"ק

פליג על ר"י ע"ש וְהַדָּבָר מְבֹנָאָר בְּתוֹסֶפֶת דַּלְת"ק חוֹזֵר אִפִּי נֶפֶל וְחֹזֵר וּבְנָאוּ וְעִי שֵׁם שֶׁכֵּן עוֹד דָּאָם מְכָרוּ וְחֹזֵר וְלִקְחוּ אֵינּוּ חוֹזֵר דְּוֹמְיָא דְּמַחְזִיר גְּרוּשְׁתּוֹ וְנֶאֱפִי לַת"ק דָּאָם נֶפֶל וְחֹזֵר וּבְנָאוּ חוֹזֵר זֶה גֵרַע וּל"נ דָּאִין לְחַלְקָא וְלַת"ק חוֹזֵר וְלַר"י אֵינּוּ חוֹזֵר וְכֵן מִשְׁמַע בִּירוּשְׁלַיִם הַלְכָה ד' דְּאֶמְרֵינוּ הֵתָם מֵהַ ת"ל אֲשֶׁר בָּנָה פֶּרֶט לְנֶפֶל בֵּיתוֹ וְחֹזֵר וּבְנָה וְהֵינּוּ אֵלִיבָא דַר"י דְּמַתְנִיתִין אָמַר ר' יוֹסִי זֹאת אוֹמְרֵת הַמַּחְזִיר גְּרוּשְׁתּוֹ לֹא הָיָה חוֹזֵר דְּדָמִי לְנֶפֶל וּבְנָאוּ מִשְׁמַע דְּלָמ"ד נֶפֶל וּבְנָאוּ חוֹזֵר הָיָה רְאוּי לְחֹזֵר גַּם לְמַחְזִיר גְּרוּשְׁתּוֹ אִי לֹא דִילְפִינוּ מִקְדֻשָּׁה אֲבָל גַּבִּי בֵּית דְּנֶפֶל וּבְנָאוּ חוֹזֵר ה"ה דְּמַכְר וְחֹזֵר וְלִקְחָא חוֹזֵר וְדו"ק: גַּמ' וְלֹא חֲנֹכוּ פֶּרֶט לְגִזְלָן לִימָא דְּלֹא כְרִייה"ג כּו' יֵשׁ לְדַקְדָּק וְלַר"ע מִי נִיחָא דְּמֵאֵי אֵינְצֵטְרִיף קָרָא לְמַעוּטֵי גִזְלָן פִּינוּ דְּהַבִּית אֵינּוּ שְׁלוֹ וְחֲזִיב לְהַחְזִירוֹ לְבַעֲלִים הֵיכִי ס"ד דִּיחְזוֹר בְּשִׁבְלֵוֹ וְהַרְמַב"ם ז"ל כָּתַב סֵתָם פֶּרֶט לְגִזְלָן וְלֹא פָתַח הָא דְּאֶפִּי עֶבֶד תְּשׁוּבָה וְכָתַב הַלַּח"מ ז"ל דְּלֹא אֵינְצֵטְרִיף לְאוּקְמָא הֵכִי אֲלֵא לְרִייה"ג אֲבָל לַר"ע אִי יֵהֵב דְּמִי הָוֵי פְּלוּקְחָא וְלֹא מִיֶּעֱט אֲלֵא גִזְלָן מִמֶּשׁ וְל"נ דְּהַש"ס לְרִינוּחָא דְּמִילְתָא הוּא דְּפִרִיף מְרִייה"ג אֲבָל ה"ה דְּלַר"ע לֹא אֵינְצֵטְרִיף קָרָא אֲלֵא לְעֶבֶד תְּשׁוּבָה וִיֵהֵב דְּמִי אֲבָל בְּגִזְלָה לְחוּד פְּשִׁיטָא דְּאֵינּוּ חוֹזֵר פִּינוּ דְּהַבִּית בְּרִשׁוֹת בַּעֲלִים הֵרְאוּשׁוּנִים הוּא וְכֵן צ"ל בְּגִזְלָא פְּרָם שֶׁכֵּן הַרְמַב"ם ז"ל לְמַעוּטֵי הֵינּוּ נְמִי דִּיהֵב דְּמִי דַּל"ה קַרְקַע אֵינָה נִגְזָלָת וּבְרִשׁוֹת בַּעֲלִיהָ עוֹמְדָת: גַּמ' מִנִּין לְרַבּוֹת ה' אֵילְנֵי מֵאֲכָל וְנֶאֱפִי מִשְׁאָר מִינִים כּו' וּכְדַתְנֹן בְּמַתְנִיתִין נִרְאָה דַס"ל לְסַתְמָא דְּמַתְנִיתִין כַּמ"ד נֹטַע רְבַעֵי תַנּוּ דְּלָמ"ד פְּרָם רְבַעֵי וּבִשְׁאָר מִינִים לִיפָא חִילוּל פְּלָל א"כ הֵיכִי מְרַבִּינוּ שְׁאָר מִינִים הַפְּתִיב וְלֹא חִלְלוּ מִשְׁמַע דְּבַר חִילוּל הוּא וְלֵהֲאִי תַנָּא בִשְׁאָר מִינִים לִיפָא חִילוּל פְּלָל וְמֵהֲאִי טַעְמָא מִמַּעַט בִּירוּשְׁלַיִם נֹטַע פְּרָם בַּח"ל דְּאֵינּוּ חוֹזֵר מִשׁוּם דָּאִין מְצֻנָה לְחַלְלוֹ וְהֵינּוּ כַד' הַרְמַב"ם ז"ל דָּאִין רְבַעֵי נוֹהֵג בַּח"ל אֲלֵא דָּאִין מִפְּאֵן הַקְּרַח כ"כ דִּי"ל דְּהָא דָּאִין מְצֻנָה לְחַלְלוֹ הֵינּוּ דְּלִיפָא מְצֻנָה בְּנַחֲלַת ח"ל.

וכי היכי דממעט נמי התם בית בח"ל משום דאין מצוה לחנכו. וע"כ הנינו דליפא מצוה בקניית בית בח"ל וה"נ בקרם ועי' בד' הר"ן ז"ל בר"ה פ"ק ומ"מ במידי דלא שייך ביה רבעי ונדאי נראה דלא איצטריף למעוטי דהכתיב בהדיא ואיש אחר יחללנו משמע דווקא מידי דשייכא ביה חילול ומפאן משמע נמי דלא פדברי הגאון שהביא הר"ן ז"ל בר"ה שם דרבעי אינו נוהג אלא בקרם שלם ב' פנגד ב' כו' דא"כ ל"ל למעוטי ד' אילני מאכל אי ליפא בהו חילול פלל ויתבאר לקמן פדברי רש"י ז"ל בד"ה קלא אית ליה: גמ' פאן בהרפבת איסור פאן בהרפבת היתר פי' רש"י ז"ל דהרפבת איסור אימעייט פמו גזלן בבית וצ"ל דלגזלן לא איצטריף דכבר שמעינן לה מבית וכ"כ הכ"מ ז"ל ועי' מהרש"א ז"ל מש"כ דלא פריף הקא לימא דלא כרייה"ג ופריף הש"ס האי הרפבת היתר ה"ד כו' ולכאורה קושיא זו לא שייכא לשינויא דרב חסדא ואמתניתין הוי מצוי לאקשוויי מברייף ומרפיב ה"ד אי בילדה תיפוק ליה משום ילדה ראשונה וצ"ל דבאמת אמתניתין קאי ולכ"ע איצטריף לאוקמי הכי דהרפיב ילדה באילן שנטעו לסניג ולקורות.

ונאפי' לאוקמתא דר' יוחנן דמוקי להא דפרט למברייף ומרפיב כראב"י ג"כ ע"כ להא אוקמתא דאל"ה למה ליה למעוטי: פינון דלא שייכא ערלה גביה אלא דק"ק לפ"ז הנה להש"ס לאתויי שינויא דר' יוחנן דמוקי לברייתא כראב"י.

אחר שזוויא דרב חסדא דפליגי אהדדי רב חסדא מוקי ככ"ע ובהרפכת איסור ור"י מוקי כראב"י ונאפ"י בהרפכת היתר אינו חוזר ובתור הכי פל הגי אוקימתי דלכ"ע איצטריקא ועי' תוס' ר"ה דף ט' ע"ב שפכת לשנויי התם הא דמשמע דערלה שנייה במבריה ומרפיב וביריש ערלה משמע ערלה במבריה ותי' דמייירי שהיא מחובר לאביו עדיין וצרייה לדקדק אי הוי מצוי לשנויי הכי בפ' משוח מלקחיה כו' עכ"ל ולא הבנתי דבריהם ו"ל דהיכי מצוי לשנויי הכי פאן דבין מתניתין ובין ברייתא ע"כ מייירי בהפרכה והרפכה שחייב בערלה: והרמב"ם ו"ל פתב המבריה ומרפיב הרפכה שהיא חייבת בערלה חוזר וכו' הכ"מ ו"ל דהוא ו"ל מפרש פאן בהרפכת איסור היינו דמתניתין מייירי בהרפכה דשייך בה איסור ערלה ובברייתא מייירי בהרפכה של היתר היינו דלית ביה ערלה.

וכבר תמה עליו הלח"מ ו"ל דבגמרא לא משמע הכי והדבר פשוט דהרפכה דמתניתין ובברייתא הפל מייירי בהרפכה דשייכא ביה ערלה. ומה שלא חילק הרמב"ם ו"ל בין הרפכת איסור להיתר יפה פתב הלח"מ ו"ל דלמאי דמשני ר' יוחנן דברייתא ראב"י היא דאמר נטע כמשמעו שמע מינה דלת"ק לא ס"ל לר' יוחנן לחלק ובכל הרפכה חוזר אפי' דאיסור ובירושלמי בפירקין מיייתי נמי לפלוגתא דרב חסדא ור"י בההו ברייתא דפרט למבריה ומרפיב ר' יוחנן מוקי לה כראב"י דאמר נטע כמשמעו ורב חסדא מוקי בהרפיב פירות עבירה ודייק התם מה אנו קיימין אי בשהרפיב אילן מאכל על אילן מאכל מין בשאינו מין עבירה הם ואי בשהרפיב אילן מאכל ע"ג אילן סרק מין במינו נוטע בתחלה הוא אלא פן קיימין בהרפיב תאנה שחורה ע"ג לבנה ופי' הפ"מ ו"ל שם דאילן סרק היינו ילדה ונוטע בתחלה הוא היינו פירכת הש"ס תיפוק ליה משום ילדה ולישנא לא משמע הכי ועוד לפירושו פליג הירושלמי אתלמודין וס"ל דאפי' הרפיב ילדה בזמנה לא בטלה ותיבת בערלה ונראה לפרש אי בשהרפיב על אילן סרק מין במינו נוטע בתחלה הוא מ"ט דראב"י דפליג ואמר נטע כמשמעו הא זה נמי הוי נטיעה בתחלה פיון דהרפיב באילן סרק ועי' שם שכ' לדעת הרמב"ם ו"ל ג"כ דאפי' ילדה בזמנה לא בטלה ואין זה נראה דדווקא פירות שהיו בילדה מכבר אינו בטילין.

שאין גידולי היתר מעלין עיקר האיסור אבל ולהבא אינה חייבת בערלה כמו שכ' הרמב"ם ו"ל שם: גמ' כגון דנטע להו קמיייתא לסניג ולקורות מפאן יש להביא קצת ראיה לדברי הרמב"ם ו"ל בחיבורו פ"ו מהל' מע"ש שפסק כר' יוסי דאפי' חיצון לסניג ופנימי למאכל זה חייב וזה פטור דה"נ דכונותיה דהראשונה פטורה והנטיעה חייבת אע"ג דבחד אילן הוא אלא דמהא דפרייה מ"ש ילדה בילדה דלא בטלה לא משמע הכי דלר' יוסי היכי שייך בפיטול הקא פיון דאפי' באילן אחד בתר מחשבתו אזלינו מקצתו דלמאכל חייב ומקצתו לסניג פטור וי"ל דטעמיה דר' יוסי נמי מש"ה הוא דאי בעי מיפליה עליה כדאיתא בירושלמי פ"ק דערלה ספקה לזמנה פטור להקדש חייב לצד התחתון או העליון ולסניג ג"כ חייב להקדש משום דיכול לפדותו ולחייבו לצד העליון חייב שהוא ראוי לחשוב עליו ולחייבו ומדברי הירושלמי האלו מבואר דלא כמו שפתב הפ"מ ו"ל לשיטת הירושלמי דאפי' ילדה בזמנה חייב: ועיין ב"ר"ן ו"ל פ"ק דר"ה שכ' דהא דמרפיב חייב בערלה היינו ילדה בילדה כדאמרין הקא א"נ כגון שהרפיב עו"ג באילן סרק דחייב בערלה משמע דבאילן סרק אפי' ישן לא בטיל הילדה לגביה.

פינון דאילן סרק הוא וא"כ היכא דנטע ה'ראשון לסיניג ה'וי פאילן סרק ובלא"ה לא ליבטיל ויש לחלק דאילן סרק לא חזי לפירות כלל ואילן מאכל לא בטיל לגביה ולפי דברי הר"ן ז"ל הנ"ל.

יש לישב קצת הא דפריה הש"ס הרפכת היתר ה"ד משום דאי מתניתין מיירי אפי' בהרפכת איסור וכן ברייתא דאיצטריה למעוטי הרפכת איסור איכא לאוקמי שפיר שיהרפיבו פאילן סרק ודו"ק: גמ' אמר ר"פ זאת אומרת פ' של ב' שותפין אין חוזרין עליו כו' ובית של ב' שותפין לא ה'נזכר בגמרא אי חוזרין עליו והכ"מ ז"ל פתב דעל בית של שותפות חוזרין דכל חד יש לו דירה לעצמו אבל בירושלמי מבואר דבית של שותפין נמי אין חוזרין דאין כל אחד ראוי לישב משא"כ ביבמה דאינה ראוייה אלא לאחד ועיין בלח"מ ז"ל: גמ' במבריה אילן בירק כו' עי' מהרש"א ז"ל שכ' דלא שייך הכא ביטול פינון דלאו בת מינה הוא וי"ל דהא דאמר ר' אבהו דילדה ביבמה היינו מין במינו דווקא אבל לא שלא במינו ועפ"ז נמי א"ש הא דפריה ה"ד הרפכת היתר דווקא ועי' מש"כ בזה בנדריים בשמעתא דבצל שזרעו בכרם: גמ' פי אתא רב דימי כו' הא מני ראב"י היא כו' הכא נמי נטע כמשמעו כו' ויש לדקדק דא"כ למה ליה קרא דולא חיללו למעוטי מבריה ומרכיב הא מנטע שמעינו נוטע אין מבריה לא וי"ל דמנטע לחוד לא הוי שמעינו למעוטי מבריה ומרכיב אע"ג דמשמענותא נוטע ממש מ"מ ה"א דה"ה מבריה ומרכיב כמו לענין ערלה עצמה דכתיב ונטעתם ואפ"ה מבריה ומרכיב נמי חייב בערלה ומיעוטא דולא חיללו אתי לגלויי דנוטע דווקא הוא דחוזר אבל לא במבריה ומרכיב אלא דראיתי להר"ן ז"ל בר"ה שם שכ' בשם הרמב"ן ז"ל דלראב"י אימעיט מבריה ומרכיב מערלה ג"כ דכתיב ונטעתם דווקא נטיעה ולא מבריה ומרכיב ולדבריו ז"ל נדאי תיקשי מאי קאמר בפרייתא לא חלל ולא פרט למבריה פינון דלאו בר חילול הוא כלל ולא שייכא ביה ערלה והרמב"ן ז"ל פתב שם איכא דאי שייכא ערלה במבריה ומרכיב אמאי ממעטינו להו ואין זה הכרח פינון דנטיעה ראשונה לסיניג ולקורות היא אינו חוזר עליה ועוד מ"ט לישתרי מרכיב ילדה בילדה והראשונה לסיניג ולקורות פינון דשניהם ילדות וחשיב על השניה לאכילה אמאי לא תאסר משום ערלה כמו אם חישב על מקצת אילן למאכל דאזלינו בתר מחשבתו ועוד קשיא לי לדבריו ז"ל דאליכא דראב"י ממעטינו מטעם דלית בהו ערלה כלל א"כ אמאי לא משני הש"ס ארומיא דברייתא ומתניתין דברייתא דתני פרט למבריה ומרכיב היינו מרכיב ילדה ביבמה דאינו חוזר עליה משום דלית בה ערלה.

פי היכי דבערלה גופא ממעטינו לכ"ע מונטעתם פרט למבריה ומרכיב מכאן אמרו ספוק ע"ג ספוק פדאיתא בספרי וכי היכי דאימעיט מערלה מונטעתם ה"נ אימעיט הכא מנטע אלא נדאי לא איצטריה הכא למעוטי מידי דלא שייכא ביה ערלה וכבר פונונו לדבר א' בזה ב' המאורות הגדולים הרמב"ן והרא"ש ז"ל וכן פסק בש"ע דהברכה והרפכה אין בה ערלה בח"ל דכל המיקל כו' ולדידי צ"ע טובא ועי' בש"ע ד' אמשטרדם סי' רצ"ד מש"כ הכנה"ג שם ועי' בד' הרא"ש ז"ל בהלק"ט הלכות ערלה: שם פי אתא רב דימי כו' משום ראב"י ילדה פחותה מטפח חייבת בערלה כל שנותיה.

ע"י בדברי הרא"ש ז"ל שם שהביא משנה שביעית פ"ק אילן שנגמם והוציא חליפין מטפח ולמטה כנטיעה מטפח ולמעלה פאילן והיינו לעננו דין דעשור נטיעות ואמרין בירושלמי אמר ר' יודן ר"ש וראב"י אמרו דבר אחד דאמר ר"ש בר נחמני כו' בשם ראב"י הגומם את פרמו פחות מטפח חייב בערלה משום מראית העין אלמא דס"ל נמי דפחות מטפח חייב כנטיעה דברי חכמים עד שיגנום מן הארץ ופסק הרא"ש ז"ל שם כראב"י והרמב"ם ז"ל פסק פתקמים עד שיגנום מן הארץ וע"י בש"ע בזה ובד' הש"ה שם סי' רצ"ד וט"ס יש שם דפסק הרא"ש ז"ל פראבני"ה.

וצ"ל כראב"י נאני לא הבנתי דלכאורה מימרא דראב"י בירושלמי היינו הך דשמעתין ילדה פחותה מטפח חייבת בערלה משום מראית העין הרי מבואר דהלכה כראב"י דר' יוחנן קאמר הכי משמיה.

ומדברי הרמב"ם ז"ל והרא"ש ז"ל נראה שפ"י להא דראב"י בירושלמי דמייירי בהוציא חליפין משרש שנגמם למטה מטפח והוי כנטיעה מחדש. וקשה לפ"ז דמאי קאמר מפני מראית העין הא מדינא חייב בערלה פינון דפחות מטפח הוי פאילו נגמם מן הארץ כמו לר"ש לענן שביעית דחייב כנטיעה אלא דאם נפרש ראב"י בירושלמי בהא דראב"י דשמעתין דכ"ז שהיא פחותה מטפח חייבת בערלה מפני מראית העין יקשה מאי אמרו דבר אחד עם ר"ש דאמרין בירושלמי הא ר"ש מייירי בעשתה חליפין וראב"י מייירי בשעשה שהיא פחותה מטפח: ועוד דהכא אמרינו דכרם שלם לית ביה משום מראית העין והתם אמרינו הגומם פרמו פחות מטפח חייב בערלה משום מראית העין משמע אפ"י בכרם שלם איכא מראית העין והיה נראה דמימרא דראב"י הכא בשמעתין פליג עליה דהירושלמי דהכא משמע דאינה חייבת בערלה אלא כ"ז שהיא פחותה מטפח אבל אם עשתה חליפין ונתגדלה אין בה משום ערלה ואפ"י בזמן שהיא פחותה מטפח אינה חייבת אלא בב' פנגד ב' אבל לא בכרם פנולו וא"ש בזה פסקי הרמב"ם ז"ל דלענן שביעית פסק כר"ש דפחותה מטפח הוי כנטיעה.

ולענן ערלה פסק בדברי חכמים עד שיגנום מן הארץ והיינו משום דמשמ' הכי מראב"י דשמעתין דאם נתגדלה למעל' מטפח אין בה משום ערלה ועוד נראה דאפ"י נגמם מן הארץ וחוזה ונתגדלה אין בה משום ערלה ד"ת אלא משום מראית העין פינון דעלתה מאליה משרש ישן והכי אמרינו בירושלמי פ"ק דערלה שרש פטור פוטר ע"ש וצ"ע: רש"י בד"ה קלא אית ליה כו' להכי נקט שתיים כו' דסבר לה כמ"ד פרום רבעי כו' שאין ערלה נוהג כנטיעה אחת כו' פבר עמדו ז"ל על לשון רש"י ז"ל בזה דלא פליגי התם אלא אי פרום דוקא או אפ"י נטע אבל דבעינו פרום שלם זו לא שמענו ונראה דאזיל בזה בשיתט הגאון ז"ל שהביא הר"ן ז"ל דלמאן דיליף מתבואת הפרם אינו חייב ברבעי אלא פרום שלם וכן כתב המעי"ט בהל' ערלה שם אבל נראה דהגאון לא קאמר אלא לענן רבעי דבעינו דווקא פרום ולא נטע ה"ה דבעינו פרום שלם דווקא אבל ערלה דנוהג בכל הנטיעות ה"ה דנוהג אפ"י כנטיעה אחת שוב ראיתי בבב"מ ז"ל ריש פיצד מברכין שכ' פו להדיא דלענן רבעי הוא דבעינו ב' פנגד ב' כו' אבל ערלה נוהג אפ"י כנטיעה אחת והביא דברי רש"י ז"ל בשמעתין דלא כתב פו אלא אפ"י בערלה בעינו ב' פנגד ב' ומזה תראה פי אין מובנים דברי הדברי חמודות שם סי' ל"א שכ' לסיועי לרש"י ז"ל

מדברי רב אָתָא מְשַׁבְּחָא ומד' הבעהמ"א וְהַרְשֵׁב"א ו"ל נהרי מְבֹאֵר דְּהֵם ו"ל לא אָמְרוּ אֵלָא לְעֵנִין רַבְעִי וְלֹא לְעֵנִין עֶרְלָה וְדו"ק: רש"י בד"ה אין מְקַדְּשֵׁת אֶת הַזְּרָעִים וְנִרְאָה לִי דְקִסְבַּר כּו': עי' בְּזֶה בּוֹד' הַרְמַב"ם ו"ל בפ"ו מהל' פְּלָאִים וּבכ"מ ו"ל שָׁם: דָּף מִד גּמ' בּוֹד"א שְׁפַתְחָה מְלַמְעֵלָה כּו'.

עי' בְּזֶה בּוֹד' הַר"ש וְהַרְע"ב ו"ל וְהַתּוֹי"ט ו"ל בּפּט"ו דְּאֵהָלוֹת וְהַרְמַב"ם ו"ל לֹא פָתַב לְהֵאִי בּוֹד"א שְׁפַתְחָה מִן הַצַּד וְעִי' בּכ"מ ו"ל פ"ו מֵהַל' ט"מ וְנִרְאָה דְּפִי פְּדִתְנָא בּוֹד"א שְׁפַתְחָה מְלַמְעֵלָה הֵינּוּ שֶׁהוּא מְגוֹלָה אֲבָל פְּתַחָה מִן הַצַּד וְהַחֲצָר מְקוּרָה ד"ה ד"א: וְהוּא ע"פ הַתּוֹסֵפֶת דְּאֵהָלוֹת וּכְמוֹ שֶׁכ' בְּפִי הַמְּשַׁנָּה שָׁם: שָׁם פָּרַט לְאַלְמָנָה כּו' לִימָא דְלֹא כְרִיה"ג פְּדִרְבָּה כּו' מִפְּאֵן מִשְׁמַע דְּלִיפָא אִיסוּרָא פְּלִל בְּקִידוּשֵׁי חֵיבִי לְאוּיִן דְּאֵם הֵיזָה בְּהֵם אִיסוּר לְחוּד אֲפִתִי תִיקְשֵׁי הָא עֲבִירָה הִיא בְּיָדוֹ וְעִי' מִש"כ בְּרִישׁ תְּמוּרָה גְּבִי הָא דְפָרִיף לְמ"ד פֶּל מִקְלֵתָא דְאָמַר רַחֲמֵנָא לֹא תַעֲבִיד אִי עֲבִיד לֹא מְהִי מְקִידוּשֵׁי אֲלֵמָנָה לְכַה"ג דְּאִי עֲבִיד מְהִי וְלִפִי הַנ"ל אֲמַאי קָרִי לָה מִקְלֵתָא דְאָמַר רַחֲמֵנָא לֹא תַעֲבִיד פִּינּוֹן דְּבִקְדוּשֵׁין לְחוּד לִיפָא אִיסוּרָא פְּלִל: וְגַם בְּזֶה יֵשׁ לְדַקְדָּק לְפָה לִי קָרָא דְלֹא לְקַחָה לְמַעַט אֲלֵמָנָה לְכַה"ג פְּשִׁיטָא דְאִינוּ חוּזַר פִּינּוֹן דְּלֵאפּוּקִי קִימָא וּבִירוּשְׁלָמִי אָמְרִינּוּ דְנוֹשָׂא אֶת הָאֵיילוֹנִית ג"כ אִינוּ חוּזַר פִּינּוֹן דְּלִיפָא מְצוּנָה לִישָׁב עִמָּה: וְא"כ יֵשׁ לוֹמַר דְּעִיקַר קָרָא לְהִכִי אֲתִי דְוּוּקָא הִיכָא דְאִיפָא מְצוּנָה בְּלִקְיַחְתָּה אֲבָל אֵיילוֹנִית אַע"ג דְּאִין פְּאֵן עֲבִירָה דְלֹאוּ בִיאָה אֲסוּרָה הִיא אַפ"ה פִּינּוֹן דְּגַם מְצוּנָה לִיפָא אִינוּ חוּזַר אֲבָל הַרְמַב"ם ו"ל הַשְּׁמִיט הָא דְנוֹשָׂא אֵיילוֹנִית: אֲשֶׁר בְּנָה כּו' לְמִדָּה תוֹרָה ד"א שְׁיִבְנָה בֵּית עִי' מְהִרְשָׁ"א ו"ל בַּח"א שֶׁכ' דְּמִיִּירִי בְּמִי שְׁיֵשׁ לוֹ עַל פְּלוֹן יִקְדִים בְּנֵן בֵּית ע"ש וּבַתּוֹסֵפֶת אִיתָא נִתְמַנְתָּה לוֹ פְּרִנְסָה יְבִנָּה בֵּית חֲזָרָה וְנִתְמַנְתָּה יִטַע פְּרָם חֲזָרָה וְנִתְמַנְתָּה יִשָּׂא אִשָּׁה מִשְׁמַע דְּאִפִּי' אִין לוֹ אֵלָא לְאַחַת מִהֵן יִקְדִים בֵּית לְפָרָם וְכָרָם לְאִשָּׁה דְמְקוּם לְדוּר וּמְקוּם לְמַחֲתוֹ קוּדָם: שָׁם וּבְנִית בֵּיתָה זֶה גְמָרָא ד"א אֱלוֹ מַעֲשִׂים טוֹבִים ד"א כּו' וּבְנִית בֵּיתָה דְרוּשׁ וְקַבֵּל שְׁכָר כִּי פְמוֹ שְׁהִבִית הוּא עִיקַר מְדוּר הַגּוֹפְנִי כְמוֹ כֵּן בֵּית הַנְּפִשִׁי הוּא בְּג' מְדֻרְגוֹת אֱלוֹ בְּלִימוּד הַתּוֹרָה הַגְמָרָא הִיא הַבֵּית כִּי תַכְלִית הַלִּימוּד הוּא לְהִבִין שְׁמוּעוֹת לִימוּדוֹ בְּטַעַם וּסְבָרָא לְהִכִי קָאֵמַר ד"א אֱלוֹ מַעֲשִׂים טוֹבִים.

כִּי בְּלִימוּד לְחוּד לֹא תִמְצָא נְפֶשׁ הַטּוֹבָה תַכְלִית מְנוּחָתָה כ"א בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים יַחַד עִם הַלִּימוּד וּבִשְׁנֵיהֶם יַחַד תִּמְצָא הַנְּפֶשׁ הַטְּהוֹרָה מְנוּחָה לְשִׁבְתָּה בֵּית ד"א וּבְנִית בֵּיתָה דְרוּשׁ וְקַבֵּל שְׁכָר כִּי עוֹד יֵשׁ מַעֲלָה יוֹתֵר גְּדוּלָה תַכְלִית מְנוּחָתָה הַנְּפֶשׁ פְּאֲשֶׁר יִזְכֶּה לְדְרוּשׁ בַּתּוֹרָה לְרַבִּים וְיַעֲשֶׂה פְרִי בַתּוֹרָתוֹ לְחַיּוֹת נְפִשׁוֹת זוּלָתוֹ וְאִזּוֹ יִקְבֵּל שְׁכָרוֹ מִשְׁלָם לְהַתְעַנֵּג בְּאוּר ה' וְאוּר תּוֹרָתוֹ וְתַדְבֵּק נְפִשׁוֹ בְּמִקְוֵה וְשִׁרְשָׁה וְתַשְׁכּוֹן לְבָטַח בְּמְנוּחָה וְשִׁאֲנָן וְאֵל יִקְשֶׁה לָהּ לְשׁוֹן דְרוּשׁ וְקַבֵּל שְׁכָר דְזֶה קִצָּת ע"מ לְקַבֵּל פָּרַס דְזֶה לֹא נֶאֱמַר עַל הָעוֹבֵד ע"מ כֵּן אֲבָל הַמְגִיעַ אֵל תַכְלִית הַשְּׁלִימוֹת יִקְבֵּל שְׁכָרוֹ מֵאֱלוֹי לֹא שְׁכָר גְּשָׁמִי אֵלָא דְזֶה יִהְיֶה שְׁכָרוֹ לְדַבֵּק נְפִשׁוֹ בְּמִקְוֵה וְשִׁרְשָׁה וְשְׁכָר מְצוּנָה בְּהֵאִי עֲלֵמָא לִיפָא הֵינּוּ בְּעֵנִינִי הַזְּמַן לֹא יִפּוֹן בְּזֶה שְׁכָר הַמְצוּנָה אֲבָל זֶה הַשְּׁכָר לְרֵאוֹת עוֹלָמוֹ בְּחַיִּים לְהַדְבֵּק בַּה' בְּעוּה"ז כְּמוֹ בְּעוּה"ב הוּא תַכְלִית הַמְצוּנָה וְשְׁכָרָה וְיֵשׁ לְכוּיִן ג' בְּחִינּוֹת מְדוּר הַנְּפֶשׁ הָאֱלוֹ עַל מְקָרָא שְׁנֵאֲמַר אֲשֶׁרִי תַבְחַר וְתִקְרַב יִשְׁכְּנוֹן חֲצִרֵיהּ נִשְׁבְּעָה בְּטוֹב בֵּיתָה קְדוּשׁ הַיְכָלָהּ כִּי הַחֲצָר הוּא מְדוּר פְּלִילִי לְבֵיתוֹ וְלְכָל פְּלִילִי תַשְׁמִישׁוֹ כֵּן הוּא לִימוּד הַגְמָרָא כּוֹלְלָהּ וּמְקַפֵּת פֶּל דְרַכִּי הָעֲבוּדָה וְכֵן קָרָאוּ אוֹתָהּ חַז"ל בְּשֵׁם דְרָתָא אֲבָל הוּא מְדוּר הַחֲצִיזוֹן וּמְמַנָּה יְכַנֵּס לְבֵית אֲשֶׁר שָׁם הִיא

דירתו בכל מעשיו ופעולותיו וכן הם המעשים טובים למדור הנפש פי המעשים טובים הם תכלית פעולותיו והיכל הוא מקום מיוחד מעוטר בכל תפארת הבית לשבת ולהתענג בו.

כן הוא מי שדבקה נפשו באור התורה התענג נפשו באורה ובאור היכל מלך מלכו של עולם ית' ויתעלה. ועיין בתוספתא באריכות יותר קצת: גמ' אין לי אלא אשה חדשה אלמנה וגרושה מנין ת"ל אשה.

והא דלא נפק"ל מאשר לקח דמרבין במתניתין אפילו יבמתו וא"כ ממילא שמעין אלמנה וגרושה די"ל דלא איתרבי יבמתו אלא בנפלה לו מן האירוסין וחדשה היא היינו בתולה להכי איצטריו לרבות אלמנה מן הנשואין אע"ג דלאו חדשה היא ולענין מחזיר גרושתו משמע דילפינן ארס אשה מאשתו אשר לקח דגבי ארס אשה לא כתיב חדשה ולענין אלמנה וגרושה לא ילפינן מהדדי ובכל חד ילפינן לה מקרא באפי נפשי' בארס אשה ילפינן מדכתב אשר ארש כו' כדאיתא בבבביתא לעיל ובלקח ילפינן מאשה מ"מ והיינו משום דלענין שמחה שנה אחת ה' דדוקא בתולה להכי איצטריו ריבוי אחר ואם כן היכי ילפינן מחזיר גרושתו גבי אירוסין מהא דאימעטא משמחה דילמא דדוקא משמחה אימעטא אבל לא מלחזור ועוד יש לדקדק דהכא משמע דמאשה איתרבי אפי' אלמנה וגרושה ולעיל משמע איפכא דאי כתב רחמנא אשר אשה ארש ה"א דדוקא בתולה והיינו דסתם אשה משמע בתולה אבל בירושלמי התם גבי ארש אשה ג"כ מרבין אלמנה וגרושה מאשה מ"מ והכי מסתברא מדלא אשכחן לראב"י דאמר הכא אשה כמשמעה דדוקא בתולה כמו גבי בית וקרם דלא ס"ל האי ריבויא דאשר בנה נא אשר נטע אלא נדאי הכא כולן בכלל אשה הם אחת בתולה ואחת אלמנה ודו"ק: אמרינן בירושלמי לענין חינוך בית נעלו אם היו בתוכו חפצים את שדרכו ליבטל עליה כמי שחנכו ואם לאו כמי שלא חנכו והביאו הרמב"ם ז"ל ופי' דדרכו ליבטל על שמירת אלו החפצים ע"ש ול"נ לפרש את שדרכו ליבטל עליה היינו אם היו בה חפצים שדרכן ליבטל אצל הבית הוי כמי שחנכו כיון שהעמיד בה חפצים הצריכין לבית ואם לאו דהיינו חפצים עתיד ליטלן הוי כמי שלא חנכו: ע"ב גמ' שח בין תפלה לתפלה כו' וחזור עליה מערכי המלחמה פי' רש"י ז"ל עבירה היא אם לא חזר ובינה משמע מדבריו ז"ל דאם חזר ובינה אין פאן עבירה וכן דקדקו התוס' ז"ל במנחות מדבריו שם ונראה דהכריחו לזה לפי שיטתו דאם לא שח אינו מברך אלא אחת על שתייהם וא"כ יקשה מימרא דר' יוחנן דאמר על תפלה של יד מברך להניח ועל של ראש על מצות משמע דלכתחלה הוא עושה כן והיינו משום דמותר הוא לדבר בנתיים ומברך שתיים והתוס' ז"ל בבבביתא פ' הרוואה הקשו לפי' רש"י ז"ל דדוחק לפרש הא דר"י דלא הוצרך ב' ברכות אלא פששח ועבר עבירה והרי לשיתת רש"י ז"ל אין פאן עבירה ולכתחלה הוא עושה כן ואין פאן משום ברכה שאינה צריכה אלא דא"כ מאי אריא שח בין תפלה לאשמעין בכל המצות אם לא בירך לפנייהם חזר מערכי המלחמה ועוד דאמרינן בספרי ובירושלמי דכולן צריכין להביא ראיה על בית וקרם ואשה לבר מהירא וכו' הלבב דעדותו בידו דראה ונרתת: ואמרינן התם דלמ"ד הירא מעבירות שפידו ג"כ צריף להביא ראיה ועל ביטול ברכה לכאורה אינו יכול להביא ראיה דשפא בירך בלבו דיצא אלא נדאי משמע דשיחה עצמה עבירה היא וכמשמעות שאר הראשונים והוי דומיא דשח בין ישפח ליוצר דהביאו הראשונים ז"ל דברי

הירושלמי דעבירה היא בידו וחוזר עליה מערכי המלחמה: וכמבואר בש"ע א"ח סי' נ"ד
אלא דלשון הש"ע שכ' דחוזר עליה מערכי המלחמה צ"ע דהא לא קיי"ל הכי וכמש"כ
הרמב"ם ז"ל כר"ע דאינו חוזר כלל משום עבירה: ובעיקרא דהאי מילתא מספקא ליה
אפילו לריה"ג אם חוזר על ביטול מ"ע דפשוטה דשמעתין משמע דאינו חוזר אלא בעובר
עבירה במעשה כמו אלמנה לכה"ג גרושה כו' ולר' יוסי ודאי משמע דוקא אם עבר
עבירה כמו אלמנה לכה"ג וממילא ש"מ דלריה"ג ג"כ אין ביטול עשה בכלל עבירה
שבידו דאל"כ אמאי לא קאמר הש"ס דביטול מ"ע איכא בינייהו וא"כ מוכח דלא כפי'
רש"י ז"ל דעבירת השיחה הוא משום ביטול הברכה אלא השיחה עצמה עבירה היא
וכ"כ הרמב"ם ז"ל: גמ' בהא אפי' ריה"ג מודה כו' מזה הלשון משמע דריה"ג פליג אר"ע
דמתניתין אבל בכה"ג אפי' ריה"ג מודה ועי' בכ"מ בהל' מלכים ובילקוט פ' שופטים לא
גריס בהא אפי' ריה"ג מודה ע"ש: גמ' אמר ר' יוחנן רשות דרבנן כו' ומסקנ' הש"ס בזה
לפי פ' רש"י ז"ל דבעיקר הדין ה"א לא נחלקו ואין הפל יוצאין אלא במלחמ' יהושע
אבל בשאר מלחמו' אפי' למעוטי עו"ג דלא ליתו עלייהו לא יצא החתן כו' אלא דרבנן
קרו להאי נמי רשות ונפ"מ לעוסק במצוה ור' יהודה קרי להאי מלחמ' מצוה ופטור מן
המצו' בירושלמי איכא מ"ד דמחלוקת ביניהם לרבנן מלחמת מצוה כגון מלחמת דוד
מלחמת חובה זה מלחמת יהושע ולרבנן אפי' במלחמת מצוה הפל יוצאין אפילו חתן
מחזרו ולר' יהודה מלחמת הרשות היינו דאזלינן עלייהו ומלחמת מצוה דאתינן אינון
עלן וס"ל לר' יהודה דבמלחמת מצוה אין הפל יוצאין אלא במלחמת חובה דוקא כן נראה
גירסת הירושלמי ולכ"ע איכא ג' מיני מלחמות רשות מצוה וחובה אזלינן עלייהו רשות
אתינן אינון עלן מצוה מלחמת יהושע חובה ואמרי רבנן דאפילו במצוה הפל יוצאין ור'
יהודה ס"ל דאין הפל יוצאין אלא במלחמת חובה.

והרמב"ם ז"ל בפ"ה מהל' מלכים כ' דמלחמת מצוה היא מלחמת עמלק וז' עממין
ולהושיע להם מצרים הבאים עליהם ולכאורה הוא נגד מסקנא דשמעתין דלמעוטי עו"ג
דלא ליתו עלייהו הוי רשות לרבנן ומד' הלח"מ ז"ל שם משמע דיש חילוק פי הכי דלא
ליתו עלייהו הוי רשות אבל עזרת ישראל אם פבר באו עליהם זה ודאי מצוה היא
ומסתבר כן אבל פשוטא דשמעתין לא משמע הכי אבל לפי דברי הירושלמי דלעיל נראה
כד' הרמב"ם ז"ל דאתינן אינון עלן הוי מלחמת מצוה לרבנן ג"כ ובכה"ג ג"כ הפל יוצאין
אפי' חתן מחזרו אלא דמהא דאמרינן לעיל גבי אסא המלך שנענש מפני שעשה אנגריא
בת"ח והשמיע אין נקי אפי' חתן מחזרו ונהרי התם הנה מפני אויב דאתא עלייהו מפני
בעשא מלך ישראל נאפ"ה שלא כדון הוי וי"ל דהתם פבר הלך בעשא ממנו ע"י מלחמת
אדם כמבואר בקראי התם ומשמע ה"א דבמלחמת מצוה הפל יוצאין ואפ"ה ת"ח צריכין
לקבטל מלימודן וא"כ יש לדקדק מהא דשבע בן בכרי דאמרינן בסנהדרין דעמשא דריש
אכין ורקין ואשפח לרבנן דפתחי במסכתא והא התם הוי מלחמת מצוה משונא הבא
עליהם ואפילו ת"ח צריכין לצאת וצ"ל דעיקר מרד שבע בן בכרי הנה בכבוד מלכות
ונה לאו בכלל מלחמת מצוה הוא ועי' בד' הרע"ב ז"ל והתוסי"ט ז"ל במתניתין: פ"ק
תשיעי דף מה גמ' אלא מעתה ויצאו שנים ומדדו שנים כו' יש לדקדק הא איצטריף ויצאו
ומדדו לגופיה פדאמרינן התם בסנהדרין פ"ק לענין סמיכת זקנים על הפך דדריש ר'
יהודה וסמכו שנים זקני שנים ור"ש האי וסמכו איצטריף לגופי' ור"י יליף ראש ראש

ומצוי למיכתב את ידיהם על ראשו אבל הכא נודאי צריף לגופייה ונהי דניצאו מציון למימר דמיוסר הוא דהוי מצוי למיכתב ומדדו זקניה כו' אבל תרנונייהו וניצאו ומדדו לאו יתורא הוא ובירושלמי אמר רבי נראין דברי ר"ש בסמיכה דלא דריש וסמכו ונראין דברי ר' יהודה בערופה דלא דריש וניצאו אלא מזקניה ושופטיה יליף ה דאין תימר דר' יהודה דריש וניצאו א"כ וניצאו ב' זקניה ב' שופטיה ב' הרי פאן ז אלא נדאי ר"י לא דריש הכא וניצאו משמע מד' הירושלמי דליפא למידרש אלא וניצאו אבל לא תרנונייהו וניצאו ומדדו וצ"ל דאיפא אינה יתורא בתרנונייהו: וקא דהן ולא שלוחן.

לא פתב הרמב"ם ז"ל בבבאיור אלא כ' סתם דזקני סנהדרין יוצאין וי"ל דהא דדריש הן ולא שלוחן היינו הך דאיצטריף לגופייה שניצאו הב"ד עצמן ואי הוי פתב ומדדו זקניה ה"א ע"י שלוחן וכן הא דדרישין מנמדדו שאפילו נמצאו בעליל כו' היינו נמי דאפי' אי לא פתב רחמנא וניצאו זקניה ונהי העיר הקרוכה כו' ממילא שמעינן דצריף למדוד ולראות העיר הקרוכה ולהכי פתב ומדדו שמצוה לעסוק במדידה ועיין בירושלמי פרק בן סורר דדריש וניצאו פרט לחגרים ואמרו פרט לאלמים ידינו פרט לקטעים ועינינו פרט לסומים ומשמע דיליף מינה דסנהדרין לא ינהי בהם מים ע"ש: גמ' אמר רבא הכא מענינא דקרא כו' לפ"ז משמע דבאדמה אין לו משמעות לא לריבוי ולא למיעוט דאי משמעו לריבוי א"כ לא הוי ליה למימר מענינא דקרא אלא הכא בעגלה ערופה פיון דכי ימצא משמע ריבוי ע"כ באדמה דרישין למיעוט וכן איפכא אי משמעו למיעוט א"כ צ"ל לומר מענינא דקרא אלא גבי פאה אבל בירושלמי דשמעתין אמרינן דמשמעות באדמה ובשדה הוי למעוטי טמון וגבי פאה לרבנן הוי מיעוט אחר מיעוט קצירה בגלוי ושדה בגלוי ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות אבל הכא אע"ג דכתיב תרתי באדמה ובשדה חזא איצטריף למעט טמון וחד איצטריף למעט צף על פני המים ועי' תוס"ט ז"ל במסכת פאה פ"ו: גמ' בעי ר' ירמיה צפו עומרין לתוף שדהו מהו אור שדה פשדה דמי או לא ויש לדקדק א"כ הא איצטריף בשדה למעוטי צף כמו בעגלה ערופה דתנן בשדה ולא צף ומנ"ל לרבנן לרבות טמון וצ"ל דאי אמרינן שדה לאו פשדה דמי שמעינן תרנונייהו משדה לא שדה חבירו ולא באור ולכאורה משמע ממתינתין דלא ממעטינן מבשדה אלא צף על פני המים אבל לא צף באור מדאיצטריף למעוטי תלוי באילן מדכתב נופל ולא תלוי ולא אימעיט מבשדה ולא תלוי אבל לא משמע הכי לקמן גבי בעיא דב' חללים וכמו שיתבאר: עומר שהחזיק בו כו' והניחו ע"ג חבירו לת"ק התחתון שכחה והעליון אינו שכחה ולר"ש התחתון ג"כ אינו שכחה מפני שהוא טמון ומסיק דהעליון לכ"ע אינו שכחה משום שהחזיק בו ובתחתון פליגי ובעי הש"ס למימר לקמן דכ"ע ס"ל כר"י דטמון פטור משכחה וטעמיה דת"ק דהתחתון שכחה משום דמין במינו לא הוי טמון ומסיק דת"ק ס"ל פרבנן דטמון חייב בשכחה וא"כ לדין דקיי"ל פרבנן דטמון חייב פשיטא דהתחתון שכחה לכ"ע והרמב"ם ז"ל בפ"ו מהל' מתנות עניים פתב דין חדש בזה וז"ל נטל עומר להוליכו לעיר ונתנו על גבי חבירו ושכח שניהם אם זכר את העליון קודם שיפגע בו התחתון אינו שכחה ואם לאו התחתון שכחה והוא מד' הירושלמי דאמרינן ה"ת והוא שזכר את העליון והשיג עליו הראב"ד ז"ל שם דהירושלמי לא קאמר אלא לר"ש דאמר התחתון אינו שכחה היינו נוקא שזכר את העליון דהוי כמכוסה בבגדים או אבנים שאין עליהם תורת שכחה והוי טמון אבל אם אינו זוכר את העליון התחתון

שְׂכָחָה דְמִין בְּמִינוּ לָא הוּי טְמוֹן וּלְפִי דְבְרֵי הֶרְאָב"ד ו"ל פְּלִיג סוּגְיַת הִירוּשְׁלַמִי אֶסְוִינָא דִילן דְאֶמְרִינן דִּלְר"ש פְּשִׁיטָא דְמִין בְּמִינוּ הוּי טְמוֹן וְעוּד לְשִׁיטְתוֹ דְכֻשְׁהוּא זוֹכֵר אֵת הָעֲלִיּוֹן הַתְּחַתּוֹן אִינוּ שְׂכָחָה מְשׁוּם דְהוּי טְמוֹן מִמִּין שְׁלֵא בְּמִינוּ פִּינן דְלִיכָא גְבִי עֲלִיּוֹן שְׂכָחָה א"כ גְבִי חִיפּוּהוּ בְּקֻש דְאֶמְרִינן נְמִי בִירוּשְׁלַמִי דְהָא דְלָא הוּי שְׂכָחָה הִינּוּ דְוּוּקָא פְּשׁוּזוֹכֵר אֵת הַקֻּשׁ וּכְמ"ש הֶרְמֵב"ם ו"ל שְׁם לְדַעַת הֶרְאָב"ד ו"ל נְמִי הוּי טַעֲמָא מְשׁוּם דְכֻשְׁהוּא זוֹכֵר אֵת הַקֻּשׁ הוּי טְמוֹן כּו' וּא"כ אִטּוּ סְתָמָא דְמַתְנִיתִין בְּחִיפּוּהוּ בְּקֻש דְאִינוּ שְׂכָחָה אֶתְיָא כּר' יְהוּדָה דְוּוּקָא דְפֻטֵר אֵת הַטְּמוֹן וְעִי' בּר"ש ו"ל שְׁהִבִּיא שְׁם בְּמַתְנִיתִין דְחִיפּוּהוּ בְּקֻשׁ כּו' פְּלוּגְתָא דִּר"י וְרַבְּנָן אָבֵל לָא מְשַׁמַּע הֵכִי דֵא"כ סְתָרִי אֶהְדְּדִי סְתָמָא דְמַתְנִיתִין דְבַפ"ה מִשְׁנ' ז' וּסְתָמָא דְמַתְנִיתִין דְחִיפּוּהוּ בְּקֻשׁ אִינוּ שְׂכָחָה וְהִינּוּ כּר"י דְטְמוֹן פְּטוּר.

ובפ"ז משנה י' תני בשם חכמים דטמון חייב: ולדעת הרמב"ם ו"ל כ' הכ"מ ו"ל דמפרש ליה דאמרינן בירושלמי והוא שזוכר העליון אתמאן לת"ק דע"כ לא פליג ת"ק אר"ש ואמר דהתחתון שכחה אלא פשאינו זוכר העליון אבל פשהוא זוכר את העליון מודה דלא הוי שכחה ואין לשון הירושלמי והוא שזוכר את העליון משמע כדבריו ועוד טעמא מאי לא הוי שכחה פשהוא זוכר את העליון פינו דטמון חייב וצ"ל דהרמב"ם ו"ל הונוכח לפרש פן מהא דחפיהו בקש דתנו סתמא דלא הוי שכחה ואם נפרש דאדר"ש קאי והוא שזוכר את העליון א"כ לת"ק אפי' כשזוכר העליון הוי שכחה וצריף לומר דמתניתין דחפיהו בקש אתי' כר"ש ולא כת"ק וזה דוחק ע"כ מפרש דאת"ק קאי ולכ"ע לא הוי שכחה אם זוכר העליון כמו בחפיהו בקש אם זוכר את הקש דלכ"ע לא הוי שכחה ולאו משום דהוי טמון אלא פינו שזוכר העליון הוי פאילו זוכר גם התחתון ולאו שכוונת הוא פלל וא"כ לא פליגין אהדדי סוגיית הירושלמי וסוגיית תלמודין דפלוגתיהו ונדאי בטמון הוא אבל אם זוכר העליון לכ"ע לאו שכחה היא מטעמא אחרניא וע"כ צ"ל דמילתא באפי' נפשה היא ולא קאי אפלוגתא דת"ק ור"ש דהא הם מיירי בשוכח גם העליון דאי בזוכר העליון מאי איצטריף לאשמעינן דהעליון אינו שכחה פינו דזכר אותו פשפגע בו: גמ' מין במינו הוי טמון ולא הוי צף ומעליון מודד או דילמא כו' ופשיט הש"ס מהא דענומר כו' דלת"ק התחתון שכחה וס"ד משום דמין במינו לא הוי טמון ור"ש ס"ל דהוי טמון וגם התחתון אינו שכחה ודחי הש"ס דלכ"ע מין במינו הוי טמון ות"ק פרבנו ס"ל דטמון חייב בשכחה והרמב"ם ו"ל פסק דמעליון מודד ומשמע דס"ל דמין במינו לא הוי צף והוי טמון והשיג עליו הרמב"ם ו"ל דהא לא איפשטיא בגמרא ובתרתיה יש לדקדק על דברי הרמב"ם ו"ל חדא מה שכ' בפשיטות דמין במינו הוי טמון ובגמ' בעי למימר דת"ק דר"ש ס"ל דלא הוי טמון אבל אין זה קושיא כ"כ פינו דאשכחן לר"ש דס"ל מין במינו הוי טמון ומת"ק לא שמעינן דפליג עליה בהא דדילמא ס"ל לת"ק פרבנו דכל הטמונים יש להם שכחה ממילא דהכי הילכתא דהוי טמון וכדמסיק הש"ס אבל מה שכתב בפשיטות דמין במינו לא הוי צף ונדאי קשה מנ"ל הא פינו דלא איפשטיא בגמרא פלל והכ"מ ו"ל כתב דס"ל להרמב"ם ו"ל דלא ממעטינן אלא צף על פני המים לחוד ולעיל פתבתי סיוע לסברא זו מהא דאיצטריף למעוטי תלוי באילן מנופל ולא תלוי באילן ולא אמעיט מפני שהוא פצף אבל מנ"ל לדחות סתמא דהש"ס דמשמע דצף על שאינו מינו לא היו עורפים ועוד דצף על שאינו מינו נראה דהוי בכלל תלוי באילן פינו דאינו נופל

בְּאֲדָמָה וְגַם שְׁיֵשׁ לְחֶלֶק בְּזֶה מ"מ פִּינּוֹן דְּסִתְמֵי דְתַרְי תַּלְמוּדָא הֵכָא וּבִירוּשְׁלָמֵי ס"ל דְּבַכְה"ג נְמִי הָוֵי צָרְף מִנ"ל לְחֻדוּשֵׁי הִלְכָתָא דְלֹא פְּנוּתִיָּהּ: וְהַפ"מ ז"ל בִּירוּשְׁלָמֵי כ' לְסִיּוּעֵי לְהֶרְמֵב"ם ז"ל מְהָא דְעֻנְמָר שְׁהֶחְזִיק בּוֹ כו' דַּת"ק וּר"ש אָמְרֵי דְהַעֲלִיּוֹן אֵינּוּ שְׁכָחָה וּמִשְׁמַע דְּוִןקָא מִשׁוּם שְׁהֶחְזִיק בּוֹ אֲבָל מִשׁוּם צָרְף לֹא נִכְּן אֵיתָא בִירוּשְׁלָמֵי פְּאַה לְהֶדְיָא בְּדַבְרֵי ר"ש הַעֲלִיּוֹן אֵינּוּ שְׁכָחָה מִפְּנֵי שְׁזָכָה בּוֹ מְזֵה מִשְׁמַע דְּמִין בְּמִינוֹ לֹא הָוֵי צָרְף וּמִכָּאֵן לֹא מוּכַח מִיַּדֵּי דְהָא בְּשְׁכָחָה אֶפְּיֻלוֹ צָרְף בְּאֹרֵי הָוֵי שְׁכָחָה וְכַדְמוּכַח מְסַתִּימוֹת לְשׁוֹן הֶרְמֵב"ם ז"ל בַּפ"ו מֵהַל' מַת"ע דְּצָפוֹ לְתוֹף שְׁדָהּוּ הָוֵי שְׁכָחָה מִשְׁמַע אִפְּי' צָפִין בְּאֹרֵי שְׁדָהּוּ הִיָּינוּ ע"ג אֲבָן אוֹ עֲמוּד הָוֵי שְׁכָחָה אַע"ג דְּהָא נְמִי קָשָׁה קָצַת הָא לֹא אִיפְּשִׁיטָא בְּגִמְרָא אֵי אֹרֵי שְׁדָהּ כְּשְׁדָהּ דְּמִי אֵי לֹא מ"מ הָא לֹא קָשָׁיָא דְבִירוּשְׁלָמֵי נְמִי מוּכַח דְּלֹא אִיכְפַּת לָן גְּבִי שְׁכָחָה בְּצָרְף מִדְּמִשְׁנֵי הָא דְּמִמְעֻטֵי רַבְּנָן הֵכָא טְמוֹן וְגַבֵּי שְׁכָחָה לֹא מִיעֻטוּ.

מִשׁוּם דְּגַבֵּי שְׁכָחָה אִיכָּא מִיעֻטוּ אַחַר מִיעֻטוּ וְהֵכָא לִיכָּא מִיעֻטוּ אַחַר מִיעֻטוּ דְּבְּאֲדָמָה אִיכְּטָרִיף לְמַעֻטֵי צָרְף. ש"מ דְּגַבֵּי שְׁכָחָה לֹא מִמְעֻטִּינוּ צָרְף דַּאל"ה מִנ"ל לְמִיָּדֵי בְּמִיעֻטוּ אַחַר מִיעֻטוּ לְטְמוֹן דִּילְמָא חַד אֲתִי לְמַעֻטֵי צָרְף וְכִמּוֹ שְׁכ' לְעֵיל וְאִפ"ל פִּינּוֹן דְּקִי"ל בְּעֵלְמָא לְכָל מִיָּלֵי דְּמִין בְּמִינוֹ אֵינּוּ חוּצָץ ה"נ לֹא הָוֵי כְּצָרְף אֲלָא כְּמִוּנָח בְּאֲדָמָה וְעַדִּין צ"ע: וְעֵינּוּ בְּדַבְרֵי הֶרְמֵב"ם ז"ל שְׁכ' נִמְצְאוּ חֲלָלִים הֶרְבֵּה זֶה בְּצַד זֶה מוּדָדִים מְכָל אֲחָד וְעֵינּוּ בִירוּשְׁלָמֵי דְּאָמַר רַבִּי עַל הָאֵי בְּעֵיָא דְּב' חֲלָלִים זַע"ז דִּיאֹת אָמַר הָאֵי סְבָא דְּאֵין מוּדָדִים לֹא מְעֵלִיּוֹן וְלֹא מִתְחַתּוֹן מִשׁוּם דְּכַתִּיב כִּי יִמְצָא וְלֹא כִּי יִמְצְאוּ חֲלָלִים מִשְׁמַע קָצַת דַּס"ל דְּבַב' חֲלָלִים לֹא הָוֵי עוֹרְפִין כְּלָל דְּשִׁנֵּי מְדִידוֹת כְּאֲחָד לֹא כְּתַב רַחֲמָנָא וִי"ל דְּתַלְמוּדִין נְמִי הָכִי ס"ל וּמִש"ה לֹא קָאֻמַר הָאֵי צַד דְּאֹ דִּילְמָא מִשְׁנִיָּהֶם מוּדָדִים כְּמוֹ שְׁכ' רַש"י ז"ל מִשׁוּם דְּאֵי שְׁנִיָּהֶם רְאוּנָן לְמִדִּידָה אֵין מוּדָדִין כְּלָל אֲבָל הֶרְמֵב"ם ז"ל נִרְאָה דַּס"ל דְּתַלְמוּדִין לֹא ס"ל לְהַדְּ דְּרִשָׁא דְּרַבִּי לְמַעֻטֵי ב' חֲלָלִים וְצָרִיף לְמִדּוֹד לְכָל אֲחָד וְדו"ק: ע"ב גַּמ' פְּשִׁיטָא פִּינּוֹן דְּתַנָּא לְעִיר שְׁאִין בְּהַ ב"ד אֲנָא יַדְעָנָא כו'.

הָא קַמ"ל כו' שְׁמַנִּיחִין אוֹתָהּ כו' עֵי בְּמַכּוֹת דָּף י' דְּפִלְגִי ר' אֲמִי וּר' אֲסִי בְּעִיר שְׁאִין בְּהַ זְקַנִּים אֵי מְבִיאָה עֲגֵלָה עֲרוּפָה ח"א אֵינָה מְבִיאָה דְּכ' זְקַנֵּי הָעִיר וְלִיכָּא וּח"א מְבִיאָה דְּזַקְנֵי הָעִיר לְמַצּוֹה בְּעֵלְמָא וְהַקְשׁוּ הַתּוֹס' ז"ל הֵתֵם הָא תְּנֻן בְּהֶדְיָא דְּאֵין מוּדָדִין אֲלָא לְעִיר שְׁיֵשׁ בְּהַ ב"ד וְתִי' דְּהִיכָא דְּאִיכָּא עִיר שְׁיֵשׁ בְּהַ ב"ד מוּדָדִין לְהַ אֲבָל אֵי לִיכָּא עִיר שְׁיֵשׁ בְּהַ בֵּית דִּין מוּדָדִין גַּם לְעִיר שְׁאִין בְּהַ בֵּית דִּין וְאֵין דְּבִרְיָהֶם ז"ל מוּכְבָּנִים דְּאֵם כֵּן מֵאֵי פְּרִיף פְּשִׁיטָא הָא אֲדַרְבֵּה עִיָּקָר רִישָׁא אֲסִיפָא קָאֵי דְּאִימְתִי אֵין מוּדָדִין לְעִיר שְׁאִין בְּהַ ב"ד כְּשְׁיֵשׁ עִיר שְׁיֵשׁ בְּהַ ב"ד.

אֲבָל אֵי לִיכָּא עִיר שְׁיֵשׁ בְּהַ ב"ד מוּדָדִין גַּם לְעִיר שְׁאִין בְּהַ ב"ד. וְעוֹד מִש"כ דְּהֵתֵם מִיָּרִי שְׁאִין שְׁם ב"ד בְּכָל הַעֲיִירוֹת הַסְּמוּכוֹת ג"כ קָשָׁה דְּהָא לֹא אֲזַלִּין בְּתַר קוֹרְבָה בְּכַה"ג וְאִפְּי' אִם הָעִיר שְׁאִין בְּהַ ב"ד קוֹרְבָה יוֹתֵר מ"מ מוּדָדִין לְעִיר שְׁיֵשׁ בְּהַ ב"ד הֶרְחוּקָה וְאִפְּיֻלוֹ הֵיא בְּסוּף אֲרֻץ יִשְׂרָאֵל וּמֵאֵי נַפ"מ אִם אֵין שְׁם ב"ד בְּכָל הַעֲרִירוֹת הַסְּמוּכוֹת יִמְדְּדוּ לְעִיר רְחוּקָה שְׁיֵשׁ בְּהַ ב"ד וְלִזְהַ י"ל דְּהַתּוֹס' ז"ל בְּמַכּוֹת אֲזַלִּי בְּשִׁטַּת הַרִיצָב"א ז"ל שְׁהִבִּיאֻ הַגַּה"מ בַּפְּט"ו מֵהַל' רוּצָח דְּמִיָּרִי הֵכָא שְׁיֵשׁ ג' עֲיִירוֹת דְּקִיָּמִין כְּחֻצְבָא בְּב' יֵשׁ בְּהֵם ב"ד וּבֵא' אֵין בְּהַ ב"ד וְנִרְאָה דְּכ' כֵּן מִפְּנֵי קוֹשִׁיַת הַתּוֹס' ז"ל בְּב"ב דְּמִשְׁמַע הֵתֵם דְּהוֹלְכִין אַחַר קוֹרְבָה וְא"כ לְמָה הוֹלְכִין אַחַר עִיר שְׁיֵשׁ בְּהַ ב"ד גִּיזִיל בְּתַר קוֹרְבָה וְנִימָא

דודאי מעיר שאין בה ב"ד הוי הקלל להכי תי' דמיירי דאיפא ב' עיירות שיש בהם ב"ד דאיפא רובא נגד העיר שאין בה ומש"ה לא אזלינן בטר קורבנה אבל אי ליפא אלא ב' עיירות ואחת אין בה ב"ד וקרוכה היא אזלינן בטר קורבה ולא היו עורפין כלל והתוס' ז"ל נמי הכי ס"ל דע"כ אין מודדין אלא לעיר שיש בה ב"ד היינו דליפא למיזל בטר קורבה אבל היכא דאיפא למיזל בטר קורבה מודדין גם לעיר שאין בה ב"ד וכעת נעלם ממני ד' הריצב"א ז"ל איה מקומן בבניאור יותר פי אינו מבנררים לי עדיון: אבל מדברי הרמב"ם ז"ל משמע דאפילו אי עיר שאין בה ב"ד קרוכה אין הולכין אחריה אלא מודדין לעיר שיש בה ב"ד.

ועיין גירסת הירושלמי וכן משמע מלשון התוספתא דמכילתין ע"ש. אלא דמש"כ שם אם הנה עיר עו"ג בנתים אינו מוכן דבסמוך לעיר עו"ג משמע דאין מודדין כלל וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל וע"כ צ"ל דגזה"כ הוא דלא פטרינן עיר שיש בה ב"ד מחמת קורבת עיר שאין בה ב"ד ותו ליפא לתרוצי כתי' התוס' ז"ל במפות שם.

ע"כ נראה דהרמב"ם ז"ל לא מפרש עיר שיש בה זקנים היינו ב"ד אלא זקנים ממש דאל"ה אמאי שני הש"ס בלישניה למיתני עיר שיש בה זקנים ולא נקט ב"ד וכן הוא לשון הרמב"ם ז"ל לענין קליטה עיר שאין בה זקנים אינה קולטת והוא ז"ל לא הוי מיסתם לה סתומי בהאי לישנא אם הנה מפרש זקנים היינו ב"ד אלא נראה דמפרש זקנים כפשטיה ובה ניחא מה שלא כתב להאי דינא אלא לענין ערי מקלט ולא גבי עגלה ערופה וכן סורר ומורה וכמו שתמה בזה המשל"מ ז"ל בהל' ממרים ולפי ה"ל י"ל דלא כתב כן אלא גבי ערי מקלט דר' אלעזר נמי קאמר התם בפשיטות דאינה קולטת אם אין בה זקנים ולא דרשינן התם זקני ב"ד דליפא התם דין ומשפט דליבטי ב"ד.

אבל לענין עגלה ערופה וכן סורר ומורה דזקני העיר התם הם ב"ד. פסק כמ"ד דלא בעינו זקנים ממש ואע"ג דבעינו בעגלה ערופה שייצאו כל זקניו עם ב"ד כמו שכ' הרמב"ם ז"ל שם בהל' רוצח וכדאיתא בספרי היינו למצוה בעלמא: וע"פ הדברים הנ"ל נראה לי שב קצת דברי הרמב"ם ז"ל שלא כ' להו אוקימתא דאמרינן בב"ב דקרא מיירי דווקא בעיריושבת בין ההרים אבל בלא"ה אזלינן בטר רובא דעלמא ואין עורפין והרמב"ם ז"ל השמיטה ועיין בכ"מ ז"ל שם והיינו מטעם הנ"ל כי היכי דשמענו הכא בשמעתי דלא אזלינן בטר קורבה לפטור ממצוה זו והולכין לעיר שיש בה ב"ד לקיים המצוה הנ"ל לא מהני רובא דלעלמא לפטור ממצוה זו ודווקא פשיט עיר אחרת דנפישא וראויה למצוה זו בהא אזלינן בטר רובא יותר מקורבה וא"כ עיר שאין בה ב"ד אע"ג דנפישא היא ג"כ מניחין אותה והולכין למדוד לעיר שיש בה ב"ד אע"ג דקטנה ורחוקה היא וכן משמע מד' התוספתא דאיתא התם נמצא סמוך לירושלים ג"כ מניחין אותה ומודדין לעיר אחרת וירושלים ודאי קרתא דנפישא הואי משאר עיירות הסמוכות לה אפ"ה לא אזלינן בטר ירושלים לפטור ויכר הקשו התוס' ז"ל בב"ב שם להו סברא דאזלינן בטר רובא דעלמא א"כ למה לי קרא למעוטי ירושלי' דאינה מביאה עגלה ערופה משום דלא נתחלק' לשבטים הא בלא"ה אינה מביאה דאיפא למיזל בטר רובא דעלמא דשכיחי בה עולי רגלים ולפי הנ"ל א"ש דלא אזלינן לא בטר רובא ולא בטר קורבה לפטור: משנה נמצא מכנין בין ב' עיירות שתייהם מביאין ב' עגלות דברי ר"א ומסקינן

בגמרא דס"ל אפשר לצמצם וקרובה ואפ"ל קרובות וחקמים פליגי עליה בבכורות ותרי
תנאי איפא התם אליבא דרבנן לחד ברייתא ס"ל לרבנן דאפשר לצמצם ולא מייתי פלל
משום דקרובה ולא קרובות ולאידך ברייתא ס"ל לרבנן דמביאין עגלה בשותפות משום
דאי אפשר לצמצם וליכא אלא חד קרובה משמע דלמ"ד אפשר לצמצם ליכא שום סכרא
למימר דיביאו עגלה בשותפות ולכאורה אמאי לא נימא דיביאו עגלה בשותפות משום
דשניהם קרובים בשנה ולא ידעינן האי חלל מהי מינייהו הוא ע"כ יביאו עגלה בשותפות
דספק הוא מהי מינייהו הוא ומאיזה טעם אימעיט שתייהם קרובות מלהביא עגלה
בשותפות וי"ל דהא דעיר הקרובה מביאה ג"כ ספק הוא וכש"ש שתיים קרובות פטורות
לגמרי משא"כ למ"ד אי אפשר לצמצם דאחת ודאי מחויבת מפני שהיא עיר הקרובה
צריכין להביא בשותפות ובירושלמי גריס במתניתין וחכ"א עיר אחת מביאה עגלה אחת
ואין ב' עיירות מביאות ב' עגלות משמע דאחת מביאין בשותפות ומפרש התם טעמייהו
דר"א דריש ומדדו אל הערים כו' ואי שתייהם קרובות שתייהם חייבות ורבנן דרשי והנה
העיר הקרובה אחת ולא שתיים ואפ"ה שתיים מביאות אחת בשותפות והיינו כמ"ש אלא
דיש לפרש דברי חכמים בירושלמי דאין ב' עיירות מביאין ב' עגלות היינו דאין מביאין
פלל וכהאי תנא בבכורות דס"ל הכי אליבא דחכמים: משנה נמצא ראשו במקום א' כו'
ואמרין בגמ' דהאי פלוגתא לענין מת מצנה דקנה מקומו ומ"מ מסיקרא דמתניתין משמע
דקבורת החלל היו אחר מדידת הזקנים שבלשפת הגזית וכמו שכ' הרמב"ם ז"ל בפ"ט
מהל' רוצח ודלא פדאיתא בתוספתא ובירושלמי דתחלה היו שולחים שלוחי ב"ד ומסמנין
אותו וקוברין אותו ומציינין אותו עד שיבאו ב"ד שבלשפת הגזית ועל דברי התוספתא
יש לדקדק הא פליגי במתניתין מאין מודדין אי מחוטמו אי מטיבורו והכי אפשר למודדו
אם פבר נקבר אלא ודאי משמע דהקבורה היתה אחר המדידה ועיין בירושלמי הגירסא
במתניתין איפכא ברישא תנא מאין היו מודדים כו' ואח"כ בבא דנמצא ראשו במקום
אחד כו' ועי' פ"מ שתמה על הרמב"ם ז"ל בזה ול"נ כמ"ש דסמך אסיקרא דמתניתין
ולמסקנא משמע דלענין מדידה ליכא נפ"מ פלל ולכ"ע מודדין במקום שנמצא ס"ד
ובלא"ה ליכא נפ"מ בזה לדינא דהא הלכה דמודדין מחוטמו וקי"ל גמי דאחר מקום
הראש הולכים ועי' בירושלמי דאשכח גונוי דלכ"ע מוליכין הראש אצל הגוף ע"ש: דף
מו ויהא מום פוסל בעגלה בק"ו מפרה מה פרה שאין השנים פוסלין כו' והקשה מהרש"א
ז"ל אמאי לא פריה מה לפרה שכן עליה פוסל בה ואין צריה שתמשון ותי' דהא גופא
פריה ומנ"ל דעליה פוסל בפרה דילמא לא מיפסיל שאר עבודות בפרה ונילף עגלה בק"ו
דמום פוסל ולא הבנתי דאפתי איכא למיפרה מעול גופא דבפרה מיפסיל בעליה בעלמא
ובעגלה עד שתמשוה פדכתיבי קראי ואיכא למימר מה לפרה שכן עליית עול פוסל בה
וי"ל דזה לא חשיב חומר בפרה פיון דאיכא חומר בעגלה דשאר עבודות פוסלות בה ויש
לדקדק אמאי לא יליף עגלה בק"ו מקדשים שאין העבודה פוסל בהם וגם איכא קדשים
שאין השנים פוסלין בהם אפ"ה המום פוסל בהם עגלה שהשנים פוסלין בה ועבודה
פוסלת בה אינו דין שהמום תפסל בה וי"ל דלענין מום ליכא למילף בק"ו מקדשים
דקדשים שאני שהם קרובות שמים ואיכא משום הקריבהו נא לפתחהו כו': ובירושלמי
אמרין דמחוסר אבר פוסל בה משום דגבי בני נח נמי פסול מחוסר אבר ואף על גב דיש
מהם למזבח עגלה נמי פיון דכתיב בה פפרה פיש מהן למזבח דמי.

וכן קאָמער הַתּם דַּטְרִיפֶה פֿסול בַּה מַהאי טַעמא וְהַרְמַב"ם ז"ל בפ"ט לא פֿתב אֶלָּא דַּטְרִיפֹת פּוֹסֵל בַּה דַּכְפָּרָה פֿתִיב בַּה פֿקַדְשִׁים וְדִין מְחֻסָּר אַבְר לא פֿתב וְתַמָּה ע"ז הכ"מ ז"ל ע"ש וְכַתּוּב הַפ"מ בִּירוּשְׁלַמִי דְגַבִּי בְּנֵי נָח נָמִי לֹא מִיפְסִיל מְחֻסָּר אַבְר מְדִלָּא הַזְכִּיר מִזֶּה בַּפ"ג מֵהַל' אִיסוּרֵי מִזְבֵּחַ וְאִין זֶה מוּבָן דֶּהָא טְרִיפֶה ג"כ לֹא הַזְכִּיר שָׁם אִיסוּרוֹ לְבָנֵי נָח וְלֹא פֿתב דִּין בְּנֵי נָח אֶלָּא בְּסוּף הַל' מַעַה"ק דְּמִתְרִין לְהַקְרִיב עוֹלוֹת לְשֵׁם בְּכָל מְקוֹם שְׂיָרְצוּ וְלֹא בִּיאָר שָׁם דִּינִים אֱלוֹ אִי אִיסוּרִין בְּמְחֻסָּר אַבְר וְטַמְאַה וְטְרִיפֶה וּבַפ"ג מֵהַל' עֲבוּדַת פּוֹכְבִּים מוֹכַח מְדַבְּרֵי דוֹס"ל דְּבָנֵי נָח אִיסוּר לְהַקְרִיב מְחֻסָּר אַבְר וְכַדְאִיתָא בַּע"ז דַּף נ"א וְנִרְאָה דְלֹא מְשַׁמַּע לִיה לְהַרְמַב"ם ז"ל לְמִילָף מַהָּא דַּכְפָּרָה פֿתִיב בַּה פֿקַדְשִׁים לְעַנְּנֵן מְחֻסָּר אַבְר דְּלִפְסֵל בַּה פֿינֵן דְּמוּם לֹא פֿסֵל בַּה פֿקַדְשִׁים מַהִיכִי פִּתִּי לְמִימַר דְּמְחֻסָּר אַבְר פֿסוּל בַּה וְעוֹד דְּמְשַׁמַּע הֵכָּא בְּגַמְרָא דְאִי לָאו ק"ו מְפָרָה לֹא הוּי יִלְפִינֵן לְמִפְסֵל מוּם בְּעַגְלָה מְדַכְתִּיב בַּה פֿפָּרָה פֿקַדְשִׁים וְה"נ דְּלֹא יִלְפִינֵן לְמְחֻסָּר אַבְר אֶבְל טְרִיפֶה מִקְלָתָא אַתְרִיתִי הִיא וְיִלְפִינֵן שְׁפִיר מְדַכְתִּיב בַּה פֿפָּרָה עַד שְׁאַנִּי תַמָּה עַל תַּמִּיהַת הַכ"מ ז"ל דְּלִפִּי דְבָרֵי דְהַרְמַב"ם ז"ל הוֹצִיא דִּין זֶה דְּפִסוּל טְרִיפֶה גַבִּי עַגְלָה מִד' הִירוּשְׁלַמִי הַנ"ל אִיפָּא לְמִיתַמָּה מְפָנֵי מַה לֹא פֿתב נָמִי דְּמְחֻסָּר אַבְר פֿסִיל בַּה דְאִיתַמַּר שָׁם בִּירוּשְׁלַמִי גַבִּי הַדְּדִי אֶבְל לֹא הוּי צָרִיף לְזֶה פִי גְמָרָא מְפֻנְשֵׁת הִיא בְּחֻלִּין דַּף ט' דַּטְרִיפֶה פּוֹסֵלָת בְּעַגְלָה מַהאי טַעמא דַּכְפָּרָה פֿתִיב בַּה פֿקַדְשִׁים וְלֹא אִיתַמַּר בְּתַלְמוּדִין אֶלָּא טְרִיפֶה וְלֹא מְחֻסָּר אַבְר וְכ"ש לְפִי מַש"כ הַרְמַב"ם ז"ל בַּפ"ב מֵהַל' א"מ דֶּהָא דַּטְרִיפֶה פֿסוּל בְּקַדְשִׁים הוּא מְשוּם הַקְרִיבָהוּ נָא לְפַחְתָּהּ כו' לְהַכִּי יִלְפִינֵן נָמִי לְעַגְלָה דַּכְתִּיב פֿפָּרָה דְלִיהוּי פֿקַדְשִׁים לְעַנְּנֵן זֶה אֶבְל לֹא לְעַנְּנֵן מְחֻסָּר אַבְר דְּמַקְרָא יִלְפִינֵן וְעִי' רַש"י ז"ל בְּחֻלִּין שְׁפֵתב דְּמְחֻסָּר אַבְר נָמִי פֿסִיל מְשוּם הַקְרִיבָהוּ כו' וְעִי' תוֹס' ז"ל שָׁם: רַש"י בַּד"ה עַגְלָה בַּת שְׁנֵתָה הִיא עַכ"ל עֵינֵן מַשַׁל"מ ז"ל בַּפ"א דְּפָרָה שְׁתַּמָּה עַל רַש"י ז"ל שְׁפִי כו"א דְּעַגְלָה בַּת שְׁנֵתָה וְהָא רַבָּנֵן פְּלִיגִי עֲלֶיהָ וְס"ל דְּעַגְלָה בַּת שְׁתִּים וְעִי' שָׁם שְׁהִבִּיא דְבָרֵי הַר"ש ז"ל בְּאִנְרָף וְלַחַד פֿירוּשָׁא אַתְיָא שְׁמַעְתִּין דְּוּוּקָא פֿרַבָּנֵן וְלֹא כו"א.

דַּלר"א בַּפָּרָה פּוֹסֵלִין בַּה שְׁנִים וְדוּוּקָא בַּת שְׁתִּים וְלֹא יוֹתֵר וּמְשַׁמַּע מְשַׁמְעִין דְּכָל הַנִּי קַדְשִׁים דְּלֹא פֿתִיב בְּהוּ בֵּן שְׁנָה אִין הַשְּׁנִים פּוֹסֵלִין בְּהוּ וְאִין שְׁיַעוּר בְּשְׁנִים לְמַעְלָה וְלִיפָּא דְּפִסְלֵי שְׁנִים אֶלָּא בְּפִסְחָא וְחַטָּאת דַּכְתִּיב בְּהוּ בֵּן שְׁנָה כְּמוֹ שְׁפִי רַש"י ז"ל לְקַמֵּן בַּד"ה מִי לִיפָּא כו' וְעִי' בַּמַּשַׁל"מ ז"ל בַּפ"ב מֵהַל' אִיסוּרֵי מִזְבֵּחַ שְׁהַקְשָׁה הָא זָקֵן פֿסוּל בְּכָל הַקְרִבָּנוֹת ע"ש שְׁהַאֲרִיף גַּם בְּזֶה וְהַדְּבָר בְּרוּר כַּמ"ש הוּא ז"ל שָׁם בַּהל' א"מ וּבַהל' פָּרָה דְּפִסוּל זָקֵן אִינוּ אֶלָּא מְדַרְבָּנֵן אֶבְל מַש"כ לְחַלְקֵי דְגַבִּי פָּרָה לִיפָּא פֿסוּל זָקֵן אֶפְּלוּ וְזָקֵן שְׁפּוֹסֵלָת בְּקַדְשִׁים מַה"ת.

פִּי הִיכִי דְמוּם לֹא פֿסִיל בַּה נְהִי דְמַסְתַּבֵּר לְמִימַר הִכִּי אֶבְל אִין צָרִיף לְזֶה דֶּהָא גַבִּי קַדְשִׁים נָמִי אִמְרִינֵן דְאִין הַשְּׁנִים פּוֹסֵלִין וּמַה שְׁהַקְשָׁה שָׁם מ"ש דְּזָקֵן חוּלָה וּמְזוּנָה לֹא פֿסִיל בְּפָרָה. וְיִוצֵא דוּפֵן וְאִתְּנֵן וּמְחִיר פֿסוּלִין בְּפָרָה מְשוּם דְּחַטָּאת קַרְיָא רַחֲמָנָא נִרְאָה מְדַאֲצִטְרִיף לְמִיכְתַּב אֲשֶׁר אִין בַּה מוּם ש"מ דְּלֹא גְמַרִינֵן לְכָל מִקְלֵי מַהָּא דְּחַטָּאת קַרְיָא רַחֲמָנָא וְלֹא יִלְפִינֵן אֶלָּא דְבַר עֲרוּנָה וְע"א: וְכַדְאִיתָא בַּע"ז דַּף כ"ג ע"ש בְּרַש"י וְתוֹס' ז"ל בְּאִנְרָף וּגַבִּי עַגְלָה נִרְאָה דְלֹא פֿסִיל בַּה כָּל הַנִּי לֹא רֹבַע וְלֹא נַעֲבָד פֿינֵן דְּהַמוּם לֹא פֿסִיל בַּה וְלֹא יִלְפִינֵן מַהָּא דַּכְפָּרָה פֿתִיב בַּה פֿקַדְשִׁים אֶלָּא לְעַנְּנֵן טְרִיפֶה לְחוּד אֶבְל לֹא כָּל שְׁאָר הַדְּבָרִים הַפּוֹסֵלִים בְּקַדְשִׁים: גַּמ' אִינְצִטְרִיף סַד"א ה"מ הִיכָּא דְעַבְד עֲבוּדַת הַיָּתֵר אֶבְל

עבודת איסור אימא ליתסרו יש לדקדק מנ"ל למימר הכי פיון דבק"ו מעגלה תו ליפא למילף דהא בעגלה פסול אפי' עבודה היתר וא"כ מנ"ל למיפסל בפקדשים אפי' עבודת איסור.

וכן הא דאמרינו לקמן דס"ד למיפסל עבד ביהו פשהו קדשים מהיכי תיתי למימר הכי דמסבא בעלמא ונדאי ליפא למיפסל פל הני וכיון דאיפא מיעוטא דבה דקדשים קילי מעגלה לענין עבודה ממילא לא פסיל בקדשים פל גונוני עבודה ולמה לי פל הני קראי וצ"ל דאי לאו הני קראי מסבא הנה לן להחמיר בקדשים לפסול עבודת איסור או עבודה פשהו מוקדשים משום דלא מסתבר לאקולי בקדשים פולי האי יותר מבבעגלה וסגי אם נקיל בעבודת היתר לחוד: תנאי היא דאיפא דמייתי לה מעגלה כו' ולפ"ז ע"כ רב יהודה דאמר דלא בעינו משיכה בשאר עבודות בפרה לא ס"ל גז"ש דעול עול מעגלה וקצת קשה הא דאמרינו לעיל על הא דרב יהודה שאני פרה דילפינו עול עול כו' והא לרב יהודה ע"כ מגופא דפרה יליף ויותר קשה בזה על הרמב"ם ו"ל שכ' בפ"א מהל' פרה גז"ש דעול עול מעגלה ואפ"ה חילק ביניהם דבפרה לא בעינו משיכה ובעגלה עד שימשוה פרב יהודה וכן הקשה הפ"מ ו"ל בירושלמי על דברי הרמב"ם ו"ל וכו' לתרץ דהוה מילתא תליא בפלוגתא דעלמא אי דון מינה ומינה או דון מינה ואוקי באתרה דלמ"ד דון מינה ואוקי באתרה נהי דילפינו שאר עבודות מעגלה אבל אוקי באתרה דומיא דעול דלא בעינו משיכה בפרה ה"ה שאר עבודות ולכאורה מילתא דמסתבר הוא אבל מדלא קאמר הש"ס הכי משמע דלא שייך הכא בפלוגתא הנ"ל ואפי' למ"ד בעלמא אוקי באתרה הכא ליפא למימר הכי דאי נימא אוקי באתרה דומיא דעול א"כ נימא דשאר עבודות פוסלות אפילו שלא בשעת עבודה דומיא דעול ומנ"ל לחלק בפרה בין עול לשאר עבודות לענין שלא בשעת עבודה וי"ל דלענין שעת עבודה לא שייך למימר אוקי באתרה פיון דאשכחן בעגלה דחלוק עול משאר עבודות הא גופא ילפינו לפרה דעול חלוק משאר עבודות שלא בשעת עבודה אבל לענין דליבועי משיכה פיון דאשכחן דיש חלוק בזה בין פרה לעגלה דבעגלה בעי שתמשוה ובפרה לא בעינו משיכה.

ה"ה דבשאר עבודות הוי פל חד פדיניה ודו"ק: גמ' מנין לאיתן שהוא קשה שפנאמר איתן קשה פסלע ופי' דמתניתין נמי הכי הוא איתן פמשמעו קשה היינו דלמצנה בעינו שיהיה קרקע קשה אבל בדיעבד אע"פ שאינו איתן פשר דלא פתיב ביה עיפובא וקצת קשה מ"ש דבעינו הכי לעיפובא הא בכל דוכתי לא בעינו דליתני ביה קרא לעיפובא כ"א גבי קדשים ועוד אמאי לא נימא נמי אע"פ שלא היה נחל פשר ונראה בזה דברי הרמב"ם ו"ל בפ"א המשנה דהוא מפרש למתניתין הכי איתן פמשמעו היינו נחל גדול השיעור וקמ"ל מתניתין קשה אע"פ שאינו איתן פשר פי' אע"פ דסתם משמעות איתן הוא על גנדל שיעורו מ"מ אם קשה ונחוק ההמשכה הוא ג"כ פשר דקשה גם כן בכלל איתן הוא והיינו דאמרינו הכא בברייתא מנין לאיתן שהוא קשה אע"ג דסתם משמעות איתן הוא על גנדל השיעור מ"מ גם זה בכלל איתן הוא שפנאמר איתן מושבא דלפי' רש"י ו"ל לא א"ש הא דאמר מנין לאיתן שהוא קשה כו' הא במתניתין אמרינו איתן פמשמעו קשה הרי דמשמעותו קשה פשיטא הוא ומאי קאמר מנין כו' ועי' תוס"ט ו"ל שכתב פנ"ל ועי' בירושלמי דאיפא מ"ד אע"פ שאינו נחל נמי פשר ומסיק התם דלאו דסמכא הוא ע"ש: ע"ב גמ' ועורפין כו' מ"ט גמר עריפה עריפה מחטאת העוף ולא נתבאר אי צריף לערוף

הסימנים ג"כ: ובירושלמי משמע דצריך שיצטרף שנים או רוב שנים והרמב"ם ז"ל לא ביאר זאת ומקא דאמרינן בזבחים סוף פ' תטאת העוף דצריפתה מטרת אותה מידי גבילה אין הכרח דעורף הסימנים ג"כ דאפילו בלא סימנים מטרת מידי גבילה דהכשרה בקף ועוד נראה דאין צריך לערוף הסימנים דכי מתה עומד ועורף וכדפרכינן בחולין גבי מליקת חטאת העוף למאי דקיי"ל דנשברה מפרכת ורוב בשר עמה גבילה מחיים וכי מתה עומד ומולק ומשני חותף מפרכת בלא רוב בשר אבל בעגלה ערופה משמע דעורפין אותה פברייתה א"כ ע"י המפרכת כמתה היא ולמה יצרוף עוד הסימנים וצ"ע ועי' בירושלמי בפירקין דפליגי בה אמוראי לענין אותו ואת בנו אי חייב בעריפת עגלה דר"מ ור"ש לא פליגי אלא בשחטה ומדמי התם אי זו היא שחיטתו לענין אותו ואת בנו ה"ה דמטהרתה מידי גבילה וא"כ למאי דקיי"ל שם בזבחים דצריפתה מטרתה מידי גבילה הנה נראה דה"ה לענין אותו ואת בנו דחשיב שחיטה וכן מוכרח מקא דאמרינן ביומא דחיייתו לצוק זו היא שחיטתה ופסק פן הרמב"ם ז"ל בפ"ח מהל' עבודת יוה"כ וכש"כ דצריפתה זו היא שחיטתה ודברי הפ"מ שפתיב בדעת הרמב"ם ז"ל דבעריפה ליכא משום אותו ואת בנו: אינו נראה דלא גרע מדחיה לצוק: גמ' אשר לא יעבד כו' לשעבר כו' ומסיק דבלהבא כ"ע לא פליגי דאסור דהא כתיב לא יזרע פי פליגי לשעבר דר' יאשיה דריש אשר לא יעבד לשעבר ולא יזרע להבא ור' יונתן ס"ל דאשר ריבויא הוא ומרבי שאר עבודות ולפ"ז נראה קצת דר' יאשיה דלא כתיב להבא אלא ולא יזרע לחוד לא נאסר להבא אלא זריעה לחוד דהא אליביה ליכא ריבויא לשאר עבודות וא"ש בזה הא דפריך הש"ס בסוף מכות ולקחשב נמי הזרע בנחל איתן ואמאי לא קאמר משום חורש בנחל איתן והיינו משום דבזריעה לכ"ע לוקה.

ובירושלמי בפירקין נקט להאי פירכא ליתני משום חורש ולא מיייתי התם פלוגתא דר' יאשיה ור' יונתן ועי' בתוסי"ט ז"ל ובפ"מ מש"כ ולפי הנ"ל ע"כ מתניתין דלא כר' יאשיה פיון דאסרה פל עבודות אבל אין הדבר מוכרח לעשות פלוגתא חדשה בין ר' יאשיה לר"י מה שלא הוזכרה בש"ס ולר' יאשיה נמי ילפינן שאר עבודות מזריעה: תניא הנה ר"מ אומר כופין ללונה ששכר הלונה אין לה שיעור עי' מהרש"א בח"א מש"כ דלא שייך ה"א דמצינו שמתן שכרה בצדה אין כופין אבל בד' הרמב"ם ז"ל בפ"ד מהל' אבל מבוארים הדברים היטב שכ' שם כופין על הלונה כמו על הצדקה וכבר הקשו התוס' ז"ל בחולין פ' כל הבשר הא דכופין על הצדקה הא מצוה שמתן שכרה בצדה היא ע"ש מה שתי' ודברי ר"מ מסייעין למתניתין דתנן דזקני ב"ד אומרינן זדינו לא שפכי דלא פטרוהו בלא מזון ובלא לונה אלמא דלונה ומזון חד דינא להו דבר המנוטל על הב"ד וכי היכי דכופין על הצדקה ה"נ כופין על הלונה וכי היכי דעל הב"ד לעשות קופה של צדקה ה"נ על הב"ד לעשות שלוחים ללונה וכמו שכ' הרמב"ם ז"ל שם וב"ד היו מתקנים שלוחים כו' והיינו דתנן במתניתין לא פטרנוהו בלא לונה דאטו ב"ד בעצמן צריכין ללות לכל אדם אלא צריך לתקן שלוחים מיוחדין לזה: שם גמ' שפא סגחוב ולא בלבנה כו' ואף מלאך המות אין לו רשות לעבור בה והיינו דשכר המלנה הוא פשכר התורה וכמו שאז"ל לקמן פי התורה היא לנית חן להורות לאדם הדבר אשר ילה ובזכותה נכו ישראל לחירות ממלאך המות ומשעבוד מלכיות מפני שאין פח לאלו לשלנט אם לא על תועה מדבר החיים אבל המהלך אחרי לנית חסון ילה דרכו לבטח ואין לה בן חורין הימנה כמו

כן הוא שֹׁכֵר הַמְלִינָה מוֹרֵה דָרֶךְ לַחֲבִירוֹ לְבַל יבֹא מְכַשׁוֹל לְפָנָיו שֹׁכְרוֹ הוּא לְצִאת לַחֲירוֹת מִשַׁע"מ וּמִמְלֵה"מ וְזֶה שֶׁנֶּחְלְקוּ חֻזְקֵיהָ אָמַר בְּפִיו עֲקַם לָהֶם וּר"י אָמַר בְּאַצְבָּעוֹ הִרְאָה לָהֶם שְׁנֵי אֱלוֹ מְכֻוֹנִים כְּנֶגֶד ב' הַהֲצִלוֹת בְּשִׁבִיל שֶׁהִרְאָה לָהֶם בְּאַצְבָּעוֹ זָכָה שְׁלֹא יִשְׁלְטוּ בּוֹ וּבִזְרָעוֹ יָדֵי הַזָּרִים לֹא יֵד סִנְחָרַב כּו' וּבְשִׁבִיל שֶׁעֲקַם לָהֶם בְּפִיו זָכָה לַחֲירוֹת מִמְלֵה"מ.

כִּי הַמֵּנֶת וְהַחֲיִים בִּיָּד לְשׁוֹן: גַּמ' בְּשִׁבִיל ד' פְּסִיעוֹת שְׁלוֹהַ פְּרָעָה לְאַבְרָהָם נִשְׁתַּעֲבַד בְּבָנָיו ד' מֵאוֹת שָׁנָה וְהַעֲנִין כִּי הַמְלִינָה אֶת חֲבִירוֹ מְגַבִּיר כַּחוֹ עַל הַמְתַּלְוָה וְהַמְתַּלְוָה נִימְתָן פִּתְחַת רְשׁוֹת הַמְלִינָה וּבְשִׁבִיל זֶה נִימְתָן הַפֶּחַ לְפְרָעָה לְהִשְׁתַּעֲבַד בְּבָנָיו שֶׁל אַבְרָהָם מִפְּנֵי שְׁלִינְהוּ לְאַבְרָהָם וְהַמְשִׁיף כַּחוֹ וּרְשׁוֹתוֹ לִשְׁלֹט בְּזָרָעוֹ וַיֵּשׁ לְפָרֵשׁ בְּזֶה מֵה שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי בְּשַׁלַּח פְּרָעָה כּו' כָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי אֵינּוֹ אֲלֵא צָרָה.

כִּי בִיציאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם שֶׁיִּלְחָם פְּרָעָה וְלִינְהוּ אוֹתָם. וְזֶה הָיָה קִצְתַּ צָרָה כִּי תַכְלִית צִאתָם הָיָה לְהַפְרִיד מִפִּתְחַת יָד מִצְרַיִם וְהוּא בְּשִׁלְחָם וְלִוְנֵהֶם חֲזוֹר וְהַגְבִּיר עֲלֵיהֶם כַּחוֹ וּרְשׁוֹתוֹ וְלָזֶה לֹא נָחַם כּו' כִּי אָמַר כּו' פֶּן יִנָּחַם כּו' וַיִּסַּב כּו'.

דָרֶךְ הַמְדַבֵּר יָם סוּף כּו' וְכֹאשֶׁר רָאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי מִצְרַיִם נוֹסַע אַחֲרֵיהֶם נִתְיַרְאוּ אוֹלֵי יַעֲמוּד לֹו פֶחַ הַלְוִיָּה לְשִׁלְטָן בָּם ח"ו וְאָמַר לָהֶם מִשֶּׁה מִפִּי הַגְּבוּרָה הַתִּיַצְבוּ כּו' כִּי אֲשֶׁר רָאִיתֶם אֶת מִצְרַיִם עַד הַנְּהָ לֹא תוֹסִיפוּ לְרֹאוֹתָם כּו' כִּי עַל הַיָּם נִשְׁבֵּר פֶּחַ פְּרָעָה לְשִׁבְרֵי שְׁבָרִים וְנִתְפָּרְדוּ זמ"ז עַד עוֹלָם: גַּמ' שְׁמוּאֵל אָמַר רָאָה שְׁפֹלֶן נִתְעַבְרָה כּו' ר"י אָמַר רָאָה בְּלוּרִית לָהֶם כְּאִמּוּרֵי ר' יוֹחָנָן אָמַר רָאָה שְׁלֹא הָיָה בָּהֶם לַחֲלוּחִית שְׁלֵ מִצְנָה יֵשׁ לְכוּיִן דְּבַרְיָה ז"ל בְּהָא דְאִמְרֵינֵן לְקַמֵּן כִּי מִפְּחַ מ"ב קְרַבְנוֹת שֶׁהַקְרִיב בְּלֶק לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל זֶה גָרַם לְבִקְיעַת הַמ"ב יְלָדִים וְתֹאכְלֵם חֲזִיהַ רְעָה וְכַמְבּוֹאֵר בְּדַבְרֵי זוּה"ק ע"פ חֲזִיהַ רְעָה אֲכַלְתֶּהוּ וְנִתְקַיְיְמָה בְּזֶה קִצְתַּ מַּחֲשָׁבַת בְּלֶק וּבִלְעָם לְשִׁלְטָן בְּיִשְׂרָאֵל וְלְבַלְוַע אוֹתָם פִּתְחַת כּוֹכַב רְעָה אֲשֶׁר רָאוּ אִיצְטַגְנִינֵי פְרָעָה וְלֹא הָיָה בִּיכוּלְתָם לְהוֹצִיא מַחֲשָׁבָתָם הִרְעָה אֵל הַפּוֹעֵל מִפְּנֵי זְכוּת ג' דְּבָרִים אֲשֶׁר הִגִּין עַל יִשְׂרָאֵל הָאֲחַת רֵאשִׁית צְמִיחַת יִשְׂרָאֵל וְתוֹלְדָתָם ע"י טְהָרָה וְקִדּוּשָׁה כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר מִי מָנָה עֶפְרַיִם וְעַקֵּב וּמִסְפָּר אֶת רוֹבַע יִשְׂרָאֵל כְּדֵאִיתָא בְּמִדְרָשׁוֹת הַשְּׁנִית זְכוּת הַמִּצְוֹת כַּמֶּש"נ פְּרַע שָׁכַב כְּאִרֵי הַיָּינוּ זְכוּת ק"ש שְׁחֲרִית וְעַרְבִית כְּמוֹ שֶׁדָרְשׁוּ ז"ל בְּזֶה הַשְּׁלִישִׁית הִיא זְכוּת מְלַבּוּשֵׁי הַחִיצוֹן שֶׁלָּהֶם אֲשֶׁר מִצְוִינֵי הַמָּה בְּמִצְוֹת וְהַמָּה לְמַחֲסָה שְׁלֹא יִשְׁלֹט בָּהֶם עֵינֵי הָרַע וְכַמוֹ שֶׁאָמְרוּ ז"ל ע"פ וְתִהִי עֲלֵיו (עַל יִשְׂרָאֵל) רוּחַ אֱלֹקִים כְּאִמָּא דְּפָרִיס סוּדְרָא עַל בְּרָא לְהַצִּילוֹ מִעֵינֵי הָרַע וְלִזְאוֹת נִסְתָּמוּ עֵינֵיהֶם שֶׁל בְּלֶק וּבִלְעָם וְלֹא הָיָה לָהֶם פֶּחַ לְהַפִּילֵם בְּרָעָה ח"ו וְעַכ"ז בְּשִׁבִיל הַקְרַבְנוֹת נִימְתָן לָהֶם פֶּחַ וְלַחֲזִיהַ הִרְעָה לְבַקַע הַמ"ב יְלָדִים מִפְּנֵי אֲשֶׁר לֹא הָיוּ לָהֶם כָּל אֱלוֹ הַהַגְנוֹת כִּי רֵאשִׁיָּהֶם הָיָה בְּאִסּוֹר וְנִתְעַבְרָה כּו' וְזְכוּת מִצְוֹת אֵין לָהֶם כִּי לֹא הָיָה בָּהֶם שׁוּם לַחֲלוּחִית מִצְנָה עַד עוֹלָם הַגְּנַת לְבוּשׁ הַחִיצוֹן ג"כ לֹא הָיָה לָהֶם כִּי בְּלוּרִית רָאָה לָהֶם כְּאִמּוּרֵי ע"כ מְצָאָה עֵתָה הַחֲזִיהַ רְעָה מְקוֹם לְשִׁלְטָן בָּהֶם וַיֵּשׁ לְכוּיִן עוֹד בְּזֶה כִּי מְקוֹר מִים הִרְעִים הוּא נַחַל הַשְּׁטִיִּים נוֹבַע בְּנַחֲלַת וְאָרְץ מוֹאָב וְאֵלִישַׁע בְּתַפְלָתוֹ רִיפָא אֶת מִים הִרְעִים אֲשֶׁר בִּירִיחוֹ וְהִילָדִים אֱלוֹ בְּשִׁבִיל שְׁבִיזוֹהוּ וְאָמְרוּ עֲלֵה קִרְחַ כּו': ע"ז נִתְעַזְרַר וְנִתְגַבֵּר עֲלֵיהֶם פֶּחַ מוֹאָב וְחֲטָף נַפְשׁוֹת אֱלוֹ הִילָדִים לְבָאֵר שַׁחַת אֵל מְקוֹם מִים הִרְעִים ע"כ נִסְמָךְ שָׁם בְּמַלְכִים סְמוּךְ לְנֶס שֶׁל רְפוּאוֹת הַמִּים נֶס שֶׁל מְלַחְמַת מוֹאָב כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר עַל יְהוֹרָם וַיִּפְשַׁע מוֹאָב כִּי מִימֵי הִרְעִים חֲזָרוּ וְהַתְּגַבְּרוּ לִינֶק מִן הַקּוֹדֶשׁ כְּאֲשֶׁר זֶה הוּא

עיקר התגברות איזה עם לפי העת והזמן ע"כ ציונה להם בהלחמם עם מואב כל עץ טוב תפילו וכל מעין טוב תסתומו והבן: דף מז משנה נמצא ההורג עד שלא נערפה העגלה תצא ותרעה בעדר כו' עי' בכריתות דף כ"ה דהוכיח רבא מינה דאינה נאסרת מחיים דאי מחיים נאסרה אמאי תצא ותרעה בעדר הא איתסרא מחיים והרמב"ם ז"ל פסק דמחיים נאסרה וכו' ינאי בכמה דוכתי דירידתה לנחל איתן אוסרתה ואפ"ה פסק דאם נמצא ההורג עד שלא נערפה תצא ותרעה בעדר ועי' בכ"מ ז"ל שם וכבר הקשו זאת להרשב"א ז"ל וכו' הכ"מ ז"ל לתרץ ע"פ דברי התוס' ז"ל שם בכריתות דלמה לא תרעה בעדר אפילו נאסרה מחיים כמו אשם נדאי ותי' דהקא הוי דומיא דאשם תלוי דמספק גמר ומקדיש וה"ל בעגלה ערופה פן והרמב"ם ז"ל ס"ל פקושינתם ואפ"י אם נאסרה מחיים מ"מ כשנמצא ההורג ולא נערפה תרעה בעדר וכדעתו של הרמב"ם ז"ל מבואר בירושלמי במכילתין ואדרבה דייק איפכא דתנו תצא ותרעה בעדר מאי תצא.

תצא מקדושתה וזה דלא כשיטת ר"ת בעלמא דשור הנסקל אינו אסור בהנאה מחיים ובמתניתין דכריתות שם תנו נמי עד שלא נסקל יצא ותרעה בעדר משמע דיצא מאיסורו אלא דבתלמודין ע"כ לא ס"ל להאי דיוקא וכדדייק מינה דלא מיתסרא מחיים: ויש לדקדק בעיקר סברא זו הן לדעת הרמב"ם ז"ל וכמו שכ' הכ"מ דאדעתא דהרי לא אקדשה דשכיח הוא שימצא ההורג הן לסברת התוס' ז"ל דמספק גמר ומקדיש היכי מציינו קדושת פה בעגלה ערופה ולא מציינו בזה אלא איסור בעלמא כמו בשור הנסקל דאיסור הוא דרביע עלה וילפינו להאי איסורא בריש פרייתות מוערפו שם את העגלה וכינו דאין פאן קדושה מדעת אדם אלא איסור בעלמא מגוזה"כ היכי שייך למימר בנמצא ההורג דאדעתא דהכי לא אקדשה.

ומאן אקדשה ואיסורא דרבע עלה בשעת ירידתה לנחל איתן להיכן הלך ונהי דאשכחן דכונתה גם בשור הנסקל אם הוזמו עדיו או שפא הרוג ברגליו דיצא ותרעה בעדר ופקע איסורו התי' שאני דאיגלאי מילתא למפרע דגמר דינו בטעות הנה ולא שור הנסקל הוא פלל אבל עגלה דבשעת ירידתה ראוייה היתה לנה לכפר ספיקה ואם אח"כ נמצא ההורג מנ"ל דליבטיל איסורא שחל עליה כבר ומידי דהוי אם שחט את העגלה ונכסלה זו וצריף לכפר באחרת ואפ"ה הראשונה באיסורה קיימא פיון דכבר נאסרה וכדמוכח בחולין דף פ"ב ובכריתות דף כ"ה ה"נ דכונתה בנמצא ההורג אח"כ וכן אם נמצאת העגלה טריפה אחר ירידתה לנחל מ"מ היא באיסורה קיימא אע"ג דאינה ראוייה עוד לכפרה זו פיון דבשעת ירידתה ראוייה היתה וכדמוכח בקידושין דף נ"ז לענין ציפורי מצורע וצ"ל לדברי הרמב"ם ז"ל דנמצא ההורג הוי כמו פא הרוג ברגליו דשור הנסקל דה"ל איגלאי מילתא למפרע דלא צריכי פפרה פלל פיון שנמצא ההורג אבל התוס' ז"ל בכריתות ובחולין שם לא הוי צריכי לדמויי לאשם תלוי דמספק גמרי ואקדשה פיון דליכא גבי עגלה שום קדושת פה אלא מסברא בעלמא נראה לשיטת תלמודין בכריתות דאיסורה דעלה לא אזיל אם נמצא ההורג פיון דירידתה היתה פדיון ושפיר חל עלה איסורא ותו לא פקע וכן משמע לעיל בריש מכילתין דאומרת טמאה אני לה לא אמרינו איגלאי מילתא למפרע דבטעות קידשה פיון דכדיו הוקדשה ואומרת טמאה או פאו עדים שהיא טמאה למ"ד דהמים בודקין הוי כמו נמצא ההורג ולא אמרינו דתצא לחולין אלא דאשכחן דכונתה בנזיר גבי אשה שצדקה בנזיר והפרישה בהמה והפר לה בעלה אם שלו היתה

הבהמה תצא ותרעה בעדר אע"ג דליפא למימר הכא איגלאי מילתא למפרע דהפרה מיגז גניז ואפ"ה תצא לחולין.

ועי' מש"כ שם בגזיר בחי' ובוד' התוס' ו"ל לעיל שם בריש מכילתין. וכן מציינו בס"פ הגזול קמא דגבי חטאת שמתו בעליה הוי אמרינו דתיפוק לחולין משום דאדעתא דהכי לא קידשה אי לאו משום דהילכתא גמירי לה אכל כ"ז בקדושת פה דבזה אפשר למימר אדעתא דהכי לא אקדשה אכל באיסור מאליו נראה פינו דחל כדיון תו לא פקע אפי' אם נמצא ההורג אח"כ וכשיטת הש"ס דילן והתוס' ו"ל דמדמי לה להקדש י"ל משום דאזלי לשיטתם בקדושין דאיסור עגלה ערופה מחיים נפקא לן מהא דכפרה כתיב בה פקדושים ועי' תוס' ישנים ביומא דף ס' שהאריכו בזה ג"כ: ויש לדקדק עוד בדברי הרמב"ם ו"ל לפי מאי דמסקינן בחולין דף פ"ב דר' יוחנן אמר עגלה ערופה אינה משנה וס"ל דאינה נאסרת מחיים א"כ פינו דפסק בע"ע דנאסרת מחיים וכו' ינאי אמאי לא פסק נמי כר"ל לענן ציפורי מצורע דאסורין משעת לקיחה.

ואי משום דר' יוחנן ס"ל משעת שחיטה הא ר"י לטעמיה דע"ע נמי אינה נאסרת מחיים אכל לדין דקיי"ל דע"ע מחיים נאסרה ציפורי מצורע נמי גילף מינה וכו' ל דילף מכשיר ממכפר כתנא דבי ר' ישמעאל וי"ל דהוא ו"ל סמך אשמעתא דקדושין דאמרינו דע"ע נאסרת משום דכפרה כתיב בה פקדושים ולא משום דילפינן מכשיר ממכפר ומכשיר ממכשיר כמו שכ' התוס' ו"ל ודוקא ע"ע הוא דנאסרת מחיים ולא ציפורי מצורע ועי' מהרש"א ו"ל שם בקדושין דלא מסתבר ליה שיפלוג ר' יוחנן אר' ינאי רביה בהא דנאסרת מחיים והוא תמוה דבהדיא אמרינו הכי בחולין שם דר' יוחנן פליג ומש"ה אמר דע"ע אינה משנה ובסנהדרין פ' נגמר הדין משמע דרבא גופא ס"ל דע"ע מחיים נאסרה גבי הא דפריף התם לרבא אמאי לא יליף דהזמנה מילתא היא מע"ע ועי' תוס' שם שפי' דהש"ס פריף אמאי לא יליף רבא לטעמיה מע"ע והוא דחוק דהא הש"ס מפרש לטעם פלוגתייהו ואמאי לא קאמר הש"ס דאזלי לטעמייהו דאבני סבר דע"ע מחיים נאסרה ויליף מינה דהזמנה מילתא היא ורבא לטעמיה דע"ע ג"כ לא נאסרה מחיים גם מש"כ שם להוכיח דרבא ס"ל דע"ע אינה נאסרת מחיים משום דהלכה כר"י לגבי ר"ל אין זה מוכרח דר' ינאי נמי ס"ל כר"ל ורביה דר' יוחנן הוא ועוד דתנאי נמי פליגי בזה ולא הוי צריכי לזה דהא רבא ס"ל בהדיא בכריתות דאינה נאסרת מחיים ואולי הוי גרסי רבה שם בכריתות ומ"מ פשטיה דשמעתא משמע התם דרבא נמי ס"ל דנאסרת מחיים ויש להאריך עוד בזה בשמעתא דקדושין.

בהא דתנו בצפורי מצורע שחטה ונמצאת טריפה או שחטה שלא באזוב דפליגי ר' יעקב ור"ש ובדברי הרמב"ם ו"ל בפ"א מהל' טומאת צרעת ובוד' המשל"מ ו"ל ואין כאן מקומו: ויש לי עוד מקום עיון בד' הרמב"ם ו"ל שם הלכה ז שכ' נמצאו העדים זוממים פגון שאמר אחד ראיתי את ההורג וב' אומרים לא ראיתי והזנו השנים אחר הורדה לנחל ה"ז מותרת בהנאה.

וכ' הכ"מ ו"ל דלמד פן מהא דאמר רב יהודה דמודים חכמים לר"מ באשם תלוי שהזנומו עדין דיצא ורעה בעדר וה"נ דכונתה ואין זה מוכן דהא לא קיי"ל פנוותיה דרב יהודה בזה אלא כר' יוחנן פינו דלכפרה אתיא אפי' נמצאו עדים זוממים ורעה עד שישתאב וכמו

שכ' הרמב"ם ז"ל בפ"ד מהל' פסחמ"ק אבל לדידי קשה דבעיקר דין זה אין פאן רבותא
הכא דע"כ לא איצטריך רב יהודה לאשמעיון דבנמצאו עדים זוממין יצא וירעה בעדר
אלא באשם תלוי דבנתונדע לו שלא חטא אפ"ה ירעה עד שיסתאב להכי אשמעיון
דבנמצאו עדים זוממין יצא וירעה בעדר אבל הכא לשיטתו של הרמב"ם ז"ל.

דבנמצא ההורג נמי תצא ותרעה בעדר ולא דמיא לאשם תלוי א"כ פשיטא דבנמצאו
עדים זוממים תצא ותרעה בעדר ומאי קמ"ל בזה ולשיטת תלמודין דבנמצא ההורג
באיסורא קיימא ומדמינו לה לאשם תלוי נראה דאפי' נמצאו זוממים באיסורא קיימי
דע"כ לא קאמר רב יהודה התם גבי א"ת דיצא וירעה בעדר משום דהוא יודע בעצמו
דעדותן פשר וכמו שכ' רש"י ז"ל שם אבל הכא הב"ד אין יודעים בשקרם.

אלא די"ל דמ"מ הא עדיפא מנמצא ההורג דבנמצאו זוממים איגלאי מילתא למפרע
דבטעות חל עליה איסור דהא כבר העיד אחד שראה את ההורג אלא דשני עדי שקר פאו
והכחישום וכי הוזמו אח"כ איגלאי מילתא למפרע דלא חל איסורא כלל והוי כמו שור
הנסקל שהוזמו עדיו דיצא וירעה בעדר אע"ג דאין הבועלים יודעים שקרם כמו נרבע
שורף ועוד הנה נראה דבנמצאו עדים זוממין אפילו משנערפה העגלה אמאי לא תהנה
מותרת בהנאה דהא לא שייך פאן פיפרה ספיקה והלכה לה פיון דאיגלאי מילתא למפרע
דעדי שקר הם וכמו במנחת סוטה אם נמצאו זוממים תצא לחולין ועי' תוס' ז"ל שם
ודומיא דשור הנסקל דגם משנסקל מותר בהנאה.

ובאשם ג"כ הנה מותר אפי' לאחר שחייטה ומדרבנן אסור משום דמתחזי כזבח פסול
כדאייתא בכריתות שם ובעגלה ערופה ליכא למימר הכי וכ"ת דשייך שפיר למימר פיפרה
ספיקה דלב"ד ולזקני העיר ספק הנה ומה לי אם נמצאו העדים זוממים אח"כ השתא
מ"מ לא נודע מי הפהו וצריכין לכפרה דא"כ אפי' נמצאו זוממים עד שלא נערפה אמאי
תצא ותרעה בעדר פיון דלא אמרינו הכא איגלאי מילתא למפרע דבטעות היתה וצ"ע
ולקמן משמע דאם נודע לאחד בסוף העולם אין צריכין לכפרה עוד וא"כ בנמצא ההורג
ג"כ איגלאי מילתא למפרע דאיסורא בטעות הנה והוי דומיא דבאו לה עדים שהיא טמאה
דהוי הקדש טעות למ"ד דאין המים בודקין אם יש עדים אפי' בסוף העולם: משנה עד
אומר ראיתי את ההורג כו' בירושלמי ריש פירקין יליף מפי' ימצא חלל אין מציאה אלא
בעדים ומחלק שם בין הרוג להורג דבהרוג בעינו עדות גמורה שיימצאו אותו פדינו לא
תלוי ולא צף.

אבל ע"י עד אחד אין צריכין הסנהדרין לצאת ובהורג סגי בע"א אפילו עבד ושפחה כל
שנודע מי הפהו וקשה קצת למה לא ביאר הרמב"ם ז"ל להאי דינא דבהרוג בעינו עדות
גמורה: ע"ב גמ' השתא דאמרת ע"א מהימן אינך היכי מצי מכחיש ליה כו' צריף לדקדק
בכל הני דוכתי דפריף הש"ס הכי אמאי לא משני דמייירי דהשני בא בתורת הזמה ואומר
עמי היית דהשני נאמן ונראה דאפי' בתורת הזמה אין השני נאמן פיון דהראשון הוי
פשוטים הוי פחד לגבי תרי דאפי' בתורת הזמה לאו פלוס הוא ועוד נראה דכל היכא דלא
בעינו עדות גמורה.

וחד נמי מהימן ליכא נפ"מ בין הכחשה להזמה דלא נאמרה דין הזמה וחיודשו אלא
בעדות גמורה אבל לא בכל הני דלא בעינו עדות גמורה אלא דאשפחן הזמה גם במידי

דלא בעינן עדות גמורה פדאיתא בכריתות אשם תלוי שהונמו עדיו וכן מצינו הזמה בעד טונמאה דסוטה פדאיתא בדברי הרמב"ם ז"ל בהל' עדות אע"ג דלא בעינן התם עדות גמורה ואפי' עבד ושפחה נאמנים וכן כ' בפ"ט מהל' רוצח לענין עגלה ערופה דשייכא הזמה וכמו שהבאתי לעיל ומ"מ נראה דע"כ לא שייכא הזמה אלא פשהעידו שנים ואתו תרי ואזמינהו אבל בע"א בין המזים בין המוזם לא שייכא ביה הזמה דבע"א המזים ונדאי לית ביה דין הזמה פנין דלאו עדות גמורה היא אלא אפילו אם המוזם הוא ע"א ג"כ לא שייכא ביה הזמה דהא בהכחשה נמי סגי אי אתו בי תרי ואכחשוהו אבל לא משמע הכי גבי הא דע"א בטונמאה דשייכא ביה הזמה פמבואר בד' הרמב"ם ז"ל שהבאתי לעיל והוא מהירושלמי דריש מכילתין ובלא"היש לדקדק אי שייכא הזמה בעדות איסורין פנין דלא מצינו לקיומי בהו דין הזמה כמו עדות עגלה ערופה ועדות פל האיסורין כמו נטמאו טהרותיה דתנן נמי בטהרות כה"ג דמתניתין ואין כאן מקומו בזה וצ"ע בדברי הראשונים ז"ל: גמ' אלא פולח מתניתין בפסולי עדות כו'.

עי' בד' הרמב"ם ז"ל בפ"ט מהל' רוצח שחידש דבר פאן דהא דמחלקינן בין פאו בבת אחת או בזאח"ז דבזאח"ז חשיב הראשון כשנים היינו דווקא בעד פשר אבל באשה או פסול אפי' בזאח"ז הוי בבת אחת והיו עורפין והיינו משום דבאשה או פסול לא אמרינן הו סברא דחשיב כשנים פנין דפסול הוא לעדות דעלמא ליכא למיחשב ביה כשנים ובהל' סוטה לא ביאר זאת וגם בהל' גירושין לא משמע הכי מדבריו ז"ל כמו שכ' הה"מ ז"ל לענין עד שאמר מת בעליה וקבר הרגיש התוסי"ט ז"ל בזה ואנכי הארכתי בזה ג"כ בחי' ביבמות בהאשה רבה ובהאשה בתרא ועוד יש חילוק בדבריו ז"ל בהל' סוטה פתב באחד פשר שאמר נטמאת וב' פסולים שאמרו לא נטמאת היתה שותה משום דכפלגא ופלגא דמי ואזלינן בתר דברי הפסולים ובהל' רוצח לענין עגלה ערופה כ' דכשר אומר ראיתי את ההורג וב' פסולים אומרים לא ראית לא היו עורפין ודברי הכשר הראשון עיקר וע"כ צ"ל דבהל' סוטה מייירי בבת אחת דווקא והכא בהל' רוצח מייירי בזאח"ז דווקא דהראשון הכשר חשיב כשנים פשרים ואין דברי הב' פסולים פלום ובכ"ז הארכתי ביבמות שם ועוד יש לדקדק דבהל' גירושין והל' סוטה פתב בבואור דפסול היינו בעבירה דרבנן והכא בהל' רוצח פתב סתם דאפילו עבד ואשה או פסול בעבירה נאמן ולא פתב דווקא עבירה דרבנן משמע קצת דהכא פל מי שבא ואומר ראיתי את ההורג חשיב נודע מי הפהו ובהו יש לישב קצת הא דבהל' סוטה פתב בא' פשר וב' נשים או פסולים דהיתה שותה והיינו משום דב' פסולים ודאי אזלינן בתרייהו אפילו בזאח"ז פנין דלא הוי אלא פסולים דרבנן ומש"ה נקט נשים נמי בגנוני דפסולים היינו בבת אחת והיתה שותה אבל בהלכות רוצח דמייירי בפסולין דאורייתא משמע לן בתרנונייהו דלא היו עורפין והיינו בזאח"ז וע"כ צ"ל דפסולין דהכא היינו פסולין דאורייתא דאל"ה אמאי לא היו עורפין פנין דב' עדים פשרים מה"ת אתו ואמרי דלא ראה את ההורג אמאי לא יהיו נאמנים וגם בזה פתבתי בחי' ביבמות שם ודו"ק: דף מח גמ' ולודי אשאר מעשרות אמר ר"ל כל בית שאין מתנודה על מעשר ראשון שוב אין מתנודה על שאר מעשרות לכאורה קשה לפ"ז הא דתנן במע"ש דכהנים ולוים מתנודין לר' יוסי משום דיש להם ערי מגרש ועל מה מתנודין הא מעשר ראשון שלקהם הוא ואין צריכין ליתן ללוים פמבואר בד' הרמב"ם ז"ל בפ"א מהל' מעשר וכיון דאין מתנודין על מעשר ראשון שוב

אין מתנדבין על שאר מעשרות וְהַרְמַבֵּם ו"ל בפ"א מהל' מע"ש הַלְכָה י"ד פְּתַב דְּמִי
שָׁאִין לוֹ אֵלָא מע"ש בְּלַבַּד מִתְּנוּדָה אֲבָל אִם אִין לוֹ אֵלָא תְּרוּמָה אִינוּ מִתְּנוּדָה שְׁעִיקָר
וּנְיָדוּי בְּמַעְשָׁר הוּא וְהוּא מְהִירוּשְׁלָמִי בְּכוּרִים וְזָה ג"כ קֶצֶת דְּלָא כַר"ל דְּאִם אִינוּ מִתְּנוּדָה
עַל מַעְשָׁר רֵאשׁוֹן אִין מִתְּנוּדָה עַל שְׁאָר מַעְשָׁרוֹת וְאִמְרֵי הֵכִי בִירוּשְׁלָמִי שָׁם בְּהָא דְרַמִּי
אֶהְדְּדִי מִתְּנִיתִין דְּמַעְשָׁר שְׁנֵי דִתְנִין וְגַם נִתְתִּיו זֶה תְּרוּמָה אֶלְמָא דְּבִתְרוּמָה נְמִי מִתְּנוּדָה
וּבְמִשְׁנָה בְּכוּרִים תְּנִין דְּיַשׁ בְּמַעְשָׁר וּבִיכּוּרִים דְּטַעוּנִין וּנְיָדוּי מִשְׁא"כ בְּתְרוּמָה מְשַׁמַּע
דְּבִתְרוּמָה לִיכָּא וּנְיָדוּי וּמְשַׁנֵּי הֵתֵם לְחַד שְׁיִנּוּיָא דְּמַעְשָׁר וּבִיכּוּרִים מִתְּנוּדָה בֵּין הַנּוֹתָנִין בֵּין
הַנּוֹטָלִין וְתְרוּמָה אִינוּ מִתְּנוּדָה אֵלָא הַנּוֹתָנִין וּר' זְעִירָא אָמַר בְּשֵׁם רַבְּנֵן דְּהֵכָא עַל מַעְשָׁר
בִּפ"ע מִתְּנוּדָה עַל בִּיכּוּרִים בִּפ"ע מִתְּנוּדָה אֲבָל עַל תְּרוּמָה בִּפ"ע אִינוּ מִתְּנוּדָה וְהֵן הֵן ד'
הַרְמַבֵּם ו"ל אע"ג דְּבִירוּשְׁלָמִי לֹא אָמְרוּ אֵלָא עַל מַעְשָׁר בִּפ"ע מִתְּנוּדָה וְהַרְמַבֵּם ו"ל
פְּתַב עַל מע"ש בִּפ"ע מִתְּנוּדָה ע"כ מוֹכַח הֵכִי מִמִּתְּנִיתִין דְּבִיכּוּרִים דְּמִיָּרִי בְּמַעְשָׁר שְׁנֵי
וּר' הֵילָא הִבִּיא רְאִיָּה שָׁם לר' זְעִירָא מְהֵד מִתְּנִיתִין דְּכֹהֲנִים וְלוּיִם מִתְּנוּדִים בְּמָה קְמִיָּרִי
אִי בְּתְרוּמוֹת וּמַעְשָׁר שְׁלוֹ הֵם אֵלָא פְּנִי מִיָּרִי בְּמַעְשָׁר שְׁנֵי וּבְכוּרִים כַּצ"ל הֵתֵם וּמְבֹנָאָר
דְּאִמַּעְשָׁר שְׁנֵי לִב"ד ג"כ מִתְּנוּדָה וּכְדַבְרֵי הַרְמַבֵּם ו"ל מ"מ הָא דר"ל תִּיקְשִׁי דְּאָמַר אִם
אִינוּ מִתְּנוּדָה עַל הַמַּעְשָׁר אִינוּ מִתְּנוּדָה עַל שְׁאָר מַעְשָׁרוֹת וְצ"ל דר"ל לֹא מִיָּרִי אֵלָא
בְּאִינוּ מִתְּנוּדָה עַל הַמַּעְשָׁר מְפִנֵי שְׁעֵשָׂה שְׁלֹא פְּדִין כְּגוֹן הֵכָא שְׁנָתִין לִפְהֵן אֲבָל אִין לוֹ
מַעְשָׁר מִתְּנוּדָה שְׁפִיר עַל שְׁאָר מַעְשָׁרוֹת וְצ"ע: גמ' מְכַלֵּל דְּאִיפְרוּשֵׁי הוּי מְפָרְשֵׁי וְהִתְנִיא
כו' מִמִּתְּנִיתִין גּוּפָא הוּי מְצִי לְמִיפְרָף דְּהִתְנִין וּבְיָמֵינוּ אִין צְרִיף לְשִׁאוּל עַל הַדְּמָאִי אֶלְמָא
דְּלֹא הוּי מְפָרְשֵׁי אֵלָא דְּפָרִיף מְבַרְיָתָא דְּתַנִּי בְּהִדְיָא דְּלֹא הוּי מְפָרְשֵׁי וּק"ל: ע"ב גמ' ת"ר
שְׁמִיר שְׁבֹו בְּנָה שְׁלֵמָה אֶת בַּה"מ שְׁנָאָמַר וְהַבִּית בְּהַבְּנוֹתוֹ כו' ר' יְהוּדָא אָמַר דְּבָרִים
פְּכַתְבֵּן כו' אָמַר רַבִּי נְרָאִין דְּבָרֵי ר"י בְּאַבְנֵי מְקַדָּשׁ כו' וְהַרְמַבֵּם ו"ל בִּפ"א מַהֵל' בִּיהַב"ח
פְּסֻק כר' יְהוּדָה שְׁהִיָּה מִתְּקַן מִבְּחֻזִין וּמְכַנְסִים וּכְבָר הַקְּשָׁה עָלוּ הַכ"מ י"ל הָא רַבִּי מְשַׁמַּע
נְמִי דְּסָבַר כר' יְהוּדָה בְּאַבְנֵי מְקַדָּשׁ וּר' נְחֻמִּי יַחֲזִיד לְגַבִּיָּהוּ וּמִשְׁכ"כ הַכ"מ דְּרַבִּי מְכַרְיַע
הוּא נְכוּנִים בְּזָה דְּבָרֵי הַמ"ל דְּלֹא מְכַרְיַע הוּא דְּבַאבְנֵי בֵיתוֹ לֹא פְּלִיגִי וּמ"מ שְׁפִיר הַקְּשָׁה
הַכ"מ ו"ל פִּינֹן דְּרַבִּי סָבַר פְּנוּתִיָּה דר' יְהוּדָה הִיָּה לוֹ לְפֻסְוֹן פְּרַבִּים.

וְהִיָּה נְרָאָה דס"ל לְהַרְמַבֵּם ו"ל דר"י ור' נְחֻמִּיָּה לֹא בְּדִינָא פְּלִיגִי דְּנוּדָאִי מְדִינָא לִיכָּא
אִיסוּרָא לְהִנְיָף בְּרִזָּל עַל אַבְנֵי מְקַדָּשׁ וּגְבִי מְזַבֵּחַ הוּא דְּכַתִּיב לֹא תִבְנֶה אֶתְהֵן גְּזִית וְדַרְשִׁינֵן
בְּמַכִּילְתָּא אֶתְהֵן אִי אֶתְהָ בּוֹנֶה גְּזִית אֲבָל אֶתְהָ בּוֹנֶה גְּזִית אַבְנֵי מְקַדָּשׁ אֵלָא דְּשְׁלֵמָה הַמְּלִיף
ע"ה עֲשֵׂה בְּזָה לְפָנִים מְשׁוּרַת הַדִּין וְלֹא נְשַׁמַּע קוֹל מְקַבּוֹת וּכְלֵי בְּרִזָּל כְּלָל וְהַפֵּל נַעֲשֵׂה
ע"י שְׁמִיר וְזָה שְׁאָמַר ר"י דְּבָרִים פְּכַתְבֵּן דְּלֹא נְשַׁמַּע כְּלָל אִפִּי מִבְּחֻזִין וּר' נְחֻמִּיָּה אָמַר
דְּבַפְּנִים הִיָּינוּ בְּבִית לֹא נְשַׁמַּע קוֹל פְּלִי בְּרִזָּל אֲבָל מִבְּחֻזִין הִיָּה מִתְּקַן שְׁפִיר בְּכֵלֵי בְּרִזָּל
וְהָא דְּאִינוּ מִתְּקַן בְּפָנִים לר"נ נְרָאָה ג"כ דְּלֹא מְד"ת הוּא דְּמַנ"ל הָאִי אִיסוּרָא מַה"ת אֵלָא
מִחֻמַּת חוּמְרָא הוּא וְלֹא דְּרַף פְּבוֹד הוּא לְתַקַּן הָאֲבָנִים בְּפָנִים בְּהַר הַבֵּית: וּפְרִיף הַש"ס
לר' נְחֻמִּיָּה שְׁמִיר לְמָאִי אֶתְהָ וּפִי רש"י ו"ל דְּפָרִיף מְהָא דְּגִיטִין דְּאִמְרִינֵן הֵתֵם שְׁהִבִּיאוּ
שְׁמִיר ע"י אִשְׁמְדָאִי.

וּמְשַׁנֵּי דְּמִיבְעֵי לִיָּה לְאַבְנֵי אִפּוֹד וְהֵתֵם לֹא מְשַׁמַּע הֵכִי אֵלָא דְּנַצְרָף לְשְׁמִיר מְשׁוּם אַבְנֵי
בְּנִין כְּדְמוּכַח הֵתֵם וּכְמוֹ שְׁכ' הַתּוֹס' ו"ל שָׁם. וְנְרָא' דְּמִמִּתְּנִיתִין פְּרִיף דְּתַנִּין מְשַׁחֲרַב בִּיהַב"מ
כְּטַל הַשְׁמִיר מְשַׁמַּע דְּהוּא דְּבָר נַצְרָף לְמַקְדָּשׁ מְדַאִיבְטִיל בְּחֻזְרָפְנוֹ וּלְמָאִי נַצְרָף לר"נ

ומשני דנצרה לאבני אפוד דמפלי המקדש הוא ומפשיט המשנה משמע דבחקורבן אחרון בטל השמיר דכל הגי דבטלי בחקורבן ראשון תני בהדיא משחרב ביהמ"ק ראשון כדתני בבבביתא לעיל ובבביתא לקמן משחרב מקדש ראשון בטלה שירא פרנדא כו' וכן הוכיחו התוס' ו"ל בגיטין מהו עובדא דדמא בן נתינא שונצרכו לאבני אפוד ואבני אפוד אין נעשים אלא ע"י שמיר אם לא לפי דעת הרמב"ן ו"ל בפי' על התורה דבאבני חשן לבד הונצרכו לשמיר דגביה פתיב במלואותם אבל לא באבני אפוד ולפ"ז י"ל דבחקורבן ראשון בטל ועי' בד' המגיה בכ"מ ו"ל בפ"א הנ"ל שם אבל אפתי נראה דבחקורבן שני קאמר דלר' יהודה היכי בנו מקדש שני אם לא ע"י שמיר ולכ"ע ונדאי נצרכו לאבני חשן ואפוד פשחזרו מן הגולה: והרמב"ם ו"ל השמיט הא דצריה שמיר גם לאבני חשן ואפוד וכמו שתמה עליו המשל"מ ו"ל בפ"ט מהל' כלי המקדש ונראה גם בזה בדעתו דס"ל דלאו לעיכובא אמרו ו"ל בן דאין מפתחין אלא בשמיר פיון שהיא בריה שאינה מצויה ושלמה המלך ע"ה כמה תחבולות עשה עד שמצאו לא מסתבר ליה דאם אין שמיר ליפא אבני חשן ואפוד אלא לא אמרו בן אלא לכתחלה ולמצוה אם אפשר ע"י שמיר אבל אם אין שמיר מפתחין כדריה כל פיתוחי חותם ומש"ה פתב סתם דמפתחין ומה שמצוה לכתחלה ע"י שמיר לא כתב מפני שהוא דבר שאינו מצוי ודו"ק: גמ' אמר ר' אמי משחרב מקדש ראשון בטלה שירא פרנדא וזכוכית לבנה ובבביתא מוסיף גם רכב ברזל וי"א אף יין קרוש הבא משגיר כו' יש לכונן בדבריהם ו"ל כי הודיעו לנו בזה גודל החסרון בחקורבן הראשון והוא פי בהיותו בנוי והיה למשכן כבוד שמים ית' משם היה יוצא אורה לעולם לילה בדרךיו ובתכלית השגה השלימה ולא עמד לנגדם מסף כח החומרי פי מפני אור הגדול אשר האיר ממקדש הראשון היה בכחם לזכור חומרם עד שנעשה גם הוא בהירי ולא היה למסוף מבדיל להשגת אור תורתו ומצותיו ית' ומצינו עוד דבר אשר הוא למסוף בפני השגת השלימות.

הלבושים העכורים והצואים ח"ו אשר נעשו לכח הנפשי מאיזה מעשים אשר לא טובים כמו שנאמר הסירו הבגדים הצואים וגם אם לא יעשו מעשים אשר לא טובים כל שלא נעשה מעשים טובים בשלימות פח הנפש גם היא לא תשלם.

פי עזן היא בלי לבוש פאשר נודע פי מעשים הטובים הנה מלבושי כבודה וכמו שנאמר בכל עת יהיו בגדיה לבנים כו' וכ"ז שהיה ביהמ"מ קיים לאורו נעשו כל המעשים בתכלית הטוב והיו מלבושים יקרים נקיים בלי שום סיג אבל משחרב בעונינו נעדר כל אלה פי פח החומרי נתעבה ונתגשם מפני החושף אשר פיסה ארץ והמעשים הטובים גם הם אינם זפים על תכלית שלימותן ועל הרוב מעורבי סיג הם וכ"ז הוא למסוף מבדיל להשגת השלימות והעבודה התמה ולזה רמזו ו"ל משחרב מקדש ראשון בטלה זכוכית לבנה היינו שבטל בהירות וזכות פח החומרי וחסור ונתעבה להחשיף בפני פח הנפשי ושירא פרנדא ג"כ בטלה פי אין עוד לבוש זך ונקי ואפי' מי שיש לו קצת מלבושים ממעשה הטוב אשר עשה יש בהם קצת סיג מעורבת עם שאר מינים לא עצם המשי הנבחר אשר ע"ז יקראו כלל ישראל בשם תולעת יעקב כמבואר במדרשים.

פי הוא דוגמת תולעת המשי להוציא מפיו מלבושים יקרי הערה ולבושי מלכות: ובבביתא הוסיפו גם ביטול רכב ברזל וכוונן ג"כ פי באור מקדש ראשון היה להם כלי

קרוב הן לישראל בכלל והן בפרט ללחום מול היצה"ר וכל מחנהו ובחורבנו בטלו וְאֶבְדוּפְלֵי מַלְחָמָה וַיֵּא אַף יַיִן קָרוֹשׁ הֵבֵא מִשְׁנֵיר הוֹדִיעַ בְּזָה סִיבַת בִּיטוּל כָּל הַדְּבָרִים וְזֶה כִּי נֹדַע בְּחִינַת מִקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן הָיָה בְּחִינַת עֲלָמָא דְחִירוֹ יַיִן הַמְּשֻׁמֵּר בְּעַנְבִּים כּו' וְלֵאזוּר הֵלְכוּ לְבַטַח וְלֹא נָחָה אֲזַי עֲלֵיהֶם שׁוֹם שְׁבֵט מוֹשֵׁל וּבְחֻרְבָּנוּ נִגְנְזוּ הָאוֹר הַגְּדוֹל הַזֶּה וְע"ז אָמְרוּ בְּרִמְיָא דְחֻכְמָתָא כִּי בְטַל גַּם יַיִן הַמְּעוֹלָה הַקָּרוֹשׁ הֵבֵא מִשְׁנֵיר וְהֵבִין: וּבְמַתְנִיתִין תֵּנִן מִשְׁחָרְבַּ בִּיהֵמ"ק בְּטַל הַשְּׁמִיר וְנוֹפֶת צוֹפִים וּפְסָקוֹ אֲנָשֵׁי אֲמָנָה זֶה נֶאֱמַר עַל חוֹרְבָן שְׁנֵי וַיְדוּעַ כִּי אוֹר מִקְדָּשׁ שְׁנֵי לֹא הִגִּיעַ לְמַעַלְתֹּ אוֹר מִקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן וְנִחְסְרוּ ה' דְּבָרִים לְרִמְזוֹ עַל בַּח' ה' עֵינְיָא עֲלָמָא עֲלָמָא דְחִירוֹ כִּי נִסְתַּרָה וְלֹא הָאִיר עֲלֵיהֶם אֲלֵא אוֹר ה' אַחֲרוֹנָה וְלֵאזוּר הֵלְכוּ כָּל יְמֵי בֵּית שְׁנֵי וְקִדְוֶשָׁה זֹו ג"כ הָיָה בְּעִזְרָם לְפַתַח אָבִן הַמְּכֻשׁוּל אֲשֶׁר בָּלַב הַמְּעַשָׂה הַתּוֹרָה וּמִצְוָה אֲשֶׁר הָיוּ עוֹשִׂים בְּהֶאֱרַת קִדְוֶשָׁה זֹו וְגַם טְעֵמוֹ מְתִיקוֹת וְנִעִימוֹת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה ע"י אוֹר הַיּוֹצֵא מִן הַמִּקְדָּשׁ לְהָאִיר בָּלַב כָּל יִשְׂרָאֵל וּמִפְּנֵי זֶה אֲשֶׁר טְעֵמוֹ מְתִיקוֹת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה גָּבַר שְׂרֵשׁ הָאֲמוּנָה בְּלַבָּם לְהֶאֱמִין בּוֹ ית' לְמַעַט הַשְּׂתַדְלוֹת רַב בְּעַסְקֵי הַזְּמַן וְלִנְוֹתָר מְמוֹנָם בְּעַסְקֵי מִצְוָה כְּאֲשֶׁר כ"ז יִצְמַח מֵאֲמוּנָה הַשְּׂלִימָה וְלֵיָדַע נֶאֱמָנָה כִּי לֹא יִבְיָאֵנוּ חֶסְרוֹן מְוִנִיתוֹר בְּמִצְוָה וְלֹא יִבֵּא לוֹ יִתְרוֹן אִם יִקְמִץ וְגַם יִרְבֶּה בְּהַשְׂתַּדְלוֹת אֲבָל מִשְׁחָרְבַּ בְּעו"ה וְגַם אוֹר קִדְוֶשָׁה זֹו נִגְנְזָה בְּטַל הַשְּׁמִיר יִרְמֹז כִּי גָבַר פַּח הַיֵּצֵר וְקִשָׁה לְפַתַּחוֹ וְלִשְׁבְּרוֹ וְהוּא לְאָבִן וְלִצוּר מְכֻשׁוּל וְנוֹפֶת צוֹפִים כִּי נֶאֱבַד טַעַם הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר בְּקִדְוֶשׁ מִקְדָּשׁ שְׁנֵי נֹפֶת תִּטְוֶנָּה כּו' וּבְהַעֲדָר אוֹר קִדְוֶשָׁה זֹו בְּטַל טַעַם וּמְתִיקוֹת זֹו מִפַּח הַנְּפֶשׁ וְחֻזְרָה נְפֶשׁ לְהַשְׁתַּוְקָה אַחֲרֵי הַהֶבֶל וְשָׁמַיִם מֵר לְמַתוּק לְאַהֲבָה אֵת הַמְּמוֹן וְלְהַלְוֶה אַחֲרֵי בְּעָעוֹ וּבְשָׁבִיל זֶה פְּסָקוֹ בְּעַלֵּי אֲמוּנָה וְזֶה מִפְּנֵי הַתְּגַבְרוֹת פַּח הַמַּתְאָנָה לְדְבָרִים הַמְּרִים בְּאַחֲרִיתוֹן וּמְתוּקִים אִף לִכַּח דְּמִיּוּנֵי כְּאֲשֶׁר מִזֶּה גָבַר עוֹן הָאֲחִירוֹן שֶׁנֶּאֱתַח חֲנָם כְּמִבְּנֵי אֲרִי בְּתוֹסְפָתָא מִקְדָּשׁ שְׁנֵי מִפְּנֵי מָה חָרַב מִפְּנֵי שְׂאוּהֵבִים אֵת הַמְּמוֹן וְשׁוֹנְאִים זא"ז כִּי כָּל זְמַן שְׁנֶפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל הִתְעַנְּגוּ בְּנוֹפֶת צוֹף מְתִיקוֹת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה הָיָה כ"א שְׁמַח בְּחֻלְקוֹ וְאַהֲבָה וְאַחֲוָה בֵּינֵיהֶם וְאִין קִנְיָה וְשִׁנְיָה אֲבָל כְּאֲשֶׁר סְרוּ אֵל הָאֲהָבָה הַנְּרָה לְאַהֲבָה אֵת הַמְּמוֹן רֵאשׁ הַתְּאֻוֹת הַנְּזוֹת גָּבַר בֵּינֵיהֶם הַשְּׁנֵי וְהַפְּרִיּוֹד וְעִין כ"א רְעָה בְּשֵׁל חֻבְרִירוֹ וּכ"ז מִקְטְנוֹת הָאֲמוּנָה הַשְּׂלִימָה וְע"ז כְּוִנוֹ בְּפִירוּשָׁם בְּנוֹפֶת צוֹפִים רַב אֲמַר סוֹלֶת שְׁצָפָה כּו' וְלוֹי אֲמַר ב' כְּפָרוֹת כּו' וְרִיב"ל אֲמַר זֶה דְּבִשׁ וְהוּא נִגְדַּח חֻלְקֵי טַעַמֵי הַתּוֹרָה וְרֵאשִׁיתָהּ הוּא הַלִּימוּד הַשְּׁלֵם לְטוֹחֲנָה וְלְהַסִּיר הַסּוֹבֵיין וְלְקַלוֹט הַסּוֹלֶת כִּי בְּרֵאשִׁית הַלִּימוּד דְּבָרֵי סְתוּמִים הֵם מְכֻסִּים וְעֵלּוּמִים וְע"י הַשְּׂקִידָה בָּהּ יִקְלוֹט הַסּוֹלֶת נִקְיָה זְכָה וּבְרוּרָה בְּלֵי שׁוֹם סִיג: וְהָיוּ מְרַגְּשִׁים בְּלִימוּדָם מְתִיקוֹת כְּעִסְפָּה שְׁנֵי לִשְׁוֶשׁ בְּשִׁמּוֹן וְדְבִשׁ אֲבָל עֲדִיין לֹא תִשְׁבַּע הַנְּפֶשׁ עַד אֲשֶׁר יִתְקַוֶּן לְמַתְּכִלִּית מְזוֹן הַנְּפֶשׁ כְּמוֹ הַכְּפָרוֹת אֲשֶׁר לְבַב אָנוּשׁ יִסְעַד כִּן יִטַּע טַעַם טַעַם נֶפֶשׁ הַיִּקְרָה הַלּוֹמְדָת הַתּוֹרָה וּמִצְוֹתֶיהָ תִּשְׁבַּע בָּהֶם.

וְהֵם עֵיקַר מְזוֹן נְפֶשׁ וְעֲלֵיהֶם יִחִיו וְהַבְּרָכָה מִשְׁתַּלַּחַת בְּלִימוּדָם דְּנוֹגַמַת הַכְּפָרוֹת שְׁנוֹגְעוֹת זֹו בְּזוֹ מְרֻב בְּרָכָה וַיֵּשׁ עוֹד חֻלְקֵי אֲחַד דְּנוֹגַמַת דְּבִשׁ הַמְּבֻבָּחָר הוּא סוּד הַתּוֹרָה וּבְזֶה תִּתְעַדֵּן נְפֶשׁ הַלּוֹמְדִים בְּעַרְיָבוֹת נְפִלְאָה יוֹתֵר מִכָּל מַעֲדַנֵּי עוֹלָם וְכָל אֵלוֹ הַטְּעָמִים בְּטָלוּ בְּעוֹנֵינוּ בְּחוֹרְבָן שְׁנֵי וְעַל כֵּן תְּפּוּג תּוֹרָה מְדוּר דוֹר עַד אֲשֶׁר יִשׁוּבוּ בְּנִים לְגְבוּלָם וַיִּזְכּוּ לִינֹק עוֹד וְלִשְׁבּוֹעַ מִשְׁוֹד תְּנַחֲמוּמִיָּה וַיִּתְעַנְּגוּ מְזִיז כְּבוֹדָה כִּי"ר: דָּף מֵט גמ' וְאֵלֵא אֲמַאי קָאִים עֲלָמָא כּו' נִרְאָה לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי מַתְנִיתִין הָא דְתַנְּנִן מִיּוֹם שְׁחָרְבַּ בִּיהֵמ"ק אִין לָהּ יוֹם שְׂאִין קִלְתוֹ מְרֻבָּה כּו' וְלֹא יָרַד הַטַּל לְבְּרָכָה וְנִיטַל טַעַם הַפְּרִיּוֹת וְזֶה כִּי עֲמִידַת הָעוֹלָם וְקִיּוּמוֹ הוּא

על הדין ועל האמת ועל השלום וע"י מדות הטובות האלו יושפע בעולם מדות העליונות חב"ד כאמור ה' בתחמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה ובדעת כו'.

פי עיקר חיות העולם ושלמותו הוא בשפון בו אלו המדות העליונות ע"י הכשר העבודה בג' דברים שהעולם עומד עליהם וקיום העולם הוא בהיות ביהמ"ק על תלו מקום משפן כבודו ית' וכאשר גבר החטא ונחרב נסתלק שפע הטוב וחסות העולם ונשאר העולם באין מעמד וידוע כי מדת החד"ר מרפכה הם למדות החב"ד וע"ז אמרו ז"ל כי בהעדר שפעם הטוב ח"ו יהיה להיפך פי אין לה יום שאין קללתו כו' תחת אשר היה בהיות המקדש בנוי חסד כו' כל היום עתה מדת הדין מתגברת בכל יום ונחמת המלך לא שפכה מפני אשר אין זכות להפכה למדת הרחמים והחסד ולא ירד הטל לברכה פי אפי' טל דלא מיעצר והוא ירמוז למדת החסד אשר לא תמוש ח"ו לגמרי בכל עת וזמן וכמו שיבואר לקמן בירמיהו ודניאל שלא אמרו גבור ונורא אבל גדול אמרו גם הם פי לולי שפע מדה זו המתמדת שפעה לא היה העולם קיים כרגע ועכ"ז בסיבת החורבן לא פעל פעולתו בהתגלות ולא ירד הטל לברכה וניטל טעם הפירות ונודע פי הטעם הוא בחינת הדעת כמו שנאמר טוב טעם ודעת כו' ובהיות המקדש על תלו נשפע השפע הטוב הזה בכל הבריאה ועמד טעמם בו ובחורבנו פסק השפע הטוב הזה וניטל טעם הפירות.

ויש לכונן בזה משאז"ל לא בסבי טעמא ולא בדרדקי עצה פי הטעם והעצה יצמחו ממדת הדעת מדה הממוגת ביחוד הקצוות אשר הם כמתנגדים וע"י הטעם והעצה יהיו לאחדים ע"כ לא בסבי טעמא.

פי הזקן מצד התגברות טבע החסד במדתו. ע"כ לא בו הוא הטעם ליחד המדות כולם ולא בדרדקי עצה פי היגד מצד התגברות טבע הגבורה בו אין בו עצה ותחבולה למגה ולהפכה למדת הרחמים והבן ולזה הלויים שומרי משמרת המקדש בעלי מלחמת ה' ישובו מצבא העבודה מן חמשים ומעלה פי עד שנת חמשים פח הגבורה בתקפו וזה נצרך לשומרי משמרת המקדש ובעלי מלחמתו כמבואר בזוה"ק ומשנת החמשים והלאה הם בעלי עצה מדה ממוגת.

ע"כ ישובו מצבא העבודה: אשר אמרו ז"ל פי בחורבן בית קדשנו נתרופפו עמודי עולם להכי שאיל הש"ס ואלא עלמא אמאי קאים אקדושא דסינרא ואיהא שמיה רבא דאגדתא יבואר על פי דבריהם ז"ל באנשי כנה"ג שהחזירו עטרה ליושנה פי ירמיה ודניאל לא אמרו גבור ונורא וגדול אמרו כולם וזה פי ג' אלו הם שבחי פעולתנו יתברך ע"י מדות החד"ר גדול הוא על מדת חסדו ית' גבור הוא על פעולת גבורותיו ומדת דינו לטוב לנקום נקמתו ונקמת עמו מאויביהם נורא הוא על מדת הרחמים מדה המכרעת כנודע ולזה גדול אמרו כולם פי חסד ה' מעולם ועד עולם לעתים בהתגלות ולעתים בהסתרה וכל בראיו לעולם חיים וקיימים בחסדו הגדול אבל גבור ונורא אמרו בניו הם בשעבוד איה גבורותיו גוים מרקדים בהיכלו איה נוראותיו.

ואנשי כנה"ג החזירו עטרה ליושנה הן הן גבורותיו הן הן נוראותיו ועכ"ז הזכירו ז"ל לתקן המעשה ולהפך לטוב פועל ב' עמודים אלו כמשאז"ל הווי מתוונים בדין פי ע"י דין אמת למטה אין דין למעלה ומתהפך הוא למדת הרחמים והעמידו תלמידים הרבה ועשו סיני לתורה פי אין לה דבר מעורר התגלות נוראותיו לטוב כמו עסק התורה.

כי שָׁרַשׁ הַתּוֹרָה מִהַמָּדָה הַזֹּאת. כַּמְבֹאָר בְּדַבְרֵיהֶם ז"ל בַּג' עֲמוּדֵי עוֹלָם תּוֹרָה וְעִבּוּדָה וּג"ח עִבּוּדָה וּג"ח הֵם הַקְּצוּוֹת וְהַתּוֹרָה מְכַרְעֵת הִיא וְכֵן דִּין אֲמַת וְשְׁלוֹם דִּין הוּא מְעִין עִבּוּדָה סְגוּלָה אַחַת לָהֶם לְהַפְּדוֹת הַכָּל לְטוֹב אֲמַת הוּא מְעַלֵּת הַתּוֹרָה כִּי תוֹרַת אֲמַת הִיא שְׁלוֹם הוּא מְשַׁרְשׁ הַחֶסֶד וְכַמְדָּתוֹ שֶׁל אֱהָרֹן הַפֶּהַן ע"ה אִישׁ הַחֶסֶד וְהִיא רוֹדֶף שְׁלוֹם ע"כ בָּאוּ לְהַזְהִיר עַל הַכָּשֶׁר הַמְעַשֶׂה לְמַעַן יִגְלֶה פְּעוּלוֹת גְּבוּרוֹתָיו וְנוֹרְאוֹתָיו ית' לְטוֹבָה וּבִימֵי שְׁמֵעוֹן הַצַּדִּיק נִתְבַּסֵּס הָעוֹלָם עַל ג' עֲמוּדָיו בְּשִׁלְיָמוֹת כַּמֶּש"א עַל ג' דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד כּו' וּכ"ז הִיא בְּרֵאשִׁית בְּנֵן בֵּית שְׁנֵי אָבִל בְּשַׁעַת חֲנוּכָתוֹ בַּעו"ה חֲזָרוּ וְנִתְרוֹפְפוּ עֲמוּדֵי הָעוֹלָם וְעָמוּד הַחֶסֶד אֲשֶׁר לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם ג"כ בְּרַכְתּוֹ נִסְתָּרָה כַּמֶּש"א ל' וְלֹא יָרַד הַטַּל כּו' וְזֶה מִפְּנֵי הַתְּגַבְרוּת הַקְּלָלָה בְּכָל יוֹם מִצַּד מֵדַת הַדִּין וּמִפְּנֵי אֲשֶׁר נִיטַל הַטַּעַם בְּחִינַת הַדַּעַת הַמְכַרְעֵת לִיחַד וְלִמְזוּג כָּל הַמַּדּוֹת לְטוֹבָה ע"כ מְרִיבֵי הַקְּלָלָה אֵין לְבָרְכָה מְקוֹם לְשִׁכּוֹן וְאַמַּי קְאִים עֲלֵמָא וְקְאָמַר הַש"ס אֶקְדוּשָׁה דְּסִידְרָא וְאִיְהָא שְׁמִיָּה רַבָּא דְּאַגְדָּתָא כִּי עִי"ז יִחְזַקוּ עָמוּד הַתּוֹרָה וְהָעִבּוּדָה לְמַעַן יִנְשַׁפַּע שְׁפַע מִדָּתָם לְטוֹבָה קְדוּשָׁה דְּסִידְרָא הוּא מְעִין עִבּוּדָה כִּי עֵתָה הַתְּפִלָּה וְקְדוּשַׁת שְׁמוֹ הַגְּדוֹל כְּנֶגֶד עִבּוּדָה וְקְדוּשָׁה דְּסִידְרָא נִתְקַנָּה גַּם בְּלִשׁוֹן אַרְמִי לְמַעַן יִקְדִּישׁוּ שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ אַחַר הַתְּפִלָּה כְּלָלוֹת יִשְׂרָאֵל מִגְּדוּלָם וְעַד קְטָנָם וִיְהִי שְׁמִיָּה רַבָּא דְּאַגְדָּתָא הוּא לְחִיזוּק עָמוּד הַתּוֹרָה.

כִּי כְּנֹלָם הָיוּ בָּאִים לְשִׁמּוֹעַ הַדְּרָשָׁא. וְנִחְשָׁב לָהֶם כְּאִילוּ כְּנֹלָם עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבַהֲתַחֲזֵק עָמוּד הַתּוֹרָה וְהָעִבּוּדָה מִמֵּילָא יִקְבְּלוּ גְּמִילוֹת חֶסֶדוֹ ית' לְבָרְכָה וּלְקִיּוֹם הָעוֹלָם בְּכָל עֲמוּדָיו אֲבִינוּ שְׁבַשְׁמִים חֲזַק נָא לִבְבִּי כָּל עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל בַּתּוֹרָה וְעִבּוּדָה בְּאֲמַת וּבְלֵב שְׁלֵם וְהִרְאֵנוּ בְּבִנְיַן בֵּית קְדוֹשָׁנוּ וְתַפְאֲרָתָנוּ וְטוֹבָךְ הַגָּנוּז וּבְרַכְתְּךָ יִשְׁפֹּן בְּתוֹכָנוּ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן: